

PARADİGMA

İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi

Arktik Bölgesi
Özel Sayısı

2024

CİLT: 13

SAYI: Özel Sayı

e-ISSN: 2822-5570

PARADİGMA

İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi
<http://www.paradigma.gumushane.edu.tr>

PARADİGMA

İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi

(Journal of Economics and Management Research)

Cilt: 13 Sayı: Özel Sayı

(Volume:13) (Issue: Special Issue)

2024

DERGİ SAHİBİ

(Owner of the Journal)

Prof. Dr. Halil İbrahim ZEYBEK

Gümüşhane Üniversitesi Rektörü *(Rector of Gumushane University)*

BAŞ EDITÖRLER

(Editors in Chief)

Doç. Dr. Gizem AKBULUT YILDIZ

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan KENEK

Misafir Editör

(Guest Editor)

Dr. Onur LİMON

Alan Editörleri

(Associate Editors)

Prof. Dr. Salih AKKANAT

Prof. Dr. Metin AKSOY

Prof. Dr. Fatih DAMLIBAĞ

Prof. Dr. Nuri BALTACI

Doç. Dr. Hasan Mahmut KALKIŞIM

Doç. Dr. Emel YILDIZ

Dr. Öğr. Üyesi Hamdi Furkan GÜNAY

Dr. Öğr. Üyesi Elif GÜRDAL LİMON

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed TÜMAY

Dr. Öğr. Üyesi Selçuk YALÇIN

Dr. Öğr. Üyesi İmren Pınar DÜLGAR

Dr. Öğr. Üyesi Umut DENİZLİ

PARADİGMA

İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi
<http://www.paradigma.gumushane.edu.tr>

Posta Adresi (*Postal Address*)

Gümüşhane Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Bağlarbaşı / 29100 – Gümüşhane, Türkiye

İletişim ve Teknik Destek

(*Communication and Technical Support*)

E-posta (*e-mail*): paradigma@gumushane.edu.tr

Paradigma İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi Gümüşhane Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin çıkardığı, EBSCO, DRJI, SOBIAD, ProQuest, ROAD ve Google Scholar tarafından taranan hakemli akademik bir dergidir. Yılda iki kez (Aralık, Haziran) yayınlanmaktadır.

PARADİGMA

İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi
<http://www.paradigma.gumushane.edu.tr>

YAYIN VE DANIşMA KURULU (Advisory Board)

Prof. Dr. İşkender PEKER	Gümüşhane Üniversitesi
Prof. Dr. Nuri BALTACI	Gümüşhane Üniversitesi
Prof. Dr. Pınar HAYALOĞLU	Gümüşhane Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Ferhat ÖZBEK	Gümüşhane Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan AYAYDIN	Gümüşhane Üniversitesi
Prof. Dr. Cemal ZEHİR	Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Fazıl KAYIKÇI	Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Levent Yahya ESER	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Ömer Selçuk EMSEN	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Dilek TEMİZ	Çankaya Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Veli YILANCI.	Çanakkale OnSekiz Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Seyfettin ARTAN	Karadeniz Teknik Üniversitesi

PARADİGMA

İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi
http://www.paradigma.gumushane.edu.tr

HAKEM KURULU (Review Board)

Prof. Dr. Gökhan TELATAR	<i>Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Cenap ÇAKMAK	<i>Anadolu Üniversitesi</i>
Doç. Dr. Ebru CAYMAZ	<i>Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi</i>
Doç. Dr. Senem ATVUR.....	<i>Akdeniz Üniversitesi</i>
Doç. Dr. Ömer UĞUR.....	<i>Gümüşhane Üniversitesi</i>
Doç. Dr. Seven ERDOĞAN	<i>Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi</i>
Dr. Öğr. Üyesi Elnur İSMAYIL	<i>Medeniyet Üniversitesi</i>
Dr. Öğr. Üyesi Sina KISACIK	<i>Kıbrıs İlim Üniversitesi</i>
Dr. Öğr. Üyesi Pelin ALİYEYEV.....	<i>Hasan Kalyoncu Üniversitesi</i>
Dr. Fatih TEKİN.....	<i>Bağımsız Araştırmacı</i>
Dr. Ümran GÜNEŞ.....	<i>Bağımsız Araştırmacı</i>
Arş. Gör. Dr. Fatih TEKİN	<i>İnönü Üniversitesi</i>
Doç. Dr. Merve Suna ÖZEL ÖZCAN	<i>Kırıkkale Üniversitesi</i>
Dr. Doğan BAŞARAN.....	<i>Bağımsız Araştırmacı</i>
Dr. Ömer Faruk KOCATEPE.....	<i>Milli Savunma Üniversitesi</i>
Doç. Dr. Mehmet ŞAHİN	<i>Milli Savunma Üniversitesi</i>
Dr. Tolga OTABATMAZ.....	<i>Kırıkkale Üniversitesi</i>
Dr. Emrah KAYA.....	<i>Bağımsız Araştırmacı</i>
Dr. Öğretim Görevlisi Feza Sencer ÇÖRTOĞLU	<i>Ankara Üniversitesi</i>
Doç. Dr. Samet ZENGİNOĞLU.....	<i>Adıyaman Üniversitesi</i>
Dr. Halil ÇEÇEN	<i>Nuh Naci Yazgan Üniversitesi</i>
Dr. Öğretim Görevlisi Hüseyin Burak AKYOL	<i>İzmir Katip Çelebi Üniversitesi</i>
Arş. Gör. Dr. Ahmet ALP.....	<i>Bingöl Üniversitesi</i>

Misafir Editörden

Son yıllarda Türkiye’de kutup çalışmalarına olan akademik ilgi hızla artmaktadır. Sosyal bilimler alanında Arktik Bölgesi (veya Arktik) üzerine yayımlanan ilk özel sayı, 2021 yılında *International Journal of Politics and Security* dergisinde yer almıştır (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijps/issue/56805>). Bu özel sayıda askeri faaliyetler, enerji güvenliği ve deniz yolları gibi stratejik konular ele alınırken, aynı zamanda Arktik yerli halklarının karşılaştığı sorunlar ve çevresel güvenlik meseleleri de kapsamlı bir şekilde incelenmiştir.

2021’den bu yana geçen üç kısa yıl içinde Arktik önemli değişiklikler meydana gelmiştir. İklim değişikliğinin hız kazanması, yerli halkların artan sorunları, Ukrayna savaşı ve Arktik Konseyi’nin Rusya ile iş birliğini askıya alması, bu dönemin öne çıkan olayları arasında yer almaktadır. Özellikle iklim değişikliği ve yerli halkların karşı karşıya olduğu meseleler, geçmişten günümüze süregelen bir bağlamda ele alınmayı gerektiren konulardır.

Arktik, dünyanın geri kalanına kıyasla üç ila dört kat daha hızlı ısınmakta ve bu hızlı değişim, bölgenin çevresel, ekonomik ve siyasi dengelerini derinden sarsmaktadır. Kamuoyundaki yaygın algının aksine, iklim değişikliği Arktik’i kaynak geliştirme açısından daha erişilebilir hale getirmemektedir. Nakliye sezonu hala kısa sürmekte ve bu dönemdeki koşullar son derece zorlu olmaya devam etmektedir. Buz yollarının erimesi, taşımacılığın güvenilirliğini azaltırken eriyen permafrost kara ve demiryollarını daha maliyetli ve riskli hale getirmektedir. Bu değişiklikler aynı zamanda altyapının sağlamlığını tehdit ederek yerel ekonomilere olumsuz etkilerde bulunmaktadır. Isınmanın genel etkileri çoğunlukla olumsuz olsa da bazı bölgelerde geçici fırsatlar doğabilir; ancak bu fırsatlar sürdürülebilir büyümeye yol açmamaktadır.

İklim değişikliği aynı zamanda Arktik yerli halklarının geleneksel yaşam biçimlerini ve geçim kaynaklarını tehdit ederek bölgedeki sosyal yapıyı da zayıflatmaktadır. Bu dinamikler, Arktik’teki doğal kaynakların yönetimi ve çevresel koruma için daha kapsamlı ve iş birliğine dayalı bir yaklaşımı zorunlu kılmaktadır. Arktik yerli topluluklarının kültürel mirası ve geleneksel bilgileri, bu bölgenin geleceği için umut ışığı ve yol gösterici bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Geçmiş ile gelecek arasındaki bu bağ, Arktik’in korunması ve sürdürülebilirliği açısından kritik bir rol oynamaktadır.

İklim değişikliği sürekli bir zorluk olarak önümüzde dururken güvenlik ve jeopolitik alandaki değişimler ise son üç yılda hız kazanmıştır. Bu değişimlerin hiçbiri doğrudan iklim değişikliğiyle bağlantılı görünmemektedir. Rusya’nın 24 Şubat 2022’de Ukrayna’ya yönelik başlattığı yasa dışı işgal, ya da Rusya’nın deyimiyle “özel askeri operasyon,” Arktik Konseyi aracılığıyla Rusya ile yürütülen çok taraflı iş birliğinin fiilen askıya alınmasına neden olmuştur. Rusya’nın 2014’te Kırım’ı ilhak etmesinden farklı olarak bu gelişme, Arktik siyaseti açısından kritik bir dönüm noktasıdır¹ ve bölgedeki güvenlik ve iş birliği dengelerini büyük ölçüde değiştirmiştir.

Bir zamanlar nispeten düşük gerilimli bir bölge olan Arktik, artık Batı ile Rusya arasında derin bir ayrışmanın yaşandığı bir alana dönüşmüştür. Batı ile Rusya arasındaki bu çatışma ortamında,² askeri, ekonomik ve çevresel iş birliği fırsatları giderek azalmakta ve Arktik, küresel stratejik rekabetin önemli bir parçası haline gelmektedir. 2022’de Ukrayna’daki askeri çatışmaların boyutu ve sonuçları öngörülemezken Arktik’te yeniden bir iş birliği atmosferine dönmenin mümkün olup olmadığı ise hala belirsizdir.

¹ Heininen, L., Exner-Pirot, H. ve Barnes, J. (2022). Introduction. <https://arcticyearbook.com/arctic-yearbook/2022/introduction>

² Konyshov, V. (2022). Can the Arctic remain a region of international cooperation in the context of the Ukrainian crisis? <https://arcticyearbook.com/arctic-yearbook/2022/2022-commentaries/446-can-the-arctic-remain-a-region-of-international-cooperation-in-the-context-of-the-ukrainian-crisis>

PARADİGMA

İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi
http://www.paradigma.gumushane.edu.tr

Bu yeni çerçevede, *Paradigma: İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi'nin Arktik Özel Sayısı*, bölgenin çok boyutlu yapısını ve değişen dinamiklerini kapsamlı bir şekilde ele alan 13 makaleyi içermektedir. Bu çalışmalar, disiplinler arası bir bakış açısıyla Arktik'in yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeydeki dinamiklerini inceleyerek bölgenin geleceğine yönelik derinlemesine analizler sunmaktadır. Özel sayı, Arktik'e dair farklı perspektifleri bir araya getirerek bölgeyle ilgili anlayışımızı derinleştiren kapsamlı araştırmalara yer vermektedir. Her bir makale, Arktik'in farklı yönlerini ele alarak bugünkü durumuna ve geleceğine ilişkin değerli katkılar sunmaktadır.

Makaleler, üç ana tema etrafında toplanmıştır:

1. **Jeopolitik, Siyasi ve Askeri Dinamikler:** Arktik'teki jeopolitik gerilimler, özellikle Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısından sonra derinleşmiştir. NATO'nun genişlemesi ve Rusya'nın buna karşı geliştirdiği stratejik önlemler ayrıntılı olarak analiz edilmiştir. Arktik Konseyi'nde yaşanan iş birliği zorlukları ve bölgede ortaya çıkan yeni askeri dinamikler tartışılmıştır. Ayrıca, Grönland'ın Arktik'te daha güçlü bir siyasi ve diplomatik rol üstlenme arzusu da bir politika analizi olarak ele alınmıştır.
2. **İklim Değişikliği, Sosyo-Ekonomik ve Ekolojik Etkiler:** Küresel ısınmanın Arktik ekosisteminde yol açtığı hızlı değişiklikler, deniz yollarının açılmasına ve enerji kaynaklarına erişime dair yeni zorluklar ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca, yerli halkların karşı karşıya kaldığı çevresel tehditler ve geçim kaynakları üzerindeki etkileri insan güvenliği perspektifinden ele alınmıştır.
3. **Bilimsel ve Sınır Ötesi İş Birliği:** Bilimsel iş birlikleri ve sınır ötesi projelerin Arktik'teki rolü incelenmiştir. Bu projelerin, uluslararası gerilimlere rağmen sürdürülebilir kalkınma ve bölgesel iş birliği için nasıl önemli olduğu vurgulanmıştır. Rusya'nın bilimsel çalışmalarının Batı tarafından dışlanmasının Arktik araştırma topluluğu ve bölgenin sürdürülebilir gelişimi üzerindeki zorlukları ele alınmıştır.

Özel sayının ilk makalesi, Yulia Zaika tarafından kaleme alınan “Omnia mea mecum porto: Rus Arktik Bölgesinde Bilim Diplomasisi Alanı” başlığını taşımaktadır. Bu makalede, Batılı ülkelerin Rus bilimini dışlama stratejisinin Arktik araştırma topluluğu üzerindeki olumsuz etkileri ele alınmaktadır. Yazar, bu durumun bölgenin sürdürülebilir kalkınmasını tehdit eden karmaşık çelişkiler ve zorluklar yarattığını savunmaktadır. Bunun sonucunda, gelecekteki çevresel sürdürülebilirlik için riskler artmaktadır. Bilim diplomasisinin bu durumu düzeltme potansiyeli üzerinde durulmakta, ancak bunun yalnızca mevcut siyasi koşullar çerçevesinde mümkün olabileceği belirtilmektedir.

Veysel Babahanoğlu'nun “Soğuk Suların Yükselen Jeopolitiği: Rusya'nın Arktik Politikası” başlıklı makalesi, Arktik'in artan jeopolitik önemini ve Rusya'nın bölgedeki stratejilerini incelemektedir. Rusya, NATO'yu bölgede ulusal güvenliğine yönelik başlıca tehdit olarak görmektedir. Yazar, Rusya'nın Arktik'teki askeri ve enerji politikalarının hem bölgesel hem de uluslararası güvenlik dengeleri üzerindeki etkilerini analiz ederek, bölgenin gelecekteki jeopolitik dinamiklerini anlamaya katkı sağlamaktadır.

Emrah Kaya'nın “Deniz Güvenliği Bağlamında Arktik Okyanusu” başlıklı makalesi, Arktik'teki iklim değişikliği ve jeopolitik rekabetin deniz güvenliği üzerindeki etkilerini ele almaktadır. Yazar, bölgede artan silahlanma ve askerleşmenin, çevresel sorunlarla birlikte deniz güvenliğini tehdit ettiğini ortaya koymaktadır. Arktik, zengin kaynakları ve ulaşılabilirliği nedeniyle rekabetin odağı haline gelirken bu durum güvenlik ikilemlerini ve olası çatışma risklerini artırmaktadır. Arktik'te deniz güvenliğinin korunması için uluslararası iş birliği ve diplomasi mekanizmalarının güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Elif Gürdal Limon'un “Arktik Devletleri'nde Dijitalleşme” başlıklı makalesi, dijitalleşmenin Arktik üzerindeki etkilerini incelemektedir. ABD, Danimarka, Finlandiya, İsveç, İzlanda, Kanada, Norveç ve Rusya gibi Arktik devletlerinin dijital gelişim düzeylerini

PARADİGMA

İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi
<http://www.paradigma.gumushane.edu.tr>

değerlendirerek, bu bölgenin küresel bağlamdaki yerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Yazar, dijitalleşmenin uluslararası güç dinamiklerini nasıl etkilediğini anlamak açısından önemli bir katkı sunmakta, Arktik'te hızla ilerleyen dijitalleşmenin bölgedeki rekabetçi teknolojik gücü artırdığını göstermektedir.

Yusuf Zakir Baskın ve Fatih Tekin tarafından yazılan “İnsan Güvenliği ve Arktik'teki Çevresel Tehditler” başlıklı makale, Arktik'in iklim değişikliğiyle hızla dönüşümünü ve bu durumun insan güvenliği üzerindeki etkilerini ele almaktadır. Arktik, çevresel kirlilik ve yerli halkların geçim kaynakları ile kültürel kimlikleri açısından kritik bir insan güvenliği sorunu haline gelmiştir. Yazarlar, insan güvenliği yaklaşımını kullanarak yerli halkların yaşam tarzlarını ve çevresel bozulmayı incelemekte, geleneksel güvenlik anlayışının bu bağlamda nasıl dönüştüğünü ve çevresel güvenliğin artan önemini vurgulamaktadır.

Mesut Şöhret'in “Küresel Isınmanın Arktik Bölgesi ve Dünya Ticaret Rotalarına Etkileri” başlıklı makalesi, küresel iklim değişikliğinin Arktik üzerindeki etkilerini ve bu değişimlerin dünya ticaret yollarına yansımalarını incelemektedir. Eriyen kutup buzullarının deniz ticaret rotalarını nasıl dönüştürdüğü ve bu değişimin jeopolitik rekabeti nasıl artırdığı analiz edilmektedir. Arktik'in, stratejik ticaret yolları ve zengin doğal kaynaklarıyla artan önemi vurgulanmakta, bu değişimlerin uluslararası ilişkiler üzerindeki etkileri tartışılmaktadır.

Ezgi Şahin ve Merve Suna Özel Özcan tarafından yazılan “Bölgesel Güvenlik Kompleksi Bağlamında Artan Arktik Rekabeti ve Askeri Güvenlik” başlıklı makale, Arktik'teki stratejik değişimler ve artan askeri rekabeti ele almaktadır. NATO'nun genişlemesi ve Rusya-Çin iş birliğinin bölgesel güvenlik üzerindeki etkilerini, bölgesel güvenlik kompleksi teorisi çerçevesinde incelemektedir. NATO-Arktik ve Avrasya-Arktik alt sistemlerinin ortaya çıkışı üzerinde durulmakta ve artan askeri varlıkların bölgesel güvenlik ittifakları üzerindeki etkileri tartışılmaktadır.

Özgür Demirayak ve Davut Ateş'in kaleme aldığı “NATO'nun Yüksek Kuzey'deki Rolü ve Yetenekleri” başlıklı makale, Rusya'nın 24 Şubat 2022'de Ukrayna'yı işgali sonrasında NATO'nun savunma ve caydırıcılık kapasitesinde yaşanan değişimleri ele almaktadır. Bu işgalin ardından Arktik, NATO için stratejik açıdan kritik bir bölge haline gelmiş, Rusya'nın bölgedeki askeri varlığı ise tehdit olarak algılanmıştır. Yazarlar, NATO'nun Arktik politikalarını ve stratejilerini, kara, hava ve deniz unsurları açısından askeri yetenekleriyle birlikte incelemektedir. NATO'nun Arktik'teki askeri varlık ve yeteneklerinin, Rusya'ya karşı mutlak bir üstünlük sağlayamadığı vurgulanmaktadır.

Halil Çeçen'in “İklim Değişikliği ile Mücadelede Grönland'ın Konumunun Avrupa Birliği Hukuku Çerçevesinde İncelenmesi” başlıklı makalesi, Grönland'ın iklim değişikliğiyle mücadeledeki kritik rolünü Avrupa Birliği (AB) hukuku perspektifinden ele almaktadır. Grönland hem Arktik'te yer alması hem de AB'nin denizaşırı ülkeleri arasında özel bir konuma sahip olması nedeniyle, iklim değişikliği politikalarının önemli bir aktörü olarak öne çıkmaktadır. Yazar, Grönland'ın AB ile ilişkilerini, iklim politikaları bağlamında değerlendirerek AB'nin bu bölgedeki politikalarının nasıl şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Selen Baldıran'ın “Ukrayna Savaşı Bağlamında Avrupa Birliği'nin Arktik Politikası” başlıklı makalesi, iklim değişikliğinin etkisiyle stratejik bir öneme sahip olan Arktik'in, Avrupa Birliği (AB) için artan değerini incelemektedir. Rusya'nın Ukrayna'yı işgali sonrasında, AB'nin Arktik politikalarında güvenlik, enerji ve ekonomi konularının ön plana çıktığı belirtilmektedir. Bu gelişmeler, AB'nin bölgedeki stratejilerini gözden geçirmesine ve uluslararası iş birliğini güçlendirmesine yol açmıştır. Yazar, savaşın neden olduğu jeopolitik gerilimlerin, AB'nin Arktik politikasını ve güvenlik stratejilerini derinlemesine etkilediğini göstermektedir.

Mücahit Aydemir'in “Veriye Dayalı Simülasyon Yoluyla Arktik'teki Göç Eğilimlerinin Analizi” başlıklı makalesi, Arktik'teki çevresel krizler ile göç eğilimleri arasındaki ilişkiyi Ajan Tabanlı Modelleme (ABM) tekniğiyle incelemektedir. Çalışmada Alaska,

PARADİGMA

İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi
<http://www.paradigma.gumushane.edu.tr>

İskandinavya ve Rus Arktik bölgelerini kapsayan simülasyonlar kullanılarak çevresel stres faktörlerinin (buzulların erimesi, deniz buzu kaybı vb.) göç üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Bulgular, 2050 yılına kadar Rusya ve Alaska'dan orta düzeyde göç yaşanacağını, 2070-2100 yılları arasında bu göçlerin daha da artacağını göstermektedir.

Alexandra Middleton'ın "Biz Olmadan, Bizimle İlgili Hiçbir Şey Olmaz – Grönland'ın Arktik Politikasının Retorik Analizi" başlıklı makalesi, Şubat 2024'te yayımlanan Grönland'ın Arktik politikasını retorik analiz yöntemiyle incelemektedir. Yazar, Grönland'ın Arktik'teki rolünü ve bağımsızlık vizyonunu tarihi ve jeopolitik faktörleri göz önünde bulundurarak analiz etmektedir. Bulgular, Grönland'ın kendisini bağımsız bir aktör olarak konumlandığını ve "biz olmadan hiçbir şey" ilkesini güçlü bir şekilde benimsediğini göstermektedir. Politika metni, ileri görüşlü ve metaforik bir dil kullanarak Grönland'ın Arktik jeopolitiğindeki geleceği için güçlü bir vizyon sunmaktadır.

Anton N. Sokolov'un "Rusya, Türkiye, Arktik: Bir Üçgenin Noktalarını Birleştirmek" başlıklı makalesi, Rusya'nın Batılı ülkelerle olan Arktik çelişkilerini inceleyerek, bu durumun yeni stratejiler geliştirmeyi zorunlu kıldığını vurgulamaktadır. Yazar, özellikle "küresel Güney" ülkelerinin Arktik stratejilerini değerlendirerek, iş birliği ve yeni uluslararası yönetim sistemleri oluşturma potansiyelini araştırmaktadır. Ayrıca, Türkiye ile Rusya arasındaki enerji iş birliğinin önemine dikkat çekerek, tarihsel anlaşmazlıkların bu iş birliğini nasıl etkileyebileceği tartışılmaktadır.

Dr. Onur Limon

Bağımsız Araştırmacı

Arktik Bölgesi Özel Sayısı Misafir Editörü

From the Guest Editor

Academic interest in polar studies has increased considerably in Türkiye in recent years. The first special issue on the the Arctic region (or Arctic) published in the field of social sciences was published in the International Journal of Politics and Security (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijps/issue/56805>) in 2021. This special issue deals with strategic issues such as military activities, energy security and sea routes, while also comprehensively examining the problems of indigenous peoples in the Arctic and environmental security issues.

In the three short years since 2021, significant changes have taken place in the Arctic. The acceleration of climate change, the increasing problems of indigenous peoples, the war in Ukraine and the suspension of cooperation with Russia by the Arctic Council are among the prominent events of this period. Climate change and the problems of indigenous peoples in particular are issues that need to be considered in a context that extends from the past to the present.

The Arctic is warming three to four times faster than the rest of the world, and this rapid change is upsetting the ecological, economic and political balance in the region. Contrary to popular belief, climate change is not making the Arctic more accessible for resource exploitation. The shipping season is still short and conditions during this time remain extremely difficult. The melting of ice roads reduces the reliability of transportation, while the melting of permafrost makes road and rail transport more expensive and risky. These changes also threaten the integrity of infrastructure and have a negative impact on the local economy. While the overall impact of warming is predominantly negative, temporary opportunities may arise in some regions, but these will not lead to sustainable growth.

Climate change is also undermining the social fabric of the region by threatening the traditional lifestyles and livelihoods of indigenous peoples in the Arctic. These dynamics call for a more comprehensive and collaborative approach to natural resource management and environmental protection in the Arctic. The cultural heritage and traditional knowledge of indigenous communities in the Arctic are a beacon of hope and a signpost for the future of the region. This link between the past and the future plays a crucial role in the protection and sustainability of the Arctic.

While climate change remains a constant challenge, security and geopolitical changes have accelerated over the past three years. None of these changes appear to be directly linked to climate change. Russia's illegal invasion of Ukraine on February 24, 2022, or what Russia calls a "special military operation", has effectively suspended multilateral cooperation with Russia under the Arctic Council. Unlike the Russian annexation of Crimea in 2014, this development is a critical turning point in Arctic politics³ and has significantly altered the balance of security and cooperation in the region.

Once a region of relatively low tensions, the Arctic has now become an area that has deeply divided the West and Russia. In this climate of conflict between the West and Russia,⁴ opportunities for military, economic and environmental cooperation are gradually diminishing and the Arctic is becoming an important part of global strategic competition. While the scale and consequences of the military conflicts in Ukraine in 2022 are

³ Heininen, L., Exner-Pirot, H. ve Barnes, J. (2022). Introduction. <https://arcticyearbook.com/arctic-yearbook/2022/introduction>

⁴ Konyshchev, V. (2022). Can the Arctic remain a region of international cooperation in the context of the Ukrainian crisis? <https://arcticyearbook.com/arctic-yearbook/2022/2022-commentaries/446-can-the-arctic-remain-a-region-of-international-cooperation-in-the-context-of-the-ukrainian-crisis>

unpredictable, it is still unclear whether a return to an atmosphere of cooperation in the Arctic is possible.

In this new framework, the Arctic special issue of Paradigma: Journal of Economics and Management Research contains 13 articles that comprehensively address the multidimensional structure and changing dynamics of the region. These studies examine the dynamics of the Arctic at local, national, regional and international levels from an interdisciplinary perspective and provide in-depth analyzes of the region's future. The special issue contains comprehensive research that brings together different perspectives on the Arctic and deepens our understanding of the region. Each article addresses different aspects of the Arctic and provides valuable contributions to its current state and future.

The articles are grouped around three main themes:

1. **Geopolitical, political and military dynamics:** Geopolitical tensions in the Arctic have intensified, especially after Russia's attack on Ukraine. NATO's expansion and Russia's strategic countermeasures are analyzed in detail. The challenges of cooperation in the Arctic Council and the new military dynamics in the region are discussed. Greenland's desire to take on a stronger political and diplomatic role in the Arctic is also analyzed.
2. **Climate change, socio-economic and environmental impacts:** Rapid changes in the Arctic ecosystem caused by global warming pose new challenges to the opening of sea lanes and access to energy resources. In addition, the environmental threats faced by indigenous peoples and their impact on their livelihoods will be addressed from a human security perspective.
3. **Scientific and transboundary cooperation:** The role of scientific cooperation and transboundary projects in the Arctic is examined. It emphasizes the importance of these projects for sustainable development and regional cooperation despite international tensions. The challenges posed to the Arctic research community and the sustainable development of the region by the Western exclusion of Russia's scientific work are discussed.

The first article in the special issue is entitled "Omnia mea mecum porto: Science Diplomacy realm of science diplomacy in the Russian Arctic" by Yulia Zaika. This article examines the negative impact of the Western countries' strategy of excluding Russian science on the Arctic research community. The author argues that this situation leads to complex contradictions and challenges that threaten the sustainable development of the region. As a result, the risks to future environmental sustainability are increasing. The potential of science diplomacy to correct this situation is emphasized, but it is pointed out that this is only possible under the current political conditions.

Veysel Babahanoğlu's article entitled "The Rising Geopolitics of the Cold Waters: Russia's Arctic Policy" examines the increasing geopolitical importance of the Arctic and Russia's strategies in the region. Russia sees NATO as the greatest threat to its national security in the region. The author contributes to the understanding of the future geopolitical dynamics of the region by analyzing the impact of Russian military and energy policies in the Arctic on the regional and international security balance.

Emrah Kaya's article entitled "The Arctic Ocean in the Context of Maritime Security" examines the impact of climate change and geopolitical competition in the Arctic on maritime security. The author shows that the increasing armament and militarization in the region, together with environmental problems, threaten maritime security. While the Arctic is becoming the focus of competition due to its resource wealth and accessibility, this situation increases security dilemmas and potential conflict risks. It is emphasized that international cooperation and diplomatic mechanisms to protect maritime security in the Arctic should be strengthened.

PARADİGMA

İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi

<http://www.paradigma.gumushane.edu.tr>

The article by Elif Gürdal Limon entitled “Digitalization in Arctic States” examines the impact of digitalization on the Arctic. By assessing the state of digital development in Arctic states such as the USA, Denmark, Finland, Sweden, Iceland, Canada, Norway and Russia, it aims to show the place of this region in the global context. The author makes an important contribution to understanding how digitalization affects international power dynamics and shows that the rapidly advancing digitalization in the Arctic is increasing the region’s technological competitiveness.

The article titled “Human Security and Environmental Threats in the Arctic” by Yusuf Zakir Baskın and Fatih Tekin examines the rapid changes in the Arctic due to climate change and the impact of this situation on human security. The Arctic has become a critical issue for human security in terms of environmental pollution and the livelihoods and cultural identities of indigenous peoples. The authors examine indigenous peoples’ way of life and environmental degradation through a human security approach, emphasizing how the traditional understanding of security is changing in this context and the importance of environmental security is increasing.

Mesut Şöhret’s article titled “Impact of Global Warming on the Arctic Region and World Trade Routes” analyzes the impact of global climate change on the Arctic and the impact of these changes on world trade routes. It analyzes how the melting of the polar ice caps is changing maritime trade routes and how this change is intensifying geopolitical competition. The increasing importance of the Arctic, with its strategic trade routes and rich natural resources, is emphasized and the impact of these changes on international relations is discussed.

The article “Increasing Arctic Competition and Military Security in the Context of Regional Security Complex” by Ezgi Şahin and Merve Suna Özel Özcan analyzes the strategic changes and increasing military competition in the Arctic. It analyzes the impact of NATO enlargement and Russia-China cooperation on regional security within the framework of the regional security complex theory. The emergence of the NATO-Arctic and Eurasia-Arctic subsystems is highlighted and the impact of increased military presence on regional security alliances is discussed.

The article “NATO’s Role and Capabilities in the High North” by Özgür Demirayak and Davut Ateş examines the changes in NATO’s defense and deterrence capabilities following Russia’s invasion of Ukraine on February 24, 2022. Following this invasion, the Arctic has become a strategically important region for NATO, and Russia’s military presence in the region is perceived as a threat. The authors examine NATO’s policies and strategies in the Arctic and its military capabilities in terms of land, air and sea elements. It is emphasized that NATO’s military presence and capabilities in the Arctic cannot provide absolute superiority over Russia.

The article by Halil Çeçen entitled “Review of the Position of Greenland in Combating Climate Change Within the Framework of the European Union Law” analyzes the crucial role of Greenland in the fight against climate change from the perspective of the European Union (EU) law. Due to its location in the Arctic and its special position among the overseas countries of the EU, Greenland is an important player in climate policy. The author assesses Greenland’s relations with the EU in the context of climate policy and shows how EU policy is shaped in this region.

Selen Baldiran’s article titled “The European Union’s Arctic Policy in the Context of the Ukraine War” explores the increasing value of the Arctic, which is of strategic importance to the EU due to the effects of climate change. It notes that following Russia’s invasion of Ukraine, security, energy and economic issues have become the focus of EU policy for the Arctic. These developments have prompted the EU to review its strategies in the region and

PARADİGMA

İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi
<http://www.paradigma.gumushane.edu.tr>

strengthen international cooperation. The author shows that the geopolitical tensions caused by the war have strongly influenced the EU’s policies and security strategies in the Arctic.

The article by M¼cahit Aydemir titled “Analyzing Migration Trends in the Arctic Region Through Data-Driven Simulation” examines the relationship between environmental crises and migration trends in the Arctic using the technique of agent-based modeling (ABM). The study assesses the impact of environmental stressors (glacier melt, sea ice loss, etc.) on migration using simulations covering Alaska, Scandinavia and the Russian Arctic regions. The results indicate that there will be moderate migration from Russia and Alaska until 2050 and that this migration will even increase between 2070 and 2100.

Alexandra Middleton’s article “Nothing About Us Without Us – A Rhetorical Analysis of Greenland’s Arctic Policy” examines Greenland’s Arctic policy, published in February 2024, through rhetorical analysis. The author analyzes Greenland’s role in the Arctic and its vision of independence, taking into account historical and geopolitical factors. The results show that Greenland positions itself as an independent actor and strongly favors the principle of “nothing without us”. The policy text presents a strong vision for Greenland’s future in Arctic geopolitics by using forward-looking and metaphorical language.

Anton N. Sokolov’s article entitled “Russia, T¼rkiye, Arctic: Connecting the Dots of a Triangle” examines Russia’s Arctic contradictions with Western countries and emphasizes that this situation requires the development of new strategies. In particular, the author assesses the Arctic strategies of the countries of the “global South” and examines the potential for cooperation and the creation of new international governance systems. Furthermore, he points out the importance of energy cooperation between T¼rkiye and Russia and discusses how historical disagreements can influence this cooperation.

Dr. Onur Limon

Independent Researcher

Guest Editor of Special Issue on the Arctic Region

2024– CİLT:13 SAYI: ÖZEL SAYI
(2024– Volume: 13 Issue:Special Issue)

İÇİNDEKİLER (Table of Contents)

Makale ve Yazar/ları (Article and Author/s)	Sayfa No (Page No)
Omnia Mea Mecum Porto*: Science Diplomacy Realm Of The Russian Arctic <i>Omnia mea mecum porto (Latin: "All that is mine I carry with me")</i> Yulia Zaika	1-10
Soğuk Suların Yükselen Jeopolitiği: Rusya'nın Arktik Politikası Veysel Babahanoğlu	11-27
Deniz Güvenliği Bağlamında Arktik Okyanusu Emrah Kaya	28-44
Arktik Devletleri'nde Dijitalleşme Elif Gürdal Limon	45-57
İnsan Güvenliği ve Arktik'teki Çevresel Tehditler Yusuf Zakir Baskın, Fatih Tekin	58-71
Impact of Global Warming on the Arctic Region and World Trade Routes Mesut Şöhret	72-89
Bölgesel Güvenlik Kompleksi Bağlamında Artan Arktik Rekabeti Ve Askeri Güvenlik Ezgi Şahin, Merve Suna Özal Özcan	90-111
Nato'nun Yüksek Kuzey'deki Rolü ve Yetenekleri Özgür Demirayak, Davut Ateş	112-128
İklim Değişikliği İle Mücadelede Grönland'ın Konumunun Avrupa Birliği Hukuku Çerçevesinde İncelenmesi Halil Çeçen	129-139

Ukrayna Savaşı Bağlamında Avrupa Birliği'nin Arktik Politikası	140-161
<i>Selen Baldıran</i>	
Analysing Migration Trends in the Arctic Region Through Data-Driven Simulation	162-174
<i>Mücahit Aydemir</i>	
“Nothing About Us Without Us” -Rhetorical Analysis of Greenland’s Arctic Policy	175-194
<i>Alexandra Middleton</i>	
Russia, Türkiye, Arctic: Connecting The Dots of a Triangle	195-200
<i>Anton N. Sokolov</i>	

Omnia Mea Mecum Porto*: Science Diplomacy Realm Of The Russian Arctic¹

Omnia mea mecum porto (Latin: "All that is mine I carry with me")

Yulia Zaika²

Abstract

The current situation of the Western exclusion strategies of Russian science builds up the complex of emerging controversies in the face of the Arctic research community and the future sustainable development of the region. The recent sixth assessment report of the IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) from 2023 states that decisions being made in this decade may affect the Earth for millennia. This requires the urgency of political decisions and the importance of a balanced approach to the inclusive scientific dialogue especially in the Arctic region to avoid misinterpretations of observation and monitoring of rapid changes, and thus, the timely and prompt response. Even though some Western scientists are advocating different coping strategies to continue the science dialogue, little has been done formally to overcome the general atmosphere of cautious and fearful communication. This paper discusses the current trends through a situational analysis of the established practices of international scientific dialog in the Arctic in the current period by means of an inclusive observation method through the dialectical principles of science diplomacy. The emerging controversies in science presume that future scenarios of the holistic science dialogue will not reduce the tensions of the international geopolitical situation through scientific integration and science diplomacy, but on the contrary, the renewal and strengthening any scientific dialog will only be based on political decisions and through the lenses of the existing political discourse.

Keywords: Science Diplomacy, Geopolitical Crisis, Russian-Western Science Divide, Russian Science Exclusion

Omnia Mea Mecum Porto*: Rus Arktik Bölgesinde Bilim Diplomasisi Alanı

Omnia mea mecum porto (benim olan her şeyi kendimde taşıyorum)

Özet

Batılı ülkelerin Rus bilimini dışlama stratejilerinin mevcut durumu, Arktik araştırma topluluğu ve bölgenin gelecekteki sürdürülebilir kalkınması karşısında ortaya çıkan karmaşık bir çelişki bütünü oluşturmaktadır. 2023 tarihli IPCC'nin (Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli) altıncı değerlendirme raporu, bu on yılda alınacak kararların Dünya'yı bin yıllar boyunca etkileyebileceğini belirtmektedir. Bu, siyasi kararların aciliyetini ve özellikle Arktik bölgesinde kapsayıcı bilimsel diyaloga dengeli bir yaklaşımın önemini, hızlı değişikliklerin gözlemlenmesi ve izlenmesinin yanlış yorumlanmasını ve dolayısıyla zamanında ve hızlı tepkiyi gerektirir. Her ne kadar bazı Batılı bilim insanları bilimsel diyalogu sürdürmeye yönelik çeşitli başa çıkma stratejilerini savunsa da, temkinli ve çekingen bir iletişim ortamını aşmak için resmi olarak çok az şey yapılmıştır. Bu makale, mevcut dönemde Arktik'te kurulu uluslararası bilimsel diyalogun yerleşik uygulamalarının durum analizi yoluyla mevcut eğilimleri, bilim diplomasisinin diyalektik ilkeleri üzerinden kapsayıcı bir gözlem yöntemi ile ele almaktadır. Bilimde ortaya çıkan bu çelişkiler, gelecekteki bütünsel bilim diyalogu senaryolarının, bilimsel entegrasyon ve bilim diplomasisi aracılığıyla uluslararası jeopolitik durumdaki gerilimi azaltmayacağını, aksine, herhangi bir bilimsel diyalogun yenilenmesi ve güçlendirilmesinin yalnızca siyasi kararlara ve mevcut siyasi söylemler çerçevesinde gerçekleşeceğini öngörmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilim Diplomasisi, Jeopolitik Kriz, Rusya-Batı Bilim Ayrımı, Rus Biliminin Dışlanması

Statement of Research and Publication Ethics The study does not require an ethics committee decision

Author's Contributions to the Article Y.Z. contributed solely to the design and implementation of the study, the analysis of the results and the writing of the text. The author's contribution to the article is 100%.

Declaration of Interest There is no conflict of interest/conflict between the author and third parties in the study.

¹ This study is derived from the research work "Scientific bases of management of social development of the Russian Arctic regions in the conditions of new global challenges" (state registration number 123012500053-2).

² Dr., Luzin Institute for Economic Studies, Kola Science Centre of the Russian Academy of Sciences, y.zaika@ksc.ru, ORCID ID: 0000-0002-9609-1167.

1. Introduction

The highly politicized and polarized current situation of the Arctic science has been discussed in recent years by a number of political, social, and human scientists, as well as natural scientists who are not always involved in the science administrative discourses. The intricacy of interrelated problems encompassing intellectual, instrumental, technical, logistical, financial, administrative, and legal aspects of the entire scientific process is reflected in Arctic science, as it is in other scientific domains. A process that was formerly more or less refined is now significantly distorted.

The geopolitical Russia-Ukraine crisis, which brought about a variety of reactions in many spheres of people's lives, including science, has drastically altered the situation. A polycrisis like this compels the scientific community to synthesize historical lessons and consider potential future developments. Currently, there is no need to assess the gaps that might arise in the future as a result of persistent geopolitical conflicts or to characterize the current state of affairs. Numerous authors (Andreeva, et al., 2024; Büntgen, et al., 2023; López-Blanco, et al., 2024; Schuur, et al., 2024; Zaika, et al., 2023) have previously offered their opinions on this reality. However, one can appreciate, and many concur on the perspective regarding how such modifications to the Arctic science discourse may have an impact on future generations who are already facing environmental difficulties.

Excluding Russian science from the international fora influence the ability to adequately describe conditions across the Arctic, thus biasing the view on Arctic change (López-Blanco, et al., 2024). Understanding the gaps and biases is a prerequisite to, at least to some extent, consider and address them, and thereby improve the ability to make credible predictions despite imperfect coverage.

The current historical period in which the Arctic research community functions needs to be carefully observed and recoded to take into account the perspectives of many process participants and to satisfy the requirements of historiographic evaluations. In light of the fact that there are very few publications from the Cold War era discussing the capacity for science communication and connections, these kinds of self-reflections, commentaries, and situational analyses from various perspectives will be extremely important for the future growth of the discourse surrounding science diplomacy. However, the science community is still affected by the Cold War era today in terms of lost data and scientific findings that have been forgotten over time.

The state of geopolitics, in general, has provided a fertile ground for speculative views and visions as well as a fresh wave of study ideas and studies that are seeking new techniques, ways, and reasons through the production of socially relevant cognitive growth. While not all of them will be examined in this work, some will be highlighted in order to show the kinds of obstacles that might eventually cause the situation to decelerate.

This paper presents a situational analysis of the established practices of international scientific dialog in the Arctic during the current period by means of an inclusive observation approach based on the dialectical principles of science diplomacy. The manuscript is attempting to answer the question whether the Arctic scientific collaborations especially in the Russian-Western track can avoid engagement with political disputes in the face of rapid environmental changes? **Four main observations (*emerging controversies*)** will be outlined below to address the situation through the Russian scientific lenses. The following controversies represent the complex of multiscale factors, stressors and triggers that are interconnected and dependent on one another and will only continue to develop in the near future.

2. International Ground of The Russian Arctic

Out of all the Arctic states that are part of the international discourse, the Russian Arctic is the largest. It is the territory with the densest population of Arctic people, the ancestral home of many indigenous peoples and Northerners, and the region with the greatest diversity of habitats, ecoregions, and plant and animal species. It is home to extensive frozen landscapes, the longest coastal stretch of the North Sea Route, and substantial natural resource deposits. The Russian Arctic has historically served as a backdrop for

explorations, discoveries, and valiant, noteworthy campaigns. These days, Western narratives suggest readers to overlook these details and consider the Russian Arctic as the elephant in the room.

Prior to 2022, nearly every international, global, and regional platform and cooperative organization pertaining to Arctic issues included Russian scientists, actors, observers and representatives, numbering over 130 entities according to a recent inventory assessment (Zaika, et al., 2023). In the past, Russian scientists and the state has actively participated in and co-founded a number of Arctic collaborative organizations and initiatives, including the Barents Euro-Arctic Council, the Arctic Council, and the International Arctic Science Committee. Russia has successfully engaged in the European Union's cross-border cooperation programs, which have contributed to the development of the distinctive transborder multinational spaces of shared values, trust, and hope, due to its good neighborly nature (Sebentsov, 2020). One of the key factors that contributed to the rise in these activities was science diplomacy, which involved the scientific community and provided recommendations as a foundation for decision-making about matters crucial to Arctic life (Zaika, 2019). These were the triumphs of successful regional cooperation.

Since science diplomacy discourse has been actively growing starting the 2010s, the research community has been able to adapt to these kinds of changes by reflecting on them and using self-research as a vehicle. The scientific community is now able to actively participate in the process as well as examine the various changes that have occurred in the various tiers of international research cooperation. Recent years have seen the development and implementation of new projects and efforts related to the discourse of international science collaborations and diplomacy, and many international science fora now feature panels and sections devoted to the discussions on the state of affairs. One may anticipate an increase in the publications connected to the history of Arctic science collaborations and reviews of outgoing, incoming and newly emerging institutions and entities of cooperation.

Concurrently, the Russian Arctic and its residents and inhabitants, having been left out of Arctic science discussions at the Western track, and are pursuing their own scientific agenda and investigating new collaborative institutions and geographies based on prior experiences. Thus, as of 29.02.2024, the Russian Federation's revised Science and Technical Development Strategy includes the Russian Arctic, issues of climate change, science diplomacy, and new international collaboration platforms. The Russian Chairmanship in BRICS has increased the opportunity for Russian scientists to forge new paths, connect with world science, and contribute to discussions and science planning of global importance. Russia hosts many significant BRICS fora in 2024 (<https://brics-russia2024.ru/en/calendar/>). The Russian Arctic science community is extremely adaptable and after passing through the emotional horizons of the current situation, is in the process of establishing a new cooperative environment.

3. Empirical Positioning

The Arctic region has always been considered a holistic region with a planetary role. As the geopolitical landscape changes, the circumpolar cooperation space that spans the Arctic is becoming more constrained. International science cooperation discourses at the region's expert scene have already declared the divided Arctic, the deglobalization of science (Rees, et al., 2024), and the Arctic disconnected area (Huntington, et al., 2022). Such discourses also include differentiation of geographical tracks that distinct the region by bifurcating into a 'Russian-Asian' and a 'Western' sphere (Andreeva, et al., 2024), Western-Russian divide, isolation of Russian science from the western, western isolation of Russia's scholars (López-Blanco, et al., 2024), profound asymmetries between the Russian and non-Russian parts of the Arctic (Rees, et al., 2024), the process of disengagement of the Russian Arctic (Øvretveit, 2023), and others are also discussed. It is important to recognize that the majority of the authors and experts advocating for the dialogue renewal, have made a significant contribution to their science career as a result of the obtained Russian Arctic data and research outcomes.

The science as a holistic form of social consciousness, the systematic knowledge is currently being questioned about its Arctic (Arcticness), Russian (Russianness), Western (Westernness), and Asian (Asianness) identities. Furthermore, the scholar-to-scholar decision has been conveyed to propose an

acceptable solution to the current issue or to pretend to address it. It partly is the current *modus operandi* (a particular way of doing something) for Russian counterpart in western “unfriendly” geographies, but it is only the situational solution which will not bring the strong ties in a long run as those which has been exemplified in global initiatives such as International Polar Year (IPY), World Climate Research Programme (WCRP), Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), and many more, all of which have been in place for more than 30, 60, or even 150+ years. This raises a number of concerns about the way science is operated: although the enthusiasm for science amongst friends may endure for a few years and during some field trips, the following discoveries will need significant funding in order to carry out the experimental portion, conduct the more extensive field trips, or make the above-mentioned friendly findings publicized. The scientific paradigm is dynamic and ever-expanding, rather than static.

Although financial and legal choices are decided in offices and cabinets, operational procedures are carried out in the Arctic region itself, where access is difficult. Friendly scholar-to-scholar research cannot provide a strong foundation to the ownership of data, intellectual property and monitoring practices maintained by the institution rather than researcher oneself. The permafrost, ice, climate, and biodiversity data observing networks will undoubtedly be impacted by this situation (Büntgen, et al., 2023; López-Blanco, et al., 2024; Schuur, et al., 2024; Huntington, et al., 2022). This will also significantly reduce the likelihood of obtaining the accurate picture of ongoing changes and add even more biases to the findings and interpretations of Arctic research.

The most important point of the overall process is people of the Arctic – indigenous people, local population, all of them also comprise the science community by being the local Arctic *in situ* (in place) scientists, they work alongside visiting researchers to form the scientific community. While some experts advocate for peer-to-peer connections as a coping mechanism in the current period of change, these strategies are ineffective. In contrast, the Russian research community is actively being excluded from most international Arctic science fora, particularly from international organizations that serve as platforms for determining scientific priorities and future directions. This implies that those who are scientists and Arctic residents from the region that is the largest in terms of geography are not included in the planning and developing processes and debating strategies within so-called inclusive practices. This circumstance will also have a long-lasting multiplicative effect towards the changing generations of scientists and intergenerational continuity of knowledge. They currently find themselves in an atmosphere where they are insecure at most fora or while publicizing due to social and scientific ostracism.

4. Securitization of The Science Realm

The manifestation of narratives and their connotations are being one of the prominent issues at present. The entire range of declared mentions can be found in various research notes, articles, commentaries, and other publications. These include “*the Russian invasion of Ukraine, Russian attack on Ukraine, military invasion of Ukraine, full-scale invasion of Ukraine, Russian war against Ukraine, and aggressive actions by an Arctic member state*”, among other things (Büntgen, et al., 2023; López-Blanco, et al., 2024; Schuur, et al., 2024; Huntington, et al., 2022; Øvretveit, 2023; Andreeva, et al., 2024). Although one may endorse a certain narrative, these depictions of the crises may be at odds with those that the state actors have formally regulated – the term “*special military operation*” is used in official Russian discourse. This situation produces the secure space for one part of the science community by placing the unsecure compulsion to the other. Such matter leads away from the emerging solutions of scientific problems by placing the science, particularly in the Western track, in the status of the goddess of justice, Themis. In addition, the Russian scientific community is forced to strike a balance between Charybdis and Scylla in light of potential threats from either side.

To avoid such a matter, Russian science is increasing partnerships with China and other countries not classed as ‘unfriendly’ (Rees, et al., 2024). Some authors at the western side declare that the result is that e.g., invitations from Russian colleagues to collaborate are being declined by western scientists out of fear for security threats, repercussions or stigmas (Øvretveit, 2023). On the Russian end, the situation is the

same.

The term "*diplomacy of coercion*" is used more frequently in political narratives, but it also finds use in the scientific realm in 2022 (Vetrenko, 2022). Examples of this include the creation and maintenance of institutional barriers that are logistical and technical in nature, the restriction of scientists' mobility due to forced economic constraints, and the popularization of the concept of the "independent, individual researcher" in the practice of the Russian scientific community. In Russian science, the concept of an "independent researcher" is non-traditional. Due to the development of labeling and a selective approach to cooperative groups, such as "dependent" Russian scientists (associated with Russian research organizations), independent Russian scientists, and Russian scientists with international affiliation, this phenomenon has the potential to create conflictogenic situations. In addition to slowing down the effectiveness of already-existing institutions of cooperation and moving away from a balanced Arctic dialog in the scientific realm, these and other examples serve as a vivid manifestation of the elements of "rivalry and competition" in the Arctic international scientific dialog. These factors also have an impact on environmental issues and the safety of life in the region for the nations and peoples that inhabit the Arctic space (Zaika, et al., 2023).

Arctic narratives have been actively shifting over time, transforming from stories of catastrophe, competition, and disaster—like the heroic eras of exploration and conquest, the colonial past in the region—to stories of positive cooperation and triumph, like the inclusion of indigenous peoples in the dialogue, international human rights norms, and—until recently—the Arctic Council as a productive forum for cooperation. Discourse weariness is frequently created by the imbalance and predominance of a certain catastrophic or heroic connotations and overtones often leads to the formation of *discourse fatigue*, which shapes new agendas and discussions (Sellheim, et al., 2019). The discourse of "excluding Russian Arctic actors" is not a new phenomenon; it has existed for decades across centuries. The current crisis, in conjunction with the discourse, has resulted in a new discourse fatigue that compels the Russian scientific community to develop its own coping strategies, bypassing Western colleagues and Western-led international scientific institutions.

The concept of complexity, interconnectedness, and organizational connectivity forms the basis of the broad multilevel architecture of international cooperation in the Arctic. Political, economic, scientific, and social institutions of interaction extend their competencies and expertise on a given issue to the boundaries of interaction with other entities of relevant interest. In the face of dynamic external circumstances, such as the ongoing geopolitical crises or the Cold War era, the multi-level and multi-format architecture of international collaboration is always evolving. In the newly created conditions, institutions (global, international, national, regional organizations), mechanisms (programs, initiatives), and pillars (people) exhibit varying degrees of flexibility.

The geopolitical context of 2022 has given rise to a confrontational nature in international Arctic scientific cooperation, as problems of rivalry and national interests have grown prevalent in many discussions at different levels. For example, there has been an active semantization of rhetoric and the subsequent declaration of the position of different Arctic science organizations on issues that are not within the scope of priorities and values of the institutions of cooperation and their members - for example, on issues of the current geopolitical crisis (official statements of IASC, ASSW, UArctic, etc. published in 2022), which has led in some areas and geographies of cooperation to a policy of isolationism of the Russian scientific community.

Such a position is not unique, as the Arctic issue is mostly driven by the Western community, and Western researchers, specialists, and secretariat staff predominate in all international organizations with a specialized focus on the Arctic. These are very important points that cause the functioning of international organizations to be biased, which results in the asymmetry in decision-making at the organizational level. This refers to *organizational hypocrisy* which can occasionally have either beneficial or harmful impacts both within and outside of the company (Brunsson, 1993). Every organization, regardless of size, exhibits organizational hypocrisy anytime decisions and actions are at odds with previously expressed goals,

principles, or performance standards. Given the existing circumstances, organizational hypocrisy is dominant.

The current geopolitical crisis has created an opening for theoretical scientific discourse within the concepts of "national interests = rivalry, competition" and "global interests = cooperation" to discuss strategic directions for continued balanced development, not only in the Arctic region but also in the international and global sphere, where institutions of cooperation have high decision-making flexibility and are more resistant to outside influence on local issues (Berkman, 2020; Ruffin, et al., 2022). In the current environment, international initiatives and organizations might function as one of the active integration mechanisms. However, the *contradiction* side of this triangle is also introduced by the previously indicated circumstance.

5.Cooperation-Competition-Contradiction Triangle

The relationship between cooperation and competition needs to be complemented by a third party, contradiction, as the developing history of science diplomacy, particularly in the present, demonstrates. This adds a triangle to the interaction, with each corner having a tendency to switch.

Considering the emerging controversies discussed in this paper, cooperation represents the win-win scenario, competition is leading to a weak and strong position, while contradiction results in a weak position for all parties per se and will not bring any substantial result to the global science reflections. And even a global disaster such as climate change might not bring any relief. Contradiction is taking place when all the parties to the international science process are in the contraposition, to maintain their own course and to separate the tracks that are meant to lead to a common shared future. It looks especially threatening, taking into account the rapidly changing climate, which is part of the catastrophic/disaster discourse because of the globality, scale, and speed of the ongoing changes. This disaster-related science diplomacy maxim can resolve contradictions and restore some peace to the margins of scientific conflict situations, particularly in the Arctic context.

Some authors have already noticed the benefits and disadvantages of science diplomacy and disaster diplomacy in various contexts and studies (Kelman, 2012; Kontar, et al., 2018). However, one of the most significant distinctions between science diplomacy and disaster diplomacy is the latter's systematic framework.

Disaster-related science diplomacy ("disaster diplomacy")—an emerging and powerful theme within science diplomacy—is an approach to enhance disaster resilience while simultaneously reducing conflicts and fostering cooperation between states where relations might otherwise be strained. Effective disaster diplomacy combines official conflict-resolution efforts led by governments with peer-to-peer exchanges between scientists and nonacademic disaster experts, such as practitioners and local knowledge holders (Kontar, et al., 2018).

However, we cannot suggest that disaster diplomacy is a prominent factor in conflict resolution. Instead, disaster-related activities often influence peace processes in the short-term—over weeks and months—provided that a non-disaster-related basis already existed for the reconciliation. Disaster-politics interactions have been studied for decades, but usually from a specific political framing, covering a specific geographical area, or from a specific disaster framing (Kelman, 2012). The number of disasters induced by the changing climate is growing and will have the long-term consequences in the near future.

This is a critical decade for people and the planet. Extreme weather, rising temperatures, rising sea levels, and devastating events such as droughts, floods, wildfires, marine warming, ocean acidification, and record lows in sea ice extent are becoming ever more prevalent, affecting ecosystems, economies, and human wellbeing around the world. Many changes are taking shape faster than previously predicted, and as the IPCC 6th Assessment Report made clear, many of the most serious consequences are linked to unprecedented changes in the Arctic and Antarctic (International Arctic Science Committee, 2023).

Disaster, by shattering the existing habits of thought and action, also creates opportunity for rebuilding the governmental systems in a healthier, stronger way. Disaster in this case is taking the role of Occam's razor by reducing the multiple emerging controversies and producing an opportunity for change in relationships among the participants in response to shared risk. Immediate coping strategies at times of disaster and in response to shared risk might have a high diplomatic interest and relevance, and advance constructive relations.

One long-term strategy would be to frame science diplomacy as a process so that it becomes more institutionalized and structured to get the desired effect. Furthermore, the current situation can open the door to opportunities for this possibility. Disasters do not consider geopolitical borders or conflicts. The global scientific community has been studying the effects of climate change for many years, and specifically in the polar regions of the Arctic and Antarctic. These groundbreaking investigations created a wealth of knowledge-based ethical legacies to help the polar science process reach a sustainable future.

6. Burden of Legacies

The Arctic, and particularly its scientific institutions, as flagships of international cooperation, have become particularly relevant in scientific research in the current time of geopolitical turbulence, forming new models and facets of relationships in a very important region of the Earth system, which involves complex, comprehensive ontogenesis within the concept of sustainable development.

The Arctic region is critical to the climate change agenda because it is experiencing the most rapid changes and serves as an indicator of ongoing alterations. The Russian Arctic has historically served as the largest on-the-ground, in situ natural laboratory for observing and monitoring such changes through the established collaboration practices and institutions, as well as signed agreements and policies. The Arctic Council's Agreement on Enhancing International Arctic Scientific Cooperation, signed by all Arctic states at the Fairbanks Ministerial meeting on May 11, 2017, reiterates the urgent need for stronger action to prevent and adapt to climate change. Following the signing of that consensus, numerous international cooperative efforts emerged. These days show no consensus for the future collaborative scenarios.

Climate change forced processes have been studied by world scientific community for many decades. And now the community is approaching the next International Polar Year 2032-33 through the multi-year planning process of the Fourth International Conference on Arctic Research Planning (ICARP IV) that engages Arctic researchers, Indigenous Peoples, policy makers, residents and stakeholders from around the world to collegially discuss the state of Arctic science, the place the Arctic occupies in global affairs and systems. During this process the most urgent knowledge gaps and Arctic research priorities and needs for the next decade will be considered and avenues to address these research needs to navigate towards the next IPY.

Built on the major legacies of the 4th IPY, the 5th IPY is declared to be a crucial new phase in a 150-year-old process. It will provide a vital opportunity to close outstanding major knowledge gaps through targeted attention and globally-coordinated action enabling polar researchers, knowledge holders, rights holders and stakeholders to achieve major breakthroughs in the knowledge required to protect the global environment, develop effective national and local strategies to mitigate and adapt to environmental changes, and accelerate progress towards achieving the UN Sustainable Development Goals (International Arctic Science Committee, 2023).

Many international Arctic and polar fora second the IPY legacies by discussing the promotion, engagement, facilitation of joint efforts. They reflect on how to establish the most efficient and resource effective international collaborations, how to secure equal participation for all stakeholders, including Indigenous peoples and local communities and how to prioritize science to fill the most urgent knowledge gaps (Foundation Prince Albert II de Monaco, 2024). They also focus on advocating for collaborative long-term

planning, addressing the fact that international collaboration and sustained planning are indispensable for pinpointing urgent knowledge gaps in polar research.

A further matter of discussion is the recent and current geopolitical landscape in which engagement with Russia and Russian polar researchers is at a minimum. While Russia is a key player in ensuring long-term monitoring of the Arctic system, there is a clear necessity for establishing an ethical and sustainable framework for interactions with Russia and the polar research conducted in the region (Foundation Prince Albert II de Monaco, 2024). However, there is still no (or minimum) Russian scientific community representation at such meetings. It contradicts the primary guiding principles of the continuing planning and preparatory processes, which include ensuring involvement, equal participation for all stakeholders, and prioritization of science – the groundwork of polar research and holistic Arctic dialogue. For instance, the ICARP IV (<https://icarp.iasc.info/>) process, which is currently in progress and is intended to serve as the foundation for the upcoming IPY5 and is defined as an inclusive procedure, is designed to facilitate a discussion of the priorities of Arctic research from a 10-year perspective among a community of over 250 researchers, 27 international and global organizations, and Arctic-related initiatives. When examining the country-based inclusion of this priority-making and planning process, which serves as the foundation for future budgetary distribution and decision-making for the Arctic region, the following figures are certain and self-explanatory: 85% of participants come from 21 Western track countries (the United States, Canada, the United Kingdom, Sweden, Norway, Italy, Belgium, Poland, the Czech Republic, Finland, France, Iceland, Portugal, Denmark, Greenland, Ireland, Austria, Spain, the Netherlands, Germany, and Switzerland), 13.5% from the South-East track (5 countries - India, China, Korea, Japan, and Turkey), and 1.5% from the formal Russian presence. Indigenous peoples account for approximately 5% of the total discussants.

7. Conclusion

Notably, we should consider future scenarios in terms of strengthening and renewing scientific dialogue through the lenses of the existing political discourse rather than lowering the tension of the international geopolitical situation through scientific integration and the means of science diplomacy.

The current narratives highlight science diplomacy as a potential remedy and solution, but this kind of exceptionalism places too much hope and accountability on the shoulders of the scientific community. This could end up being a heavy burden.

In contrast to the meaning of this expression from Cicero's time, *Omnia mea mecum porto* (Latin: "All that is mine I carry with me"), it acquires a little inspiring context in our day. Until the political situation is resolved and a new framework of international cooperation is outlined, everyone will carry their knowledge, skills, and spiritual values within themselves, and the Arctic scientific community will remain divided.

Divided at times of global changes, this community may face the dramatic scenarios of future sustainability. When quantifying the exclusion of the Russian Arctic research on the representation of data on carbon fluxes, permafrost thawing, and climate-induced ecosystem change, the Western scientific community anticipates a 25% to 50% loss of data, resulting in gaps and biases in scientific outcomes, decision-making, Arctic residents' living conditions, and humankind's sustainability.

The paradox of the situation of a broken dialogue is that it can only be resolved by the *dialogue about the dialogue*. The meta-communication process concerning the possible ways of scientific communication, which will outline the boundaries, options, introduce facilitators and means of mediation, will assist the parties of scientific dialogue in negotiating a resolution. How can we properly process our scientific dialogue for the sustainability of the shared future?

By now while Western counterpart discuss the possibilities on their own, the Russian counterpart seeks further development of parity in international scientific dialog, which requires the strengthening of its own

scientific, innovative, and technological sovereignty, the development of institutions of interregional cooperation between the subjects of the Russian Federation and their mandatory stimulation, and financing for the densification of interregional dialog. A methodical and effective transition out of the uncertain phase will be achieved through the diversification of cooperation institutions, geographies, entities, and regions, as well as by involvement in multi-year global integration efforts.

References

- Andreeva, S., K. Dodds, N. Douglas, C. Humrich & T. Nawrath. (2024). *New Arctic Realities: Between Conflicting Interests and Avenues for Cooperation. ZOiS report 1*. Berlin: Zentrum für Osteuropa und internationale Studien (Centre for East European and International Studies). <https://www.zois-berlin.de/en/publications/zois-report/new-arctic-realities-between-conflicting-interests-and-avenues-for-cooperation>.
- Berkman, P. A. (2020). Science diplomacy and its engine of informed decision making: Operating through our global pandemic with humanity. *The Hague J. Diplomacy*.15. 435–450.
- Brunsson, N. (1993). Ideas and actions: justification and hypocrisy as alternatives to control. *Accounting, Organizations and Society* 18(6): 489—506.
- Büntgen, U. & G. Rees. (2023). Global Change Research Needs International Collaboration. *Science of the Total Environment* 902: 166054. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2023.166054>.
- Comfort, L. (2000). Disaster: agent of diplomacy or change in international affairs? *Cambridge Review of International Affairs*, 14(1), 277-294.
- Fondation Prince Albert II de Monaco. The Polar Initiative. (2024). *Summaries of polar symposium: From Arctic to Antarctic. The cold is getting hot*. <https://www.thepolarinitiative.org/en/summaries-80>
- Huntington, H.P., Zagorsky, A., Kaltenborn, B.P., Dawson, J., Lukin M., Dahl, P.E., Guo, P. & Thomas, D.N. (2022). Societal implications of a changing Arctic Ocean. *Ambio* 51, 298–306 <https://doi.org/10.1007/s13280-021-01601-2>
- International Arctic Science Committee. (2023). *Initial Concept note to IPY 2032-33*. <https://iasc.info/cooperations/international-polar-year-2032-33>
- Kelman, I. (2012). *Disaster diplomacy: How disasters affect peace and conflict*. Routledge.
- Kontar, Y.Y., T. Beer, P.A. Berkman, J.C. Eichelberger, A. Ismail-Zadeh, I. Kelman, J.L. LaBrecque, A.E. Szein, & Y. Zaika. (2018). *Disaster-related science diplomacy: Advancing global resilience through international scientific collaborations*. *Science & Diplomacy*, vol. 7, no. 2, <http://www.sciencediplomacy.org/article/2018/disaster-related-science-diplomacy-advancing-global-resilience-through-international>
- López-Blanco, E., Topp-Jørgensen, E., Christensen, T.R., Rasch, M., Skov H., Arndal, M.F., Bret-Harte, M.S., Callaghan, T.V. & Schmidt N.M. Towards an increasingly biased view on Arctic change. *Nature Climate Change*. 14, 152–155 (2024). <https://doi.org/10.1038/s41558-023-01903-1>
- Pavlenko V.I., Zaika Y.V., Cooper L., Rees G.W. & Iijima Y. (2021). ISIRA: International science initiative in the Russian Arctic. *The Arctic Herald*. 2(32), 54-67
- Rees, G., Büntgen, U. (2024). Russian dilemma for global arctic science. *Ambio* 53, 1246–1250. <https://doi.org/10.1007/s13280-024-02038-z>
- Rüffin, N. & Rüländ, A. (2022). Between global collaboration and national competition: Unraveling the many faces of Arctic science diplomacy. *Polar Record*, 58, E20. <https://doi.org/10.1017/S0032247422000158>
- Sebentsov A.B., (2020). Cross-border cooperation on the EU-Russian borders: Results of the program approach. *Geography, Environment, Sustainability*, 13(1):74-83. <https://doi.org/10.24057/2071-9388-2019-136>
- Sellheim N., Zaika Y. V. & Kelman I. (Eds) (2019). *Arctic Triumph: Northern innovation and persistence*. Springer Nature Cham, <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-05523-3>
- Schuur, E.A.G., Pallandt, M. & Göckede, M. (2024). Russian collaboration loss risks permafrost carbon emissions network. *Nature Climate Change*. 14, 410–411 <https://doi.org/10.1038/s41558-024-02001-6>

- Vetrenko, I.A. (2022). *The main tools of coercive diplomacy in the discourse of Europe's sanctions war with Russia. Media in the Modern World*. 61st St. Petersburg Readings.
- Zaika Y. & Lagutina M. (2023). Arctic science diplomacy in new geopolitical conditions: From “soft” power to “hard” dialogue? *Polar Record* 59(e23) 1–6. <https://doi.org/10.1017/S0032247423000141>
- Zaika, Y. V., Ryabova, L. A., & Sergunin, A. A. (2023). *Science diplomacy in the Arctic: Platforms, practices, new challenges*. Apatity: Publishing House of FRC KSC RAS. <https://doi.org/10.37614/978.5.91137.480.8>
- Zaika, Y. V. (2019) Cross-border cooperation as the factor for regional self-development in the Russian Arctic (by the example of Murmansk region). *Corporate Governance and Innovative Economic Development of the North*. 4, 43–53.
- Øvretveit O. (2023). *The future of arctic science and science diplomacy*. Bergen Special Report. Academia Europaea. <https://aebergen.w.uib.no/files/2023/11/Science-Diplomacy-forside-nov.pdf>

Soğuk Suların Yükselen Jeopolitiği: Rusya'nın Arktik Politikası

Veysel Babahanoğlu¹

Özet

Arktik Bölgesi, küresel ısınma ve iklim değişikliği gibi faktörler nedeniyle buzulların erimesi sonucunda giderek artan bir jeopolitik öneme sahip olmaktadır. Yeni deniz yollarının açılması ve zengin doğal kaynakların keşfi, Arktik'i uluslararası rekabetin merkezi haline getirmiştir. Bu geniş coğrafya Kanada, Danimarka (Grönland), İzlanda, Norveç, Rusya, İsveç, Finlandiya ve ABD (Alaska) gibi devletler tarafından çevrelenmektedir. Bu devletler arasında dikkat çekenlerden biri de Rusya'dır. Rusya'nın Arktik politikası enerji ve maden kaynaklarının kullanımına, yeni deniz yollarının kontrolüne ve bölgesel güvenliğin sağlanmasına odaklanmaktadır. Rusya, Barents ve Laptev Denizleri'ndeki zengin petrol ve doğalgaz rezervlerini ekonomisi ve enerji bağımsızlığı açısından kritik görmektedir. NATO'yu Arktik'teki başlıca ulusal güvenlik tehdidi olarak tanımlayan Rusya, bölgedeki askeri varlığını artırma eğilimindedir. Bu sayede stratejik avantaj elde etmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma, Arktik'in jeopolitik yapısını ve Rusya'nın Arktik politikasını enerji, askeri varlık ve bölgesel roller gibi unsurlar üzerinden analiz etmektedir. Nitel araştırma yöntemleriyle hazırlanan bu çalışma, Arktik Bölgesi'nin stratejik ve ekonomik öneminin arttığını ve Rusya'nın bölgedeki çıkarlarını korumak için enerji kaynakları kullanımını, askeri varlığını ve uluslararası iş birliği çabalarını dengelediğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Arktik, Jeopolitik, Rusya, Enerji Kaynakları, Askeri Varlık

Jel Kodları: F51, F52, H56.

The Rising Geopolitics of the Cold Waters: Russia's Arctic Policy

Abstract

The Arctic Region is gaining increasing geopolitical significance as a result of melting glaciers due to factors such as global warming and climate change. The opening of new sea routes and the discovery of rich natural resources have made the Arctic a center of international competition. This vast geography is surrounded by states such as Canada, Denmark (Greenland), Iceland, Norway, Russia, Sweden, Finland, and the USA (Alaska). Among these states, Russia is particularly noteworthy. Russia's Arctic policy focuses on the utilization of energy and mineral resources, control of new sea routes, and ensuring regional security. Russia considers the rich oil and natural gas reserves in the Barents and Laptev Seas critical for its economy and energy independence. Defining NATO as the primary national security threat in the Arctic, Russia tends to increase its military presence in the region. Through this, it aims to gain a strategic advantage. This study analyzes the geopolitical structure of the Arctic and Russia's Arctic policy through elements such as energy, military presence, and regional roles. Prepared with qualitative research methods, this study reveals that the strategic and economic importance of the Arctic Region is increasing and that Russia balances the use of energy resources, its military presence, and efforts for international cooperation to protect its interests in the region.

Keywords: Arctic, Geopolitics, Russia, Energy Resources, Military Presence

Jel Codes: F51, F52, H56.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı Çalışma etik kurul kararı gerektirmemektedir.

Yazarların Makaleye Olan Katkıları V. B. araştırmanın tasarımına ve uygulanmasına, sonuçların analizine ve metnin yazılmasına tek başına katkıda bulunmuştur. Yazarın makaleye katkısı %100'dür.

Çıkar Beyanı Çalışmada yazar ve üçüncü taraflar açısından çıkar ilişkisi/çatışması yoktur.

¹ Dr. Öğr.Gör., Düzce Üniversitesi, Akçakoca Meslek Yüksekokulu, Düzce/Türkiye, veyselbabahanoglu@duzce.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-3734-7430.

1. Giriş

Arktik Bölgesi, dünya jeopolitiğinde hızla yükselen önemiyle dikkat çekmektedir. İklim değişikliği ve küresel ısınmanın etkisiyle buzulların erimesi sonucu Arktik Bölgesi'nin jeopolitik, jeostratejik ve jeoekonomik açıdan önemi her geçen gün daha da artmaktadır. Yeni deniz yollarının açılması ve zengin doğal kaynaklara erişim imkânı, bölgeyi uluslararası rekabetin merkezi haline getirmiştir. Bu bağlamda Arktik Bölgesi, jeopolitik dinamikleri ve büyük güçlerin stratejik hesaplarını etkileyen önemli bir alan olarak ön plana çıkmaktadır.

Arktik, Kuzey Kutup Dairesi'nin ötesinde yer alan ve Kanada, Danimarka (Grönland), İzlanda, Norveç, Rusya, İsveç, Finlandiya ve ABD (Alaska) gibi ülkeler tarafından çevrelenmiş geniş bir coğrafyayı kapsamaktadır. Bölge, sahip olduğu zengin enerji ve maden kaynakları ile biyolojik çeşitliliği sayesinde devletler arası rekabet ve iş birliğinin merkezinde yer almaktadır. Özellikle yeni deniz yollarının açılması, Arktik'in ekonomik ve stratejik önemini daha da artırmaktadır. Bu bağlamda, bölgedeki doğal kaynakların ve yeni deniz yollarının kontrolü, küresel güçlerin stratejik hedefleri arasında yer almaktadır. Her bir devlet kendi stratejik çıkarları doğrultusunda Arktik politikalarını şekillendirmektedir. Bu noktada Rusya'nın Arktik politikası, bölgenin jeopolitik önemini ve Moskova'nın bölgedeki hegemonyasını pekiştirme çabalarını anlamak açısından kritik bir örnek teşkil etmektedir.

Rusya, Arktik'teki varlığını güçlendirerek bölgedeki etkisini artırma ve stratejik avantajlar elde etme çabası içindedir. Bu nedenle Rusya'nın dış politikasının merkezinde yer edinen bölgelerden biri de Arktik Bölgesi'dir. Çünkü söz konusu bölge, hem ekonomik hem de askeri açıdan büyük bir stratejik öneme sahiptir. Rusya'nın Arktik politikası temelde enerji ve maden kaynaklarının kullanımı, yeni deniz yollarının kontrolü ve bölgesel güvenliğin sağlanması gibi üç ana hedefe odaklanmaktadır. Enerji kaynaklarının kullanımı, Rusya'nın ekonomisi ve enerji bağımsızlığı açısından kritik bir önem arz etmektedir. Barents, Kara ve Laptev Denizleri'nde bulunan zengin petrol ve doğalgaz rezervleri, Rusya'nın küresel enerji piyasasındaki rolüne güç katmaktadır. Yeni deniz yollarının kontrolü uluslararası ticaret rotalarında stratejik avantaj sağlamaktadır. Bölgesel güvenlik ise Rusya'nın askeri varlığını artırarak bölgedeki etkinliğini pekiştirmeyi hedeflemektedir. Bu nedenlerle Arktik Bölgesi, Rusya'nın ekonomik çıkarlarını koruma, enerji güvenliğini sağlama ve askeri gücünü pekiştirme stratejilerinde merkezi bir rol oynamaktadır.

Rusya'nın Arktik politikaları, sadece ekonomik çıkarlarla sınırlı kalmamakta aynı zamanda askeri ve güvenlik stratejilerini de kapsamaktadır. Arktik'te yeniden askeri üsler kurmaya başlayan Rusya, bölgedeki askeri varlığını sürekli artırma eğilimindedir. Rusya'nın Arktik'e yönelik ilgisi, Rus araştırmacı Artur Chilingarov'un 2007 yılında Arktik deniz tabanına Rus bayrağı dikmesiyle uluslararası alanda da dikkat çekmiştir. Bu sembolik hareket, Rusya'nın bölgedeki hak iddialarını ve stratejik kararlılığını açıkça ortaya koymuştur. Bu askeri stratejiler, Kuzey Deniz Rotası'nın güvenliğini sağlamayı ve uluslararası ticarete stratejik avantaj elde etmeyi hedeflemektedir.

Rusya'nın NATO'yu Arktik'teki başlıca ulusal güvenlik tehdidi olarak tanımlaması, bölgedeki askeri hareketliliğin artmasına neden olmuştur. Rusya'nın Arktik Bölgesi'nde artan etkisi, bölgesel ve küresel güvenlik dengelerini de etkilemektedir. Bu stratejik rekabet, Arktik Konseyi gibi uluslararası iş birliği platformlarında çeşitli politikaların ve hukuki düzenlemelerin geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Arktik'in barışçıl bir bölge olarak kalması, bu bölgede faaliyet gösteren tüm devletlerin çıkarlarını korumak ve sürdürülebilir bir yönetim sağlamak açısından önemlidir.

Bu çalışmanın amacı Arktik Bölgesi'nin jeopolitik önemini ve Rusya'nın bu bölgeye yönelik politikalarını analiz etmektir. Çalışma Arktik Bölgesi'nin yükselen jeopolitik değeri özelinde Rusya'nın enerji politikaları, askeri varlığı ve bölgedeki rolü üzerine odaklanmaktadır. Arktik'in önemi, sadece zengin doğal kaynaklarından kaynaklanmamakta, aynı zamanda bölgenin jeopolitik ve stratejik değeri de dikkate alınmalıdır. Bu doğrultuda çalışmada nitel araştırma yöntemleri kullanılarak Arktik'in jeopolitik yapısı bütüncül bir perspektifle incelenmiş ve hem klasik hem de eleştirel jeopolitik yaklaşımlardan elde edilen

Küresel ısınma nedeniyle Arktik'te başlayan hızlı çözülmeye ilgili karşılaşılan zorluklar ve fırsatlar, tarihsel olarak Kuzey'e duyulan ilgiyi yeniden canlandırmıştır. Öyle ki bu bölge, kutuplara coğrafi olarak uzak olan aktörlerin bile dikkatini çekmeye başlamıştır. Artan uluslararası ilgi, Arktik Bölgesinin jeopolitiğine yönelik akademik merakı da artırmıştır. Jeopolitikçiler için Arktik'e yönelik bu artan ilgi, bölgenin nasıl çerçvelendiği, tasarlandığı ve bilindiği gibi soruları gündeme getirmiştir. Bu süreç, yüksek kuzey olarak adlandırılan bölgenin inşasında hangi aktörlerin etkili olduğu sorusunu da öne çıkarmaktadır. Elbette sahip olduğu petrol potansiyeli, maden zenginlikleri, deniz yolları ve ulusal stratejiler, çevresel Kuzey'in jeopolitik analizlerinde genellikle ön planda yer alsa da, Arktik'in mekânsal yapısı sadece bu unsurlarla sınırlı değildir. "Arktik" aynı anda bir sınır, bir yurt, bir geçit, bir sahne, bir laboratuvar gibi birçok farklı şeyi ifade etmektedir. Yüzyıllardır insanları büyüleyen bu alan, günümüzde de ilgi çekmeye devam etmektedir (Bruun & Medby, 2014, s. 915).

Coğrafya ile siyaset arasındaki ilişkileri inceleyen teorileri test etmenin zorluklarından biri, ani doğal afetler ve doğrudan veya dolaylı insan müdahalesi dışında, fiziksel coğrafyanın zamanla çok yavaş değişmesidir. Ancak son yıllarda Arktik'te hızlanan iklim değişikliği bu durumu değiştirmiştir. Arktik Bölgesi'nde coğrafi gerçekliklerin genellikle düşündüğümüzden daha hızlı değiştiği olağandışı bir durum ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla Arktik'teki buzulların hızla erimesi, yeni deniz yollarının potansiyeli ve bölgenin canlı ve cansız kaynakları üzerindeki rekabet devletlere alışılmadık birçok fırsat sunmaktadır. Bu açıdan Arktik'in devletler açısından bir tür test laboratuvarına dönüştüğü söylenebilir. Dolayısıyla bu fırsatlar Arktik coğrafyasındaki değişimlerin devletlerin siyasi gücünü nasıl etkilediğini ve onların siyasi hedeflere ulaşma, normları ve kurumları oluşturma veya değiştirme yeteneklerini nasıl şekillendirdiğini inceleme imkânı vermektedir (Wegge & Keil, 2018, s. 88).

Arktik Bölgesinin jeopolitiği, sadece doğal kaynaklar ve stratejik konum gibi maddi unsurlarla değil, aynı zamanda çeşitli aktörlerin siyasi ve ekonomik çıkarlarıyla da şekillenmektedir. Küresel ısınmanın etkisiyle Arktik'teki buzulların hızla erimesi, yeni deniz yollarının açılması, bölgede yeni enerji ve maden kaynaklarının keşfi gibi faktörler küresel güç dengelerini yeniden belirleme potansiyeline sahiptir. Arktik Konseyi gibi bölgesel iş birliği yapıları, Arktik'in geleceğine yönelik politikaların ve düzenlemelerin belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu süreçte özellikle Arktik Okyanusu'na kıyaslı olan Kanada, Rusya, Norveç, ABD ve Danimarka ile Çin ve Avrupa Birliği gibi diğer küresel aktörler arasındaki çıkar çatışmaları dikkat çekmektedir. Arktik Okyanusu'ndaki egemenlik iddiaları, uluslararası hukukun ve deniz hukukunun sınırlarını zorlayan tartışmalara yol açmaktadır. Inuit ve Saami gibi bölgedeki yerli halkların kültürel hakları ve sürdürülebilir kalkınma talepleri de jeopolitik tartışmaların merkezinde yer almaktadır. Ayrıca Arktik'in ekosistemine zarar verme potansiyeli taşıyan endüstriyel faaliyetlerin artması, hem çevresel hem de sosyal sorunları da beraberinde getirmektedir.

Arktik Bölgesi genellikle jeopolitik bir alan ve jeopolitik amaçlar için bir yer olarak anılmaktadır. Bir başka anlatımla Arktik, hem jeopolitik olayların gerçekleştiği bir bölge olarak hem de bu olayların sebepleri ve sonuçları açısından önemli bir jeopolitik analiz nesnesi olarak kullanılmaktadır (Dittmer, Moisio, Ingram & Dodds, 2011, s. 202). Böylece Arktik jeopolitiği, hem teorik bir temel hem de ampirik bir araştırma nesnesi olarak kullanılmaktadır. Arktik bağlamında yapılan çoğu inceleme, güvenlik kaygıları ve kaynak rekabeti, özellikle de yeni deniz yolları için yarış gibi nedenlerle bölgeye ulus-devletlerin müdahalelerine odaklanan klasik, neorealist bir jeopolitik yaklaşımı benimsemektedir. Günümüzdeki jeopolitik çalışmalar, sınırlar açısından özellikle iklim değişikliğinin neden olduğu jeofiziksel değişimlerin sonuçlarına odaklanmaktadır. Eriyen buzullar, kıyıdaş Arktik devletlerin deniz sınırlarını ve egemenliklerini zorlaştırırken, dış ülkeler bölgedeki varlıklarını bölgenin küresel ticari, politik ve bilimsel önemiyle gerekçelendirmektedir. Eleştirel jeopolitik ise bölgenin küresel kaynak yarışı içinde jeopolitik ve jeoekonomik olarak derin bir şekilde iç içe geçtiğini vurgulamaktadır. Ancak barışçıl devletler arası iş birliğinin ve çok ölçekli yönetişimin, çatışmadan daha baskın olduğunu da dile getirmektedir (Bohn & Varnajot, 2021, s. 280).

Arktik jeopolitiği ve Soğuk Savaş sonrası dönemin uluslararası ilişkileri değerlendirildiğinde, "jeopolitik" kavramının tanımı ve kullanılacak yaklaşım konusunda bir belirsizlik mevcuttur. Bu belirsizliğin arkasında

iki farklı bakış açısı bulunmaktadır. İlki fiziksel alan, güç, teknoloji ve devlete vurgu yapan klasik jeopolitik anlayışa da uyan iki süper gücün nükleer silah sistemlerine dayanan askeri varlığıdır. İkincisi ise çevrenin kalitesi, bilgi ve birden fazla aktörün varlığı gibi diğer faktörlerin önemini vurgulayan eleştirel jeopolitik yaklaşımı yansıtan sekiz Arktik devleti arasındaki uluslararası, kurumsal iş birliğine ve çevre durumu konusundaki endişelere dayanan yüksek jeopolitik istikrardır. Her iki bakış açısı da doğrudur ve dolayısıyla gerçektir. Bu durumda, günümüz Arktik jeopolitiğinin klasik jeopolitik anlayışına mı yoksa eleştirel jeopolitik yaklaşıma mı uyduğunu veya her iki yaklaşımdan unsurlar içeren bir hibrit model mi olduğu sorgulamaları yapılmaktadır (Heininen, 2018, s. 173).

Son birkaç on yıl içinde “klasik jeopolitik” olarak adlandırılan gelenek çerçevesinde, devletlerin dış politikalarının büyük ölçüde coğrafi özellikleri tarafından şekillendirildiğini öne süren çok az sayıda yenilikçi çalışma yapılmıştır. Bu gelenek, devletlerin dış politikalarının fiziksel coğrafya tarafından belirlendiğini savunan bir yaklaşımı ifade etmektedir. Buna karşılık, “eleştirel jeopolitik” olarak adlandırılan gelenek büyük bir gelişme göstermiştir. Bu alanda yapılan çalışmalar, mekânın statik kavramsallaştırılması, devlet merkezli yaklaşımlar, klasik yaklaşımların normatif kaygılardan yoksun olması ve dünya meselelerinde öznelliğin rolü gibi konuları sorgulamaktadır. Böylece jeopolitik düşünce ve pratiklerin daha dinamik, çok boyutlu ve eleştirel bir şekilde incelenmesine olanak tanıyan çok sayıda yenilikçi çalışma ortaya konulmuştur (Dodds, Kuus, & Sharp, 2013, s. 6-7; Sheehan, 2005, s. 145). Bu açıdan değerlendirildiğinde günümüz Arktik jeopolitiğinin, klasik ve eleştirel jeopolitik yaklaşımlar arasında bir hibrit model oluşturacak şekilde evrildiği söylenebilir.

Klasik jeopolitik anlayış, bölgedeki askeri varlıklar ve stratejik çıkarlar etrafında şekillenmektedir. Bu bağlamda özellikle ABD ve Rusya'nın askeri stratejileri ve nükleer silah sistemlerinin etkisi belirgin olarak ön plana çıkmaktadır. Öte yandan eleştirel jeopolitik yaklaşım çevresel sürdürülebilirlik, uluslararası iş birliği ve yerel halkların hakları gibi faktörleri ön planda tutmaktadır. Arktik Konseyi ve diğer uluslararası kurumlar çevre koruma ve barışçıl iş birliği çabalarını desteklerken, küresel ısınma ve yerli toplulukların talepleri politika oluşturma süreçlerinde önem kazanmaktadır. Bu nedenle günümüz Arktik jeopolitiği, hem askeri ve stratejik çıkarları hem de çevresel ve sosyopolitik faktörleri içeren karmaşık bir model olarak değerlendirilmelidir. Dolayısıyla hem klasik hem de eleştirel jeopolitik yaklaşımlar, Arktik Bölgesinin dinamiklerini anlamak için gerekli bir çerçeve sunmaktadır.

Arktik Bölgesi, büyük bir kaynak rezervuarı olarak öne çıkmaktadır. Bölgede zengin mineral ve petrol yataklarının yanı sıra balık, ren geyiği ve tatlı su gibi biyolojik ve doğal kaynaklar da bulunmaktadır. Dünya nüfusunun on milyara yaklaşacağı öngörüldüğünde, bu kaynaklar giderek daha kritik hale gelmektedir. Ayrıca Arktik modern gelişmeler tarafından henüz büyük ölçüde dönüştürülmemiş geniş bir coğrafyaya sahiptir (Kullerud & Liss, 2015, s. v). Bu açıdan 21. yüzyılda dikkat çeken gelişmelerden biri de Arktik jeopolitiğinin artan önemidir. Bu artış, öncelikle iklim değişikliğinin hızlanması ve bunun sonucunda bölgedeki buzulların erimesiyle bağlantılıdır. Bu doğal değişimler, Arktik Bölgesi'ni daha erişilebilir hale getirerek yeni ekonomik ve stratejik fırsatlar oluşturmaktadır. Özellikle enerji kaynaklarına ve mineral yataklarına erişimin kolaylaşması bölgeyi büyük güçlerin ilgisini çeken bir alan haline getirmiştir. Aynı zamanda yeni deniz yollarının açılması, ticaret rotalarını kısaltarak küresel ekonomiye önemli avantajlar sunmaktadır. Bu gelişmeler, Arktik'in stratejik ve ekonomik değerinin gelecekte daha da artacağına işaret etmektedir. Dolayısıyla, bölgeye yönelik uluslararası ilgi ve rekabetin artması kaçınılmazdır.

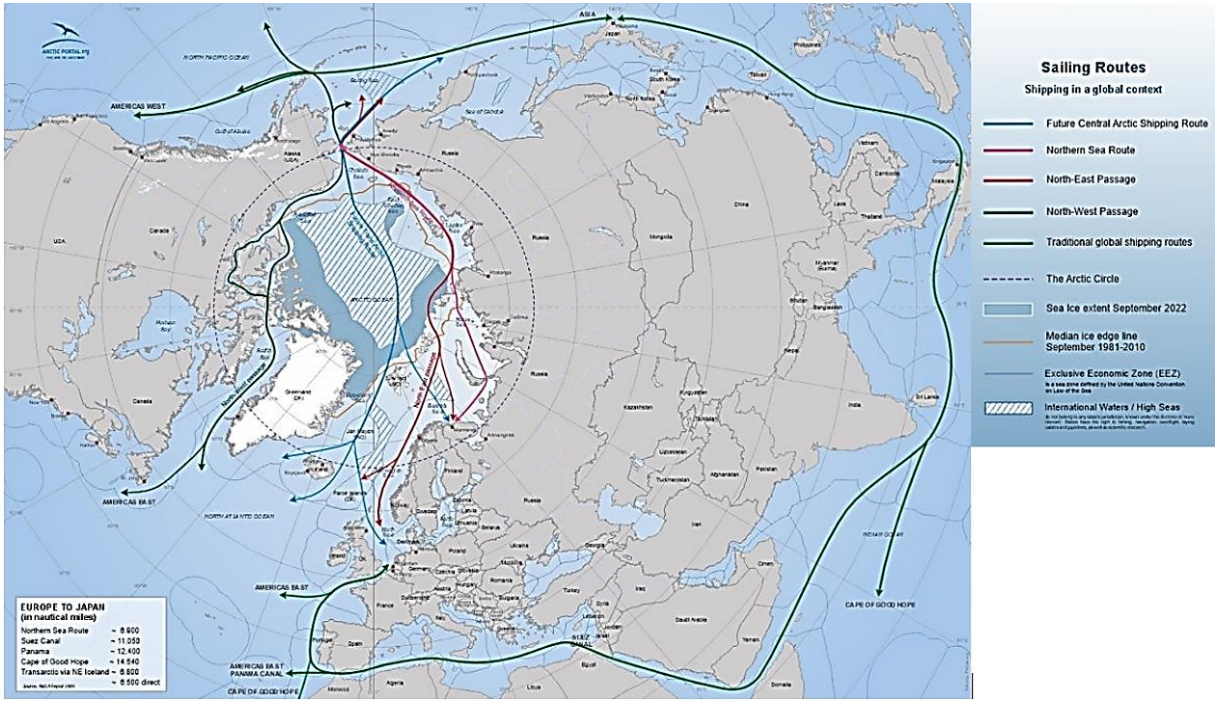
Arktik Bölgesi'ndeki enerji kaynaklarına ilişkin veriler, çoğunlukla ABD Jeoloji Araştırmaları Kurumu (USGS) tarafından 2008 yılında yayınlanan bir rapora dayanmaktadır. Arktik Bölgesi'nde enerji kaynaklarının potansiyelini değerlendiren bu raporda, bölgenin zengin petrol ve doğal gaz rezervlerine sahip olduğu belirtilmektedir. USGS'nin gerçekleştirdiği tahminlere göre, Arktik Bölgesi'nde keşfedilmemiş yaklaşık 90 milyar varil petrol, 1.669 trilyon kübik fit doğal gaz ve 44 milyar varil doğal gaz sıvısı bulunmaktadır. Bu kaynakların yaklaşık %84'ü deniz alanlarında yer almaktadır. Rapor, bu enerji kaynaklarının çoğunun henüz keşfedilmediğini ve teknolojik olarak erişilebilir olduğunu vurgulamaktadır. Özellikle Batı Sibiryaya Havzası, Doğu Barents Havzaları ve Arktik Alaska gibi bölgelerin, potansiyel petrol ve doğal gaz rezervleri açısından zengin olduğu belirtilmiştir. Arktik'in geniş kıta sahanlıklarının, dünyada

hala keşfedilmemiş en büyük petrol ve doğal gaz potansiyeline sahip alanlardan biri olduğu ifade edilmektedir (USGS, 2008).

Gelecekteki enerji arzıyla ilgili en büyük belirsizliklerden biri ve önemli çevresel endişelere yol açan konulardan birini henüz Arktik'te keşfedilmemiş olan petrol ve gaz miktarları oluşturmaktadır. Dünya çapında keşfedilmemiş doğalgazın yaklaşık %30'u ve keşfedilmemiş petrolün %13'ü Arktik'teki 500 metreden daha sığ denizlerde yer almaktadır. Arktik'teki keşfedilmemiş doğal gaz, petrolün üç katı kadar daha fazla olup büyük ölçüde Rusya'da yoğunlaşmıştır (Gautier vd., 2009, s. 1175). Bu enerji kaynaklarının jeopolitik ve güvenlik üzerindeki etkileri göz önüne alındığında, Arktik Bölgesi'nin küresel arenada stratejik bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Bölgedeki zengin enerji rezervleri, özellikle enerji bağımlılığını azaltmak isteyen devletler için cazip bir hedef haline gelmektedir. Bu durum, Arktik üzerindeki egemenlik iddialarını artmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla Arktik'in enerji kaynakları her zaman bölge devletleri arasında bir çatışma kaynağı potansiyeli taşımaktadır. Bu nedenle Rusya, ABD, Kanada, Norveç ve Danimarka gibi devletler, Arktik'teki haklarını savunmak için askeri varlıklarını artırma eğilimindedir. Ayrıca, bu enerji kaynaklarının çıkarılması çevresel riskler taşıdığı için uluslararası iş birliği ve düzenlemelerin de önemi artmaktadır. Dolayısıyla, Arktik'teki enerji kaynaklarının keşfi ile kullanımı, hem bölgesel hem de küresel güvenlik ve istikrar üzerinde belirleyici bir rol oynayabilir.

Arktik Bölgesi, mevcut ve potansiyel enerji kaynaklarının yanı sıra sahip olduğu değerli madenler açısından da dikkat çekicidir. Bu madenler arasında nikel, bakır, kalay, uranyum, fosfat, kurşun, çinko, altın, apatit, alüminyum, demir cevheri, mika, titanyum, flogopit, vermikülit, niyobyum, tantalit, kuvars, fluorit, barit, kalsit, ametist, amazonit ve elmas yer almaktadır. Bu kaynakların toplam değeri yaklaşık olarak 1.5-2 trilyon ABD doları arasında olduğu tahmin edilmektedir. Bu durum, bu madenlerin bölge ülkeleri için neden bu kadar önemli olduğunu açıkça göstermektedir (Peimani, 2013, s 4). Bu tür değerli madenlerin varlığı, Arktik Bölgesini küresel bir çekim merkezi haline getirmektedir. Dolayısıyla bölge devletleri arasında bu tür doğal kaynaklar üzerinde kontrol sağlama rekabeti artmaktadır. Arktik'in enerji ve maden zenginlikleri sadece bölgesel ekonomik kalkınma için değil, aynı zamanda ulusal güvenlik ve stratejik çıkarlar açısından da büyük önem taşımaktadır. Bu durum Arktik'te ekonomik faaliyetlerin yanı sıra askeri varlığın da artmasına yol açmaktadır. Bu dinamikler Arktik'in jeopolitik önemini daha da artırmakta ve uluslararası ilişkilerde yeni stratejik denklemler oluşturmaktadır.

Arktik'te kıtalararası deniz ulaşımını sağlayan Süveyş ve Panama kanallarına alternatif iki deniz yolunun ulaşımına açılmış olması bölgenin jeopolitik ve jeoekonomik önemini artırmıştır. Eskiden sadece bilimsel araştırmalar ve keşifler için kullanılan Kuzey Deniz Rotası ile Kuzeybatı Geçidi, buzulların erimesiyle birlikte uluslararası ticaret için cazip hale gelmiştir. Bu durum kargo gemilerinin geçişini zaman ve mesafe açısından daha tasarruflu hale getirmiştir (Young, 1992, s. 159). Örnek vermek gerekirse Kushiro-Hamburg arası yolculuk Süveyş Kanalı ile 11,880 deniz mili iken, aynı yolculuk Kuzey Deniz Rotası ile 6,819 deniz miline denk gelmektedir. Bu durum mesafe açısından yaklaşık %42-43'lük bir tasarruf anlamına gelmektedir. Benzer şekilde yaklaşık %40-41'lik bir tasarruf sağlayan bir başka örnek ise Tomakomai-Hamburg arası yolculuktur. Bu yolculuk Süveyş Kanalı ile 11,754 deniz mili iken, Kuzey Deniz Rotası ile 6,955 deniz miline denk gelmektedir (Furuichi & Otsuka, 2012, s. 15). Bu önemli tasarruflar, Arktik deniz rotalarının uluslararası ticaret için ne kadar değerli hale geldiğini göstermektedir. Aşağıdaki haritada küresel bağlamda Arktik deniz rotaları yer almaktadır.

Harita 2. Arktik Deniz Rotaları

Kaynak: Arctic Portal, 2023.

Arktik deniz rotaları, buzulların geri çekilmesiyle birlikte küresel ticaretin merkezine yerleşen stratejik koridorlar haline gelmiştir. Özellikle Kuzey Deniz Rotası, Asya ve Avrupa arasındaki deniz taşımacılığını hızlandırarak ekonomik ve stratejik avantajlar sunmaktadır. Bu rotaların önemi, yalnızca ticari fırsatlarla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda bölgesel güçlerin askeri ve siyasi nüfuzunu artırma çabalarını da tetikleyebilmektedir. Arktik Bölgesi'ndeki yeni deniz rotalarının oluşumu, bölgesel ve küresel düzeyde jeopolitik riskler de taşımaktadır. Bu rotalar, küresel ticaretin yeniden şekillenmesine katkıda bulunurken, aynı zamanda Arktik için çevresel risklere de neden olabilir.

İklim değişikliğinin etkisiyle Arktik Bölgesi'ndeki buz örtüsünün azalması, deniz trafiği ve petrol çıkarma faaliyetlerinin artmasına neden olmaktadır. Bu faaliyetlerin artışı, sert hava koşulları ve yoğun deniz buzu bulunan alanlarda petrol kaynaklı kazalar konusunda endişeleri artırmaktadır. Alaska'daki Exxon Valdez felaketine benzer bir kazanın Arktik ekosistemleri üzerinde ciddi olumsuz etkileri olabilir (Helle vd., 2020, s. 2112). Artan deniz trafiği ve petrol çıkarma faaliyetleri, Arktik yerli halklarının yaşam alanlarını ve geçim kaynaklarını da tehdit edebilir. Çevresel riskler, bu halkların geleneksel avcılık ve balıkçılık faaliyetlerinde sorunlara neden olabilir. Dolayısıyla geçimlerini ve kültürel yaşamlarını derinden etkileyebilir. Bu durum, Arktik jeopolitiğinde, yerli halkların haklarının ve yaşam alanlarının korunmasıyla ilgili uluslararası tartışmalara yol açabilir. Bu riskler, bölgesel yönetim ve iş birliği çabalarının, çevresel ve sosyal sürdürülebilirliği sağlama ihtiyacını ön plana çıkarabilir.

Yerli halklar, binlerce yıldır Arktik Bölgesi'nde yaşamaktadır. Arktik alanlarda yaşayan toplam nüfusun yaklaşık %10'unun yerli olduğu tahmin edilmektedir. Arktik'te 40'tan fazla farklı etnik grup bulunmaktadır. Arktik yerli halkları arasında Finlandiya, İsveç, Norveç ve Kuzeybatı Rusya'nın çevre bölgelerinde yaşayan Saami, Rusya'da yaşayan Nenets, Khanty, Evenk ve Çukçi, Alaska'da yaşayan Aleut, Yupik ve Inuit (İñupiat), Kanada'da yaşayan Inuit (Inuvialuit) ve Grönland'da yaşayan Inuit (Kalaallit) bulunmaktadır. Yerli halkların sayısı, yerli kimliğinin tanımındaki belirsizlikler nedeniyle kesin olarak belirlenmemektedir (Arctic Centre, 2024). Yerli halklar, diğer Arktik sakinlerine göre doğayla daha iç içe yaşamaktadır. Bu nedenle iklim değişikliğinin etkilerine daha fazla maruz kalmaktadırlar. Bu durum, toprak ve doğal kaynakların kullanımı ile mülkiyeti konusunda politik ve ekonomik özerklikle ilgili çeşitli haklar ve gelişmeler açısından önemli sonuçlar doğurmaktadır. Ayrıca, Arktik'teki farklı gruplar ve

paydaşlar arasındaki güç dengesindeki değişikliklerin sonuçları da büyük önem taşımaktadır (Evengård, Paasche & Larsen, 2015, s. 5).

Arktik'teki yerli halklarda bölgenin jeopolitik yapısında önemli bir rol oynamaktadır. Bu topluluklar, Arktik ekosistemine güçlü bağlar ile bağlıdır. Özellikle bölgenin ekolojik dengesi ve kültürel mirasının korunmasında merkezi bir rol oynamaktadır. Yerli halklar iklim değişikliğinin etkisiyle bölgedeki jeopolitik ve ekonomik değişimlerin getirdiği tehditlerle yüzleşmektedir. Bu tehditler, çevresel ve ekonomik faktörlerin yanı sıra kültürel hakları ve geleneksel yaşam biçimlerini de kapsamaktadır. Yerli halkların karar alma süreçlerine dâhil edilmesi ve doğal kaynaklara erişim hakları uluslararası hukuk tarafından koruma altına alınmalıdır. Yerli bilgi sistemleri, sürdürülebilir yönetim ve çevresel koruma stratejilerinin geliştirilmesi için temel öneme sahiptir. Bu nedenle, yerli halkların haklarının korunması, Arktik Bölgesinin istikrarı ve sürdürülebilir kalkınması için önemli bir konudur.

3. Arktik'in "Ayısı": Rusya'nın Kuzeydeki Politikaları

SSCB'nin dağılmasının ardından bölgesel dinamikler stratejik olarak büyük ölçüde değişmiştir. Bazı devletler, kendilerini Arktik ve Kuzey Devletleri olarak yeniden tanımlamıştır. Sekiz Arktik devleti, bu bölgeye olan ilgilerini artırarak Arktik stratejilerini devlet politikalarına entegre etmiştir. Bu stratejilerin odak noktasını bölgenin askeri önemi, devlet egemenliği ve doğal enerji kaynakları oluşturmuştur. Danimarka, Finlandiya, Kanada, İzlanda ve İsveç gibi devletler küresel ilginin bu bölgeye yönelmesiyle birlikte politikalarını ve stratejilerini değiştirmiştir. Rusya'nın bölgedeki çıkarlarını artırmasının ardından, diğer Arktik devletleri de kendi çıkarları ve güvenlikleri üzerinde yoğunlaşmaya başlamıştır. Bir devletin bölgede güç kazanma çabası, diğer devletlerin çıkarlarını olumsuz etkileyebilmektedir. Bu nedenle farklı devletler Arktik'teki etkilerini artırma çabasına girmiştir (Mushtaq, Sharif & Fatima, 2023, s. 72). Rusya'nın bu bölgede artan etkisi, diğer devletlerin stratejik kararlarını şekillendirmeye devam edecektir.

Arktik Bölgesi, Rusya için üç ana özelliğiyle ön plana çıkmaktadır. İlk olarak, tüm Arktik devletleri arasında Rusya en geniş nüfusa, kıyı şeridine ve toprağa sahiptir. Bu durum Rusya'nın büyük güç olma iddiasının temelini oluşturmaktadır. İkinci olarak, Rus ekonomisi büyük ölçüde fosil yakıtlara dayanmaktadır ve Arktik Bölgesi bu kaynaklar açısından oldukça zengin bir bölgedir. Bu durum da Rusya'nın enerji gücü olma rolünü pekiştirmektedir. Üçüncü olarak, Arktik ve sub-Arktik bölgeler, caydırıcılık ve savunma için stratejik bir sığınak işlevi görmektedir. Ancak bu üç işlev arasında çatışmalar da söz konusudur. Örneğin Arktik'in sivil gelişimi için barışçıl ve istikrarlı bir ortam gerekirken, Rusya'nın burada askeri üstünlük arayışı bu durumu zorlaştırmaktadır (Paul & Swistek, 2022, s. 15). Bu stratejik öncelikler, Rusya'nın denizcilik hâkimiyeti açısından Arktik'teki varlığını yeniden şekillendirmesiyle daha da belirgin hale gelmiştir.

SSCB'nin dağılmasıyla birlikte Rusya Hazar, Baltık ve Karadeniz gibi farklı denizlerdeki denizcilik hâkimiyetini kaybetmiştir. 21. yüzyılın başlarından itibaren Rusya'nın süper güç statüsünü yeniden kazanmak ve askeri yeteneklerini güçlendirmek temel hedef haline gelmiştir. Bu hedef doğrultusunda Arktik Bölgesi, Rusya'nın askeri gücünü sergilemesi için bir fırsat olarak değerlendirilmiştir. Rus dış politikası, ekonomik olarak güçlü bir konuma gelme amacı doğrultusunda büyük ölçüde bu bölgeye odaklanmıştır (Mushtaq, Sharif & Fatima, 2023, s. 72). 2007 yılında Rus araştırmacı Artur Chilingarov'un Arktik Bölgesi deniz tabanına Rus bayrağı dikmesi, bölgedeki diğer devletlerin dikkatini çekmiş ve Rusya'nın bölgedeki iddialarını güçlendirmiştir. 2008 yılında Rusya'nın yayınladığı politika belgesi, Arktik jeopolitiğine yeni bir yön vererek bölgesel iş birliğine vurgu yapmıştır. Aynı yıl Rusya ve diğer bölgesel devletler olan Danimarka, Kanada, ABD ve Norveç, ILULISSAT Deklarasyonu'nu imzalamışlardır (Dodds, 2013, s. 45-48). Ancak bu iş birliği çabalarına rağmen Arktik Bölgesi'ndeki askeri faaliyetlerin artması, uluslararası arenada endişe oluşturmaya başlamıştır.

21. yüzyılın üçüncü on yılının karakteristik bir özelliği, uluslararası medyada büyük güçlerin silahlı kuvvetlerinin ve askeri faaliyetlerinin Arktik Bölgesi'ndeki varlığının artmasıyla ilgili kamuoyunun endişelerini ifade eden yayınların çoğalmasındır. 1980'lerin başlarına kadar Arktik Okyanusu Rusya, ABD, Kanada, Norveç ve Danimarka tarafından bölgelere ayrılmıştı. 1982'de Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku

Sözleşmesi'nin (UNCLOS) kabulüyle bu sınırlar anlamını yitirmiştir. Günümüzde Arktik devletlerinin toprak ve deniz alanları bu sözleşme ile düzenlenmektedir. Bu sözleşme, beş Arktik devletine kıta sahanlığını kontrol etme hakkı tanımaktadır. Sözleşmenin 76. maddesi, bir devletin kıyından 200 deniz mili uzaklıktaki bir alanı münhasır ekonomik bölge olarak ilan etmesine olanak tanımaktadır. Bu mesafe sahanlığın kara topraklarının devamı olduğu kanıtlanırsa 150 deniz mili daha artırılabilir (Raikov, 2022, s. 149). Nitekim Rusya kıta sahanlığının genişletilmesi için farklı zamanlarda çeşitli taleplerde bulunmuştur. Bu durum bölgedeki diğer devletlerin egemenlik iddialarını yeniden değerlendirmelerine de zemin hazırlamıştır.

1997'de UNCLOS'u onaylayan Rusya Hükümeti, Rusya'nın kıta sahanlığı ile uluslararası deniz yatağı arasındaki sınırlarını belirlemek için yeni bir süreci başlatmıştır. 20 Aralık 2001'de Rusya, Arktik Bölgesi'ndeki Rus kıta sahanlığının 200 deniz milinin ötesindeki sınırlarını belirlemek amacıyla Kıta Sahanlığının Sınırları Komisyonu'na (CLCS) ilk başvurusunu yapmıştır. Bir yıl sonra CLCS Rusya'ya ek bilgi sağlamasını ve genişletilmiş kıta sahanlığının sınırlarının belirlenmesine ilişkin revize edilmiş bir başvuru yapmasını önermiştir. Bunun üzerine Rusya Ağustos 2015'de ek veriler sunmuş ve ardından 9 Şubat 2016'da CLCS'ye revize edilmiş resmi bir başvuru yapmıştır. Bu başvuru Arktik Bölgesi'nin altındaki geniş kıta sahanlığı bölgeleri de dâhil olmak üzere Arktik Okyanusu deniz yatağına yönelik kapsamlı yeni kanıtlar içermektedir. Rusya'nın talebi kıyından 350 deniz milinden daha fazla uzanan ve yaklaşık 1,2 milyon km²'lik bir Arktik kıta sahanlığını kapsıyordu. Rusya, 31 Mart 2021'de 2015 yılında yapılan revize başvurusuna iki ek sunumda bulundu. Günümüzde Rusya'nın kıta sahanlığı talepleri yaklaşık 700,000 km²'yi kapsamaktadır (Koshkin, 2022, s. 393-394). Bu başvurular, Arktik Okyanusu üzerindeki hak iddialarını daha da karmaşık hale getirmiştir.

Rusya Arktik'teki Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) sınırlarının belirlenmesi, kıta sahanlığının sınırlandırılması ve gemi geçişleriyle ilgili yasal iddialarda oldukça aktif bir rol oynamaktadır. Kremlin, kendi Arktik Bölgesi'ne dâhil olduğunu düşündüğü denizlere yönelik toprak taleplerini resmileştirmeyi öncelik haline getirmiştir. Özellikle bu talepler Arktik Bölgesi'ne doğru uzanan Lomonosov ve Mendeleev Sıradağları, Ohotsk Denizi ile Barents ve Bering Denizlerinin bazı bölümlerini içermektedir (Geber, 2015, s. 31-32). Bu açıdan değerlendirildiğinde Rusya, Arktik Bölgesi'ne coğrafi yakınlığı ve geniş erişimi nedeniyle bu bölgenin kilit oyuncularından biri olarak kabul edilebilir. Bu stratejik konum, Rusya'nın Arktik'teki askeri ve ekonomik politikalarını şekillendirmede de merkezi bir rol oynamaktadır.

Rusya'nın Arktik Bölgesi'ndeki çıkarlarını ve hedeflerini belirten iki ana belge bulunmaktadır. Bunlardan ilki 2008 yılında kabul edilen "2020 ve Sonrasına Kadar Rusya Federasyonu'nun Arktik'teki Devlet Politikasının Temelleri" başlığını taşıyan belgedir. Bu belgede Rusya'nın bölgedeki temel çıkarlarının, enerji kaynaklarının geliştirilmesi ve nakliye yolları olduğu belirtilmektedir. Belge, Rusya'nın Arktik Bölgesi'ni stratejik bir kaynak tabanı olarak kullanmayı, Arktik'i barış ve iş birliği bölgesi olarak korumayı ve Rusya'nın Arktik kıyası boyunca uzanan Kuzey Deniz Rotası nakliye hattını ulusal entegre bir ulaşım iletişim sistemi olarak kullanmayı hedeflemektedir. İkinci belge ise 2013 yılında kabul edilen "2020'ye Kadar Rusya Federasyonu'nun Arktik Bölgesinin Gelişimi ve Ulusal Güvenlik Çabaları Stratejisi" başlıklı belgedir. Bu belge, kıta sahanlığının jeolojik araştırmalarının iyileştirilmesi, büyük ölçekli kaynak projelerinin hayata geçirilmesi ve ulaşım sistemleri ile kaynak geliştirme projelerine yönelik altyapının yeniden canlandırılması ve yükseltilmesine önemli vurgu yapmaktadır (Klimenko, 2016, s. 3).

2008 yılında yayınlanan politika belgesinde Rusya'nın kuzey bölgelerinin çok yönlü gelişimine yönelik 2016 ile 2020 yılları arasında Arktik'in Rusya'nın "öncü stratejik kaynak üssü" haline gelmesi planlanmıştır. Bölge için belirlenen stratejik güvenlik hedefi, "Rusya Federasyonu'nun Arktik bölgesinde elverişli bir operasyonel rejimin sağlanması, bu bölgede Rusya Federasyonu Silahlı Kuvvetleri ve diğer askerî oluşumlar ile askeri kurumların genel maksatlı birliklerinin gerekli savaş yeteneklerinin korunması" olarak tanımlanmaktadır. Bu hedef Federal Güvenlik Servisi'nin Kıyı Savunma Hizmeti ve Arktik bölgesindeki sınır kontrollerinin güçlendirilmesini, Kuzey Deniz Rotası boyunca boğazlar ve nehir ağzlarında teknik kontrol kurulmasını içermektedir. Böylece Arktik Kuvvetler Grubu yalnızca toprak savunması yapmakla kalmayıp aynı zamanda Rusya'nın bölgedeki ekonomik çıkarlarını da korumakla

görevlendirilmiştir. Bu durum Kuzey Filosu'nun saldırı kapasitelerinin artırılması gerekliliğini de ortaya koymuştur (Heininen, Sergunin & Yarovoy, 2014, s. 16-17).

2013 yılında yayınlanan strateji belgesi Rusya'nın Arktik doktrinini tam olarak yansıtmayıp sadece Rusya Arktik Bölgesi'ni kapsamaktadır. Bu belge Rusya'nın Arktik Okyanusu'ndaki kıta sahanlığını hukuken belirleme ve BM Kıta Sahanlığı Sınırları Komisyonu'na yeni bir başvuru yapma niyeti gibi uluslararası boyutlara sahiptir. Bununla birlikte belgenin temel amacı Rusya Arktik Bölgesi'nin sürdürülebilir kalkınması için bir temel sağlamaktır. Bu belge 2008'de yayınlanan politika belgesine kıyasla daha gerçekçidir ve önceki stratejinin 2008-2010 döneminde başarısız olduğunu kabul ederek hedefleri 2015'e kadar yeniden belirlemektedir. Ayrıca bu belge Rusya'nın doğal kaynakları kendi başına kullanmak için gerekli kaynak ve teknolojilere sahip olmadığını ve yabancı yatırım ve teknoloji desteğine ihtiyaç duyduğunu da kabul etmektedir (Heininen, Sergunin & Yarovoy, 2014, s. 17).

Rusya'nın resmi doktrini Arktik Bölgesi'nin gelecekteki önemini kabul ederken, bu bölgede hem iş birliği hem de rekabetin gerektiğini vurgulamaktadır. 2003 ve 2009 yıllarındaki enerji stratejileri ile 2009 Ulusal Güvenlik Stratejisi, Arktik'teki doğal kaynakları Rusya'nın gelişimi açısından kritik olarak değerlendirmektedir. Ayrıca, 2008 ve 2013 yıllarındaki iki Rus Arktik strateji belgesi, ulusal güvenlik çıkarlarını korumak amacıyla bölgesel ve uluslararası iş birliğine odaklanmaktadır. Ancak Rusya 2013'ten itibaren, NATO'yu Arktik'teki başlıca ulusal güvenlik tehdidi olarak adlandırmış ve bu tehdide karşı koymayı öncelik olarak ilan etmiştir. 2014 Askeri Doktrini ve ardından gelen Denizcilik Doktrini, Arktik'i stratejik bir öncelik olarak kabul etmektedir. Bu bağlamda askeri gücü, doğal kaynakların korunması için bir araç olarak tanımlamaktadır. Rusya'nın Arktik politikası bölgenin doğal kaynaklarının korunması ve geliştirilmesi konusunda küresel bir rekabet öngörmektedir. Bu politika aynı zamanda adil ve karşılıklı fayda sağlayan iş birliği fırsatlarını da öne çıkarmaktadır (Closson, 2017, s. 2). Bu tür politikalar Rusya'nın 2035'e kadar belirlediği hedefler ve jeopolitik önceliklerle daha da güçlendirilmiştir.

2020 yılında Rusya'nın yeni 15 yıllık Arktik politikasını içeren "Rusya Federasyonu'nun 2035 Yılına Kadar Arktik Bölgesindeki Devlet Politikasının Temel İlkeleri" adlı belge onaylanmıştır. Bu politika ilkeleri, Moskova'nın 2035'e kadar Rusya'nın Arktik Bölgesi'ndeki devlet politikasını uygulamak için belirlediği hedefler ve eylemleri tanımlamaktadır. Bu hedefler arasında Rusya'nın egemenliğini ve toprak bütünlüğünü sağlamak, Arktik'i istikrarlı ve karşılıklı yarar sağlayan ortaklıklarla bir dünya bölgesi olarak korumak, Rusya'nın Arktik Bölgesi'ndeki insanlar için yüksek yaşam standartlarını ve refahı garanti etmek yer almaktadır. Ayrıca, Rusya Arktik Bölgesini stratejik bir kaynak üssü olarak geliştirmek ve bu kaynakların rasyonel kullanımıyla ulusal ekonomik büyümeyi hızlandırmak, Kuzey Deniz Rotası'nı küresel pazarda rekabetçi bir ulusal ulaşım hattı olarak geliştirmek ve Arktik çevresini, yerli azınlıkların kadim vatanını ve geleneksel yaşam tarzlarını korumak da bu politika ilkelerinin arasında bulunmaktadır (Meade, 2020, s. 2-3).

2023 yılında Putin'in imzasıyla söz konusu belgede yer alan Arktik politikalarının temel ilkelerinde bir takım değişiklikler yapılmıştır. Değişiklikler özellikle Rusya Arktik Bölgesi'nin kapsamlı sosyo-ekonomik gelişimi ve altyapısının iyileştirilmesi amacıyla kalıcı donmuş toprakların durumunun değerlendirilmesi; ilişkili petrol gazının ve Rus küçük nükleer enerji santrallerinin kullanımı; gemi inşaatı endüstrisinde ithalata bağımsızlığın sağlanması, Kuzey Deniz Rotası'nda faaliyet gösterecek gemilerin inşası ve bakımını gerçekleştirecek gemi inşaatı ve onarım tesislerinin geliştirilmesi ve modernizasyonu; uluslararası çok taraflı kuruluşlar ve platformlar çerçevesinde yabancı ülkelerle ilişkilerin geliştirilmesi konularını kapsamaktadır (President of Russia, 2023). Batı ile Rusya arasında yaşanan jeopolitik rekabetin neden olduğu bu revizyon görüldüğü üzere Rusya'nın bölgeyi geliştirme ve kontrol etme arzusunda bir azalmaya neden olmamıştır.

Rusya'nın 2022 yılında yayınladığı yeni denizcilik doktrini Arktik politikasındaki temel değişimlere önemli bir bakış açısı sağlamaktadır. Belgede belirlenen önemli bölgeler arasında Moskova için en önemlisi Arktik olarak görünmektedir. Söz konusu belgede "Kuzey ve Pasifik Filolarının muharebe kabiliyetlerinin güçlendirilmesi yoluyla Rusya Federasyonu'nun Arktik Bölgesi'nde belirli bir operasyonel rejimin kurulması" hedeflenmektedir. Rusya'nın münhasır ekonomik bölgesi ve kıta sahanlığında bol miktarda

bulunan önemli mineral ve hidrokarbon kaynakları tarafından yönlendirilen belge, bölgenin “ekonomik ve askeri alanlarda küresel rekabet bölgesi” haline gelirken yaşadığı devam eden dönüşümü de kabul etmektedir. Bu nedenle Rusya, önümüzdeki on yıllarda Arktik Bölgesi’nin “stratejik bir kaynak üssü olarak geliştirilmesini ve sürdürülebilir kullanımını” bir öncelik olarak vurgulamıştır. Bölge için 21 hedefin belirlendiği belgede en dikkat çekici olanlarından biri uzun zamandır Rusya için bir endişe kaynağı olan Kuzey Denizi Rotası sularında yabancı donanmaların faaliyetleri üzerinde denetim sağlamaktır. Bu hedef Rusya’nın bölgedeki konumuna yönelik politikalarını açıkça yansıtmaktadır (Vázquez, 2023).

Rusya’nın Arktik politikası, bölgedeki askeri varlığını güçlendirme ve ekonomik çıkarlarını koruma stratejileri etrafında şekillendiği görülmektedir. Rusya, Arktik Bölgesi’ndeki askeri tesislerini modernize etmekte ve bu bölgedeki askeri kapasitesini her geçen gün artırmaktadır. Modernizasyon çalışmaları eski üslerin yeniden yapılandırılmasını, yeni askeri üslerin inşasını ve mevcut tesislerin teknolojik olarak güncellenmesini kapsamaktadır. Bu çabalar Rusya’nın Arktik’teki stratejik etkisini pekiştirmek ve bölgedeki güvenlik boşluklarını doldurmak amacıyla yürütülmektedir. Öte yandan Arktik Bölgesi’nde bulunan zengin enerji kaynakları ve nadir toprak elementleri, Rusya’nın egemenlik iddialarını destekleyen önemli bir faktördür. Bu değerli kaynaklar, Rusya’nın uluslararası alandaki ekonomik ve stratejik avantajlarını artırmasına olanak tanımaktadır. Enerji rezervlerinin yanı sıra nadir toprak elementleri, modern teknolojilerin ve endüstriyel uygulamaların üretiminde kritik rol oynamaktadır. Bu sebeplerle Rusya, bu kaynakların kontrolünü elde tutmayı ve Arktik’teki egemenlik iddialarını güçlendirmeyi hedeflemektedir. Bu iddialar, Arktik’teki askeri varlığın artmasına paralel olarak daha da önem kazanmıştır. Rusya’nın Arktik Bölgesi’ndeki askeri varlığı, bölgenin stratejik önemine uygun olarak oldukça kapsamlı ve gelişmiştir. Rusya, Arktik Bölgesi’nde yer alan askeri üslerini ve tesislerini modernize ederek önemli bir askeri güç oluşturmuştur.

Rusya’nın Arktik askeri komutanlığı ve bölgesel varlığının çekirdeğini Kuzey Filosu Ortak Stratejik Komutanlığı oluşturmaktadır. Kuzey Filosu, çoğu Kola Yarımadası’nda olmak üzere her biri birkaç taktik birime sahip beş operasyonel oluşuma sahiptir. Deniz oluşumları arasında Kuzey Filosu’nun Denizaltı Komutanlığı ve filusunun yanı sıra, bazı ana yüzey muharıpleri de dâhil olmak üzere, Arktik’e özgü kullanım için tasarlanmış çoğu deniz varlığını içeren Kola Filosu yer almaktadır. Ayrıca, diğer varlıkların yanı sıra bazı keşif güçlerini ve Polyarny’deki özel kuvvet birimlerini içeren 61. Deniz Piyade Tugayı da bulunmaktadır. Rusya’nın Arktik’teki askeri üsleri arasında kabaca 3 büyük üs, yaklaşık 13 havaalanı, 10 radar istasyonu, 20 sınır karakolu ve 10 acil kurtarma istasyonu bulunmaktadır. Bunların dışında Arktik’te konuşlandırılmamış ama operasyonel olarak Arktik’te varlık gösterebilen 76. Muhafız Hava Saldırı Tümeni ve 98. Muhafız Hava İndirme Tümeni gibi hava indirme saldırı birimleri de bulunmaktadır (Wall & Wegge, 2023, s. 2-3).

Kuzey Filosu, Rusya’nın Delta IV ve Borei sınıflarından sekiz balistik füze denizaltısına (SSBN) ev sahipliği yapmaktadır. Kuzey Filosu’nun, Akula, Victor III ve Sierra II sınıflarından altı adet nükleer enerjili saldırı denizaltısı (SSN), Severodvinsk ve Oscar I/II sınıflarından beş adet nükleer enerjili güdümlü füze denizaltısı (SSGN) ve beş Kilo sınıfı dizel denizaltısı (SSK) dâhil olmak üzere yaklaşık 16 adet başka aktif muharebe denizaltısına sahip olduğu belirtilmektedir. Tüm bu deniz güçleri çeşitli füzelerle donatılmış durumdadır. 2019 itibarıyla Kuzey Filosu resmi olarak 10 operasyonel büyük gemi ve Amiral Kuznetsov uçak gemisi dâhil olmak üzere 37 yüzey gemisine sahiptir (Wall & Wegge, 2023, s. 3).

Rusya’nın Arktik Bölgesi’ndeki hava unsurları, ağırlıklı olarak Kuzey Filosu’nu destekleyen veya kuzeyinde konuşlanmış uçaklar ile Pasifik Filosu’na bağlı bazı uçaklardan oluşmaktadır. Bu uçakların birçoğu, Rusya topraklarının ötesinde Arktik Bölgesi’nde operasyon yapacak menzile sahip olmasa da, filolarının bir parçası olan yaklaşık 100-120 adet deniz kuvvetleri tarafından işletilen uzun menzilli Tu-22 bombardıman uçakları, Tu-142 ve Il-38 deniz keşif uçakları bulunmaktadır. Rusya 2007 yılında 15 yıllık bir aradan sonra, Arktik Bölgesinin yakınlarında veya üzerinde düzenli olarak keşif ve bombardıman uçakları konuşlandırmaya yeniden başlamıştır. Ayrıca Soğuk Savaş’ın sona ermesinin ardından kapattığı birkaç Arktik hava, hava savunma ve radar üssünü tekrar açmaya başlamıştır (Wezeman, 2016: 14). Geline nokta itibarıyla Rusya’nın Arktik’te dört büyük hava birimi bulunmaktadır. Bunlardan iki tanesi

kaydırılmış ve bu süreçte ciddi zayıflıklar vermiştir. Örneğin, 200. Tugay'a ait bir tabur taktik grubunun neredeyse tamamen yok olduğu rapor edilmiştir. Bununla birlikte, denizaltı filoları ve stratejik hava savunma sistemleri gibi kritik askeri varlıklar, savaş sırasında Arktik Bölgesi'nde büyük ölçüde korunmuştur. Ancak uluslararası yaptırımların Rusya'nın askeri üretim kapasitesini zayıflatması nedeniyle uzun vadede Arktik'teki askeri varlığın etkilenmesi beklenmektedir. Yaptırımların özellikle hassas güdümlü mühimmat eksikliği ve yeni askeri teçhizat üretimindeki yavaşlamaya yol açması, bölgedeki askeri kapasitelerin zayıflayabileceğine işaret etmektedir (Wall & Wegge, 2023, s. 7-8).

Rusya, Arktik Bölgesi'nde hak iddia ettiği alanlarda 586 milyar varil kadar petrol rezervi olabileceğini tahmin etmektedir. Barents, Peçora, Kara, Doğu Sibirya, Çukçi ve Laptev Denizleri'ndeki "Rusya'ya ait sulara" kanıtlanmış petrol rezervleri 418 milyon ton (3 milyar varil) ve kanıtlanmış doğalgaz rezervleri 7,7 trilyon metreküp olarak tahmin edilmektedir. Keşfedilmemiş rezervlerin ise 9,24 milyar ton (67,7 milyar varil) petrol ve 88,3 trilyon metreküp doğalgaz içerdiği düşünülmektedir. Genel olarak, Rusya bu bölgelerdeki hidrokarbon yataklarının 10 trilyon ton, yani 73 trilyon varil petrol eşdeğerine kadar ulaşabileceğini tahmin etmektedir (Cohen, 2011, s. 4). Dolayısıyla Arktik Bölgesi Rusya için askeri açıdan kritik olduğu kadar ekonomik açıdan da son derece yüksek bir öneme sahiptir. Rusya, gayri safi yurtiçi hasılasının yaklaşık %20'sini bu bölgeden sağlamaktadır. Kola Yarımadası ise nükleer kapasitesinin merkezi olarak öne çıkmaktadır. Arktik Bölgesi'ndeki buzulların erimesi, Rusya'nın denizcilik alanında daha güçlü bir konuma gelmesine olanak sağlamıştır. Bu bağlamda Rusya'nın Arktik Bölgesi deniz tabanına 2007 yılında bayrağını dikmesi, artan iddialı tutumunun sembolik bir başlangıcı olarak görülmektedir (Coninx, Arnauts & Mattelaer, 2022, s. 3). Bu sembolik hareket, Rusya'nın Arktik politikalarının ekonomik ve askeri boyutlarını daha da vurgulamaktadır.

Rusya'nın Arktik'teki askeri ve ekonomik stratejileri, bölgesel güvenlik ve uluslararası rekabet açısından önemli etkiler oluşturmaktadır. Arktik'teki askeri varlığın artışı, bölgedeki jeopolitik gerilimleri tetiklemekte ve diğer devletler ile olan rekabeti artırmaktadır. Rusya son yıllarda bu politikalarını desteklemek amacıyla bölgede çeşitli enerji projelerine odaklanmıştır. Örneğin, 2021 yılında Gazprom Neft, Peçora Denizi'ndeki Prirazlomnoye sahasında yeni bir petrol üretim kuyusu açmıştır. 2022'de ise Novatek, Yamal Yarımadası'nda Arktik LNG 2 projesiyle sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) üretimini artırmayı hedeflemiştir. Bu tür projeler, enerji ve doğal kaynaklar üzerindeki kontrolü sağlamlaştırarak Rusya'nın küresel enerji piyasasındaki rolüne güç katmaktadır. Bu politik yaklaşımlar, Rusya'nın Arktik'teki uzun vadeli hedeflerini ve bölgesel dinamikleri şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır.

Rusya, Kuzey Deniz Rotası'nın ve çevresinin geliştirilmesinin ekonomik faydalarını uzun süredir değerlendirmektedir. Bu bölgenin geliştirilmesi, Kuzey Deniz Rotası üzerinden yük taşımak isteyen devletler ve büyük şirketler için yeni lojistik iş modelleri yaratma imkânı sunmaktadır. Ancak bu sürecin etkin bir şekilde yürütülebilmesi için kaliteli ve güvenilir bir nükleer buzkıran filosu gereklidir (Aleksushin, 2023, s. 26). Bu bağlamda Rusya, Arktik Bölgesi'ndeki üstünlüğünü pekiştirmek amacıyla dünyanın en büyük buz kıran filosunu inşa etmiştir. Bu filoda Moskva, Sankt Petersburg, Vladivostok, Murmansk ve Novorossiysk gibi nükleer olmayan buz kıranlar yer almaktadır. Nükleer buz kıran filusunda ise Rossiya, Vaigash, Taimyr, Yamal, 50 Let Pobedy ve Sevmorput gibi gemiler bulunmaktadır. Ayrıca Arktik, Sibir ve Ural isimli yeni nesil nükleer buz kıranların yapımı devam etmektedir. Rusya'nın bu yatırımı, bölgedeki zengin doğal kaynaklara erişimi kolaylaştırarak ekonomik ve stratejik çıkarlarını koruma altına almayı amaçlamaktadır. Bu çabalar Arktik'te artan deniz trafiği ve buz erimesi nedeniyle bölgenin stratejik öneminin artmasıyla daha da kritik hale gelmiştir. Rusya'nın buz kıran filosu, Kuzey Deniz Rotası boyunca güvenli ve sürekli bir deniz yolu sağlama kapasitesine sahiptir. Bu durum Rusya'nın küresel ticarete stratejik bir avantaj elde etmesine olanak tanımaktadır (Drewniak et al., 2018, s. 11-19). Nitekim Rusya için büyük bir önem taşıyan Arktik Bölgesi'nin gelişimi, Kuzey Deniz Rotası'nın genişletilmesini Arktik politikasının öncelikli konularından biri haline gelmesine ve jeopolitik açıdan Çin gibi bölge dışı aktörlerle iş birliği yapmasına neden olmaktadır. Bu çabalar bölgedeki deniz trafiği ve buzulların erimesiyle daha da kritik hale gelmiştir.

Rusya ve Çin, 2000'lerden bu yana ikili ilişkilerini giderek güçlendirmiştir. Tarihsel olarak karşılıklı güvensizlik ve düşmanlık barındıran bu iki devlet, bazı anlaşmazlıklarını aşarak güçlü ekonomik ve siyasi ilişkiler kurmuştur. Çin'in Arktik Bölgesi'ndeki rolü de bu ilişkiler çerçevesinde önemli bir yer tutmaktadır. Çin 2013 yılında Arktik Konseyi'nde gözlemci statüsü kazanmasının ardından, 2018'de ilk Arktik stratejisini yayınlamış ve "Kutup İpek Yolu"nu desteklemiştir. Bu strateji, Çin'in Arktik Bölgesi'ndeki ekonomik çıkarlarını, özellikle Kuzey Denizi Rotası ve doğal kaynakların keşfini öne çıkarmaktadır. Çin'in bu alandaki faaliyetlerinin büyük bir kısmı Rusya ile iş birliği içinde yürütülmektedir. Özellikle Novatek'in Yamal LNG ve Arctic LNG-2 projeleri, Çin'in Ortadoğu'ya olan deniz yoluyla yapılan enerji ithalatına olan bağımlılığını azaltmayı hedeflemektedir. Çin'in bu projelere yaptığı yatırımlar, hem Rusya'nın LNG sektörüne girişini hem de bu alandaki payını genişletmesini sağlamıştır. Ancak enerji ilişkilerinin ve projelerinin geliştirilmesi, her iki taraf arasında güven eksikliği nedeniyle zorlu müzakerelere sahne olmuştur. Rusya'nın 2014'te Çin ile imzaladığı gaz anlaşması, Batı'nın Rusya'yı izole etmesi sonrasında gerçekleştirilen büyük bir jeopolitik başarı olarak görülmüştür. Bununla birlikte Çin'in 2060 yılına kadar iklim nötrlüğü hedefi ve yenilenebilir enerji kapasitesini artırma çabaları, uzun vadede bu enerji ilişkilerinin çeşitlenmesine ve iki devlet arasındaki olası uyumsuzlukların derinleşmesine neden olabilir (Raimondi, 2024, s. 43-45).

Tüm bu açıklamalar Rusya'nın Arktik politikalarının birkaç belirgin özelliğini ortaya koymaktadır. İlk olarak ekonomik çıkarlar prestij meseleleriyle yakından bağlantılıdır. Bu prestij geleneksel olarak askeri güce dayanma alışkanlığıyla şekillenmektedir. İkincisi, Rusya'nın Kuzey tiyatrosundaki askeri gücünün merkezinde, balistik füzelerle donatılmış nükleer enerjili stratejik denizaltılar (SSBN'ler) ve Kuzey Filosu bulunmaktadır. Bu güç Rusya'nın denizaltı faaliyetleriyle doğrudan ilgisi olmayan çıkarlarını bile koruması beklenen ana unsur olarak kabul edilmektedir. Son olarak, Putin'in Arktik'e kişisel olarak güçlü bir ilgisi olduğu gerçeğidir. Putin'in bu ilgisi sadece doğalgaz işine olan dikkatle sınırlı kalmamaktadır. Aynı zamanda belirgin bir militarist yönelim de taşımaktadır. Putin'in bu militarist yaklaşımı, "sert güç" anlayışına olan sarsılmaz inancıyla şekillenmiştir (Baev, 2012, s. 6). Bu doğrultuda Rusya'nın Arktik'teki faaliyetleri uluslararası alanda dikkat çekmeye devam etmektedir.

4. Sonuç

Rusya'nın Arktik Bölgesi'ndeki politikaları, hem ekonomik hem de stratejik hedeflerin bir arada yürütüldüğü, küresel rekabetin merkezinde yer alan karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu çalışmada ortaya konulan bulgular, Rusya'nın Arktik'teki enerji kaynaklarını keşfetme ve kullanma çabalarının yanı sıra, bölgedeki askeri varlığını artırma stratejilerinin, ulusal güvenlik ve uluslararası iş birliği açısından ne denli kritik olduğunu göstermektedir. Artan küresel ilgi ve rekabet, Arktik Bölgesi'nin yalnızca ekonomik fırsatları değil, aynı zamanda bölgesel istikrarı da etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda Rusya'nın askeri ve diplomatik adımlarını dikkatli bir şekilde dengelemesi, Arktik'teki jeopolitik dengenin geleceği açısından büyük önem taşımaktadır.

Rusya, Arktik Bölgesi'ndeki büyük petrol, doğal gaz ve mineral rezervlerini keşfetmek ve çıkarmak için kapsamlı projeler yürütmektedir. Enerji alanında bölgedeki önemli yatırımlarını artırmış ve yeni sondaj faaliyetlerine başlamıştır. Bu projeler Rusya'nın enerji ihracatını artırma ve küresel enerji pazarında etkisini sürdürme amacını taşımaktadır. Kuzey Deniz Rotası'nın geliştirilmesine büyük önem veren Rusya, bu rotayı kullanarak ticareti artırmayı ve ekonomik faydalar sağlamayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda buz kırıcı filolarını genişletmekte ve deniz altyapısını modernize etmektedir. Ayrıca Arktik'teki askeri varlığını artırmak ve bölgedeki egemenliğini pekiştirmek için çeşitli askeri yatırımlar yapmaktadır. Yeni askeri üsler inşa edilmekte, mevcut üsler modernize edilmekte ve askeri tatbikatlar düzenlenmektedir. Bu adımlar Rusya'nın Arktik'teki stratejik avantajını koruma ve olası tehditlere karşı hazırlıklı olma amacını taşımaktadır. Uluslararası platformlarda aktif rol oynayan Rusya, Arktik Konseyi gibi kurumlarda bölgedeki iş birliğini teşvik etmektedir. Bu diplomatik çabalar, bölgesel istikrarı sağlama ve ortak çıkarları koruma amacına yöneliktir.

Rusya, Arktik Bölgesi'nde askeri varlığını güçlendirme çabalarını uzun süredir sürdürmektedir. Ancak Şubat 2022'de başlayan Ukrayna Savaşı, Rusya'nın bölgedeki askeri gücünde bir azalmaya neden olmuştur. Arktik'teki kuvvetlerin bir kısmı Ukrayna cephesine kaydırılmış ve bölgedeki askeri varlık Soğuk Savaş dönemine kıyasla daha sınırlı hale gelmiştir. Buna rağmen Rusya'nın Arktik'teki stratejik konumu ve bu bölgedeki egemenlik iddiaları büyük önem taşımaya devam etmektedir. Özellikle Arktik'in yarısından fazlasının Rus egemenlik alanında bulunması, Moskova'nın bölgeyi ulusal güvenliğinin bir parçası olarak gördüğünü ve gelecekte bu askeri varlığın giderek daha da artırılabilceğini göstermektedir.

Rusya'nın Arktik'teki enerji ve mineral kaynaklarını keşfetme ve çıkarma çabaları, bölgedeki ekonomik rekabeti artırmaktadır. Barents Denizi ve Arktik'teki enerji kaynaklarına erişim Rusya açısından kritik önem taşımaktadır. Bu nedenle Rusya'nın Arktik politikası, askeri varlığını artırarak bölgenin savunulması gerekliliğine odaklanmaktadır. Bu doğrultuda bölgedeki ulaşım, enerji ve askeri alanlarda altyapının modernizasyonu hedeflenmektedir. Bu durum diğer Arktik devletlerini de kendi kaynaklarını daha etkin bir şekilde kullanmaya teşvik etmektedir. Bölgedeki ekonomik faaliyetlerin artması, küresel enerji piyasasında yeni dinamikler oluşturma potansiyeline sahiptir. Rusya'nın askeri varlığını artırma politikaları ise Arktik Bölgesi'nde jeopolitik gerilimlere yol açmaktadır. Diğer Arktik devletleri ve NATO, Rusya'nın artan askeri varlığına karşılık olarak kendi askeri kapasitelerini artırmalarına neden olacaktır. Bu durum bölgenin askeri bir üs yığınına dönüşmesine ve dolayısıyla potansiyel çatışma riskinin artmasına neden olmaktadır.

Kuzey Deniz Rotası'nın geliştirilmesi, Asya ile Avrupa arasındaki deniz ticaretini önemli ölçüde etkilemektedir. Rusya, bu rotayı kullanarak transit gelirlerini artırmayı ve stratejik bir ticaret koridoru oluşturmayı hedeflemektedir. Bu gelişmeler küresel ticaret rotalarını yeniden şekillendirebilir ve ekonomik faydalar sağlayabilir. Ancak Rusya'nın Arktik politikaları, bölgedeki çevresel ve sosyal dinamikleri de etkilemektedir. Yoğun enerji ve madencilik faaliyetleri, çevresel riskleri artırmakta ve bölgedeki ekosistemi tehdit etmektedir. Ayrıca yerli halkların yaşam koşulları ve geleneksel geçim kaynakları da bu değişimlerden olumsuz etkilenmektedir. Rusya, bu zorluklarla başa çıkmak için sürdürülebilir kalkınma politikaları geliştirmek zorundadır.

Rusya'nın Arktik Konseyi ve diğer uluslararası platformlardaki aktif rolü, bölgedeki iş birliğini teşvik etmektedir. Ancak stratejik ve ekonomik rekabetin artması, uluslararası iş birliğini zorlaştırabilir ve yeni çatışmalara yol açabilir. Bu nedenle Rusya'nın diplomatik çabaları, bölgesel istikrarı koruma ve ortak çıkarları gözetme açısından kritik bir öneme sahiptir. Arktik'in jeopolitik önemi giderek artmakta ve bu durum Rusya için hem fırsatlar hem de tehditler oluşturmaktadır. Rusya, bölgedeki stratejik çıkarlarını korumak ve geliştirmek için kapsamlı bir yaklaşım benimsemek zorundadır. Bu süreçte ekonomik kazançlar ve askeri modernizasyon politikaları ile çevresel ve sosyal sorumlulukların dengelenmesi önemlidir. Arktik Bölgesi'nde sürdürülebilir ve istikrarlı bir jeopolitik düzenin sağlanması, uluslararası iş birliği ve diplomatik çabaların etkinliğine bağlı olacaktır.

Kaynakça

- Aleksushin, G. V. (2023). The nuclear icebreaker fleet and its role in the economic development of the Northern Sea Route. *Arctic and North*, 53, 26-32. <http://doi.org/10.37482/issn2221-2698.2023.53.28>
- Arctic Centre (2024). *Arctic indigenous peoples*. University of Lapland. <https://www.arcticcentre.org/EN/arcticregion/Arctic-Indigenous-Peoples>.
- Arctic Portal (2016). *Arctic definitions combined*. <https://arcticportal.org/maps/download/arctic-definitions/2426-arctic-definitions>.
- Arctic Portal (2023). *Shipping routes in a global context*. <https://arcticportal.org/maps/download/maps-shipping/3304-shipping-routes-in-a-global-context>.
- Babahanoğlu, V. & Yacızı, E. M. (2024). Policies of Denmark towards the Arctic region. F. Güçyetmez & Dmello, J. R. (Eds.), *Arctic 8 policy: Reassessing international relations* içinde (s. 235-263). United Kingdom: Transnational Press London.
- Baev, P. (2012). Russia's Arctic policy and the northern fleet modernization. *IFRI Russia/NIS Center*, <https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/ifriifribaev-arctiqueengaugust2012.pdf>.

- Bohn, D. & Varnajot, A. (2021). A geopolitical outlook on Arcticification in Northern Europe: Insights from tourism, regional branding, and higher education institutions. L. Heininen, H. Exner-Pirot & J. Barnes (Eds.), *Arctic yearbook 2021: Defining and mapping the Arctic: Sovereignties, policies and perceptions* içinde (s. 279-292). Akureyri, Iceland: Arctic Portal.
- Bruun, J. M. & Medby, I. A. (2014). Theorising the thaw: Geopolitics in a changing Arctic. *Geography Compass*, 8(12), 915-929. <https://doi.org/10.1111/gec3.12189>
- Closson, S. (2017). Russian foreign policy in the Arctic: Balancing cooperation and competition. *Kennan Cable No: 24*, <https://www.wilsoncenter.org/publication/kennan-cable-no24-russian-foreign-policy-the-arctic-balancing-cooperation-and>.
- Cohen, A. (2011). Russia in the Arctic: Challenges to U.S. energy and geopolitics in the high north. S. J. Blank (Ed.), *Russia in the Arctic* içinde (s. 1-42). Carlisle: US Army War College Press.
- Coninx, M. A., Arnauts, F., & Mattelaer, A. (2022). The future of the Arctic region: what is at stake for Belgium?. *Egmont Royal Institute for International Relations*, Egmont Institute European Policy Brief, 74, 1-6.
- CSIS Research and Analysis (2023). *CSIS Europe, Russia, & Eurasia Program*, https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/2023-01/figure2_webready.png?VersionId=xWWHbQ3fJQMOMU820PbYmDcIBqaNMkz.
- Dittmer, J., Moisiso, S., Ingram, A. & Dodds, K. (2011). Have you heard the one about the disappearing ice? Recasting Arctic geopolitics. *Political Geography*, 30(4), 202-214. <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2011.04.002>
- Dodds, K. (2013). The ilulissat declaration (2008): The Arctic states, "law of the sea," and Arctic Ocean. *SAIS Review of International Affairs*, 33(2), 45-55.
- Dodds, K., Kuus, M. & Sharp, J. (2013). Introduction: Geopolitics and its critics. K. Dodds, M. Kuus, & J. Sharp (Eds.), *The Ashgate research companion to critical geopolitics* içinde (s. 1-18). Farnham: Ashgate.
- Drewniak, M., Dalaklis, D., Kitada, M., Ölçer, A., & Ballini, F. (2018). Geopolitics of Arctic shipping: The state of icebreakers and future needs. *Polar Geography*, 41(2), 107-125. <https://doi.org/10.1080/1088937X.2018.1455756>
- Evengård, B., Paasche, Ø, & Larsen, J. N. (2015). Paths to the new Arctic. B. Evengård, J. N. Larsen & Ø. Paasche (Eds.), *The new Arctic* içinde (pp. 1-6). Switzerland: Springer International Publishing. <http://dx.doi.org/10.1007/978-3-319-17602-4>
- Furuichi, M. & Otsuka, N. (2012). Effects of the Arctic Sea routes (NSR and NWP) navigability on port industry. *Port Planning and Development Committee (PPDC) & International Association of Ports and Harbors (IAPH)*, https://www.iaphworldports.org/n-iaph/wp-content/uploads/2020/11/20130530_IAPH_NSR_Report1.pdf.
- Gautier, D. L., Bird, K. J., Charpentier, R. R., Grantz, A., Houseknecht, D. W., Klett, T. R., Moore, T. E., Pitman, J. K., Schenk, C. J., Schuenemeyer, J. H., Sørensen, K., Tennyson, M. E., Valin, Z. C. & Wandrey, C. Z. (2009). Assessment of Undiscovered Oil and Gas in the Arctic. *Science*, 324(5931), 1175-1179. <https://doi.org/10.1126/science.1169467>
- Geber, N. (2015). Russia's Arctic policy: Objectives and prospects. *The Journal of Public and International Affairs (JPIA)*, 1, 27-43.
- Heininen, L. (2018) Arctic Geopolitics from classical to critical approach - importance of immaterial factors. *Geography, Environment, Sustainability*, 11(1), 171-186. <https://doi.org/10.24057/2071-9388-2018-11-1-171-186>
- Heininen, L., Sergunin, A. & Yarovoy, G. (2014). Russian strategies in the Arctic: Avoiding a new cold war. Moscow: Valdai Discussion Club.
- Helle, I., Mäkinen, J., Nevalainen, M., Afenyo, M. & Vanhatalo, J. (2020). Impacts of oil spills on Arctic marine ecosystems: A quantitative and probabilistic risk assessment perspective. *Environmental Science & Technology*, 54(4), 2112-2121. <https://doi.org/10.1021/acs.est.9b07086>
- Klimenko, E. (2016). Russia's Arctic Security Policy: Still Quiet in the High North?. *SIPRI Policy Paper No. 45*, <https://www.sipri.org/sites/default/files/SIPRIPP45.pdf>.
- Klimenko, E. (2019). The geopolitics of a changing Arctic. *SIPRI Background Paper*, https://www.sipri.org/sites/default/files/2019-12/sipribp1912_geopolitics_in_the_arctic.pdf.
- Koshkin, V. A. (2022). Delimitation of the continental shelf in the central Arctic Ocean: Is it possible nowadays?. *Arctic Review on Law and Politics*, 13, 393-406. <http://dx.doi.org/10.23865/arctic.v13.3771>
- Kullerud, L. & Liss, P. (2015). Foreword. B. Evengård, J. N. Larsen & Ø. Paasche (Eds.), *The new Arctic* içinde (s. v-vi). Switzerland: Springer International Publishing.
- Meade, J. R. (2020). Russia's new Arctic policy 2035: Implications for great power tension over the Northern Sea Route. *INSIGHT Sharing Academic Research*, <https://ni-u.edu/wp->

- content/uploads/2023/11/NIUShort_07212020_DNI202201735_IceRusha.pdf.
- Mushtaq, S., Sharif, U. & Fatima, R. (2023). Strategic opportunity, security dilemma and the interplay of interests: Russia, China and the US in the Arctic region since 2014. *Margalla Papers*, 27(1), 67-81. <https://doi.org/10.54690/margallapapers.27.1.152>
- Paul, M., & Swistek, G. (2022). *Russia in the Arctic: Development plans, military potential, and conflict prevention*. SWP Research Paper 3. Berlin: Stiftung Wissenschaft und Politik German Institute for International and Security Affairs. <https://doi.org/10.18449/2022RP03>
- Peimani, H. (2013). Introduction. H. Peimani (Ed.), *Energy, security and geopolitics in the arctic: Challenges and opportunities in the 21st century* içinde (s. 1-22). London: World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd.
- President of Russia (2023). *Changes to basic principles of state policy in the Arctic until 2035*. <http://en.kremlin.ru/acts/news/70570>.
- Raikov, Y.A. (2022). Russia and the United States in the Arctic: From competition to confrontation. *Herald of the Russian Academy of Sciences*, 92(2), 148-154. <https://doi.org/10.1134/S101933162208010X>
- Raimondi, P. P. (2024). *The role of the Arctic in Russia's energy strategy*. Rome: Istituto Affari Internazionali (IAI).
- Sacks, B. J. & Abel, K. V. (2022). How the Russian invasion of Ukraine may impact the Arctic. *RAND Corporation*, <https://www.rand.org/pubs/commentary/2022/08/how-the-russian-invasion-of-ukraine-may-impact-the.html>.
- Sheehan, M. (2005). *International security, an analytical survey*. Boulder: Lynne Rienner.
- Spence, J., Alexander, E., Rødven, R. & Harriger, S. (2023). What makes the Arctic and its governance exceptional? Stories of geopolitics, environments and homelands. L. Heininen, J. Barnes & H. Exner-Pirot (Eds.), *Arctic yearbook 2023: Arctic indigenous peoples: Climate, science, knowledge and governance* içinde (s. 387-403). Akureyri, Iceland: Arctic Portal.
- USGS (2008). Circum-Arctic resource appraisal: Estimates of undiscovered oil and gas north of the Arctic circle. *U.S. Geological Survey*, <https://pubs.usgs.gov/fs/2008/3049/fs2008-3049.pdf>.
- Vázquez, G. (2023). *2022 Russian maritime doctrine: Implications for NATO & the Future of great power competition in the Arctic*. The Arctic Institute, <https://www.thearcticinstitute.org/2022-russian-maritime-doctrine-implications-nato-future-great-power-competition-arctic/>.
- Wall, C. & Wegge, N. (2023). *The Russian Arctic threat: Consequences of the Ukraine war*. CSIS Brief, https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/2023-01/230125_Wall_RussianArcticThreat_0.pdf?VersionId=e8h73TdoOUjdJO3Y4nOTc4v5YRmpoZad.
- Wegge, N., & Keil, K. (2018). Between classical and critical geopolitics in a changing Arctic. *Polar Geography*, 41(2), 87-106. <https://doi.org/10.1080/1088937X.2018.1455755>
- Wezeman, S. T. (2016). *Military capabilities in the arctic: A new cold war in the high north?*. SIPRI Background Paper, <https://www.sipri.org/sites/default/files/Military-capabilities-in-the-Arctic.pdf>.
- Young, O. R. (1992). *Arctic politics: Conflict and cooperation in the circumpolar North*. Dartmouth College: University Press of New England.

Deniz Güvenliği Bağlamında Arktik Okyanusu

Emrah Kaya¹

Özet

Arktik, son dönemde dünya siyasetinde giderek daha fazla tartışılan bir bölge haline gelmiştir. Aynı zamanda farklı aktörlerin varlık göstermeye çalıştığı bir bölgeye dönüşmektedir. Çeşitli güçler arasında bir rekabet alanına dönüşen Arktik, ulaşım, silahlanma, güvenlik ikilemi ve çevre sorunları gibi konularla da anılmaktadır. Uluslararası politikada artan gerilimlerle birlikte küresel ısınmanın giderek daha fazla tartışıldığı bir ortamda Arktik Okyanusu'nun güvenliği de doğrudan etkilenmekte ve çok yönlü bir şekilde yeniden şekillenmektedir. Bu durum Arktik'in deniz güvenliği açısından incelenmesini önemli kılmaktadır. Bu bağlamda çalışmada Arktik bölgesi deniz güvenliği bağlamında ele alınmaktadır. Çalışmada veri analiz yöntemi kullanılmaktadır. Özellikle bölgede son dönemde yaşanan gelişmelerin Arktik'in güvenliğini nasıl etkilediği analiz edilmektedir. Deniz güvenliği farklı konuları içeren bir kavram olmakla birlikte Arktik Okyanusu'nun güvenliği çevre, rekabet ve askerileşme üzerinden incelenmektedir. Sonuç olarak Arktik Okyanusu'nda deniz güvenliği kapsamındaki tehditlerin giderek yoğunlaştığı gözlenmektedir. Arktik'te devletler arasında yaşanan rekabet, bölgede artan silahlanma ve askerleşmenin neden olduğu güvenlik ikilemi ve iklim değişikliğine bağlı olarak artan çevre sorunları buna kanıt olarak gösterilebilir.

Anahtar Kelimeler: Deniz Güvenliği, Arktik, İklim Değişikliği, Bölgesel Rekabet, Askerileşme.

The Arctic Ocean in the Context of Maritime Security

Abstract

The Arctic has recently become an increasingly debated region in world politics. At the same time, it is turning into a region where different actors are trying to establish their presence. The Arctic, which has become an area of competition between various powers, is also mentioned with issues such as transportation, armament, security dilemma, and environmental problems. In an environment where global warming is increasingly discussed along with the increasing tensions in international politics, the security of the Arctic Ocean is also directly affected and is being reshaped in a multifaceted way. This situation makes it important to examine the Arctic in terms of maritime security. In this context, the Arctic region is addressed in the context of maritime security in the study. Data analysis method is used in the study. In particular, it analyzes how the recent developments in the region affect the security of the Arctic. Although maritime security is a concept that includes different issues, the security of the Arctic Ocean is examined through environment, competition and militarization. As a result, it is observed that threats to maritime security in the Arctic Ocean are intensifying. The competition between states in the Arctic, the security dilemma caused by increasing armament and militarization in the region, and the increasing environmental problems due to climate change can be cited as evidence of this.

Keywords: Maritime Security, Arctic, Climate Change, Regional Competition, Militarization.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı Çalışma etik kurul kararı gerektirmemektedir.

Yazarların Makaleye Olan Katkıları E. K. araştırmanın tasarımına ve uygulanmasına, sonuçların analizine ve metnin yazılmasına katkıda bulunmuştur. Yazarın makaleye katkısı %100'dür.

Çıkar Beyanı Yazarlar ya da üçüncü taraflar açısından çalışmada çıkar ilişkisi/çatışması yoktur.

¹ Dr., Bağımsız Araştırmacı, Uluslararası İlişkiler, Ankara/Türkiye, dremrhkaya@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-6873-8309.

1. Giriş

Arktik Bölgesi, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Danimarka, Finlandiya, İsveç, İzlanda, Kanada, Norveç ve Rusya'nın bulunduğu sekiz devletten oluşmaktadır. Bölgedeki çevresel ve iklimsel konular amacıyla kurulan Arktik Konseyi'ne Almanya, Birleşik Krallık, Çin, Fransa, Hindistan, Hollanda, İspanya, İtalya, İsveç, Japonya, Güney Kore, Polonya ve Singapur gözlemci üyedir (Arctic Council, 2024). Ayrıca çeşitli ülkelerin de Arktik'te varlık göstermeye çalıştığı ve politika geliştirdiği bilinmektedir. Bunlar arasında Türkiye, Avrupa Birliği (AB), Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), Çin, Hindistan, Güney Kore, Japonya ve Singapur sayılabilir (Limon, 2020, s. 75). Söz konusu aktörlerin bölgedeki varlıkları ve izledikleri politikalar, Arktik'in jeopolitiğini ve güvenliğini doğrudan etkilemektedir. Bu durum Arktik'i beş ya da sekiz devletle sınırlı bir coğrafi bölge olmanın ötesine taşıyarak küresel siyasetin merkezlerinden birine dönüşmektedir.

Bölgede yaşam oldukça zorlu olmasına rağmen küresel ısınmayla birlikte gerçekleşen değişim, yeni su rotalarının açılma düşüncesi ve sahip olduğu zenginlikler, Arktik Okyanusu'na yönelik ilgiyi arttırmaktadır. Ayrıca Arktik'in jeopolitik konumu ve çeşitli aktörlerin bölgeye yönelik politikaları da bölgenin bir rekabet sahasına dönüşmesine neden olmaktadır. Aynı zamanda Arktik'e kıyaslı olan devletlere egemenlik hakları çerçevesinde deniz yetki alanları tanınmıştır. Ancak bazı bölgelerdeki hak iddiaları ve deniz yetki alanları dışında kalan deniz ve kara bölgeleri, rekabetin önemli dinamiklerinden birini oluşturmaktadır (Yorulmaz, 2021, s. 154). Küresel sistemde artan gerilimler de Arktik'teki dengeleri etkilemektedir. Diğer yandan küresel ısınmaya ve iklim değişikliğine en belirgin şekilde maruz kalan Arktik Bölgesi'nde çevresel sorunlar da yaşanmaktadır. Bu noktada Arktik'in güvenliği ve geleceği, önem kazanmaktadır. Limon ve Gürdal Limon (2023, s. 225-231), bölgenin güvenliğini ortak ve askerî güvenlik olarak ikiye ayırmaktadır. Ortak güvenlikten kasıt arama-kurtarma, korsanlık, çevre gibi bölge devletlerini birlikte ilgilendiren konulardır.

Arktik güvenliğinin ana başlıklarından biri deniz güvenliğidir. Zira bölgedeki gelişmeler ve rekabet, deniz güvenliğini de doğrudan etkilemektedir. Arktik Bölgesi ve bölgenin yaşadığı dönüşüm, söz konusu coğrafyanın deniz güvenliği kavramı kapsamında incelenmesini önemli kılmaktadır. Bu amaçla çalışmada Arktik Okyanusu, Soğuk Savaş sonrası süreci içerecek şekilde deniz güvenliği açısından incelenmektedir. Aynı zamanda Arktik'in güvenliğinin nasıl dönüştüğüne de odaklanılacaktır. 1990'lara kadar dar bir çerçevede yorumlanan deniz güvenliği kavramı, günümüzde askerî tehditlerden çevre kirliliğine kadar birçok konu başlığını içermektedir. Ancak örneğin terörizm tehdidi Arktik bölgesinde oldukça düşüktür. Bu nedenle çalışmada Arktik'in deniz güvenliği, deniz güvenliği kavramının içerdiği bütün tehditler üzerinden değil; daha yoğun olarak görülen iklim değişikliği, bölgedeki rekabet ve bölgede artan askerileşme boyutlarıyla ele alınmaktadır.

Araştırmanın temel sorusu, iklim değişikliği ve jeopolitik rekabetin Arktik Okyanusu'nda deniz güvenliği üzerindeki etkilerinin ne olduğu ve bu durumun bölgedeki askerileşmeyi nasıl tetiklediğidir. Bu bağlamda, çalışma veri analizi ve belge inceleme yöntemi ile yürütülmüş olup, deniz güvenliği kavramının Arktik'teki dönüşümü derinlemesine ele alınmıştır. Özellikle, bölgedeki devletlerin ve dış aktörlerin politikalarının, deniz güvenliği üzerindeki etkileri analiz edilmiştir.

Arktik'i deniz güvenliği boyutuyla incelemek farklı bir yaklaşımın sonucudur. Zira deniz güvenliği, genel olarak bir devletin ya da aktörün tehdit algısı ve güvenliği sağlamak için geliştirdiği politikalar üzerinden şekillenmektedir (Solmaz, 2020, s. 326-327). Ancak bu çalışmada Arktik'in güvenli bir saha olduğu, uzun süre boyunca herhangi bir çatışmanın yaşanmadığı, lakin son dönemde bölgede çatışma ihtimalinin arttığı savunulmaktadır. Arktik'in günümüzde olası bir çatışma sahası olarak görülmesinin nedeni iklim değişikliğinin de etkisiyle bölgenin ulaşılabilir bir hal almasının neticesinde devletlerin bölgeye yönelik izledikleri politikalarıdır. Bu noktada deniz güvenliği açısından uzun bir süredir herhangi bir tehdide maruz kalmayan Arktik'in bu özelliğinin artık geçerli olmadığı savunulmaktadır. Kısaca bir devletin deniz güvenliği yerine bir bölgenin deniz güvenliği incelenmektedir. Devletler, kendi deniz yetki alanları kapsamında diğer bölge devletlerini tehdit olarak görse de çalışmada bütün bölge devletlerinin Arktik'in deniz güvenliğini tehdit eden aktörler olduğu vurgulanmaktadır.

Çalışma temel olarak dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde deniz güvenliği kavramı ele alınacaktır. İçerdiği tehditler üzerinden uzlaşa sağlanamayan deniz güvenliğine yönelik yaklaşımlar, uzmanlara, sektörler, ideolojilere ve dönemlere göre değiştiği belirtilerek geniş bir perspektif çizilmektedir. İkinci bölümde Arktik güvenliği ele alınacaktır. Bu kısımda zaman çizelgesi yöntemiyle bölgedeki değişimler resmedilecektir. Üçüncü bölümde ise Arktik'in deniz güvenliği, üç ana tehdit üzerinden incelenecektir.

2. Deniz Güvenliği

Güvenlik kavramı, tarihsel süreç incelendiğinde geleneksel ve yeni güvenlik olarak ikiye ayrılmaktadır. Geleneksel güvenlik temelde uluslararası sistemde ana aktör olan devletlere yönelik tehditler ve bu tehditlere askerî yöntemlerle karşı koyma çerçevesinde değerlendirilebilir. Ancak yeni güvenlik ise daha derin ve geniş bir yaklaşıma sahiptir. 1990'lı yıllara doğru gelindiğinde tehditlerin sadece devletlere yönelik olmadığı ve bütün tehditlerin askerî önlemlerle engellenemeyeceği kabul edilmiştir. Soğuk Savaş sonrası süreçte Kopenhag Okulu'nun da etkisiyle güvenlik kavramı genişlerken gıda, çevre, insani ve siber güvenlik gibi yeni kavramlar da tartışılmaya başlanmıştır (Akgül-Açıkmeşe, 2011, s. 46-48; Kaya, 2022a, s. 27-34).

Güvenlik kavramının yeniden boyut kazanmasından deniz güvenliği de etkilenmiştir. Deniz güvenliği, temelde askerî konular, korsanlık, terörizm ve diğer güvenlik tehditleri üzerinden ele alınmaktadır. Bu yaklaşımda muhtemelen geleneksel güvenlik anlayışı etkili olmuştur. Ayrıca Soğuk Savaş döneminde NATO ile Varşova Paktı için statükonun sürdürülmesi, ticaret gemilerinin korunması, korsanlığın ve köle ticaretinin yasaklanması gibi çeşitli konularda uzlaşa söz konusuydu (Trelawny, 2013, s. 48). Bununla birlikte dünya ticaretinde denizlerin ana nakliye alanı haline gelmesi özellikle korsanlık ve terörist saldırılara karşı deniz güvenliğine duyulan ihtiyacı arttırmış ve yasal deniz güvenliği kılavuzları geliştirilmiştir (Ringsberg ve Cole, 2020, s. 388). Bu süreçte deniz güvenliği, temel olarak ticaretin suç faaliyetleriyle engellenemeyeceği bir ortamın inşası olarak kabul edilmiştir (Ung vd., 2004, s. 13-14). Söz konusu yaklaşımlar, deniz güvenliğinin mevcut dönemlerdeki bakış açılarını da özetlemektedir. Zira Soğuk Savaş'ta devletlerin güvenliği ön planda olurken, Soğuk Savaş sonrası dönemde liberalleşen dünyada ekonomi ve ticaret önem kazanmıştır.

Literatürde deniz güvenliğine ilişkin ortak bir tanımlama bulunmamaktadır. Siyasi çıkarlar, ideolojiler, sektörler gibi etkenler deniz güvenliğine olan yaklaşımları çeşitlendirmekte ve yapılan tanımların her geçen gün daha da genişlemesine neden olmaktadır. Örneğin, askerî açıdan deniz güvenliği, toprak bütünlüğü ve ulusal çıkar kapsamında saldırı-savunma merkezli ulusal güvenlikçi yaklaşımı dikkate almaktadır. Deniz güvenliği aynı zamanda aktörlere göre değişmekte ve farklı sınıflandırılabilir. Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO), bu noktada deniz emniyeti (maritime safety) ile deniz güvenliği (maritime security) arasında bir ayrım yapmaktadır. IMO, deniz emniyetini olası bir deniz kazasının önlenmesi, deniz güvenliğini ise yasadışı faaliyetlere karşı korunma olarak tanımlamaktadır. Ayrıca limanların güvenliği de deniz güvenliği kapsamına dahildir (Klein vd., 2009, s. 5-6). Klein (2011, s. 320-321), deniz güvenliğiyle ilgili olarak deniz tabanı ve kaynaklarının bölüştürülmesi ve okyanus yataklarında bulunan kabloların bakımı ve güvenliği devletler arasında çatışmaları tetikleyebileceği için deniz güvenliğiyle doğrudan ilişkilidir.

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekteri, 2008 yılında Okyanuslar ve Deniz Hukuku Raporu yayınlamıştır. Raporda dar anlamıyla deniz güvenliği, askerî boyutla tanımlanmaktadır. Ancak tehditlerin bununla sınırlı olmadığı ve terörizmden denizlerin kirletilmesine, organize suçlardan iklim değişikliğine kadar çeşitli tehditler de sayılmaktadır (United Nations, 2008, s. 15-16). Rapor kapsamında (1) korsanlık ve soygun, (2) terörist eylemler, (3) silahların yayılması, (4) uyuşturucu kaçakçılığı, (5) insan kaçakçılığı, (6) yasadışı, bildirilmeyen ve düzensiz (IUU) balıkçılık ve (7) deniz kirliliği ana tehditler olarak kabul edilmektedir (Klein vd., 2009, s. 7). Deniz güvenliğinin de bir noktada devletler arasındaki bir konu olmaktan öteye geçerek daha geniş bir perspektifi içermeye başlaması yeni güvenlik yaklaşımıyla alakalı olduğu söylenebilir (Bağbaşıoğlu, 2021, s. 61).

Bueger (2015, s. 159), deniz güvenliğine yönelik devletler arası anlaşmazlıklar, terörizm, korsanlık, uyuşturucu, insan ve yasadışı malların kaçakçılığı, silah yayılımı, IUU balıkçılık, çevre suçları, deniz kazaları ve felaketleri gibi tehditleri saymaktadır. Bu kapsamda deniz güvenliğini bu tehditlerin yokluğu olarak tanımlanması gerektiğini dile getirmekte ve hangi tehditlerin deniz güvenliğine dahil edilmesi gerektiğine dair belirsizlik oluştuğunu savunmaktadır. Bueger (2015, s. 161), bir kavramın diğer kelimelerle olan benzerlikleri ya da farklılıkları üzerinden anlam kazandığını belirterek bir deniz güvenliği matrisi geliştirmiştir. Şekil 1'deki matris, farklı aktörlerin deniz güvenliği ile farklı kavramlar arasında nasıl bir ilişki kurduğunun analizini mümkün kılmaktadır. Bu süreçte deniz güvenliği içine hangi kelimeleri ya da kavramları dahil ettiği de görülmektedir. Örneğin, deniz güvenliğinin merkezde olduğu matriste bazı devletler ekonomik bazı devletler ise güvenlik kaygısıyla hareket etmektedir.

Şekil 1. Deniz Güvenliği Matrisi

Kaynak: Bueger, (2015, s. 161)'den Türkçeleştirilmiştir.

Deniz güvenliğinin ülkelerin ve dünya siyasetinin gündeminde yer edinmeye başlamasıyla birlikte gerek devletler gerek uluslararası örgütler, deniz güvenliğine yönelik çeşitli stratejiler yayınlamaya başlamıştır. Örneğin NATO tarafından 2011 yılında İttifak Deniz Stratejisi yayınlamış ve deniz güvenliği NATO'nun hedeflerinden biri olarak lanse edilmiştir (Bueger, 2015, s. 159). Stratejide okyanusların ekonomik, finansal, sosyal ve politik olarak ulusları birbirine bağladığına, dünya nüfusunun %80'inin kıyıdan 100 mil uzaklıkta yaşadığına, dünya ticaretinin %90'ının deniz yoluyla yapıldığına, ticaretin %75'inin birkaç savunmasız kanaldan ve uluslararası boğazdan geçtiğine, denizlerin ticaret rotaları, dar geçitleri, limanlar, boru hatları, petrol ve doğalgaz platformları ve telekomünikasyon kabloları içerdiğine dikkat çekilmektedir. Ayrıca balıkçılık ve çeşitli kaynakların yanı sıra okyanusların ticaret yolları, kritik altyapıları, seyrüsefer özgürlüğü ve çevre güvenliği açısından NATO için önemli olduğu vurgulanmaktadır (NATO, 2011).

Bu kapsamda okyanuslar ve denizlerin kitle imha silahlarının ve ilgili malzemelerin taşınması dahil olmak üzere ulusötesi suç ve terörist faaliyetler için giderek uygun ve ulaşılabilir bir saha olmaya

başladığına dikkat çekilmiştir. Strateji belgesinde dünyada artan silahlanmayla birlikte savunma teknolojilerinde yaşanan gelişmeleri neticesinde güç dengesinin kendi aleyhinde bozulmasından endişe eden NATO, denizlerdeki nüfuzunu deniz güvenliği üzerinden pekiştirmeye çalıştığı anlaşılmaktadır (NATO, 2011). İttifak Deniz Stratejisi'nden NATO'nun deniz güvenliğini oldukça geniş kapsamda ele aldığı anlaşılmaktadır. Söz konusu belge, yedi Arktik ülkesinin NATO üyesi olması nedeniyle Arktik Okyanusu'na yönelik yaklaşımını da gösterdiği söylenebilir.

3. Arktik Güvenliği

Arktik güvenliğinin anlaşılması için tarihsel sürecin kısaca incelenmesi faydalı olacaktır. Avrupalıların Çin'deki ve doğudaki zenginliklere ulaşmak için çeşitli güzergahlar aradığı bilinmektedir. Bu Kristof Kolomb'un 1452'de deniz seferine başlamasının ve Amerika kıtasına ulaşmasının arkasındaki itici güç olmuştur. Benzer biri durum Arktik için de geçerlidir. Avrupalılar, Avrupa'dan Çin'e ulaşabilmesi için bir alternatif güzergâh olarak Arktik Bölgesini görmüşlerdir. Söz konusu düşünce 16. yüzyıla kadar dayanmaktadır. Bu süreçte doğrudan (1) Arktik Okyanusu, (2) Davis Boğazı'ndan Kanada Arktik Takımadaları üzerinden Alaska boyunca uzanan Kuzeybatı Geçidi ve (3) Kuzey Denizi Rotası olarak da bilinen Kuzeydoğu Geçidi düşünülmüştür. Gezginlerin, tüccarların ve altın arayıcılarının ziyaret ettiği bölge, zorlu doğası ve teknolojinin yetersizliğiyle nedeniyle uzun bir süre gizemini korumuştur. Daha sonra Avrupalılar, Amerikalılar ve Ruslar arasında paylaşılmaya çalışılan bir alana dönüşmüştür. Gezginlerin ve kaşiflerin aldığı notlardan bölgenin doğası ve iklimi hakkında veriler elde edilmeye başlanmıştır. 18. yüzyılda Alaska'da Ruslar varlık göstermeye başlamıştır. Ancak 1853-1856 yılları arasında gerçekleşen Kırım Savaşı nedeniyle ekonomik sorunlar yaşayan Rusya, 1876'da Alaska'yı ABD'ye 7,2 milyon dolara satmıştır. Rusya'nın Alaska'yı satmasının nedenlerinden birinin de ABD'nin 1823'te ilan ettiği Monroe Doktrini olduğu söylenebilir. Bu gelişme bölgede önemli bir değişimi beraberinde getirmiştir. Günümüzdeki Arktik dinamikleri de büyük ölçüde şekillenmiştir (Serreze ve Barry, 2005, s. 4-7; Kaya, 2022b).

Arktik, kesin olarak coğrafyası veya kapsadığı alan belirli olmayan bir bölgedir. Dünyanın yaklaşık altıda birini kapsamına rağmen sadece 4 milyonluk bir nüfus bölgede bulunmaktadır. Arktik Okyanusu, jeopolitik konumu, kaynakları ve ülkeleri bazında dünya siyasetinde gittikçe önem kazanan bölgelerden biridir. Tarihsel süreçte sürekli bir değişim ve dönüşüm halinde olan Arktik'in güvenliğini Limon ve Gürdal Limon (2023, s. 232); Soğuk Savaş ve geçiş süreci (1950-1990), Soğuk Savaş sonrası (1990-2021) ve Rusya-Ukrayna Savaşı sonrası (2022-?) olmak üzere üç döneme ayırmaktadır. Bu dönemler arasında önemli bir güvenlik farklılıklarının bulunduğunu söylemek mümkündür. Zira Soğuk Savaş döneminde Arktik, aslında ABD ile Sovyetler Birliği arasında bir tampon bölge olmuştur. Ancak gelişen füze sistemlerine bağlı olarak düşmanın vurulabileceği kısa bir mesafe olarak kabul edilmiştir. Diğer yandan günümüzdeki deniz güvenliği kapsamındaki çoğu tehdidin söz konusu dönem bölgede olmadığı düşünülmektedir. Soğuk Savaş'ın bittiği süreçte dünyaya hâkim olan liberal değerler, Arktik'i de doğrudan etkilemiştir. Zira bölge, bir rekabet ortamından ziyade Rusya'nın da dahil olduğu şekilde gerilimin düşük tutulduğu bir iş birliği sahasına evrilmiştir. Özellikle 1996 yılında imzalanan Ottawa Deklarasyonu ile Arktik Konseyi kurulurken, askerî konulardan kaçınılmıştır. Ancak buzulların erimesi, yeni enerji kaynaklarının yarattığı cazibe ve dünya siyasetinde yaşanan değişimler, bölgeyi de doğrudan etkilemiştir (Gjörv vd., 2020, s. 1-2).

Eriyen buzullar bölgeyi ulaşılabilir kılarken, Arktik'in ekonomisi, siyaseti ve gelişimi üzerinde önemli bir etki yaratmıştır. İkinci olarak ise 2014'te Rusya-Ukrayna Krizi'nin başlamasıyla birlikte Rusya ile diğer Arktik devletleri arasında büyük bir yol ayrımı ortaya çıkmıştır. Arktik Konseyi, dünyanın diğer bölgelerinde yaşanan gelişmelerden uzak kalmayı amaçlasa da bu gerçekleşmemiştir. Zamanla NATO, bölgede etkin olmaya çalışmış; Rusya, sert gücünü sergileme yoluna gitmiş; Çin, "Buz İpek Yolu" söylemi geliştirmiş; Singapur'dan Hindistan'a kadar birçok ülke de bölgeyle ilgilenmeye başlamıştır. Bu süreçte Rusya ile Çin arasında bir birlikteliğin geliştirilme ihtimali, Batı'da soru işaretleri yaratmıştır. Arktik Okyanusu'ndaki çeşitli zenginlikler, bölge dışındaki ülkeleri pay kapma yarışına itmiştir. Bu da bölgesel olan bir rekabete ve çatışma sürecine küresel boyut kazandırmıştır (Gjörv vd., 2020, s. 2-3).

4. Arktik'in Deniz Güvenliğine Yönelik Ana Tehditler

Deniz güvenliği kavramı, çeşitli güçler arasındaki rekabet, denizlerde sert güç kullanma ihtimali, korsanlık, terörist faaliyetler, silahların yayılması, uyuşturucu kaçakçılığı, insan kaçakçılığı, IUU balıkçılık, kazalar, deniz kirliliği ve çevre sorunlarının artmasını içerdiği söylenebilir. Arktik özelinde bakıldığında günümüzde iklim değişikliğinin etkisinin gittikçe arttığı görülmektedir. Yakın bir dönemde Arktik'in ikliminin ve buzulların oluşturduğu coğrafyanın büyük ölçüde değişeceği düşünülmektedir. Ayrıca Arktik, bölgesel ve küresel bir rekabet sahasına dönüştüğü görülmektedir. Söz konusu rekabette örnek olarak Norveç gerek ulusal gerekse de NATO kapsamında Rusya'yı bir tehdit olarak görmektedir. Diğer yandan söz konusu rekabet, bölgede gittikçe yoğunlaşmakta ve sert güç unsurları daha görünür hale gelmektedir.

İklim değişikliği, rekabet ve askerileşme, aşağıda ele alınacağı üzere Arktik'in deniz güvenliğini doğrudan etkilemektedir. Ancak deniz güvenliğine ilişkin çeşitli tehdit kaynaklarının bölgeye yönelebileceği düşünülmektedir. Bunlar arasında ilk ön plana çıkan tehdit terörizm veya terör faaliyetleridir. Terörizm, devlet dışı bir aktörün siyasi amaçlarla sivilleri ve kamu görevlilerine yönelik gayrimeşru bir şekilde sürekli ve planlı bir şekilde şiddet kullanması olarak tanımlanabilir. Bu noktada Arktik'in ulaşılabilir olması, zorlu doğası ve bölgedeki belirsizlikler terör tehdidinin bölgeye yönelmesine yol açabilir. Özellikle Arktik'in zorlu coğrafyası bir koruma içerirken günümüzde buzulların erimesi bu avantajı zayıflatmakta ve bölgede kontrol edilemeyen alanların oluşmasına yol açmaktadır. Bunun önüne geçebilmek ve küreselleşen terörizm tehdidinin bölgeye ulaşmasını engellemek için Kanada'da Arktik'e yönelik sınır izleme, gözetim ve kontrole yönelik ihtiyacın daha belirgin hale geldiğine dikkat çekilmektedir (Loukacheva, 2016). Bu kapsamda örneğin Rusya, 2015 yılında terörle mücadele operasyonlarını yönetmek için Sahil Güvenlik unsurlarının da dahil olduğu Murmansk'ta bir terörle mücadele merkezi kurmuştur (Staalesen, 2015).

Arktik'te deniz güvenliği için diğer bir tehdit korsanlıktır. Bölgedeki korsanlık faaliyetleri 16. ve 17. yüzyıla kadar dayanmaktadır. Arktik'e yönelik seferler ve bölgede artan gemi varlığı, korsanlığın da yoğunluk kazanmasına yol açmıştı (Degroot, 2021). Bölgede korsanlık faaliyetleri bir süre daha devam etse de özellikle II. Dünya Savaşı sonrası dönemde oldukça azalmıştır. Hatta Mahr (2011), Times'ta yayınlanan bir yazısında Arktik üzerinden geçecek olan korsan tehdidinden uzak deniz rotalarının önemli bir avantaj sağlayabileceğini ve buzul erimesinin bu noktada bir avantaj sağlayacağını söylemiştir. Günümüzde Arktik'ten geçmesi muhtemel olan deniz rotalarının geleneksel rotalara oranla daha hızlı ve ucuz olmasının yanı sıra korsan tehdidinden daha uzak olduğu söylenebilir (Gabrielson ve Śliwa, 2014: 108). Ancak bölgede ticari ve sivil gemicilik faaliyetlerinin artması korsan tehdidinin canlanmasına yol açabilir. Bu durumda bölge devletlerinin yanı sıra bölge dışı devletler de korsanlık faaliyetlerine karşı Arktik'e donanma göndermeyi düşünebilir. Örneğin Arktik'teki rotalara yoğunlaşan Japonya, Savunma Bakanlığı'na bağlı olan Ulusal Savunma Çalışmaları Enstitüsü'nün yayınladığı belgelerde bu düşüncesini açıkça dile getirmektedir (The National Institute for Defense Studies, 2011, s. 85).

Arktik Okyanusu, buzulların hâkim olduğu bir bölgedir. Bu nedenle ekosistemi oldukça savunması haldedir. Bölgenin ekosistemine zarar verebilecek olan faktörlerden biri deniz kazalarıdır. Okyanustaki gemilerin ölümlere, ekonomik zarara ve çevre kirliliğine yol açabilecek kazalar geçirmesi mümkündür. Bu kazalar arasında çarpışma, karaya oturma, yangınlar ve patlamalar sayılabilir. Bölgenin zorlu hava ve deniz şartları da bu kaza riskini arttırmaktadır (Yu vd., 2024). Bölgede artan deniz trafiğinin olumsuz etkilerinden biri de deniz kazalarının yaşanma riskini arttırmasıdır. Olası bir kazanın okyanusun kirlenmesi, savunmasız olan Arktik'e tahminlerin ötesinde zarar verme ihtimali bulunmaktadır. 2010-2020 yılları arasında Arktik'te 500 defa deniz kazasının yaşanması ve bölgede artacak olan enerji kaynaklarının çıkarımı ile taşınması, kaza riskinin yanı sıra olası bir zararın etkisini de arttırmaktadır (Fedi, Olivier ve Etienne, 2020).

Kısaca Arktik Okyanusu'nun deniz güvenliği, çeşitli tehditlere karşı karşıyadır. Arktik'teki iklim değişikliği, güçler arasında rekabet ve askerileşme günümüzdeki ana tehditlerdir. Ancak terörizm, korsanlık, uyuşturucu kaçakçılığı ve kazaların ise orta ve uzun vadede bölgeyi tehdit etmesi olasıdır. Bu

tehditlere karşı Arktik devletleri, çeşitli önlemler almaya çalışmaktadır. Örnek olarak Arktik Sahil Güvenlik Forumu (ACGF) gösterilebilir. Arktik Konseyi ile iş birliği içinde olan ACGF'nin kuruluş amacı, çok taraflı iş birliğini ve koordinasyonu güçlendirmek ve bölge devletlerinin sahil güvenlik kurumlarıyla birlikte denizle ilgili sorunlara çözümler aramaktır. Böylelikle Arktik korunurken istikrarlı bir deniz ortamı inşa edilebilecektir (ACGF, t.y.). Ancak Rusya-Ukrayna Savaşı'nın başlaması üzerine Moskova'nın bölge devletleriyle bozulan ilişkileri, Rusya'nın Arktik Konseyi üyeliğinin aslıya alınması ve Rusya'nın taviz vermeyen tavrı neticesinde Arktik'in deniz güvenliğine katkı sunan yapıların etkisi azalmıştır. Bunun üzerine bölgede olası bir soruna müdahale edebilecek Rusya'nın dahil olmadığı yeni bir yapılanmaya gidilmesinin ve siber güvenlik, yapay zekâ (AI), otonom araçlar gibi araçlardan da faydalanarak daha etkili operasyonlar ve faaliyetler düzenlenmesinin gerekliliği tartışılmaktadır (Erskin, 2024).

Bölgede olası bir petrol sızıntısı en önemli tehdit kaynaklarından biridir. Bu kapsamda ACGF ile Arktik Konseyi Acil Durum Önleme, Hazırlık ve Müdahale (EPPR) Çalışma Grubu çeşitli senaryolar geliştirmektedir. Senaryolardan biri petrol tankeri ile bir keşif gemisinin çarpışmasıdır. Arktik'in sert hava koşulları, bölgedeki uzun mesafeler ve sınırlı altyapı söz konusu senaryoda müdahaleyi zorlaştırmaktadır. Bu nedenle farklı senaryolara hazır olmak ve müdahale kabiliyetlerini geliştirmek için tatbikatlar düzenlenmektedir (Bye, 2021).

4.1. Arktik'te iklim değişikliği ve çevre sorunları

Küresel ısınma, günümüzde hava sıcaklıklarının artmasıyla birlikte iklim değişikliğini ve buz tabakalarının erimesini beraberinde getirmektedir. İklim değişikliği, artmakla birlikte sıcaklığın yaklaşık olarak 1 derece artması, buzulların erimesini hızlandıracaktır. Bu, uzun zamandır toprakta bulunan karbonun atmosfere ulaşması demektir. Serbest kalan karbon, önce Arktik bölgesini olmak üzere bütün bir küreyi etkileyebilir (Singil, 2020, s. 1029).

Arktik gibi buzulların yoğun olduğu bir bölgede yaşanan erime doğrudan düşük rakıma sahip olan yerleşim yerlerine zarar verebilir. Bu toplulukları, yerleşim yerlerini ve kritik altyapıları orta ve uzun vadede tehdit edecektir. Yükselen deniz suyu aynı zamanda çeşitli adaların su altında kalmasına yol açacağı için Arktik Okyanusu'ndaki güvenlik dinamikleri de değişecektir. Aynı zamanda Arktik'in deniz güvenliğini doğrudan etkileyecektir. Ayrıca küresel ısınmayla birlikte Arktik'teki iklim ve coğrafya değişikliği daha net bir şekilde görülebilecektir (Nilsson, 2007, s. 1-3).

Arktik'te buzulların erimesi, bölgeye dair önemli bir gelişmeye de yol açmıştır. Her geçen gün Arktik bölgesini ziyaret eden insan sayısı artmaktadır. Örneğin Svalbard'ya her yıl ortalama 80 bin insan gitmektedir. Söz konusu ziyaretler bölgedeki çöp miktarının artması ve adaların doğasının zarar görmesine yol açmaktadır. Aynı zamanda uzmanlar, bölgeye ulaşım sırasında kullanılan gemilerin olası bir zarar alması halinde yakıt sızıntısı durumunda önemli zarar alacağını düşünmektedir (Howard, 2009, s. 30-31).

Arktik, yaşanan iklim değişikliği nedeniyle büyük bir değişim geçirme ihtimaline sahiptir. Bu süreçte acil bir şekilde kararların alınması ve hayata geçirilmesi gerekmektedir. Arktik Konseyi'nin amaçlarından biri de bölgeye dair çevresel iş birliği yapmak ve bilgi üretimi sağlamaktır. Konsey, 2000 yılında Arktik İklim Etki Değerlendirmesi (Arctic Climate Impact Assessment-ACIA) başlatmıştır (Nilsson, 2007, s. 3-5). 2004 yılında yayınlanan rapor, ilk kapsamlı bölge değerlendirme olmakla birlikte 21. yüzyılda Arktik'te büyük iklim değişikliklerinin meydana geleceğini ortaya koymaktadır (ACIA, 2004). Ancak Arktik Konseyi, dünya siyasetindeki gerilimlerden ve kamplaşmadan nasibini almıştır. 2022'de Rusya'nın Ukrayna'ya saldırması üzerine bu ülkenin üyeliği askıya alınmıştır. Rusya'nın Arktik'e en geniş sınırı olan devletlerden biri olduğu düşünüldüğünde Arktik Konseyi'nin alacağı kararların ve projelerin ne kadar uygulanabileceği tartışmalıdır.

Arktik, sadece buzulların erimesi gibi çevresel tehditlerle karşı karşıya değildir. Arktik'teki tehdit ya da sorun faktörleri arasında bir domino taşı etkisinden bahsetmek mümkündür. Zira iklim değişikliğiyle

birlikte eriyen buzullar, Arktik'i ulaşılabilir kılmıştır. Bununla birlikte bölgeye yönelik algıları etkilemiştir (Paul, 2023, s. 2). Böylelikle deniz alanlarına ilişkin ihtilaflar, başta enerji olmak üzere çeşitli kaynaklara ulaşma hırsı ve yeni yollar açma dūřuncesi ortaya çıkmıştır. Bu durum küresel ve bölgesel rekabeti beraberinde getirmektedir. Ancak devletler arasındaki rekabette tansiyon artmakla birlikte sert güce başvurma ihtimali yükselmektedir. Arktik'teki iklim değişikliğinin ayrıca yeni tehditleri tetiklediği görölmektedir.

Arktik, 90 milyar varilden fazla petrol rezervi, 47 trilyon metreküp doğalgaz rezervi, 44 milyar varil sıvı doğalgaz (Arctic Review, t.y.) ve 1 trilyon dolara yakın nadir elementler bulunmaktadır. Bu miktarın önemi aslında dünya geneliyle karşılaştırıldığında daha iyi anlaşılmaktadır. Örneğin dünyada keşfedilmemiş gazın yaklaşık %30'unun ve keşfedilmemiş petrolün %13'ünün Arktik'te olduğu tahmin edilmektedir (Dolata, 2015, s. 3). Söz konusu kaynakların ve zenginliklerin çıkarılması bölgede önemli araştırmalar, kazılar ve inşaat yapılması demektir. Bu durum Arktik'in doğasına daha da zarar verecektir. Aynı zamanda Arktik Okyanusu, balık konusunda da zengindir. Mevzu bahis avantaj da bölgede IUU balıkçılığa yol açma riski taşımaktadır. Diğer yandan bu kaynakların korunması, devletleri bölgede daha aktif olmaya ve silahlanmaya itme potansiyelini güçlendirmektedir. Aşağıda inceleneceği üzere Arktik Okyanusu'nda devletler her geçen gün daha da silahlanırken bölgede oluşan güvenlik ikilemi, olası bir çatışma ihtimalini de yükseltmektedir. Bu da Arktik'te bir güvenlik sorunu olarak ortaya çıkmaktadır (Marsili, 2022, s. 140).

ABD, Ekim 2022'de yayınladığı Arktik Ulusal Stratejisi'nde bölge koşullarının değiştiğini resmen kabul etmektedir. Belgede Arktik'in 2021 yılında dünyanın diğer kesimlerinden üç kat daha fazla ısındığına, deniz seviyesinin yükseldiğine, balıkların göç kalıplarının değiştiğine, kıyı erozyonunun yaşandığına, su baskınlarının arttığına, bu nedenle yatırım yapmanın zorlaştığına, buzulların erimesiyle yeni fırsatların ortaya çıktığına ancak bunun da IUU balıkçılık, kaza, çevresel bozulma gibi riskler getirdiğine dikkat çekilmiştir (The White House, 2022, s. 5-6).

4.2. Arktik'teki rekabet

Arktik'teki rekabet, Rusya-Ukrayna Savaşı ile birlikte ortaya çıkan bir durum değildir. Bölgenin zenginliklerinin ulaşılabilir olmasıyla kaynaklar üzerinde hak iddia eden ya da pay almak isteyen devletler, uzun süredir Arktik'le ilgilenmektedir. Arktik'teki rekabetin ana etkenlerinden biri zenginlikleri olmakla birlikte ayrıca bölgeyi ulaşım ve taşımacılık için kullanmak ve jeopolitik açıdan değerlendirmek isteyen devletlerin politikaları da rekabetin ana itici gücü olmuştur. Ayrıca Arktik'teki rekabet gittikçe artmakta ve kutuplaşma hızlanmaktadır. Finlandiya 2023 ve İsveç 2024 yılında NATO'ya dahil olmuştur (Archick, Bowen ve Belkin, 2024). Böylelikle Arktik, NATO üyesi devletler ve Rusya olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Rusya, 2007 yılında Moskova'nın kıta sahanlığına doğrudan bağlı olduğunu iddia ettiği su altındaki Lomonosov sırta titanyumdan bir Rus bayrağı dikmiştir. Bu durum geçmişte sömürge topraklarını ele geçirmeye benzetilirken (Parfitt, 2007) ayrıca Rusya Hava Kuvvetleri, komşularının sınırlarını ihlal eden uçuşlar düzenlemiş ve Rus balıkçılarla Norveç balıkçılar tartışmalı bölgelerde karşı karşıya gelmiştir. Ayrıca Arktik'teki deniz yolları üzerinde artan rekabet de bölgedeki endişeleri etkileyen ana faktörler arasında yer almaktadır (Piskunova, 2010, s. 851).

Arktik'in kaynakları üzerinden bakıldığında Rusya, 2008 yılında Ulusal Güvenlik Belgesi'nin taslak halini yayınlamıştır. Bu metinde uluslararası politikanın ana başlıklarından birinin enerji kaynaklarına ulaşmak olduğu belirtilmiştir. Hazar Denizi, Türkistan bölgesi ve Orta Doğu'nun yanı sıra Rusya, metinde Barents Denizi ile Arktik Bölgesi'ni de saymıştır. Söz konusu bölgelerin enerji kaynaklarına ulaşma mücadelesi, Rusya'nın sınırlarında dengenin bozulması ve nükleer ölkelerin artmasıyla askerî çatışmaya dönüşebileceği vurgulanmıştır. Rusya'nın bu tespiti, olası bir güç rekabeti yaşanacağını ve hazırlıklı olacağını göstermektedir. Arktik özelinde bakıldığında tartışmalı ve belirlenemeyen kıta sahanlığı gibi konuların da etkisiyle bölgedeki rakip devletler arasında tansiyonun yükseleceği de

aşıkardır. Böyle bir ortamda kazara olsa da bir kaynak savaşı başlayabilir ve yayılabilir (Howard, 2009, s. 16-18).

Batı'nın Rusya'ya yönelik izlediği politika ve uyguladığı yaptırımlar, Rus ekonomisi üzerinde önemli bir yük yaratmaktadır. Bu kapsamda Rusya, ekonomik gelirlerini arttırmak için yeni kaynaklara yönelmektedir. Rusya'nın söz konusu bağlamda yöneldiği alanlardan biri de Arktik'tir. Kuzey Deniz Rotası ve bölgedeki enerji kaynakları, Rusya'yı ekonomik ve jeopolitik açıdan cezbetmektedir. Bununla birlikte bölgede liman gibi yeni altyapı projeleri ve yatırımlarının ekonomiyi güçlendireceği düşünülmektedir (Lanteigne, 2019). Bununla birlikte Rusya-Ukrayna Savaşı sonrasında Moskova yönetimi, Pekin ile olan bağlarını güçlendirmiştir. Rusya'nın enerji kaynakları ile Çin'in enerji ihtiyacı taraflar arasındaki ilişkinin dinamiklerinden birini teşkil ederken, Arktik Okyanusu'nda taraflar arasında bir iş birliği yaşanması muhtemeldir. Rusya ve Çin bağlayıcı bir ilişki istemezken dünya siyasetinde artan gerilimlere paralel olarak taraflar arasındaki ilişki daha stratejik boyut kazanmakta ve askerî bir ittifak ihtimalini güçlendirmektedir (Røseth, 2014). Bu sayede Arktik'te desteğe ihtiyaç duyan Rusya, ABD'ye karşı Çin'i konumlandırabilecektir.

Rusya, Arktik Bölgesi'ne sekiz ülkenin dışında yeni aktörlerin de dahil olmasını istemektedir. Bölgenin uluslararasılaşması ve özellikle değişen konjonktüre göre ABD'yle çıkar çatışması yaşayabilecek aktörlerin Arktik'te var olması Rusya'nın elini güçlendirmese de ABD'nin elini zayıflatacaktır. Ayrıca Rusya-Ukrayna Savaşıyla birlikte Moskova'nın Arktik Konseyi üyeliğinin askıya alınması sonrasında kendi karşısında oluşan cepheyi zayıflatmayı hedeflemektedir (Coffey, 2023). Örnek olarak Suudi Arabistan'ın son dönemlerde ABD'yle ilişkilerinde gerilmeler yaşadığı bilinmektedir. Bu süreçte Rusya, Suudi Arabistan'ı Arktik'teki Arktik Sıvı Doğalgaz (LNG2) gibi projelere dahil etmeye çalışmaktadır (Clifford, 2019).

2022 yılında Rusya, yeni bir Deniz Doktrini yayınlamıştır. Doktrinde Kremlin yönetimi, Rusya'nın dünya denizlerindeki hedeflerini, ilkelerini ve yöntemlerini belirlemektedir. Belgeye göre Rusya, ulusal çıkarları için hayati bir öneme sahip alan olarak tanımladığı Arktik'i stratejik bir kaynak üssü olarak görmekte ve münhasır ekonomik bölgenin ötesinde politika geliştirmeyi hedeflemektedir. Ancak Moskova yönetimi, bazı devletlerin Rusya'nın bölgedeki etkisini zayıflatmaya çalıştığını ve çatışma ihtimalinin yükseldiğini dile getirmektedir. Bu bağlamda Kuzey Denizi Rotası'nı geliştirmeyi planlayan Rusya, bölgedeki varlığını ve faaliyetlerini arttıracığını, tehditlerin düzeyini azaltacağını, stratejik istikrarı güçlendireceğini, münhasır ekonomik bölgesinde ve 'Arktik bölgesindeki kıta sahanlığında' doğal kaynaklara yönelik çalışmalarını arttıracığını açıklamıştır. Aynı zamanda bölgede endüstriyel, teknolojik ve bilimsel alanlar inşa edeceğini bildirmiştir (Russia Maritime Studies Institute, 2022). Belge açıkça Rusya'nın Arktik'te ana aktör olmak istediğini ve Arktik devletlerine liderliğini kabul ettirmeye çalıştığını göstermektedir. Bölgedeki kaynakları aktif olarak değerlendireceğini dile getiren Rusya, bölgeyi bir rekabet sahası olarak gördüğünün mesajını da vermektedir.

Arktik'te coğrafi olarak konumu en zayıf olan aktör ABD'dir. 1994'te BM Deniz Hukuku Sözleşmesi'ni (BMDHS) imzalayan ABD, bunu henüz onaylamamıştır. Bu nedenle tek taraflı girişimlerde bulunmakta ancak BM'de kıta sahanlığının genişletilmesi talebinde bulunamamaktadır. Sorunların uluslararası hukuka yansımaları istemeyen ABD, bölgede başta Kanada ve Rusya olmak üzere çeşitli ülkelerle sorunlar yaşamaktadır. Rusya'yla Bering Boğazı'nda sorun yaşayan ABD'nin Arktik'teki çıkarları enerji ve geçiş hatlarıdır (Dal, 2020, s. 295-296). Ancak kimi araştırmacılara göre, küresel sistemde tek hegemon güç olduğunu dile getirilen ABD, nüfuzunu Arktik'te de onaylatmaya ve uluslararası düzendeki rakiplerinin faaliyetlerini engellemeye çalışmaktadır. Bu durum ise bölgede çok yönlü bir rekabeti beraberinde getirmektedir. ABD'nin bu süreçteki temel motivasyonu ekonomik çıkarları olduğu ve çıkarlarını korumak için güvenlik stratejisi geliştirdiği anlaşılmaktadır (Cantürk ve Atvur, 2021, s. 189).

ABD, yayınladığı Arktik Ulusal Stratejisi'nde kendisini barışı ve iş birliğini sağlayacak aktör olarak konumlandırmakta ve Rusya ile Çin'i saldırgan aktörler olarak göstermektedir (Paul, 2023). Belgeden ABD'nin Arktik vizyonu iklim krizi, ekonomik kalkınma, iş birliği, Rusya'nın saldırgan tutumu, bölgede rekabete hazır olması ve gerginlikleri kontrol etmesi üzerine kurulmuştur. Bununla birlikte Arktik'te

koşulların sadece çevresel boyutta değişmediği, ayrıca Rusya'nın bölgedeki askerî kapasitesini iyileştirdiği, üslerini modernize ettiği, bölgedeki jeopolitik gerginliği arttırdığı dile getirilmiştir. Bununla birlikte Çin'in de ekonomik, siyasi, bilimsel ve askerî faaliyetlerle bölgedeki etkisini arttırdığına, yatırımlarına hız verdiğine, buzkıran filosunu genişlettiği ve Arktik'e ilk kez donanma gönderdiği vurgulanmıştır. Bölgede özellikle Rusya'nın askerî kapasitesini arttırmasını koşulların değiştiği şeklinde yorumlayan ABD, kendisinin de askerî varlığını arttıracaklarını, ordusunu iyileştireceğini ve tatbikatlar düzenleyeceğini belirtmektedir. Bu süreçte Arktik'teki gelişmeleri güvenlikleştiren ABD'nin NATO'nun da bölgede etkili olmasını istediği anlaşılmaktadır (The White House, 2022, s. 6-9).

ABD, bölgede Rusya ve Çin'in artan faaliyetlerinden ve yatırımlarından rahatsızdır. Örneğin iki ülke Grönland'daki yatırımlarına tepki göstermiş ve ardından bu bölgeye olan yardımlarını arttırmıştır. ABD'nin eski Başkanı Donald Trump'ın Danimarka'nın olumsuz cevaplarına rağmen Grönland'ı almak istemesinin (Pengelly, 2019) nedenleri arasında askerî açıdan da büyük avantaj sağlayan jeopolitik konumu, enerji kaynaklarına erişim imkanını arttırması, Arktik'teki konumunu güçlendirecek olması ve Rusya ile Çin'in artan varlıklarını engelleyebileceği düşüncesi olduğu söylenebilir (Archick, 2019: 2). Rusya'nın bölgedeki enerji kaynakları üzerindeki etkisinden ve kaynaklara yönelmesinden rahatsız olan ABD, aynı zamanda Çin'in kendisini Yakın Arktik Devleti (Near-Arctic State) olarak konumlandırmasına da karşı çıkmaktadır (Cantürk ve Atvur, 2021, s. 200).

6 Mayıs 2019'da dönemin ABD Dışişleri Bakanı Michael R. Pompeo, Finlandiya'da yaptığı bir açıklamada Arktik Okyanusu'nun stratejik önem kazandığını, bölgedeki kaynakların rekabet konusu haline geldiğini, buzulların erimesiyle yeni geçitlerin oluştuğunu, bölge dışı aktörlerin de bölgede barışçıl bir şekilde var olması gerektiği, liberal değerler üzerinden dinamiklerin oluşturulması ve herkesin buna uymasının şart olduğunu ve uymayanların pazara katılma haklarını kaybetmesi gerektiğini söylemiştir. Bunun ardından Çin örneğinden bahseden Pompeo, Çin'in Arktik devletlerinin egemenlik haklarına saygı duyması gerektiğini, ancak şüphe uyandırdığını, Çin ile Arktik arasında en az 900 mil olduğu, dünyada sadece Arktik ülkeleri ve Arktik olmayan ülkeler olduğunu belirtmiştir. Bu noktada Çin'in söylemlerine yönelik eleştirisini açık bir şekilde ortaya koyarak Yakın Arktik Devleti gibi bir statünün bulunmadığını, bu söylemin Çin'e herhangi bir hak kazandırmadığını, Çin'in 2012-2017 yılları arasında bölgeye yaptığı 90 milyar dolarlık yatırımlara ve altyapı çalışmalarına karşı olmadıklarını, faaliyetlerinin hedefinin askerî varlığını güçlendirmek olduğu belirtilmiştir (U.S. Department of State, 2019).

Arktik'in kaynakları ve yeni ulaşım hatlarının açılma durumu, Çin'in Arktik'e yönelmesini temel nedenleri arasındadır. Çin, 2013 yılında Arktik Konseyi'ne gözlemci üye olurken, 6 Ocak 2018 tarihinde yayınladığı Beyaz Kitap olarak da bilinen Çin'in Arktik Politikası belgesinde kendisini Yakın Arktik Devleti olarak konumlandırmaktadır. Ayrıca "Arktik'in Durumu ve Son Değişmeler" başlıklı kısımda Arktik dışındaki devletlerin egemenlik hakları olmasa da Arktik'teki açık denizlerde ve ilgili alanlarda bilimsel araştırma, seyrüsefer, uçuş, balıkçılık, denizaltı kabloları ve boru hatları döşeme, kaynak arama ve işletme haklarına sahip olduklarını vurgulamaktadır. Bununla birlikte Svalbard Anlaşması'na taraf olan devletlerin Arktik'in belirli bölgelerine girme, bu bölgelerde bilimsel araştırma, üretim ve avcılık, balıkçılık ile madencilik gibi ticari faaliyetlerde bulunma haklarının bulunduğuna dikkat çekmektedir. Kitabın "Çin ve Arktik" kısmında bu haklara sahip olduğunu dile getiren Çin, Arktik'e dair deniz yolları, enerji, pazar, ortak gelecek, doğaya ve halklara saygı, kaynakların ortak kullanımı ve geliştirilmesi, bölgede barış ve istikrarın sürdürülmesi gibi kavramları kullanmaktadır (The State Council Information Office of the People's Republic of China, 2018).

Arktik'te çeşitli haklarının olduğunu dile getiren Çin, bölgede yaşanan gelişmelerin kendisini de etkilediğini savunmaktadır. Soğuk Savaş döneminde Arktik'ten uzak kalan Çin, ilk dönemlerde yumuşak söylemler kullanarak bölgeye girmeye çalışmıştır. Svalbard Anlaşması'nı da imzalayan Çin, bölgedeki varlığını arttırmaktadır. Bu sayede Arktik'le birlikte daha çok anılmaya başlanan Çin, bölgeye yönelik ulusal çıkar tanımlamalarını daha net bir çerçeveye oturtmaktadır. Bölgede etki oluşturmak isteyen Çin, iş birliği ve kazan-kazan gibi söylemler geliştirmektedir. Çatışmadan uzak bir tavır sergileyerek egemenlik haklarına saygı duyarak ilişkilerini geliştirmek istemektedir. Ancak Pompeo'nun bölge dışı vurgusu

karşısında hem ikili ilişkiler hem de uluslararası hukuktan doğan haklarını korumayı da hedeflemektedir (Çıtak, 2020, s. 5455-5459).

Çin, söz konusu söylemlerine rağmen bölgede şüpheli yaklaşım bir aktördür. Kutuplaşmanın gittikçe arttığı dünyada sahip olduğu hırsları, Rusya'yla geliştirdiği ilişkiler, demokratik ve şeffaf bir yönetim yapısına sahip olmaması ve ABD'yle girdiği rekabet gibi faktörler bu ülkeye yönelik şüpheleri arttırmaktadır. Bununla birlikte Çin'in Arktik'teki faaliyetleri de engellenmeye çalışılmaktadır. Örneğin Norveçli bir şirketin satışa çıkardığı Svalbard Adası'ndaki 60 mil metrekarelik ücra bir araziyle Çin de ilgilenmiştir. Ancak Norveç yönetimi, satış iptal etmiştir. Bu süreçte öne sürdüğü gerekçe ise bölgenin istikrarı ve Norveç'in çıkarlarını tehdit etme ihtimalidir (The Guardian, 2024).

Arktik'teki rekabet sadece bir güç rekabet değildir. Aynı zamanda bölgede bulunan ülkeler, Arktik Bölgesi'nden en fazla alanı talep edebilmek için haritalandırma çalışmalarını sürdürmektedirler. Bir dönem Rusya, Arktik'in yarısının kendisine ait olduğunu iddia etmiş ancak iddiaları kabul görmemiştir. Söz konusu devletlerin haritalandırma sürecindeki en önemli amaçlarından biri, buldukları bölge ile Arktik arasındaki kısımda jeolojik bir bağ bulmaya çalışmaktır. Bu bağ sayesinde bölgeye yönelik taleplerini ve hak iddialarını daha güçlü bir şekilde dile getirebileceklerdir (Nihoul ve Fortier, 2008: 4-5). Bölgedeki deniz yetki alanları nedeniyle sorunların yaşandığı alanlar Kuzeybatı Geçidi, Kuzey Denizi Rotası, Barents Denizi, Beaufort Denizi ve Bering Denizi'dir. Ayrıca deniz tabanında Lomonosov Sırtı ve Alpha-Mendeleyev Sırtı konularında anlaşmazlıklar yaşanmaktadır. Devam eden anlaşmazlıklar ve rekabet, Beaufort Denizi örneğinde görüleceği üzere ABD ile Kanada arasında da yaşanmaktadır. Bu anlaşmazlıkların ana nedenleri arasında rotalarda etkin ve enerji alanlarına hâkim olma düşüncesi bulunmaktadır (Limon, 2020, s. 27-62; Østhagen ve Schofield, 2021).

Arktik'teki rekabet konularından biri de buz kırıcılar. Ocak 2024 verilerine göre, Rusya'nın 85 buz kırıcı gemisi bulunmaktadır. Ayrıca 21'nin yapımı sürmekte ve üç adet için de sipariş verilmiştir. Kanada'nın 23 buz kırıcı gemisi bulunurken üçü yapım 25 sipariş aşamasındadır. ABD'nin 16 gemisi vardır ve biri yapım ikisi ise sipariş sürecindedir. Finlandiya'nın 12 buz kırıcı gemisi bulunmaktadır. İsveç'in beş gemisi vardır ve ikisi için daha sipariş verilmiştir. Çin'in de beş gemisi vardır ve iki tanesi de yapım aşamasındadır. Söz konusu buz kırıcıların bir kısmı nükleer güçle çalışmaktadır. Ayrıca bu gemiler kıyı veya nehirlerde ya da kurtarma amaçlı kullanılmaktadır (Stewen, 2024). Eldeki verilere bakıldığında Rusya'nın açık bir üstünlüğü görülmektedir. Bununla birlikte Çin de bu süreçte yer almaya çalışmaktadır. ABD, yeni buz kırıcı filoları geliştirmek istese de Rusya'nın önüne geçmesi pek mümkün görünmemektedir (Cantürk ve Atvur, 2021, s. 199). Ülkelerin elindeki buz kırıcı gemiler, Arktik'te ne kadar etkin olacaklarının göstergesi olarak kabul edilebilir. Bu nedenle Arktik'teki rekabet yoğunlaşırken buz kırıcı gemiler daha çok gündeme gelmiştir.

Neticede Arktik'e hegemon olan bir güç bulunmamaktadır. Zira askerî ve ekonomik kapasitesine rağmen ABD, uzun süre boyunca bölgeye gerekli önemi göstermemiştir. Hatta çeşitli başkanlar döneminde hazırlanan belgelerde Arktik ikinci planda kalmış veya hiç gündeme gelmemiştir (Paul, 2023, s. 6). Böylelikle ABD'nin bölgede bir nüfuz kurması kısıtlanmıştır. ABD'nin sınırlı buzkıran kapasitesi de bunu göstermektedir. Rusya ise Arktik Okyanusu'nda coğrafi olarak eli en güçlü olan devlettir. Ancak sahip olduğu ekonomik kapasitesi, bir hegemonya tesis etmesinin önüne geçmektedir (Seval, 2019: 17-18). Diğer Arktik ülkeleri de orta büyüklükte güç olmaları veya sınırlı siyasi, askerî ve ekonomik kapasiteleri nedeniyle hegemonya oluşturamamaktadır. Bu durum Arktik'te bölge dışı aktörlerin varlık göstermesine neden olmaktadır. Özellikle Çin gibi devletler, bölgedeki rekabeti çıkarları için bir fırsat olarak görmektedir. Böylelikle bölgedeki rekabetin yoğunluğu artarken dinamikler daha komplike hale gelmektedir. Devletler arasındaki rekabet, gittikçe sert güç unsurlarının daha çok ön plana çıktığı bir sürece evrilmekte ve Arktik, askerileşmektedir. Devletler, deniz güvenliklerini tesis ederken izledikleri politikalar nedeniyle yol açtıkları rekabet, Arktik'in deniz güvenliğini doğrudan tehdit eden bir faktöre dönüşmektedir.

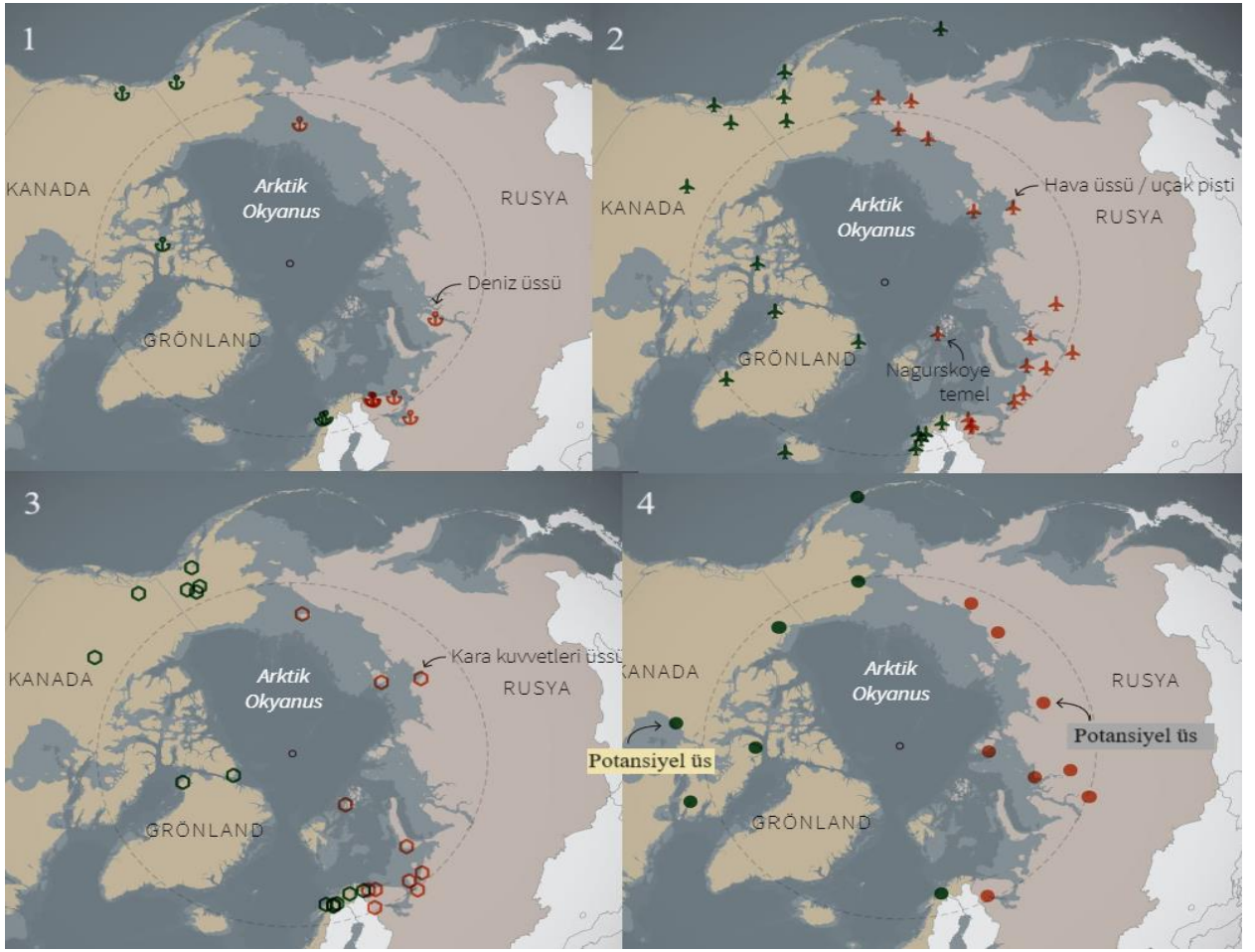
4.3. Arktik'in askerileşmesi

Arktik'teki devletler, NATO üyesi olan ve NATO üyesi olmayan devletler olarak ikiye ayrılmıştır. NATO üyesi olan devletlerin ortak özellikleri aynı paktta bulunmaları, ABD'yle güçlü ilişkiler kurmaları ve olası bir tehdit durumunda aralarındaki sorunları ikinci plana tutabilmeleridir. Bu noktada Rusya'nın açık bir şekilde yalnız kaldığı görülmektedir. NATO'ya dahil olan Arktik ülkelerinin çok boyutlu bir savunma politikası izledikleri söylenebilir. Öncelikle bu durum her devlette olduğu üzere ulusal çerçevededir. Daha sonra ikili ilişkiler, Arktik ülkelerinin politikalarını etkilemektedir. Daha sonra yakın coğrafyalarda bulunan ülkelerin kendi aralarında çok taraflı iş birliği bulunmaktadır. Son olarak ise NATO bünyesinde çeşitli adımlar atmaktadırlar.

Somutlaştırmak gerekirse Norveç, ulusal bazda aldığı kararlar Nisan 2024'te asker sayısını ve savunma harcamalarını arttıracaklarını açıklamıştır (Bellamy, 2024). Daha sonra Norveç, ikili ilişkiler kapsamında Şubat 2024'te ABD'yle savunma iş birliği anlaşması yapmıştır. Anlaşma kapsamında ABD, Norveç'teki dört askerî üsse engelsiz bir şekilde ulaşabilecektir. Finlandiya ve İsveç'teki üslere de ulaşma konusunda bu devletlerle anlaşma imzalayan ABD, böylelikle 15 üsse yerleşebilecektir. ABD'nin şimdiki hedefi, bu ülkelerde ek askerî üsler ve tesisler kurabilmektedir (Edvardsen ve Molid Martinussen, 2024). Çok taraflı iş birliğine bakıldığında Nordik Savunma İşbirliği (The Nordic Defence Cooperation-NORDEFCO) burada önemli bir örnektir. Danimarka, Finlandiya, İzlanda, Norveç ve İsveç'in üyesi olduğu NORDEFCO, 30 Nisan 2024 tarihinde Nordik Savunma İşbirliği 2030'un Yeni Vizyonu belgesini kabul etmişlerdir. Vizyon 2030'un imzalanma amacı Nordik'in ve Avrupa-Atlantik Bölgesi'nin caydırıcılığını ve savunmasına katkıda bulunmaktır (NORDEFCO, 2024). Son olarak ise Arktik ülkelerinin NATO bünyesinde çeşitli tatbikatlara katıldığı bilinmektedir. Norveç egemenlik sahasında da düzenlenen ve Arktik'i de içerecek şekilde bir savunma hattı planlamayı amaçlayan 2023'e kadar Cold Response olarak bilinen Nordic Response tatbikatlarıdır (FORSVARET, 2024). NATO üyesi Arktik ülkelerinin gerçekleştirdikleri tatbikat karşısında Rusya da Finval 2023 gibi çeşitli askerî tatbikatlar düzenlemektedir (Ministry of Defence of the Russian Federation, 2023).

Bununla birlikte bölgede uzun süredir bir silahlanma durumu söz konusudur. Özellikle 2007 yılında Arktik'e bayrak dikilmesi, 2008'de Rusya'nın Gürcistan'a saldırması ve yine aynı yıl Rusya'nın yayınladığı Ulusal Güvenlik Belgesi'ndeki vurguları, güvensizliğin artmasının ana nedenleri arasında gösterilebilir. Rusya ile Norveç, ihtilafli bir bölge konusunda uzlaşmaya yaklaşırsa da 2014 yılında Kırım'ın hukuksuz ilhakı ile süreç sekteye uğramıştır. Bunun üzerine yakın çevresinden sıkıştırılan Rusya, kuzeye yönelmiştir. Zira Arktik bölgesi hem Sovyet üslerini hem de enerji kaynakları nedeniyle önemli bir avantaj sağlamaktaydı. Aynı zamanda Rusya, Kola Yarımadası üzerinden nükleer caydırıcılık kozunu oynayabilmektedir (Exner-Pirot, 2019).

Arktik Okyanusu'ndaki askerî faaliyetleri takip eden The Center for Strategic and International Studies (2023), Eylül 2020-Ekim 2023 arasında bölgede yaşanan askerî gelişmeler listelemiştir. Bu kapsamda önemli gelişmelere bakıldığında hava harekâtı, füze testi, askerî tatbikat, uçuş gibi faaliyetler yürütüldüğü görülmektedir. Arktik dışında Çin ve Hindistan gibi ülkelerinde tatbikatlara katıldığı faaliyetlerde bombardıman uçağı, savaş uçağı, nükleer denizaltı, firkateyn, hipersonik seyir füzesi, elektronik harp sistemi, helikopter, füze sistemi, uçaksavar, topçu, savaş gemisi, amfibi, anti-uydu füzesi, radar, kruvazör ve roketler kullanılmıştır. Bu süreçte önemli bir askerî hazırlık ve yığınak yapılmaktadır. Ayrıca füze denemeleri sırasında füzenin seyrine göre bir alan kapatılabilmektedir. Örneğin Rus savaş uçakları, ABD ve Norveç uçaklarını engellerken, sınır ihlalleri de gerçekleşebilmektedir.

Şekil 2. Arktik Okyanusu ve Çevresindeki Askerî Yapılar

Kaynak: Gronholt-Pedersen vd. (2022)'den uyarlanmıştır.

Arktik'te artan rekabet, devletlerin çıkarlarını korumak, politikalarını uygulamak ve rakiplerini engellemek için sert gücün daha çok görünür hale geldiği bir sürece evirilmektedir. Arktik'teki silahlanma önemli bir tehdidi beraberinde getirmektedir. Arktik'in enerji rezervleri, madenleri, jeopolitik önemi gibi çeşitli etkenler bölgenin önemini artırmaktadır. Herbert-Burns (2009: 138), bölgeyi tartışılabilir kısımları ve potansiyel enerji yatakları nedeniyle de gelecek yıllarda olası endişe alanları arasında saymaktadır. Arktik'in askerileşmesi ve artan silahlanma, olası bir çatışma ihtimalini de güçlendirmektedir. Söz konusu durum Arktik'in deniz güvenliği için büyük bir tehdit arz etmektedir.

5. Sonuç

Arktik'te yaşanan iklim değişikliği bölgenin daha da ısınmasına yol açarken bölgenin ulaşılabilir hale gelmesini sağlamıştır. Bu sayede bölgedeki kaynakların kullanımı da mümkün hale gelmiştir. Ancak bölgenin zenginliklerinin bölgede bir rekabet yaratmaktadır. Dünyada artan kutuplaşma sürecindeki rekabet de sert güç içeren bir boyuta evirilmektedir. Benzer bir durum Arktik'te de söz konusudur. Çalışma da bu denklem üzerinden inşa edilmiştir.

Bir dönem ulaşılması zor olan Arktik, temelde tampon alan olarak kullanılırken, iklim değişikliği neticesinde ulaşılabilir hale gelmiştir. Yaşanan gelişme, Arktik'e jeopolitik bir önem de kazandırmıştır. Soğuk Savaş sonrasında hâkim olan liberal değerler, Arktik'i de etkilemişti. Ancak dünya siyasetinde artan gerilim, Arktik'teki rekabeti de yoğunlaştırmıştır. Bu durum nedeniyle Arktik devletleri gittikçe silahlanmakta ve bölgeyi askerileştirmektedirler.

Güvenlik kavramı temel olarak bir devletin güvenliği ile ilgilidir. Deniz güvenliği kavramı da bir devletin denizlerdeki haklarını ve güvenliğini korumakla alakalıdır. Ancak çalışmada iklim değişikliği neticesinde ulaşılabilir hale gelen Arktik'te kaynaklardan pay kapmaya, bölgeyi sömürmeye, bölgede hegemonya oluşturmaya ve rekabet sürecinde ellerini güçlendirmek için askerî faaliyetlerini arttırmaya çalışan devletlerin Arktik'in deniz güvenliği için ana tehdit unsurlarına dönüştüğü görülmektedir.

Arktik'in deniz güvenliğini tehdit eden çeşitli etkenler bulunmaktadır. Bunla günümüzdeki ve orta-uzun vadeli tehdit kaynakları olarak sınıflandırılabilir. Günümüzdeki tehdit kaynakları iklim değişikliği, bölgede artan rekabet ve bölgenin askerileşmesidir. Burada bir domino etkisinden bahsedilebilir. İklim değişikliği, bölgeyi ulaşılabilir kılmalarının ardından bölgesel ve küresel rekabet artmıştır. Özellikle bölgenin zenginlikleri bu süreçte etkili olmuştur. Devletler arasındaki rekabet, dünyanın diğer bölgelerinde olduğu gibi sert gücün daha çok ön plana çıktığı bir aşamaya evrilmektedir. Bölge devletleri Arktik'e yönelik güvenlikleştirici söylemler geliştirirken ortaya çıkan rekabet ve silahlanma, Arktik için bir tehdide dönüşmektedir. Bölgedeki güvenlik ikilemi ve artan silahlanma, kazara olsa da bir çatışma ihtimalini güçlendirmektedir. Devletler, deniz güvenlikleri için bu politikaları izlediklerini savunsalar da bölgede yaşanma ihtimali olan bir çatışma Arktik'e kalıcı zararlar verecektir. Bu durum da Arktik'in deniz güvenliğinde bölge devletlerini bir tehdit faktörüne dönüştürmektedir.

Diğer yandan Arktik'in ulaşılabilir olması orta-uzun vadeli tehdit unsurlarının da bölgeye yayılmasına yol açabilir. Orta vadede Arktik, terörizm, korsancılık, uyuşturucu kaçakçılığı, yasadışı göç, IUU balıkçılık, gemilerin okyanusu kirletmesi, artan turist ve nüfus sayısı ile çevrenin kirlenmesi, deniz trafiğinin yoğunlaşmasıyla kaza ihtimalinin yükselmesi gibi tehditlere ev sahipliği yapabilir. Sayılan tehditler, doğrudan deniz güvenliğiyle alakalıdır. Arktik'in deniz güvenliği her geçen gün bozulmakta ve artan tehdit sayısı ile birlikte daha da hızlanmaktadır. Bu durum Arktik Okyanusu'nun deniz güvenliğine büyük ölçüde zarar verecektir. Çalışmada çevre, rekabet ve askerileşme konularına odaklanılsa da yakın bir gelecekte, Arktik için yeni güvenlik tehditleri konuşulacaktır.

Çalışmanın bulguları, bölgede artan silahlanma ve rekabetin Arktik'in deniz güvenliği üzerinde kalıcı bir tehdit oluşturduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, gelecekte Arktik'te daha fazla terörizm, korsanlık ve çevre felaketleri gibi orta ve uzun vadeli tehditlerin ortaya çıkma olasılığı artmaktadır. Bu bağlamda, uluslararası iş birliği ve diplomasi mekanizmalarının güçlendirilmesi, bölgedeki güvenlik tehditlerinin çözümüne katkı sağlayabilir. Özellikle Arktik Konseyi ve benzeri yapılar, bölgedeki deniz güvenliği konularına odaklanan daha etkili çözümler geliştirebilir. Ayrıca, bölgesel aktörler arasında iş birliği artırılarak askerî rekabetin azaltılması, bölgenin uzun vadeli güvenliğine katkıda bulunacaktır.

Kaynakça

- ACGF. (t.y.). *About the ACGF*. 30 Temmuz 2024'te <https://www.arcticcoastguardforum.com/about-acgf> adresinden edinilmiştir.
- ACIA. (2004). *Arctic climate impact assessment*. Cambridge University Press. <https://www.amap.no/documents/download/1105/inline>
- Akgül-Açıkmeşe, S. (2011). Algı mı, söylem mi? Kopenhag okulu ve yeni klasik gerçekçilikte güvenlik tehditleri. *Uluslararası İlişkiler*, 8(30), 43-73.
- Archick, K. (2019, 30 Ağustos). *Greenland, Denmark, and U.S. relations*. Congressional Research Service. <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IN/IN11161>
- Archick, K., Bowen, A. S. & Belkin, P. (2024). *NATO enlargement to Sweden and Finland*. Congressional Research Service. <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IN/IN11949#:~:text=Allied%20governments%20unanimously%20agreed%20to,start%20of%20NATO's%20accession%20process>
- Arctic Council. (2024). *Arctic council observers*. 30 Temmuz 2024'te <https://arctic-council.org/about/observers/> adresinden edinilmiştir.
- Arctic Review. (t.y.). *Oil and gas*. 30 Temmuz 2024'te <https://arctic.review/economy/oil-and-gas/> adresinden edinilmiştir.

- Bağbaşıoğlu, A. (2021). NATO'nun deniz güvenliği algısı: Süreklilik ve değişim. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 10(1), 59-78. <https://doi.org/10.28956/gbd.843006>
- Bellamy, D. (2024, 5 Nisan). *Norway becomes latest European state to boost defence spending*. Euronews. <https://www.euronews.com/2024/04/05/norway-becomes-latest-european-state-to-boost-defence-spending>
- Bueger, C. (2015). What is maritime security?. *Marine Policy*, 53, 159-164.
- Bye, H.-G. (2021, 12 Nisan). *Joint online exercise on Arctic maritime emergency response*. High North News. <https://www.highnorthnews.com/en/joint-online-exercise-arctic-maritime-emergency-response>
- Cantürk, İ. U. & Atvur, S. (2021). Arktik bölgede çevresel bozulma, strateji ve rekabet: Çevresel güvenlik bağlamında bir değerlendirme. *International Journal of Politics and Security (IJPS)*, 3(1), 180-217.
- Clifford, R. (2019, 25 Ocak). *When the Kingdom comes: Saudi Arabia in the Arctic*. The Polar Connection. <https://polarconnection.org/saudi-arabia-arctic/>
- Coffey, L. (2023, 4 Kasım). *Saudi Arabia and other Gulf states should not forget their interests in the far-off Arctic*. Hudson Institute. <https://www.hudson.org/foreign-policy/saudi-arabia-other-gulf-states-should-not-forget-their-interests-far-arctic-luke-coffey>
- Çıtak, E. (2020). Arktik bölgesi siyaseti: Ottawa Deklarasyonu'ndan bugüne aktör politikaları ve Çin'in kutup ipek yolu projesi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(15), 5438- 5473. <https://doi.org/10.26466/opus.733484>
- Dal, A. (2020). Kuzeydeki asırlık çatışma: Arktik Bölgesi'ndeki çıkarlar algılaması ve egemenlik tartışmaları üzerine bir değerlendirme. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(2), 287-304.
- Degroot, D. (2022). Blood and bone, Tears and oil: Climate change, whaling, and conflict in the seventeenth-century Arctic. *The American Historical Review*, 127(1), 62-99. <https://doi.org/10.1093/ahr/rhac009>
- Dolata, P. (2015). *The Arctic: A diverse and evolving region*. Friedrich Ebert Stiftung. <https://library.fes.de/pdf-files/id/11640-20151005.pdf>
- Edvardsen, A. & Molid Martinussen, B. A. (2024, 7 Şubat). *New agreement gives US access to four new military areas in the north*. High North News. <https://www.highnorthnews.com/en/new-agreement-gives-us-access-four-new-military-areas-north>
- Erskine, A. (2024, 3 Haziran). *Arctic maritime safety and the pressing need for a new coast guard technology pact*. Open Canada. <https://opencanada.org/arctic-maritime-safety-and-the-pressing-need-for-a-new-coast-guard-technology-pact/>
- Exner-Pirot, H. (2019). *Between militarization and disarmament: Constructing peace in the arctic*. Arctic Yearbook.
- Fedi, L., Olivier, F. & Etienne, L. (2020). Mapping and analysis of maritime accidents in the Russian Arctic through the lens of the Polar Code and POLARIS system. *Marine Policy*, 118. <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2020.103984>
- FORSVARET. (2024, 14 Mayıs). *Nordic response 2024*. <https://www.forsvaret.no/en/exercises-and-operations/exercises/nr24>
- Gabrielson, R. & Śliwa, Z. (2014). Arctic – the new “Great Game” or peaceful cooperation. *Security and Defence Quarterly*, 4(3). 87-119. <https://doi.org/10.5604/23008741.1152561>
- Gjørv, G. H., Lanteigne, M. & Sam-Aggrey, H. (2020). Understanding Arctic security: What has changed? What hasn't?. G. H. Gjørv, M. Lanteigne & H. Sam-Aggrey (Ed.), *Routledge handbook of arctic security* içinde (s. 1-12). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315265797>.
- Gronholt-Pedersen, J., Fouche, G. & Kawoosa, V. M. (2022, 16 Kasım). *Dark Arctic: NATO allies wake up to Russian supremacy in the region*. Reuters. <https://www.reuters.com/graphics/ARCTIC-SECURITY/zgvobmblrp/>
- Herbert-Burns, R. (2009). Tankers, specialized production vessels, and offshore terminals: Vulnerability and security in the international maritime oil sector. R. Herbert-Burns, S. Bateman & P. Lehr

- (Ed.), *Lloyd's MIU Handbook of Maritime Security* içinde (s. 133-157). CRC Press. <https://doi.org/10.1201/9781420054811>
- Howard, R. (2009). *The Arctic gold rush: The new race for tomorrow's natural resources*. Continuum.
- Kaya, E. (2022a). *Terörizmle Mücadelede Müzakere Yöntemi: ETA-LTTE-PKK-FARC*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaya, E. (2022b, 28 Ekim). *Rusya'nın Alaska pişmanlığı*. ANKASAM. <https://www.ankasam.org/anka-analizler/rusyanin-alaska-pismanligi/>
- Klein, N. (2011). *Maritime security and the law of the sea*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199566532.001.0001>
- Klein, N., Mossop, J. & Rothwell, D. R. (2009). Australia, New Zealand and maritime security. N. Klein, J. Mossop & D. R. Rothwell (Eds.), *Maritime security: International law and policy perspectives from Australia and New Zealand* içinde (s. 1-21). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203867471>
- Lanteigne, M. (2019, 28 Haziran). *The changing shape of Arctic security*. NATO. <https://www.nato.int/docu/review/articles/2019/06/28/the-changing-shape-of-arctic-security/index.html>
- Limon, O. & Gürdal Limon, E. (2023). Arktik güvenliğini yeniden düşünmek: Değişimler ve zorluklar. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 12(2), 223-248. doi:10.28956/gbd.1312409
- Limon, O. (2020). *Arktika jeopolitiği 2: Sorunlar ve anlaşmazlıklar, bölge ve bölge dışı aktörlerin stratejileri*. Efe Akademi.
- Loukacheva, N. (2016, 3 Şubat). *Responding to global challenges: The Arctic and terrorism - still some room for complacency?*. Canadian Global Affairs Institute. https://www.cgai.ca/responding_to_global_challenges
- Mahr, K. (2011, 12 Mayıs). *Could less Arctic ice offer a pirate-free route for ships?*. TIME. <https://science.time.com/2011/05/12/could-less-arctic-ice-offer-a-pirate-free-route-for-ships/>
- Marsili, M. (2022). Arctic security: A global challenge. *Jadavpur Journal of International Relations*, 26(2), 139-257. <https://doi.org/10.1177/09735984221120299>
- Ministry of Defence of the Russian Federation. (2023, 25 Eylül). *Finval 2023 exercise completed in North-Eastern Russia*. <https://eng.mil.ru/en/structure/forces/navy/news/more.htm?id=12479891@egNews>
- NATO. (2011, 17 Haziran). *Alliance maritime strategy*. https://www.nato.int/cps/ua/natohq/official_texts_75615.htm
- Nihoul, J. C.J. & Fortier, L. (2008). Overture. J. C.J. Nihoul & A. G. Kostianoy (Ed.). *Influence of climate change on the changing arctic and sub-arctic conditions* içinde (s. 1-6). Springer.
- Nilsson, A. E. (2007). *A changing Arctic climate: Science and policy in the Arctic climate impact assessment*. Linköping University.
- NORDEFECO. (2024). *Vision for Nordic defence cooperation (NORDEFECO)*. <https://www.nordefco.org/files/NORDEFECO-vision-2030-.pdf>
- Østhagen, A. & Schofield, C. H. (2021). The Arctic ocean: Boundaries and disputes. *Arctic Yearbook*. https://arcticyearbook.com/images/yearbook/2021/Scholarly-Papers/1_AY2021_Osthagen_Schofield.pdf
- Parfitt, T. (2007, 2 Ağustos). *Russia plants flag on north pole seabed*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2007/aug/02/russia.arctic>
- Paul, M. (2023). *U.S. Arctic security policy: North American Arctic strategies, Russian hubris and Chinese ambitions*. SWP. https://www.swp-berlin.org/publications/products/aktuell/2023C40_US_Arctic_Security_Policy.pdf
- Pengelly, M. (2019, 18 Ağustos). *Trump confirms he is considering attempt to buy Greenland*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2019/aug/18/trump-considering-buying-greenland>
- Piskunova, E. (2010). Russia in the Arctic: What's lurking behind the flag?. *International Journal*, 65(4), 851-864.

- Ringsberg, A. H. & Cole, S. (2020). Maritime security guidelines: A study of Swedish ports' perceived barriers to compliance. *Maritime Policy & Management*, 47(3), 388-401. <https://doi.org/10.1080/03088839.2020.1711977>
- Røseth, T. (2014). Russia's China policy in the Arctic. *Strategic Analysis*, 38(6), 841-859. <https://doi.org/10.1080/09700161.2014.952942>
- Russia Maritime Studies Institute. (2022). Maritime doctrine of the Russian Federation. (A. Davis & R. Vest Çev.). *United States Naval War College*. https://dnnlswick.blob.core.windows.net/portals/0/NWCDepartments/Russia%20Maritime%20Studies%20Institute/20220731_ENG_RUS_Maritime_Doctrine_FINALtxt.pdf?sv=2017-04-17&sr=b&si=DNNFileManagerPolicy&sig=2zUFSaTUSPcOpQDBk%2FuCtVnb%2FDoy06Cbh0EI5tGpl2Y%3D
- Serreze, M. & Barry, R. (2005). *The Arctic climate system*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511535888>
- Seval, H. F. (2019). Arktik Bölge'de uluslararası siyasi düzen: Teorik bir yaklaşım. *Akdeniz İİBF Dergisi, Özel Sayısı*, 1-24.
- Singil, N. (2020). Arktik Bölgesi'nin 1982 tarihli Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi çerçevesinde değerlendirilmesi. *Public and Private International Law Bulletin*, 40(2), 1023-1051. <https://doi.org/10.26650/ppil.2020.40.2.805609>
- Solmaz, M. S. (2020). Deniz güvenliği kapsamında ISPS kod liman güvenliği uygulamalarının değerlendirilmesi. M. K. Kozanhan (Ed.), *Deniz gücü ve güvenliği incelemeler içinde* (s. 317-336). Milli Savunma Üniversitesi Yayınları.
- Staalesen, A. (2015, 29 Aralık). *Terrorism is coming to Arctic, Putin fears*. The Independent Barents Observer. <https://thebarentsobserver.com/ru/node/254>
- Stewen, C. (2024, 13 Mart). *World icebreakers overview*. Aker Arctic. <https://akerarctic.fi/en/arctic-passion/world-icebreakers-overview/>
- The Center for Strategic and International Studies. (2023, 28 Ekim). *Arctic military activity tracker*. CSIS. <https://arcticmilitarytracker.csis.org/>
- The Guardian. (2024, 1 Temmuz). *Norway blocks sale of last private land on Svalbard after Chinese interest*. <https://www.theguardian.com/world/article/2024/jul/01/norway-blocks-sale-last-private-land-svalbard-china-interest>
- The National Institute for Defense Studies. (2011). *East Asian Strategic Review 2011*. The Japan Times.
- The State Council Information Office of the People's Republic of China. (2018, 26 Ocak). *Full text: China's Arctic policy*. https://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2018/01/26/content_281476026660336.htm
- The White House. (2022). *National strategy for the Arctic region*. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/National-Strategy-for-the-Arctic-Region.pdf>
- Trelawny, C. (2013). Maritime security beyond military operations. *The RUSI Journal*, 158(1), 48-52.
- U.S. Department of State. (2019, 6 Mayıs). *Looking north: Sharpening America's arctic focus*. <https://2017-2021.state.gov/looking-north-sharpening-americas-arctic-focus/>
- Ung, S. T., Williams, V., Bonsall, S., Wall, A. & Wang, J. (2004). An introduction of risk-based maritime security. *Safety and Reliability*, 24(2), 13-22. <https://doi.org/10.1080/09617353.2004.11690784>
- United Nations. (2008, 10 Mart). *Oceans and the law of the sea: Report of the secretary-general*. <https://www.refworld.org/reference/themreport/unga/2008/en/61956>
- Yorulmaz, M. (2021). Arktik bölgesinde güvenikleştirme: Kıyıdaş devletlerin güvenlik sektörleri analizi. *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 148-170.
- Yu, Y., Liu, K., Fu, S., & Chen, J. (2024). Framework for process risk analysis of maritime accidents based on resilience theory: A case study of grounding accidents in Arctic waters. *Reliability Engineering & System Safety*, 249, 110202. <https://doi.org/10.1016/j.ress.2024.110202>

Arktik Devletleri'nde Dijitalleşme

Elif Gürdal Limon¹

Özet

Dijitalleşme ekonomiden uluslararası ilişkilere kadar insan ilişkilerini içeren her alanı etkilemiştir. Blok zincir, uydu interneti, siber savaş ve dijital diplomasi gibi birçok kavram bu etki faktörünün yeni alanlarıdır. Arktik Bölgesi de dijitalleşme sürecinde önemli adımlar atmış devletlerden oluşmaktadır. Bu çalışmada Arktik Bölgesi'ndeki dijitalleşme sürecine yer verilmiştir. Arktik Devletleri'nin diğer bölgelerle ve kendi aralarında mukayeseli bir analizi yapılmıştır. Çalışmanın amacı Arktik Devletleri'nin belirlenen dijital gelişme alanlarındaki seviyelerini tespit edebilmektir. Bu dijital alanlarda Arktik Bölgesi'nin dünyanın kalanına oranla hangi konumda olduğu ortaya çıkarılmak istenmektedir. Çalışmada farklı dijital gelişme alanları ele alınmıştır: Ekonomi, toplum, sanayi, iklim, iletişim, güvenlik, uzay ve siyaset. Bu alanları, devletlerin dijital dönüşüm gerçekleştirerek uluslararası güç elde etmek istedikleri öncelikli alanlar olarak kullanmak istedikleri görülmüştür. Yöntem olarak nicel verilere dayandırılarak mukayeseli bir nitel analiz oluşturulmaktadır. Mukayeseli analizde Arktik Devletleri'nin diğer bölgelere oranla dijitalleşme seviyesi ve Arktik Devletleri'nin kendi aralarındaki dijital gelişmişlik seviyeleri ele alınmıştır. Sanayileşmenin bir devamı olarak ve zorlu Arktik coğrafyasının dezavantajlarını ortadan kaldırmak adına Arktik Devletleri'nin dijitalleşme için önemli sebepleri olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Arktik Bölgesi, Arktik, Teknoloji

Digitalization in Arctic States

Abstract

Digitalization has affected every area involving human relations, from economy to international relations. Many concepts such as blockchain, satellite internet, cyber warfare and digital diplomacy are new areas of this impact factor. The Arctic region also consists of states that have taken important steps in the digitalization process. This study includes the digitalization process in the Arctic Region. A comparative analysis of the Arctic States with other regions and among themselves was conducted. The aim of the study is to determine the levels of the Arctic States in the determined digital development areas. It is aimed to reveal the position of the Arctic Region in these digital areas compared to the rest of the world. Different digital development areas are discussed in the study: Economy, society, industry, climate, communication, security, space and politics. It has been observed that states want to use these areas as priority areas in which they want to achieve international power by performing digital transformation. A comparative qualitative analysis is created based on quantitative data as a method. In the comparative analysis, the level of digitalization of the Arctic States compared to other regions and the digital development levels among the Arctic States were discussed. It was seen that the Arctic States have important reasons for digitalization as a continuation of industrialization and in order to eliminate the disadvantages of the difficult Arctic geography.

Keywords: Digitalization, Arctic Region, Arctic, Technology

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı Çalışma etik kurul kararı gerektirmemektedir.

Yazarların Makaleye Olan Katkıları E. G. L. araştırmanın tasarımına ve uygulanmasına, sonuçların analizine ve metnin yazılmasına tek başına katkıda bulunmuştur. Yazarın makaleye katkısı % 100'dür

Çıkar Beyanı Çalışmada yazar ve üçüncü taraflar açısından çıkar ilişkisi/çatışması yoktur.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Gümüşhane/Türkiye, elif.gurdal@gumushane.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-5110-6524

1. Giriş

Dijitalleşme farklı alanlarda farklı dönüşüm süreçleri geçirmektedir. Ekonomide dijitalleşme ile toplumsal alanın dijitalleşmesi farklı olsa da uzun vadede birbirini etkileyen büyük bir teknolojik devinimi göstermektedir. Her bir farklı alanda dijitalleşme ile bir başka yenilik ortaya çıkabilmektedir. Örneğin ekonomik dijitalleşme ile blok zincir denilen yeni bir para politikası, güvenliğin dijitalleşmesi ile bir siber saldırı ve savunma politikası ya da iletişimin dijitalleşmesi ile uzay rekabetinin de işin içine girebileceği yeni bir internet ağ bağlantı politikası ortaya çıkmıştır. Bu yenilikler birbirlerini etkilemektedir.

Çalışmada konu olarak dijitalleşme, bölge olarak Arktik (Arktik Dairesi'nin kuzeyinde kalan alanlar) seçilmiştir. Dijitalleşme çağımıza adını veren ve dünyamızı etkileyen en büyük gelişmelerdendir. İnsan ilişkilerinden devlet ilişkilerine kadar her alanı doğrudan ya da dolaylı etkilemiştir ve etkilemeye devam etmektedir. Öngörü gerektiren akademik çalışmaların dijitalleşmeden bağımsız düşünülmesi artık pek de mümkün değildir.

Çalışmanın amacı Arktik Bölgesi'nin belirlenen dijital gelişme alanlarındaki durumunu tespit edebilmektedir. Bu dijital alanlarda Arktik Bölgesi'nin dünyanın kalanına oranla hangi konumda olduğu ortaya çıkarılmak istenmektedir. Bu aşamada Arktik Bölgesi'nin kendi içerisinde de belirli devletlerin dijital gelişmeler bakımından öne çıktığı görülmektedir.

Çalışma Arktik'te bulunan sekiz devlet [Amerika Birleşik Devletleri (ABD-Alaska), Danimarka (Grönland), Finlandiya, İsveç, İzlanda, Kanada, Norveç ve Rusya Federasyonu (Rusya)] üzerinden yapılmıştır (Limon, 2020). Bölge olarak Arktik'in seçilmesinin sebebi dijitalleşmeyi gerek toplumsal gerek siyasi anlamda dönüştürmede hızlı davranan devletlerden oluşmasıdır. Dijitalleşmenin etkisinin incelenmesi adına ideal bir bölgedir. Ayrıca ABD ve Rusya gibi güçlü aktörlerin içerisinde olması bölgenin rekabetçi teknolojik gücünün dikkat çekeceğini göstermektedir. Ekonomik gelişmişlik bakımından da öne çıkan Arktik Devletleri'nin dijitalleşmeye yatırımları kayda değerdir. Bu anlamda Arktik Devletleri'nde dijitalleşme politikalarının bölge olarak bütün ancak dijitalleşme alanları olarak ayrı ayrı incelenmesi özgün bir çalışmayı ortaya çıkarabilecektir.

Çalışmada yöntem olarak bölgenin belirlenen dijital gelişme alanlarındaki ilerlemelerine dair endeksler taranmıştır. Örneğin dijitalleşme konusunda altı farklı kurumsal endeks verileri çalışmayı zenginleştirmiştir. Her bir ülkenin konumu belirlenerek genel bir Arktik analizi yapılmaya çalışılmıştır. Arktik Devletleri içerisinde ise bazı devletler dijitalleşme konusunda öne çıkmıştır. Arktik Bölgesi'nde farklı dijital gelişme alanları ele alınmıştır. Bunlar; ekonomi, toplum, sanayi, iklim, iletişim, güvenlik, uzay ve siyasettir. Bu alanlar çalışma için tespit edilip sıralanmıştır. Bu alanları, devletlerin dijital dönüşüm gerçekleştirerek uluslararası güç elde etmek istedikleri öncelikli alanlar olarak kullanmak istedikleri görülmüştür. Bu açıdan çalışma gidişatın anlatıldığı bir giriş ile başlamaktadır. Ardından, sekiz alt başlıklı bir ana metin ile devam etmektedir. Ana metin Arktik Devletleri'nde dijitalleşme başlığı altında ekonomi ve dijitalleşme, dijital sanayileşme ve yenilikçilik, toplumsal dijitalleşme, iklim ve dijitalleşme, dijital iletişim, dijital güvenlik, uluslararası siyaset ve dijitalleşme alt başlıkları ile hazırlanmıştır. En sonda çalışmadan çıkarılan sonuçların ele alındığı sonuç başlığı yer almaktadır.

2. Arktik Devletleri'nde Dijitalleşme

Uluslararası ilişkilerde büyük bir dijital dönüşüm gerçekleşmektedir. Bu dönüşüm 1990'lı yıllarda başlayan 2000'li yıllarda ivme kazanan bir seyirde olmuştur. Dijitalleşmenin farklı alanlarda farklı etkileri ortaya çıkmıştır. En nihayetinde ise birbirini etkileyen büyük bir dijital güç ortaya çıkmaktadır. Dijital dönüşümde devletler büyük güçler haline gelebilmek için, hızla ilerleyen dijital dönüşüm sürecinde geride kalmamak için veya rekabete direnen bir devlet olarak varlık sürdürebilmek için öncelikli alanlarda dijital dönüşüm yatırımları yapmıştır. Ekonomi, toplum, sanayi, iklim, iletişim, güvenlik, uzay ve siyaset alanı bunlardandır.

Ekonomi, örneğin, dijital dönüşümde önemli yer edinen alanlardan biridir. Serbest piyasa ekonomisinin dijitalleşme ile birleşen yapısında varlık göstermek önemli bir güç faktörüdür. Dijital para, internetin kesilmesiyle büyük kayıpların yaşandığı finans sektörü, internet üzerinden anlık takibin sağlandığı borsa, para yönetimini sağlayan uygulamalar gibi sektörü etkileyen büyük gelişmeler yaşanmıştır. Bunun gibi dijitalleşmede artık önemli bir yer edinen gelişmeler uluslararası güç olabilmek adına öne çıkmıştır.

Arktik Devletleri'nin dijitalleşme politikaları dünyanın kalanına oranla dikkat çekmektedir. Bu ülkelerin ekonomi, toplum, sanayi, iklim, iletişim, güvenlik, uzay ve siyaset alanında ayırt edici dijitalleşme gelişmeleri görülmektedir. Bu dijitalleşme dünyanın kalanı ile bölge arasında belirleyici bir faktör haline gelmiştir. Arktik Devletleri uluslararası güç elde etmek istedikleri bu öncelikli alanları etkili kullanmaya çalışmaktadırlar.

2.1. Ekonomi ve dijitalleşme

Dijital dönüşüm pazarı dünya ekonomisinde önemli bir yere erişmiştir. Yapay zekâ ve makine öğrenimi, endüstriyel uygulamalar için arttırılmış gerçeklik, nesnelerin interneti, endüstriyel robotik, blok zincir, dijital ikiz, eklemeli üretim, siber güvenlik, kablosuz bağlantı bu pazarın sektörlerindedir. Bu pazarın büyüklüğü günümüzdeki 1,38 trilyon dolar değerinden yaklaşık beş yıl içerisinde 3 trilyon doları aşacak bir seviyeye çıkacaktır. Bu büyük dijital dönüşüm pazarında Asya-Pasifik hızlı bir büyüme sergilemektedir. Gelişmiş pazarlar olarak ise Avrupa ülkeleri ve Kuzey Amerika kıtası gösterilmektedir. Şirketler olarak ise Accenture PLC (İrlanda), Google LLC (Alphabet Inc (ABD)), Siemens AG (Almanya), IBM Corporation (ABD) ve Microsoft Corporation (ABD) pazarda öncüdür (Mordor Intelligence).

Dijital piyasada rekabet edilebilirlik seviyesi bakımından yine Avrupa ülkeleri öne çıkmaktadır. Dijital rekabetçilik sıralamaları, bir ülkenin dijital teknolojileri benimsemesini ve bunu devlet kuruluşlarında ve diğer özel sektörde uygulama yeteneğini ele almaktadır. Arktik Devletleri dijital gelişmişlik bakımından öncü ülke olduklarını istatistiklerde göstermektedir. Dijital rekabet edilebilirlik sıralamasında ilk 10 ülke arasında beşi Arktik Devleti'dir. Sıralama Danimarka (1.), ABD (2.), İsveç (3.), Finlandiya (7.), Kanada (10.) şeklindedir (Statista, 2024). Uluslararası Yönetim Geliştirme Enstitüsü'nün (International Institute for Management Development-IMD) yapmış olduğu başka bir dijital rekabet edilebilirlik sıralaması da benzer sonuçları vermiştir. İlk 11 ülke içerisinde yine aynı beş Arktik Devleti dijital yeterlilik ve rekabet bakımından iyiler arasındadır (IMD World Competitiveness Center).

Dijital ekonomiye bir evrim gözüyle bakılmaktadır. Dijital evrim ekonomik endekslerine bakıldığında Arktik Devletleri'nin bu alanda geliştiği görülmektedir. Örneğin, Tufts Üniversitesi'ndeki Fletcher Okulu tarafından hazırlanan bir dijital evrim endeksinde dijital ekonomiye veri odaklı bakılmıştır. 2017'deki verilere göre en yüksek puan alan ülkeleri neredeyse Arktik Bölgesi oluşturmaktadır. Arktik Devletleri'nden Norveç, İsveç, Danimarka, Finlandiya, Kanada ve İzlanda dijital evrimde öne çıkmaktadır (Chakravorti vd., 2020). Arktik Devletleri genel olarak dijital ekonomide duraklamanın görülmediği anlamına gelen dijital evrimin duraklama dışı olan gelişmiş ülkeler kategorisindedir.

Dijital çağda dijital iş yapma kolaylığı bakımından ülkelerin sıralandığı bir başka endekste yine Arktik Devletleri öne çıkmaktadır. Dijital iş yapma kolaylığını ele almak için dijital işletmeler için büyük pazarlar oluşturan ülkeler seçilmiştir. Amazon gibi e-ticaret platformları, YouTube gibi dijital medya platformları, Uber gibi paylaşım ekonomisi platformları ve Upwork gibi çevrimiçi serbest çalışma platformları üzerinden Dünya Bankası ve Dünya Ekonomik Forumu gibi veri tabanları ile yapılan sıralamada Arktik Devletleri'nden ABD ilk sıradadır. Norveç 4, Danimarka 7, Kanada 9, Finlandiya 10, İsveç 11, Rusya 42'de yer almaktadır (Chakravorti ve Chaturvedi, 2019). Öne çıkan bu ülkelerin dijital pazar gelişmişliği ve veri erişilebilirliği bakımından iyi oldukları anlamına da gelmektedir. Rusya gerilerde kalıp, İzlanda ise sıralamada yer almasa da geriye kalan Arktik Devletleri aksine dünya sıralamasında önlerde yer almıştır.

2.2. Dijital sanayileşme ve yenilikçilik

Gelişmiş ülkelerin teknolojik üstünlükte farkın açılmasına izin vermeden yeni teknolojilere uyum sağlaması gerekmektedir. Şimdiye kadar yaşanmış tüm sanayi devrimlerinde bu teknolojiyi erken kabul eden devletler teknolojinin faydalarına daha çok sahip olmuşlardır. Günümüzde gelenen endüstri 4.0 da bu devrimin son aşamasıdır ve dijitali bilişim ile birleştiren bir sanayileşme söz konusudur. Arktik Devletleri Rusya hariç gelişmiş ülke kategorisindedir ve teknolojik yeniliklere hızla adapte olma konusunda daha istekli ve avantajlıdır. Diğer yandan artık bu yeni teknolojinin iklim ile uyumlu şekilde kullanılması konusunda bir sorumluluk doğmaktadır. Hem yeşil teknolojiyi hem de dijital teknolojiyi sanayileşmeye uyarlayan endüstri 4.0'a dayalı bir teknoloji dönemine geçilmiştir.

Arktik Devletleri'nde yaşayan nüfus çok fazla değildir (Limon, 2020). Nüfusun az olmasının dijital sanayi ile bağlantısı vardır. Bu, sektörde çalışan özellikle genç nüfusun da az olacağı anlamına gelmektedir. Diğer bölgelere göre çalışan nüfusun az olması yenilikçi teknolojilere duyulan ihtiyacı arttırmaktadır. Arktik Devletleri'nin 2017 yılı itibari ile Arktik Dairesi içerisinde yaşayan mevcut nüfusu dört milyonun biraz üstündedir (The European Environment Agency, 2017). 2030 yılında dünya nüfusun yüzde 29'luk artışı beklenmekteyken Arktik Devletleri nüfusunun yüzde 4 olan öngörülen artışı yetersiz kalacaktır (World Population Review, 2024). İnsansız ve dijital sistemlerin bu bölgede geliştirilip özellikle endüstri 4.0 ile üretimde kullanılabilir olması ekonomik gelişmişlik için gerekli olmaktadır (Kim vd., 2020). Bu açıdan nüfus faktörü dijital teknolojinin geliştirilmesinde ekonomiye katkısı beklenen önemli bir etkidir.

Arktik Devletleri'nin teknolojik yeniliği takip bakımından önde olduğu söylenebilir. Yapılan araştırmalar ile oluşturulan çoğu endekste Arktik Devletleri'nin yenilikçi teknolojilerdeki ülke sıralamalarında üst sıralarda olduğu görülecektir. 2023 yılı Küresel Yenilikçilik Endeksi (Global Innovation Index)'ne göre 132 ülke arasında Arktik Devletleri (Rusya hariç) ilk 20 arasındadır. İsveç ikinci, ABD üçüncü, Finlandiya altıncı, Danimarka dokuzuncu, Kanada on beşinci, Norveç on dokuzuncu ve İzlanda yirminci sıradadır. Rusya bu sıralamada diğer Arktik devletlerine oranla 51. sırayla geride kalmıştır (WIPO, 2023). İklimden ekonomiye geniş bir alanda teknolojikleşme Arktik'te gözetim gücü bakımından da değerlidir. Bu sadece doğa durumu takibi ile sınırlı olmayan bir güç faktörü de olabilir. Rusya'nın Arktik çalışmaları için teknolojiyi kullanması ve bu yolla deniz rotalarının ve benzer alanların dijital ikizlerinin yapılması buna örnektir. Uzak Doğu ve Arktik Kalkınma Fonu Rusya'nın Arktik Bölgesi için takip sistemi amacıyla oluşturacağı Kuzey Deniz Rotası'nın dijital ikizinin yapılması projesi bölgede bir ilktir (Tass, 2020). Kuzey limanlarının, enerji kaynağı için sualtı alanlarının, yerleşim yerlerinin, demiryollarının, boru hatlarının dijital ikizleri ile simülasyon ortamında yapay zekâ ile desteklenmiş versiyonlarının oluşturulması amaçlanmıştır.

Yapay zekâ kullanarak elde edilen veriler ile üretim süreçlerinde doğru yönetim anlayışı benimsenmek istenmektedirler. Özellikle petrol ve gaz şirketlerinin dijital ikiz konusunda girişimleri bununla bağlantılıdır. Genel olarak Shell, Neprune, Gazprom, BW LNG, Vår Energi, Aker BP dijital ikiz proje sahiplerindedir. Arktik'te yer alanlar ise Norveç'teki Shell Ormen Lange gaz alanı, Vår Energi tesisi, Aker BP tesisi, Rusya'daki Gazprom'dur (Globuc, 2021). Bu tür dijitalleşme, şirketlerin maliyetlerini düşürmek ve önemli bir alan olan enerji ihtiyacındaki riskleri azaltmak için kullanılmaktadır. Dijital ikizler yolu ile oluşturulan simülasyonlarda genellikle riske girmeden eylem planları yapılmaktadır. Finansal riskler veya harcamalar teknolojinin bu boyutu ile hesaplanabilir olmaktadır. Bu da gerçek hayattaki riski öngörmek adına artık başvuru uluslararası ilişkiler yöntemlerindedir.

Sanayileşmeye katkı sağlayacak şekilde petrol, gaz ve enerji endüstrilerinin dijitalleşmesinde Arktik'te akıllı kuyuların üretkenliği arttıracığı düşünülmektedir. Yapay zekâ destekli bir enerji platformu oluşturulması farklı kesim noktalarının ortaya çıkarılmasını sağlayacaktır. Rusya'nın Arktik uzantısı bu konuda daha fazla alana sahip olduğundan bu konuda daha fazla ilgili olmaktadır. Örneğin yenilikçi ürün ve tasarımları için mühendislik merkezleri kurması bu ilgisinin bir sonucudur (Dyatlov vd., 2021).

2.3. Toplumsal dijitalleşme

Dijitalleşme sosyo-ekonomik koşulların kalkınmasında önemli bir belirti haline gelmiştir. Yaşam standartlarının iyileştirilmesi için sosyo-ekonomik koşulların geliştirilmesi dijitalleşmiş toplumlarla sonuçlanabilmektedir. Arktik Bölgesi'nde ekonomik refahın artması ile dijitalleşme ve de sosyo-ekonomik koşullar arasında bu anlamda bağlantı vardır.

Dijital Refah Endeksi sıralamasında Avrupa ülkeleri öne çıkmaktadır. Dijital Refah Endeksi dijitalleşmenin kamu refahına yansımalarını incelemektedir. Bunun için örneğin e-devlet başarısı, internet hizmeti, kalitesi ve dijital altyapı kalitesi gibi kıstaslara bakılmaktadır. Arktik ülkelerinde Finlandiya ve Danimarka dijital refah bakımından dünya ikincisi ve üçüncüsü olarak liderler arasındadır. İsveç 11, ABD 19, Kanada 22, Norveç 26 ile yerlerini almaktadır (Rao, 2023).

Devlet olarak belirli bir dijital eşiğe erişim halkın da dijital becerisi ile birleşecektir. Teknolojik gelişmeler sadece kurum ve kuruluşların beceri kazanmasını değil halkın da beceri kazanmasını gerektirecektir. Avrupa'nın dijital 10 yıl girişimi ile 2021'de ortalama yüzde 54 olan temel veya temelin üzerinde dijital beceri oranını 2030 yılına kadar en az yüzde 80'e çıkarılması hedeflenmiştir. En son 2021'deki dijital beceri oranında yine Arktik ülkeleri öne çıkmaktadır. En yüksek oran yüzde 81 ile İzlanda, yüzde 79 ile Finlandiya, yüzde 78 ile Norveç, yüzde 68 ile Danimarka ve İsveç yüzde 66 ile Avrupalı devletlerarasında vatandaşları en iyi dijital beceriye sahip ülkeler olarak yer almaktadır (Eurostat, 2023a). 2023 yılında bu oran Avrupa geneli yüzde 54'ten 56'ya yükselmiştir. Arktik Devletleri'nden Finlandiya, Danimarka, İsveç ve Norveç Avrupa'nın yine en iyi dijital beceriye sahip vatandaşları arasındadır (Eurostat, 2023b).

Dijital iletişim açısından Arktik Devletleri'ne bakıldığında nüfusun en azından yüzde 70'i sosyal medya kullanmaktadır. Dijital iletişime dijital diploması bakımından da önem veren Kanada toplumsal açıdan da dijital dönüşümde önemli bir yer edinmektedir. Yüzde 80'in üzerinden bir sosyal ağ kullanım oranı görülmektedir (Statista, 2024). Diğer yandan Arktik Devletleri arasında en çok sosyal ağ kullanan devletler ABD, Rusya ve Kanada'dır (World Population Review, 2024). Elbette bu oranın nüfusa bağlı olduğunu düşünmek gerekmektedir.

2.4. İklim ve dijitalleşme

Arktik Devletleri'nde ana araştırma konularından biri iklim değişikliğidir. Deniz buzunun erime hızının artması örneğin Grönland üzerinde gözle görülür bir hal almıştır. Bu durum Arktik Bölgesi'nde okyanusun asitlenmesinin artması, flora ve faunayı etkilemesi ile bölge halkının ekonomik olarak etkilenmesine sebep olmuştur. Arktik Devletleri'nin sahip olduğu bu tür benzer riskler için teknolojik gelişmelerin sürdürülebilir ilkelerle uygulanmasına dikkat edilmesi gerekmiştir. Bu açıdan endüstri 4.0 ile bağlantılı olarak sürdürülebilir teknoloji güncesi oluşmuştur. Arktik Devletleri'nden başta iklim temelli riskleri azaltmak için yenilikçi teknolojilerin değeri artmıştır. Örneğin bölgede iklim değişikliğini tahmin edebilmek için analizlerde bilgi iletişim teknolojilerinden yararlanılmaktadır. Dronlarla ekosistem kontrolü sağlanmaktadır (Kim vd., 2020).

Sanayileşme ilerledikçe dünyaya verilen tahrip artmaktadır. İklim krizinin artık kapıda olması ve teknolojiyi bu krize bir çözüm üretecek düzeyde geliştirmek her ülkenin farkında olduğu ve sorumluluk aldığı bir durum değildir. Örneğin kamuoyu yoklamalarına göre Afrika, Orta Doğu ve Asya ülkelerinde farkındalık düşük seviyelerdedir. Arktik Devletleri ise iklim konusunda farkındalığı olan ülkeler arasında önde yer alırlar (Sezer, 2015).

Diğer yandan iklim değişikliğinin etkisi diğer bölgelere oranla Arktik'te daha fazla hissedilmektedir (Lee, vd., 2022). Bu açıdan dijital sanayi ile yeşil sanayiye bir arada tutmak zorunda olduğuna inanan bir Arktik görülmektedir. Arktik kamuoyunun da bu konuda daha fazla ilgiye sahip olduğu söylenebilir. Arktik Devletleri'ndeki iklim koşullarına güney devletlerine göre daha zorlu olması kimi durumda yaşam koşullarına sınırlamalar getirebilmektedir. Bu da dijital iletişimi daha değerli kılmaktadır. Arktik Devletleri'nin iletişim teknolojilerine yüklediği öncelik bu bakımdan bağlantı kurulabilir bir etkidir.

Arktik buzunun altında keşifler yapmak diğer bölgelerdeki keşiflere oranla zorlayıcı olabilmektedir. Bu da yeni teknolojilerin geliştirilmesinde bir etkidir. Okyanus suyu sıcaklığı, tuzluluk veya bunun iklime etkileri gibi hesaplamalar için dijital teknolojiden yararlanılması gerekmektedir. Arktik dışı ülkelerin de kendi ülke risk hesaplamalarını yapabilmeleri için bölgede bilimsel keşifler yapması söz konusu olmuştur. Örneğin Çin'in Arktik Bölgesi'nde buz altı keşifler yapması için geliştirildiği su altı aracı AUV (An autonomous underwater vehicle/ Otonom su altı aracı) önemli buzlu deniz verilerinin keşfedilmesinde robotik bir yetenek olmuştur. Buzkıranlarla desteklenen keşifler böylelikle riskli kutup bölgesinde deniz altı navigasyon verisi oluşturmak ve yeni teknolojilerin test edilmesini sağlamak bakımından bölgedeki yeniliklerden olmuştur (Middleton ve Rønning 2022).

2.5. Dijital iletişim

İletişim teknolojilerinde son dönemdeki hızlı ilerlemeyi takip edebilmek giderek zorlaşmaktadır. İletişimin kitleleşmesi daha sonra etkileşimin ileri boyuta taşınması, matbaanın icadından televizyon, radyo gibi geleneksel medyanın hayatımıza girmesine ve nihayetinde internetin büyük patlamasına kadar geçen sürede toplumsal olarak büyük evrim yaşanmıştır. Bu aşamalarda internetin yeri yarattığı etki bakımından önemlidir.

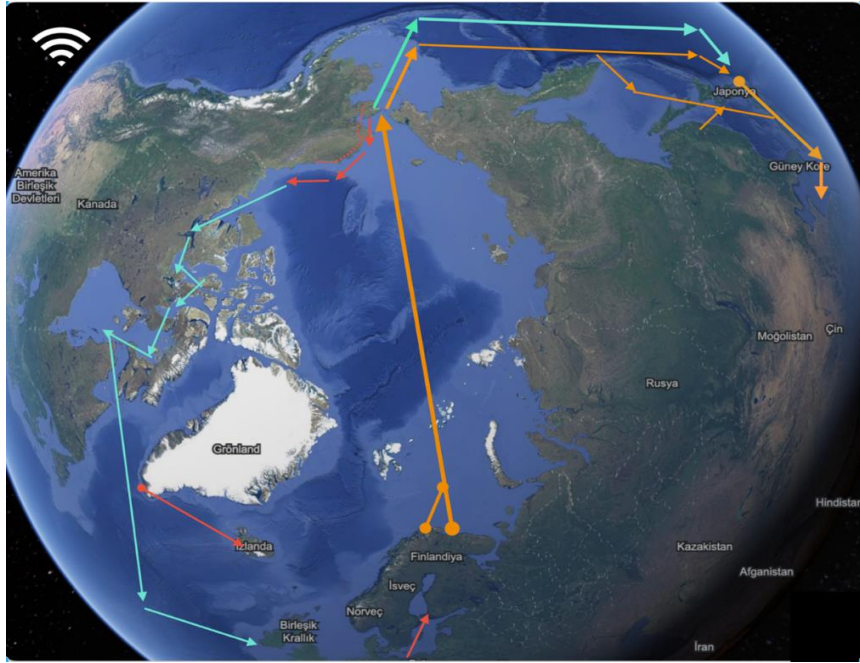
Dünya genelinde internetle birlikte büyük bir veri üretimi dönemi başlamıştır ve giderek bu üretim artmaktadır. Örneğin 2023 yılı itibari ile 120 zettabyte veri üretilmişken 2025'te 181 zettabyte olması beklenmektedir (Statista, 2023). Bilgi ve güç ilişkisi daha bağlantılı olmaya başlamaktadır. Arktikte de büyük veri üretilmekte ve toplanmaktadır. Bu büyük veri belirli alanlarda Arktik Bölgesi'nde öne çıkarmak için dayanak olarak kullanılmaktadır.

Dijitalleşmede internet önemli bir etkidir. İnternet bağlantıları ile dünyanın iletişim teknolojisindeki devrim kimi zaman coğrafi engellerle karşılaşmaktadır. Dünyada internet erişiminin tamamına yakını yeraltı kabloları ile sağlanmaktadır. Bu Arktik Bölgesi için de geçerlidir. Arktik dünyanın kalanına oranla deniz altı kablolarının inşasında daha çok coğrafi zorluğa sahiptir. Bu açıdan internet erişiminde maliyet Arktik için biraz daha zorlayıcı olabilmektedir. Örneğin Grönland'ın sadece iki ve Svalbard adalarının bir, İzlanda'nın dört kablo ağı vardır (TeleGeography, 2024).

Nüfus ve coğrafi etkenlerden dolayı az kablo ağları daha pahalı internet erişimine sebep olmaktadır. Dünyada en pahalı interneti Norveç, ardından İzlanda kullanmaktadır. Altıncı sırada ABD, sekizinci sırada Danimarka yer almaktadır (Atlas & Boots 2023). Özellikle Grönland konumu itibari ile pahalı internetin olduğu yerlerdendir. Grönland'da kablo internetinde karanın büyük nüfusun küçük olması nedeniyle kişi başı maliyet yüksek çıkmaktadır (Ellekron, 2024). Bu ve benzer zorlukların üstesinden gelmek için Arktik'te kablo sayıları devletlerce projelendirilerek arttırılmaya çalışılmaktadır.

Teknolojiye iletişim ve erişilebilirliğin arttırılması açısından bakan Finlandiya bölgede internet iletişim projesi Arctic Connect ile bir girişimde bulunmuştur. Harita 1.'de turuncu olan Arctic Connect Finlandiya, Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı'nın bir girişimidir. Deniz altı kablosudur. Finlandiya devletine ait altyapı tarafından uygulanan bu plan, Kuzey Deniz Rotası boyunca deniz altından Avrupa ile Asya'yı birbirine bağlamayı amaçlamaktadır (TeleGeography, 2024).

Arktik internet kablolarının en az olduğu bölgelerden biridir. Bu durumu değiştirmek için benzer fiziksel kablo projeleri erişilebilirliği arttıracaktır. Örneğin bölgede Finlandiya kendisini bağlantı aracı olarak görmektedir. Harita 1.'de turuncu ile gösterilen güzergâh Arctic Connect, Asya'ya bağlantı hedeflenmiştir. Yeşil hat Kanada üzerinden Quintillion adlı kablo projesine aittir. Bu projenin başarılı bir şekilde oluşturulması Arktik Konseyi'nin hedefleri arasındadır. Kırmızı hatlar ise halihazırda var olan hatlardır (Saunavaara, 2016).

Harita 1. Arktik Bölgesi'ndeki Okyanus Altı İnternet Kablo Ağları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Kablo hat projelerinin bölgedeki zorluklarına alternatif olarak uydu internet teknolojisi hayatımıza girmiştir. Dünyanın her yerine en ucra köşeler dahil interneti götürmek ve iletişim gücünü elinde tutmak isteyen Elon Musk'ın SpaceX'i büyük bir projeye imza atmıştır. Son birkaç yıldır düzenli olarak uzaya gönderdiği uydular özellikle medyada büyük etki yaratmıştır. Henüz devam etmekte olan uydu internet sağlayıcısı olma yolundaki projeye Starlink denilmektedir ve bu aşamada oldukça pahalıdır. Yavaş yavaş Grönland gibi bazı yerlerde internet sağlamaya başlamıştır. Hatta bu durumu Antarktika ziyaretçileri için de önemli bir gelişme olarak görenler vardır.

Yakın gelecekte fiziksel kablodan bağımsız internet sağlayıcı olma özelliği ile ve daha makul ücret seviyesine inmesiyle etkin bir rekabet unsuru olabilecektir. Ancak şimdiden örneğin Grönland'ın kablolu internet sağlayıcısı tekel şirketi TUSAS şirketi ile Starlink arasında sorunlar başlamıştır. TUSAS Starlink projesinin illegal bir kullanımı olduğuna yönelik beyan vermiştir. Bu gelişme özel teşebbüsleri kamuya ait tekel iletişim şirketleri ile rekabet haline sokmaktadır. Kanada, Alaska ve Grönland'da Starlink rekabetçi bir yapıya sahip olsa da kablolu internet projelerine önem verilen Kuzey İsveç, Finlandiya ve Norveç'te (Svalbard) kara kabloları hala daha etkindir (Ellekron, 2024).

2.6. Dijital güvenlik

İnternet bağlantılılığını artması ile ortaya çıkan siber tehditler dijitalleşmenin en önemli risk unsurudur. Arktik Devletleri iklim krizine çözüm için, az nüfus çok üretim dengesini sağlamak için veya istikrarlı bir enerji tedariki için farklı konularda dijital teknolojiden yararlanmak isterken diğer yandan siber güvenlik alanı da ortaya çıkmıştır. Siber gücün kapasitesini sıralamak diğer alanlara göre zordur. Hem sayısal bir güç kapasitesi olarak görülememesi hem de farklı siber güç konularının olması buna etkindir.

Siber gücün tek bir ölçüsü yoktur. Bu açıdan örneğin Harvard Üniversitesi'nin yaptığı 2022 Ulusal Siber Güç Endeksi (NCPI)'ne siber güç; saldırı, savunma, gözetim gibi farklı alanlara göre değişmektedir. NCPI'ye göre Arktik Ülkeleri'nden ABD ve Rusya siber güç alanlarında öne çıkmaktadır. İsveç ve Kanada genellikle bu iki ülkeyi takip etmektedir. Savunma, bilgi kontrolü, finans, gözetim, istihbarat ve ticaret kategorilerinde siber güç sıralamalarında ilk 20 ülke arasında ABD, Rusya, İsveç ve Kanada olarak sadece dört Arktik Devleti vardır (Voo vd., 2022).

Metodolojisi farklı olan bir başka siber güç endeksi Siber Yetenekler ve Milli Güç'te (Cyber Capabilities and National Power) ise belirlenen tüm kategorilerde iyi olan tek ülke ABD olarak belirlenmiştir. Sadece bazı kategorilerde iyi olan ikinci kategori ülkelerde ise Kanada ve Rusya yer almaktadır. Belirtilen kategoriler içerisinde diğer Arktik Devletleri yoktur (IISS, 2023).

Birleşmiş Milletler'in (BM) bilgi ve iletişim teknolojileri kuruluşu olan Uluslararası Telekomünikasyon Birliği'nin (ITU) 2020 endeksine göre BM üyelerinin siber güvenliğe hazırlıkları ve düzenlemeleri gibi alanlarda güç sıralaması yapılmıştır. Bu sıralamada Arktik Devletleri'nden ABD'de ilk sırada, Rusya 8. sırada yine diğer Arktik Devletleri'ne göre öndedir. Kanada ise 13. sırada yer almaktadır (ITU, 2020).

Rusya genellikle dijital yenilikçilik, dijitalleşmenin refaha yansımaları, sosyal alanda sürdürülebilir teknolojilerde iyi olan devletler arasında diğer Arktik Devletleri'nden geriden kalırken siber güvenlik konusunda öne çıkmaktadır. Savaş alanına siber gücü entegre etme adına çalışmalara öncelik vermektedir. ABD ve Rusya hariç diğer Arktik Devletleri ise siber güç bakımından saldırı potansiyeli yüksek ülke kategorisinde değillerdir (Gürdal, 2022, s. 22). Diğer Arktik Devletleri güvenli bir siber alan inşa ettikten sonra yumuşak güç, ekonomi, iklim veya sosyal refah gibi konularda dijital teknolojilerini geliştirme odağındadırlar.

2.7. Uzay ve yapay zekâ

Uzay yarışında devletlere artık yeni aktörler eşlik etmektedir. Devletler ve şirketler arasında veya eşgüdümünde bir rekabet oluşmuştur. Örneğin uzaya roket fırlatabilir olmak bir teknolojik güç eşiği olmaktadır. Avrupa Devletleri özellikle Ukrayna Savaşı ile birlikte uzaya roket fırlatabilir seviyede olmak ve kendi uzay limanlarına sahip olmak konusundaki uzay teknolojileri rekabetinde girişimlerde bulunmaktadır. İspanya PLD Space, İngiltere Space Cornwall, Fransa Latitude girişimlerde bulunmuştur. Arktik Devletleri'nden de Norveç, İsveç ve İzlanda olarak öne çıkan uzay teknolojileri projeleri yapmaktadır (The European Space Agency, 2024). Kutup Bölgesinde özellikle Norveç Andoya Space ile Andoya ve Svalbard üzerinden fırlatılan roketler maliyet açısından tercih edilebilir olmaya çalışmaktadır (Andoya Space, 2024). Norveç Andoya uzay limanı ile bölge merkezi olmak istemektedir. 2024 yılında faaliyete geçmesi beklenmektedir ve Norveç'in uzay ekonomisi ile bölgeyi desteklemesi istenmektedir.

Arktik'teki uzay çalışmalarının önemli bir gereksinimi navigasyon çalışmalarının iyileştirilmesi, iklim değişikliklerinin tespit edilmesi gibi gerekli olan uydu teknolojileridir. Bu konuda Avrupa Uzay Ajansı'nın özellikle Arktik Bölgesi'ndeki sürdürülebilir bir kalkınma için uzay çalışmalarını desteklediği bilinmektedir. Hatta bunun için Avrupa Uzay Ajansı'nın Genel Müdürlüğü kararıyla 2016'da İç Arktik görev gücü oluşturulmuştur (Bohlmann ve Koller, 2020).

Uzay teknolojilerini yapay zekâ ile bütünleştirme projeleri dikkat çekmeye başlamıştır. Yapay zekâ destekli uzay projeleri Arktik özelinde özellikle fonlanan konulardandır. Örneğin yapay zekâ ile Arktik deniz buzunun haritalandırılması uzay teknolojisi üzerinden yapılandırılmaya çalışılmaktadır. Bunu otomatikleştirerek belirli bir sistematiğe dökmeye çalışmaktadırlar. Şimdiye kadar uzun zaman alınarak elde edilen bu buz denizi verileri uzay teknolojisinin yapay zekâ desteğiyle hızlı bir şekilde elde edilecektir. Danimarka Yenilik Fonu bu konudaki çalışmalarından dolayı Danimarka Meteoroloji Enstitüsü, Danimarka Teknik Üniversitesi ve Harnvig Arctic & Maritime'ı fon ile desteklemektedir (The European Space Agency, 2019).

Rekabetin söz konusu olduğu öne çıkan teknolojik gelişme sektörleri vardır. Yapay zekâ bu sektörlerin başından yer almaktadır. Dünya Ekonomik Formu'nun raporuna göre en iyi gelişen teknolojiler arasında yapay zekâyla kolaylaştırılan sağlık hizmeti, üretken yapay zekâ, metaverse gibi öne çıkan teknoloji gelişim alanları görülmektedir (Schwab, 2016).

Yapay zekâ dijitalleşmenin önemli bir boyutudur. Yapay zekâ ile desteklenmiş teknolojilere riskli bakanlara oranla avantajlı görenler daha ağırlıktadır. ABD ve Çin arasında körüklenen yapay zekâ teknolojisi rekabeti Hindistan ile yeni boyuta taşınmaktadır. Avrupa bu konuda önde gelen ülkelerin olduğu bir bölgedir. Özellikle sağlık alanında Arktik ülkeleri yapay zekâ teknolojisine önem vermektedir.

Arktik Bölgesi'nin zorlu coğrafyasının dezavantajları yapay zekâ ile indirgenmeye çalışılmaktadır. Örneğin Kanada'nın yarıya yakını kutup bölgesinde yer almaktadır. Bu da zorlu coğrafyada devletin egemenlik kurabilmesi ve ulusal güvenliği sağlayabilmesinde zorları doğurmaktadır. Geniş coğrafyanın izlenmesi devlete maliyetli olacaktır. Bunun için uzay teknolojilerinden ve gözetim teknolojilerinden yararlanılmaktadır. Diğer yandan bu da gerekli veya gereksiz fazla ve karmaşık bir bilgi birikimi ortaya koyabilecektir. Örneğin bu veriler arasında bölgede risk arz eden uyarının bir kaya parçası mı, gemi mi, buz kütle mi olduğunun ayırt edilmesi gerekmektedir (Wall vd., 2022). Yapay zekâ bu tür karar alma süreçlerinde riski indirgeyebilecektir.

Toplanan verilerin sınıflandırılması ve anlamlandırılması gerekmektedir. Burada da yapay zekâ teknolojilerinden ve makine öğreniminden yararlanılmaya başlanmıştır. Kanada Silahlı Kuvvetleri'nin bu teknolojiye geçme aşamasında olduğu bilinmektedir (Royal Canadian Navy Innovation, 2024). Hatta Kanada dijital teknolojilerden yararlanan bir deniz gücü olabilmek için 2019 yılında Dijital Donanma (Digital Navy) girişimini başlatmıştır (Royal Canadian Navy Innovation, 2024). Kanada donanma biriminin inovasyon ekibinin yapay zekâ çalışmaları Donanma Subayları Eğitim Merkezi navigasyon sistemine entegre edilerek savaş senaryolarından çarpışma yeteneği ve çarpışmadan kaçınma tavsiyeleri verme yeteneği geliştirilmesi istenmektedir. Buna benzer projelerle Kanada, yapay zekâ teknolojisine önemli yatırımlarda bulunan bir Arktik Devleti'dir.

Yapay zekâ konusunda ulusal stratejilerin belirlenmesi ve uygulanması bakımından Kanada ve ABD diğer ülkelere oranla daha ayrıntılıdır denilebilir. Zaten İzlanda hariç her Arktik ülkesinin yapay zekâ strateji belgesi yakın yıllarda hazırlanmıştır. Kanada 2017, ABD 2019, İsveç 2018, Finlandiya 2017, Danimarka 2019, Norveç 2020 ve Rusya 2019 yılında yayınlamıştır (Government Office of Sweden, 2021); Norway Ministry of Digitalisation and Public Governance, 2020; Artificial Intelligence of the Russian Federation, 2021; The Danish Agency for Digital Government; Innovation, Science and Economic Development Canada; Finnish Ministry of Economic Affairs and Employment, 2017). İsveç, Kanada ve Norveç'in yapay zekâ konusundaki bilimsel ve kurumsal çalışmaları diğer devletlere oranla etkilidir. İsveç zaten özellikle teknolojiyi takip etme konusunda oldukça istikrarlıdır.

2.8. Uluslararası siyaset ve dijitalleşme

Dijitalleşme her nasıl ki devletlere somut güç unsurları bakımından hız, maliyet, istihbarat gibi katkılar getirebilirdiyse soyut anlamda da bunun getirileri vardır. Devletlerarası ilişkilerde önemli bir alan olan kamu diplomasisi için stratejik iletişim açısından dijital iletişim politikaya yeni bir boyut katmıştır. Avrupa Devletleri dijital diplomasi önemini anlamış görünmektedir. Arktik Devletleri açısından da teknoloji ve dijitalleşme özelindeki yeniliklere önem verilmiştir.

Dijital diplomasi açısından Arktik Devletleri kimi uygulamaları dünyanın kalanına oranla başarılı bir şekilde yürütülmektedir. Dijitalleşmiş dış politikaya arktik devletleri diğer bölgelere oranla başarılı bir giriş yapmıştır. Bunun için öncelikle dijitalleşmeyi hangi açıdan kullanma eğiliminin öne çıktığını ayırt etmek gerekmektedir. Arktik Devletleri'nden Rusya hariç diğer devletler dijitalleşmeyi yumuşak güç açısından kullanmayı iyi bilmektedir. Başarılı bir imaj yaratımı ve stratejik iletişimde dijitalleşmeden faydalanmaktadırlar. Bu anlamda etkili dijital diplomasi politikaları geliştirmektedir.

Arktik Devletleri arasında dijital diplomasiyi etkili kullananların başında ABD, İsveç, Kanada ve Danimarka gelmektedir. Diğer Arktik Devletleri de dünya sıralamasına göre etkin bir dijital siyasal iletişim sergileyebilmektedir. Arktik Devletleri kamu diplomasisi politikaları ülke markalama amacıyla özellikle ekonomik yatırım çekebilmek için yapılmaktadır. Ayrıca farklı bir dış politik anlayış geliştirmektedirler. Özellikle dijital siyasal iletişim dili olarak cinsiyetçilikten kaçınan toplumsal eşitlik ve insan haklı vurgusunu yapmaktadırlar. Bu da feminist bir dış politika anlayışının öne çıktığını göstermektedir.

Dijital diplomaside ABD ve İsveç dikkat çekmektedir. İsveç dijitalleşmeyi iletişim ve diplomasi bakımından değerli görerek uyarılma eğilimindedir. Örneğin daha internetin hayatımıza girdiği ilk

yıllarda diplomatik e-posta iletişimini kullanan ilk devletler ABD ve İsveç'tir. Büyükelçilerine sosyal medyayı zorunlu yapan ilk devlet İsveç'tir. Sanal ortamda büyükelçilik açan ilk devlet yine İsveç'tir (Gürdal Limon, 2023, s. 176-179). İsveç'in dijital diplomasine önem verdiği ve güç bakımından dijitalleşmeyi değerli gördüğü anlaşılmaktadır.

Rusya daha çok sert güce odaklı bir dış politika çizdiği, dijital diploması imajını zedeleyecek söylemlerde bulunduğu, devam eden Ukrayna savaşında geri adım atmadığı ve siber savaş alanına fazla ilgi duyduğu için etkin bir dijital diploması süreci izleyememiştir. Bunda ABD öncülüğünde NATO özelinde Batı ile verdiği güç mücadelesinde savunmacı bir itici gücün tetikleyicisi olarak saldırgan bir seyir izlemesi etkilidir. Ayrıca Rusya, Batı'nın dijitalleşmeyi Arap Baharı veya Turuncu Devrim gibi süreçlerde görüldüğü gibi kamuoyunu yönlendirebilecek ya da kimine göre manipüle edebilecek güçte kullandığını düşündüğünden dijital iletişim sınırlarını korumakta ve bu alana temkinli yaklaşmaktadır. Bu açıdan dijital diploması politikaları geliştirse dahi Rusya kamuoyunu etkilenmesinde sınırlar koyduğundan korumacı bir yaklaşım izlemekte, dijital diploması eylemlerinde geride kalmaktadır. Daha çok dijital bir propaganda ülkesi haline gelmektedir.

3. Sonuç

Arktik Devletleri'nin dijitalleşme politikaları dünyanın kalanına oranla dikkat çekmektedir. Ekonomi, toplum, sanayi, iklim, iletişim, güvenlik, uzay ve siyaset alanından ayırt edici dijitalleşme gelişmeleri görülmektedir. Bu dijitalleşme dünyanın kalanı ile bölge arasında fark yaratacak derecede bölgeye güç sağlayan bir etken olmuştur.

Ekonomide dijitalleşmede Norveç, İsveç, Danimarka, Finlandiya, Kanada ve İzlanda öne çıkmaktadır. Arktik Devletleri, ekonomide Rusya hariç gelişmiş ülkeler olduğundan sanayileşmede dijitalleşmeyi birleştirerek bu gücü sürdürmek isteyen devletlerdir. Bölgenin iklim krizinden daha fazla zarar görmesi yüzünden Arktik, iklimi ve sanayileşmeyi dijital teknolojiyle birleştirmek zorunda kalmıştır. Bu anlayışta sürdürülebilir enerji, yapay zekâ destekli endüstri gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır. Yenilikçilik bakımından ise yine Rusya hariç bir Arktik başarısı görülmektedir. Ancak enerji devi olan Rusya'nın kendine özgü dijitalleşmesi petrol ve doğal gaz üretim sürecinde kullanabileceği teknolojik tasarımlarda ayırt edilmektedir. Bu da iklim ve sürdürülebilir enerji gibi çalışmalar yapan diğer Arktik ülkelerinden Rusya'yı ayırmaktadır.

Arktik Devletleri buldukları zorlu coğrafyanın dezavantajlarını ortadan kaldıracak teknolojilere odaklanmıştır. İklim krizine yönelik yapay zekâ destekli bilimsel araştırmaların yapılması ve büyük veri oluşturulması bu öncelikler arasındadır. Özellikle İskandinav ülkeleri daha çok bu konuya odaklanmıştır denilebilir. Zorlu coğrafyadan kaynaklı dijital iletişim maliyetini devletlerarası konsorsiyumlarla oluşturulan uydu teknolojileri ve yeni internet ağ bağlantı projeleri ile düşürmek istemeleri de Arktik'e özel dijitalleşme çabalarıdır. Arktik coğrafyasında nüfusun az olması da bir diğer zorluktur. Bu da endüstride dijitalleşme ile üretimin artırılması hedeflenerek giderilmeye çalışılmıştır. Endüstri 4.0 önemi de bu açıdan değerlidir.

Dijitalleşme nasıl ki güvenlik alanında yeni avantajları getirdiyse yeni riskleri de getirmiştir. Arktik için de bu geçerlidir. Arktik Devletleri dijitalleşme ile birlikte dijital alanda siber güvenlik tedbirleri almaktadır. Ancak siber güvenlik alanındaki girişimlerinde ise aksine Rusya öne çıkmakta ABD ile bu konuda güç rekabetine girmektedir. Diğer Arktik Devletleri ise siber savaş konusunda fazla dikkat çeken bir seviyede değildir. Ancak diğer ekonomi, toplum, iklim sanayi gibi sıralanan tüm dijitalleşme alanlarında ise Rusya gerilerde kalmaktadır. Rusya güvenlik ve enerji üretimi odaklı bir dijitalleşme sergilemektedir. Bu anlayışta dünyaya oranla dijitalleşme konusunda başarılı olan Arktik Devletleri önemli teknolojik güçler olarak görülmelidir. Arktik Devletleri'nin kendi aralarında ise Rusya ile diğer Arktik Devletleri arasında farklı bir dijitalleşme eğiliminden bahsetmek mümkündür.

Kaynakça

- Andoya Space. (2024, 10 Haziran). *Our history*. <https://andoyaspace.no/who-we-are/history/>
- Artificial Intelligence of the Russian Federation. (2021). *National strategy*. <https://ai.gov.ru/en/national-strategy/>
- Atlas & Boots. (2023). *Countries with the cheapest internet in the world 2023*. <https://www.atlasandboots.com/remote-work/countries-with-the-cheapest-internet-world/>
- Bohlmann, U. M. & Koller, V. F. (2020). ESA and the Arctic - The European Space Agency's contributions to a sustainable Arctic, *Acta Astronautica*, 176, 33-39, <https://doi.org/10.1016/j.actaastro.2020.05.030>.
- Canada The Department of National Defence. (2022, 25 Nisan). *RCN Innovation ushers in advanced tech*. <https://www.canada.ca/en/department-national-defence/maple-leaf/rcn/2022/04/innovation-ushers-advanced-tech.html>
- Chakravorti, B. & Chaturvedi, R. S. (2019, 5 Eylül). *Ranking 42 countries by ease of doing digital business*. <https://hbr.org/2019/09/ranking-42-countries-by-ease-of-doing-digital-business>
- Chakravorti, B., Chaturvedi, R. S., Filipovic, C. & Brewer, G. (2020). *Digital in the time of covid trust in the digital economy and its evolution across 90 economies as the planet paused for a pandemic*, The Fletcher School at Tufts University.
- Dyatlov, S. A., Didenko, N.I., Abakumova, M. V. & Kulik, S. V. (2021, 11 Şubat). *The use of digital innovations in the development of the Arctic*, IOP: Earth Environ
- Ellekron, O. (2024, 6 Mart). Elon Musk's Starlink is disrupting Greenland's expensive internet market, *Polar Journal*, <https://polarjournal.ch/en/2024/03/06/elon-musks-starlink-is-disrupting-greenlands-expensive-internet-market>
- Eurostat. (2023a). *56% of EU people have basic digital skills*. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20231215-3>
- Eurostat. (2023b). *Digitalisation in Europe-2023 edition*. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/digitalisation-2023>
- Executive Office of USA. (2019, 21 Haziran). *The national artificial intelligence research and development strategic plan: 2019 update*. <https://www.nitrd.gov/pubs/National-AI-RD-Strategy-2019.pdf>
- Finnish Ministry of Economic Affairs and Employment. (2017). *Finland AI strategy report*. https://ai-watch.ec.europa.eu/countries/finland/finland-ai-strategy-report_en
- Globuc. (2021). *In the energy sector, major digital twin Projects*. <https://globuc.com/digitalsolutions/major-Digital-Twin-projects-form/>
- Government Office of Sweeden. (2021). *National approach to artificial intelligence* https://wp.oecd.ai/app/uploads/2021/12/Sweden_National_Approach_to_Artificial_Intelligence_2018.pdf /
- Gürdal Limon, E. (2023). *Dijital diplomasi: Hegemonya, kamu diplomasisi ve dijitalleşme*. Nobel Yayın.
- Gürdal, E. (2022), *Arktik Devletleri'nde dijital kabiliyet eğilimleri: Sert güç, ya da yumuşak güç*. Intpolsec Uluslararası Güvenlik Kongresi Özet Kitabı, Malatya
- IISS. (2023, 7 Eylül). *Cyber Capabilities and National Power Volume 2*. <https://www.iiss.org/research-paper/2023/09/cyber-capabilities-national-power-volume-2/>
- IMD (International Institute for Management Development). (t.y.). *World digital competitiveness ranking*. 15 Haziran 2024 tarihinde <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-digital-competitiveness-ranking/> adresinden edinilmiştir.
- Innovation, Science and Economic Development Canada. (t.y.). *Pan-Canadian Artificial Intelligence Strategy*. 16 Haziran 2024 tarihinde <https://ised-isde.canada.ca/site/ai-strategy/en> adresinden edinilmiştir
- ITU. (2020). *Global cybersecurity index*. <https://www.itu.int/epublications/publication/D-STR-GCI.01-2021-HTML-E>
- Kim, J. D. Lee, S., Kim, M. & Kim, J. (2020). Technological innovations for a sustainable Arctic, *Global Asia*, 15(4). <https://www.globalasia.org/v15no4/cover/technological-innovations-for-a>

- sustainable-arctic_jong-deog-kimsungwoo-leeminsu-kimjeehye-kim
- Lee, C.M., DeGrandpre, M., Guthrie, J., Hill, V., Kwok, R., Morison, J., Cox, C. J., Singh, H., Stanton, T. P., & Wilkinson, J. (2022). Emerging technologies and approaches for in situ, autonomous observing in the Arctic, *Oceanography*, 35(3–4), 210-221
- Limon, O. (2020). *Arktika jeopolitiği-1: Jeopolitik durum, küresel iklim değişikliği ve yeni enerji havzaları*, Efe Akademi Yayınevi.
- Middleton, A. ve Rønning, B. (2022). Geopolitics of subsea cables in the Arctic. The Arctic Institute.
- Mordor Intelligence (t.y.). *Digital transformation market size & share analysis - growth trends & forecasts (2024-2029)*. 17 Haziran 2024 tarihinde <https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/digital-transformation-market> adresinden edinilmiştir
- Norway Ministry of Digitalisation and Public Governance. (2020, 14 Ocak). *The National strategy for artificial intelligence*. <https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/nasjonal-strategi-for-kunstig-intelligens/id2685594/>
- Rao, R. (Ed.). (2023). *Which country has the best digital well-being in 2023?* <https://www.visualcapitalist.com/cp/which-country-has-the-best-digital-well-being-in-2023/>
- Royal Canadian Navy. (2020, 10 Haziran). *Digital Navy: A strategy to enable Canada's naval team for the digital age*. <https://www.canada.ca/en/navy/corporate/what-we-do/innovation/digital-navy.html>
- Saunavaara, J. (2018). Arctic subsea communication cables and the regional development of northern peripheries, *Arctic and North*, 32, 51–67.
- Schwab, K. (2016). *The Fourth Industrial Revolution: what it means, how to respond*, World economic forum
- Sezer, İ.Ç. (2015, 9 Eylül). *Küresel iklim değişimi farkındalığı ülkeden ülkeye değişiyor*, TÜbitak Bilim. <https://bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/kuresel-iklim-degisimi-farkindaligi-ulkeden-ulkeye-degisiyor>
- Statista. (2024, 11 Haziran). *Country-level digital competitiveness rankings worldwide as of 2023*. <https://www.statista.com/statistics/1042743/worldwide-digital-competitiveness-rankings-by-country/>
- Statista. (2024, 2 Mayıs). *Active social network penetration in selected countries and territories as of april 2024*. <https://www.statista.com/statistics/282846/regular-social-networking-usage-penetration-worldwide-by-country/>.
- Statista. (2023, 16 Kasım). *Volume of data/information created, captured, copied, and consumed worldwide from 2010 to 2020 with forecasts from 2021 to 2025*, <https://www.statista.com/statistics/871513/worldwide-data-created/>
- Tass. (2020, 5 Mart). *Uzak doğu kalkınma fonu arktik kalkınma için bir izleme sistemi geliştirecek*. <https://tass.ru/ekonomika/7912159>
- TeleGeography. (2024, 10 Haziran). *Submarine cable map*. <https://www.submarinecablemap.com/>
- The Danish Agency for Digital Government. (t.y.). *The Danish national strategy for artificial intelligence*. The Agency for Digital Government. 10 Haziran 2024 tarihinde <https://en.digst.dk/strategy/the-danish-national-strategy-for-artificial-intelligence/> adresinden edinilmiştir.
- The European Environment Agency. (2017, 14 Haziran). *Projected population trends in the Arctic*. https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/daviz/projected-population-trends-in-the-arctic#tab-chart_1
- The European Space Agency (2019, 10 Eylül). *Using artificial intelligence to automate sea-ice charting*. https://www.esa.int/Applications/Observing_the_Earth/Using_artificial_intelligence_to_automate_sea-ice_charting
- The European Space Agency. (2024, 12 Haziran). *PLD Space gets even more Boost!*. https://www.esa.int/Enabling_Support/Space_Transportation/Boost/PLD_Space_gets_even_more_Boost!
- Voo, J., Hemani, I., Cassidy, D. (2022, Eylül). *National cyber power index 2022*,

<https://www.belfercenter.org/publication/national-cyber-power-index-2022>

- Wall, C., Bielby, M. & Alessa, L. (2022, 2 Aralık). *Artificial intelligence and the Arctic*.
<https://www.csis.org/analysis/artificial-intelligence-and-arctic#:~:text=However%2C%20the%20Royal%20Canadian%20Navy's,surface%20vessel%20traffic%20acting%20unusually>
- WIPO. (2023, 27 Eylül). *Global innovation index 2023: Switzerland, Sweden and the U.S. lead the global innovation Ranking; innovation robust but startup funding increasingly uncertain*,
https://www.wipo.int/pressroom/en/articles/2023/article_0011.html
- World Population Review. (2024, 12 Haziran). *Social media users by country 2024*.
<https://worldpopulationreview.com/country-rankings/social-media-users-by-country>
- World Population Review. (2024, 12 Haziran), *World population by country 2024 (Live)*.
<https://worldpopulationreview.com/>

İnsan Güvenliği ve Arktik'teki Çevresel Tehditler

Yusuf Zakir Baskın¹, Fatih Tekin²

Özet

Arktik küresel iklim değişikliğinden en çok etkilenen bölgelerden biridir ve çok hızlı bir şekilde değişmektedir. Arktik'te yaşanan bu değişim hem çevresel kirlilik açısından hem de yerli halkların geçim kaynakları ve kültürleri açısından insan güvenliği sorunlarından birine dönüşmektedir. Arktik konusunu insan güvenliği yaklaşımı çerçevesinde değerlendirmek gerekmektedir. Bu çalışma insan güvenliği yaklaşımıyla Arktik'te yerli halkların yaşam tarzlarına, geçim kaynaklarına ve çevresel bozulmaya odaklanmıştır. Çalışmada geleneksel güvenlik yaklaşımının dönüşümü sonrasında ortaya çıkan insan güvenliği yaklaşımı ele alınmıştır. Güvenlik çalışmalarının genişlemesi ve derinleşmesi sonucunda iklim değişikliği, çevresel kirlilik ve çevresel bozulma konularının insan güvenliği yaklaşımıyla ilişkisi ortaya konulmuştur. Arktik Konseyi üyesi ülkelerin strateji belgelerini inceleyen makale, bu ülkelerin bölgeye yönelik stratejilerini ve bu stratejilerinde insan güvenliği yaklaşımının bileşeni olan çevresel güvenlik konusuna verdikleri önemi tartışmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinin kullandığı çalışmada elde edilen bilgiler betimsel ve yorumlayıcı analize tabi tutulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Arktik, İnsan Güvenliği, Çevresel Güvenlik, İklim Değişikliği, Arktik Güvenliği

Jel Kodları: Q54, Q53

Human Security and Environmental Threats in the Arctic

Abstract

The Arctic is one of the regions most affected by global climate change and is changing very rapidly. This change in the Arctic is becoming a human security issue, both in terms of environmental pollution and the livelihoods and cultures of indigenous peoples. It is necessary to evaluate the Arctic issue within the framework of a human security approach. This study focuses on indigenous peoples' lifestyles, livelihoods and environmental degradation in the Arctic through a human security approach. The study focuses on the human security approach that emerged after the transformation of the traditional security approach. As a result of the expansion and deepening of security studies, the relationship between climate change, environmental pollution and environmental degradation with the human security approach has been revealed. Analyzing the strategy documents of the member states of the Arctic Council, the article discusses the strategies of these countries towards the region and the importance they attach to environmental security, which is a component of the human security approach. Using qualitative research methods, the information obtained in the study was subjected to descriptive and interpretive analysis.

Keywords: Arctic, Human Security, Environmental Security, Climate Change, Arctic Security

Jel Codes: Q54, Q53

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı Çalışma etik kurul kararı gerektirmemektedir.

Yazarların Makaleye Olan Katkıları Y. Z. B. ve F. T. araştırmanın tasarımına ve uygulanmasına, sonuçların analizine ve metnin yazılmasına katkıda bulunmuştur. Yazarların çalışmaya katkıları eşittir.

Çıkar Beyanı Yazarlar ya da üçüncü taraflar açısından çalışmada çıkar ilişkisi/çatışması bulunmamaktadır.

¹ Öğr. Gör. Dr., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Bursa Işıklar JAMYO, yusuf.zakir.baskin@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-4085-4022

² Arş. Gör. Dr., İnönü Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Malatya/Türkiye, fatihtekin@inonu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-2227-0784

1. Giriş

Soğuk Savaş sonrasında çevresel sorunlardan terörizme, ekonomik istikrarsızlıklardan salgın hastalıklara kadar pek çok güvenlik tehdit ve riskleri yeni endişeler yaratmaya başlamıştır. Bu bağlamda ulusal ve uluslararası güvenliğin dar yorumu olan dış saldırganlık ve nükleer savaş tehdidini içeren geleneksel anlayışın ötesine geçilmeye başlanmış ve yeni güvenlik söylemi akademiden politika yapıcılara, istihbarat servislerinden uluslararası örgütlere kadar etkili olmuştur. Bu yeni güvenlik söylemi daha önce güvenlikle ilişkili görülmeyen problemlerin güvenlik teması içinde değerlendirilmesi sonucunu doğurmuştur. Bu bağlamda Soğuk Savaş sonrası dönemde yeni güvenlik anlayışı çerçevesinde çevresel güvenliğe yönelik gündemin daha fazla farkına varılmıştır (Briggs, 2014, s. 98).

21.yüzyılda Dünya'yı, insan yaşamını ve uluslararası sistemin temel aktörleri olan devletleri en çok etkileyecek problemler arasında küresel iklim değişikliği sayılmaktadır. Küresel iklim değişikliğinden en çok etkilenen insan gruplarının başında da Arktik'te yaşayan yerli halklar gelmektedir (Ersoy ve Uysal Oğuz, 2021, s. 158). Arktik Çember esas alındığında Rusya, Danimarka, Norveç, Finlandiya, İzlanda, Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri topraklarının bir kısmını kapsayan Arktik, buzla kaplı olan ve Arktik Okyanusu'nu içine alan bir bölge olarak tarif edilmektedir. Bölgenin uluslararası önemi küresel iklim değişikliği sonucunda buzulların erimeye başlamasıyla artmaya başlamıştır. Bölgede doğal kaynakların çıkarılması kıyıdaş ülkeler arasında uyuşmazlıklar çıkması halinde güvenlik sorunları yaşanan bölgelerden biri haline dönüşebilir (Güçlü Akpınar, 2017, s. 85). Ancak ulusal güvenlik ve uluslararası güvenlik yaklaşımının dışında insan güvenliği yaklaşımı açısından da değerlendirildiğinde küresel iklim değişikliği sonucunda Arktik'teki buzulların erimeye başlaması önemli bir güvenlik sorunudur. Başka bir ifadeyle küresel iklim değişikliği, buzulların erimeye başlamasına bağlı olarak deniz seviyesinin yükselmesi ve doğal kaynakların paylaşımı konusundaki potansiyel çatışmalar insan güvenliği açısından Arktik konusunun önemini artırmıştır.

Arktik'teki insan güvenliği olgusu çevrenin korunması, yerli halkların geçim kaynaklarının korunması ve kültürel kimliğinin korunması konularını içermektedir. Sanayileşme ve iklim değişikliği nedeniyle Arktik'te doğal kaynakların fiili ve potansiyel sömürüsü bölge halklarının geçim kaynaklarına ve kültürel yaşam tarzlarına yönelik tehditler oluşturmaktadır. Bu nedenlerle yerli halkların avcılık, balıkçılık, ren geyiği yetiştiriciliği ile ilişkili geçim kaynakları tehdit altındadır (Szpak, 2017, s. 77). Ayrıca bölgedeki sondaj çalışmaları esnasında Deepwater Horizon sızıntısı³ benzeri olayların Arktik'te ortaya çıkması göz önüne alındığında çevresel güvenlik açısından tehditler oluşturmaktadır. Arktik'teki madencilik faaliyetleri daha yüksek oranda sera gazı emisyonlarına neden olmakta ve iklim değişikliğinin daha da hızlanmasına ve buzulların daha hızlı erimesine yol açmaktadır. Petrol ve gaz çıkarma faaliyetlerinin Arktik'in sularında yapılması bölge halklarının geçim kaynaklarından biri olan kıyı balıkçılığı açısından ciddi tehditler oluşturmaktadır. Arktik'in büyük güçlerin askeri üsleri haline gelmesi insan güvenliği açısından bir diğer tehdittir ve bu askeri güçlerin modernize edilmesi eğilimi de yerli halklar açısından nükleer kirlilik, çevre, insan ve hayvan sağlığı açısından önemli güvenlik tehditleri oluşturmaktadır (Szpak, 2017, s. 85-88). Arktik ülkelerinin askeri güvenlik endişeleri ve askeri faaliyetleri ülkeler açısından önemli bir sorun olmaya devam etmektedir (Limon ve Gürdal Limon, 2023, s. 226).

Bu makale güvenlik çalışmalarındaki dönüşüm ile birlikte çevresel sorunların güvenlik çalışmalarına dâhil olmasını ve insan güvenliği çerçevesinde Arktik'te yaşanan çevresel sorunları konu edinmektedir. Makalede Arktik Konseyi üyesi ülkelerin Arktik stratejilerinde insan güvenliği yaklaşımı çerçevesinde çevresel güvenliğin ne derecede etkili olduğu sorgulanmıştır. Makale öncelikle geleneksel güvenlik yaklaşımındaki dönüşüme ve eleştirel güvenlik çalışmaları çerçevesinde insan güvenliği (human security) ve bununla ilişkili olarak çevresel güvenlik (environmental security) konusunun ortaya çıkışına değinmektedir. Makalede küresel iklim değişikliği ve buna bağlı olarak Arktik'teki sorunlara yer

³ 20 Nisan 2010 tarihinde Meksika Körfezi'nde meydana gelen ve tarihin en büyük deniz petrol sızıntılarından biri olarak kabul edilen çevre felaketidir. BP (British Petroleum) tarafından işletilen Deepwater Horizon adlı deniz sondaj platformunda bir patlama gerçekleşmiş, bu patlama sonucunda platform batmış ve deniz tabanındaki Macondo kuyusundan 4,9 milyon varil ham petrol 87 gün boyunca denize sızmaya başlamıştır. Bu sızıntı, Meksika Körfezi'ndeki deniz yaşamını, balıkçılığı ve kıyı turizmini ciddi şekilde etkilemiştir.

verildikten sonra Arktik Konseyi üyesi 8 ülkenin strateji belgelerinde çevresel gündemin ne derece etkili olduğu incelenmiştir. Bu makalede Arktik'te insan güvenliği konusundaki tehditleri ortaya koymak ve Arktik Konseyi ülkelerinin bölgeye yönelik insan güvenliği yaklaşımını anlamak amacıyla nitel bir araştırma yaklaşımı benimsenmiş, doküman analizi tekniğinden yararlanılmış ve yorumsamacı bir yöntemle elde edilen veriler ortaya konulmuştur.

2. Güvenlik Çalışmalarındaki Dönüşüm ve İnsan Güvenliği Yaklaşımı

Özünde tartışmalı bir kavram olan güvenlik kavramının tanımı hakkında bir uzlaşma bulunmamaktadır. Güvenlik farklı yaklaşımlar için farklı anlamları ifade eden soyut bir kavram olsa da Uluslararası İlişkiler (Uİ) disiplini bünyesindeki akademisyenler; güvenliği önemli değerlere yönelik tehditlerin azaltılması üzerinden tanımlamaktadır (Williams, 2008, s. 1). Brauch, güvenliği “tehlike, risk, düzensizlik ve korkunun karşıtı olarak koruma, risk yokluğu, kesinlik, güvenilirlik, itimat ve güven ile öngörülebilirliğe işaret etmektedir” şeklinde tanımlamıştır (Brauch, 2008, s. 4). Wolfers'a (1952, s. 485) göre güvenlik; nesnel anlamıyla bir değere yönelik tehditlerin yokluğunu, öznel anlamıyla ise bu değere yönelik bir saldırı korkusunun yokluğunu ifade eden bir kavramdır. Nesnel anlamıyla güvenlik nasıl tehdit edildiğimizle ilgilidir. Öznel anlamıyla güvenlik ise bu tehditlerin nasıl algılandığıyla ilgilidir (Ağır, 2022, 2). Güvenliğe yönelik geleneksel anlatı devletlerin çıkarlarına odaklanmakta ve referans nesne olarak devletin güvenliğini öne çıkarmaktadır. Böylece geleneksel güvenlik yaklaşımında birey göz ardı edilmektedir (Gjørv ve Goloviznina, 2014, s. 1).

1950'li ve 1960'lı yıllar güvenlik çalışmalarında teori oluşturmanın zirve yaptığı bir dönem olarak değerlendirilmiş ve bu dönem güvenlik çalışmalarının altın çağı olarak nitelendirilmiştir (Walt, 1991, s. 213-214). Bu dönemde güvenlik konusunda çalışan akademisyenler nükleer caydırıcılık, nükleer savaş teorileri, silahlı kuvvetlerin yapısı ve askeri kaynaklar gibi konularla meşgul olmuşlardır (Williams, 2008, s. 2). Soğuk Savaş döneminde güvenlik çalışmalarının ana akımı, askeri güvenlik konularına yoğunlaşmıştır. Bu dönemde 1983 yılında Barry Buzan güvenlik çalışmalarındaki geleneksel anlayışı eleştirerek güvenliğin sadece devletlerin güvenliği ile ilgili olmadığını ve askeri güce yoğunlaşmanın yanı sıra insan topluluklarının da güvenlik kaygılarına odaklanmak gerektiğini belirtmiştir (Williams, 2008, s. 2). Soğuk Savaş dönemi boyunca devlet merkezli güvenlik anlayışı, güvenlik kavramının dar bir şekilde yorumlanmasına yol açmıştır. Bu konudaki ilk memnuniyetsizlikler 1970'li yıllarda ve 1980'li yıllarda ekonomik ve çevresel konulara ilginin artmasıyla başlamış olsa da 1990'lı yıllarda Soğuk Savaş koşullarının da ortadan kalkması ve kimlik sorunlarının daha görünür hale gelmesiyle insan merkezli güvenlik yaklaşımları gelişmeye başlamıştır. Bu dönemde güvenlik çalışmalarının askeri tehditler ve güç kullanımı üzerinden şekillenmesinden dolayı dar bir alana sıkıştırılmasına yönelik itirazlar güç kazanmıştır (Buzan vd., 1998, s. 2).

Güvenlik çalışmalarının bu dar yorumdan sıyrılması konusunda güvenliğin genişlemesi ve derinleşmesi kavramları kullanılmıştır. Güvenliğin genişlemesinden kastedilen salgın hastalıklar, terörizm, insan hakları ihlalleri, sınır ötesi göç, çevresel bozulma gibi devletler arası askeri tehdit türlerinin dışındaki yeni tehdit türleriyle ilgilidir. Güvenliğin derinleşmesi ise kimin ya da neyin güvenliğinin sağlanacağıyla yani referans nesnenin ne olduğuyla ilgilidir (Krause ve Williams, 1996, s. 230).

Birleşmiş Milletler'in 1994 yılındaki İnsani Kalkınma Raporu'nda insan güvenliği kavramı ilk kez ortaya konulmuştur. Bu rapora göre güvenlik kavramının uzunca bir süre boyunca dış saldırganlık ve toprak güvenliği çerçevesinde ulusal çıkarlar üzerinden ele alınması dar bir yorum olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca güvenlik kavramının insan merkezli olması yönünde bir değerlendirme ortaya konulmuştur. Rapor, sıradan insanlar için güvenliğin açlık, salgın hastalıklar, işsizlik, toplumsal çatışmalar, politik baskı, suç ve çevresel tehditler gibi tehditlerden korunmayı içeren bir kavram olduğunu belirtmektedir (UNDP, 1994, s. 22).

İnsan güvenliği kavramı, güvenlik konusunda çalışan akademisyenleri devletler arasındaki güç ve askeri rekabete dayanan devlet merkezli anlatıya karşı çıkmaya ve güvenlik ile ilgili daha kapsamlı ve daha derin bir anlayış geliştirmeye yönlendiren bir kavram olmuştur (Kerr, 2017, s. 106). İnsan güvenliği konusundaki

çalışmalar hem Uİ disiplini içerisinde hem de sosyal bilimlerin diğer alanlarında giderek artan bir ilgiye mazhar olsa da güvenlik çalışmalarının ana odağını geleneksel güvenlik yaklaşımı oluşturmaya devam etmektedir. Ayrıca insan güvenliği çalışmalarının ilgi odağının ne olması gerektiği konusunda fikir birliği bulunmamaktadır (Hampson, 2008, s. 229-230). İnsan güvenliğini savunan araştırmacılar temel referans nesnenin insan olması gerektiğini savunsalar da insana yönelik hangi tehditlerin öncelikli olduğu konusunda görüş farklılıklarına sahiptirler. Bu görüş farklılıkları insan güvenliği savunucularını dar okul (narrow school) ve geniş okul (broad school) olmak üzere temelde iki ana kategoriye ayırmıştır. Dar okul mensuplarına göre insan güvenliği, bireylerin ve toplulukların savaş ve diğer şiddet türlerine karşı güvenliğinin sağlanması gerektiğini ifade eden bir kavramdır (Kerr, 2017, s. 106). İnsan güvenliği yaklaşımındaki geniş okul savunucuları bireyin güvenliğinin sadece askeri ve politik tehditlerden kaynaklanmadığını bunun yanı sıra ekonomik eşitsizlikler, salgın hastalıklar, doğal afetler ve çevresel bozulmaların insan güvenliğini doğrudan etkilediğini belirtmektedir (Hampson, 2008, s. 232).

Bireyi, güvenliğin temel referans nesnesi olarak gören insan güvenliği yaklaşımı, bireyin güvenliğinin küresel güvenliğin sağlanmasında temel bir anahtar olduğunu ve bireyin güvenliği tehdit altındaysa uluslararası güvenliğin de sağlanamayacağını belirtir. Bu yaklaşıma göre küresel sorunlar yalnızca devletlerin güvenliği açısından değil insanların güvenliği açısından da değerlendirilmelidir (Hampson, 2008, s. 232).

3. İnsan Güvenliği Yaklaşımının Bileşeni Olarak Çevresel Güvenlik

Güvenlik kavramının genişleme ve derinleşmesinde geleneksel güvenlik çalışmaları dışında kalan konulardan biri de çevre güvenliği konusudur. Çevre, hem güvenliği sağlanması gereken referans nesne hem de risk kaynağıdır.

1960'ların başlarından itibaren ortaya çıkan 4 temel gelişme çevre ve güvenlik konusunun bir arada düşünülmesine yol açmıştır. Birinci gelişme, ülkelerde çevre bilincinin artmasıdır. Bu dönemde çeşitli çevre hareketleri ortaya çıkmıştır. 1961 yılında Dünya Vahşi Yaşam Fonu, 1969'da Yeryüzünün Dostları, 1971'de Greenpeace gibi hükümet dışı örgütler ortaya çıkmıştır. Bu çevre örgütleri çevre farkındalığını kazandırma, lobi faaliyetleri gerçekleştirme, araştırma, politika geliştirme, fon oluşturma gibi işlevleri yerine getirmeye çalışmıştır. Ayrıca bu dönemlerde Afrika Teknoloji Çalışmaları Merkezi, Çevre Güvenliği Enstitüsü, Uluslararası Sürdürülebilir Kalkınma Enstitüsü, Stockholm Çevre Enstitüsü, Dünya Çevre Enstitüsü gibi hükümetler dışı örgütler aracılığıyla çevre adaleti, yerli halkların hakları, nükleer silahların yayılmasının önlenmesi, fakirlikle mücadele, sürdürülebilir enerji teknolojileri ve çevresel atıklar gibi konular üzerine odaklanması yönünde çağrılar bulunmaktadır. Böylece çevre güvenliği konusu önemli bir gündem haline getirilmeye çalışılmıştır (Barnett, 2017, s. 191-192).

1970'li yıllarda çevresel gündemi uluslararası politikanın gündemine taşımaya yönelik uluslararası konferanslar toplanmaya başlanmıştır. Küresel açıdan ilk büyük çevre zirvesi 1972 yılında Stockholm'de düzenlenen Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı'dır. 1972'de Birleşmiş Milletler Çevre Programı'nın (UNEP) kurulmasından beri 500'ün üzerinde çok taraflı çevre anlaşması⁴ imzalanmıştır (Barnett, 2017, s. 192).

İkinci gelişme, 1970'lerden itibaren geleneksel güvenlik yaklaşımını sorgulayan akademisyenlerin çevre güvenliği konusunu ele alan çalışmalarının artmaya başlamasıdır (Barnett, 2017, 192). Çevre ve güvenlik arasında bağlantı kuran çalışmalar 1960'lı yıllarda nükleer silah denemelerine ilişkin tıbbi kaygılarla başlamıştır. Güvenliğin çevresel tehditler üzerinden ele alınmasına yönelik çalışmalar 1980'li yıllarda

⁴ Bu dönemlerde başlayan ve günümüze kadar devam eden süreçte ortaya çıkan başlıca çok taraflı çevre anlaşmaları şunlardır; 1972'de Atık ve Başka Maddelerin Atılması Yoluyla Denizlerin Kirlenmesini Önleme Sözleşmesi, 1972'de Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi, 1973'te Uluslararası Denizlerin Gemiler Tarafından Kirlenmesini Önleme Sözleşmesi, 1973'te Nesli Tehlike Altındaki Türlerin Ticaretini Önleme Sözleşmesi, 1979'da Uzun Menzilli Sınırlar Ötesi Hava Kirliliği Sözleşmesi, 1982'de Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi, 1987'de Ozon Tabakasını İncelten Maddelere İlişkin Montreal Protokolü, 1989'da Tehlikeli Atıkların Sınır Aşırı Taşınması ve Bertaraf Edilmesinin Kontrolüne İlişkin Basel Sözleşmesi, 1992'de Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi, 1992 Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 1996'da Kapsamlı Nükleer Test Yasağı Anlaşması, 1997'de Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesine Ek Kyoto Protokolü'dür (Barnett, 2017, s. 192).

başlasa da 1990'lı yıllarda ortaya konulan çalışmalarda çevresel sorunlar yoluyla oluşan güvensizliklerin kaynak kıtlığına yol açacağı ve az gelişmiş ülkelerdeki nüfus artışının bir sonucu olarak devletler arasında şiddetli çatışmalar yaşanacağını ileri süren çalışmalar mevcuttur (Homer-Dixon, 1991; Kaplan, 1994; Briggs, 2014, s. 99).

Üçüncü gelişme, Soğuk Savaş koşullarının ortadan kalkmasıdır. Soğuk Savaş'ın bloklar arası rekabete neden olduğu dönemde çevresel güvenliğe yönelik çalışmalar güvenlik çalışmaları içinde çok fazla geride kalmıştır. Ancak SSCB'nin dağılmasıyla birlikte Soğuk Savaş koşulları ortadan kalkmış ve bu dönemde geleneksel güvenlik yaklaşımına yönelik eleştirel çalışmaların arttığı bir dönem yaşanmıştır. Bu dönemde önde gelen güvenlik dergilerinde çevre güvenliği konusunda çok sayıda makale yayınlanmıştır (Barnett, 2017: s. 194). Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte uluslararası politikada çevresel gündemler hızla yükselmeye başlamış ve çevresel bozulmayla ilişkili tehditler güvenlik konusuyla ilişkilendirilmeye başlanmıştır (Dalby, 2008, s. 261).

Soğuk Savaş sonrası dönemde uluslararası ilişkilere yön veren varsayımların yeni gerçeklerle uyumlu olmadığını belirten Mathews (1989: 162), küresel gelişmelerin artık ulusal güvenliğin kaynak, çevre ve demografik konularını da kapsayacak şekilde genişletilmiş bir tanımına ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Çevresel konuları güvenlik çalışmalarının gündemine taşıyan isimlerden biri olan Robert Kaplan, çevresel sorunların 21.yüzyılın en önemli güvenlik sorunlarını yaratacağını belirtmiştir. Ona göre nüfus artışı, salgın hastalıklar, ormansızlaşma, erozyon, su kaynaklarının tükenmesi, hava kirliliği, deniz seviyesinin yükselmesi gibi konular kitlesel göçleri tetikleme ve çatışmaları körükleme gibi stratejik etkilere sahip önemli sorunların patlak vermesine neden olacaktır (Kaplan, 1994, s. 58).

Dördüncü gelişme ise güvenlik çalışmalarında insan güvenliği yaklaşımının ortaya çıkması ve çevresel güvenlik konusunun ekosisteme zarar vermesinin ötesinde insan hayatına yönelik riskleri de içeren bir çerçevede ele alınmasıdır (Barnett, 2017, s. 194). İnsan güvenliği kavramı Birleşmiş Milletler'in 1994 yılındaki raporunda 7 bileşene ayrılmıştır. Bunlar; ekonomik güvenlik, gıda güvenliği, sağlık güvenliği, çevresel güvenlik kişisel güvenlik, toplumsal güvenlik ve siyasal güvenlikten oluşmaktadır (UNDP, 1994, s. 24-25). Bu rapordaki bileşenlerden biri olan çevresel güvenlik hem küresel ölçekte hem de yerel ölçekte insan güvenliğini tehdit eden önemli bir bileşendir. Bu bağlamda ozon tabakasının incelenmesi, sera gazları, iklim değişikliği, biyolojik çeşitliliğin azalması ve hem okyanus hem de karasal yaşam alanlarının tahrip edilmesi gibi konular insani güvensizliğe çeşitli şekillerde neden olan konulardır. İnsan güvenliği yaklaşımı, devletlerin tek başlarına bu sorunların üstesinden gelemeyeceğini ve biyosferde meydana gelen değişikliklerin ciddiye alınması gerektiğini belirten bir çağrı ortaya koymaktadır (Dalby, 2008, s. 271).

BM tarafından ortaya konulan insan güvenliğinin 7 bileşeni arasında önemli bağlantılar bulunmaktadır. Bu yedi bileşenden birinde ortaya çıkan herhangi bir tehdit bir tayfun gibi diğer bileşenlere de sıçrayabilecek ve o konularda da insani güvensizlikler meydana getirebilecektir (UNDP, 1994, s. 33). Bu yönüyle değerlendirildiğinde çevresel bozulmalar; sağlık güvenliği, gıda güvenliği ve ekonomik güvenlik başta olmak üzere insan güvenliğinin tüm bileşenlerini etkileyebilme potansiyeline sahiptir (Karabulut, 2015, s. 152). Bu bağlamda, insan güvenliğinin bileşenleri arasındaki bu iç içe geçmiş yapı, küresel düzeyde herhangi bir tehdidin, domino etkisi yaratarak birden fazla alanı etkileyebileceğini göstermektedir. Örneğin Arktik'te çevresel güvenlik açısından değerlendirildiğinde ortaya çıkacak kirlilik, kıyı balıkçılığını etkileyerek ekonomik güvenlik alanını ve kültürel yaşam biçimlerini dönüştürerek toplumsal güvenlik alanını etkileyebilir. Bölgede yaşanabilecek çevresel bir kriz, sadece kıyı balıkçılığı ve dolayısıyla ekonomik güvenliği etkilemekle kalmayacak, aynı zamanda bu bölgedeki toplulukların kültürel yaşam biçimlerini dönüştürerek toplumsal güvenlik üzerinde de derin etkiler yaratacaktır. Bu tür tehditlerin, sağlık güvenliği gibi diğer insan güvenliği bileşenlerine sıçrama olasılığı da göz önünde bulundurulduğunda, çevresel güvenliğin önemi ve etkileri çok daha geniş bir perspektiften ele alınmalıdır.

4. Küresel İklim Değişikliği ve Arktik

Bilim insanları Sanayi Devrimi sonrası 1800'lerden itibaren artan insan faaliyetlerini, kömür, petrol ve doğalgaz gibi fosil yakıtların kullanımını iklimdeki değişimin ana faktörü olarak görmektedir. Fosil

yakıtların kullanılması Dünya'nın etrafını saran, güneşin ısısını hapseden ve sıcaklıkları arttıran sera gazı emisyonlarında artışa neden olmaktadır. UNEP ve Dünya Meteoroloji Örgütü'nün (WMO) katkılarıyla 2021 yılında Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (Intergovernmental Panel on Climate Change-IPCC) tarafından hazırlanmış olan İklim Değişikliği 2021: Her Şeyin Özeti (Climate Change 2021: Summary of All) başlıklı rapor, insan faktörünün son 200 yıldır neredeyse küresel ısınma konusunda tek faktör olduğunu göstermiştir. Rapor; artan sıcaklıkları, yağış durumlarındaki değişimleri, aşırı hava olaylarının artmasını iklim değişiminin örnekleri olarak sunmaktadır (IPCC, 2021, s. 6-7). 2022 yılında hazırlanan İklim Değişikliği: İnsan Refahı ve Gezegenin Sağlığı İçin Bir Tehdit (Climate Change: A Threat to Human Wellbeing and Health of the Planet) raporunda, kuraklıklar, buzulların erimesi, deniz suyu seviyesinin yükselmesi, su kıtlığı ve biyolojik çeşitliliğin azalması gibi durumlar iklim değişiminin bir sonucu olarak görülmüştür (IPCC, 2022, s.1-2).

İklim değişikliğinin olası sonuçlarını birçok farklı alanda değerlendirmek mümkündür. Bu olası sonuçlardan birisi iklim değişikliğinin insanların sosyal hayatını, yaşam biçimini ve gündelik alışkanlıklarını değiştirme ihtimalidir. Günümüzde insanlar dünyanın birçok farklı iklim bölgelerinde yaşamaktadır. İnsanlar yaşam alışkanlıklarını, rutinlerini, sosyal hayatlarını, ekonomik faaliyetlerini, gıda teminini bu iklim koşullarına adapte olarak gerçekleştirmektedirler. Bu anlamda iklim değişikliğinin bu alanlardaki değişimi de tetikleme ihtimali vardır. Küresel ısınma ile birlikte ortaya çıkabilecek gıda sorunları, şehirlerde ve şehirlerin altyapılarında yaşanabilecek olası sorunlar doğrudan insan hayatını ve insan sağlığını etkileme potansiyeline sahiptir. Ayrıca gıda yetersizliği ve su kıtlığı gibi sorunlar küresel göçün artmasına da etki edebilir. Bu durum toplumsal sorunları da beraberinde getirebilir. Ayrıca yaşanabilecek kuraklıklar gıda alanında mahsulleri olumsuz etkileyebilir. Bu durum gıda ürünlerinin aşırı pahalalanmasına yol açabilir. Haliyle iklim değişikliği ekonomi alanında da sorunlara neden olabilir. Küresel reasürans ve sigorta şirketi olan İsviçre Re Enstitüsü (Swiss Re Institute) tarafından 2021 yılında hazırlanan İklim Değişikliğinin Ekonomi: Eylemsizlik Seçenek Değil (The Economics of Climate Change: No Action Not An Option) başlıklı raporu iklim değişiminin küresel ekonomi üzerindeki etkileri üzerinden yapılan tahminlere göre olası sonuçları ön görmeyi amaçlamaktadır. Bu tahminlere göre iklim değişikliği sonucunda sıcaklığın olası 3.2°C artışı ve Paris Anlaşması'nın uygulanmaması durumunda 2050 yılına kadar küresel ekonomide %18 oranında bir azalma tahmin edilmektedir. Fakat Paris Anlaşması'nda hedeflenen küresel iklim değişikliğindeki sıcaklık artışını 2°C sınırlandırmak ve mümkünse 1,5°C altında tutmak hedefi gerçekleşse bile 2050 yılına kadar dünyanın toplam gayri safi hasılasında % 4.2 oranında azalma olacağı beklenmektedir (Swiss Re Institute, 2021, s.3).

Çalışmanın önceki bölümlerinde de değinildiği üzere küresel iklim değişikliği ve güvenlik arasında yakın bir ilişki vardır. Olası gıda yetersizliği, su kıtlığı, tedarik zincirinde yaşanabilecek sorunlar, enerji sorunu doğal kaynaklar üzerinde rekabetler ve göç sorunu gibi konular iklim değişikliği ile güvenlik arasındaki ilişkiyi belirginleştirmektedir. Dünya üzerinde ekonomik gelişmişlik farkları ve küresel iklim değişikliğinden etkilenme düzeyi farklı olabileceği için devletlerin ve toplumların farklı şekillerde iklim değişikliğinden etkilenme ihtimali vardır. Küresel ısınma, küresel etkiler ortaya çıkartabileceği için küresel bir mücadeleye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu mücadele, bünyesinde devletleri, uluslararası kurumları ve aktivist hareketleri bünyesinde barındırmaktadır. Bu küresel mücadeleye yönelik atıfta bulunulan 3 önemli sözleşme bulunmaktadır. Bunlar; BM İklim Değişikliği Çevre Sözleşmesi, Kyoto Protokolü ve Paris Anlaşması'dır.

BM İklim Değişikliği Çevre Sözleşmesi, 1992 yılında oluşturulmuş ve 1994 yılının mart ayında yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşme, taraf olan devletlere birtakım sorumluluklar ve yükümlülükler yüklemektedir. Bunlar ülkelerin imkân ve kabiliyetlerine göre şekillenmektedir. Örneğin gelişmiş ülkelere zorunlu olarak emisyon azaltma görevi verilmiştir. Bu sözleşmede ilk olarak iklim değişikliğinin olumsuz etkileri, iklim sistemi, sera gazları ve bölgesel ekonomik entegrasyon tanımlanmıştır. Bu sözleşmenin amacı ekonomik kalkınmanın sürdürülmesi, sera gazlarının iklimi olumsuz etkilenmesinin önüne geçmek, gıda üretimini ve tedarik zincirini korumak şeklindedir. Sözleşmeye taraf olan devletlerin iklim değişikliklerinin olumsuz etkilerini en aza indirmek ve ihtiyati tedbirleri almak gibi sorumlulukları vardır. Sözleşme maddelerinde iklim değişikliğine yönelik önlemlerin ulusal kalkınma programlarıyla bütünleşmesi gerekliliği

vurgulanmıştır. Küresel iklim değişikliğine karşı mücadelede küresel iş birliği teşvik edilmektedir (UN, 1992, s. 1-3).

Kyoto Protokolü ise 11 Aralık 1997'de kabul edilmesine rağmen 16 Şubat 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Günümüzde Kyoto Protokolü'ne 192 ülke taraf olmuştur. Kyoto Protokolü'nün önemli bir unsuru, emisyon izinlerinin ticaretine dayanan esnek piyasa mekanizmalarının oluşturulmasıdır. Protokol uyarınca, ülkelerin hedeflerine öncelikle ulusal tedbirler yoluyla ulaşmaları gerekmektedir. Kyoto Protokolü ayrıca titiz bir izleme, inceleme ve doğrulama sisteminin yanı sıra şeffaflığı sağlamak ve tarafları sorumlu tutmak için bir uyum sistemi oluşturmuştur. Protokol uyarınca, ülkelerin gerçek emisyonlarının izlenmesi ve gerçekleştirilen ticaretin kesin kayıtlarının tutulması gerekmektedir. Ayrıca sözleşmeye taraf olan devletlerin enerji verimliliğini arttırmak, iklim değişikliği ışığında sürdürülebilir tarım anlayışına önem vermek, ağaçlandırmaların teşvik edilmesi, yeni ve yenilebilir enerji türlerinin araştırılması ve geliştirilmesi, sera gazlarının azaltılması, azaltılmasına yönelik teşvik edilmesi ve atık yönetimi gibi konularda sorumlulukları bulunmaktadır (UN, 1997, s.3-10)

Küresel iklim değişikliği ile ilgili yapılan diğer bir önemli sözleşme ise Paris Anlaşması'dır. Bu anlaşma iklim değişikliği konusunda yasal olarak bağlayıcı bir uluslararası anlaşmadır. Paris Anlaşması, 12 Aralık 2015 tarihinde Fransa'nın başkenti Paris'te düzenlenen BM İklim Değişikliği Konferansı'nda 196 taraf tarafından kabul edilmiştir. 4 Kasım 2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Paris Anlaşması iklim değişikliği ile mücadele konusunda bir dönüm noktasıdır. İlk kez bir anlaşma tüm ulusları iklim değişikliği ile mücadele etmek için bir araya getirmektedir. Paris Anlaşması bu mücadelede ülkelerin ihtiyaç duyduğu desteğin sağlanması konusunda da önemli maddeler içermektedir. Anlaşma ihtiyacı olan ülkelere mali, teknik ve kapasite geliştirme desteği için bir çerçeve sunmaktadır. Sözleşmenin temel hedeflerinden birisi küresel ortalama sıcaklık artışını 2°C sınırlandırmak ve mümkünse 1,5 °C altında tutmaktır. Ayrıca sürdürülebilir gıda üretimi ve düşük sera gazı emisyonlarının geliştirilmesine yönelik hedefler sözleşmede yer almaktadır. (UN, 2015, s. 3-10).

Küresel iklim değişikliği ile ilgili bu önemli sözleşmelerin; küresel bir mücadeleyi desteklemek, teşvik etmek ve sağlamak gibi hedefleri olsa da taraf devletlerin sorumlulukları bazı noktalarda farklılaşmaktadır. Bu da devletlerin gelişmişlik durumları, sera gazı salınım miktarları ve küresel iklim değişikliğinden ne kadar etkilendikleri ile ilgilidir. Dünyanın her bölgesi aynı şekilde, aynı seviyede iklim değişikliğinden etkilenmemektedir. Burada farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bu farklılıkların ortaya çıktığı bölgelerden biri ise Arktik'tir. Arktik, Kuzey Kutup Dairesi'nin üstünde kalan bölge olarak tanımlanmaktadır. Bu alan 27 milyon kilometrekarelik bir alanı kapsamaktadır. Bu alanın 9 milyon kilometrekaresi karalardan geri kalanı ise denizlerden oluşmaktadır. Arktik, birçok açıdan önemi giderek artan bir bölgedir. Özellikle küresel ısınmadan kaynaklı bu bölgedeki buzullar erimeye başlamıştır ve bölgede iklim hızla değişmektedir. Buzulların erimeye başlaması yeni deniz ticaret yollarının oluşmasının önünü açmıştır. Ayrıca bu bölgede keşfedilen doğal kaynaklar sonrasında bölge; ABD, Rusya ve Çin gibi önemli büyük devletlerin mücadele alanına dönüşmektedir (Akhiyadov, 2019, s. 1-3).

Arktik'in büyük güçlerin mücadele alanı haline gelmesini sağlayan en önemli gelişmeler potansiyel enerji kaynakları ve deniz ticaret yollarıdır. ABD İçişleri Bakanlığı'nın bilim kolu olarak faaliyet gösteren ABD Jeoloji Araştırması'nın (The United States Geological Survey) 2008 yılında yayınlamış olduğu raporda bölgede 90 milyar varil petrol, 1.670 trilyon kübik feet doğalgaz ve 44 milyar varil doğalgaz sıvısı rezervleri olduğu tahmin edilmektedir (UGS Fact Sheet 2008, s. 1-4). Bu veriler bölgenin nasıl bir mücadele alanına dönüşebileceğini anlaşılır kılmaktadır. Bu veriler dikkate alındığında bölgenin dünya petrol rezervlerinin %6'sına ve dünya doğalgaz rezervinin de yaklaşık %25'ine sahip olduğu görülmektedir. Haliyle Arktik'te, hem bölgeye kıyıdaş olan ABD, Danimarka, Kanada, Norveç Rusya hem de bölge dışında bulunan Almanya, Birleşik Krallık, Çin, Fransa, Güney Kore ve Japonya gibi ülkeler bu alanda mücadele etmektedirler (Sağsen, 2019).

5. Arktik'te İnsan Güvenliği Sorunları ve Bu Sorunlarla Mücadele

Arktik günümüzde birçok problem ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu problemlerin bir kısmı, büyük güçlerin bu bölgedeki mücadelelerinden, bölgenin hukuki statüsünden, bölgedeki doğal zenginlikten kaynaklanırken bir kısmı da küresel iklim değişikliğinden kaynaklanmaktadır. Özellikle küresel iklim değişikliğinin getirmiş olduğu sorunlar insan güvenliği konusuna daha da önem kazandırmaktadır. Bu bölgedeki küresel iklim değişikliğinin çevre, sürdürülebilir ekonomi, gıda ve birey üzerindeki olumsuz etkileri insan güvenliğine yönelik önemli tehditlerdendir. Arktik'teki çevresel güvenlik kaygılarının başlangıcı aslında Soğuk Savaş süresince ABD ve Sovyetler Birliği'nin Arktik Okyanusu'nda yapmış olduğu faaliyetler ve kullanmış olduğu nükleer denizaltılarıyla gündeme gelmiştir. Bu bölge, Soğuk Savaş boyunca en çok silahlandırılan ve en fazla askeri üssün bulunduğu bölgelerin başında olmuştur. Bu durum Arktik ülkelerini çevresel güvenlik konusunda ortak adım atmaya mecbur kılmıştır. 1989 yılında Arktik'in çevresel güvenliğini sağlamak amacıyla Kanada, Danimarka, Finlandiya, İzlanda, Norveç, İsveç, Rusya ve ABD arasında başlayan görüşmeler 14 Temmuz 1991 yılında, Arktik Çevre Koruma Stratejisi'nin (Arctic Environmental Protection Strategy) imzalanmasıyla sonuçlanmıştır (Gürcan, 2019, s.7).

Arktik Çevre Koruma Stratejisi'yle; Arktik ekosisteminin korunması, deniz kirliliğine yönelik kaynağı ne olursa olsun önleyici tedbirlerin alınması, yerli halkların kültürlerinin korunması, çevrenin düzenli olarak takip edilmesi, sürdürülebilir gıda ve enerji politikaları hedeflenmiştir (Arctic Portal Library, 1991). İklim değişikliği ile birlikte Arktik'te oluşabilecek olağan dışı doğa olaylarının sürdürülebilir enerji ve gıdaya yönelik olumsuz etkileri olması muhtemeldir. İklim koşullarının değişmesiyle birlikte enerji üretim tesislerinin zarar görmesi, hava sıcaklıklarındaki artışa bağlı olarak gıdanın saklanması soğutma maliyetlerinin artması, kuruyan akarsu ve barajlarda hidroelektrik santrallerin kullanılmasının mümkün olmaması olası sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca bu bölgede iklim değişikliğine bağlı olarak yaşam koşullarının değişmesi insanları başka bölgelere göç etmeye mecbur bırakabilir. Bu durumda sınır çatışmalarını ortaya çıkartabilir (Berk, 2023, s. 191).

Arktik'in karşılaşmış olduğu insan güvenliği sorunları daha çok iklim değişikliği ve çevresel koşullarla ilgilidir. İklim değişikliğine bağlı olarak çevresel koşulların değişmesi bölgede bulunan yerel halkların kültürlerine ve yaşam tarzlarına tehdit oluşturabilir. Arktik'te yaşayan nüfusun yaklaşık %10'unu bölgenin yerlileri oluşturmakta ve 40'tan fazla etnik grup yaşamaktadır (Arctic Centre, 2024). Arktik'in yerli halkları arasında Finlandiya, İsveç, Norveç ve Kuzeybatı Rusya'nın kutup çevresi bölgelerinde Saami, Rusya'da Nenets, Khanty, Evenk ve Çukçi, Alaska'da Aleut, Yupik ve Inuit (İñupiat), Kanada'da Inuit (Inuvialuit) ve Grönland'da Inuit (Kalaallit) bulunmaktadır. Bu etnik gruplar arasında kültürel, tarihi ve ekonomik geçmişler açısından büyük farklılıklar bulunmaktadır. Bu halklar sahip oldukları yaşam tarzları, kültürel bilgi ve birikimleriyle bu coğrafyanın koşullarına uyum sağlamışlardır. Bu halklar yaşadıkları toprakla bir bağlantı kurmuşlardır ki ren geyiği gütmeye, balıkçılık ve avcılık gibi geleneksel geçim kaynaklarına sahiptirler (Arctic Centre, 2024). Günümüzde yaşanan hızlı iklim değişikliğine uyum sağlamakta zorlanan bu halklar zorluklar yaşamakta ve insan güvenliğine yönelik tehditlerle ve tehlikelerle karşı karşıya kalmaktadırlar.

İklim değişikliğine bağlı olarak Arktik halklarının avladıkları hayvan popülasyonunda bir azalma görülmektedir. Arktik İzleme ve Değerlendirme Programının (AMAP) 2015 yılında hazırlanmış olduğu AMAP Değerlendirmesi 2015: Arktik'te İnsan Sağlığı (AMAP Assessment 2015: Human Health in the Arctic) başlıklı rapor bölgedeki ren geyiği sürülerinin ciddi bir şekilde azaldığını göstermektedir. Ayrıca bu raporda iklim değişikliğinden deniz canlılarının ve fok balıklarının da olumsuz etkilenebileceğine yer verilmiş ve bu konudaki araştırmaların sürdüğü belirtilmiştir (Asap, 2015, s. 130). Ren geyiğindeki ve diğer canlı türlerindeki azalmalar bu bölgede yaşayan halkların gıdaya erişimini zorlaştırmaktadır. Bazı türler artık belirli mevsimlerde geleneksel bölgelerinde bulunmadığından, geleneksel avcılık giderek daha zor hale gelmektedir. İklim değişikliğinin yanı sıra iklim değişikliğine bağlı olarak buzulların erimesi ve deniz ticaret yollarının açılmasıyla birlikte bölgede artan hidrokarbon faaliyetleri de bölgeyi olumsuz etkilemektedir. Bu faaliyetler doğal kaynakların kullanımındaki artışı, muhtemel petrol sızıntılarını, kaza risklerini ve çevre kirliliğini de beraberinde getirmektedir (Heininen, 2016, s. 223).

Arktik İzleme ve Değerlendirme Programının 2021 yılında hazırlanmış olduğu Arktik İklim Değişikliği Güncellemesi 2021: Temel Eğilimler ve Etkiler (Arctic Climate Change Update 2021: Key Trends and Impacts) başlıklı raporda ise 1971-2019 yılları arasında Arktik'te yaşanan sıcaklık artışının dünya genelindeki küresel ortalamadan 3 kat daha fazla olduğu vurgulanmıştır. Raporda ayrıca iklim değişikliğinin gıda güvenliğine ve avcılık üzerinden ekonomik kazançlarını elde eden bölge halklarının ekonomi güvenliğine olumsuz etkilerine yer verilmektedir. Değişen çevresel ve ekolojik koşullar, sağlık, refah, gıda güvenliği, geçim kaynakları, altyapı ve temiz içme suyunun mevcudiyeti üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır. Raporda yer verilen diğer bir konu da Covid-19'un neden olduğu olumsuz etkilerdir. Covid-19 farklı açılardan bölgeyi olumsuz yönde etkilemiştir. Öncelikle Covid-19 bölgede yaşayan insanların hayatı için bir tehlike oluşturmuş ve Covid-19 kaynaklı ölümler gerçekleşmiştir. Ayrıca Covid-19 bölgenin ekonomisini de olumsuz etkilemiştir. Lojistik hatlarında sorunlar yaşanmış ve bölgeye turistik seyahat düzenleyen programlarda azalma olmuştur. Covid-19 ayrıca bölgedeki araştırmaları da olumsuz etkilemiş, keşif gezileri ve saha çalışmaları ertelenmek zorunda kalmıştır (AMAP, 2021, s.2-7).

Soğuk Savaş boyunca Arktik, ABD ve SSCB arasındaki rekabetin önemli merkezlerinden biri günümüzde Arktik'e yönelik endişeler askeri konulardan ziyade ekonomik ve çevresel konulara yönelmektedir (Limon ve Gürdal Limon, 2023: 241). Arktik'i konu edinen araştırmalar, keşifler ve incelemeler doğrultusunda hazırlanan raporların tümü iklim değişikliğinin bu bölgede yaşayan yerli halkların hayatta kalmasını, yaşam tarzını sonuç olarak insan güvenliğini tehdit ettiğini kanıtlamaktadır. Bu tehditlere çözüm üretebilmek adına oluşturulan en önemli organizasyonlardan birisi Arktik Konseyidir. Bu konsey 1996 yılında kurulmuştur. Konsey; Arktik devletleri, Arktik yerli halkları ve diğer Arktik sakinleri arasında ortak Arktik sorunlarının çözümünü ve özellikle Arktik'te sürdürülebilir kalkınma ve çevre koruma sorunları konusunda iş birliğini, koordinasyonu ve etkileşimi teşvik etmektedir. Konseyin 8 üye ülkesi; Kanada, Danimarka, Finlandiya, İzlanda, Norveç, Rusya, İsveç ve ABD'dir. Ottawa Beyannamesi bu devletleri Arktik Konseyi Üyeleri olarak tanımlar. Sekiz devletin Arktik'te toprakları vardır ve bu nedenle bölgenin yöneticileri rolünü üstlenirler. Arktik Konseyi, çalışma grupları aracılığıyla çevresel, ekolojik ve sosyal içerikler üretmekte ve raporlar hazırlamaktadır. Konseyin belirlenen hedefi yerli halklar da dâhil olmak üzere tüm sakinleri için canlı, müreffeh, sürdürülebilir ve güvenli bir yuva sağlamaktır. Ayrıca bölgeyi haklarına ve refahına saygı duyulan bir barış, istikrar ve yapıcı iş birliği bölgesine dönüştürmek amaçlanmaktadır (Arctic Council, 2023, s. 4-18).

Arktik Konseyi üyesi devletlerin bölgeye yönelik izlemiş olduğu stratejiler, politikalar ve hedefler bölgenin geleceği için hayati bir öneme sahiptir. Kanada Hükümeti'nin 2019 yılında yayınlamış olduğu Kanada'nın Arktik ve Kuzey Politikası Çerçevesi (Canada's Arctic and Northern Policy Framework) belgesinin insan güvenliği ve iklim değişikliği ile ilgili bölgeye yönelik bölge halklarının yaşam kalitesini iyileştirmek, bölgenin çevresel korumasını sağlamak, ekosistemi ve biyolojik çeşitliliği korumak, iklim adaptasyonunu desteklemek, ekosistemlerin ve türlerin korunmasını, restorasyonunu ve sürdürülebilir kullanımını sağlamak, kültürel ve çevresel açıdan önemli alanları tanımak, yönetmek ve korumak için bölgeler, eyaletler ve yerli halklarla ortaklık gibi hedefler belirlenmiştir (Government of Canada, 2023, s.42-60). İsveç Hükümeti'nin 2016 yılında hazırlanmış olduğu Arktik için Yeni İsveç Çevre Politikası (New Swedish Environmental Policy of the Arctic) belgesinde bölgenin önemine vurgu yapılarak çevresel korumanın güçlendirilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. İsveç Hükümeti'nin bölgeye bakış açısı çevresel konular üzerinden şekillenmektedir. İsveç Hükümeti'nin önceliği iklim çabalarının geliştirilmesi, karada ve denizde biyolojik çeşitliliğin ve ekosistemlerin korunmasını sağlamak ve kaynakların sürdürülebilirliğini sağlamak şeklindedir (Government Offices of Sweden, 2016, s. 2-9).

Danimarka Krallığı'nın Arktik Stratejisi 2011–2020 (Kingdom of Denmark Strategy for the Arctic 2011–2020) belgesinde Danimarka'nın vurguladığı nokta Arktik'in karşılaşmış olduğu zorlukların üstesinden gelebilmek adına iş birliğinin geliştirilmesi olmuştur. Bu belgede Arktik'te yaşanan değişimler, son 10 yılda yaşanan küresel sorunların en önemlilerinden biri olarak gösterilmiştir. Çevresel kaygıları göz önünde bulundurarak kendi kendine yeten, sağlıklı üretken bir topluluk oluşturmak bu belgenin öncelikleri arasındadır. Ayrıca bu belgede yer verilen diğer bir önemli nokta hidrokarbon faaliyetlerinin çevresel olarak sürdürülebilir bir temelde uygulanabilmesini sağlamak için stratejik çevresel etki değerlendirmelerin

yapılması gerektiği vurgusudur (Arctic Portal Library, 2024, s.15-30). Norveç Hükümeti'nin 2021 yılında hazırlanmış olduğu Norveç Hükümeti'nin Arktik Politikası (The Norwegian Government's Arctic Policy) belgesinde Arktik'te yaşanan iklim değişikliğine dikkat çekilerek bölgeye yönelik hedefler bu doğrultuda belirlenmiştir. Ayrıca belgede Paris Anlaşması'na vurgu yapılmıştır. Norveç'in Paris Anlaşması kapsamındaki 2030 hedefi, sera gazı emisyonlarını 2030 yılına kadar 1990 seviyesine kıyasla en az %50 ila %55 civarında azaltmaktır. Norveç bu hedefe ulaşmak için AB ile iş birliği yapmaktadır. Hükümet, 2050 yılına kadar Norveç'in sera gazı emisyonlarını %90-95 oranında azaltmayı hedeflemektedir. Bununla birlikte belgede çevresel güvenlik konularına, yerel kültürün korunmasına, sosyal kalkınmaya, deniz kirliliğinin önlenmesine ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına yer verilmiş (Government of Norway, 2021, s. 3-5).

Finlandiya Hükümeti'nin 2021 yılında yayınlamış olduğu Finlandiya'nın Arktik Politikası Stratejisi (Finland's Strategy for Arctic Policy) belgesinde Finlandiya'nın bölgeye yönelik hedefleri ekolojik sistemi ve iklimi korumaya, sürdürülebilir kalkınmaya ve yerel hakların haklarına yönelik saygıya yöneliktir. Finlandiya'nın bölgeye yönelik stratejileri; iklim değişikliğinin azaltılması ve adaptasyon, yerel halkların refahı, alt yapı ve lojistiğin geliştirilmesidir (Government of Finnish, 2021, s. 3-12). İzlanda'nın 2021 yılında yayınlamış olduğu İzlanda'nın Arktik Bölgesi ile İlgili Konulardaki Politikası (Iceland's Policy on Matters Concerning the Arctic Region) başlıklı belgesinde İzlanda dış politikasının en önemli önceliğinin Arktik politikası olduğu vurgulanmıştır. İzlanda'nın bölgeye yönelik temelde iki politikası vardır. Bu politikalardan ilki iklim değişikliğine uyum sağlama ve iklim değişikliğiyle mücadeledir. İkincisi ise sürdürülebilir ve yeşil teknolojilerle ilgilidir. Arktik'te olası sorunları uluslararası hukuka göre iş birliği içerisinde çözmek, bölgeyi iklim değişikliğine karşı korumak, biyoçeşitliliği ve çevrenin korunmasını öncelikli hale getirmek, deniz taşımacılığında akaryakıt kullanımını durdurmak veya azaltmak, fosil yakıtların kullanımının azaltılarak yenilebilir kaynaklara erişiminin sağlanması, bölgede yaşayan halkların her türlü eğitim, sağlık ve refahının korunması bölgeye yönelik temel hedeflerdir (Government of Iceland, 2021, s. 2-13).

Arktik Konseyi'nin önemli üyelerinden biri olan Rusya'nın 2019'da hükümet tarafından onaylanan ve 2020 yılında yayınlanan Rusya Federasyonu Arktik Bölgesi'nin Geliştirilmesi ve 2035 Yılına Kadar Olan Dönemde Ulusal Güvenliğin Sağlanması Stratejisi (Strategy of Development of The Arctic Zone of the Russian Federation and The Provision of National Security for The Period to 2035) belgesinde diğer devletlerin aksine vurgulanan temel noktalar Kuzey Deniz Rotası yoluyla kaynak çıkarma ve Arktik'in askeri bakımdan güçlendirilmesine vurgu yapmaktadır. Belgede Arktik'in nüfusunun azalmasını, sosyal, ulaşım ve iletişim ağlarının zayıf gelişimini ve düşük jeolojik kaynak arama oranlarını en önemli üç ulusal güvenlik tehdidi olarak yorumlanmaktadır. Yayınlanan Rusya Federasyonu'nun 2035'e Kadar Arktik'teki Devlet Politikasının Temel İlkeleri (The Basic Principles of The Russian Federation's State Policy in The Arctic Until 2035) belgesinde ise belirlenen 5 temel hedeften ikisi Arktik'te yaşayan halklar ile doğrudan ilgilidir. Hedeflerden biri yaşam kalitelerini artırmaya, ikincisi ise orijinal yaşam alanlarını ve geleneksel yaşam tarzlarını korumaya yöneliktir (Lagutina, 2021, s. 3).

ABD'nin Arktik'e yönelik 2022 yılında hazırlanmış olduğu Arktik Bölgesi için Ulusal Strateji (National Strategy for The Arctic Region) belgesinde iklim krizi ve çevrenin korunması öncelikli bir konu olarak ele alınmaktadır. Bölge halklarının geçim kaynaklarını iyileştirmeye yönelik çabalar vurgulanmaktadır. Belgede iklim değişikliğinin Arktik halklarının geçim kaynaklarını ve bu halkların geleneksel yaşamlarını tehdit etmesine yer verilmiştir. Bölgeye yönelik hedefler ise iklim değişikliğine karşı direnç oluşturmak, iş birliğini arttırmak, bilimsel çalışmaları desteklemek, sürdürülebilir ekonomik altyapıyı güçlendirmek, bölge halklarının refahını arttırmak, kalkınmayı ilerletmek şeklindedir. Belgede ayrıca Rusya'ya yer verilmiş ve Rusya'nın bölgeye yönelik tutumu eleştirilmiştir. Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik savaşı ABD-Rusya arasındaki iş birliğini neredeyse imkânsız hale getirdiği belirtilmiştir. Bu belgeye göre ABD kendisini Rusya ile etkili bir şekilde rekabet edecek ve çıkarlarını koruyacak bir şekilde konumlandırmaktadır (The White House, 2022, s. 2-10.).

2020 yılında yayınlanan raporda ön plana çıkan diğer bir konu ise bölgeye yönelik tehditlerin anavatanı (homeland) yönelik tehditler olarak değerlendirilmesidir (The White House, 2022, s. 5). 2017 yılında yayınlanan Ulusal Güvenlik Stratejisi (National Security Strategy) belgesinde bölge daha çok serbest erişim ve ekonomik refah temelli konular üzerinden ele alınmıştır. Bu anlamda belgede bölgeye yönelik tehditler, ABD'nin refahı noktasında değerlendirilmiştir (The Historical Office, 2017, s. 40). 2015'te yayınlanan Ulusal Güvenlik Stratejisi (National Security Strategy) belgesinde ise Arktik, iklim değişikliği ve uluslararası iş birliği çerçevesinde ele alınmıştır. Bu belgede Arktik'e; Afrika boynuzu, Karayip Denizi, Güneydoğu Asya gibi sınır bölgelerle (frontier) birlikte yer verilmiştir (The Historical Office, 2015, s. 13). Bölgeye yönelik bu değişimde artan iklim sıcaklıkları önemli rol oynamaktadır. İklim değişikliği nedeniyle eriyen buzullar yeni ticaret yollarını oluşturmaktadır. Bu durum yeni erişilebilir bölgeleri de ortaya çıkarmaktadır. Arktik'e erişimin artması bölgeyi sınır bölgesinden anavatan bölgesine dönüşmesinde etkili olmuştur. Bu durum, ABD'nin Arktik'e yönelik yayınlamış olduğu strateji belgesinde de yer almıştır

Arktik Konseyi üyesi 8 ülkenin bölgeye yönelik stratejik belgeleri incelendiğinde bu ülkelerin bölgeye yönelik politikaları, amaçları, öncelikleri, hedefleri ve stratejileri görülebilir. Bu ülkelerin bölgeye yönelik politikaları, tutumları ve amaçları bölgenin geleceği açısından hayati bir öneme sahiptir. Fakat bu belgelerin hiçbiri insan güvenliği kavramına doğrudan atıf yapmamaktadır. Bununla birlikte insan güvenliğinin birtakım bileşenleri bu strateji belgelerine yansımıştır. Bu belgeler sadece politik, stratejik, ekonomik ve jeopolitik konuları değil sürdürülebilir kalkınmayı, çevresel problemleri, insani yönleri de kapsamaktadır. Belgeler doğrultusunda çoğu Arktik ülkesinin ekonomik güvenliğe yönelik önceliği sürdürülebilir kaynaklar, doğal kaynakların kullanımı, ekonomik kalkınma ve ticari çıkarla ilişkilidir. Çevre güvenliğinde ise iklim değişikliği, biyolojik çeşitliliğin korunması, çevre ve ekonomik kalkınma arasındaki denge ve ekosistemin korunması vardır. Toplumsal güvenlik açısından eğitim faaliyetlerinin desteklenmesi ve yerel halkların kültürlerinin, dillerinin korunmasına yer verilmiştir. Siyasal güvenlik açısından değerlendirilebilecek nokta ise Arktik'te yaşayan toplumların haklarının korunmasıdır.

Son olarak Arktik'in 2023-2024 dönem başkanlığını yürüten Norveç'in genel hedefi Arktik'te istikrarı ve yapıcı iş birliğini teşvik etmek yönündedir. Ayrıca bu dönem başkanlığında Norveç iklim değişikliğinin etkileri, sürdürülebilir kalkınma ve bölgede yaşayan insanların refahını artırma çabaları temel konular olarak karşımıza çıkmaktadır. Dört öncelikli konu vurgulanmaktadır. Bunlar; okyanuslar, iklim ve çevre, sürdürülebilir ekonomik kalkınma ve Kuzey'deki insanlardır. Bu dört tema üzerinden Norveç'in dönem başkanlığı politikaları şekillenmektedir. Norveç, Arktik'te yaşayan insanların geçim kaynakları, yerleşim düzenleri ve yaşam koşullarının değişmesinden dolayı konsey başkanlığı aracılığıyla Arktik toplumlarını geliştirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca gelişmiş tıbbi hazırlık konusunda iş birliği ve kültürel alanda yapılacak iş birliği dönem başkanlığını yapan Norveç tarafından önemli görülmektedir (Arctic Council).

6. Sonuç

Soğuk Savaş'ın sonlarına doğru farklılaşmaya başlayan güvenlik gündemi ile birlikte Soğuk Savaş'ın rekabetçi ortamından dolayı göz ardı edilen konular daha fazla ön plana çıkmıştır. Özellikle güvenliği büyük güçlerin mücadelesi çerçevesinde askeri tehditler üzerinden şekillenmesini eleştiren çalışmalar, uluslararası ilişkiler için düşük politika (low politics) olarak görülen ekonomi, çevre, sağlık ve insan güvenliğini etkileyen konuların da güvenlik çalışmalarının gündemine girmesine katkıda bulunmuştur.

İnsan güvenliği kavramı bünyesinde birçok bileşeni bulundurmaktadır. Bunlar; sağlık güvenliği, gıda güvenliği toplumsal güvenlik, siyasal güvenlik, çevresel güvenlik, ekonomik güvenlik ve kişisel güvenlidir. İnsan güvenliğine yönelik tehditler dünyanın farklı coğrafyalarında farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır. Arktik, insan güvenliği ile ilgili sorunların en belirgin şekilde ortaya çıktığı bölgelerden biridir. Çalışmanın konusu olan Arktik'te ortaya çıkan insan güvenliğine yönelik tehditler silahlı çatışmalar, terör eylemleri veya suç örgütleri değildir. Arktik'te insan güvenliğine yönelik tehditler iklim değişikliği, endüstrinin çevre üzerindeki etkisi, geleneksel ekonomilerin ve yerli halkların geleneklerinin yok olma ihtimalidir. İklim değişikliği yerli halkların mevcut kaynaklarının azalmasına ve geleneksel hayat tarzlarının değişmesine neden olmaktadır.

Arktik'teki insan güvenliği dikkate alınırken bölgenin ekosistemini de göz önünde bulundurmak gerekir. Küresel ısınmaya bağlı ekosistemdeki değişimler bölgenin istikrarı ve deniz yaşamının çoğunun biyolojik temelini tehdit etmektedir. Özellikle bu bölgede yaşayan yerel halk için insan güvenliği, üzerinde yaşadıkları topraklarda çevresel bütünlüğün korunması anlamına gelmektedir. Bölge halkları için yaşam tarzlarının, kültürlerinin, dillerinin ve geleneksel geçim kaynaklarının korunması oldukça önemlidir. Bu tehditlere yönelik mücadelede uluslararası hükümet dışı örgütlerin izlemiş olduğu politikaların yanı sıra Arktik Konseyi üyesi ülkelerin izlemiş olduğu politikalar ve bölgeye yönelik stratejileri bölgenin geleceği için hayati öneme sahiptir. Birleşmiş Milletler Yerli Halklar Bildirisi (UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples) gibi belgelerde yer alan maddeler bir anlamda yerli halklar ile geleneksel toprakları arasındaki bağlantıyı ve halkların bu toprak üzerindeki haklarını tanımaktadır. BM Bildirgesi'nin 25. ve 26. maddelerine göre yerli halkların sahip oldukları toprakları ve kaynakları işletme ve kontrol etme hakkına sahip oldukları, devletlerin bu hakları tanımaları gerektiği ve yerli halkların gelenek ve değerlerine saygı gösterilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Arktik Konseyi üyelerinin bölgeye yönelik strateji belgelerinde doğrudan insan güvenliği kavramına yönelik bir atıf bulunmamasının yanı sıra stratejilerin içeriği esas olarak insan güvenliği yaklaşımının bileşenleri olan ekonomik ve çevresel güvenliği içermektedir. Ekonomik ve çevresel konuları ön plana çıkarmak bazen ulusal çıkarlarla da ilişkilendirilebildiğinden Arktik Konseyi üyesi devletlerin strateji belgelerinde bölgenin yerli halklarının haklarına yönelik ve çevresel bozulmaya yönelik endişeler ve politikalar insan güvenliği çerçevesinde ele alınmalıdır.

Gelecek yıllarda Arktik'in karşı karşıya kalacağı en büyük tehditlerden biri, iklim değişikliğinin hızlanması ve bunun sonucunda bölgedeki ekosistemlerin ve yerli halkların yaşam koşullarının daha da kötüleşmesidir. Bu bağlamda, Arktik Konseyi'nin, iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum stratejilerini daha da güçlendirmesi kritik olacaktır. Küresel ısınmanın etkilerini hafifletmek için yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapma, fosil yakıt kullanımını azaltma ve karbon emisyonlarını sınırlama gibi önlemler Arktik bölgesinin sürdürülebilir geleceği için hayati önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Ağır, B. S. (2022). *Güvenlik çalışmaları: kuram, kavram ve eleştiri*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Akhiyadov, M. (2019, 12 Haziran). *Yeni bir jeopolitik mücadele alanı: Arktik bölgesi*. İnsamer. <https://www.insamer.com/tr/uploads/pdf/etkinlik-yeni-bir-jeopolitik-mucadele-alani-arktik-bolgesi.pdf>
- AMAP. (2015, 30 Aralık). *AMAP assesment 2015: Human health in the Arctic*. Arctic Monitoring and Assessment Programme. <https://www.amap.no/documents/doc/amap-assessment-2015-human-health-in-the-arctic/1346>
- AMAP. (2021, 20 Mayıs). *Arctic climate change update 2021: Key trends and impacts summary for policy-makers*. Arctic Monitoring and Assessment Programme. <https://www.amap.no/documents/doc/arctic-climate-change-update-2021-key-trends-and-impacts.-summary-for-policy-makers/3508>
- Arctic Center. (2024, 22 Haziran). *Arctic indigenous peoples*. <https://www.arcticcentre.org/EN/arcticregion/Arctic-Indigenous-Peoples>
- Arctic Portal Library. (1991, 1 Kasım). Arctic environmental protection strategy. https://library.arcticportal.org/1542/1/artic_environment.pdf
- Arctic Portal Library. (2024, 20 Haziran). *Kingdom of Denmark strategy for the Arctic 2011–2020*. <https://library.arcticportal.org/1890/1/DENMARK.pdf>
- Barnett, J. (2017). Çevre güvenliği. A. Collins (Ed.), *Çağdaş güvenlik çalışmaları* içinde (s. 104-116). (Çev. N. Uslu). Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi.
- Berk, M. B. (2023). Arktik enerji güvenliği: Yeni güvenlik tehdidi mi yoksa iş birliği alanı mı?, B. A. Soner, Ş. Toktaş & O. Çiftçi (Eds.), *Yeni güvenlik tehditleri* içinde (s. 185-214). Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Brauch, H. G. (2008). Güvenliğin yeniden kavramsallaştırılması: Barış, güvenlik, kalkınma ve çevre kavramsal dörtlüsü. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 5(18), 1-47.
- Briggs, C. M. (2014). Arctic environmental security and abrupt climate change. G. H. Gjørv, D. R. Bazely, M. Goloviznina & A. J. Tanentzap (Eds.), *Environmental and human security in the Arctic* içinde (s. 98-112). Routledge.
- Buzan, B., Wæver, O. & Wilde, J. D. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.

- Dalby, S. (2008). Environmental change. P. D. Williams (Ed.), *Security studies: An introduction* içinde (s. 260-273). Routledge.
- Ersoy, G. & Uysal Oğuz, C. (2021). Arktik yerli halkları için insan güvenliği sorunu olarak iklim değişikliği. *International Journal of Politics and Security*, 3(1), 156-179.
- Gjørøv, G. H. & Goloviznina, M. (2014). Introduction: Can we broaden our understanding of security in the Arctic?. G. H. Gjørøv, D. R. Bazely, M. Goloviznina & A. J. Tanentzap (Eds.), *Environmental and human security in the Arctic* içinde (s. 1-13). Routledge.
- Government of Canada. (2023, 22 Eylül). *Canada's Arctic and northern policy framework*. <https://www.rcaanc-cirnac.gc.ca/eng/1560523306861/1560523330587#s6>
- Government of Finnish. (2021, 18 Temmuz). *Finland's strategy for Arctic policy*. https://library.arcticportal.org/2813/1/Finlands_Strategy_for_Arctic_Policy.pdf
- Government of Iceland. (2021, 1 Ocak). *Iceland's policy on matters concerning the Arctic region*. https://www.government.is/library/01-Ministries/Ministry-for-Foreign-Affairs/PDF-skjol/Arctic%20Policy_WEB.pdf
- Government of Norway. (2021, 1 Ocak). *The Norwegian government's Arctic policy*. https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/arctic_policy/id2830120/#tocNode_30
- Government of Sweden. (2016, 27 Ocak). *New Swedish environmental policy for the Arctic*. <https://government.se/reports/2016/01/new-swedish-environmental-policy-for-the-arctic/>
- Güçlü Akpınar, B. (2017). Uluslararası hukuk çerçevesinden Arktik güvenliği politikalarının analizi: Rusya ve ABD örneği. *Savunma Stratejileri Dergisi*, 16(2), 83-118.
- Hampson, F. O. (2008). Human security. P. D. Williams (Ed.), *Security studies: an introduction* içinde (s. 229-243). Routledge.
- Heininen, K. L. (2016). On climate change as relevant geopolitical and security factor in the circumpolar north. L. Heininen, & H. Nicol (Eds.), *Climate change and human security from a northern point of view* içinde (s. 219-250). Centre on Foreign Policy and Federalism.
- Homer-Dixon, T. (1991). On the threshold: Environmental changes as causes of acute conflict. *International Security*, 16(4):76-116.
- IPCC. (2021, 12 Aralık). *Climate change 2021: Summary for all*. https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/downloads/outreach/IPCC_AR6_WGI_SummaryForAll.pdf
- IPCC. (2022, 28 Şubat). Climate change: A threat to human wellbeing and health of the planet. https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/downloads/press/IPCC_AR6_WGII_PressRelease-English.pdf
- Kaplan, R. D. (1994). The coming anarchy. *The Atlantic Monthly*, 273(2): 44-76.
- Karabulut, B. (2015). *Küreselleşme sürecinde güvenliği yeniden düşünmek*. Barış Kitabevi.
- Kerr, P. (2017). İnsani güvenlik. A. Collins (Ed.), *Çağdaş güvenlik çalışmaları* içinde (s. 190-207). (Çev. N. Uslu). Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi.
- Krause, K. & Williams, M. C. (1996). Broadening the agenda of security studies: Politics and methods. *Mershon International Studies Review*, 40(2), 229-254.
- Lagutina, M. (2021). The place of the concept of 'human security' in the strategies of the Arctic countries. *Northern Sustainable Development Forum 2020*, 1-6. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202111200028>
- Limon, O. & Gürdal Limon, E. (2023). Arktik güvenliğini yeniden düşünmek: Değişimler ve zorluklar. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 12(2), 223-248.
- Mathews J. T. (1989). Redefining security. *Foreign Affairs*, 68(2), 162-177.
- Sağsen, İ. (2019, 22 Nisan). *Arktik bölgesi jeopolitiği*. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/arktik-bolgesi-jeopolitigi/1459727>
- Swiss Re Institute. (2021, 1 Nisan). *The economics of climate change: No action not an option*. [swiss-re-institute-expertise-publication-economics-of-climate-change.pdf](https://www.swissre.com/expertise-publication-economics-of-climate-change.pdf)
- Szpak, A. (2017). Human security of the indigenous peoples in the Arctic: The Sami case. *International Studies Interdisciplinary Political and Cultural Journal*, 20(1), 75-96.
- The Arctic Council, (2024). *Norway's chairship, 2023-2025*. <https://arctic-council.org/ru/about/norway-chair-2/>
- The Arctic Council. (2023, 1 Ocak). *The Arctic council a quick guide*. <https://oaarchive.arctic-council.org/bitstreams/4afe5d8e-16be-4bf6-b7c3-1e2de9dde170/download>
- The Historical Office. (2015, 6 Şubat). *The national security strategy of the United States of America*. <https://history.defense.gov/Historical-Sources/National-Security-Strategy/>
- The Historical Office. (2017, 18 Aralık). *National security strategy*. <https://history.defense.gov/Historical-Sources/National-Security-Strategy/>

- The United States Geological Survey. (2008, 24 Temmuz). *Circum-Arctic Resource appraisal: Estimates of undiscovered oil and gas north of the arctic circle*. <https://www.usgs.gov/publications/circum-arctic-resource-appraisal-estimates-undiscovered-oil-and-gas-north-arctic>
- The White House. (2022, 10 Ocak). *National strategy for the Arctic region*. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/National-Strategy-for-the-Arctic-Region.pdf>
- United Nations. (1992, 9 Mayıs). *United nations framework convention on climate change*. <https://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf>
- United Nations. (1997, 10 Aralık). *Kyoto protocol to the United Nations framework convention on climate change*. <https://unfccc.int/sites/default/files/resource/docs/cop3/107a01.pdf>
- United Nations. (2015, 12 Aralık). *Paris agreement*. https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf
- Walt, S. M. (1991). The renaissance of security studies. *International Studies Quarterly*, 35(2), 211-239.
- Watt, F. & Wilson, F. (2002). *Hava ve iklim*. (G. B. Bağcı, Çev.). Tübitak Yayınları.
- Williams, P. D. (2008). Security studies an introduction. P. D. Williams (Ed.), *Security studies: An introduction* içinde (s. 1-12). Routledge.

Impact of Global Warming on the Arctic Region and World Trade Routes

Mesut Şöhret¹

Abstract

The Arctic region is increasingly recognized for its environmental changes and geopolitical importance caused by climate change. The Arctic has become a symbol of climate change in recent years, as rising temperatures worldwide have caused significant ice melt. The melting of Arctic glaciers presents opportunities and challenges for many countries in international politics. The environmental transformation experienced in the Arctic region is opening up new trade routes. It is also revealing previously inaccessible natural resources such as oil, gas, and minerals. Melting glaciers may increase global trade, but they also raise concerns about environmental degradation and geopolitical tensions. While melting glaciers create new avenues for trade and resource extraction, they are also causing geopolitical tensions between major powers. As polar ice caps melt and new sea routes emerge, the Arctic has become a focal point for global competition between major powers, particularly the United States, Russia, and China. This study presents the effects of the global melting in the Arctic region on maritime trade routes and the current and future economic and commercial competition between states in this area.

Keywords: Arctic Region, Global Warming, Climate Change, World Trade Routes, New Trade Routes in the Arctic Region

Jel Codes: Q5, R4, Q54,

Küresel Isınmanın Arktik Bölge ve Dünya Ticaret Rotalarına Etkileri

Özet

Arktik bölgesi, yalnızca iklim değişikliğinden kaynaklanan çevresel değişiklikleriyle değil, aynı zamanda jeopolitik önemiyle de giderek daha fazla tanınmaktadır. Arktik, son yıllarda dünya genelinde artan sıcaklıkların önemli buz erimesine yol açmasıyla birlikte iklim değişikliğinin bir sembolü haline gelmeye başlamıştır. Arktik buzullarının erimesi uluslararası politikada birçok ülke için hem fırsatlar hem de zorluklar sunuyor. Öyle ki Arktik bölgede yaşanan çevresel dönüşüm, yeni ticaret rotaları açmaktadır. Ayrıca petrol, gaz ve mineraller gibi daha önce erişilemeyen doğal kaynakları ortaya çıkarıyor. Eriyen buzullar, küresel ticareti artırabilecek ancak aynı zamanda çevresel bozulma ve jeopolitik gerginlikler konusunda endişelere yol açmaktadır. Buzulların erimesi bir taraftan ticaret ve kaynak çıkarma için yeni yolları ortaya çıkarırken, aynı zamanda büyük güçler arasındaki jeopolitik gerginliklerinde artmasına neden olmaktadır. Kutuplardaki buzullar eridikçe ve yeni deniz rotaları ortaya çıktıkça Arktik, özellikle Amerika Birleşik Devletleri, Rusya ve Çin olmak üzere büyük güçler arasındaki küresel rekabetin odak noktası haline gelmeye başlamıştır. Bu çalışmada Arktik bölgede yaşanan küresel erimenin deniz ticaret yolları üzerindeki etkileri ve bu alanda devletler arasındaki mevcut ve gelecekteki ekonomik ve ticari rekabet ortaya konulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Arktik Bölgesi, Küresel Isınma, İklim Değişikliği, Dünya Ticaret Yolları, Arktik Bölgesi'nde Yeni Ticaret Yolları

Jel Kodları: Q5, R4, Q54

Statement of Research and Publication Ethics

The study does not require an ethics committee decision.

Authors' Contributions to the Article

M. Ş. contributed solely to the design and implementation of the study, the analysis of the results, and the writing of the text. The author's contribution to the article is 100%.

Declaration of Interest

There is no conflict of interest/conflict between the author and third parties in the study.

¹ Doç. Dr. Gaziantep Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Gaziantep / Türkiye, sohretmesut@yahoo.com, ORCID ID: 0000-0003-4052-9286.

1. Introduction

The effects of global climate change are felt in various ways all over the world and lead to some alternative consequences. One of these is the new alternative routes emerging in terms of maritime lines in the Arctic region. Global climate change has placed the Arctic at the center of geopolitics; the melting of ice in the region has begun to transform the region from an area of scientific interest into a vortex of competing commercial, national security, and environmental concerns, with profound consequences for the international law and political system. The economic and political importance of the Arctic, which is becoming increasingly accessible as ice melts due to rising global temperatures, should not be ignored. As the region opens up to increased human activities such as commercial shipping, tourism, and oil and gas exploration, maritime vessels will increase the density of commercial work. In this case, as commercial activities increase, the ice cover in the region will become grayer. It will cause more sunlight to be absorbed, further accelerating the melting process of the glaciers.

The melting rate of the glaciers in the Arctic has gone beyond being a scenario that can be seen in science fiction movies. Only half of the ice in 1950 remains in the region (Ebinger and Zambetakis, 2009, p.1216). Moreover, since 2013, ice-free arctic summers have begun to appear in certain regions in the last 10 years. The region was opened to global trade for the first time on 21 August 2009, with the announcement that two German commercial ships, accompanied by icebreakers, were heading from Vladivostok to the Netherlands via the Northern Sea Route (Reuters, 2009). Trade routes have played a key role in economic and political developments throughout history. The preservation of existing trade routes and the discovery and implementation of new trade routes have played a vital role in many historical developments. Similarly, today, trade routes have a key role not only geopolitically, but also because they are economical and safe. Because the crowded and long trade routes used in foreign trade are measured by the time gained. To reduce costs in foreign trade, the shortest time and most economical route is sought.

The length of the route used and, salt and food problems of sailors and pirates are still negative factors that make maritime trade risky. These factors contribute to the determination of routes, the construction of shortcuts, and the high reputation of the countries through which the route passes, as well as to the development of maritime trade. Ports, whose development stopped with the development of railways, continue to undertake the function of controlling foreign maritime trade.

The need for any country to lead and direct other countries in the world economy is one of the factors that make maritime trade risky. In recent years, there have been discussions about melting the ice in the Arctic region and whether a shipping channel should be opened that would reduce the distance between the Far East and Europe. The passage that the global war will occur in the new century has been claimed by those who argue that the effects are unpredictable or distant from the effects and that the world is used continentally.

This study aims to reveal the recent changes in maritime trade routes due to global warming. The importance of new trade routes in global trade and their geopolitical effects, especially in the Arctic region due to the melting of glaciers, are analyzed. In this context, the study first reveals the importance of trade routes in the Arctic region in the historical process and emphasizes what the process called the Age Arctic. Then, it shows how global warming melts the glaciers in the Arctic region and the effects of the resulting melting on the seas and glaciers over the years. Following this, the factors that have been effective in making the Arctic region accessible after technological developments have been revealed and the economic effects of this situation and its potential effects on World Trade Routes have been examined. In addition, the geopolitical and economic competition areas experienced in the Arctic region, which has become an important area at the center of global politics in today's world, have been revealed. The regional cooperation and diplomatic efforts in the region were emphasized. The study was conducted using the document review method and was prepared theoretically by using books, articles, scientific reports, and other secondary sources written on climate change and changes in trade routes. This study, which investigates the effects

of climate change on trade routes in the Arctic region in the literature, is expected to contribute to the literature since there are not many studies of this type.

The study generally focuses on the economic and geopolitical effects of climate change caused by global warming in the Arctic region. In this respect, the environmental effects of global warming in the Arctic region and the effects on living and human life in this region are excluded from the scope. In addition, the numerical data and visuals used in the study were taken from reports published by world-renowned institutions.

2. Historical Context of Arctic Trade Routes

The idea of Arctic trade routes dates back several centuries, driven primarily by European exploration during the Age of Discovery. European explorers sought a safe and direct route to the riches of Asia, bypassing the long and dangerous journey to the southern tip of Africa or South America. Early explorations were led primarily by English, Dutch, and Spanish explorers. John Cabot (1497) and Martin Frobisher (1576) are notable figures who made the first attempts to find a passage to the northwest through the Arctic waters of North America (Baugh, 2022). While Western explorers focused on the Northwest Passage, Russian explorers were engaged in discovering the Northeast Passage, or the Northern Sea Route, along the Siberian coast. Russian expeditions, including those led by Semyon Dezhnev (1648) and Vitus Bering (1728), mapped much of the Siberian coastline. These roads were crucial for connecting remote parts of the Russian Empire and facilitating the fur trade. (History of Arctic Marine Transport, 2009).

“In the 19th century, explorers wanted to map the Northwest Passage from the Arctic Ocean and find a shortcut over there. This passage would serve as a shortcut between the North Atlantic and North Pacific. Explorers would take ships up Greenland's west coast, then try to weave through Canada's Arctic islands, before going down the Bering Strait between Alaska and Russia. The problem was that the route was mostly blocked by impenetrable ice even in the summer. On one of the best-known expeditions - that of the UK's Sir John Franklin in 1845 - all 129 crew members perished after their two vessels got stuck.” (Murphy, 2018)

On the other hand, in the 20th century, The Soviet Union invested significantly in the development of the Northern Sea Route for strategic and economic reasons. The construction of icebreakers and the establishment of Arctic ports were pivotal in making this route operational. The latter half of the 20th century and the early 21st century have seen significant changes in the feasibility and interest in Arctic trade routes, primarily driven by climate change and technological advancements.

Nowadays, it is seen that global interest is directed towards the Arctic, and especially the expressions “The Age of the Arctic” or “Polar Age” are starting to be used frequently (Hoel and Ravna, 2010, p.158-159). The expression “Arctic Age”, which was first used by Oran R. Young in 1985, stating that it would not be an exaggeration, is a highly predictive conceptualization in that it points to the future of the Arctic during the Cold War and emphasizes its global importance. (Gümrükçü, 2015, p. 7-9). Among the reasons that led Young to use this expression; the topics include natural resources in the region, sea passageways, environmental problems, local people, and industrialization. It does not go unnoticed that he emphasizes that the Arctic, unlike Antarctica, is a border (border geography) (Young, 1985, p. 60-162). Nearly twenty years after Young's findings, the effects of global climate change especially the decrease in Arctic Ocean sea ice, the demand for natural resources in the region, and the increase in global interest in the region are clear proof of his correctness in his assessments (Limon, 2020a, p.120).

The framework of great power competition may be decisive in understanding how future interaction and possible cooperation between Russian and Chinese military activities in the Arctic will work against US national security interests. Military developments and energy issues, the two drivers of competition, may be decisive. Considering the sanctions imposed on Russia due to the Ukraine Crisis, the rising trade wars between the USA and the EU and China, and the increasingly colder relations between the USA, it remains

unclear how the USA will continue its interaction with the other Arctic States. States such as Russia and China, which influence the international security environment, compete with the USA and are close to the USA in terms of military power capacity, are expanding their military, economic, and political spheres of influence in the Arctic by making good use of the sensitivities created by the strategic environment without escalating into armed conflict, while the USA continues to negatively affect its deterrence. Regardless of the final draft of the new strategy document for the USA in the future, it is inevitable that the USA's Arctic policy will turn into a more proactive structure. Despite the United States' desire to purchase Greenland, the United States faces the potential for China and Russia to increase their presence and influence in Greenland (Limon, 2020c, p. 293-294).

3. Climate Change and Its Effect on Melting Ice over Arctic Region

The entire climate system receives power and energy from the Sun. However, almost half of the solar radiation reaching the Earth's surface is reflected from the Earth. The high “albedo”² effect of the Polar Regions is important in this. The albedo effect ensures that almost all of the sunlight hitting the sea ice surface is reflected. Thus, the sea surface does not heat up and the high albedo effect helps keep the Polar Regions cold. If climate change warms the Polar Regions and melts the sea ice, the Polar Regions will have a surface that is less reflective of solar radiation, thus more heat will be absorbed in the ice-free seas, and more melting of the glaciers will occur (Gautier, 2014, p. 21-22).

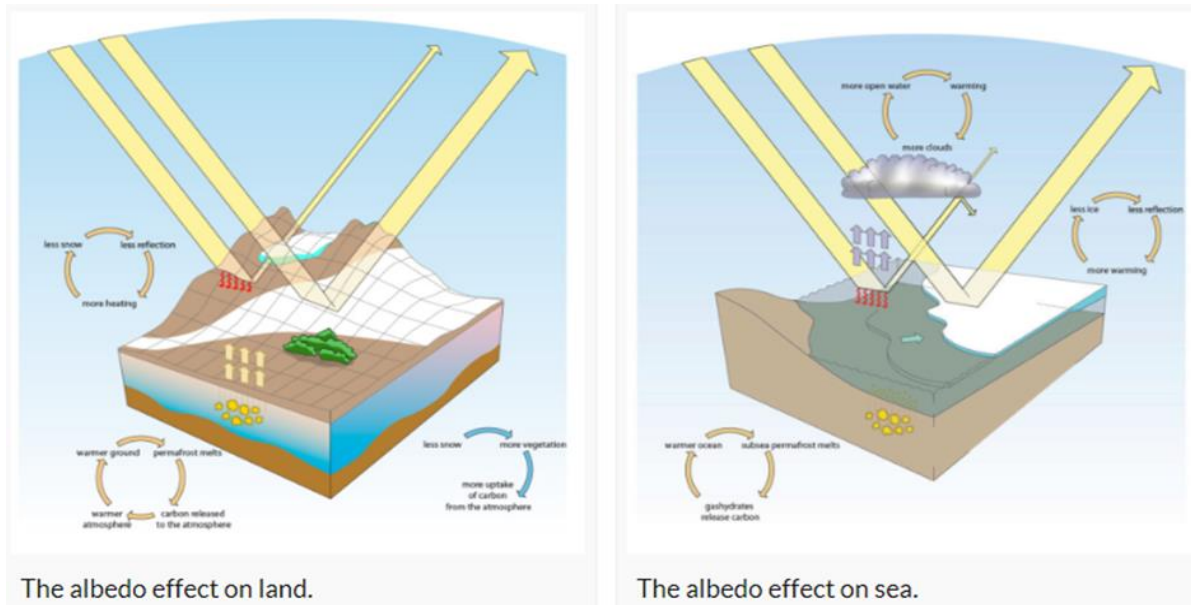

Figure 1. Albedo Effect on the Land and Sea

Source: NPolar (2024)

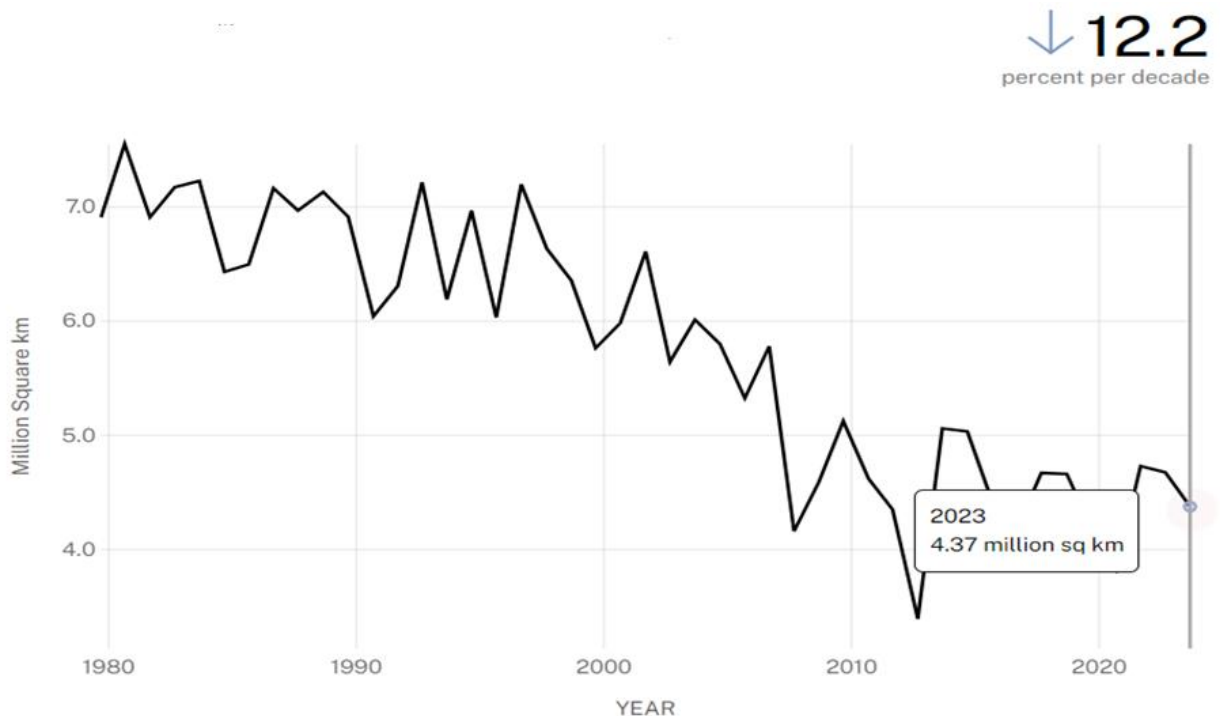
Many glaciers around the world have been melting rapidly since the early 1900s. Since the industrial revolution, carbon dioxide and other greenhouse gas emissions have increased temperatures in the poles, causing the glaciers there to melt rapidly, causing sea levels to rise and land to emerge.

Today, temperatures measured on land and at sea on Earth for more than a century show that the global average surface temperature is increasing. While the global average temperature in the 20th century was +13.9 °C, the average temperature on global land and ocean surfaces during 2019 was +0.95 °C above the 20th-century average. Earth's temperature has risen by an average of 0.06 °C per decade since 1850, or

² Albedo is an expression of the ability of surfaces to reflect sunlight (heat from the sun). Light-coloured surfaces reflect most of the sun's rays back into the atmosphere (high albedo). Dark surfaces absorb the sun's rays (low albedo). Albedo is the ability of a surface to reflect solar energy. See, (NPolar, 2024)

about 2 °C in total. In addition to that 2023 was the warmest year since global records began in 1850 by a wide margin. The 10 warmest years in the historical record have all occurred in the past decade (2014-2023) (Lindsey and Dahlman, 2024).

All of these developments are human-induced and are essentially the result of the capitalist mode of production. Even if states significantly reduce carbon emissions in the coming decades, more than a third of the world's remaining glaciers are expected to melt before 2100 (although there is no consensus yet). Today, approximately 10% of the land area on Earth is covered by glaciers. Almost 90% is in Antarctica, with the remaining 10% in the Greenland ice cap. When it comes to sea ice, 95% of the oldest and thickest ice in the Arctic has already disappeared. Glaciers around the world can range from a few hundred years of ice to several thousand years of ice, providing a scientific record of how climate has changed over time. Thanks to their work, we gain valuable information about how rapidly the planet is warming. They provide scientists with a record of how the climate has changed over time (Hancock, 2023).

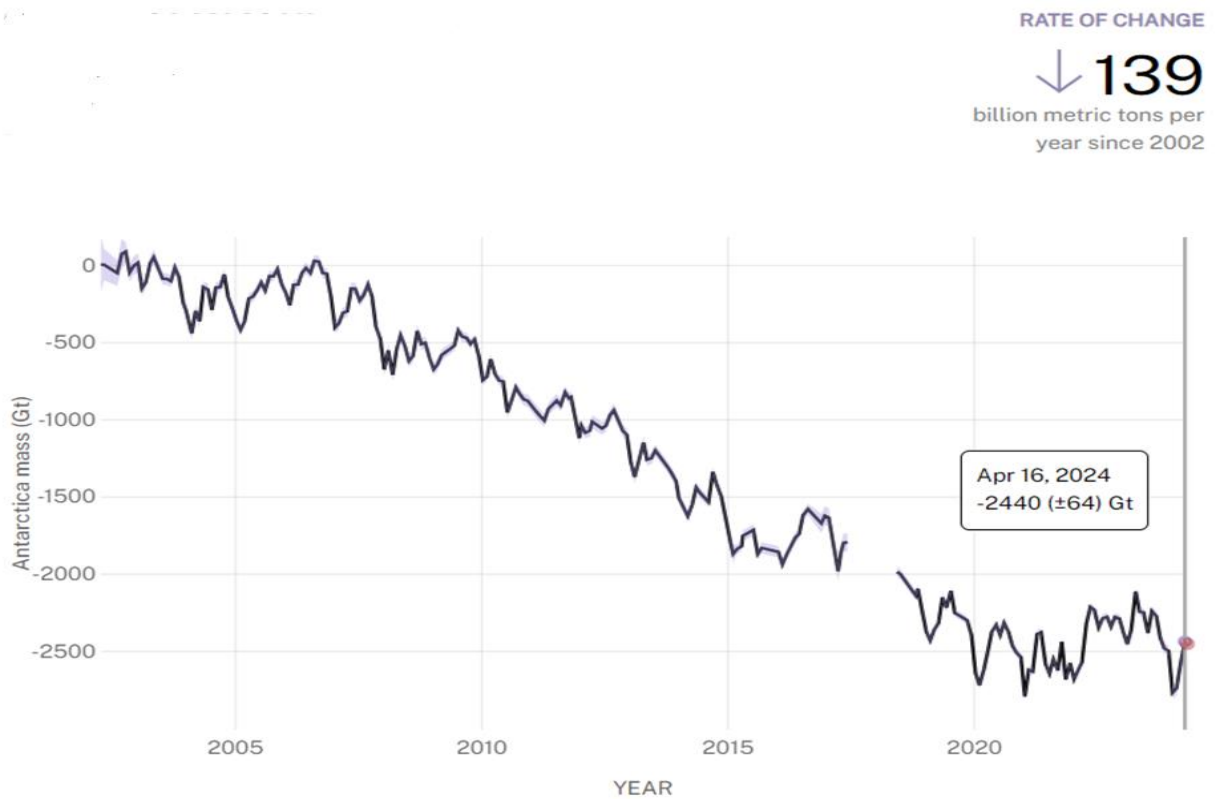

Graphic 1. Decreasing Amount of Ice in the Arctic Region by Years

Source: NASA (2023)

As seen in Graphic 1 above, it can be seen that the glaciers in this region have gradually decreased since 1979, when records began to be kept by NASA, and until today. Accordingly, Arctic sea ice reaches its minimum size every September. September Arctic sea ice extent is decreasing by 12.2% per decade due to rising temperatures, compared to its average extent from 1981 to 2010. In addition, the amount of sea ice in 2012 represents the lowest level in satellite records (NASA, 2023).

On the other hand, as a result of this melting, Antarctica loses an average of 150 billion tons of ice mass per year. Greenland, on the other hand, loses approximately 270 billion tons per year, contributing to sea level rise (NASA, 2024). The loss of Arctic ice is contributing to rising sea levels and further accelerating global warming, creating a cycle that could have catastrophic consequences worldwide.

Graphic 2. Mass Change in the Arctic Region between 2002 and 2024

Source: NASA (2024)

As seen in Graph 2 above, the sea areas in the Arctic region and the land ice sheets in Greenland have lost great mass from 2002 to the present. Essentially, this situation brings up a very serious danger. Because the ice sheets in Greenland and Antarctica store approximately two-thirds of the fresh water on Earth. “They are losing ice due to the Earth’s surface and ocean warming. Meltwater from these ice sheets is responsible for approximately one-third of the global average rise in sea level since 1993” (NASA, 2024).

Sea ice cover in the Arctic region declined rapidly in July 2024, reducing daily ice cover by the end of the month to the third lowest level in the 46-year satellite record. The average Arctic sea ice extent for July 2024 is 7.89 million square kilometers, the sixth lowest in the 46-year passive microwave satellite record. “As of August 1, 2024, daily sea ice extent is the third lowest behind 2019 and 2020 and just below the record low year of 2012. Sea ice extent in July was 1.58 million square kilometers below the 1981-2010 average and 600,000 square kilometers above that of 2020; this was also the record low in July” (National Snow and Ice Data Center, 2024). Worryingly, melting all the ice in Greenland would cause global sea levels to rise by as much as 6 meters. Although the melting of glaciers in the Arctic region as a result of global warming causes global climate change and sea level rise, especially in the Atlantic Ocean, this will not only make it an accessible region shortly, especially during the summer months, but also become one of the new routes of international trade.

While the earth was subject to extensive initiatives and changes by human beings in the past, today climate change is a new element for human beings. The combined effects of global resource depletion, climate change, and technological progress mean that the natural resource base in the Arctic, such as fisheries, minerals, oil, and natural gas, is now increasingly abundant and available. This has begun to add economic value to the Arctic natural environment. Apart from the hydrocarbon resources of the Arctic, potentials such as geothermal, wind, and hydroelectricity are emerging, an increasing number of tourists are coming

to the region, shipping activities are expanding, and intercontinental shipping is developing, although it may take a few more decades to approach the scale of the current main shipping routes. Uncertainties about future environmental conditions are compounded by uncertainties about the size and accessibility of new energy basins in the Arctic, the pace of technological developments, oil, and natural gas prices, the future shape and demands of the global economy, and the political preferences of Arctic States (Limon, 2020b, p. 236-237)

4. Technological Advancements in Arctic Navigation

In recent years, several technological developments have emerged that enhance navigation and maritime operations in the Arctic region, particularly in the context of global warming and the resulting changes in ice coverage. These technological advancements not only improve navigation and operational safety in the Arctic but also contribute to the sustainable development of the region as it becomes more accessible due to climate change. Here are some key advancements:

Icebreakers: “The gradual erosion of sea ice in the Arctic region is the natural and most visible feature of the warming climate. The consequences of ice loss are a major concern for the world’s marine infrastructure. Ice-free Arctic summers bring new challenges and opportunities for shipping companies to develop modern technologies that can confront the gradual disappearance of seasonal long-lived sea ice” (Arctic Portal, 2024a). Icebreakers are specialized ships designed to navigate and break through sea ice. They are crucial for maintaining and expanding Arctic trade routes. The need for icebreaking ships arose because of the opportunities to navigate arctic ice-covered waters and keep the trade route open in all seasonal or permanent ice conditions. Newer icebreakers are equipped with more powerful engines, reinforced hulls, and advanced icebreaking technology. These ships can operate in thicker ice and harsher conditions than older models. Current ships, whether powered by gas turbines, diesel-electric, or nuclear energy, are extremely difficult to operate due to their thick, rounded keels and lack of stability-providing protrusions that cause constant movement, causing annoying noise and vibration. The design and construction of ice-class ships have evolved, with stronger hulls and enhanced capabilities to operate in icy waters. These vessels can withstand harsh conditions, reducing the risk of accidents and enabling year-round navigation. Russia has developed nuclear-powered icebreakers such as the Arctic class, which can operate for long periods without refueling and break ice up to 3 meters thick. It is possible to say that Russia has a relatively pioneering technology in this regard. “Already the first icebreaker to go to the Arctic was the Russian nuclear-powered ship Arctic, which reached the Arctic in August 1977. In 2007, the Murmansk Shipping Company provided management of state-owned Russian nuclear icebreakers. NS 50 Let Pobedy has completed its sea trials” (Arctic Portal, 2024a). In addition to Icebreaker, the development of autonomous shipping technology allows for remote-operated vessels to navigate the Arctic safely. These ships can be equipped with advanced sensors and AI-driven systems to assess ice conditions and optimize routes.

Navigation Systems and Communication: Once a frozen frontier, the Arctic is now an increasingly accessible region due to melting sea ice caused by climate change. This transformation has created new possibilities for shipping routes, presenting both challenges and opportunities for global trade. In this regard, reliable navigation and communication systems are critical for safe and efficient operations in the Arctic. Global Navigation Satellite Systems (GNSS), including GPS and GLONASS, provide accurate positioning and navigation information (Grewal, 2011, p.383; Dow, John M., Neilan, R.E. & Rizos, C., 2009, p.191). These systems are essential for route planning and navigation in the remote Arctic. In addition to that Arctic operations benefit from Advanced Communications Networks that provide reliable voice and data services even in remote areas. This ensures constant contact between ships and shore support.

Advanced Weather Forecasting and Ice Prediction: Accurate weather forecasts and ice forecasts are crucial for planning safe Arctic journeys. In this context, Improved Numerical Weather Prediction (NWP) models provide more accurate weather forecasts, including wind, temperature, and precipitation. These

models help predict and avoid severe weather conditions. Moreover, advanced ice forecasting models predict the movement, growth, and degradation of sea ice. These models combine satellite data, in situ observations, and numerical simulations to provide reliable ice forecasts. The integration of environmental monitoring systems helps in tracking changes in the Arctic ecosystem, including ice melt and wildlife patterns. This information is vital for making informed decisions about maritime operations.

Satellite and Remote Sensing Technologies: Satellite technology plays a vital role in Arctic navigation by providing real-time data on ice conditions, weather, and sea state. High-resolution satellite images help track the distribution and movement of sea ice. This data is necessary for route planning and avoiding ice-covered areas.

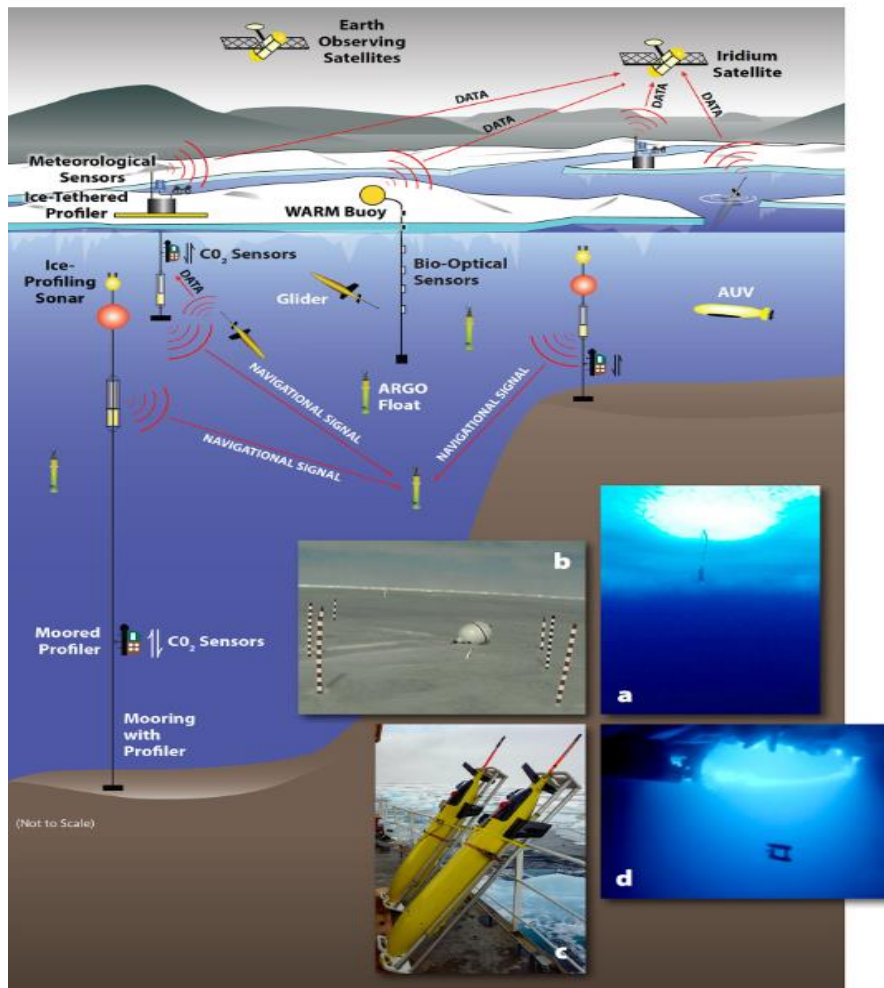

Figure 2. Arctic Ocean Observing Model

Source: Lee et al. (2022, p. 213)

Synthetic Aperture Radar (SAR): satellites can penetrate clouds and darkness, providing continuous monitoring of ice conditions. This capability is particularly valuable during the long Arctic night. In addition to that advanced remote sensing technologies allow for detailed mapping of sea ice thickness, concentration, and dynamics.

Real-Time Ice Monitoring and Forecasting: Improved satellite imagery and remote sensing technologies enable real-time monitoring of ice conditions. Predictive modeling and data analytics help in forecasting ice movements, allowing vessels to plan safer routes.

Collaboration and Data Sharing Initiatives: International cooperation among Arctic nations and organizations has led to better data sharing and collaboration on navigation safety, environmental protection, and search and rescue operations

Arctic Ports and Infrastructure: The development of Arctic ports and infrastructure supports increased maritime activity in the region. New and improved ports in the Arctic are needed to accommodate larger ships and increased traffic. Modern Arctic ports are equipped with specialized facilities for handling cargo, fueling, and providing services to icebreakers and other vessels.

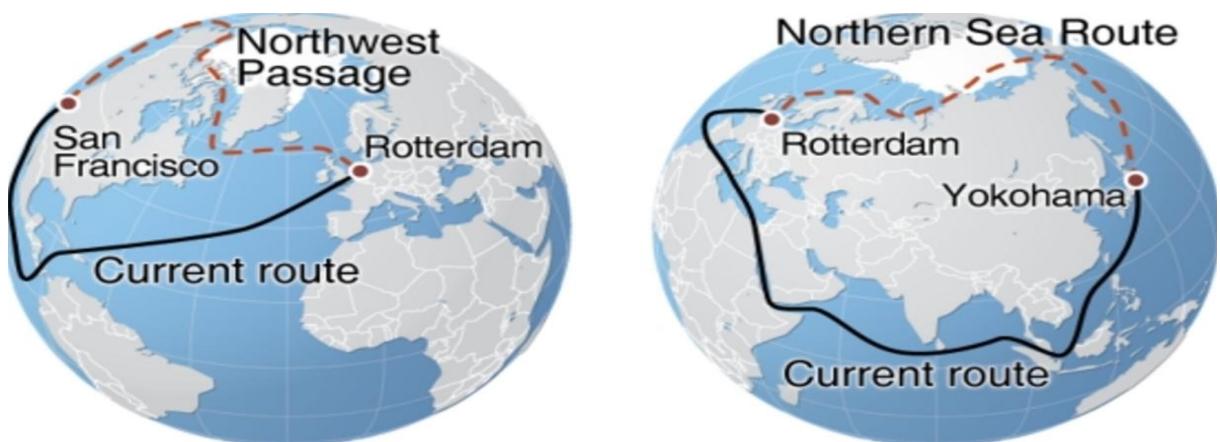
Technological advances in Arctic navigation have transformed the feasibility and safety of maritime operations in the region. From powerful icebreakers and satellite technologies to autonomous ships and advanced weather forecasts, these innovations are crucial to navigating the harsh Arctic environment. As interest in Arctic trade routes and resource exploration continues to grow, ongoing technological advances will play a vital role in ensuring sustainable and safe operations in this unique and fragile region.

5. Economic Implications of Arctic Ice Melt on World Trade Routes

The melting of glaciers in the Arctic is one of the most profound climatic and environmental changes of the 21st century and has significant economic impacts, especially on global trade routes. As the Arctic ice continues to retreat, new shipping lanes are opening up that could reshape international trade. This transformation brings both opportunities and challenges, with far-reaching consequences for global trade, geopolitics, and the environment.

The seasonal decline in sea ice cover in the Arctic region creates opportunities for companies and states to save greatly in terms of distance, time, and therefore costs. It also increases the possibility of large-scale maritime trade via Arctic routes, creating a safer and more profitable trade basis.

In this regard, the Arctic region is perceived as a leading place to start mining activities after the effects of climate change on the region. Coastal states and great powers aim to achieve unlimited desires through limited resources by mining and supplying precious metals. In return, they aim to gain economic benefit from this. But melting ice not only means the extraction of energy resources, minerals, and materials, but also new trade routes that increase geopolitical conflict over them. With the continuous reduction of Arctic sea ice and the increasing duration of seasonal ice-free periods of the Arctic Ocean, another economic interest in terms of shipping has become possible. Indeed, the emergence of two important sea routes, the North West Passage (NWP), extending from the Canadian Arctic to North America, and the Northern Sea Route (NSR), extending from the Russian Arctic via the Arctic Ocean to the Pacific Ocean” appear to be new routes for trade activities. It can promote trade interactions between global economies.

Map 1. The Current Maritime Routes in the Arctic Region

Source: The European Space Agency (2019)

Of the two shipping routes in the Arctic, the NSR along the northern coast of Eurasia has the greatest potential to enable economic activity in the Arctic. This promise is twofold: transit shipping for cargo transportation between ports outside the Arctic, and destination transportation for activities with origins or destinations in the Arctic. These include fishing, tourist trips, scientific expeditions, and resource extraction. Of these, resource extraction is the sector with the closest potential for expanding maritime activities to transport resources out of the region, westwards to Europe, or eastwards to Asia.

As Arctic ice extent recedes, the possibility of a commercially viable Arctic shipping route increases. The emergence of these routes, which are commercially shorter and cheaper than existing sea routes, has led to an increase in interest in the region. Although it currently offers a seasonal alternative route, unlike the existing waterways in the world, it is expected to be open almost all year round shortly, in line with global warming. The emergence of new routes in the Arctic region is expected to be a very important route for delivering the products produced by countries in the Asia Pacific region, especially to Europe and the American continent.

“The oldest pre-Suez route for shipping between Northeast Asia and Europe (e.g. Shanghai to Rotterdam) covers approximately 14,000 nautical miles around the Cape of Good Hope. The opening of the Suez Canal in 1869 shortened the journey by 23%, and the NSR could shorten the distance by 24% when there was little or no sea ice. NSR is most attractive for trade with Northeast Asia (Japan, Korea, and China); its appeal gradually fades as you move south towards Ho Chi Minh City, where the NSR and Suez routes are almost equidistant” (Farré, et. all, 2014, p. 301).

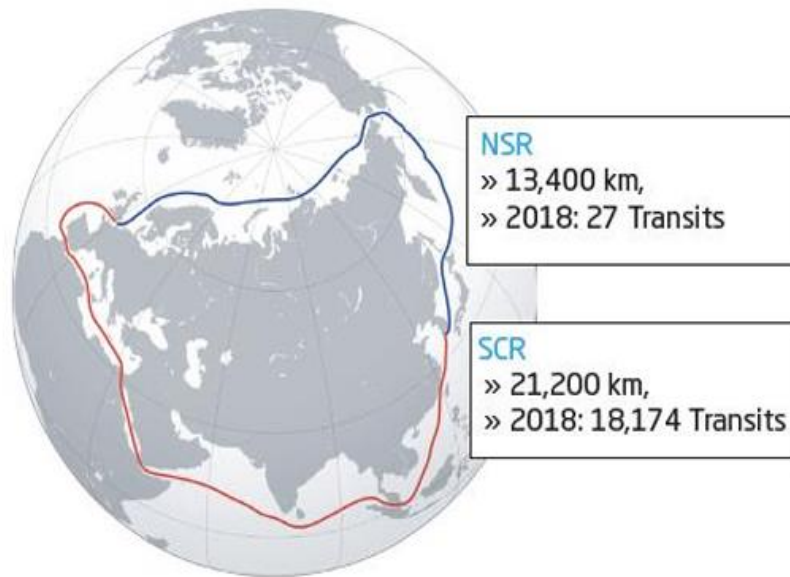
Table 1. Sailing Distances between Asia and Europe

From	To Rotterdam, via (in nautical miles)			Differences between Suez Canal and NSR %
	Cape of Good Hope	Suez Canal	NSR	
Yokohama	14,448	11,133	7010	37
Busan	14,084	10,744	7667	29
Shanghai	13,796	10,557	8046	24
Hong Kong	13,014	9701	8594	11
Ho Chi Minh City	12,258	8887	9428	-6

Source: (Østreng et al, 2013, p.49)

The most significant route emerging from the Arctic ice melt is the Northern Sea Route, which runs along the Russian Arctic coast. This route could reduce the distance between Europe and Asia by up to 40% compared to the traditional Suez Canal route, offering substantial savings in time and fuel costs. As a matter of fact, in 21st-century conditions, reducing transit costs through fuel and transportation means day savings and the economic gain desired by international companies. Another potential route is the Northwest Passage through the Canadian Arctic Archipelago. While this route is more challenging due to lingering ice and narrower straits, it still represents a significant shortcut for ships traveling between the Atlantic and Pacific Oceans.

“The Suez Canal is one of the world's most important waterways, providing maritime transport between Asia and Europe without the need to go around Africa. However, strong alternatives have recently emerged against the Suez Canal, which is the apple of the eye of traditional routes. Of course, the Ever Given accident, which occurred in March 2021 and caused the Canal to be closed for days, seriously demonstrated the necessity of alternative routes to the SCR. It is stated that the damage caused by congestion to world trade may reach 10 billion dollars” (Blas, Ha, and El Wardany 2021). “It is also a fact that the world, which is struggling with the global epidemic crisis during this period, will remember the delays in the delivery of medical products for a long time, and therefore the prestige of the Channel will be shaken” (Bayırhan and Gazioğlu, 2021, p.398).

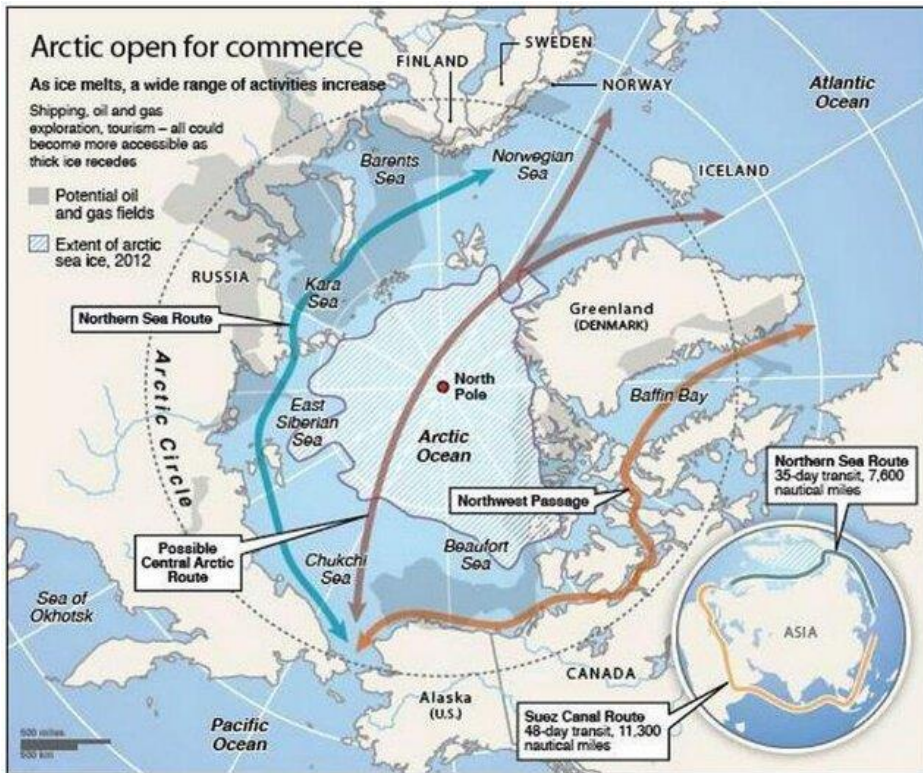
Map 3. Comparison of Suez Canal Route and Northern Sea Route

Source: German Arctic Office (2020)

“During the Soviet Union, the NSR developed greatly as a heavily subsidized and purely domestic route; Traffic peaked in 1987 with 6.58 million tonnes of cargo carried by 331 ships during 1,306 voyages. Arctic traffic fell to 1.5–2 million tonnes as subsidies disappeared with the collapse of the USSR and have not yet returned to these levels. The question is whether the recent rapid loss of sea ice, together with new management and new technical developments, will significantly increase the potential for Arctic shipping. The increase in actual shipping has so far been minimal in a broader global context” (Stephenson et al. 2013). “Today, the total cargo transported through the region exceeds 30 million tonnes per year (AEC, 2019). The most important shipping lines are oil and LNG from Northwest Russia and Northern Norway to East Asia, iron ore from Russia to China, and oil products from South Korea to Northern Europe” (Çetin and Köseoğlu, 2020).

“It is seen that ship cargoes transported through the Arctic region are generally liquid and bulk cargoes and the cargo diversity is limited. One reason for this is that container shipping, which belongs to liner shipping, will be exposed to a wide range of sea and ice conditions in Arctic waters. In addition, the high rate of destruction of ice sheets increases the risk of sea ice on maritime trade lines and high ship operating costs in the case of the use of icebreakers” (Xu et al., 2018, p. 514-519). However, in the long term, it is expected that container shipping in the region will become more economically viable as Arctic sea ice decreases further. Thus, it is expected that there will be significant increases in both the types and quantities of loads.

What makes these routes important is that the time to reach the destination is short. “In turn, these routes help reduce fuel usage, saving huge amounts of money. In this context, the NWP sea route via North America is expected to shorten the route between Asia and the east coast of America by 5000 miles” (Ebinger and Zambetakis, 2009, p.1221). Accordingly, the NWP remains much more “economical” compared to existing routes via the Panama Canal. The transportation cost of ships in inline size is approximately 600,000 US dollars.” (Dongqin Lu, 2014, p.70) However, it should be noted that large-sized ships passing through the Panama Canal cannot pass through this sea route.

Map 4. Shipping Routes Inner the Arctic Region

Source: Çetin and Büyüksağnak (2021, p.352)

“Considering ship traffic in Arctic waters, the distinction between the starting point and destination of itineraries is of great importance. A distinction is made between intra-Arctic and trans-Arctic traffic. In addition, the type of goods transported is decisive for flexibility in voyage planning, which plays an important role in transport in partially ice-covered waters. The increasing use of trans-Arctic sea routes, shorthand for global trade routes, is based on sometimes significantly shorter distances and travel times compared to traditional routes. For example, a trip through the Northeast Passage shortens the route between Northwest Europe and East Asia by 30 to 40% compared to the route through the Suez Canal” (German Arctic Office, 2020). On the other hand, one of the alternative routes rather than sea is the One Belt One Road Project, which revives the historical Silk Road. “In particular, the land route of the project is the Silk Road Economic Belt; it includes the establishment of railway connections from China to Europe through 6 corridors and the conclusion of trade-increasing agreements with the countries in the region” (Li et al., 2015, p. 7267-7268).

The emergence of new routes as a result of the melting of glaciers in the Arctic region and their safe passage as a result of technological developments have enabled the new route to shorten commercial transactions, saving travel time and money. In addition, these routes bypass pirates in Somalia and one of the narrowest straits in the world, such as the Strait of Malacca, allowing them to overcome possible problems and obstacles. Moreover, in line with the findings of scientists, it is expected that these routes will be “ice-free between 2040 and 2060” (Peimani, 2013, p. 6). Of course, this development will have a vital impact on global trade transactions. Because the change in trade routes throughout history has had political and geopolitical effects as well as economic effects. The fact that new trade routes emerging in the Arctic region are shorter than existing routes can lead to significant reductions in transportation times and reduce the operational costs of shipping companies. This could lead to cheaper goods for consumers and increased efficiency in global supply chains. Melting ice could also make Arctic resources more accessible. The

region is believed to have vast oil, gas, and mineral reserves that could lead to a resource boom, attracting investments and further boosting economic activity in the region.

Although economically advantageous, the increase in shipping traffic can have serious environmental impacts. The Arctic is a fragile ecosystem, and increased human activities could disrupt wildlife, increase pollution, and exacerbate global warming.

6. Geopolitical and Economic Competition in the Arctic Region

The Arctic region has become an important area at the center of global politics today. The geopolitical and economic competition of global powers in the Arctic region is centered on access to energy resources, the opening of new sea routes, and international security dynamics. As the Arctic's perilous polar ice caps melt, nations have begun a modern-day gold rush over the region's unclaimed territory, natural resources, and strategic location. As a result of the rapidly disappearing polar ice caps, there has been an increase in unclaimed ocean and land territory beyond any nation's control, where countries are seeking jurisdiction for purposes such as resource extraction and trade routes. Beyond economic motivations, countries such as the United States, Russia, and China are competing to establish military dominance and seek greater power in the region. The Arctic also occupies a critical position between North America and Eurasia, making it a powerful strategic location from which to project military power. With the liberal international order increasingly under threat from great power conflict (a scenario in which the already contentious relationship between the United States, Russia, and China could escalate into war), the Arctic Circle faces a crossroads: will simmering tensions beneath erupt into a larger global conflict, or could diplomatic means be the key to achieving peace in the region? (Gross, 2020).

Melting ice due to climate change is making Arctic sea routes more accessible year-round. These new routes are allowing trade between Europe and Asia to be carried out more quickly and cost-effectively. Global powers are developing military and diplomatic strategies to control and secure these routes. Arctic relations are rooted in larger dynamics between Russia and the 'West'. Russia's invasion of Ukraine in 2022 has significantly changed relations with the West, leading to Finland and Sweden moving towards NATO membership, thus expanding the alliance to seven of the eight Arctic countries. This rift, the tension between Russia and the West, was already evident before 2022. It has manifested itself regionally in military presence and exercises, in sharp rhetoric, and in provocations and suspected sabotage. It also raises questions about what China's "neutral" stance on the West-Russia axis and the US-China rivalry mean for the Arctic. Other actors, such as the EU and India (with Arctic policy from 2022 onwards), are increasingly interested not only in the scientific and economic aspects of Arctic development but also in its geopolitical dimensions (Winther and Østhagen, 2024, p.1).

Control over Arctic lands has given nations the ability to settle, extract resources, and establish military outposts, making the legal rights and claims to such lands incredibly valuable. Competition over land claims is driven in part by nations' desire for the region's natural resources, particularly natural gas, which provides nearly a quarter of all global energy use. Most of the world's natural gas reserves have already been discovered and exploited, but the Arctic offers vast untapped reserves that nations are vying for control of. According to the newest predictions, however, the Arctic is expected to host around 22% of the world's remaining undiscovered oil and gas reserves, according to a 2008 assessment from the US Geological Survey. According to this assessment, this would equal an estimated total oil and natural gas resource of 412 billion barrels of oil equivalent. Around 78% of the Arctic resources are expected to be natural gas and natural gas liquids (NGL). The West Siberian Basin and East Barents Basin are estimated to be key areas,

holding 47% of the total undiscovered resources. 94 percent of the resources within these areas are expected to be natural gas and NGL (Arctic Portal, 2024b).

The situation in the Arctic Circle, where countries are advancing their drilling programs despite environmental concerns, is indicative of a broader geopolitical and economic dynamic. The primary motivations for these actions are economic, including job creation, reduced energy costs, and increased energy independence. These factors not only bolster domestic economies but also enhance international trade positions. The parallels with the South China Sea conflict highlight the competitive nature of securing strategic locations and trade routes, which can escalate tensions between major powers. The Arctic Council's limited authority and the weakening of legal protections underscore the challenges in managing these conflicts through peaceful negotiation and cooperation.

7. Regional Cooperation and Diplomacy in the Arctic

Regional cooperation and diplomacy are an important part of international relations in the Arctic region. In this respect, The Ilulissat Declaration, signed in 2008 by five Arctic coastal countries (Canada, Denmark, Norway, Russia, and the United States), emphasizes the broad international legal framework that applies to the Arctic Ocean. The Declaration recognizes the sovereign rights and jurisdiction of coastal countries and commits them to peaceful resolution of potential disputes. However, Russia's invasion of Ukraine has hurt cooperation in the Arctic region. Following the invasion, the other seven members of the Arctic Council suspended cooperation with Russia. However, key channels of cooperation and dialogue between the Arctic countries remain open (Ohnishi, 2024)

The Arctic Council indeed plays a crucial role in Arctic governance by establishing various rules and regulations that promote international cooperation and address environmental and social issues in the region. The council has facilitated the negotiation of legally binding agreements under its auspices, aiming to enhance cooperation on maritime issues and other relevant topics. Moreover, the council's role in enhancing international Arctic scientific cooperation is evident through the signing of the Agreement on Enhancing International Arctic Scientific Cooperation in 2017, which aims to facilitate broad scientific activities in the Arctic (The Arctic Council, 2018)

The United States, Russia, and China are the main countries competing for control of the Arctic's resources. Countries that are party to the United Nations Convention on the Law of the Sea have the right to own resources within 370 kilometers of their coastline, but most of the Arctic's natural gas resources lie beyond these legal boundaries. This distance creates a struggle to control these resources that goes beyond the influence of international organizations and further encourages intra-national conflict. As a result, even nations far from the Arctic are starting to get involved, such as China, whose interests lie in the Arctic's resources rather than the land itself. China has few domestic energy resources and relies on imports from the Middle East, the United States, and Russia for most of its energy consumption, further fueling its ambition to exploit Arctic natural gas to secure energy independence (Gross, 2020). However, China's Arctic ambitions go beyond just energy, as it has recently expanded its plans to exploit the country's resources amidst legal turmoil.

Even as the conflicts between the United States and Russia and the United States and China gain more attention in the media, the Arctic Circle deserves to be at the forefront of those discussions. The actions and rhetoric of the United States, China, and Russia have and will continue to influence each other in the region. Consequently, expanding involvement in the region can be viewed by the other nations as a threat to their regional interests and has, in the past, pitted these countries against each other. Diplomatic means to resolve the conflict, such as the Arctic Council, exist, but questions remain about their ability to resolve the conflict and create agreements that are adhered to. The 2020s decade could prove to be the pivotal

moment for the Arctic Council's influence in the region and provide faith in cooperative international organizations. The implications of a successful Arctic Council resolution could increase the credibility, in the minds of skeptics, of other organizations which have recently had doubt cast upon them such as the North Atlantic Treaty Organization and the United Nations. Conversely, a negative ending to the regional conflict could extend beyond the region into a larger war in multiple regions. Although the Arctic Circle is characterized by its geographical position at the top of the planet, right now, it appears to be the center of the world (Gross, 2020).

8. Conclusion

Developments in the Arctic due to global climate change, in addition to its role in global sea level rise and greenhouse gas emissions, also affect weather patterns in lower latitudes around the world. While changes in the Arctic are mostly triggered by influences from outside the region, global climate change has the potential to affect millions of people living in the Arctic and lower latitudes due to the tight connections between various components of the atmospheric system. Even a very small rise in sea level could affect low-lying island countries and important infrastructures such as coastal areas and sea ports of many countries. Staying away from the Arctic and Antarctic regions, where the average sea level rises on a global scale, or being away from the ice sheet is not possible in terms of environmental security, and due to changes in the Earth's gravitational field due to mass loss in the ice sheet, the ocean sea level will fall in nearby areas where melting occurs, while it will rise in more distant areas. Sea levels are predicted to rise more in Bangladesh, the US, China, and Japan than in other parts of the world. In this context; Climate change can be expected to displace millions of people in the coming decades.

Environmental changes in the Arctic will not only force a re-examination of geopolitical maritime routes and access to new energy basins, but such changes will also include critically important systems that are based on the security of states. While melting glaciers alone affect coastal energy infrastructure, changes in global ocean currents or the emergence of large-scale methane emissions can lead to food insecurity. This situation may also cause instability in distant countries such as India. Melting of glaciers means the disappearance of almost 99% of freshwater resources, including groundwater, which will be at risk of salinization when the sea level rises, which makes up 3% of the total freshwater resources in the world (Limon, 2020a, p.729). The loss of sea ice in the Arctic Ocean is accelerating due to factors such as greenhouse gases, black carbon, ocean temperatures, changing wind patterns, and decreasing albedo effect. There is no doubt that current conditions are moving the Arctic Ocean towards an ice-free environment. However, it makes it difficult to predict when a seasonally ice-free Arctic will emerge and to what extent greenhouse gas emissions caused by humans will be reduced. Although the geopolitical consequences of the loss of Arctic Ocean sea ice are profound, it can be said that it will affect the entire ecosystem in terms of environmental impacts (Limon, 2020b, p. 247).

“The rapidly decreasing amount of ice in the Arctic Region and the feasibility of Arctic maritime transportation is of critical importance due to the economic and political positions of the countries along the route, as well as their geographical location. Especially countries such as China, Russia, Japan, and South Korea aim to connect to the Atlantic through NSR. Additionally, products need to be transported from source regions such as the Arctic to central markets such as Asia. For this reason, the region seems suitable for new collaborations.” In addition, the ice melting in the Northern Hemisphere due to global warming not only reveals resources on the seabed but also promises alternative routes that will radically affect world trade. Although the shock wave caused by the temporary closure of the Suez Canal makes it easier for the northern route to find its place among the alternatives, the safety and reliability of the middle route that crosses all of Asia is expected to determine the fate of these routes.

Arctic maritime trade routes have the potential to reshape the global transport geography of liner and goods transport. In this way, shipping companies will not only save fuel but also have the opportunity to plan more voyages as the ships complete their voyages in a shorter time. This great economic benefit that can

be obtained has caused companies as well as states to feel the need to operate in this region. Melting glaciers in the Arctic could also make Arctic resources more accessible. The region is believed to have vast oil, gas, and mineral reserves that could lead to a resource boom, attracting investments and further boosting economic activity in the region.

The expansion of access to the Arctic region comes at a time when international trade is increasing with the rise of Asian economies, which require increasing imports of energy and raw materials. However, these conditions are currently expected to be only a seasonal complement to the Arctic trade routes rather than a replacement for the Suez Canal. However, with the melting of glaciers, two important developments facilitate the growth of maritime transportation in the Arctic region. The first is the widespread climate-related sea ice loss that has not been seen in the 35-year observation record (Farré, et. all, 2014, p.316). Projected future reductions have the potential to make the Arctic significantly more navigable. Further investment in infrastructure, navigation, communications, and the emerging field of ice forecasting offers long-term growth potential in Arctic shipping. The second is the political opening of Arctic waters to international shipping within a stable institutional framework.

Maritime trade currently accounts for 80 % of world trade (Statista, 2024) and is dominated by raw material transport, tanker trade, and other dry cargo, including containerized cargo. The increasing importance of the trade relationship between Europe and Asia and the resulting increase in maritime traffic between the two regions will lead to greater congestion and a higher risk of collisions in narrow waterways such as the Suez Canal and the Strait of Malacca along existing sea lanes and their chokepoints. Trans-Arctic shipping, regardless of the actual route used, will not replace existing shipping routes but will instead complement and provide additional capacity for increased shipping volume. For the foreseeable future, the limited seasonal window for trans-Arctic journeys needs to be taken into account in any projections. However, the development of Arctic offshore hydrocarbon resources and related economic activities will result in better integration of the Arctic economy into global trade patterns (Humpert and Raspotnik, 2012, p. 283-284).

“The advantage of connecting the Atlantic to the Pacific with a 40% distance reduction (for Shanghai-Rotterdam) is offset by many factors, such as harsher weather conditions and free-floating sea ice, requiring more expensive shipbuilding and investments in winterization. Remoteness, lack of broadband communications, and limited SAR capabilities increase the risk of Arctic operations.” Shallow waters limit ship size and ice movements make ship arrival times unpredictable. The lack of a dense coastal population reduces the value of the NSR as a trade route. For these reasons, NSR stands out as a less reliable seasonal alternative to the Suez Canal, especially in container transportation.

Melting Arctic ice is transforming global trade routes. Climate change therefore presents both opportunities and challenges in the Arctic region. While new shipping routes can reduce costs and time in global trade, they also present significant geopolitical, environmental, and infrastructural challenges. As the Arctic ice continues to melt, the world will need to carefully balance economic benefits with potential risks to the environment and international stability. The full consequences of this transformation are still emerging, and the coming decades will be crucial in determining how the world will adapt to this new reality.

References

- AEC. (2019). *Arctic economic council Maritime transportation working group report: The State of Maritime transportation in the Arctic*. Arctic Economic Council. <https://arcticeconomiccouncil.com/wp-content/uploads/2020/05/aec-maritime-transportation-wg-report.pdf>
- Arctic Council, (2018, May 22). *Scientific cooperation agreement enters into force*, <https://arctic-council.org/news/scientific-cooperation-agreement-enters-into-force/>
- Arctic Portal, (2024a, April 16). *Icebreakers*, <https://arcticportal.org/shipping-portlet/icebreakers>
- Arctic Portal, (2024b March 27). *Natural resources*, <https://arcticportal.org/the-arctic-portlet/hot-topics/natural-resources>

- Baugh, L. S. (2022). *Franklin expedition*. Encyclopedia Britannica, <https://www.britannica.com/event/Franklin-expedition>
- Bayırhan, İ & Gazioğlu, C., (2021). New Maritime Trade Routes in the Arctic Region: one of the Strongest Alternatives to the Suez Canal, *International Journal of Environment and Geoinformatics (IJECEO)*, 8(3), 397-401. <https://doi.org/10.30897/ijegeo.911179>
- Blas, J. K. Ha, O. & El Wardany, S., (2021, March 28). *When a desert wind blew \$10 billion off the global trade-off course*. <https://www.japantimes.co.jp/news/2021/03/28/business/desert-wind-blew-10-billion-global-trade-off-course/>
- Brigham, L. W. (2012, July 28). Thinking about the new Arctic geography. In Heininen, Lassi (Ed.), *Arctic Yearbook, Northern Research Forum Akureyri, Iceland, 2012*, <http://www.Arcticyearbook.com>
- Çetin, O., & Köseoğlu, M. (2020). A Study on the Classification of Maritime Security Threat Topics, *International Journal of Environment and Geoinformatics*, 7(3), 365-371. <https://doi.org/10.30897/ijegeo.742336>
- Çetin O. & Büyüksağnak, Y.B. (2021). Turkey's Interest in the Arctic Region: The Evaluation Of Being A Party To The Svalbard Treaty. *International Journal of Environment and Geoinformatics (IJECEO)*, 8(3), 350-358. <https://doi.org/10.30897/ijegeo.887540>
- Lu, D. Park, G.-K., Choi, K. & Oh, S., (2014). "An economic analysis of container shipping through Canadian Northwest Passage," *International Journal of e-Navigation and Maritime Economy*, 1, 60-72
- Dow, J. M., Neilan, R. E. & Rizos, C. (2009). The international GNSS service in a changing landscape of global navigation satellite systems. *Journal of Geodesy* 83, 191–198, <https://doi.org/10.1007/s00190-008-0300-3>
- Ebinger, C. K. & Zambetakis, E. (2009). The geopolitics of Arctic melt, *International Affairs*, 85(6), 1215–1232
- Farré, A. B., et. al. (2014). Commercial Arctic shipping through the Northeast Passage: routes, resources, governance, technology, and infrastructure, *Polar Geography*, 37(4), 298-324, <https://doi.org/10.1080/1088937X.2014.965769>
- German Arctic Office (2019, August 20). *Shipping in the Arctic, fact sheet*. Alfred- Wegener Institute. https://www.arctic-office.de/fileadmin/user_upload/www.arctic-office.de/PDF_uploads/FactSheet_Shipping.pdf
- Grewal, M. S. (2011). Global navigation satellite systems, WIREs. *Computational Statistics*, 16(4), 383-384. <https://doi.org/10.1002/wics.158>
- Gross, M., (2020, December 2). *Geopolitical competition in the Arctic Circle*. Harvard International Review, <https://hir.harvard.edu/the-arctic-circle/>
- Gümrükçü, H. (2015) "Küresel bakışla kutup çağının genel hatları", H. Gümrükçü, N. Shulgina Şanlı, S. Demirkılınc, A. İnan & T. İlbuğa (Ed.), "Küresel bakışla kutup çağı: çatışmalar, iş birlikleri ve ulusal çıkarlar içinde (3-29). Siyasal Kitapevi
- Hancock, L. (2023, n.d.). *Why are glaciers and sea ice melting?* <https://www.worldwildlife.org/pages/why-are-glaciers-and-sea-ice-melting#>
- History of Arctic Marine Transport, (2009, September 26). *Arctic marine shipping assessment report 2009*, <http://www.arctis-search.com/History+of+Arctic+Maritime+Transport>
- Hoel, A. H. & Ravna, O. (2010). The new age of the Arctic, *Arctic Review on Law and Politics*, 1, 159-163
- Humpert, M. & Raspotnik, A. (2012). The future of Arctic shipping along the transpolar sea route, *Arctic Yearbook*, 281-307.
- Huebert, R. et al., (2012, April 12). *Climate change and international security: The Arctic as a bellwether*, Center for Climate and Energy Solutions, <https://www.c2es.org/document/climate-change-international-security-the-arctic-as-a-bellwether/>
- Lee, C.M., M. DeGrandpre, J. Guthrie, V. Hill, R. Kwok, J. Morison, C.J. Cox, H. Singh, T.P. Stanton, & J. Wilkinson. (2022). Emerging technologies and approaches for in situ, autonomous observing in the Arctic. *Oceanography*, 35(3–4), 210–221. <https://doi.org/10.5670/oceanog.2022.127>.
- Li, P., Qian, H., Howard, K. W. F., Wu, J. (2015). Building a new and sustainable "Silk Road economic belt." *Environmental Earth Sciences*, 74(10), 7267–7270.
- Limon, O. (2020a). *Yeni enerji havzalarının ortaya çıkmasının kuzey kutbu Arctic jeopolitik konumuna etkileri* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Limon, O. (2020b). *Arctic jeopolitiği-1 jeopolitik durum küresel iklim değişikliği ve yeni enerji havzaları*. Efe Akademi.
- Limon, O. (2020c). *Arctic jeopolitiği-2 sorunlar ve anlaşmazlıklar, bölge ve bölge dışı aktörlerin stratejileri*. Efe Akademi

- Lindsey R. & Dahlman, LuAnn (2024, January 18). *Climate change: global temperature*, https://www.energy.gov/sites/default/files/2024-02/093.%20Rebecca%20Lindsey%20and%20Luann%20Dahlman%2C%20NOAA%2C%20Climate%20Change_%20Global%20Temperature.pdf
- Murphy, J. (2018, November 1). *Is the Arctic set to become a main shipping route?* <https://www.bbc.com/news/business-45527531>
- National Snow & Ice Data Center, (2024, September 24). *Arctic sea ice news & analysis*. <https://nsidc.org/arcticseaicenews/>
- NASA, (2023, September 12). *Arctic Sea ice minimum extent*. <https://climate.nasa.gov/vital-signs/arctic-sea-ice/?intent=121>
- NASA, (2024, August 28). *Ice sheets*. <https://climate.nasa.gov/vital-signs/ice-sheets/?intent=121>
- NPolar, (2024, September 19). *Albedo effect*. <https://www.npolar.no/en/fact/albedo/>
- Ohnishi, F. (2024, June 5). *Climate Change Affects International Relationships in the Arctic*. <https://www.global.hokudai.ac.jp/climate-change/article/1098>
- Østhagen, A. (2024, April 17). *The Arctic in international relations*. Oxford Research Encyclopedia of International Studies, <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190846626.013.731>
- Ostreg, W., Eger, K. M., Fløistad, B., Jørgensen-Dahl, A., Lothe, L., Mejlænder-Larsen, M., & Wergeland, T. (2013). *Shipping in Arctic waters: A comparison of the northeast, northwest and trans polar passages*. Springer
- Peimani, H. (Ed.). (2013), Introduction, in *Energy Security and the Geopolitics in the Arctic: Challenges and Opportunities in the 21st Century*, ed., Homan Peimani. World Scientific Publishing Company
- Reuters. (2009, September 12). German ships successfully make “Arctic Passage”, <https://www.reuters.com/article/business/environment/german-ships-successfully-make-arctic-passage-idUSTRE58B01K/>
- Statista. (2024, January 10). *Ocean shipping worldwide-statistics & facts*, <https://www.statista.com/topics/1728/ocean-shipping/>
- Stephenson, S.R., Brigham, L.W., & Smith, L.C. (2013), Marine accessibility along Russia’s Northern Sea Route. *Polar Geography*, 37 (2), 111–133.
- The European Space Agency. (2019, July 7). *Arctic shipping routes*, https://www.esa.int/ESA_Multimedia/Images/2019/07/Arctic_shipping_routes
- Young, O. R. (1985). The Age of The Arctic, *Foreign Policy*, 61, 160-179.
- Xu, H., Yang, D., & Weng, J. (2018). Economic feasibility of an NSR/SCR-combined container service on the Asia-Europe lane: A new approach dynamically considering sea ice extent. *Maritime Policy & Management*, 45(4), 514–529.
- Winther, I. N. & Østhagen, A. (2024). *The big picture of Arctic geopolitics: An actor-oriented analysis*. Fridtjof Nansen Institute (FNI Report 1/2024).

BÖLGESEL GÜVENLİK KOMPLEKSİ BAĞLAMINDA ARTAN ARKTİK REKABETİ VE ASKERİ GÜVENLİK¹

Ezgi Şahin², Merve Suna Özel Özcan³

Özet

Arktik'te küresel ısınma sonucunda eriyen buzullar, enerji kaynaklarının ve alternatif deniz rotalarının kullanımını mümkün hale getirmiştir. Bu durum, bölgenin ekonomik ve politik değerini artırmıştır. Bu bağlamda, Arktik, bölgesel ve küresel güçler için çekim merkezi haline gelirken, Arktik Konseyi, bölge devletleri arasında iş birliğini teşvik eden temel mekanizma olarak öne çıkmaktadır. Ancak, Rusya-Ukrayna Savaşı bölgenin güvenlik dinamiklerini değiştirmiştir. Bu gelişme, Arktik Konseyi'nin, Rusya'nın eylemlerine tepki olarak faaliyetlerini askıya almasına neden olmuş ve bölgede askeri hareketliliği artırmıştır. Bu durum, güvenlik ikilemini tetikleyerek, tarafların askeri varlıklarını ve operasyonlarını artırma eğilimini güçlendirmiştir. İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya üyeliğiyle Arktik Konseyi'nin yapısı, yedi NATO üyesi devlet ve Rusya olarak şekillenmiştir. NATO'nun Arktik'teki genişlemesi, Rusya tarafından bir tehdit olarak değerlendirilmektedir; buna karşılık, Rusya'nın Çin ile ilişkilerini derinleştirmesi ise NATO'nun tehdit algılarını şekillendirmektedir. Arktik bölgesinde Rusya ve Çin'in iş birliği, NATO'ya karşı yeni bir denge unsuru olarak ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, Arktik'te bölgesel güvenlik kompleksi teorisi çerçevesinde askeri sektör açısından, Arktik NATO ve Avrasya-Arktik olmak üzere iki alt sistemden oluşan jeopolitik ittifak yapısı ortaya çıkmıştır. Bu makalenin amacı, Arktik'in küresel rekabet arenasına dönüşüm sürecini ve güvenlik dinamiklerini incelemektir. Çalışmada bölgedeki stratejik varlıklar tartışıldıktan sonra, tarafların artan askeri varlık ve faaliyetlerinin bölgesel güvenlik ittifakları üzerindeki etkileri analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Arktik, Arktik Konseyi, Bölgesel Güvenlik Kompleksi, Rusya, NATO.

Increasing Arctic Competition and Military Security in the Context of Regional Security Complex

Abstract

The melting glaciers in the Arctic, resulting from global warming, have facilitated using energy resources and alternative maritime routes. This development has enhanced the economic and political value of the region. As the Arctic has become a focal point for regional and global powers, the Arctic Council has emerged as a fundamental mechanism promoting cooperation among the regional states. However, the Russia-Ukraine War has altered the security dynamics of the Arctic. This development has led to suspending the Arctic Council's activities in response to Russia's actions, resulting in increased military mobility in the region. Consequently, this situation has triggered a security dilemma, reinforcing the tendency of the parties to augment their military presence and operations. With the accession of Sweden and Finland to NATO, the structure of the Arctic Council has shaped itself into comprising seven NATO member states and Russia. While NATO's expansion in the Arctic has led Russia to perceive this situation as a threat, Russia's deepening of relations with China in response is also shaping NATO's threat perceptions. In this context, in alignment with the theory of regional security complexes in the Arctic, a geopolitical alliance structure has emerged consisting of two subsystems: Arctic NATO and Eurasian-Arctic. The cooperation between Russia and China in the Arctic has surfaced as a new balancing factor against NATO. This article aims to examine the process of the Arctic's transformation into a global competition arena and its security dynamics. In this context, after discussing the strategic assets in the region, the effects of the increasing military presence of the parties on regional security alliances will be analyzed.

Keywords: Arctic, Arctic Council, Regional Security Complex, Russia, NATO.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı Çalışma etik kurul kararı gerektirmemektedir.

Yazarların Makaleye Olan Katkıları E. Ş. ve M. S. Ö. Ö. çalışmanın tasarımına ve uygulanmasına, sonuçların analizine ve metnin yazılmasına birlikte katkıda bulunmuşlardır. E.Ş.'nin makaleye katkısı %50, M. S. Ö. Ö.'nün makaleye katkısı %50'dir.

Çıkar Beyanı Yazarlar ya da üçüncü taraflar açısından çalışmada çıkar çatışması bulunmamaktadır.

¹ Bu çalışma Kırıkkale Üniversitesi BAP kapsamında 2024/063 no'lu "Arktik Bölgesinde Teritoryal Hegemonya: Rusya ve ABD Rekabeti" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, ezgisahin-ogr@kku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3676-4905

³ Doç. Dr. Kırıkkale Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, mervesuna@kku.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9027-3990

1. Giriş

Arktik, küresel ısınmanın etkisiyle stratejik önemi giderek artan bir bölge haline gelmiştir. Bölgede, yüksek hızda artan sıcaklıklar nedeniyle donmuş topraklar, buzullar ve deniz buzları erimekte; kar sezonu ise kısalmaktadır. Bölgede iklim değişikliğinin etkileri, ekolojik dengeyi tehlikeye atarken ekonomik açıdan da fırsatlar sunmaktadır. Buzulların erimesi, enerji kaynaklarına erişimi artırmış ve yeni ulaşım rotalarının kullanılmasını mümkün kılmıştır. Arktik bölgesinde hidrokarbon kaynakların ve Trans-Arktik deniz rotalarının ortaya çıkışı, bölgeye yönelik küresel, ekonomik ve politik ilgiyi artırmaktadır. Arktik devletleri olarak bilinen aktörler, Rusya Federasyonu, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Kanada, Norveç, Danimarka Krallığı, Finlandiya, İsveç ve İzlanda'dır (Arctic Council). Bölgede, iş birliği mekanizması olan Arktik Konseyi aracılığıyla uzun bir süre barış ve iş birliği sağlanmıştır. Ancak, Rusya-Ukrayna Savaşı, Avrupa-Atlantik güvenlik mimarisini bozmuş ve güvenlik politikalarının değişimine yol açmıştır (Edwardsen, 2024); bu değişim, Arktik bölgesindeki yapısal dinamikleri de etkilemiştir. Rusya'nın, Ukrayna'yı işgali, tarihsel dönüm noktası anlamına gelen "Zeitewende" olarak nitelendirilmiş (Steinveg, 2024) ve bu durum, çok kutuplu sistemin taraflarını pekiştirerek güç dengelerini değiştirmiştir. Savaş öncesinde başlayan çok kutuplu dünya düzeninde, Amerika liderliğindeki liberal uluslararası düzenin devam eden varlığının yanı sıra; Çin liderliğinde "Kuşak Yol düzeni" ve Rusya liderliğinde "Avrasya düzeni" belirginleşmiştir (Martynova, 2019). Arktik devletleri arasında yaşanan çıkar çatışmaları ve özellikle Rusya-Ukrayna Savaşı sonrasında artan karşılıklı güvensizlik, bölge devletleri arasında güvenlik ikilemini tetiklemiştir. Rusya'nın Ukrayna'da başlattığı savaş, Arktik bölgesinde diplomatik ve güvenlik dinamiklerinde değişimlere yol açmıştır. Savaştan kısa bir süre sonra, Arktik Konseyi'nin Rusya dışındaki 7 üyesi resmî toplantılara katılımı askıya almasıyla birlikte Konsey'in işleyişi durma noktasına gelmiştir. Bu durum, Arktik istisnacılığı kavramının geçerliliğini büyük ölçüde yitirmesine neden olmuştur. Arktik istisnacılığı, bölgenin barışçıl ve iş birliği odaklı bir alan olarak tanımlanmasını ifade ederken artan askeri hareketlilik, bu kavramın yeniden değerlendirilme gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Konjonktürel gerilimler, bölgenin jeopolitik dinamiklerini önemli ölçüde şekillendirmektedir. Örneğin, Batılı devletler ile Rusya arasında yaşanan gerilimlerin yanı sıra, ABD ve Çin arasındaki artan rekabet bölgedeki güvenlik dinamikleri üzerinde belirleyici etkiler yaratmaktadır. Benzer şekilde, uluslararası alandaki gerilimler nedeniyle güvenlik arayışında olan Finlandiya ve İsveç'in, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'ne (NATO) katılımı bölgedeki güç dengelerini önemli ölçüde değiştirmiştir; bu durum, NATO'nun Arktik'te kolektif savunma kimliğini güçlendirmiştir. Rusya, NATO'nun Arktik'te genişlemesine karşılık olarak Çin ile ilişkilerini "sınırsız ortaklık" temelinde derinleştirme yoluna gitmiştir (Edwardsen, 2024). Arktik'te bulunan stratejik varlıklar ve konjonktür gerilimler, rekabeti artırarak bölge devletlerinin güvenlik politikalarının değişmesine neden olmuştur. Bu bağlamda, Moskova, Arktik'te askeri varlık ve faaliyetlerini artırırken; Amerikan Arktik politikası askeri güvenlik odaklı bir yöne evrilmektedir. Çin ise bölgede gözlemci üye statüsü ile Arktik'te araştırmalar yürütürken, aynı zamanda Rusya ile bölgede ortak askeri tatbikatlar gerçekleştirmektedir. ABD, Rusya ve Çin'in jeopolitik faaliyetlerini tehdit olarak değerlendirerek, bu tehditlere karşı müttefikler ile iş birliğini güçlendirmeyi vurgulamaktadır. Bu hedefin kilit rolünün ise NATO ittifakı olduğunu belirtmektedir (Wall ve Wegge, 2024).

Arktik bölgesi, Moskova'nın denizcilik ve doğal kaynaklar gücü açısından kendini tanımlama vizyonunun merkezinde yer almaktadır (Wezeman, 2016). Bu bağlamda, Rusya, bölgedeki çıkarlarını koruma stratejisi çerçevesinde, askeri faaliyetlerle Arktik'in güvenliğini sağlamayı öncelik olarak değerlendirmektedir. Bu duruma karşılık olarak ABD önderliğindeki NATO, bölgede artan Rus-Çin tehdidine karşı askeri güvenlik odaklı politikalarına ağırlık vermekte ve üye devletlerle askeri tatbikatlarını artırmaktadır (Holm, 2023). Her iki taraf, bölgede etkinliklerini artırabilmek amacıyla güvenikleştirme süreçlerini aktif bir şekilde yürütmektedir. Bu durum, bölgesel güvenlik kompleksi teorisi çerçevesinde, askeri sektör temelinde tarafımızca kavramsallaştırılan; Arktik devletleri arasındaki dostluk/düşmanlık ilişkileri ve tehdit algılarıyla karakterize edilen iki farklı alt kompleksin oluşumuna zemin hazırlamıştır: "Avrasya-Arktik" ve "Arktik-NATO". Avrasya-Arktik alt kompleksi, başta Rusya ve Çin olmak üzere Avrasya'nın kuzey bölgelerinde yer alan devletlerin karşılıklı güvenlik dinamiklerini ve tehdit algılarını yansıtırken; Arktik-NATO alt kompleksi, Arktik'te yer alan NATO üyesi devletlerin bölgedeki stratejik çıkarları ve savunma

politikaları etrafında şekillenmiştir. Bu iki alt kompleks, bölgedeki askeri stratejiler, ittifaklar ve rekabetler çerçevesinde geliştirilen ilişki biçimlerini yansıtmaktadır.

Çalışma metodolojik açıdan, bölgesel güvenlik kompleksi teorisi temelinde yapılandırılmıştır. Bununla birlikte, Arktik'te artan rekabet bağlamında güvenlik ikilemi ve neorealizm gibi çeşitli teorik yaklaşımlara da yer verilmiştir. Çalışmada nitel yöntemler kullanılmış olup, Arktik bölgesine dair resmi kaynaklardan elde edilen veriler, istatistiksel analizlerle grafikleştirilmiştir. Yapılan literatür taramasına göre Arktik, neorealist ve neoliberal teoriler tarafından temsil edilen “çatışma ve iş birliği ikilemi” ile karakterize edilmiştir. Mevcut jeopolitik eğilimler, Arktik bölgesinde sınırı bulunan devletleri stratejik rakip haline getirmiştir. Arktik'te gerilimin artmasına neden olan iki temel etken, enerji kaynakları ve alternatif deniz rotalarıdır. Bu kaynaklara ve rotalara erişim sağlama çabası, devletler arasındaki rekabeti artırmaktadır. Neorealist teori, “Arktik'te yarış” vurgusu yaparak, bölgedeki kaynak rekabetine dikkat çekmektedir. Neoliberal teori ise, bu kaynakları ekonomik çıkarlar ve karşılıklı bağımlılık bağlamında değerlendirerek, Arktik devletleri arasında iş birliğinin güçleneceğini öngörmektedir. Arktik devletlerinin, Arktik stratejilerindeki çelişkiler bölgenin yönetişime ilişkin karmaşık bir durum yaratmaktadır. Yerel, ulusal ve Pan-Arktik politikalar arasındaki uyumsuzluklar ve kopukluklar bulunmaktadır (Nord, 2015). Çalışmanın birinci bölümünde, Arktik bölgesinde buzulların erimesiyle erişilebilir hale gelen enerji kaynakları ve deniz rotaları incelenecektir; söz konusu stratejik varlıkların yarattığı jeopolitik sonuçlar ele alınacaktır. İkinci bölümde, Arktik Konseyi'nin yapısına değinilerek, Çin'in bölge politikaları ve hedefleri analiz edilecektir. Son bölümde ise, İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya katılımıyla birlikte Arktik Konseyi'nin yapısal dinamiklerinin Rusya ve NATO ekseninde şekillenmesi nedeniyle, bölgesel güvenlik kompleksi teorisi çerçevesinde Avrasya-Arktik ve Arktik-NATO alt kompleksleriyle bölgenin güvenlik yapısı ve askeri varlıklar analiz edilecektir.

2. Arktik Bölgesinin Jeopolitik ve Stratejik Önemi

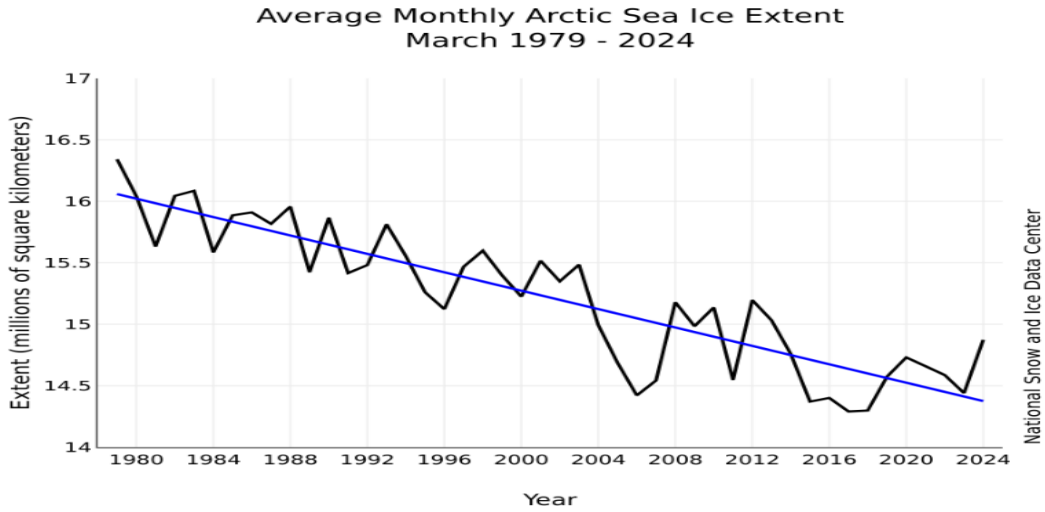
21. yüzyıl itibarıyla Arktik bölgesi, uluslararası sistemde periferik bölge niteliğinden çıkarak çekim merkezi haline gelmiştir. Arktik, coğrafi konumu, jeopolitik önemi ve doğal kaynakların yönetimi gibi çeşitli faktörlerle şekillenen ve bu faktörlerin etkileşimi sonucunda kendine özgü motifleri barındıran bir bölgedir. Arktik'in sınırları konusunda herhangi bir sözleşme veya antlaşma bulunmadığı için hukuki açıdan tanımlanmış sınırları mevcut değildir. Politik sınırlar konusunda konsensüs sağlanamamış olsa da matematiksel sınırlar açısından Harita 1'de görüleceği üzere bölge 66° 33' 44'' kuzey enlemlerinde bulunan Kuzey Kutup Dairesi içerisinde yer almaktadır (Arctic Portal, 2016). Arktik, kuzeydeki geniş bir kara ve deniz alanını tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Coğrafi, politik ve kültürel açıdan farklı tanımlara sahip olsa da genellikle Kuzey Amerika, Asya ve Avrupa kıtalarının en yakın olduğu konum olarak bilinmektedir (Nilsson, 2007).

Harita 1. Arktik'in Matematiksel Sınırları

Arktik'in jeopolitik rekabet alanına dönüşüm süreci, 2007 yılında Rusya'nın Arktik deniz tabanına titanyum bayrağını dikmesiyle başlamıştır (Anderson, 2009). Rusya'nın bu eylemi, diğer Arktik devletleri tarafından, Moskova'nın, bölgede egemenlik talebini açıkça ortaya koyan bir güç gösterisi olarak değerlendirilmiştir. Bu durum üzerine, Kanada Dışişleri Bakanı Peter MacKay, "15. yüzyılda yaşamıyoruz, dünyayı dolaşarak bir yere bayrak dikip burası artık benim diyemezsiniz" ifadeleriyle bu tür hareketlerin uluslararası hukuk anlayışıyla uyumlu olmadığını vurgulamıştır (Morgunove, 2020). Bölgede Rus iddiasının varlığı üzerine, diğer Arktik devletleri bölge politikalarını revize ederek, Arktik'e olan ilgilerini ve stratejik önceliklerini vurgulamıştır. Örneğin, ABD, 2009 yılında ilk kez Arktik politikasını yayımlamış ve bu politikada bölgenin ulusal güvenliği açısından kritik bir öneme sahip olduğunu vurgulamıştır.

Arktik'in jeopolitik rekabet alanına dönüşüm sürecinde, tetikleyici faktörlerden biri iklim değişikliği ve bu değişikliğin yarattığı sonuçlardır. Arktik bölgesindeki iklim değişikliği, diğer bölgelere kıyasla daha hızlı ve belirgin bir şekilde hissedilmektedir. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin (IPCC) yayımlanmış olduğu rapora göre, Arktik, dünyanın en hızlı ısınan bölgesidir ve sıcaklıklar diğer bölgelere kıyasla yaklaşık üç kat daha hızlı gerçekleşmektedir (IPCC, 2007). Bilim insanları, Arktik Okyanusu'nun 2050'li yıllardan önce yaz aylarının buzsuz geçeceğini ve yüzyılın sonunda, yıl boyunca buzsuz koşulların etkili olacağını öngörmektedir (Houssain, 2021; Ilea, 2020).

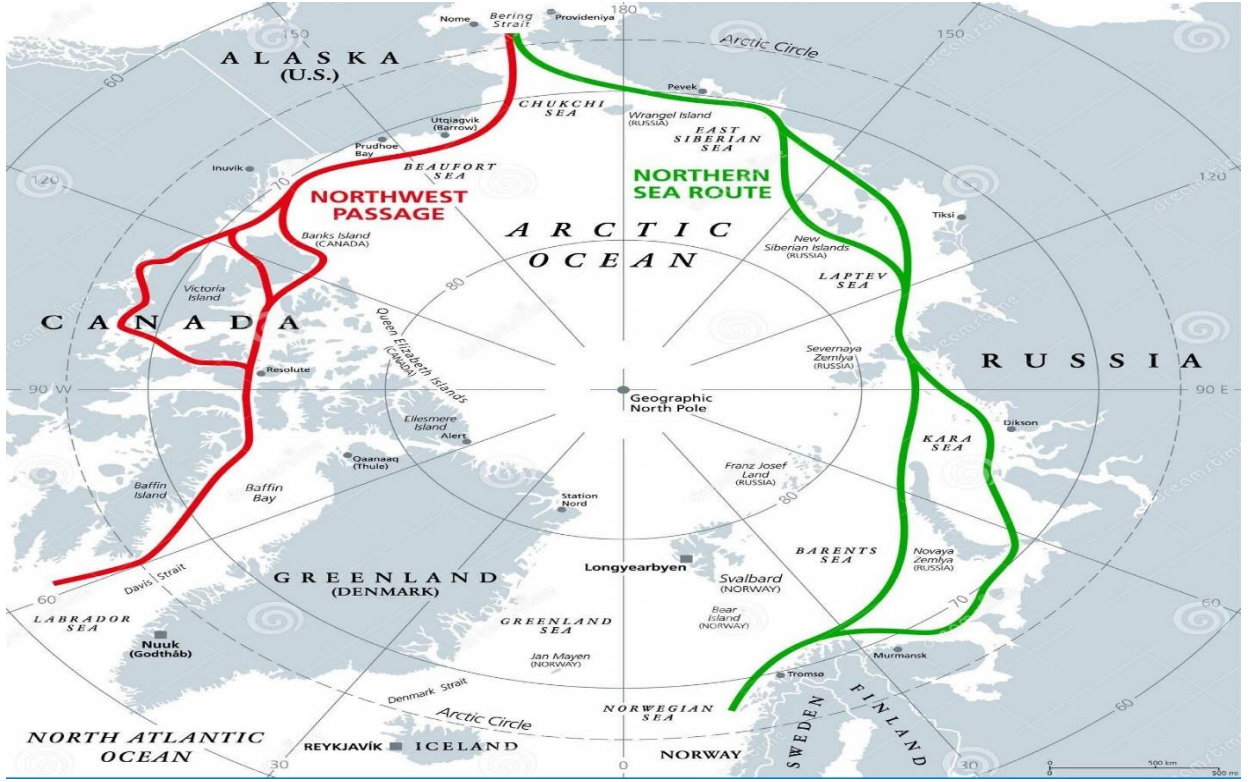
Grafik 1. Arktik Deniz Buzunun Aylık Ortalama Genişliği

Kaynak: <https://nsidc.org/arcticseaicenews/>.

Grafik 1'de görüleceği gibi, 1981-2010 ortalamalarına göre Arktik deniz buzu Mayıs ayında yılda ortalama 31.000 kilometrekare (%2,3) azalmaktadır. 1979'dan bu yana Nisan ayında toplam 1.61 milyon kilometrekare deniz buzu kaybedilmiştir, bu alan Alaska'nın yüzölçümüyle eşdeğerdir (NSIDC, 2024). İklim değişikliği, jeopolitik etkiler yaratır, dolayısıyla devletlerin dış politikalarına da etkisi mevcuttur. Arktik'te iklim değişikliği olgusu, hem pozitif hem de negatif sonuçlar yaratan çift yönlü etkilere sahiptir. Bu bağlamda, iklim değişikliğinin pozitif etkisi, bölgenin ekonomik değerini artıran alternatif deniz rotalarının erişilebilir hale gelmesi ve bölgede bulunan doğal kaynaklara ulaşılabilirliğin artmasıdır. Diğer perspektiften ise, iklim değişikliği ekosistemin, biyoçeşitliliğin zarar görmesine ve bölgedeki yerli halkların geleneksel yaşam tarzlarının bozulmasını tehdit etmektedir (Arruda ve Johannsdottir, 2022). Bu nedenle, Arktik'teki iklim değişikliğinin etkileri sui generis bir yapıdadır ve Arktik devletleri için bölgenin sürdürülebilirlik çabalarının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bu bağlamda, Arktik'e yönelik artan ilgi hem ekonomik fırsatları hem de çevresel zorlukları beraberinde getirmektedir.

Öte yandan buzulların rekor düzeyde erimesi, Arktik'te alternatif ticaret rotalarının kullanımını mümkün hale getirmiştir. Özellikle Kuzeybatı Geçidi ve Kuzey Deniz Rotası, küresel ölçekte stratejik ulaşım koridorları olarak öne çıkmaktadır (Rothwell, 2008). Bu rotalar, geleneksel uluslararası deniz yolları olan Süveyş Kanalı ve Panama Kanalı'na kıyasla; Asya, Avrupa ve Kuzey Amerika arasındaki deniz

taşımacılığını kısaltmakta ve maliyetleri düşürmektedir (Andreeva, 2023; Jensen, 2016). Sınırlı deniz rotalarının varlığı, küresel ticaretin sürekliliği açısından riskler oluşturmaktadır. Örneğin, 2021 yılında Panama bayraklı The Ever Given adlı konteyner gemisinin Süveyş Kanalı'nda sıkışması (Kjellen, 2022), küresel ticarete ciddi sorunlara yol açmıştır. Bu tür gelişmeler, küresel ticaretin kırılabilirliğini ve belirli ulaşım koridorlarına olan aşırı bağımlılığın risklerini ortaya koymaktadır. Alternatif deniz rotalarının varlığı hem küresel ticaretin sürekliliği açısından hem de kriz zamanlarında zararın minimum düzeyde tutulması açısından önemlidir.

Harita 2: Arktik'te Bulunan Alternatif Deniz Rotaları

Kaynak: <https://arcticportal.org>.

Kuzey Deniz Rotası, Süveyş Kanalı'na; Kuzeybatı Geçidi ise Panama Kanalı'na alternatif güzergâhlar yaratma potansiyeline sahiptir. Bu rotalar, Avrupa ve Asya arasındaki mesafeyi önemli ölçüde kısaltmaktadır (Jensen, 2016, s. 79). Günümüzde, Batı Avrupa'dan Doğu Asya'ya ulaşım için tercih edilen güzergâh; Panama Kanalı üzerinden 23.000 km iken, Harita 2'de kırmızıyla işaretlenen Kuzeybatı Geçidi bu mesafeyi yaklaşık 14.000 km'ye düşürmektedir. Benzer şekilde, Süveyş Kanalı üzerinden Asya ve Avrupa arasındaki mesafe yaklaşık 21.000 km iken, Harita 2'de yeşille işaretlenen Kuzey Deniz Rotası üzerinden yaklaşık 13.000 km'dir (Akhiyadov, 2019). ABD İklim Dayanıklılık Kılavuzu'na göre, küresel ısınmanın bölgedeki etkisinin devam etmesi durumunda, Arktik'te yıl boyu gemi taşımacılığı mümkün hale gelecektir (U.S. Climate Resilience Toolkit).

İklim değişikliğinin Arktik'te yarattığı etkilerden biri de enerji kaynaklarına ulaşılabilirliğin artmasıdır. Arktik'te enerji kaynaklarının miktarı net rakamlarla ifade edilemese de mevcut potansiyel dahi rekabet için önemlidir. Bölgenin kuzeyinde, dağılmış uranyum ve kömür yatakları bulunurken, ticari operatörlerin ilgilendiği birincil enerji kaynaklar petrol ve doğal gazdır. Söz konusu hidrokarbon kaynakların miktarları kesin olarak bilinmemektedir. ABD Jeolojik Araştırma Kurumu'nun (USGS) 2008 yılında yaptığı çalışmaya göre, Arktik bölgesi, dünyada keşfedilmemiş konvansiyonel petrol kaynaklarının tahmini %13'ünü (90 milyar varil) ve doğal gaz kaynaklarının %30'una (1,669 trilyon fit küp doğal gaz) sahiptir. Ayrıca, bölgede 44 milyar varil doğal gaz sıvısı (LNG) bulunmaktadır (EIA, 2012). Bu verilere göre,

Arktik, dünya petrol rezervlerinin %6'sına, doğal gaz rezervlerinin ise %25'ini barındırmaktadır (GAO, 2023). Bununla birlikte, bölgede altın, gümüş, uranyum gibi zengin maden kaynakları da bulunmaktadır. USGS tarafından yapılan değerlendirmeye göre, 25 Arktik eyaletinde keşfedilmemiş teknik olarak çıkarılabilir petrol ve doğal gaz kaynaklarının yaklaşık %70'i (63 milyar varil) yalnızca beş eyalette bulunmaktadır. Bu eyaletler, Harita 3'te görüleceği gibi, Arktik Alaska, Amerika Havzası, Doğu Grönland Rift Havzaları, Doğu Barents Havzaları ve Batı Grönland-Doğu Kanada'dadır (EIA, 2012).

Harita 3. Arktik Kaynak Havzaları

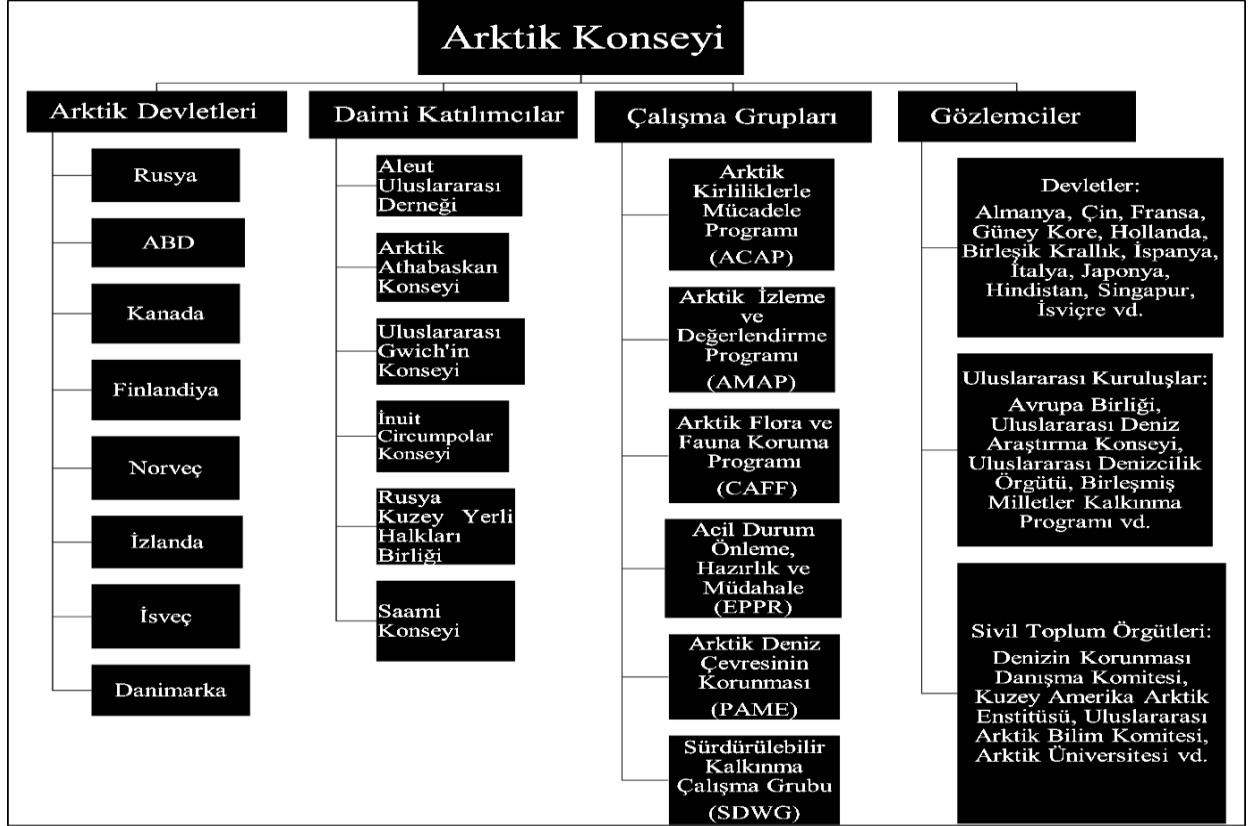
Kaynak: U.S. Energy Information Administration (EIA).

Arktik bölgesindeki hidrokarbon kaynaklar, Avrasya ve Kuzey Amerika alanlarında yoğundur (Nillson, 2007, s. 198). Bölgenin, Avrasya sahası doğal gaz açısından zengin iken; Kuzey Amerika sahası daha çok petrol kaynaklarına yatkındır. Kuzey Amerika sahasının, Arktik petrol rezervlerinin %65'ine ve keşfedilmemiş doğal gazın %26'sına sahip olduğu tahmin edilmektedir (Hong,2011). Arktik Alaska, Amerikan Havzası ve Doğu Grönland Fay Hattı'nda yaklaşık 48,6 milyar varil keşfedilmemiş petrol bulunduğu öngörülmektedir; bu miktar, keşfedilmemiş Arktik petrolünün yaklaşık %54'ünü oluşturmaktadır. Ayrıca, Amerika Havzası ve Kuzeybatı Kanada'nın iç havzalarında henüz üretime geçmeyen yaklaşık 2,5 milyar varil petrol keşfedilmiştir (Osthagen ve Rasputnik, 2017).

Rusya'nın Batı Sibiryaya Havzası'nda ise, yaklaşık 133 milyar varil petrol eşdeğerinde birleşik petrol ve doğal gaz kaynakların bulunduğu tahmin edilmektedir; bu miktar, Arktik'teki toplam kaynakların %32'sini oluşturmaktadır (USGS, 2008). Keşfedilmemiş gazın tahmin miktarı da önemlidir, enerji eşdeğeri baz alındığında bölgede tahmin edilen petrolün üç kat fazlası bulunduğu tahmin edilmektedir (Andreeva, 2023). Ortalama tahminler, küresel çapta keşfedilmemiş doğal gazın yaklaşık %30'unun Arktik bölgesinde bulunduğu işaret etmektedir. Arktik'teki hidrokarbon kaynaklarına yönelik mevcut tahminler, dünya genelinde toplam kaynakların %3 ile %25'i arasında değişmektedir (Pursianen, Alden ve Bertelsen, 2021, s. 37). Uzmanlar, bu kaynakların büyük oranda Rus topraklarında yer aldığını belirtmektedir. Bununla birlikte, Arktik'te buzulların erimesiyle ortaya çıkan stratejik kaynakların, bölge devletleri arasındaki düşük düzeyli gerilimleri, çatışmaya dönüştürebileceğine dair çeşitli senaryolar öne sürülmektedir (Kjellen, 2022).

2.1. Arktik'in aktörleri: Arktik konseyi üyeleri ve Çin

Arktik Konseyi diğer adıyla Arktik Sekizlisi, 1996 yılında Ottawa Deklarasyonu ile kurulan üst düzey uluslararası bir forumdur (Arctic Council). Konsey'in misyonu, Arktik yerli halklarının ve Arktik devletlerinin karşılaştığı endişeleri ve zorlukları, iş birliği temelinde çözmek ve bölgede sürdürülebilirliği sağlamaktır (Arctic Council). Arktik Konseyi, antlaşmaya dayalı bir uluslararası örgütten ziyade; fikir birliği temelinde, Arktik bölgesinin barışçıl ve işbirlikçi doğasını yansıtan bir forumdur (Nord, 2015). Bununla birlikte, Arktik Konseyi'nin yetki alanı, askeri güvenlik konularını kapsamamaktadır. Görsel 1'de görüleceği üzere, Konsey'de: Rusya, ABD, Kanada, Danimarka, Finlandiya, İzlanda, Norveç ve İsveç olmak üzere sekiz Arktik devleti bulunmaktadır (Arctic Council). Arktik'te, askeri/güvenlik çıkarları ve deniz kapasitesi olan devletler "Arktik Beşlisi" olarak tanımlanan, Rusya, ABD, Kanada, Norveç ve Danimarka'dır (Hong, 2011). Arktik Konseyi'nde, daimî katılımcı statüsünde yerli halkı temsil eden katılımcılar ise, Aleut Uluslararası Derneği, Athabaskan Konseyi, Uluslararası Gwich'in Konseyi, İnuit Circumpolar Konseyi, Rusya Kuzey Yerli Halkları Konseyi ve Saami Konseyi'dir (Arctic Council). Ayrıca, Konsey'de gözlemci üye statüsüne sahip devletler, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri yer almaktadır. Gözlemci üyelerin temel amacı, Arktik'te sürdürülebilir kalkınma ve çevresel koruma hedeflerine katkı sağlamak ve bilimsel çalışmalar yoluyla bölgedeki etkinliklerini artırmaktır (Garrick ve Miller, 2021).

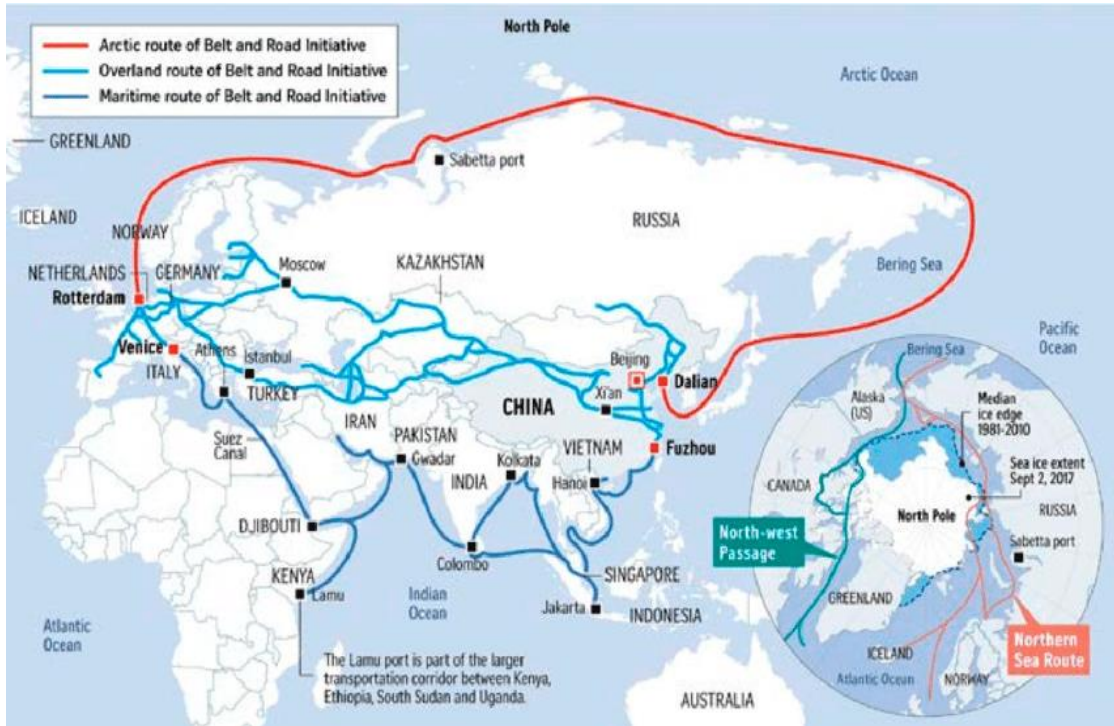
Görsel 1. Arktik Konseyi'nin Yapısı

Kaynak: Yazarlar tarafından <https://arctic-council.org/> referans alınarak oluşturulmuştur.

Arktik bölgesini, uluslararası iş birliğine teşvik etmeye rehberlik eden çeşitli sözleşmeler ve kuruluşlar bulunmaktadır. Bu bağlamda, Arktik'in uluslararası yasal rejimi oluşturan temel sözleşmelerden biri, Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS)'dir. BMDHS, 145 devletin taraf olduğu kilit bir sözleşmedir, bu açıdan evrenselliğe yakın bir iddiayı desteklemektedir (Nord, 2015). Arktik devletleri arasında bulunan ABD, BMDHS'nin müzakere sürecinde önemli bir rol almış olsa da sözleşmeye taraf

değildir (Allen vd., 2019). Ayrıca, Birleşmiş Milletler (BM) bünyesinde kurulan Uluslararası Denizcilik Örgütü, denizlerde güvenliği sağlamak, deniz kirliliğini önlemek ve deniz çevresinin korunmasını teşvik etmek amacıyla uluslararası standartlar belirlemektedir. Bu standartlar, özellikle Arktik'in hassas ekosistemleri ve çevresel koşulları göz önünde bulundurularak geliştirilmiş olup, bölgedeki denizcilik faaliyetlerinin çevresel sürdürülebilirliğini artırmayı hedeflemektedir.

Arktik Konseyi'nde gözlemci statüsüne sahip birçok devlet bulunmasına rağmen, Çin'in Arktik politikasının ele alınma nedeni, Pekin'in stratejik hedeflerinin kapsamı ve küresel etkileridir. Çin'in dış politika anlayışı realist teoriye dayanmaktadır; bu yaklaşım çerçevesinde, bölgesel ve küresel politikalarda iş birliği yerine; büyük güç rekabeti, ulusal çıkarlar ve göreceli kazanımlar ön plana çıkmaktadır (Wall ve Wegge, 2023). Dolayısıyla, Çin, uluslararası alanda en önemli aktörün devletler olduğu kabulünden hareketle; realpolitik odaklı dış politika stratejisi ile kaynaklara yönelim ve ulusal çıkarlarını maksimize etme eğilimindedir. Bu yaklaşım, Arktik'te de kendini göstermektedir. Çin, Kutup İpek Yolu projesi aracılığıyla, Arktik'i küresel ticaret yollarına entegre etmeyi amaçlamakta ve bölgeyi yalnızca iş birliği alanı değil, aynı zamanda ulusal çıkarlarını maksimize edebileceği bir jeopolitik fırsat olarak değerlendirmektedir. Bu bağlamda, Çin'in Arktik'e artan ilgisi, Başkan Xi Jinping'in süper güç olma vizyonunun bir parçasıdır (Martynova, 2019). Çin, bölgeye olan ilgisini 2018 yılında yayımlanan Beyaz Kitap'ta, bölgedeki çıkarlarını formüle etmesiyle somutlaştırmıştır. Çin, Arktik'te stratejik bir rol üstlenerek, kendisini bölgede "önemli bir paydaş" ve "Arktik'e yakın devlet" olarak tanımlamıştır (RAND, 2024). Çin, yatırımlar yoluyla bölgede ekonomik ve politik açıdan nüfuz sağlama hedefindedir. Çin'in bölgede izlediği politikalar, dört temel hedefe dayanmaktadır: i. Uluslararası alanda statüsünü ve meşruiyetini pekiştirmek, ii. deniz taşımacılığı rotalarını çeşitlendirmek, iii. doğal kaynak tedarikini artırmak, iv. ABD ile olan jeopolitik rekabeti dengelemektir (Charron, 2021).

Harita 4: Kutup İpek Yolu Projeksiyonu

Kaynak: Martynova, 2019: 775.

Çin'in, Arktik'in stratejik güzergâhlarından yararlanma arzusu, Bir Kuşak Bir Yol kapsamında Kutup İpek Yolu projesi ile öne çıkmaktadır (Sochneva vd., 2021). Harita 4'te görüleceği gibi, Çin'in bu projesi, Asya'dan başlayarak Avrupa ve Kuzey Amerika arasındaki rotayı kısaltmaktadır, bu durum ise Çin'e

küresel ticarete etkinliğini güçlendirme fırsatı sağlamaktadır. Çin'in bu hamlesi özellikle ABD'nin tepkilerine yol açmıştır. New York Times, 2019 yılında Çin'in Arktik'e yönelimini "Arktik, Çin'in küresel hedeflerinin yeni arenası" şeklinde tanımlamış ve henüz somut başarılar kaydedilmediğini vurgulamıştır (New York Times, 2019). Çin, Arktik Konseyi üyesi Rusya ile iş birliği içerisinde; özellikle, Rusya'nın Arktik ile Uzak Doğu arasındaki enerji altyapı projelerine destek vermektedir (The Economist, 2022). Bununla birlikte, Çin ve Rusya özellikle Kuzey Deniz Rotası üzerinde konsensüs sağlamış olup, söz konusu iş birliği enerji güvenliği temelinde şekillenmektedir (Istituto Affari Internazionali, 2023). Geleneksel olarak jeopolitik, güvenlik ile yakından ilişkilidir; bu bağlamda, Çin'in Arktik'te sınırı olmamasına rağmen bölgedeki temel çıkarlarından biri dolaylı yoldan güvenlikle ilişkilidir. Bu çerçevede, Çin ile ABD arasındaki süper güç rekabeti Arktik'te ön plana çıkmaktadır. Bölgedeki güvenlik ilişkilerinin askeri boyutunda, Çin ve ABD arasında nükleer stratejik bir denge mevcuttur. Bölge, kıtalararası balistik füzeler ve Avrasya ile Kuzey Amerika arasında uzun menzilli bombardıman uçakları için en kısa uçuş rotasını sağlamaktadır (Fragkouli, 2021, s. 145). Tarihsel olarak Arktik, Rusya ile ABD arasındaki stratejik dengede önemli bir rol oynamışken, günümüzde bu denge Çin ile ABD arasındaki nükleer stratejik ilişkiyi de etkilemektedir.

3. Kopenhag Okulu ve Bölgesel Güvenlik Kompleksi Teorisi Bağlamında Arktik

Güvenlik kavramı, uluslararası ilişkiler disiplininde temel bir kavram olmasına rağmen, tanımı konusunda konsensüs sağlanamamıştır. Bu nedenle, güvenlik tartışmaya açık ve muğlak bir kavramdır (Buzan, 2015, s. 32). Soğuk Savaş'ın sona ermesi yalnızca güç dengesinde bir değişim yaratmamış, aynı zamanda uluslararası güvenlik yaklaşımlarında da önemli bir dönüşüme yol açmıştır. Yeni dünya düzeninin ortaya çıkışıyla birlikte askeri gücün rolü azalırken, ekonomik ve siyasi güç unsurları uluslararası güvenlik tartışmalarında önem kazanmaya başlamıştır. Bu dönüşüm bağlamında, Kopenhag Okulu güvenliğe dair yeni yaklaşımlar geliştirmiştir. Bu yaklaşımlar, güvenlikleştirme/güvenlik-dışlaştırma, sektörel güvenlik ve bölgesel güvenlik kompleksi (BGK) olmak üzere üç ana kategoriye ayrılmaktadır (Limon, 2022, s. 778).

Güvenlikleştirme, dilin toplumsal gerçekliği şekillendirme gücüne sahip olduğunu savunan John L. Austin ve John Searle'nin söylem eylemi teorisine dayanmaktadır. Kopenhag Okulu'na göre güvenlikleştirme, bir olgunun güvenlik meselesi olarak sunulup, olağan politikaların dışında istisnai tedbirler gerektiren bir tehdit olarak tanımlanma sürecini ifade eder (Buzan, 2015). Bu yaklaşım, bir meseleyi güvenlik çerçevesine taşıyan söylem eyleminin, belirleyici rolünü vurgulamaktadır. Güvenlikleştirici söylem, varoluşsal tehdit tanımı ve bir referans nesnesi olmak üzere iki temel unsuru içerir. Varoluşsal tehdit, olağanüstü önlemler gerektiren bir aciliyet yaratırken, referans nesnesi ise toplumsal önem taşımaları ve toplumca kabul görmelidir (Kocatepe ve Şahin, 2024, s. 137). Güvenlik-dışlaştırma ise, bir sorunun acil durum niteliğinden çıkarılarak, siyasi müzakere sürecine dâhil edilmesini ifade eder. Bu durum, güvenlikten ziyade, siyasi bir yaklaşımla ele alınır ve güvenlik gündemi içerisindeki sorunların siyasi müzakere alanına çekilmesini içerir (Limon, 2021, s. 779). Söylem süreçleri, tehditlerin tanımlanma ve algılanma biçimlerini yeniden şekillendirme imkânı sunar. Ole Waever, güvenlik-dışlaştırmanın bir hedef olarak benimsenmesi gerektiğini savunur; çünkü, güvenlikleştirilen bir mesele, istisnai tedbirlerin meşrulaştırılmasına zemin hazırlamaktadır (Buzan ve Waever, 2003, s.107).

Kopenhag Okulu'nun önde gelen teorisyenlerinden Barry Buzan, güvenlik kavramını beş sektöre ayırarak güvenliğin kapsamını genişletmiştir. Güvenliğin referans nesnelere, yani güvenliği sağlanması gereken unsurlar arasında askeri, siyasi, ekonomik, çevresel ve toplumsal sektörler bulunmaktadır (Buzan, 2015: s. 35). Bu sektörler birbiriyle ilişkili olmakla birlikte, her biri farklı güvenlik tehditlerine odaklanır. Askeri güvenlik, devletlerin silahlı saldırılara karşı savunma yetenekleri ile bu yeteneklerin iki seviyeli etkileşimini ve devletlerin birbirlerinin niyetlerini algılamalarıyla ilişkilidir. Siyasi güvenlik, devletlerin örgütsel istikrarı, hükümet sistemleri ve bu sistemlere meşruiyet sağlayan ideolojilerle bağlantılıdır. Ekonomik güvenlik, devletin kaynaklara, pazarlara ve finansmana erişim sağlayarak refah düzeyini koruma kapasitesini kapsar. Toplumsal güvenlik, dil, kültür, dini ve ulusal kimlik ile geleneksel kalıpların sürdürülebilirliği bağlamında, evrim için kabul edilebilir koşulların sağlanmasına odaklanır. Çevre

güvenliği ise, diğer tüm insan faaliyetlerinin bağlı olduğu temel destek sistemi olarak yerel ve gezegensel biyosferin korunması ile ilgilidir (Buzan, Waever ve De Wilde, 1998, s. 7).

Kopenhag Okulu tarafından geliştirilen bir diğer yaklaşım, bölgesel güvenlik kompleksi teorisi. Bu teoriye göre, Soğuk Savaş'ın iki kutuplu güvenlik yapısından çok kutuplu sisteme geçiş, bölgesel ilişkilerin önemini artırmıştır. (Buzan ve Waever, 2003). Barry Buzan ve Ole Waever tarafından geliştirilen bölgesel güvenlik kompleksi teorisi, güvenlik analizlerinde bölgesel düzeyin önemine vurgu yapmaktadır. BGK, güvenlik analizinin nesnesi olarak bölgesel alt sistemleri kabul eden teorik bir çerçeve sunmaktadır. Buzan'a göre, ulusal güvenlik tek başına yetersizken, küresel güvenlik düzeyi genellikle idealize edilmiş bir hedef olarak değerlendirilmektedir; bölgesel düzey ise ulusal ve küresel güvenliğin kesişim noktasıdır (Buzan, 2015: s. 157). Bu bağlamda, güvenlik ilişkisel bir olgudur; bölgesel düzey, devletlerin yakın etkileşimde bulunduğu ve güvenliklerinin birbirine bağlı olduğu bir alandır. Güvenlik kavramında kullanılan "bölge" ise, coğrafi yakınlığa dayanan belirli bir devlet grubu arasında gelişen güvenlik ilişkilerinin bir alt sistemi olarak tanımlanmaktadır. Buzan, güvenliği, her bir devletin güvenliğinin, diğer devletlerin güvenliği ile iç içe geçtiği bir alan olarak tanımlar; Dolayısıyla, devletler arasında karşılıklı bağımlılık kaçınılmaz bir gerçekliktir (Buzan, 2015, s. 168). Bu bağlamda, karşılıklı bağımlılık tanımı, yalnızca pozitif etkileşimleri içermemektedir; BGK'ların oluşmasında devletler arasındaki dostluk/düşmanlık ve karşılıklı tehdit algıları gibi negatif etkileşimler de kritik rol oynamaktadır (Buzan vd., 1998, s. 271). Bölgesel güvenlik kompleksi, ulusal güvenlikleri birbirinden bağımsız düşünemeyecek kadar sıkı bir güvenlik bağı ile bağlı olan devletler grubu olarak tanımlanır (Buzan, 2005, s. 158). BGK'da temel görüş, tehditlerin uzak mesafelerden ziyade kısa mesafelerden daha kolay yayılmasıdır; Dolayısıyla, belirli bir bölgedeki devletlerin karşılıklı güvenlik bağımlılığı, bölgesel temelli kümeler şeklinde ortaya çıkmaktadır (Yaman vd., 2023). Bu anlayışa göre, güvenlik tehditleri yakın mesafede daha etkilidir ve bir bölgedeki devletlerin birbirlerini tehdit olarak algılamaya olasılığı, bölge dışındaki devletlere kıyasla daha yüksektir (Buzan, 2015). Tarihsel açıdan incelendiğinde, çoğu devlet öncelikle komşularının yetenekleri ve niyetleriyle ilgilenmiştir. Bu bağlamda, coğrafi mesafeler, BGK'ların oluşumunda kritik bir rol oynamaktadır.

Bölgesel güvenlik kompleksinin temel yapısı sınır, anarşik yapı, kutupluluk ve sosyal inşa olmak üzere dört değişkeni içermektedir (Buzan vd., 1998). Uluslararası sistemin anarşik yapısı ile güç dengeleri üzerindeki etkileri, coğrafi yakınlık faktörleriyle birleşerek bölgesel güvenlik kompleksinin oluşmasına neden olmaktadır. Bölgesel güvenliğin alt sistemleri, özellikle politik ve askeri tehditlerin yoğunlaştığı dönemlerde daha etkili hissedilir. Ayrıca BGK, uluslararası sistemdeki güç kutuplaşmasının dinamiklerini açıklarken, aktörlerin eylemleri ve yorumlarına dayanan yapısal köklere de sahiptir. Teori, bu komplekslerin oluşumu ve işleyişinin aktörler arasındaki dostluk ve düşmanlık ilişkilerine dayandığını savunmaktadır. Alexander Wendt'e göre (1999, s. 249), tarihsel düşmanlıklar ve dostluklar, belirli bir çatışmanın veya iş birliğinin tetikleyicisidir. Bu bağlamda, BGK'lar yalnızca güç dağılımının mekanik bir yansıması değil, aynı zamanda aktörler arasındaki ilişki biçimi ve eylemleriyle şekillenen dinamik yapılardır. BGK'lar genellikle tarihsel faktörlerle karakterize edilir (Buzan, 2015). Örneğin, Soğuk Savaş döneminde ABD ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) arasındaki rekabetin merkezlerinden biri olan Arktik; SSCB'nin halef devleti olan Rusya'nın bölge politikalarında, ABD'ye karşı bir tutum sergilemesine neden olmaktadır (Limon vd., 2023). Dolayısıyla BGK'lar, bölgedeki aktörlerin güvenlik endişeleri ve eylemleri üzerine inşa edilmiştir ve genellikle bu aktörler arasında var olan güvensizlikleri de yansıtmaktadır. Uluslararası sistemdeki pek çok devlet için bölgesel düzey, güvenliğin sağlanmasında belirleyici bir öneme sahiptir. Küresel güçler açısından ise, bölgesel düzey, kendi etkilerini ve rekabetlerini uluslararası sistemin geneline yansıtma stratejileri ve bu stratejilerin sonuçları üzerinde kritik bir rol oynar (Buzan vd., 1998).

Bölgesel güvenlik kompleksi, devletler arasındaki etkileşimlerin bir sonucu olarak ortaya çıktığından, bu etkileşimlerdeki güvensizlik ilişkilerinin yapısı ve doğası, güvenlik komplekslerinin şekillenmesinde belirleyici bir unsurdur. Bu bağlamda, bir BGK'nın oluşabilmesi için dört temel kriter ön plana çıkmaktadır: i. Belirli bir coğrafi sınırın varlığı, ii. En az iki aktörün komplekse dâhil olması, iii. Söz konusu devletlerin birbirlerine coğrafi olarak yakın olması, iv. Söz konusu devletler arasında rekabet, savunma,

komşuluk, çıkar, korku veya tehdit gibi unsurları içeren ilişkilerin olmasıdır (Buzan ve Waever, 2003). Bir bölgenin BGK olarak değerlendirilebilmesi için, o bölgedeki aktörlerin karşılıklı güvenlik bağımlılığı içinde olmaları gerekmektedir. BGK'lar analitik bir araçtır ve bu kompleksler sosyal olarak yapılandırılmıştır. Kompleksler, dinamik yapılar olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla, bölgedeki aktörlerin güvenlik uygulamaları ve söylemleri tarafından şekillenmektedir.

Arktik, Buzan ve Waever'ın çalışmalarında BGK kapsamında değerlendirilmemiştir. Bunun nedeni, çalışmaların kaleme alındığı dönemde Arktik'in bölgesel güvenlik etkileşimlerinin düşük seviyede olması veya bölgenin periferik bir bölge olarak değerlendirilmesiyle açıklanabilir (Padrtova, 2017, s. 2). Arktik bölgesini, BGK olarak sınıflandırmak için iki temel kriter öne çıkmaktadır. İlk olarak, güvenleştirmeye ve güvenlik dışılaştırma süreçlerinin gerçekleşmesidir. İkinci olarak, bölgedeki yapı ve güvenlik dinamiklerinin, BGK teorisinin temel yapısına uygunluk göstermesi gerekmektedir (Padrtova, 2017, s. 3). Arktik sınır, anarşi, güç dağılımı ve dostluk/düşmanlık ilişkisi çerçevesinde değerlendirildiğinde, BGK'nın klasik tanımının bölgeye uyarlanması mümkün değildir. Klasik BGK'da, temel birim yalnızca devletlerdir; ancak, revize edilmiş tanımda devlet daha genel bir terim olan "birim" olarak değiştirilmiştir. Bu bağlamda, Arktik sınır kriteri açısından, Arktik Dairesi çevresinde ve kuzeyinde yer alan tüm bölgeleri kapsayacak şekilde tanımlanabilir (Padrtova, 2017, s. 4). Bu çerçevede, Arktik, coğrafi olarak uyumlu bir birim seti olarak BGK olarak sınıflandırılabilir. BGK'nın temel yapısının ikinci unsuru, anarşidir. Buzan ve Waever'a (2003, s. 53) göre anarşi unsurunun ilk koşulu, bir kompleksin iki ya da daha fazla özerk birimden oluşma gerekliliğidir. Buna göre, BGK, aynı özellikleri sergileyen uluslararası sistemin küçük bir versiyonudur, aktörlerin çokluğu ve merkezi bir üstün otoritenin olmamasıdır. Anarşi bağlamında, Arktik, sekiz bağımsız birimden oluşmakta olup bu birimler, egemen devletlere bağlı alt birimler olarak tanımlanmaktadır. Ekonomik, politik ve askeri açılarından benzer nitelikler taşıyan bu devletler grubu, tümüyle aynı niteliklere sahip değildir. Örneğin, Arktik devletlerinin yedisi NATO üyesi iken, bu devletlerden beşi aynı zamanda Nordik Konseyi'ne üyedir (Limon, 2021). Bu durum, siyasi ilişkilerdeki tercih edilebilirliği yansıtmakla birlikte, devletler arası ilişkilerin hem iş birliği hem de çatışma temelinde gelişmesine olanak tanımaktadır. Dolayısıyla, Arktik anarşik yapıya dair temel koşulları karşılamaktadır. Bir diğer kriter olan kutupluluk, birimler arasındaki güç dağılımını kapsamaktadır (Buzan ve Waever, 2003). Arktik, ABD ve Rusya olmak üzere iki nükleer gücü içermesine rağmen, bölgede her ikisi de bölgesel bir güç rolü oynamaktadır (Padrtova, 2017). Hiçbir devlet, Arktik güvenlik ilişkilerini büyük ölçüde domine etmemektedir. Bu nedenle, Arktik BGK çok kutuplu bir kompleks olarak tanımlanabilir. Güç dağılımı açısından, Arktik'te hiçbir devlet, diğerlerinden belirgin şekilde üstün değildir. Son değişken sosyal yapı ise dostluk ve düşmanlık ilişkilerini kapsamaktadır. Bu bağlamda, Arktik uzun bir süredir düşük gerilimli ve istikrarlı bir bölge olarak kabul edilirken aynı zamanda dünyanın önde gelen militarize devletlerin stratejik önem atfettiği bir konumda bulunmaktadır. Örneğin, Rusya'nın Kuzey Filosu'nun karargâhının bulunduğu Kola Yarımadası, dünyanın en militarize bölgelerinden birisidir (Wegge ve Halsne, 2022). Benzer şekilde, Alaska, Grönland'da bulunan Thule bölgesi ve Kuzey Norveç gibi bölgede bulunan NATO üyesi devletler de önemli askeri yeteneklere ve tesislere sahiptir (Willhelmsen ve Hjermand, 2022). Arktik devletleri arasında yaşanan çıkar çatışmaları ve özellikle Rusya-Ukrayna Savaşı sonrasında artan karşılıklı güvensizlik, bölge devletleri arasında güvenlik ikilemini tetiklemiştir. Bununla birlikte, İsveç ve Finlandiya tarafsız statülerini sonlandırarak NATO'ya üye olmuşlardır. Finlandiya 1948'den bu zamana kadar; İsveç ise, Napolyon döneminden bu zamana kadar tarafsız devletlerdi (Thorsson, 2024). Arktik'in jeopolitik yapısının konfigürasyonu, beş NATO üyesi devlet, iki stratejik olarak tarafsız devlet ve Rusya'nın yer aldığı bir yapıdan; yedi NATO üyesi devlet ve Rusya'nın bulunduğu bir yapıya evrilmiştir. Bu çerçevede, bölgede uzun süredir sağlanan iş birliği, dostluk ilişkilerin varlığını gösterirken; militarize girişimler ve NATO ile Rusya'nın birbirlerini tehdit olarak tanımlama süreçleri düşmanlık ilişkilerinin de varlığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, Arktik BGK olarak sınır, anarşi, kutupluluk ve sosyal yapı kriterlerini karşılamaktadır.

Exner-Pirot (2013), Barbora Padrtova (2017) ve Onur Limon (2021)'a göre, Arktik'te çevresel sektör açısından BGK oluşumu mümkündür. Bu bağlamda, Buzan'a göre, tek bir kompleks olarak kabul edilebilen devletler grubunda, iki veya daha fazla devletin güvenlik karşılıklı bağımlılığının mevcut olması,

alt komplekslerin oluşmasına neden olabilmektedir (Buzan, 2015, s. 189). Örneğin, Avrupa kompleksinde yer alan iki düzineden fazla devlet, İskandinav ve Balkanlar gibi çeşitli alt kompleksleri içermektedir (Buzan, 2015, s. 166). Benzer şekilde, Post-Sovyet coğrafyası bir BGK iken; bu kompleks içinde Orta Asya, Baltık devletleri, Batı devletler grubu ve Kafkasya olmak üzere dört farklı alt kompleks bulunmaktadır (Kocatepe ve Şahin, 2024, s. 143). BGK modeli, özellikle siyasi ve askeri sektörlerdeki tehditlerin kısa mesafelerde hızlı yayılma potansiyeline dayanmaktadır. Arktik bölgesi, çevresel bir BGK olmasının yanı sıra; askeri sektör açısından, Arktik devletleri arasındaki dostluk/düşmanlık ilişkileri ve tehdit algılarıyla karakterize edilen iki alt komplekse ayrılabilir: Avrasya-Arktik (Rusya ve Çin) ve Arktik-NATO (ABD, Kanada, Danimarka, Norveç, İzlanda, İsveç, Finlandiya). Her iki alt kompleks de aktif güvenlikleştirme süreçleri yürütmektedir. NATO ve Rusya'nın, Arktik'teki askeri aktivitelerini karşılıklı tehdit olarak sunması, bu meselelerin kamuoyuna güvenlik sorunu olarak taşındığını göstermektedir. Bu durum, bölgede artan gerilimlere ve askerileşmeye yol açmaktadır.

Arktik devletlerinin, askeri ve siyasi sektörlerde güçlü bir egemenlik sergilediği ve bu devletlerin askeri-siyasi sektör dışında güvenlik bağımlılıklarının genellikle zayıf olduğu gözlemlenmektedir (Padrtova, 2017, s. 5). Arktik devletleri, her ne kadar iklim değişikliğiyle mücadele söylemini önceliklendirip bölgenin barışçıl doğasına vurgu yapsalar da, son gelişmeler askeri varlıklarını pekiştirmelerine yol açmaktadır. Son yıllarda Arktik'te yoğunlaşan askeri operasyonlar, gerilimin artmasına neden olmuştur. Pentagon'un Norveç'teki Andoya Adası'nda gerçekleştirdiği seyir füzesi denemesi ve Rusya'nın, Norveç'in münhasır ekonomik bölgesinde gerçekleştirdiği Tsirkon hipersonik füze testi bu gerilimlerin somut örneklerindedir (Edvardsen, 2024). Bu askeri faaliyetler, her iki tarafın da kontrollü bir tırmanma stratejisi izlediğini göstermektedir. Gerilimlerin artması, Rusya ve Çin'in Arktik politikalarının yakınlaşmasına da zemin hazırlamaktadır. Özellikle NATO'nun bölgede genişlemesi, bu iki aktörü daha fazla bölgesel işbirliği konusunda motive etmektedir. Her iki ülke, NATO'nun Arktik'teki askeri varlığını çevreleme politikası olarak değerlendirmektedir. Rusya ve Çin, bölgedeki bilimsel ve ekonomik işbirliğini artırma çağrısında bulunmuşlardır. Ancak, NATO'nun İsveç ve Finlandiya'yı bünyesine katması, bu güvenlik rekabetini daha da tırmandırmıştır. NATO ve Rusya, birbirlerini resmî belgelerde karşılıklı tehdit unsuru olarak tanımlamaya başlamışlardır (Cozad vd., 2023). Bu belgeler, Arktik bölgesinde özellikle askeri sektördeki güvenlikleştirme süreçlerinin kamuoyuna açık bir şekilde yürütüldüğünü göstermektedir.

NATO'nun, Varşova Paktı'na karşı kurulmuş bir örgüt olması göz önünde bulundurulduğunda, Rusya açısından NATO'nun Arktik'te genişlemesi varoluşsal bir tehdit olarak değerlendirilmektedir. Rusya, 2007'den itibaren Arktik'i "tehdit altında" bir referans nesne olarak sunma stratejisini sürdürmektedir. Arktik deniz tabanına yerleştirilen Rus bayrağı, bu stratejinin sembolü olarak değerlendirilebilir. Bu girişim, önce Rus kamuoyuna, ardından medya aracılığıyla bölgedeki diğer aktörlere aktarılmıştır. Özellikle Ukrayna işgalinin ardından Rusya, Arktik'teki çıkarlarının NATO tarafından tehdit edildiğini ileri sürmekte ve bu söylemi güvenlik politikalarının merkezine yerleştirmektedir. NATO üyeleri, Moskova tarafından birer tehdit unsuru olarak tanımlanmaktadır (Kjellen, 2022). ABD'nin ise, Arktik'teki güvenlikleştirme çabalarının ardındaki en önemli etkenlerden biri, Rusya'nın bölgede yürüttüğü askeri modernizasyon ve nükleer silah konuşlandırma hamleleridir. ABD, Arktik'i anavatanı savunmada temel taşı olarak görmektedir (Department of Defense, 2024). Bu bağlamda ABD, Arktik siyasetinde nispeten geç bir aktör olduğu ve BMDHS'ye taraf olmadığı için dezavantajlı bir konumdadır. Ancak, İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya katılımıyla birlikte Arktik'teki güvenlikleştirme hamlelerini NATO üzerinden yürütmekte ve resmî belgelerinde, Arktik'teki Rus-Çin faaliyetlerini tehdit olarak tanımlamaktadır. Pentagon, Arktik'teki artan tehditlere dikkat çekmekte ve bu tehditlere karşı müttefikler ile iş birliğini güçlendirmeyi vurgulamaktadır (Department of Defense, 2024). Arktik'te, Rusya ve NATO'nun askeri sektörde yürüttüğü güvenlikleştirme faaliyetleri, esasen karşı tarafı caydırmaya yönelik stratejiler etrafında şekillenmektedir (Clark, 2024).

3.1. Avrasya-Arktik

Rusya'nın, Ukrayna'yı işgali sonrasında Batılı devletler, Rusya'ya yaptırımlar uygulamıştır. Buna karşılık, Rusya ortaklıklarını çeşitlendirme yoluna gitmiş ve özellikle Çin ile ilişkilerini güçlendirmiştir (Özel Özcan

ve Şahin, 2024). Bu durum, Arktik bölgesinde de kendini göstermektedir. Rusya ve Çin arasındaki iş birliği, bölgedeki askeri ve ekonomik dinamikler üzerinde etkiler yaratmaktadır. Arktik, Rus dış politikasının ve ticaretinin, Çin ve Asya arasında dengelemesinde merkezi bir rol oynamaktadır. Bu durum, hem sağladığı deniz yolu hem de doğal kaynaklar açısından önemlidir. Çin için ise Rus Arktik bölgesi, ekonomik direnci ve ihtiyaç duyduğu doğal kaynakları temin etmenin yanı sıra alternatif transit rotalar geliştirebileceği “kutup gücü” stratejisinin bir ifadesidir. Dolayısıyla, Rusya ve Çin’in jeopolitik öncelikleri özellikle Arktik’te örtüşmektedir. Bu bağlamda, Çin, Rusya’ya ekonomik kaynaklar ve yatırımlar sunarken; Rusya ise Çin’e doğal kaynaklar ve deniz geçişleri gibi stratejik avantajlar sağlamaktadır. Rusya ve Çin arasındaki ilişkiyi “sınırsız ortaklık” olarak tanımlamaktadır; bu tanımlama ise, yapıcı ortaklıktan daha ileri bir adımdır. İki ülkenin yakınlaşmasının temel nedeni, ortak tehdit algılamalarıdır; özellikle, ABD hâkimiyetindeki küresel düzene karşı ortak bir muhalefet söz konusudur (RAND, 2024). Moskova açısından, Rusya’nın büyük güç statüsünü koruması için özellikle ekonomik açıdan Çin ile olan ortaklık zorunluluktur (RAND, 2024). RAND verilerine göre, 2021 yılında Çin’in gayri safi yurtiçi hasılası (GSYİH), Rusya’nın GSYİH’sinin yaklaşık dokuz katı büyüklüğünde idi. Çin ise, Arktik’te çıkarlarını güçlendirmek amacıyla Rusya ile iş birliği yapmakta ve bu ilişkiler aracılığıyla bölgedeki çıkarlarını ilerletmektedir (Güçyetmez, 2021).

Avrasya bağlamında Arktik’in önemi yadsınamaz; bu durum, Rusya’nın doğal kaynakları ile Çin’in yatırım ve üretim varlıklarının tamamlayıcılığından kaynaklanmaktadır. Bu açıdan, Rusya ve Çin Arktik’te kazan-kazan stratejisi çerçevesinde ilişkilerini geliştirmektedir. Her iki ülke, ABD tehdidi ile şekillenen ilişkilerini güçlendirerek, jeopolitik önceliklerini Avrasya-Arktik’in güçlendirilmesi doğrultusunda belirlemektedir. Bu durum, Rusya ve Çin’in güvenliklerini bağlantılı hale getirirken, her iki ülkeyi de ABD ile olan rekabetlerinde karşılıklı olarak güçlendirmektedir. Putin, NATO’nun genişlemesini Rusya’ya karşı doğrudan bir tehdit olarak algılamaktadır. Belirtmek gerekir ki, resmî Rus belgelerinde ABD/ NATO/Batı birbirlerinin yerine kullanılan terimlerdir. Bu bağlamda, Rusya’ya göre, NATO doğası gereği düşmanca ve aldatıcı bir yapıya sahip olduğundan dolayı varoluşsal bir tehdittir (Wilhelsem ve Hjermmann, 2022). Rusya ve NATO arasındaki güvensizlik, tarihsel düşmanlık arka planına dayanmaktadır. Putin, Arktik’te askeri güçlerini artırma gerekçesini NATO’nun çevreleme stratejisine karşı bir önlem olarak belirtmektedir (Edvardsen, 2024). Dolayısıyla, Çin ve Rusya ortak bir tehdit algısı olarak ABD’ye karşı durmakta ve özellikle askeri sektör açısından Avrasya Arktik’ini güçlendirmek için adımlar atmaktadır. Rusya ve Çin’in Arktik’te gerçekleştirdiği ortak hava ve deniz tatbikatları, NATO’ya karşı caydırıcı bir strateji olarak değerlendirilmektedir.

3.2. Arktik- NATO (Trans-Atlantik Arktik)

Konjonktürel gerilimler ve özellikle Rusya-Ukrayna Savaşı ile artan güvenlik kaygıları, tarafsız statüye sahip İsveç ve Finlandiya’nın, NATO’ya üye olmalarıyla sonuçlanmıştır. Bu durum, ABD hâkimiyetindeki NATO’nun Arktik’teki kimliğini güçlendirmesine ve sınırlarını genişletmesine yol açmıştır. ABD’nin, Arktik’teki bölgesel güvenlik stratejisinin önemli bir bileşeni, müttefiklerle iş birliğini güçlendirmektir. Nitekim ABD, Arktik’te artan Rus-Çin faaliyetlerini tehdit olarak nitelendirip, bölge üzerindeki güvenliğini NATO aracılığıyla sağlama eğilimindedir. NATO, savunma amaçlı bir örgüt olsa da üye devletlerin güvenlikleri birbiriyle bağlantılıdır. Bu bağlamda, ABD, NATO’nun güvenlik garantileri aracılığıyla Rusya ve Çin’e karşı caydırıcılığı güçlendirmeyi hedefleyerek, Arktik’te kolektif caydırıcılığı artırmaya odaklanmıştır. NATO Askeri Komite Başkanı Amiral Bauer, Arktik’in, NATO’nun caydırıcılık ve savunma duruşu açısından vazgeçilmez bir bölge olduğunu ifade etmiştir (NATO, 2023). Ayrıca, NATO askeri gücünün Arktik operasyonlarına destek sağlayacağı ve daha fazla Arktik savunma stratejilerine odaklanılacağı belirtilmiştir.

NATO, Arktik’te artan rekabetin nedenlerini askeri stratejiler, teknolojik ilerlemeler ve iklim değişikliği olarak formüle ederek, bu alanlara yönelik çeşitli girişimleri devreye almıştır. Bu bağlamda, NATO, Arktik stratejilerinin geliştirilmesi için üç bileşenli girişime odaklanmıştır: NATO Model Etkinliği, NATO İnovasyon Yarışması ve Mükemmeliyet Merkezleri. NATO Model Etkinliği, güvenlik tehditlerine karşı olası senaryoların simüle edildiği ve çözüm geliştirilmesine yönelik bir etkinliktir. NATO İnovasyon

Yarışması, operasyonel altyapıların iyileştirilmesini, kriz durumlarında hızlı ve etkili müdahalenin güçlendirilmesini amaçlanmaktadır. Mükemmeliyet Merkezleri ise, Arktik'te stratejik konulara ilişkin araştırma yaparak, bölgedeki politika ve operasyonel yaklaşımları güçlendirmeyi ve koordine etmeyi hedeflemektedir (Allied Command Transformation, 2023). Bu girişimlerle birlikte NATO, Arktik devleti olan NATO müttefikleriyle, bölgede Rusya ve Çin'in faaliyetlerini dengeleyerek NATO etkinliğini artırmayı amaçlamaktadır.

4. Arktik Bölgesinde Rusya Federasyonu'nun Askeri Varlığı

Tarihsel parametreler açısından incelendiğinde, Rusya'nın Arktik bölgesindeki faaliyetleri, uzun bir süre aralıklı kutup keşifleriyle sınırlı kalmıştır. Bölgenin stratejik önemi, Rus İmparatorluğu'nun 19. yüzyılın sonlarında Arkhangelsk'te bir deniz üssü kurmasıyla somutlaşmaya başlamıştır (Steinveg, 2023, s. 78). Yine de, 20. yüzyılın başlarına kadar ne Rus İmparatorluğu ne de SSCB Arktik'te kalıcı bir deniz varlığı oluşturmayı başaramamıştır. Özellikle, 1940 yılında Alman savaş gemisi The Komet'in Arktik Okyanusu üzerinden; Kuzeybatı Geçidi'ni kullanarak, Bering Boğazı'ndan Pasifik Okyanusu'na geçişi devletlerin Arktik politikalarını gözden geçirmelerine yol açmıştır (TÜBİTAK, 2020). İkinci Dünya Savaşı döneminde Sovyetler Birliği'nin askeri gücü büyük bir artış gösterirken, Arktik'teki askeri hareketlilik de zirveye ulaşmıştır. Özellikle, 1941'de Alman işgali ve 1944'te Kızıl Ordu'nun Petsamo-Kirkenes Operasyonu ile Wehrmacht'ın geri çekilmesi; bölgenin askerî açıdan stratejik önemini net bir şekilde ortaya koymuştur (Garrick ve Miller, 2024, s. 12). Savaşın sona ermesiyle, Arktik'te askeri faaliyetler sona ermemiş aksine Soğuk Savaş'ın başlaması ve nükleer silahlarla donatılmış denizaltıların devreye girmesi, bölgenin askerî değerini daha da artırmıştır. Soğuk Savaş döneminin iki ana rakibi SSCB ve ABD arasındaki en kısa rota Arktik üzerinden geçmekte idi (Sittlow, 2020). Bu coğrafi gerçeklik, her iki süper gücün de bölgede gerçekleşebilecek olası saldırılara karşı sürekli teyakuzda olmalarını zorunlu kılmıştır. Dolayısıyla, bu dönemde SSCB ve ABD, Arktik'teki askeri varlıklarını ve faaliyetlerini önemli ölçüde artırmıştır.

Soğuk Savaş'ın yaratmış olduğu güvenlik ortamı, Sovyet deniz kuvvetleri arasındaki hiyerarşik dengelerin de değişmesine neden olmuştur. Önceden Baltık ve Karadeniz filoların gerisinde kalan Kuzey Filosu, 1960'ların başında Sovyet donanmasının en büyük filosu haline gelmiştir (Alberque ve Fraioli, 2023). Bu yükselişte güvenlik kaygıları önemli bir rol oynarken, Barents Denizi'nin güney kesimlerinin kış aylarında dahi buzlanmaması gibi çevresel faktörler de etkili olmuştur. Özellikle, buz kırıcı özelliğe sahip olmayan gemilerin üslerine güvenli erişim imkânı bulabilmesi, Kuzey Filosu'nun gelişiminde kritik bir etken olmuştur. Filonun yükselişinin bir diğer önemli nedeni, Sovyetler Birliği'nin nükleer enerjili balistik füzelerle donatılmış denizaltılara verdiği stratejik önemle ilgilidir. Bu denizaltılar, nükleer caydırıcılık kabiliyetini sürdürülebilirlik için dünya okyanuslarına erişim sağlama gereksinimini karşılamakta idi (Clark, 2024). Bu durum ise denizaltılar ve denizaltı karşıtı operasyonların parçası olarak "Atlantik'in Üçüncü Savaşı"⁴ ile sonuçlanmıştır. Sovyet deniz stratejisi "kale" kavramıyla şekillenmiş ve Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra da devam etmiştir (Cozad vd., 2024). Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte Sovyet sonrası dönemde de Kuzey Filosu, Rusya'nın Arktik'teki ana askeri gücü olma özelliğini korumuştur (Alberque vd., 2023).

Rusya'nın Arktik'teki askeri çıkarları, anavatan savunması, bölgesel ekonomik çıkarların korunması ve Kuzey Deniz Rotası üzerindeki hâkimiyet iddialarını sürdürmek olmak üzere üç temel hedefe dayanmaktadır (Kjellen, 2022). Bu bağlamda, Rusya 2005 yılından itibaren Sovyet döneminden kalma askeri üsleri aktif hale getirerek donanmasını modernize etmiş, ABD'nin sensör ve savunma sistemlerinden kaçınmak için hipersonik füze geliştirme çalışmalarını hızlandırmıştır (Fouche, 2022). Rusya'nın, deniz tabanlı stratejik nükleer kuvvetlerinin üçte ikisi Kuzey Filosu ve Kola Yarımadası'ndaki deniz üslerinde konuşlanmış durumdadır. Balistik füze denizaltılarının geri kalanları ise Pasifik Filosu'nun Kamçatka Yarımadası'ndaki Vilyuchinsk üssünde bulunmaktadır (Buchanan, 2020). Bu askeri birimler, Rusya'nın ikinci bir nükleer saldırı gerçekleştirme kapasitesini güvence altına alarak, Moskova'nın güvenlik sigortası

⁴ Atlantik'in Üçüncü Savaşı terimi, Soğuk Savaş döneminde denizaltılar ve denizaltı karşıtı savaşın bir parçası olarak oynanan stratejik bir kedi-fare oyununu ifade etmektedir. Bu terim, denizaltıları ve nükleer caydırıcılığın stratejik önemini vurgulamaktadır.

niteliğindedir. Rusya, Arktik Okyanusu ve çevresindeki denizlerde devriye görevleri ve operasyonlar yürütmektedir; bununla birlikte denizaltılar, su üstü gemiler ve stratejik bombardıman uçakları gibi askeri araçları aktif şekilde kullanmaktadır. Rusya'nın "ikinci vuruş kabiliyetinin" büyük bir kısmının Arktik'te bulunması, bölgeyi istihbarat ve erken uyarı sistemleri açısından kritik hale getirmektedir (Petersen and Pincus, 2021, s. 493).

Kuzey Filosu Ortak Stratejik Komutanlığı, Rusya'nın Arktik bölgesindeki askeri operasyonlarının merkezini oluşturmaktadır ve beş farklı operasyonel birime ev sahipliği yapmaktadır (Child, 2022, s.32). Kuzey Filosu'nun önemli bir kısmı Kola Yarımadası'nda konuşlanmış olup, bölge Rusya'nın savunma stratejisinde kilit bir rol oynamaktadır. Ayrıca Sovyet döneminden kalan birçok askeri tesisin modernizasyonu da bu bölgede gerçekleştirilmektedir. Kuzey Filosu, sekiz balistik füze denizaltısına ev sahipliği yapmakta olup, bu denizaltılar Delta IV ve Borei sınıfı gemilerden oluşmaktadır (Sittlow, 2020, s. 241). Ayrıca, filoda nükleer ve dizel-elektrik olmak üzere 16 aktif savaş denizaltısı bulunmaktadır. Kalibr füzeleri ile donatılan bu denizaltılar, uzak hedeflere saldırı yapabilme yeteneği ile öne çıkmaktadır. Rusya'nın stratejik açıdan büyük önem atfettiği Kola Yarımadası'nın korunması için, Arktik bölgesine özgü görevler için özel eğitilmiş, 76. Muhafız Hava Saldırı Tümeni ve 98. Muhafız Hava İndirme Tümeni gibi seçkin hava saldırı birimleri görevlendirilmiştir (Fouche ve Pedersen, 2022). Bu birimler, bölgenin savunmasında ve stratejik varlıkların korunmasında kritik roller üstlenmektedir.

Rusya'nın Arktik bölgesindeki askeri varlığı, Genelkurmay Başkanı Valery Gerasimov'un aktif savunma stratejisi doğrultusunda şekillenmiştir (Petersen ve Pincus, 2021). Bu strateji, Moskova'nın güvenliğine yönelik tehditleri önleyici ve proaktif adımlarla bertaraf etmeyi amaçlamaktadır. Özellikle, ABD'nin hassas noktalara yönelik saldırı stratejilerine karşı, Rusya Arktik'te askeri varlığını güçlendirerek konvansiyonel caydırıcılık ve tırmanma kontrolü sağlamayı hedeflemektedir (Honneland, et al., 2019). Bu bağlamda, Rusya'nın Kuzey Filosu, nükleer enerjili seyir füzesi denizaltılarının hayatta kalmasını stratejik bir öncelik haline getirmiş ve bu denizaltıları balistik füze denizaltıları kadar önemli bir konuma yerleştirmiştir. Nitekim, Sovyet sonrası dönemde Kuzey Filosu'nun nükleer ve konvansiyonel askeri yeteneklerini güvence altına alma önceliği artış göstermiştir (Simila, et al., 2023). Washington'daki Uluslararası Stratejik Araştırmalar Enstitüsü yetkilisi Colin Wall, Arktik'teki askeri dengenin büyük ölçüde Rusya'nın lehine olduğunu vurgulamaktadır. Wall'a göre, Rusya'nın Arktik bölgesindeki askeri üs sayısı, NATO'ya kıyasla üç kat fazladır (Fouche ve Pedersen, 2022). Rusya'nın Arktik politikasında özellikle Kuzey Deniz Rotası'nın geliştirilmesi ve korunması öncelikli hedeflerden biri olarak öne çıkmaktadır. Bu amaçla, Kuzey Filosu ülkenin beşinci askeri bölgesi statüsüne yükseltilerek diğer askeri bölgelerle eşdeğer bir konuma getirilmiştir.

5. Arktik Bölgesinde NATO'nun Askeri Varlığı

ABD'nin, Arktik'teki askeri varlığına ilişkin ilk stratejik planlama, 2009 yılında George W. Bush döneminde ABD Donanması tarafından yayımlanan Arktik yol haritası ile başlamıştır (Wezeman, 2016). Bununla birlikte, Barack Obama döneminde 2011'de yayımlanan ABD Ulusal Askeri Stratejisi'nde, Arktik bölgesindeki güvenlik endişelerinin ABD'nin savunma politikalarında nispeten küçük bir rol oynadığı vurgulanmıştır. Bu bağlamda, ABD'nin bölge politikaları 2013 yılına kadar daha sınırlıdır denebilir. ABD'nin bölgeye yönelik ilgisi, 2013 yılında Savunma Bakanlığı tarafından yayımlanan strateji belgesi ile artmış ve bu belgenin temelinde ABD'nin bölgedeki askeri varlığını artırma ve müttefikleriyle iş birliğini güçlendirme hedefi yer almıştır. Bu strateji doğrultusunda, ABD 2018 yılı itibariyle Arktik'teki askeri üslerini ve operasyonlarını genişletmeye başlamıştır (Clark, 2022). ABD, 2020 yılı itibariyle Arktik'te bulunan altyapıları iyileştirmeye odaklanmıştır. Örneğin, Grönland'daki Thule Askeri Üssü'ne yapılan yatırımlar, bu stratejinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır (Edwardsen, 2024). ABD Deniz Kuvvetleri, 2021 yılında yayımladığı "Stratejik Bir Plan" başlıklı belgeyle, Alaska ve Blue Arctic⁵ bölgelerindeki operasyonel hazırlıklarını pekiştirmiştir (Strauss, 2022, s. 5). ABD Başkanı Joe Biden, özellikle Rusya ve Çin'in oluşturduğu tehdide dikkat çekerek, bu iki otoriter devletin artan nüfuzunu ve saldırgan politikalarını

⁵ Blue Arctic (Mavi Arktik) terimi, iklim değişikliği sonucu daha erişilebilir hale gelen deniz yolları ve açık deniz alanlarını ifade etmektedir.

küresel güvenliğe yönelik en büyük meydan okumalardan biri olarak tanımlamıştır. Bu bağlamda, Biden, NATO müttefiklerinin bu tehditlere karşı daha sıkı iş birliği içinde olmaları gerektiğini vurgulamakta, Rusya ve Çin'in stratejik hamlelerine karşı kolektif savunma politikası geliştirilmesinin önemine işaret etmektedir (Willhelmsen ve Hjermand, 2022).

NATO'nun, Arktik bölgesine olan ilgisi son yıllarda artış göstermiştir. NATO temelde savunma amaçlı askeri ittifak olmakla birlikte, üye devletlerin ulusal güvenlik toplulukları arasında kapsamlı bir iş birliği ağı oluşturmaktadır (Özan, 2021, s. 423). Örneğin, Müttefik Dönüşüm Komutanlığı, Arktik'in NATO için stratejik bir öncelik olduğunu belirterek, bölgedeki faaliyetlerin üye devletlerin savunma ve strateji planlarına daha etkin şekilde entegre edilmesi gerekliliğini vurgulamıştır (CFR, 2023, s. 3). Rusya, Ukrayna'yı işgal ettiği dönemde Arktik Konseyi'nin başkanlığını yürütmekte idi. Bu işgalin ardından Konsey'in yedi üyesi, Rusya ile iş birliğini askıya almıştır. Bu gelişme, Arktik'te iki farklı askeri alt kompleksin oluşumunda ilk somut ayırım noktası olmuştur. Bu bağlamda, İsveç ve Finlandiya NATO bünyesinde gözetleme ve caydırıcılık yeteneklerini güçlendirmek amacıyla askeri yatırımlar yapmaya başlamıştır. Bu yatırımlar, askeri donanımın yanı sıra jetleri de kapsamaktadır (Fouche ve Pedersen, 2022). Danimarka ise, Arktik'teki askeri varlığını geliştirmek amacıyla yirmi saate kadar uçabilen uydular ve dronelere yatırım yaparak yaklaşık 200 milyon dolarlık bir bütçe ayırmıştır (Huasheng ve Kortunov, 2024). Kanada, bölge stratejisini revize ederek askeri varlığını ve savunma yeteneklerini güçlendirme hedefini açıklamıştır (Strauss, et al., 2022). Bu amaç doğrultusunda, yeni taktik helikopterler, uzun menzilli kara füzeleri ve uydu yer istasyonları konuşlandırılmıştır. Norveç, 2024 yılı itibarıyla Arktik'i gözlemleyen sekiz uyduya sahiptir ve Andoye Space'e 35 milyon dolarlık yatırım yaparak uzay limanı inşa etmektedir (Garamone, 2023). İsveç ve Kanada da bölgede uzay limanları konusunda çalışmalar yapmaktadır. Bölgede artan sıcaklıklar ve erimekte olan permafrost, ABD'nin askeri yapıları için önemli bir sorun teşkil etmektedir (Simila vd., 2023). Pentagon, bu durumun radar sahalarını olumsuz etkilediğini belirtmiştir. ABD Kuzey Komutanlığı şefi General Glen VanHerck, 2022 yılında Senato'da yaptığı konuşmada, Rusya ve Çin'in gelişmiş füze fırlatma ve iletişim altyapılarını yok etme kabiliyetlerine karşı ABD'nin Arktik'te daha fazla alan farkındalığına ihtiyaç duyduğunu vurgulamıştır (Petersen vd., 2023). Aynı yıl yayımlanan Pentagon strateji belgesinde, ABD Arktik'teki erken uyarı ve gözetleme sistemlerini iyileştirmeyi taahhüt etmiştir. "Yüksek Kuzey'de Güvenlik" panelinde bir ABD yetkilisi, Rusya ve Çin'in giderek artan saldırgan eylemlerine karşı uyarıda bulunmuş ve bu ülkelerin belirsiz niyetlerinin bölgedeki en büyük risk olduğunu dile getirmiştir (Clark, 2024). Arktik, ABD'nin yurt savunmasında kilit bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Soğuk Savaş döneminde Sovyet bombardıman uçakları ve füzeleri için ana güzergâh olan bu bölge, günümüzde stratejik önemini korumakta ve ABD'nin savunma stratejisinin merkezinde yer almaktadır. Bölgenin artan ekonomik ve politik değeri, jeopolitik gerilimleri artırırken, ABD'nin bu doğrultuda NATO bünyesinde askeri varlığını ve kapasitesini güçlendirme gereksinimi, güvenlik politikalarının merkezinde yer almaktadır (High North News, 2024).

6. Arktik'te Askeri Faaliyetler

Rusya-Ukrayna Savaşı, Rusya'nın Arktik'teki temel ekonomik ve güvenlik çıkarlarını azaltmamış ancak kara kuvvetleri kapasitesi açısından kısa vadeli zayıflamalara yol açmıştır. Deniz ve hava kuvvetleri açısından ise benzer bir zayıflama gözlemlenmemiştir (Steinvag, 2024). Bununla birlikte, Rusya'ya uygulanan yaptırımlar ve ihracat kontrolleri, ülkenin Arktik'e hassas mühimmat sevkiyatı yeteneğinin azalabileceğine dair belirtiler bulunmaktadır (Kjellen, 2022). Öte yandan, Rusya'nın hibrit savaş taktiklerini kullanma sıklığı ve şiddetinin arttığı gözlemlenmektedir. ABD ise, Rusya'nın Arktik'teki askeri varlığını bölgesel hegemonya girişimi olarak değerlendirdiği için daha sert söylemler gerçekleştirerek, bölgede NATO müttefikleriyle askeri tatbikatları artırmaktadır. Buna karşılık Rusya, bu eylemleri tehdit olarak değerlendirerek, ulusal çıkarını koruma ve güvenliğini sağlamak amacıyla vurgu yaparak bölgede askeri varlığını artırmaktadır (Wall vd., 2023). Rusya'nın askeri doktrini, modern savaşlarda kritik altyapıların ana hedefler olduğunu vurgular. Bu doktrine göre, düşmanı çatışmayı sona erdirmeye zorlayabilecek en etkili hamle, kritik hedeflere yapılan saldırılardır. Bu bağlamda, Rus Deniz Havaçılığı başkanı Tümgeneral Igor Kozhin, Rusya'nın, Arktik'teki askeri varlığının altyapı savunması açısından

büyük önem taşıdığını vurgulamıştır (Wall ve Wegge, 2023). Kozhin'e göre, Arktik'te NATO'nun ve yabancı askeri varlıkların artması endişe verici gelişmelerdir. NATO ülkelerinin, Kuzey Filosu'nun sorumluluğu altındaki hava sahasında keşif uçuşları gerçekleştirdiği rapor edilmektedir.

Eylül 2020'de Barents Denizi'nde, ABD öncülüğünde Birleşik Krallık ve Norveç'in katıldığı bir deniz tatbikatı, Rusya'ya haber verilmeden gerçekleştirilmiş ve bu durum bölgedeki askeri gerilimi tırmandırmıştır (Willhelmsen vd., 2022). Bu tatbikat, Norveç'in Rusya ile iş birliği yapmadan ilk kez bir askeri tatbikat gerçekleştirmesi açısından önem taşımaktadır. Bu durum üzerine, Rusya'nın Arktik iş birliğinden sorumlu Büyükelçisi Nikoloi Korchunov, NATO'nun bölgedeki artan faaliyetlerine ilişkin endişelerini şu şekilde ifade etmiştir: "NATO'nun, Arktik'te artan faaliyetlerinden endişe duyuyoruz... Özellikle Arktik devleti olmayan NATO üyesi ülkelerin artan faaliyetlerinden endişe duyuyoruz. Bu durumun gerginliğe yol açtığına; bölgenin barış, istikrar ve iş birliği alanı olarak korunmasını baltaladığını düşünüyoruz." (Petersen ve Rebecca, 2021, s. 498).

Tablo 1. Arktik'te Askeri Aktiviteler

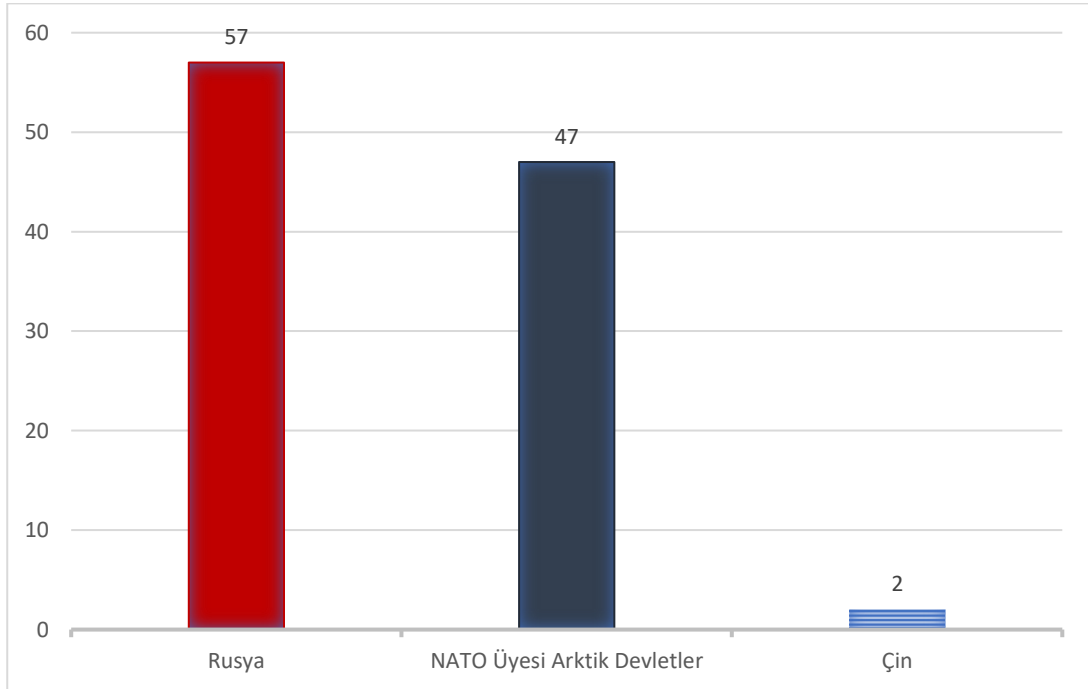
	2020		2021		2022		2023	
	Operasyonel faaliyetler	Füze testleri	Operasyonel faaliyetler	Füze testleri	Operasyonel faaliyetler	Füze testleri	Operasyonel faaliyetler	Füze testleri
Rusya	3	2	24	12	13	4	13	4
ABD	6	0	20	3	7	2	15	2
Norveç	3	0	14	1	6	0	11	0
Kanada	2	0	3	1	4	0	5	0
Finlandiya	1	0	3	0	3	0	9	0
İsveç	0	0	3	0	1	0	6	0
Danimarka	1	0	2	0	2	0	3	0
İzlanda	1	0	0	0	2	0	3	0
NATO	1	0	3	0	1	0	1	0

Kaynak: Yazarlar tarafından <https://arcticmilitarytracker.csis.org/> referans alınarak oluşturulmuştur.

Bu olay, bölgedeki güvenlik dinamiklerini etkilemiş ve Tablo 1'de görüleceği gibi 2021 yılında askeri tatbikatlarda belirgin bir artışa yol açmıştır. Güvenlik uzmanları, bölgedeki ABD seyir füzesi donanımlı denizaltıların varlığını ve Moskova'daki hassas hedeflere saldırı kapasitesine vurgu yapmaktadır (Thorsson, 2024). Tablo 1'de görüleceği gibi, Rusya'nın askeri aktivitelerinde 2022 ve sonrası dönemde düşüş gözlemlenmektedir; ancak, füze testlerine yönelik faaliyetler aynı oranda azalmamıştır. Bu operasyonel faaliyetlerdeki azalmanın başlıca nedenlerinden biri, Rusya'nın Arktik'teki askeri kaynaklarının ve dikkatinin önemli bir kısmını Ukrayna savaşına yönlendirmiş olmasıdır. Ayrıca, tabloda görüleceği üzere, Rusya hariç diğer Arktik devletlerinin operasyonel faaliyetlerinde önceki yıllara kıyasla artış olduğu gözlemlenmektedir. Rusya'nın Arktik'teki askeri varlığını artırma stratejisi, 2005 yılına kadar belirgin bir ivme kazanmamıştır. Bu tarihten itibaren, Sovyet dönemine ait askeri üslerin yeniden açılması ve donanmanın modernizasyonu, Rusya'nın bölgedeki stratejik hamlelerinin önemli bir parçası olmuştur. Özellikle, ABD sensörlerinden ve savunma sistemlerinden kaçmak üzere tasarlanan hipersonik füzelerin geliştirilmesi dikkat çekicidir (Gronholt vd., 2022). Bu gelişmeler, 2007 Münih Güvenlik Konferansı ile Rusya'nın dış politikasında yaşanan dönüşüm bağlamında değerlendirilebilir. Münih Zirvesi, Vladimir Putin'in tek kutuplu uluslararası düzene karşı meydan okumasının bir ifadesi olarak görülmüş ve bu tarihten itibaren Rusya'nın dış politikasında daha aktif bir tutum sergilemeye başladığı gözlemlenmiştir.

Rusya'nın 2022'ye kadar ivme kazanan Arktik stratejisi, son dönemde kritik altyapı savunmasına yönelik artan vurgu ile askeri hazırlıklarını güçlendirme eğilimindedir. 2022 Şubat ayında başlayan ve "özel askeri operasyon" olarak adlandırılan Rusya-Ukrayna Savaşı, Arktik bölgesindeki hibrit savaşın kapsamının genişlediği yeni bir yapısal değişime neden olmuştur. Bu gelişme, diplomatik çözüm arayışlarının zayıflamasına yol açarken, Rusya'nın hibrit savaş taktiklerinde şiddet artışı gözlemlenmiştir. Tablo 1'de

görülen askeri faaliyetlerdeki azalma, sadece Rusya-Ukrayna Savaşı ile bağlantılı olmayıp, hibrit savaş bağlamındaki tehditlerin artması ve güç projeksiyonunun yoğunlaşmasıyla da ilişkilendirilmelidir (Wall vd., 2023). Bu bağlamda, ABD, Eylül 2022 ve Ağustos 2023'te Bering Denizi'nde Alaska kıyıları ve Aleut Adaları yakınlarında ortak tatbikat yapan Çin ve Rusya'yı bölgedeki gerilimi tırmandırmakla suçlamıştır. Rusya ve NATO arasında gerçekleştirilen askeri tatbikatlarda karşılıklı kullanılan söylemler, taraflar arasındaki güvensizliğin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu güvensizlik, güvenlik ikilemi bağlamında Arktik devletlerinin askeri varlıklarını artırmasına yol açmıştır. İlgili taraflar, askeri tatbikatlara ağırlık vererek bölgedeki jeopolitik gerilimi tırmandırmakta, hibrit savaş stratejileri kapsamında diplomatik antlaşmaların sonlandırılması ve iyi niyet göstergelerinin azalması sürecini hızlandırmaktadır. Örneğin, Barents Denizi'nde 2022 yılında İngiltere ile Rusya arasında yaşanan gerilim, İngiliz casus uçağının Kola Yarımadası üzerindeki hava sahasını ihlal etmesiyle başlamış, Rusya'nın doğrudan bir tepki vermemesiyle sonuçlanmıştır (Thorsson, 2024). Bununla birlikte, İngiltere'nin, Ukrayna'ya uzun menzilli füze verilmesi ile ilgili istihbaratın basına sızması sonucunda, iki ülke arasındaki uzun yıllardır süregelen balıkçılık antlaşması Rusya tarafından Şubat 2024'te feshedilmiştir (Interfax, 2024). Rusya-Ukrayna Savaşı ile birlikte karşılıklı diplomatik ilişkilerin azalması, Batı yaptırımlarına karşı Rusya'nın Arktik'i araçsallaştırdığı bir zemin yaratmıştır. Bu durum, savaşın taraflar arasında yarattığı gerilimin, bölgede artan güç gösterileri ve hibrit savaş araçsallaştırmaları ile paralel olarak Arktik'te de kendini gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Grafik 2. Arktik Devletlerinin Buzkıran ve Buz Kapasiteli Devriye Gemi Sayısı

Kaynak: Yazarlar tarafından <https://www.reuters.com/graphics/arctic security/> referans alınarak oluşturulmuştur.

Arktik'te devletlerin varlıklarını sürdürebilmeleri için buzkıran gemiler kritik öneme sahiptir. Buzkıran gemileri askeri operasyonlarda sınırlı rol oynamalarına rağmen, buzullar arasında güvenli geçişleri sağlamak açısından kritik bir işleve sahiptir. Bu gemiler, bölgedeki egemenlik iddialarını güçlendirmek ve kaynak keşiflerini gerçekleştirmek adına önemli bir araç olarak kullanılmakta ve ulusal çıkarları desteklemektedir (Hong, 2011). Arktik devletleri, bölgedeki egemenlik iddialarını korumak adına buz kıranları sonar ağılarıyla donatarak silahlandırmakta ve ulusal çıkarlarını bu çerçevede maksimize etmeye çalışmaktadır. Uluslararası Strateji Araştırmalar Enstitüsü'ne göre, Grafik 2'de görüleceği gibi Rusya'nın buzkıran filosunun sayısı, Arktik-NATO üyelerine kıyasla daha fazladır (Childs, 2023). Belirtmek gerekir ki, Rusya için bu gemiler bir tercih değil, kuzey güvenliği açısından bir zorunluluktur. Buna karşılık ABD,

nükleer enerjiyle çalışan buzkıran gemileri üretme programıyla Rusya'nın bu konudaki üstünlüğünü dengelemeyi hedeflemektedir (Goldstein, 2022). NATO müttefikleri için Grönland, İzlanda ve Birleşik (GIUK) Boşluğu, Kuzey Atlantik bağlantıları açısından hayati önem taşımaktadır. Rusya'nın saldırı stratejileri arasında Arktik bölgesini hedef almasının olası olduğu ve GIUK Boşluğu üzerinden Kuzey Atlantik Okyanusu'na güç aktarımı amacıyla bu bölgeyi hazırlık alanı olarak kullanmayı amaçladığı belirtilmektedir (Arruda vd., 2024). Bu strateji, Rusya'nın bölgesel ve küresel çıkarlarını ilerletme amacını taşımakta olup, güvenlik dengeleri üzerinde önemli etkiler yaratma potansiyeline sahiptir. Rusya'nın, Kuzey Akım boru hatları ve Arktik bölgesindeki denizaltı kablolarına yönelik hibrit taktikler uygulaması, özellikle Norveç başta olmak üzere diğer Arktik devletleri için endişeleri artırmıştır (Osthagen vd., 2022). Bu hibrit faaliyetler, Rusya'nın bölgesel gücünü pekiştirme amacıyla diğer Arktik devletlerine karşı baskı ve caydırma stratejilerini içermektedir (Child, 2022). Olası bir NATO-Rusya gerilimi durumunda, Moskova'nın Kola Yarımadası'ndaki stratejik nükleer tesislerini koruma amacıyla Norveç veya Finlandiya'ya sınırlı bir askeri müdahalede bulunma olasılığı değerlendirilmektedir. Bu senaryo, Soğuk Savaş dönemindeki korkuları andırmaktadır. Arktik uzmanlarına göre, Batı'nın bölgede Rusya'nın askeri varlığına yetişebilmesi, en iyi senaryoda dahi en az on yıl sürecektir (Pedersen vd., 2022).

7. Sonuç

Arktik bölgesinin, iş birliğinden rekabet odaklı bir alana dönüşüm süreci, belirleyici, tetikleyici ve dönüştürücü faktörler olmak üzere üç ana bileşenle açıklanabilir. Belirleyici faktörler arasında, Arktik'te küresel ısınmanın sonuçları yer almaktadır. Arktik'te küresel ısınma, dünyanın diğer bölgelerine kıyasla üç kat daha hızlı gerçekleşmektedir. Bu durum, ekolojik dengeyi tehdit ederken, ekonomik fırsatları da beraberinde getirmektedir. Buzulların erimesiyle, daha önce erişilemeyen enerji kaynaklarına ulaşılabilirlik artmış ve alternatif deniz rotalarının kullanımı mümkün hale gelmiştir. Tetikleyici faktörler ise, Arktik'in artan ekonomik değerinin politik ilgiyi de beraberinde getirmesidir. Bölge, hem bölgesel hem de küresel güçler için stratejik bir çekim merkezi haline gelirken, Arktik devletleri de dış politika stratejilerini bu çerçevede yeniden tanımlayarak, hak ve egemenlik iddialarını güçlendirmeye yönelmişlerdir. Ancak, bölgenin sınırları konusunda bir konsensüs sağlanamaması, devletler arasında gerginliklere neden olan ihtilafli sınırlar yaratmıştır. Bu anlaşmazlıklara rağmen, Arktik Konseyi aracılığıyla bölgede uzun süre iş birliği sağlanmıştır. Dönüştürücü faktörler ise, Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesinin Arktik'te yarattığı etkilerdir. Bu savaş, Arktik'in yapısal dinamiklerini ve güç dengelerini etkileyen iki durumla sonuçlanmıştır. İlk olarak, savaştan kısa bir süre sonra bölgedeki iş birliği mekanizması olan Arktik Konseyi'nin toplantıları, Rusya hariç diğer üyeler tarafından askıya alınmıştır. İkincisi ise, tarafsız statüye sahip Finlandiya ve İsveç'in güvenlik arayışlarının, NATO'ya katılmalarıyla sonuçlanmasıdır. Bu gelişme ile Arktik Konseyi'nin yapısı, yedi NATO üyesi devlet ve Rusya olarak şekillenmiştir. Bu yapısal dönüşümde, taraflar arasındaki tehdit algıları Arktik devletleri arasındaki ilişkileri ve bölge güvenliğini karakterize eden önemli unsurlardandır. Söz konusu tehdit algıları, devletler arasında karşılıklı güvenlik bağımlılığını da beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda, Rusya, NATO'nun Arktik'teki genişlemesini bir tehdit olarak değerlendirerek, bölgede askeri varlığını artırma eğilimindeyken, kendisini "Arktik'e yakın bir devlet" olarak tanımlayan Çin ile bölgedeki iş birliğini yoğunlaştırmıştır. Rusya ve Çin'in ilan ettiği sınırsız ortaklığın temelinde, Amerikan karşıtı bir ittifak vizyonu bulunmaktadır. Öte yandan, NATO üyesi Arktik devletleri, artan Rus-Çin faaliyetlerini tehdit olarak değerlendirerek, bölgedeki güvenliğin sağlanmasında NATO ittifakını kilit bir unsur olarak görmektedirler. Bu şekilde, her iki taraf da güvenikleştirme süreçlerini aktif biçimde sürdürmektedir. Taraflar arasındaki ortak tehdit algıları, güvenlik ikilemini tetiklemektedir. Bu durum, bölgede askeri varlıkların ve askeri faaliyetlerin artmasına neden olmaktadır. Bölgesel güvenlik kompleksi teorisi çerçevesinde, Arktik bölgesinin askeri sektörü; güvenikleştirme süreçleri, sınır, anarşi, kutupluluk ve sosyal yapı gibi BGK'nın temel unsurlarıyla örtüşmektedir. Bununla birlikte, Arktik, alt komplekslerin oluşmasında temel şart olan, iki veya daha fazla devletin güvenlik karşılıklı bağımlılığının mevcut olma şartını da karşılamaktadır; bu unsurlar, Arktik'te iki ayrı alt kompleksin oluşumu desteklemektedir. Bu bağlamda, Arktik devletleri arasındaki yapısal dönüşümler sonucunda bölgedeki askeri stratejiler, ittifaklar ve rekabetler çerçevesinde geliştirilen ilişki biçimleri tarafımızca kavramsallaştırılan Avrasya-Arktik ve Arktik-NATO olmak üzere iki farklı alt kompleksin

oluşumuna neden olmuştur. Özellikle tehdit algılarıyla karakterize edilen bu iki alt kompleks, bölgesel güvenlik dinamiklerini şekillendiren temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

Kaynakça

- Alberque, W. & Fraioli, P. (2023, 12 Mart). *Russia's new foreign policy concept: The airing of grievances and a new vision of world order*. <https://www.iiss.org/online-analysis/online-analysis/2023/04/russia-new-foreign-policy-concept-the-airing-of-grievances-and-a-new-vision-of-world-order>
- Allen, T. W., Whitman, C. T., & Brimmer, E. (2019). *Arctic imperatives: Reinforcing U.S. Strategy on America's fourth coast*. Independent Task Force Report No. 75.
- Allied Command Transformation, (2023). *The future of the high north*. <https://www.act.nato.int/article/the-future-of-the-high-north>
- Anderson, A. (2009). *After the Ice: Life, death and geopolitics in the new Arctic*. HarperCollins Publishers.
- Andreeva, S. (2023). Science at Stake-Russia and the Arctic Council. *Arctic Review on Law and Politics*, 14,112-131.
- Arctic Portal. (2024,). *Arctic council progresses in restarting project-level work*. <https://arcticportal.org/ap-library/news/3515-arctic-council-resumes>
- Arctic Yearbook. (2023). Spence, J., Alexander E., Rodven, R., & Harriger S. *What Makes the Arctic Exceptional? Stories of Geopolitics, Environments and Homelands*. What makes the Arctic exceptional? Stories of geopolitics, environments and homelands - Arctic Yearbook
- Arruda, G. & Johannsdottir, L. (2024). *Climate change adaptation and green finance: The Arctic and non-Arctic world*. Routledge Advances in Climate Change Research.
- Brigham, L. W. (2017, 3 Şubat). *The Arctic Waterway to Russia's economic future*. <https://www.wilsonquarterly.com/quarterly/into-the-arctic/the-arctic-waterway-to-russias-economic-future/>
- Brimmer, E.D. (2023). *Changing geopolitics in the Arctic. Subcommittee on Transportation and Maritime Security United States House of Representatives 1st Session, 118th Congress*. Council on Foreign Relations: <https://www.cfr.org/report/changing-geopolitics-arctic-0>
- Buchanan, E. (2020, 14 Mart). *Russia's Updated Arctic Strategy: New Strategic Planning Document Approved*. <https://arctic-governance/arctic-circumpolar-governance/where-is-the-arctic/>
- Buzan, B. (2015). *İnsanlar, devletler & korku*. (E. Çıtak, Çev.). RÖLE Akademik Yayıncılık.
- Buzan, B. ve Waever, O. (2003). *Regions and Powers the structure of international Security*. Cambridge University Press.
- Buzan, B., Waever, O. & De Wilde, J. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.
- Charron, A. (2021, 18 Nisan). *Common ground: Why Russia and Canada should cooperate in the Arctic*. <https://carnegieendowment.org/posts/2021/08/common-ground-why-russia-and-canada-should-cooperate-in-the-arctic?lang=en¢er=russia-eurasia>
- Child, N. (2022). *Russia's new Maritime Doctrine: Adrift from reality?*. <https://www.iiss.org/online-analysis/military-balance/2022/09/russias-new-maritime-doctrine-adrift-from-reality/>
- Clark, J. (2024). *Pentagon Arctic policy official underscores critical role of alliances in evolving region* *Pentagon Arctic policy official underscores critical role of alliances in evolving region*. <https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/3741920/pentagon-arctic-policy-official-underscores-critical-role-of-alliances-in-evolv>
- Cozad, Mark, Cortez A. Cooper III, Alexis A. Blanc, David Woodworth, Anthony Adler, Kotryna Juknevičiute, Mark Hvizda, & Sale Lilly. (2024) *Future Scenarios for Sino-Russian Military Cooperation: Possibilities, Limitations, and Consequences*. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RRA2061-5.html. Also available in print form.
- Discovering the Arctic. (2024). *Where is the Arctic?*. <https://discoveringthearctic.org.uk/arctic-governance/arctic-circumpolar-governance/where-is-the-arctic>
- Edvardsen, A. (2024, 21 Mayıs). *Pentagon's upcoming new Arctic strategy: We talk to Norway, Finland, and Sweden a lot*. <https://www.highnorthnews.com/en/pentagons-upcoming-new-arctic-strategy-we-talk-norway-finland-and-sweden-lot>
- Fouche, G. & Pedersen, J. G. (2022, 12 Şubat). *Dark Arctic: NATO allies wake up to Russian supremacy in the region*. <https://www.reuters.com/graphics/ARCTIC-SECURITY/zgvobmlrpd/>
- GAO (2023) *Arctic Region: Factors that affect the advancement of U.S. priorities*. GAO reports, 1-12. Rapor No: GAO-24-107192
- Garamone, J. (2023, 14 Nisan). *Arctic heating up literally and as scene of strategic competition*. <https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/3353265/arctic-heating-up-literally-and-as>

scene-of-strategic-competition

- Garrick, L. & Miller, R. (2024). Wealth of the Arctic: Trade, trends and opportunity at northern latitudes. *Alaska Business Monthly*, 40(3), 10-17.
- Geir H., Soltvedt, I.F. & Rottem, S. V. (2019). *Arctic governance, Norway, Russia and Asia*. I.B. Tauris.
- Genç, A. (2021). *Uluslararası güvenlikte Arktika Bölgesi*. Astana Yayınları.
- Geographic Guide. (2008, 15 Mart). *Map of the Arctic Region*. <https://www.geographicguide.com/arctic-map.htm>.
- Government of Canada, (2020). *Statement of Canada's Arctic foreign policy*. https://sencanada.ca/Content/Sen/Committee/441/POFO/briefs/POFO_SS-1_Brief_ARF_e.pdf
- Gronholt Pedersen, J. & Fouche, G. (2023). *Arctic security*. <https://www.reuters.com/graphics/ARCTIC-SECURITY/zgvobmlrpd/>.
- Güçyetmez, F. (2023). The Impact of NATO Enlargement on Russian security in the Baltic and Arctic. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(4), 1564-1578. <https://doi.org/10.33206/mjss.1267796>
- Holm, A. O. (2024). *The Arctic arms race extends beyond military power*. <https://www.highnorthnews.com/en/arctic-arms-race-extends-beyond-military-power>.
- Hong, N. (2011). *Arctic energy: Pathway to conflict or cooperation in the high north?* http://www.ensec.org/index.php?option=com_content&view=article&id=310:arctic-energy-pathway-to-conflict-or-cooperation-in-the-high-north&catid=116:content0411&Itemid=375
- Huasheng, Z. & Kortunov, A. (2024). *The world in 2035: The good, the bad and the ugly*. https://russiancouncil.ru/en/analytics-and-comments/analytics/the-world-in-2035-the-good-the-bad-and-the-ugly/?sphrase_id=141483291
- Institute of Energy Strategy. (2010). *Energy strategy of Russia for the period up to 2030. App. to the public and business magazine "Energy Policy"*. Institute of Energy Strategy.
- Interfaks (2024). *Duma terminates 1956 Soviet-UK agreement on fishing rights in Barents Sea*. <https://interfax.com/newsroom/top-stories/99674/>
- Kjellen, J. (2022). The Russian northern fleet and the (re)militarisation of the Arctic. *Arctic Review on Law and Politics*, 13, 34-52.
- Kocatepe, Ö. F., & Şahin, M. (2024). Post-Soviet regional security complex revisited: Is central Asia still a subcomplex?. *Bilig* (110), 135-156.
- Limon, O. & Gürdal Limon, E. (2023). Arktik güvenliğini yeniden düşünmek: Değişimler ve zorluklar. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 12(2), 223-248.
- Limon, O. & Gürdal Limon, E. (2024). The impact of the Ukraine War on Russian military capabilities in the Arctic, *Polar Geography* 47(3) 157-178. Doi: 10.1080/1088937X.2024.2399003
- Limon, O. (2021). Arktik güvenliği: Riskler ve zorluklar. O. Limon, Ü. Güneş ve S. Karagöz (Edt.), *21. Yüzyılda Bölgesel Sorunlar* içinde (s. 775-802). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Martynova, M. (2019). Eu, Russia and China Arctic strategies: Comparative analysis. *Economic & Social Development: Book of Proceedings*, 1, 773-778.
- Nilsson, A. E. (2007). *A changing Arctic Climate: Science and policy in the Arctic climate impact assessment*. Linköping Studies in Arts and Science.
- Nord, D. C. (2015). Leadership challenges facing Chairs of the Arctic Council. T. Koivurova (Ed.), *Arctic Governance: Leadership and Cooperation in the Circumpolar North* içinde (s. 197-201). Arctic Centre (University of Lapland).
- NSIDC, (2024). *Arctic Sea ice news&analysis*. <https://nsidc.org/arcticseaicenews/>
- Osthagen, A., & Raspotnik, A. (2017). *Partners or rivals?: Norway and the European Union in the high north*. N. Liu, E. A. Kirk, & T. Henriksen (Ed.), *The European Union and the Arctic* içinde (s.97-118). I.B. Tauris.
- Özal Özcan, M. & Şahin, E. (2024). Rusya-Ukrayna Savaşı'nın Avrupa Birliği enerji politikalarına etkisi. *Küresel Politika Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 27-43.
- Özan, Ö. (2021). Arktik'te silahlanma yarışı: Rusya ve NATO. *Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(24), 417-433.
- Petersen, M. B. & Pincus, R. (2021). Arctic militarization and Russian military theory. *ORBIS*, 65(3), 490-512.
- President of Russia. (2022). *Instructions following a meeting on developing Russia's Arctic Zone*. <http://en.kremlin.ru/acts/assignments/orders/>
- RAND Review. (2023). *January-February RAND Corporation 2023*, https://www.rand.org/pubs/corporate_pubs/CPA682-15.html
- Rothwell, D. (2008). The Arctic in International Affairs: Time for a New Regime?. *The Brown Journal of World Affairs*, 15(11), 241-253.
- Rottem, S. V. (2020). *The Arctic Council: Between environmental protection and geopolitics*. Palgrave Macmillan.
- Santini, R. H. (2017). A new regional cold war in the Middle East and North Africa: Regional security complex theory

- revisited. *The International Spectator*, 52(4), 96-99.
- Simila, J., & Wallen, H. (2023). Justice, Mining and legal reforms in the Finnish Arctic. *Arctic Review on Law and Politics*, 14, 228-250.
- Sittlow, B. L. (2020). *What's at stake with rising competition in the Arctic?* <https://www.cfr.org/in-brief/whats-stake-rising-competition-arctic>
- Steinveg, B. (2023). *Arctic Governance through conferencing: Actors, agendas and arenas*. Springer Cham.
- Steinveg, B. (2024). Small states in world politics: Norwegian interest and foreign policy challenges in the Arctic. *Arctic Review on Law and Politics*, 15, 3-24.
- Stepka, M. (2022). The Copenhagen school and beyond. A closer look at securitisation theory. *Identifying Security Logics in the EU Policy Discourse: The "Migration Crisis" and the EU* içinde (s. 17-31). Springer International Publishing.
- Strauss, L., Gordinier, R. & Byrne, M. (2022). U.S. Marines and NATO's Northern Flank. *Arctic Review on Law and Politics*, 13, 72-93.
- Şahin, E. (2023). Sovyetler Birliği döneminde Orta Asya'da Rus Etkisi, *Akademik Düşünce Dergisi*, 8, 29-45.
- Şahin, S. B. & Çetiner, Ö. (2024). NATO's securitisation of climate change in the Arctic. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 20(47), 83-98.
- The Economist. (2022). *Russian and Western scientists no longer collaborate in the Arctic*. [://www.economist.com/science-and-technology/russian-and-western-scientists-no-longer-collaborate-in-the-arctic/](https://www.economist.com/science-and-technology/russian-and-western-scientists-no-longer-collaborate-in-the-arctic/)
- The Ministry of Energy of the Russian Federation. (2010). *Energy strategy of Russia: For the period up to 2030*. Public and Business Magazine.
- The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. (2023). *The concept of the foreign policy of the Russian Federation*. https://mid.ru/en/foreign_policy/fundamental_documents/1860586
- The White House. (2022). *National Strategy for the Arctic Region*. DC: Author.
- Thorsson, E. (2024). *Norwegian government proposes significant increase in defense budget*. <https://www.arctictoday.com/norwegian-government-proposes-significant-increase-in-defense-budget/>
- Vladimir, P. (2007) *Speech and the following discussion at the Munich Conference on security policy*. <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/24034>.
- Wall, C. & Wegge, N. (2023). *The Russian Arctic threat: Consequences of the Ukraine War*. <https://www.csis.org/analysis/russian-arctic-threat-consequences-ukraine-war>
- Wegge, N., & Halsne, S. (2022). Introduction: Security and military power in the Arctic. *Arctic Review on Law and Politics*, 13, 32-33.
- Wezeman, S.T. (2016). Military capabilities in the Arctic: A new cold war in the high north? *Stockholm International Peace Research Institute*, 3(2), 1-24.
- Willhelmsen, J. & Hjermmann, A. R. (2022). Russian Certainty of NATO hostility: Repercussions in the Arctic. *Arctic Review on Law and Politics*, 13, 114-142.

NATO'nun Yüksek Kuzey'deki Rolü ve Yetenekleri¹Özgür Demirayak², Davut Ateş³

Özet

Rusya'nın 24 Şubat 2022'de Ukrayna'yı işgali, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (NATO) savunma ve caydırıcılık kapasitesi üzerinde önemli değişimler ortaya çıkarmıştır. Rusya'nın Ukrayna'yı işgaline kadar, NATO tarafından yeteri kadar önem verilmeyen Arktik Bölgesi, bu işgal ile birlikte NATO açısından dikkat edilmesi gereken bir bölge haline gelmiştir. Rusya'nın bölgedeki askerî varlığı, NATO tarafından tehdit olarak algılanmış, bundan dolayı bölgedeki askerî kapasitesini artırma yoluna gitmiştir. Rusya'nın Ukrayna işgali, Arktik Bölgesi'ni iş birliğinin ortadan kalktığı, çatışma potansiyelinin ön plana çıktığı bir bölge haline getirmiştir. Yakın zamanda bunun değişmesi mümkün görünmemektedir. Bu makale, NATO'nun Arktik politikaları ve stratejileri ile kara, hava ve deniz unsurları açısından Arktik'teki askerî yeteneklerinin ne olduğu konusuna yoğunlaşarak, devam eden Rusya-Ukrayna Savaşı'nın bunlara etkisini incelemektedir. Makalenin metodolojisi, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesine dayanmaktadır. Bu kapsamda akademik makaleler, strateji belgeleri, NATO raporları ve resmi kurumların yayınları incelenmiş ve analiz edilmiştir. Makale, Rusya'nın Ukrayna'yı işgali sonrasında NATO'nun Arktik Bölgesi'ndeki artan askerî varlığını ortaya koymaktadır. Arktik Bölgesi'ndeki NATO ülkeleri bireysel olarak bölgedeki savunma ve caydırıcılık kapasitesini arttırsa da tam olarak bir bütünlük oluşturamamakta ve birbirlerinin açıklarını ortadan kaldırmamaktadır. Dolayısıyla, NATO'nun Arktik Bölgesi'nde Rusya'ya karşı şimdilik mutlak bir üstünlüğünden bahsetmek mümkün görülmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Arktik, NATO, Rusya.

NATO's Role and Capabilities in the High North

Abstract

Russia's invasion of Ukraine on February 24, 2022 brought about significant changes in NATO's defence and deterrence capacity. The Arctic region, which was not given sufficient importance by NATO until Russia's invasion of Ukraine, has become a region that requires attention for NATO. Russia's military presence in the region was perceived as a threat by NATO, so it sought to increase its military capacity in the region. Russia's invasion of Ukraine has turned the Arctic Region into a region where cooperation has disappeared and conflict potential has come to the fore. It does not seem possible that this will change in the near future. This article focuses on NATO's Arctic policies and strategies and its military capabilities in the Arctic in terms of land, air and sea elements, and examines the impact of the ongoing Russia-Ukraine war on these. The methodology of the article is based on document analysis, one of the qualitative research methods. In this context, academic articles, strategy documents, NATO reports and publications of official institutions were examined and analyzed. The article reveals NATO's increased military presence in the Arctic following Russia's invasion of Ukraine. Although NATO countries in the Arctic Region individually increase their defence and deterrence capacity in the region, they can not fully form a unite and eliminate each other's vulnerabilities. Therefore, it is not possible to talk about NATO's absolute superiority over Russia in the Arctic Region for now.

Keywords: Arctic, NATO, Russia.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Çalışma etik kurul kararı gerektirmemektedir.

Yazarların Makaleye Olan Katkıları

Ö.D. ve D.A. araştırmanın tasarımına ve uygulanmasına, sonuçların analizine ve metnin yazılmasına katkıda bulunmuştur. Ö.D.'nin makaleye katkısı %50, D.A.'nin makaleye katkısı %50'dir.

Çıkar Beyanı

Yazarlar ya da üçüncü taraflar açısından çalışmada çıkar ilişkisi/çatışması bulunmamaktadır.

¹ Bu çalışma Selçuk Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü "Soğuk Savaş Sonrası Değişen Arktik Güvenliği ve NATO'nun Yaklaşımı: Riskler ve Zorluklar" adlı doktora tezinden türetilmiştir.

² Doktora Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler, Konya/Türkiye, freeboyironfoot@gmail.com, ORCID ID: 0000.0003.2263.5659.

³ Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler, Konya/Türkiye, davutates@su.edu.tr, ORCID ID: 0000.0002.8103.4186.

1. Giriş

Rusya'nın 24 Şubat 2022'de Ukrayna'da başlattığı işgal, NATO'nun birlik içinde olduğunu ve caydırıcılık ve savunma misyonunun devam ettiğini bir kez daha kanıtlamıştır. “Yüksek Kuzey (High North)”, NATO'nun misyon hedeflerini hassas bir denge içinde bulunduran stratejik bir bölgedir. Bu bölge, Soğuk Savaş döneminde NATO için önemli bir rol oynadığı gibi, aynı zamanda NATO'nun 360 derecelik güvenlik anlayışında da kritik bir konumda yer almaktadır (Buchanan, 2022).

Yüksek Kuzey terimi genellikle Kuzey Kutup Dairesi'nin üzerindeki Kuzey Avrupa bölgesini ifade ederken “Arktik Bölgesi” Kuzey Kutup Dairesi'nin çevresindeki coğrafi bölgeyi tanımlamaktadır. Müttefiklerin “Yüksek Kuzey” ifadesini kullanması, daha “gelenekçi” kutup niyetlerini göstermek için siyasi bir mesaj olup NATO'nun yakın zamanda Kuzey Kutbu'na gitmeyi düşünmediği anlamına gelmektedir (Buchanan, 2022). NATO'nun “Yüksek Kuzey” kavramını tercih etmesindeki neden, İttifak'a esneklik kazandırmak ve Kuzey Kutbu'nun askerileştirildiği suçlamalarından kaçınmaktır (Depledge, 2020).

Yüksek Kuzey, NATO için stratejik öneme sahiptir, çünkü beş Arktik Okyanusu kıyı devletinden dördü [Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Kanada, Danimarka ve Norveç] NATO üyesidir. Rusya ise Barış Ortaklığı (PfP) üyesidir, ancak mevcut durum herhangi bir iş birliğine olanak tanımamaktadır. İttifak'ın Yüksek Kuzey'deki çıkarları arasında iklim değişikliği, kritik altyapı güvenliği, veri ve deniz kablo güvenliği, balıkçılık ve deniz iletişim hatları gibi alanlar bulunmaktadır (Limon ve Gürdal Limon, 2023, s. 237; Buchanan, 2020, s. 1).

Yukarıdaki verilerin yanı sıra, bölge aynı zamanda potansiyel çatışmaların, kalıcı rekabetin ve Rusya ile belirli alanlarda iş birliğinin yapıldığı bir kıvılcım kaynağıdır. Bu nedenle, “Yüksek Kuzey, Düşük Gerilim” ilkesi NATO'da oldukça köklüdür. Ancak, Ukrayna'daki son gelişmelerle birlikte, NATO'nun Yüksek Kuzey'de “düşük gerilim” sağlaması giderek zorlaşacaktır (Depledge, 2020; Boulégué, 2019). Bunun yanında, NATO'nun Yüksek Kuzey için net politika belgelerinin olmaması sorun teşkil etmektedir. Örgütün, bölgedeki stratejik rekabetin etkili bir şekilde yönetilmesi için Arktik'teki askerî varlığını ve yeteneklerini yeniden değerlendirmesi gerekmektedir.

Bu makale, NATO'nun Arktik Bölgesi'ndeki askerî varlığı ve yeteneklerini anlamak için bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır. Özellikle, şu ana sorulara odaklanılacaktır:

1. NATO'nun Arktik politikaları ve stratejileri nelerdir?

2. Kara, deniz ve hava unsurları açısından NATO'nun Arktik'teki askerî yetenekleri nelerdir? Devam eden Rusya-Ukrayna Savaşı'nın bu yeteneklere etkisi nasıldır?

Kara yetenekleri açısından, Arktik Bölgesi'ndeki askerî operasyonlar zorlu iklim koşulları altında gerçekleştirilmektedir. Kutup koşullarına uygun eğitilmiş askerler ve özel ekipmanlar gerekmektedir. Deniz yetenekleri bakımından, Arktik Bölgesi'ndeki deniz gücü giderek daha önemli hale gelmektedir. Eriyen buzullar, deniz yollarının açılmasını ve böylece stratejik bir nakliye koridorunun oluşmasını sağlamaktadır. NATO ülkeleri, denizaltılar, firkateynler ve kurtarma gemileri gibi deniz araçlarıyla Arktik'te varlıklarını artırmakta ve deniz güvenliğini sağlamaktadır. Ayrıca, deniz kuvvetleri, bölgedeki erken uyarı ve keşif faaliyetlerine de önemli bir katkı sağlamaktadır. Hava yetenekleri açısından, Arktik Bölgesi'nde hava kuvvetleri büyük bir stratejik öneme sahiptir. Hava üslerinin modernizasyonu ve keşif uçaklarının kullanımı, Arktik Bölgesi'ndeki askerî faaliyetlerin etkinliğini artırmaktadır. Bununla birlikte, insansız hava araçları ve uzaktan algılama sistemleri gibi gelişmiş teknolojiler, hava keşif ve istihbarat toplama faaliyetlerine katkı sağlamaktadır.

Makalenin metodolojisi nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesine dayanmaktadır. Bu kapsamda akademik makaleler, askerî strateji belgeleri, NATO raporları ve resmi kuruluşların yayınları gibi çeşitli kaynaklar incelenmiş ve analiz edilmiştir.

Makale giriş kısmı dışında dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Ukrayna Savaşı ve tehdit ortamı incelenmiştir. İkinci bölümde, NATO'nun Arktik politikası ve askerî yeteneklerinin amacı değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde, NATO'nun askerî yetenekleri ortaya konulmuştur. Sonuç bölümünde ise NATO'nun Yüksek Kuzey'deki askerî yetersizlikleri vurgulanmıştır.

2. Ukrayna Savaşı ve Tehdit Ortamının Değerlendirilmesi

Avrupa-Atlantik bölgesindeki güvenlik dinamikleri, Rusya'nın Şubat 2022'de Ukrayna'ya yönelik tam ölçekli işgali ile birlikte geri dönülemez biçimde değişmiştir. Rusya'nın Ukrayna'da başlatmış olduğu savaş, geleneksel Rus kara kuvvetlerinin gücünü tüketmiş ve başta Finlandiya ve Norveç olmak üzere ülkenin kuzey ülkelerine yönelik kara tehdidi oluşturma kapasitesini azaltmış olsa da bu ülkenin halihazırda Arktik hava ve deniz kuvvetleri ve varlıkları önemli ölçüde varlığını devam ettirmektedir. Her ne kadar Kremlin ve askerî liderliği, Ukrayna Savaşı ile meşgul olsa da dikkatini Arktik Bölgesi'ne vermeye devam etmekte ve buradaki askerî kapasitesi NATO için tehdit oluşturmaktadır (Conley ve Arts, 2023, s. 3).

Arktik Bölgesi, Rusya için ekonomik gelişimi ve ulusal çıkar açısından önemli bir konumdur. Bununla birlikte Rusya'nın bölgedeki askerî yapısının merkezini oluşturan ve sahip olduğu hava ve deniz yetenekleri sayesinde Rusya ordusuna önemli bir avantaj sağlayan Kola Yarımadası'nın burada bulunması nedeniyle güvenlik açısından varoluşsal bir öneme sahiptir (Melino vd., 2020, s. 1; Conley ve Arts, 2023, s. 3).

Arktik Bölgesi'nin jeopolitik önemine paralel olarak bölgede tansiyon artmaktadır. Bu durum Rusya'nın politikalarını etkileme kapasitesine sahiptir. Rusya'daki iç istikrarsızlık ve savaş hedeflerini etkileyen sorunlar, askerî gücünü dışarıda göstermeye çalışan Kremlin'in risk toleransını daha belirgin hale getirebilir. Bunun yanında, Rusya'nın konvansiyonel kapasitesinin ekonomik kısıtlamalar ve uygulanan yaptırımlar ile daha da azalması dolayısıyla hibrit savaş tekniklerine daha fazla yönelmesi muhtemeldir. Aralarında Norveç, Finlandiya ve İsveç'in bulunduğu Arktik ülkelerindeki eşik altı⁴ (sub-threshold) saldırılarda ekonomik ve istihbarat faaliyetlerindeki artışlarda bu durumun yansımaları görülmektedir. Rusya tarafından yaratılan bu tehdit unsuruna karşılık NATO üyelerinin mevcut ve gelecekte ortak bir anlayışa sahip olması önemli olacaktır (Wall ve Wegge, 2023, s. 1; Conley ve Arts, 2023, s. 3).

2023 yılında yapılan bir dizi önemli ikili anlaşma, Çin'in Kuzey Deniz Rotası'na daha fazla erişimi sağlama konusunda Rusya'nın istekliliğini ortaya koymuştur. Arktik'te Çin ile Rusya arasında ortaya çıkan iş birliğine karşılık, NATO müttefiklerinin planlamalarını ve duruşlarını ayarlaması gerekmektedir. Bunda en önemli etken, Rusya'nın Batı tarafından ekonomik ve politik olarak izole edilmesidir. Çin ile Rusya arasında derinleşen bu iş birliğine karşılık NATO liderlerinin bu gelişmeleri yakından takip etmesi ve Rusya'nın kendi karasuları üzerindeki egemenliği ile Çin'in bölgedeki etkilerini yakından takip etmesi gerekmektedir (Conley ve Arts, 2023, s. 3).

Sonuç olarak, Rusya'nın Ukrayna'ya karşı başlatmış olduğu savaş ve Çin-Rusya ilişkilerindeki değişim, 2000'li yılların ortalarında başlayan ve Arktik ülkelerindeki politika yapıcılarının çoğunun birbirleri ile yarışan öncelikleri karşısında ikinci plana atılmış olduğu artan gerilim ve istikrarsızlık dinamiğini daha da içinden çıkılmaz hale getirmiştir. Buna karşılık, bu gelişmeler NATO'nun Arktik stratejisi, duruşu ve yeteneklerindeki mevcut boşlukların giderilmesi konusundaki aciliyeti ön plana çıkarmıştır (Conley ve Arts, 2023, s. 4).

3. Rusya'nın Arktik'teki Askerî Kapasitesinin Genel Görünümü

Arktik kıyı şeridinin %53'üne sahip olan Rusya'nın Arktik'teki askerî kapasitesinin büyük çoğunluğu Kola Yarımadası'nda yoğunlaşmaktadır (Franiok, 2020). Sahip olduğu stratejik nükleer silahların çoğu da

⁴ Açık silahlı müdahale olmadan ekonomik, siber ve istihbarat yöntemleriyle yapılan düşük yoğunluklu saldırılar anlamına gelmektedir. Skingsley, J. (2020). Countering Threats Below the Threshold of War, *Chatham House*, <https://www.chathamhouse.org/2020/12/countering-threats-below-threshold-war>, (Erişim Tarihi: 16 Temmuz 2024).

burada bulunmaktadır (Humpert, 2023). Özellikle, deniz konuşlu stratejik nükleer başlıklarının %55'inden fazlası Kola Yarımadası'ndaki Gadzhiyova'dan hareket eden balistik füze denizaltıları tarafından taşınmaktadır (Atland ve Kabanenko, 2019, s. 23). Bunun yanında, Rusya'nın en büyük filolarından bir olan Kuzey Filosu Kola Yarımadası'nda yer almaktadır (Wall ve Wegge, 2023).

Kuzey Filosu'nda her biri birkaç taktik birime sahip beş operasyonel formasyon bulunmaktadır. Bunların çoğu Kola Yarımadası'nda yer almaktadır. Bunlar arasında üç deniz oluşumu (Kola Filosu, Denizaltı Komutanlığı ve Filosu), 45. Hava ve Hava Savunma Kuvvetleri Ordusu ve 14. Kara Kolordusu yer almaktadır. Ayrıca, Polyarny'de 61. Deniz Piyade Tugayı bulunmaktadır. Bunlara ilaveten Arktik'te kabaca üç büyük üs, yaklaşık 13 havaalanı, 10 radar istasyonu, 20 sınır karakolu ve 10 acil kurtarma istasyonu bulunmaktadır. 76. Muhafız Hava Saldırı Tümeni ve 98. Muhafız Hava İndirme Tümeni Kola Yarımadası'nın korunmasına yardımcı olmak üzere görevlendirilmiştir. 106. Muhafız Hava İndirme Tümeni ise Arktik'e özgü görevler için eğitilmiştir (Wall ve Wegge, 2023; Bouléque, 2019, s. 16-18).

Kuzey Filosu'nun deniz alanında Delta IV ve Borei sınıfı 8 balistik füze denizaltısı, Akula, Victor III ve Sierra II sınıflarından altı nükleer güçle çalışan saldırı deniz altısı, beş nükleer güçle çalışan güdümlü füze denizaltısı dahil olmak üzere yaklaşık on altı başka aktif savaş deniz altısı ve Severodvinsk denizaltısına sahip olduğu ifade edilmektedir. Bunların yanında 37 adet yüzey gemisi, iki Udalay I/II sınıfı anti-denizaltı savaş gemisi ve iki buz kırıcı gemiye sahip olduğu bilinmektedir (Wall ve Wegge, 2023; Bouléque, 2019: s. 19-20). Hava gücü olarak 24 adet Su-33 savaş uçağı, 24 adet MIG-29K savaş uçağı, 12 adet MIG-31BM, 12 adet Su-24M, belirsiz sayıda Su-24MR keşif uçağı, bir adet İnsansız Hava Aracı alayı ve II-38N ve Tu-42 deniz devriye uçakları mevcuttur. Bunların yanında, Kuzey Filosu komutasında tahmini 30 adet bombardıman uçağı ve Arktik boyunca zaman zaman konuşlandırılan Tu-95 ve Tu-160 bombardıman uçakları bulunmaktadır (Wall ve Wegge, 2023; Humpert, 2023).

Rusya, son yıllarda Arktik'teki deniz, hava ve kara kuvvetlerinin güvenliğini ve operasyonel etkinliğini arttırmak için Kola Yarımadası'na modern, uzun menzilli hava savunma sistemleri yerleştirmiştir. Murmansk ve Arkhangelsk bölgelerine ek olarak Novaya Zemlya takımadalarındaki Rogechevo ve Yakutistan'daki Tiksi şehrine S-400 Triumph hava savunma füze alayını konuşlandırarak etkin hale getirmiştir (Atland ve Kabanenko, 2019, s. 24; Balakleyev, 2025). S-400 alayları ile birlikte Pantsir-S hava savunma sistemleri de yerleştirmiştir. Ayrıca, denizden kıyıya saldırıyı engellemek için Novaya Zemlya'ya bir Bastion (SSC-5) kıyı savunma taburu konuşlandırmıştır (Balakleyev, 2025).

Rusya, Arktik'teki askerî güçlerinin ve bölgedeki destek altyapılarının eğitim ve operasyonel kullanımını koordine etmek ve Barents Denizi'nden Doğu Sibirya Denizi'ne kadar olan alanı kontrol etmek amacıyla 2014 yılında merkezi Severomorsk'ta bulunan Kuzey Filosu Ortak Stratejik Komutanlığı'nı kurmuştur (Atland ve Kabanenko, 2019). Rusya'nın, Arktik Bölgesi'nde sahip olduğu kara, hava ve deniz kapasitesiyle bölgede önemli bir askerî güç olduğu görülmektedir.

4. NATO'nun Arktik Politikası ve Askerî Yeteneklerinin Amacı

NATO, Soğuk Savaş Sonrasında dört adet stratejik belge (1991, 1991, 2010 ve 2022 Strateji Belgesi) yayımlamıştır. 2022 yılında yayımlanan NATO Stratejik Belgesi'ne kadar olan belgelerde Arktik ile ilgili hiçbir husus gündeme gelmemiş, İttifak'ın belirli bir Arktik varlığı geliştirmesi için tavsiyelerde bulunulmuştur. 2021 Brüksel Zirvesi sonrası yapılan bildiri ise Arktik, NATO Komünikasyon sözleşmesine sokularak, Arktik'in jeostratejik alanına ilk kez bir NATO bildirisinde vurgu yapılmıştır (Buchanan, 2020, s. 2). Arktik, Soğuk Savaş sonrası yayımlanan stratejik belgelerden farklı olarak ilk kez doğrudan 2022 Stratejik Belgesi ile NATO'nun bir stratejik belgesine dahil edilmiştir. Bu belge ile birlikte, Rusya'nın buradaki faaliyetleri İttifak'ın faaliyetlerini kısıtlayıcı bir unsur olarak değerlendirilmiştir (NATO, 2022). 2022 Stratejik Belgesi'ne kadar NATO'nun stratejik belgelerine Arktik'le ilgili bir konuyu ele almamasında İttifak üyelerinin 2022 Ukrayna-Rusya Savaşı'na kadar fikir birliği içerisinde olmaması önemli rol oynamıştır (Buchanan, 2020, s. 3; Depledge, 2020, s. 81).

Soğuk Savaş sonrasında NATO, 2000’li yılların ortalarından sonlarına doğru bölge yeniden jeopolitik önemini kazanmaya başladığında yeterli reaksiyonu gösterememiştir. Rusya 2000’li yılların başlarında Arktik için savunma ve güvenlik boyutunu içeren kapsamlı bir vizyon izlemeye başladığında NATO, İzlanda ve Norveç gibi müttefiklerinin uyarılarına rağmen buna kayıtsız kalmıştır. Bunda, 1990’lı yıllarda Arktik’teki Rus askerî varlığının azalması ve 11 Eylül saldırısı sonrası NATO’nun Afganistan ve Irak gibi kapsam dışı operasyonlara yönelmesi etkili olmuştur (Depledge, 2020, s. 80-81).

Rusya’nın Şubat 2022’de Ukrayna’yı işgali, NATO’nun birliğini yeniden sağlamakla kalmamış aynı zamanda caydırıcılık ve savunma kapasitesini de arttırmıştır. Arktik Okyanusu’na kıyısı olan beş Arktik devletinden dördünün NATO üyesi olması münasebetiyle Arktik, NATO için kalıcı stratejik öneme sahiptir. Bunun yanında NATO’nun kurucu antlaşması olan Washington Antlaşması gereğince NATO’nun Arktik’te toprakları olan üyelerinin topraklarını koruma sorumluluğu vardır (Buchanan, 2020, s. 1).

Arktik Bölgesi, NATO üyeliğinin ötesinde, iklim değişikliği, kritik altyapı güvenliği, veri ve deniz kabloları güvenliği, balıkçılık ve deniz iletişim hatlarının güvenliği gibi zorlukların yanı sıra, Rusya ve NATO arasında ortaya çıkan büyük güç rekabeti ve Çin’in yükselişi İttifak’ın Arktik sorununu oluşturan etmenlerdir. Bölge; NATO açısından potansiyel çatışmaların, devam eden rekabetin ve Rusya ile belirli alanlarda iş birliğinin ortaya çıktığı bir alandır (Buchanan, 2020, s. 2).

NATO’nun Arktik’teki askerî yetenekler “savunma ve caydırıcılık” üzerine inşa edilmiştir (Danoy ve Maddox, 2020). Savunma kapsamında, istihbarat, gözetleme ve keşif (intelligence, surveillance and reconnaissance-ISR) yeteneklerine, ASW (Anti-Submarine Warfare) platformlarına ve mevcut kuvvetlerin zorlu koşullarda çalışma yeteneğini test eden konuşlandırmalara yapılan yatırımları geliştirmek amaçlanmıştır (Matthiasson, 2023). NATO, savunma kapsamında bu planlarını uygulamaya koyarken, bölgesel hassasiyetleri tanıyan, provokasyon veya gerilimi önlemek için yerel, incelikli anlayışlardan yararlanan dengeli bir yaklaşıma vurgu yapmıştır (Matthiasson, 2023).

Caydırıcılık kapsamında Arktik, NATO’nun askerî açıdan doğrudan dikkatini çekmektedir. Bunda Rusya’nın nükleer kaynaklarının büyük bir kısmının bu bölgede olması etkilidir. Benzer şekilde, GIUK Boşluğu⁵ ve Ayı Boşluğu⁶ Rusya’nın sahip olduğu askerî yetenekler sebebiyle NATO’nun konvansiyonel caydırıcılığını olumsuz etkilemektedir (Buchanan, 2020, s. 2). NATO için Arktik’te başarılı bir caydırıcılık sağlayacak gerekli birçok yetenek ve platform, Soğuk Savaş sonrası kullanımdan kaldırılması ve temel uzmanlık yeteneğinin kaybedilmesinden dolayı gelişme aşamasındadır. NATO’nun kaybedilen ve köreltilen bu yetenekleri tekrar kazanması sürecinde Arktik’teki caydırıcılığı sağlamanın tek yolu bölgeyi askersizleştirmektir. Mevcut durumda, bunu sağlamadan caydırıcılığı sağlamak olası görünmemektedir (Paul ve Swistek, 2022, s. 34).

5. NATO’nun Askerî Yetenekleri

5.1. Komuta ve kontrol yetenekleri

NATO’nun Rusya’nın Arktik’te sahip olduğu şekliyle güçlü bir komuta kontrol yapısına sahip olduğundan söz etmek güçtür. 2018’de kurulan ve Kuzey Amerika’daki tek operasyonel NATO komutanlığı olan JFC-Norfolk, (Chatham House, 2020; Laird, 2022) Trans-Atlantik bağlantısının ve Arktik’in çok alanlı korunmasına odaklanmaktadır. Florida’dan Finnmark’a ve deniz tabanından uzaya kadar NATO Müttefiklerini savunmayı amaçlamaktadır (NATO, Joint Force Command Norfolk). ABD Donanması’nın 2. Filosu 2018’den bu yana JFC-Norfolk ile sıkı bir şekilde entegre (hem ABD hem de NATO bağlamında) hareket etmektedir (NATO, 2024; Chatham House, 2020; Laird, 2022; Virginia Arts Festival, 2021). İki

⁵ Grönland-İzlanda ve Birleşik Krallık (Greenland-Iceland -United Kingdom) arasındaki deniz alanları için kullanılmaktadır, Depledge, D., Osthaugen, A. (2022). Scotland: A Touchstone for Security in the High North? *The RUSI Journal*, 166(6-7), 46-62. <https://doi.org/10.1080/03071847.2022.2036229>

⁶ Norveç anakarası ile Svalbard arasında kalan deniz alanlarını ifade etmektedir, Nilsen, T. (2023). Northern Fleet with missiles working North and south of Bear Island, *The Barents Observer*, <https://thebarentsobserver.com/en/security/2023/08/northern-fleet-missiles-warnings-north-and-south-bear-island#:~:text=The%20Bear%20Gap%20is%20a,access%20to%20the%20North%20Atlantic>, (Erişim Tarihi: 22 Temmuz 2024).

komutanlık ayrı olmasına rağmen, ortak misyonları ve coğrafi odakları nedeniyle ayrılmaz bir şekilde bağlantılıdır (Virginia Arts Festival, 2021).

2020’de NATO, Avrupa Müttefik Yüksek Komutanı’nın (Supreme Allied Commander Europe-SACEUR) GIUK Boşluğu’na ilişkin deniz resminin tamamlanmasına yardımcı olmak amacıyla NATO Müttefik Deniz Komutanlığı (Allied Maritime Command-MARCOM) ile Danimarka Müşterek Arktik Komutanlığı (Joint Arctic Command-JACO) arasında bir mutabakat zaptı imzalamıştır. Böylelikle Faroe Adaları’ndan Grönland Denizi’ne ve Danimarka Boğazı ve Irminger Denizi üzerinden Davis Boğazı ve Baffin Körfezi’ne kadar olan alanda operasyonel koordinasyon mekanizmaları kurmaya karar verilmiştir (NATO, 2020a).

Son zamanlarda Bodo’da bulunan ve Norveç’teki tüm askerî faaliyetlerin genel komuta ve kontrolüne sahip olan Norveç Müşterek Karargâhı’nın (Norwegian Joint Headquarters-NJHQ) (FORSVARET, 2020a; Bye, 2023) JFC-Norfolk için ileri bir NATO karargâhı olması ve Finlandiya’dan sonra İsveç’in de NATO’ya üye olmasıyla birlikte Nordik Bölgesi’nin bir bütün olarak JFC-Norfolk’un bir parçası olabileceği tartışılmaktadır (Bye, 2023; Arctic Portal, 2010). Bir diğer tartışma konusu, NATO’nun Arktik Komutanlığı (Arctic Command-ARCCOM) adında ve Arktik’teki önceliklerine odaklanan güçlü ve yeni bir komutanlık oluşturulmasıdır (Mottola, 2023). Her iki tartışmada özellikle ARCCOM bağlamında birkaç yıl içerisinde ilerleme kaydedilmesi beklenebilir.

5.2. Nükleer yetenekler

Rusya’nın ikinci saldırı nükleer kapasitesinin, Kola Yarımadası’nda yer aldığı göz önüne bulundurulduğunda (Conley ve Arts, 2023), NATO’nun bölgedeki nükleer caydırıcılık stratejisinin; ABD’nin Belçika, Almanya, İtalya, Hollanda ve Türkiye’de konuşlandığı nükleer silahların (B61 bombaları) (Master ve Mellow, 2023; NNSA, 2021) yanı sıra diğer müttefiklerin sağladığı yetenek ve altyapıya dayandığı görülmektedir (Masters ve Mellow, 2023; NATO, 2023a). Bunun yanında, İngiltere ve Fransa’nın kendi bağımsız nükleer kuvvetlerine sahip olması (Masters ve Mellow, 2023; NNSA, 2021) ve bazı NATO ülkelerinin çift kabiliyetli uçakları (dual-capable-aircraft-DCA) envanterine dahil etmesi bu stratejiye katkı sağlamaktadır (NATO, 2023a). NATO’nun bu strateji kapsamında Arktik’te caydırıcı bir örgüt olduğu söylenebilir (Master ve Mellow, 2023; NNSA, 2021).

DCA yeteneklerini güncellemek hem gerekli hem de devam eden bir süreçtir, ancak yeterli değildir. Bu gereksinimi karşılayabilecek olan ABD saldırı denizaltılarına yerleştirilen nükleer yetenekli denizden atılan seyir füzesi (SLCM-N) kabiliyeti 2022’de iptal edilmiştir (U.S. Department of Defence, 2022, s. 20). Modernizasyon öncelikleri, yeni bir balistik füze denizaltısı sınıfı ve yeni bir uzun menzilli bombardıman uçağı dahil olmak üzere stratejik nükleer yeteneklerin yenilenmesini içermektedir (U.S. Department of Defence, 2022, s. 11) .

5.3. Askerî üsler

A7 Devletleri’nin (Arktik Devletleri) Şekil 1’de görüleceği üzere Arktik’te sürekli personeli bulunan toplam 38 askerî tesisi bulunmaktadır. Buna göre, ABD’nin 10, Kanada’nın 9, Danimarka’nın (Grönland) 3, Norveç’in 15, İzlanda’nın 1 askerî üssü bulunmaktadır (Ernie Regehr, 2023). Finlandiya ve İsveç’in askerî yetenekleri ve üsleri Arktik’ten çok daha fazla Baltık Bölgesi’ne yönelmiştir.

Şekil 1. Askerî Üsler

Kaynak: Glaeser, Sascha, "Implications of A Melting Arctic", <https://www.defensepriorities.org/explainers/implications-of-a-melting-arctic>

Kanada, İzlanda, Danimarka, Norveç, İsveç ve Finlandiya'nın askerî güvenliği ABD'ye ve NATO'ya bağımlıdır. Bu nedenle ABD ile hem ikili hem de NATO aracılığıyla geliştirilen güçlü güvenlik bağları bulunmaktadır (Bye, 2020). Örneğin 2021'de ABD ile Norveç arasında imzalanan savunma ve iş birliğine ilişkin anlaşmayla ABD'ye Norveç topraklarındaki dört askerî üsse (Rygge, Sola ve Evenes havaalanları ile Ramsud deniz üssü) engelsiz erişim hakkı verilmiştir. Bunlardan iki tanesi olan Ramsund ve Evenes kuzeydedir (Holm, 2023). 2023'te İsveç ve Finlandiya da ABD ile benzer bir anlaşmalar imzalamıştır. Buna göre, İsveç ABD'nin, 17 İsveç askerî üssüne erişim hakkı vermiştir. Bu üslerden dördü İsveç'in kuzeyinde Kiruna, Boden, Vidsel ve Lulea-Kallax'ta bulunmaktadır. Finlandiya ise ABD'nin, 15 Finlandiya askerî üssüne erişim onayı vermiştir. Ivalo, Rovajarvi, Rovaniemi, Tervola ve Veitsiluoto dahil olmak üzere birçoğu Kuzey Finlandiya'da bulunmaktadır (Holm, 2023). Böylelikle Norveç, İsveç ve Finlandiya toplamda 36 askerî üssünü ABD güçleri ve silahları için kullanıma açmıştır. Anlaşmalar iki taraflı olduğundan bir NATO anlaşması değildir (Holm, 2023). İsveç ve Finlandiya'ya anlaşma kapsamında nükleer silah yerleştirilmesi yasaklanmıştır (Grady, 2023; Edvardsen, 2023a). Norveç ile yapılan anlaşma ise bunu açıkça yasaklamamaktadır (Holm, 2023).

2018'de ABD tarafından başlatılan ve NATO tarafından benimsenen NATO Mukabele Kuvveti (NATO Response Force-NRF), İttifak'ın ihtiyaç duyulan her yerde hızla konuşlandırabileceği deniz, hava, kara ve özel harekât kuvveti bileşenlerinden oluşan, son derece hazır ve teknolojik açıdan gelişmiş, çok uluslu bir kuvvettir (NATO, 2023b). Teorik olarak birliklerin (30 tabur, 30 gemi, 30 uçak filosu) 30 günlük bir harekete geçme süresi bulunmaktadır (Paul ve Swistek, 2022, s. 34).

Rusya'nın 24 Şubat 2022'de Ukrayna'yı geniş çaplı işgaline yanıt olarak NRF'nin yüksek hazırlık seviyesine sahip unsurlarını ilk kez savunma ve caydırıcılık amacıyla—zırhlı araçlar, topçu birlikleri, gemiler ve uçakların yanı sıra binlerce ek birliği yüksek hazırlık durumuna getirerek—konuşlandırması

bunun bir örneğidir (NATO, 2023b). Ancak bu, NRF'nin Arktik'te hemen kullanıma hazır birliklere veya birimlere sahip olduğu anlamına gelmemektedir (Paul ve Swistek, 2022, s. 34). Bu nedenle NATO'nun Arktik'te zaten var olan görev kuvvetlerini daha bölgesel olarak kullanmak veya bölgedeki varlık ve devriyeler için gerekli yeteneklere sahip ek bir görev kuvveti oluşturma ihtiyacı devam etmektedir (Paul ve Swistek, 2022, s. 34).

5.4. Nordik Devletleri'nin hava yetenekleri

Nordik Devletleri, İzlanda dışında oldukça modern deniz, hava ve kara güçlerine sahiptir. Ancak hepsi uzun süredir askerî hazırlık sorunlarıyla mücadele etmektedir. Zorunlu askerlik nedeniyle Finlandiya diğerlerinden daha iyi durumda görülebilir (Pallin, 2021, s. 88). Ancak Rusya-Ukrayna Savaşı örneğinde görüleceği üzere beklenmedik durumların sonucu olarak belirsizlik de yüksektir. Nordik Savunma İş Birliği (Nordic Defence Cooperation-NORDEFECO) her ne kadar Nordik Devletleri'nin bölgesel düzeyde askerî iş birliğini ve yeteneklerini geliştirmeyi amaçlasa da (NORDEFECO, 2024) deniz, hava ve kara yetenekleri bölgesel değil çoğunlukla yereldir. Mevcut durumda NORDEFECO'nun ulusal toprakları savunmanın ötesinde bölgesel kabiliyeti aynı zamanda İsveç'in de NATO'ya dahil olmasıyla birlikte NATO'nun kolektif savunmasına entegre önemli bir kuvvet olarak ortaya çıkacaktır. Bunun en önemli kuvvet katkısının karadan ziyade öncelikle hava ve deniz (özellikle savaş uçakları ve denizaltılar) yeteneklerine bağlı olduğu söylenebilir (Pallin, 2021, s. 88).

16 Mart 2023'te, İzlanda dışında Danimarka, Finlandiya, Norveç ve İsveç'in hava kuvvetlerini birleştirmeyi ve Unified Nordic Airforce kurmayı amaçlayan Nordik Hava Komutanlarının Niyet (Nordic Air Commander's Intent-NACI) belgesini imzalaması—NORDEFECO'nun amacıyla örtüşen bir şekilde—Nordik savunma ve iş birliğine ivme kazandırılması ve NATO ile bağların güçlendirilmesi açısından önemlidir (Shailesb, 2023; Ilmavoimat, 2024).

Bu dört devletin öne çıkan savaş uçağı yetenekleri şöyledir: Norveç 57 adet F-16 ve 52 adet F-35A (alımı devam etmektedir), Finlandiya 62 adet F/A-18 Hornet ve 64 adet F-35A (alımı devam etmektedir), Danimarka 58 adet F-16 ve 27 adet F-35A (alımı devam etmektedir) ve İsveç 94 adet JAS-39 C/D Gripen (Frisell, 2021) ve 60 adet JAS-39 E Gripen'dir (alımı devam eden bu uçaklar C versiyonunun yerini alacaktır) (Graca ve Tarociński, 2023: s. 4). F16, F/A-18 Hornet ve F-35A savaş uçakları sidewinders, IRIS-T, AMRAAM ve JDAM'lar dahil olmak üzere çeşitli füzelerle donatılmıştır (IISS, 2023). JAS-39 C/D/E Gripen savaş uçakları ise RBS15 gemisavar füzelerinin yanı sıra Meteor ve AMRAAM havadan-havaya füzelere sahiptir (Graca ve Tarociński, 2023, s. 6). Ancak bütün bu füzelerin miktarı belirsizdir.

Bunlarla birlikte Norveç altı adet P-3C Orion deniz devriye uçağına (bunların beşi P-8 Poseidon uçakları ile değiştirilmektedir) ve dört adet C-130J nakliye uçağına (Gustafsson, 2021, s. 31-32; IISS, 2023, s. 120), Finlandiya CASA C-295 ISR uçaklarına (Tingstad vd., 2023: s. 34), Danimarka bir hava ulaştırma filosuna (12-14 adet C-130 H uçağı) (Lundquist, 2021a, s. 21), İsveç ise oldukça büyük keşif (iki adet Saab 340 Erieeye erken uyarı uçağı; bunların yerini 2027'de iki yeni GlobalEye) uçağı alacak ve nakliye yeteneklerine (beş adet C-130H uçağı ve bir adet KC-130H tanker uçağı) sahiptir (Graca ve Tarociński, 2023, s. 6).

Bu dört devletin hava kuvvetlerinin kısa süreli hazır olma durumunu değerlendirmek zordur. Çünkü mevcut durumda savaş uçakları değişim (F-16-F35A ve JAS-39 C/D Gripen- JAS-39 E Gripen) sürecindedir. Örneğin Finlandiya'nın mevcut F/A-18 Hornet filosu, planlandığı gibi 2025 yılından itibaren aşamalı olarak kullanımdan kaldırılacaktır (Ilmavoimat, 2024). F-35A'ların hizmete alınması ve bir kısım JAS-39 C/D Gripen, F/A-18 Hornet, F-16'ların hizmet dışı bırakılmasıyla birlikte bu dört devlete ait yaklaşık 250 savaş uçağı varlığı ortaya çıkmaktadır (Frisell, 2021).

Gerçek sayılar daha yüksek olabilir. Ancak devam eden F-16 değişimi, onları günlük operasyonlarda daha düşük öncelikli kılacaktır. Her hâlükârda böylesine büyük bir birleşik filo sadece Avrupa'da Fransa ve Birleşik Krallık (Frisell, 2021) gibi büyük hava filoları ile kıyaslanmayacak, aynı zamanda Rus tehdidine karşı koymada ve Rusya ile bir çatışma çıkması durumunda önemli bir kuvvet çarpanı oluşturacaktır

(Shailesb, 2023). Böylelikle ABD gibi diğer büyük müttefiklerin bölgede hava gözetimi ve hava varlığı sağlama ihtiyacı azalacak ve NATO üyesi devletler artık kendi bölgelerinin savunmasında daha büyük bir rol üstlenebilecektir (Moyer ve Winberg, 2024; Hill, 2023).

İzlanda, diğer A7 devletleri gibi bir hava kuvvetlerine sahip değildir. ABD ile olan ikili savunma anlaşması askerî güvenlik politikasının önemli bir direği olup NATO'nun hava ve deniz güçlerine ev sahipliği yapmaktadır (Anthony vd., 2021, s. 15). Keflavik'teki hava üssünün yeniden modernize edilmesi, NATO üyesi ülkelerin uzun menzilli deniz devriye uçakları, büyük nakliye uçakları ve gelişmiş savaş uçaklarını burada kullanmalarına olanak sağlamıştır (Anthony vd., 2021, s. 15). Mevcut durumda ABD'ye ait üç adet B-2 Spirit stratejik bombardıman uçağı ve yaklaşık 200 asker burada konuşlandırılmış durumdadır (Edwardsen, 2023b). Ayrıca P-8 Poseidon uçakları işletilmektedir (Tingstad vd., 2023, s. 23).

5.5. *Nordik Devletleri'nin deniz yetenekleri*

Norveç Donanmasında dört adet Nansen sınıfı fırkateyn, altı adet Skjold sınıfı korvet ve dört adet Ula sınıfı taktik denizaltı bulunmaktadır. Ayrıca, donanmanın lojistik ve mayın karşıtı önlemler için bir dizi aracı ve sahil koruma birliği bulunmaktadır. Donanmanın ana sistemleri, 2030 yılı civarında ömürlerini tamamlayacaktır. 10 yılın sonuna kadar dört adet yeni denizaltı geliştirilmesi planlanmaktadır (Gustafsson, 2021, s. 31). Kısa sürede Donanma, muhtemelen bir-iki adet Nansen sınıfı fırkateyn, iki-üç adet Skjold korveti ve bir-iki adet denizaltıyı devreye alabilir (Gustafsson, 2021, s. 33).

Danimarka Donanması üç filodan (1., 2. ve 3.) oluşmaktadır. 1. Filo dört adet Thetis sınıfı fırkateyn, 2. Filo üç adet Iver Huitfeldt sınıfı üç adet fırkateyn ve iki adet Absalon sınıfı ASW fırkateyn, 3. Filo ise çoğunlukla çevre koruma, eğitim ve araştırma gemilerine sahiptir. 1. Filo öncelikle Faroe Adaları ve Grönland ve çevresindeki ulusal operasyonlara, 2. Filo esas olarak uluslararası operasyonlara, 3. Filo ise öncelikli olarak ulusal operasyonlara ve deniz gözetimi gibi faaliyetlere odaklanmıştır (FORSVARET, 2020b). Iver Huitfeldt sınıfı fırkateynlerin SM-2 (160 kilometre) ve SM-6 (370 kilometre) orta-uzun menzilli hava savunma füzesi ile donatılması planlanmaktadır (Lundquist, 2021b: s. 4).

İsveç Donanması'nın su üstü filosunun çekirdeği yedi adet korvetten oluşmaktadır. Bunlardan beşi, görünürlüğü azaltılmış radar kesitlerine sahip Visby sınıfı gemilerdir. Tüm gemiler su üstü ve su altı hedeflerine karşı koyma yeteneğine sahip olsa da hava savunma sistemlerinden yoksundurlar. Ancak bakım ve modernizasyon kapsamında bu gemilerin 25 kilometre menzile sahip Sea Ceptor (Common Anti-air Modular Missile-CAMM) füzeleriyle donatılması planlanmaktadır. Buna ek olarak, Donanmanın sekiz adet mayın tarama gemisi, on 13 devriye gemisi ve 165 adet CB90 hızlı hücum çıkarma aracı (fast assault craft) bulunmaktadır. Baltık Denizi bölgesindeki ülkeler arasında Almanya'dan sonra en fazla denizaltıya (dört adet) sahip olan İsveç beşinci denizaltısını 2028'de almayı planlamaktadır (Graca ve Tarociński, 2023, s. 6).

Finlandiya Donanmasında, Rauma ve Hamina sınıfı hızlı taarruz gemileri/füze botları, Hamenmaa sınıfı mayın dökme gemileri ve Katanpaa sınıfı mayın avlama gemileri bulunmaktadır. Finlandiya Donanması'nın denizaltısı bulunmamaktadır. Donanma, 2028'e kadar dört adet Pohjanmaa sınıfı korvet satın almayı planlamaktadır (Jonsson, 2021, s. 42).

İzlanda, NATO üyesi olmasına rağmen sadece Sahil Güvenlik Teşkilatı'na sahiptir. Devriye ve hidrografik araştırmalar için kullanılan dört adet gemisi (Thor, Tyr, Egir ve Baldur) bulunmaktadır (Tingstad vd., 2023, s. 34). Ayrıca ABD Donanması'nın 2. Filosu'nun, NATO müttefikleriyle daha yakın bir şekilde çalışabilmesi için 2019'da Keflavik'te bir Deniz Harekât Merkezi kurulmuştur (Anthony vd., 2021, s. 15).

5.6. *Nordik Devletleri'nin kara yetenekleri*

Norveç Kara Kuvvetleri, ülkenin kuzeyinde bulunan tek bir mekanize tugaydan oluşmaktadır. Bardufoss, Skjold ve Setermoen şehirlerinde konuşlanmıştır. Ayrıca, Oslo'da hafif piyade taburu, bir istihbarat taburu ve Norveç-Rusya sınırında bir hudut muhafaz taburu bulunmaktadır. Rusya sınırı, yaklaşık 600 personelden oluşan Sør-Varanger garnizonu tarafından desteklenmektedir (Gustafsson, 2021, s. 30; IISS,

2023, s. 120). Kara Kuvvetleri'nin envanterinde 52 adet Leopard 2A4 tank, 502 adet farklı sınıflarda muharebe aracı (112 adet CV9030, 315 adet M113 ve 75 adet A-186/200 Sisu), 26 adet top [2 adet K9 Thunder (480 kilometre harekât menzili), 24 adet M109A3GN kundağı motorlu bir obüs (30 kilometre)] bulunmaktadır (Gustafsson, 2021, s. 30).

Danimarka Kara Kuvvetleri, yüksek yoğunluklu çatışma için kapasite ve hazırlık yerine, özellikle sınır kontrolleri ve nöbet görevleri gibi polis destek görevlerinde kullanılmaktadır (Lundquist, 2021b, s. 4; NATO, 2020b, s. 3). Mevcut savunma modernizasyon öncelikleri arasında yerde konuşlu hava savunma sistemi (ground based air defence-GBAD) ve daha uzun menzilli topçu sistemleri için gereksinimleri de bulunmaktadır (NATO, 2020b, 3; IISS, 2023, s. 84).

İsveç Kara Kuvvetleri iki mekanize tugaydan oluşmakta ve 2030 yılına kadar tümen düzeyinde bir karargâh oluşturma planları bulunmaktadır. 2004'te feshedilen bir alay 2018'de tekrar oluşturulmuştur. 2030'a kadar savaşa hazır hale gelmesi beklenmektedir. Kara kuvvetlerinin ağır silahları, sadece 110 tanktan oluşmaktadır. Bunlar yerel Leopard 2A5 versiyonundandır (bunlardan 10 tanesi Ukrayna'ya teslim edilmiştir ve 44'ü Leopard 2A8 standardına yükseltilecektir). Ayrıca yaklaşık 350 adet CV90 piyade savaş aracı (50 tanesi Ukrayna'ya transfer edilmiş ve aynı sayıda sipariş edilmiştir), 290 adet tekerlekli zırhlı personel taşıyıcı (yeni 350 adet satın alınmıştır), 26 adet Archer obüs (8'i Ukrayna'ya gönderilmiş, 14'ü Birleşik Krallık'a satılmış ve yeni 48 adet satın alınmıştır) ve 12.00'den fazla paletli arazi aracı bulunmaktadır (Hedlund, 2019).

Finlandiya Kara Kuvvetleri muharebe tankları (Leopard 2A6), zırhlı muharebe araçları (CV90 ve BMP-2M) ve çok namlulu roket atar sistemi (M270 Multiple Launch Rocket System-MLRS) gibi silahlara sahip sekiz tugaydan oluşmaktadır. Manevra birlikleri kara kuvvetlerinin yaklaşık %20'sini oluşturmaktadır ve iki tane mekanize tugay, iki tane zırhlı alay muharebe grubu, bir tane özel kuvvetler taburu ve bir tane helikopter taburundan oluşmaktadır. Bunun ötesinde kara kuvvetlerinin %60'ı, temel görevi bölgesel savunma olan bölgesel birliklerden, %20'si ise esas olarak derinlemesine savunma ve güvenli seferberlik sağlayan yerel birliklerden oluşmaktadır (Michael, 2021, s. 3).

5.7. ABD ve Kanada: Deniz, hava ve kara yetenekleri

ABD Hava Kuvvetleri (ABD Sahil Güvenlik Komutanlığı-USCG, ABD Deniz Kuvvetleri-USN ve ABD Hava Kuvvetleri-USAF), Arktik hava yeteneklerine katkıda bulunmaktadır. USCG, Arktik'te devriye, arama ve kurtarma vb. için HC-130J, MH-60T ve MH-65C/D dahil olmak üzere çeşitli uçakları işletmektedir. Alaska'da JBER ve Eielson Hava Üslerinde 54 adet beşinci nesil F-22 Raptor savaş uçağı bulunmaktadır (Tingstad vd., 2023, s. 21-22). Nev York'ta bulunan Ulusal Hava Muhafızlarının 109. Hava Ulaştırma Filosu, kar ve buz üzerine iniş yapabilen ve "Snowbird (Kar Kuşu)" olarak adlandırılan 10 adet LC-130 işletmektedir. JBER'de, Alaska Ulusal Hava Muhafızları, aynı filoya atanmış USAF C-130 tankerlerinden hava ikmaline uygun H-60'lar ile arama ve kurtarma yetenekleri sağlamaktadır. Eielson Hava Üssünde altı adet F-35A savaş uçağı bulunmaktadır. Hava Kuvvetlerinin önümüzdeki 10 yıl içinde Alaska yeteneklerini artırması planlanmaktadır. Bunlar arasında Eielson Hava Üssü'nde 48 adet F-35A ve Ulusal Hava Muhafızları için sekiz adet C-130J bulunmaktadır (Tingstad vd., 2023, s. 23).

ABD Donanması kruvazörleri, destroyerleri ve nükleer denizaltıları Arktik Okyanusu'nda operasyon yapma kabiliyetine sahiptir. ABD Donanmasının 2. Filosu Arktik için görevlendirilmiştir ve envanterinde büyük çoğunluğu nükleer olan 70 denizaltı bulunmaktadır (Tingstad vd., 2023, s. 21). Ancak Arktik'te ABD/NATO nükleer denizaltıları için lojistik bir üs bulunmamaktadır. Her ne kadar 1980'den bu yana Bergen'deki Haakonnsvern Deniz Üssü lojistik ikmal notası olarak kullanılmış olsa da harekât temposu daha kuzeye kaydığı için yeni bir lojistik noktaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda Mayıs 2021'den itibaren başta ABD olmak üzere İngiliz ve Fransız nükleer denizaltılarının Norveç'in Grottsund bölgesine yaptığı ziyaretlerden Grottsund'un nükleer denizaltılar ve gemiler için lojistik üs olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır (Edwardsen, 2023c; Edwardsen, 2023d).

Arktik'te yaşanacak bir kriz veya çatışma durumunda muhtemelen bölgeye konuşlandırılan deniz kuvvetlerinin kapasitesinde artış olacaktır. Merkezi Stuttgart'ta bulunan US European Command-

EUCOM'a kalıcı olarak atanan dört Arleigh Burke sınıfı GÜdümlü Füze Destroyeri'nin kullanılabilirliği, kriz başladığında nereye konuşlandırıldıklarına bağlıdır. Bu durum, denizaltıları da içeren tüm diğer öne konuşlandırılmış gemiler için de geçerlidir. ABD savaş gemilerinin ortalama geçiş hızı 15 knot'tur. Norfolk'tan GIUK-N Boşluğu'na gitmek ise sekiz gün sürmektedir (Ottosson, 2021, s. 151-152).

ABD Kara Kuvvetleri, Arktik'te operasyon yapma konusunda eğitim almış kara birliklerine sahiptir. Fort Wainwright ve Elmendorf-Richardson üslerinde iki muharebe tugayı, bir muharebe destek taburu ve iki havacılık taburu (yaklaşık 11.600 asker) faaliyet göstermektedir (Tingstad vd., 2023, s. 23). Herhangi bir kriz durumunda ABD, üç ay içinde bölgeyi (ve genel olarak Avrupa'yı) önemli ölçüde takviye edebilir. Avrupa'daki tüm daimî ve rotasyonel birlikleri yanı sıra kıtada ve Norveç'te önceden konuşlandırılmış ekipmanlara sahip birlikler harekete geçirilebilmektedir. Bu bağlamda ABD, kıtada bir zırhlı tugay ve bir topçu tugayı için gerekli stoklara sahiptir (Ottosson, 202, s. 153).

Kanada Hava Kuvvetleri, Kuzey Amerika Havacılık ve Uzay Savunma Komutanlığı'nı (North American Aerospace Defense Command-NORAD) desteklemek amacıyla Arktik'te ve yakınında önemli hava yeteneklerine sahiptir. Savunma için Avustralya'dan alınan ikinci el 48-56 adet (toplam dört filo) F/A-18 Hornet, 24-28 adet (toplam iki filo) CP-140A ISR uçağı ve 24-28 adet (toplam iki filo) CH-148 ASW uçağına sahiptir (IISS, 2023, s. 33). Ayrıca 88 adet F-35A'nın satın alınması (IISS, 2023, s. 32) ve yeni bir havada yakıt ikmal uçağı filosu da dahil olmak üzere kıta savunmasıyla ilgili bir dizi önemli satın alma projesi devam etmektedir. Havada yakıt ikmali için 2029 yılına kadar ilk operasyon kapasitesine ulaşılması ve Kanada genelinde yeni F-35A uçaklarını barındıracak altyapının iyileştirilmesi beklenmektedir (NORAD, 2023a).

Kanada Deniz Kuvvetleri, altı gemiden oluşan Harry DeWolf sınıfı ve bir metre kalınlığında buz kırabilen henüz tamamlanmamış bir filo inşa etmektedir. Halifax sınıfı fırkateynler açık okyanus sınıfı gemiler olduğundan buz kırma yeteneğine sahip değildir (Tingstad vd., 2023, s. 29). Devam eden mali endişelere rağmen, Kanada'nın savaş gemisi programı UK Tıp-26 fırkateyn tasarımına dayanarak ilerlemektedir ve donanma, Arktik operasyon yeteneğini artırmak için tasarlanan altı yeni Arktik Offshore Devriye Gemisi'nden üçünü almıştır (IISS, 2023, s. 32). Bunun dışında Kanada Donanması dört adet Victoria sınıfı denizaltıya sahiptir. Ancak bunlar Arktik Okyanusu buzunun altında kalmak için uygun değildir. Bu nedenle Kanada Donanması ve NATO için bölgede ek bir yetenek temsil etmemektedir. Denizaltıların önümüzdeki on yıl içinde değiştirilmesi planlanmaktadır (NORAD, 2023b).

Kanada Kara Kuvvetleri ise operasyonlar, tatbikatlar ve eğitim faaliyetleri aracılığıyla Arktik'teki varlığını yıl boyunca sürdürmektedir. Bu operasyonlara ve faaliyetlere olanak sağlayan 1.700'den fazla Kanadalı Ranger'ın (Türkiye'de teröristle mücadele için görevlendirilen koruculara benzetilebilir) yanı sıra yaklaşık 300 asker bulunmaktadır (NORAD, 2023b).

5.8. NATO'nun hava savunma ve füze yetenekleri

NATO Entegre Hava ve Füze Savunması (NATO IAMD), barış zamanında, krizde ve çatışmada, İttifak topraklarını, halklarını ve kuvvetlerini herhangi bir hava veya füze tehdidine veya saldırısına karşı koruyan ve kollayan temel ve sürekli bir görevdir. Bu, NATO'nun caydırıcılık ve savunmasının hayati bir unsurudur (NATO, 2023c). Barış zamanında NATO IAMD çerçevesinde devam eden iki önemli faaliyet vardır: NATO Hava Polisliği ve NATO Balistik Füze Savunması (BMD).

NATO Hava Polisliği, NATO IAMD çerçevesinde yürütülen kalıcı barış zamanı görevlerinden biridir. NATO Hava Polisliği, müttefikler arasındaki dayanışmanın bir göstergesidir. Savaş uçağı yeteneklerine sahip ülkeler, bu yeteneklere sahip olmayan ülkelerin hava sahasının bütünlüğünü sağlamaya yardımcı olmaktadır. NATO BMD misyonu, Avrupa-Atlantik bölgesinin dışından, özellikle de İttifak sınırlarının güneydoğusundan gelen balistik füzelerin yayılmasının yarattığı artan tehdide karşı NATO Avrupa'sındaki halkları, toprakları ve güçleri korumaktır.

Entegrasyonun önemli bir bileşeni, İttifak'a Avrupa-Atlantik bölgesi içinde ve dışında NATO hava operasyonlarını (hava polisliği dahil) yönetme yeteneği sağlayan NATO Hava Komuta ve Kontrol (Hava

C2) sistemleridir. Sistemler, Norveç'in en kuzey noktasından Akdeniz'e, Türkiye'nin en doğu noktasından Kuzey Atlantik'e kadar (konuşlandırılabilir yetenekler hariç) 81 milyon kilometre karelik bir harekât sahasını kapsamaktadır (NATO, 2023c).

Norveç, kendisi tarafından geliştirilen ve envanterinde üç adet bulunan Ulusal Gelişmiş Karadan Havaya Füze Sistemi (NASAMS-III) orta-uzun menzilli ve ağ merkezli bir hava savunma sistemine sahiptir. Füze sistemi aktif ve pasif durumlarda aynı anda 72 hedefi vurabilmektedir. Sistemin ana silahı AIM-120 gelişmiş orta menzilli havadan-havaya AMRAAM füzeleridir (National Advanced Surface to Air Missile System, 2023). 2022'den bu yana NASAMS sistemlerinin iki katına çıkarılması ve uzun menzilli anti-balistik füze sistemlerinin tedarik edilmesi yönünde planlamalar devam etmektedir (Gustafsson, 2021, s. 30-31). Norveç, Kısa menzilli Mistral hava savunma füzesi stokunun tamamını (toplamda yaklaşık 100 adet) Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinin ardından Ukrayna'ya göndermiştir. Buna rağmen FIM-92 Stinger kapasitesini korumaktadır (MDAA, 2024a). Norveç ayrıca Aegis fırkateynlerinde SPY-1F radar sistemi çalıştırmaktadır. Başlangıçta bir hava savunma sistemi olan bu radar, artık BMD kabiliyetini de bünyesinde barındırmaktadır (MDAA, 2024a). Norveç aynı zamanda "Giraffe Agile Multi-Beam Radar (AMB)" da işletmektedir. Bu üç boyutlu arama radarı, kısa ve uzun menzilli karadan-havaya füze sistemleriyle çalışmak üzere tasarlanmıştır (MDAA, 2024a).

Finlandiya'nın hava savunma yeteneklerinin bir yönü 2025 ile 2030 yılları arasında hizmet dışı bırakılması planlanan F/A-18 Hornet çok rollü savaş uçaklarına dayanmaktadır. Ayrıca kara tabanlı kısa menzilli hava savunma sistemi olarak RBS 70 (en az dokuz kilometrelik etkili menzile sahiptir) kullanılmaktadır. Füze savunma yetenekleri Norveç'in de sahip olduğu orta menzilli füze savunma sistemi NASAMS II tarafından sağlanmaktadır. 2021'de İsrail'den alınan EL/M-2084 radarı hava savunma ve silah tespit radarı işlevlerine sahiptir (MDAA, 2023a).

İsveç 2021'de, ABD yapımı Patriot PAC-3 füze savunma sisteminin teslim alındığını ve operasyonel kapasiteye ulaştığını duyurmuştur. Patriot yeteneği, önceki hava ve füze savunma sistemlerine göre büyük bir yükseltmeyi, Almanya ve Hollanda gibi Patriot'u kullanan diğer ülkelerle birlikte çalışabilirliği temsil etmektedir. Ayrıca Finlandiya gibi düşük maliyetli, kullanımı kolay ve etkili bir kısa menzilli hava savunma sistemi olan RBS 70'i kullanılmaktadır. Son zamanlarda İsveç'in Finlandiya gibi İsrail radarlarının alımıyla ilgilendiği bildirilse de henüz bir ilerleme sağlanmamıştır. Bu duyurular, Rusya'nın İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya katılım hedeflerine misilleme tehdidinde bulunmasının ardından gelmiştir (MDAA, 2023b).

Danimarka, NATO'nun BMD çerçevesinde kapsayıcı bir rol üstlenmeye odaklanmaktadır (Ghoshal, 2023). ABD füze savunma mimarisinin ayrılmaz bir parçası olan Grönland'ın Thule kentinde balistik füze erken uyarı radar sistemine ev sahipliği yapmaktadır. Danimarka'nın üç adet Iver Huitfeldt sınıfı fırkateyni de Danimarka füze ve hava savunmasına katkıda bulunmaktadır. Her biri bir SMART-L radarı (devriye uçaklarını 400 kilometre uzaktan balistik füzeleri 1.000 kilometre uzaktan tespit edebilmektedir) (MDAA, 2024b), bir adet 150 kilometre menzile sahip APAR arama, izleme ve yönlendirme radarı (MDAA, 2018a) ve iki adet CEROS 200 atış kontrol sisteminden oluşmaktadır (MDAA, 2018b). Danimarka, 2023'te Hollanda ile beş adet Thales Ground Master 200 Multi-Mission Compact radarının satın alınması için bir anlaşma imzalamıştır (THALES, 2023). Bunların dışında gemilerde orta menzilli yarı güdümlü hava savunma füzesi Evolved Sea Sparrow Missile (Geliştirilmiş Deniz Serçesi Füzesi-ESSM) bulunmaktadır (MDAA, 2024b).

ABD için Arktik, ülkenin füze savunma yetenekleri açısından stratejik önemini korumaktadır. 2021'de Alaska'da uzun menzilli ICBM'leri (Intercontinental Ballistic Missile) ve hipersonik silahları takip etmeye ve bunlara karşı savunmaya yardımcı olan Uzun Menzilli Ayrım Radarı'nın (Long Range Discrimination Radar-LRDR) inşasını tamamlamıştır (Ghoshal, 2023). LRDR'yi diğerlerinden ayıran şey, balistik füze savunma sistemlerinin ayırt etme yeteneğini geliştiren metrik veriler sağlama yeteneğidir (MDAA, 2016). Ayrıca LRDR, dünya yörüngesinde dönen uyduları izleyerek, aktif veya aktif olmayan uyduları, kullanılmış roket gövdelerini ve parçalanma kalıntılarını tespit ederek, takip ederek ve tanımlayarak genel, tüm alan farkındalığına katkıda bulunarak uzay alanı farkındalığını da desteklemektedir (Missile Defence Project, 2021).

Buna ek olarak ABD, çok sayıda kısıtlamaya sahip olan mevcut Kara Tabanlı Önleyicilerin (GBI) yerine Yeni Nesil Önleyiciler (NGI) üzerinde de çalışmaktadır. Önleyicinin, düşman füzelerine karşı koymasının ve füzelere uygulanan karşı önlemlerin yanı sıra yüksek hızlı füze sistemlerine de karşı koyması gerekecektir. Dolayısıyla LRDR, NGI'leri tamamlayabilir. Yakın gelecekte ABD, NGI'lar başarılı oluncaya kadar Aegis Ashore sistemini mevcut GBI'larla birlikte Arktik'te gelişmiş önleyicilerle konuşlandırmayı da düşünebilir (Ghoshal, 2023).

2023'te Grönland'da ABD tarafından işletilen ve Thule Hava Üssü'nde (ismi Pituffik Uzay Üssü olarak değiştirilmiştir) bulunan balistik füze saldırılarına karşı erken uyarı radarı özellikle önemlidir. İyileştirilmiş Erken Uyarı Radarı sistemi, bölgede bulunan, denizden fırlatılan balistik füzeleri ve ICBM'leri tespit edip "saldırı değerlendirmelerini raporlayabilen" bir radardır (Ghoshal, 2023). Bununla birlikte İzlanda, ABD tarafında desteklenen ve NATO'nun IAMD mimarisine uyum sağlayacak ve ömrünü uzatacak şekilde geliştirilmiş uzun menzilli gözetleme radarlarına sahiptir (Ghoshal, 2023).

Kanada entegre bir hava ve füze savunma mimarisinin inşasına öncelik vermemiştir. Bunun yerine etkili hava ve füze savunmasına sahip müttefik kuvvetlerle kendi kuvvetlerini eşleştirmeyi tercih etmiştir. Ayrıca ABD'nin BMD programına da katılmamıştır. Bu nedenle ABD BMD sistemlerine bağımlıdır (MDAA, 2022). 2021'de ABD ile toplam maliyeti 1,7 milyar dolar olan dört adet Aegis füze savunma sistemi (gemi sistemi amacıyla) için anlaşma yapılmıştır (MDAA, 2022). Bu gemilerin Kanada'nın eski Iroquois ve Halifax sınıfı savaş gemilerinin yerini alması ve Kanada Donanması'nın ABD ve diğer müttefik kuvvetlerle birlikte çalışabilirliğini ve füze savunma misyonuna katkıda bulunma yeteneklerini artırması planlanmaktadır (MDAA, 2022).

Uzak Erken Uyarı (Distant Early Warning-DEW) Hattı, Kanada'nın kuzey Arktik bölgesindeki radar istasyonlarından oluşan ve Alaska, Grönland ve İzlanda'da ek istasyonlardan oluşan ve 1957'den 1993'e kadar aktif olan bu sistem 1994'ten itibaren Kuzey Uyarı Sistemine (North Warning System-NWS) dönüşmüştür. Günümüzde Kanada'nın Newfoundland ve Labrador eyaletinden Alaska'ya kadar uzanan, toplamda yaklaşık 3000 mil uzunluğunda ve 14 milden geniş bir alana yayılan 11 uzun menzilli AN/FPS-117 radarı ve 36 kısa menzilli AN/FPS-124 sisteminden oluşmaktadır. Bu sistemler NORAD tarafından işletilmekte ve bakımı yapılmaktadır (MDAA, 2022).

Arktik'teki füze savunma sistemleri, devletleri hava ve füze savunma yeteneklerini alt edebilecek saldırı araçlarına odaklanmaya yönlendirebileceğinden stratejik istikrarsızlığa neden olabilir. Bununla birlikte, füze savunma yetenekleri, bölgede caydırıcılığı güçlendirmek ve aynı zamanda ABD ve Rusya'nın nükleer caydırıcılığının omurgası olan ICBM yeteneklerine karşı Arktik Devletleri'nin caydırıcılığını güçlendirmek için mükemmel bir çözüm gibi görünmektedir, çünkü bu ICBM'lerin yörüngeleri Arktik'i geçmektedir (Ghoshal, 2023). Anlaşılacağı üzere Rusya gibi NATO da uzun ve kısa menzilli, oldukça hareketli sistemler kullanmaktadır. Arktik'te NATO Patriot hava savunma sistemleri ve Tomahawk Blok IV (TLAM-E) deniz tabanlı seyir füzeleri vb. yeteneklere sahip olsa da hava savunması için büyük ölçüde savaş uçaklarına bağımlıdır (Williams, 2017).

6. Sonuç

Genel olarak değerlendirildiğinde, Arktik'te NATO'nun kapasite açığı devam etmektedir. Askerî üsler savunma ve caydırıcılık bakımından nispeten bir bütünlük sağlasa da genel olarak daha yerel (ulusal) boyutta kalmakta ve birbirlerinin güvenlik açıklarını kapatamamaktadır. A7 Devletleri'nin kara yeteneklerinin zayıflığı ve sınırlı savunma derinliği açıkça görülmektedir. Norveç'in Arktik'te bölgesel cephe hattını temsil etmeye devam ettiği ve kuvvetlerini Arktik içinde veya bitişiğinde daimî olarak bulunduran tek NATO ülkesi olduğu dikkat çekmektedir. Deniz, hava, hava savunma ve füze yetenekleri gelişmiş olsa da bu devletler arasında kapasite bakımından bir denge bulunmamaktadır. Gelişmiş hava savunma ve füze yeteneklerine sahip Rusya karşısında NATO, askeri yeteneklerini tam olarak ortaya koyamamıştır. Rusya'nın sahip olduğu kara tabanlı nükleer yeteneklerini yok etme konusunda NATO'nun, Rusya'nın denizaltı tabanlı nükleer silahları (balistik füzeler) karşısında pek şansı olmadığı değerlendirilmektedir (Miller, 2023, s. 3). Ayrıca, Arktik kıyı şeridinin yarısından fazlasına sahip olan

Rusya'nın hem karasal hem de bu karasal alanın uzantısı olan deniz alanlarında sahip olduğu üstünlük, Rusya'yı NATO karşısında daha baskın hale getirmektedir. Genelde NATO özelde ise ABD'nin Soğuk Savaş sonrası dönemde bölgeye ilgisinin yeteri kadar olmaması, buna karşılık Rusya'nın bölgeye yönelik girişimleri Rusya'nın alansal hakimiyetinin etkisini daha çok arttırmıştır.

NATO bağlamında; Rusya'nın Ukrayna'daki saldırganlığı, iki Nordik Devlet Finlandiya ve İsveç'in NATO üyelik başvurusunda bulunmasında itici bir rol oynamış ve İttifak'ın Arktik kanadını güçlendirmiştir. Bununla birlikte, Finlandiya'dan sonra İsveç'in de NATO'ya katılmış olması, İttifak'ın sadece Arktik yeteneklerini güçlendirmeyecek aynı zamanda Rusya'nın NATO'nun etkisini azaltma stratejisine karşı koyacaktır. NATO'nun Ukrayna savaşı nedeniyle ilave bir deniz, hava ve kara yetenek kaybından bahsetmek güçtür. Ukrayna'ya destek için gönderilen kısa menzilli Mistral hava savunma füzesi gibi silahlar yetenek boşluğu yaratmamaktadır. NATO'nun Rusya'ya karşı konvansiyonel bir kara saldırısı tehdidinde bulunma olasılığı görünmemektedir.

İttifak'ın, tehdit durumu ve NATO'nun güçlendirilmiş kuzey kapasitesi göz önüne alındığında, NATO'nun caydırıcılık duruşunu iyileştiren ve Rusya ve Çin-Rus iş birliğinden kaynaklanan güvenlik zorluklarına karşı Arktik savunmalarını güçlendiren iddialı süreçleri başlatması gerekmektedir. Var olan kaynaklar stratejik olarak tahsis edilmelidir. Diğerleri için ise daha fazla yatırım ve araştırma geliştirme gerekecektir. Kuzey Amerika ve Avrupa'lı NATO müttefiklerinin, tehdit değerlendirmelerini birleştirmeleri, bilgi paylaşımları ve faaliyetleri koordine etmeleri en önemli adım olacaktır. Bu çabalara yönelik olarak, NATO, müttefikler ve ortaklarla iletişimi optimize etmek ve birlik ve kararlılığını Arktik'te uluslararası hukuki normları korumak ve güvence altına almak için sinyal vermek amacıyla koordineli bir stratejik iletişim planı başlatmalıdır.

Kaynakça

- Allport, R. (2024). *Written evidence submitted by the Human Security Centre*. The Human Security Centre (HSC). <https://committees.parliament.uk/writtenevidence/121729/pdf/>
- Anthony, I., Klimenko, E., & Su, F. (2021). *A strategic triangle in the Arctic? Implications of China–Russia–United States power dynamics for regional security*. SIPRI (No: 2021/3). https://www.sipri.org/sites/default/files/2021-03/sipriinsight2103_arctic_triangle_0.pdf
- Arctic Portal (2010). *First NATO headquarters in the Arctic as Norway moves its military leadership into the Arctic Circle*. Arctic Portal. <https://arcticportal.org/ap-library/news/266-first-nato-headquarters-in-the-arctic-as-norway-moves-its-military-leadership-to-the-arctic>
- Atland, K., & Kabanenko, I. (2020). Russia and its western neighbours: A comparative study of the security situation in the Black, Baltic and Barents Sea regions. *Europe-Asia Studies*, 72(2), 286-313. <https://doi.org/10.1080/09668136.2019.1690634>.
- Balakyev, S. (2015, 8 Aralık). *Russia deployed two S-400 air defense missile regiments in Arctic in 2015 — General Staff*. Russian News Agency. <https://tass.com/defense/842201>
- Boulégué, M. (2019). *Russia's military posture in the Arctic managing hard power in a 'low tension' environment*. Russia and Eurasia Programme. https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2019-06-28-Russia-Military-Arctic_0.pdf
- Buchanan, E. (2022). *Cool change ahead? NATO's strategic concept and the High North*, NATO Defence College. <https://www.ndc.nato.int/news/news.php?icode=1680>
- Bye, H. G. (2020). Leaving its Arctic reluctance behind: The re-emergence of US security policy focus towards the European High North and its implications for Norway. *The Polar Journal*, 10(1), 82-101. <https://doi.org/10.1080/2154896X.2020.1757831>.
- Bye, H. G. (2023). *New chief in the north: The Norwegian joint headquarters is unique in European context*. High North News. <https://www.highnorthnews.com/en/new-chief-north-norwegian-joint-headquarters-unique-european-context>.
- Chatham House (2020). *The role and mission of NATO joint force command norfolk. A conversation with vice Admiral Lewis*. Chatham House. <https://www.chathamhouse.org/events/all/research-event/role-and-mission-nato-joint-force-command-norfolk-conversation-vice>.

- Conley, H. A. & Arts, S. (2023). *NATO's policy and posture in the Arctic: Revisiting Allied capabilities and command plans*. German Marshall Fund (GMF). <https://www.gmfus.org/news/natos-policy-and-posture-arctic-revisiting-allied-capabilities-and-command-plans>
- Danoy, J. & Maddox, M. (2020). *N Set NATO's sights on the high north*. Atlantic Council. <https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2020/10/NATO-20-2020-Set-NATOs-Sights-on-the-High-North.pdf>.
- Depledge, D. (2021). NATO and the Arctic: The need for a new approach. *The RUSI Journal*, 165(5-6), 80-90. <https://doi.org/10.1080/03071847.2020.1865831>.
- Edvardsen, A. (2023a). *Sweden and the US signs defence cooperation agreement*. High North News. <https://www.highnorthnews.com/en/sweden-and-us-signs-defense-cooperation-agreement>
- Edvardsen, A. (2023b). *Increased allied military presence in Iceland*. High North News. <https://www.highnorthnews.com/en/increased-allied-military-presence-iceland>
- Edvardsen, A. (2023c). *Tenth visit by American submarines in Grottsund, Tromsø*. High North News. <https://www.highnorthnews.com/en/tenth-visit-american-submarines-grottsund-tromso>
- Edvardsen, A. (2023d). *Frequent submarine calls in Tromsø-New US nuclear submarine on logistical stop*. High North News. <https://www.arctictoday.com/frequent-submarine-calls-in-tromso-new-us-nuclear-submarine-on-logistical-stop/>
- Ernie Regehr, O.C. (2023). *Strategic nuclear patrols and an Arctic military code of conduct*. The Simons Foundation Canada. <https://thesimonsfoundation.ca/highlights/strategic-nuclear-patrols-and-arctic-military-code-of-conduct>.
- FORSVARET. (2020a). *The Norwegian joint headquarters*. FORSVARET. <https://www.forsvaret.no/en/organisation/norwegian-joint-headquarters>
- FORSVARET. (2020b). *Structure of the navy*. FORSVARET. <https://www.forsvaret.dk/en/organisation/navy/structure-of-the-navy/>
- Franiok, N. (2020). *Russian arctic military bases*. American Security Project (ASP). <https://americansecurityproject.org/russian-arctic-military-bases/>
- Frisell, E.H. vd. (2021). *Western military capability in Northern Europe 2020: Part II National Capabilities*. Swedish Defence Research Agency. <https://foi.se/en/foi/reports/report-summary.html?reportNo=FOI-R--5013--SE>
- Ghoshal, D. (2023). *A look at defense competition in the Arctic region*. The Defense Info Team. <https://defense.info/re-thinking-strategy/2023/12/a-look-at-defense-competition-in-the-arctic-region/>
- Graca, J. ve Tarociński, J. (2023). *Sweden in NATO: The rear for the alliance's north-eastern flank?*. Centre For Eastern Studies. https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/OSW%20Commentary%20557_0.pdf
- Grady, J. (2023). *New pact gives U.S. military access to 15 bases in Finland*. USNI News. <https://news.usni.org/2023/12/21/new-pact-gives-u-s-military-access-to-15-bases-in-finland>
- Gustafsson, J. (2021). *Western military capability in Northern Europe 2020: Part II National Capabilities*. Swedish Defence Research Agency. <https://foi.se/en/foi/reports/report-summary.html?reportno=FOI-R--5013--SE>
- Hedlund, S. (2019). *Sweden rebuilds its military force, maybe*. GIS Reports. <https://www.gisreportsonline.com/r/sweden-military/>
- Hill, J. (2023). *Sweden stands as outlier of the newly merged Nordic air force*. Global Defence Technology. <https://www.airforce-technology.com/features/sweden-stands-as-outlier-of-the-newly-merged-nordic-air-force/?cf-view>
- Holm, A.O. (2023). *American forces enter the North with free access to 36 military bases*. High North News. <https://www.highnorthnews.com/en/american-forces-enter-north-free-access-36-military-bases>
- Humpert, M. (2023). *From Ukraine to the Arctic: Russia's capabilities in the region and the war's impact on the north*. High North News. <https://www.highnorthnews.com/en/ukraine-arctic-russias-capabilities-region-and-wars-impact-north>
- IISS. (2023). *The Military balance 2023*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003400226>.
- Ilmavoimat (2024). *Long-term development is the key to sustained air defence capability*. Air Force. https://ilmavoimat.fi/en/development-of-finlands-air-defence-capability?__cf_chlTk=SvfubDE6rGBNC4pekN38IvUXB3a7kV3ap2nEnY4jrFQ-1706610357-0-gaNycGzNDHs
- Jonsson, M. (2021). Finland. In Eva Hagström Frisell and Krister Pallin (Ed.) *Western military capability in Northern Europe 2020: Part II National Capabilities*. <https://foi.se/en/foi/reports/report-summary.html?reportNo=FOI-R--5013--SE>

- Laird, R. (2022). *The Ukraine crisis: Highlighting the role of the flanks of NATO*. High North News. <https://defense.info/re-thinking-strategy/2022/02/the-ukraine-crisis-highlighting-the-role-of-the-flanks-of-nato/>.
- Limon, O., & Limon, E. G. (2023). Arktik güvenliğini yeniden düşünmek: Değişimler ve zorluklar. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 12(2), 223-248.
- Lundquist, V. (2021a). Denmark. In Eva Hagström Frisell and Krister Pallin (Ed.) *Western Military Capability in Northern Europe 2020: Part II National Capabilities*. <https://foi.se/en/foi/reports/report-summary.html?reportNo=FOI-R--5013--SE>
- Lundquist, V. (2021b). *Denmark's military capability 2020*. Swedish Defence Research Agency. <https://www.foi.se/rest-api/report/FOI%20Memo%207589>
- Masters, J. ve Mellow, W. (2023). *Nuclear weapons in Europe: Mapping U.S. and Russian deployments*. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/in-brief/nuclear-weapons-europe-mapping-us-and-russian-deployments>
- Matthiasson, S. (2023). *NATO in the North: Adopting a balanced approach*. Council on Foreign Relations. <https://perconcordiam.com/nato-in-the-north-2/>
- MDAA. (2016). *Long Range Discrimination Radar (LRDR)- missile defence advocacy alliance*. Missile Defense Advocacy Alliance. <https://missiledefenseadvocacy.org/defense-systems/long-range-discrimination-radar-lrdr/>
- MDAA. (2018a). *Active Phased Array Radar (APAR)*. Missile Defense Advocacy Alliance. <https://missiledefenseadvocacy.org/defense-systems/active-phased-array-radar-apar/>
- MDAA. (2018b). *CEROS 200 Fire Control System (FCS)*. Missile Defense Advocacy Alliance. <https://missiledefenseadvocacy.org/defense-systems/ceros-200-fire-control-system-fcs/>
- MDAA. (2022). *Canada- missile defence advocacy alliance*. Missile Defense Advocacy Alliance. https://missiledefenseadvocacy.org/intl_cooperation/canada/
- MDAA. (2023a). *Finland - missile defence advocacy alliance*. Missile Defense Advocacy Alliance. https://missiledefenseadvocacy.org/intl_cooperation/finland/
- MDAA. (2023b). *Sweden - missile defence advocacy alliance*. Missile Defense Advocacy Alliance. https://missiledefenseadvocacy.org/intl_cooperation/sweden/
- MDAA. (2024a). *Norway - missile defence advocacy alliance*. Missile Defense Advocacy Alliance. https://missiledefenseadvocacy.org/intl_cooperation/norway/
- MDAA. (2024b). *Denmark - missile defence advocacy alliance*. Missile Defense Advocacy Alliance. https://missiledefenseadvocacy.org/intl_cooperation/denmark/
- Melino, M., Conley, H.A. ve Bermudez Jr, J.S. (2020). *The ice curtain: Bringing transparency to the Arctic*. CSIS Briefs. https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/publication/200324_KolaPeninsula_layout_FINAL.pdf
- Michael, J. (2021). *Finland's military capability 2020*. Finish Ministry Defence Agency. <https://www.foi.se/rest-api/report/FOI%20Memo%207591>
- Miller, S. E. (2023). *The return of the strategic Arctic*. Arctic Yearbook 2022 https://arcticyearbook.com/images/yearbook/2022/Commentaries/6C_AY2022_Miller.pdf
- Missile Defence Project (2021). *Long Range Discrimination Radar (LRDR)*. Missile Threat Center for Strategic and International Studies. <https://missilethreat.csis.org/defsys/lrdr/>
- Mottola, L. (2023). *NATO's arctic command: A Case for the expansion of NATO's mission in the high north*. Missile Threat Center for Strategic and International Studies. <https://www.thearcticinstitute.org/nato-arctic-command-case-expansion-nato-mission-high-north/>
- Moyer, J.C. ve Winberg, H. (2024). *Sweden's contribution to NATO: Bolstering the alliance's defence industry and air capabilities*. Wilson Center. <https://www.wilsoncenter.org/article/swedens-contributions-nato-bolstering-alliances-defense-industry-and-air-capabilities>
- Ilmavoimat. (2024). *Nordic air commanders' intent*. The Finnish Air Force. [https://ilmavoimat.fi/documents/1951206/2016335/ILMAV_\(U\)-Nordic-Air-Commanders-Intent_23032023.pdf/f7aae370-f5a8-3933-1399-2d008d74c777/ILMAV_\(U\)-Nordic-Air-Commanders-Intent_23032023.pdf](https://ilmavoimat.fi/documents/1951206/2016335/ILMAV_(U)-Nordic-Air-Commanders-Intent_23032023.pdf/f7aae370-f5a8-3933-1399-2d008d74c777/ILMAV_(U)-Nordic-Air-Commanders-Intent_23032023.pdf)
- National Advanced Surface to Air Missile System (2023). *Airforce technology, Norway*. Air Force Technology. <https://www.airforce-technology.com/projects/nasams-defence-system-norway/>
- NATO, (t.y.). *Joint Force Command Norfolk*. NATO. 16 Mayıs 2024 tarihinde <https://jfcnorfolk.nato.int/about-us.adresinden edinilmiştir>.

- NATO (2020a). *NATO begins cooperation with Danish joint arctic command in Greenland*. NATO. <https://mc.nato.int/media-centre/news/2020/nato-begins-cooperation-with-danish-joint-arctic-command-in-greenland>
- NATO (2020b). *NATO defence planning capability review 2019/2020*. NATO. <https://www.fmn.dk/globalassets/fmn/dokumenter/aarsrapporter/nato/-nato-defence-planning-capability-review-2019-2020-.pdf>
- NATO (2022). *NATO 2022 Strategic concept*. NATO. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_210907.htm
- NATO (2023a). *NATO's nuclear deterrence policy and forces*. NATO. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_50068.htm
- NATO (2023b). *NATO response force*. NATO. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49755.htm
- NATO (2023c). *NATO Integrated air and missile defence*. NATO. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_8206.htm
- NATO (2024). *Joint force command norfolk, U.S. 2nd fleet hold change of command ceremony*. NATO. <https://jfcnorfolk.nato.int/activity/joint-force-command-norfolk--us-2nd-fleet-hold-change-of-command-ceremony>
- NNSA (2021). *B61-12 Life Extension Program (LEP)*. National Nuclear Security Administration. <https://www.energy.gov/sites/default/files/2021-12/B61-12%20Fact%20Sheet%20December%202021.pdf>
- NORAD.(2023a). *NORAD authorities and operations*. Government of Canada. <https://www.canada.ca/en/department-national-defence/corporate/reports-publications/proactive-disclosure/secd-april-24-2023/norad-authorities-and-operations.html>
- NORAD.(2023b). *Arctic security CAF operations and exercises*. Government of Canada. <https://www.canada.ca/en/department-national-defence/corporate/reports-publications/proactive-disclosure/secd-april-24-2023/arctic-security.html>
- NORDEFECO, (2024). *About NORDEFECO*. Nordic Defence Cooperation. <https://www.nordefco.org/the-basics-about-nordefco>
- Ottosson, B. (2021). The United States. In Eva Hagström Frisell and Krister Pallin (Ed.) *Western Military Capability in Northern Europe 2020: Part II National Capabilities*. <https://foi.se/en/foi/reports/report-summary.html?reportNo=FOI-R--5013--SE>
- Pallin, K. (2021). Fighting power in Northern Europe. In Eva Hagström Frisell and Krister Pallin (Ed.) *Western Military Capability in Northern Europe 2020: Part II National Capabilities*. <https://foi.se/en/foi/reports/report-summary.html?reportNo=FOI-R--5013--SE>
- Paul, M., & Swistek, G. (2022). *Russia in the Arctic: Development plans, military potential, and conflict prevention* (No. 3/2022). Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP), German Institute for International and Security Affairs. <https://doi.org/10.18449/2022RP03>.
- Shailesb, S. (2023). *Unified Nordic airforce- a mini-nato in the making*. CESCUBE. <https://www.cescube.com/vp-unified-nordic-airforce-a-mini-nato-in-the-making>
- THALES. (2023). *Thales reinforce Denmark's air surveillance and defence with GM 200 radars*. THALES. https://www.thalesgroup.com/en/worldwide/defence/press_release/thales-reinforce-denmarks-air-surveillance-and-defence-five-gm200
- Tingstad, A., Savitz, S., Sacks, B.J., Shokh, Y. Chindea, I.A., Stephenson, S.R. & Morris, L.J. (2023). *Report on the Arctic capabilities of the U.S. armed forces*. Homeland Security Operational Analysis Center. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RRA1638-1.html
- U.S. Department of Defence (2022). *2022 National defence strategy of the United States of America*. U.S Department of Defence. <https://media.defense.gov/2022/Oct/27/2003103845/-1/-1/1/2022-NATIONAL-DEFENSE-STRATEGY-NPR-MDR.PDF>
- Virginia Arts Festival (2021). *JFC Norfolk*. Virginia Arts Festival. <https://www.vafest.org/norfolk-nato-festival/about-us/jfc-norfolk/>
- Wall, C. & Wegge, N. (2023). *The Russian Arctic threat: Consequences of the Ukraine war*. CSIS Briefs. https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/2023-01/230125_Wall_RussianArcticThreat_0.pdf?VersionId=e8h73TdoOUjdJO3Y4nOTc4v5YRmpoZad
- Williams, I. (2017). *The Russia -NATO A2AD environment*. CSIS. <https://missilethreat.csis.org/russia-nato-a2ad-environment/>

İklim Değişikliği ile Mücadelede Grönland'ın Konumunun Avrupa Birliği Hukuku Çerçevesinde İncelenmesi

Halil Çeçen¹

Özet

Bu çalışmada, küresel iklim değişikliği ile mücadelede önem arz eden Arktik Bölgesi'nde yer alan Grönland'ın hem Avrupa Birliği'nin deniz aşırı ülke ve toprakları kapsamında bulunması nedeniyle Avrupa Birliği hukuku hem de Danimarka Krallığı'nın bir özerk bölgesi olması vesilesiyle de kendi yetkileri çerçevesinde konumu değerlendirilmektedir. Çalışmada metodoloji ve yöntem olarak Avrupa Birliği hukuku ve uluslararası hukuk belgelerinden ve literatürdeki araştırmalardan faydalanılmıştır. Bu çerçevede giriş kısmında, Grönland'ın iklim değişikliği ile mücadelede niçin önem arz ettiği ifade edildikten sonra, Avrupa Birliği'nin anayasal düzeni kapsamında Grönland'ın Avrupa Birliği ile ilişkileri incelenmiş, sonraki kısımda da iklim değişikliği ile mücadelenin Grönland ile Avrupa Birliği arasındaki güncel ilişkilere yansımaları ele alınmıştır. Elde edilen neticede, her ne kadar Grönland Avrupa Ekonomik Topluluğu'ndan ayrılarak Avrupa Birliği'nin deniz aşırı ülke ve topraklarının bir parçası haline gelmiş ve Danimarka Krallığı'ndan genişletilmiş özerkliğini elde etmişse de iklim değişikliği ile mücadelenin Avrupa Birliği ile Grönland arasındaki ilişkileri tekrar sıkılaştırdığı ve iki tarafı bu alanda daha sağlam bir iş birliği yapmak üzere bir araya getirdiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Grönland, İklim Değişikliği, Arktik Bölgesi, Danimarka, Avrupa Birliği

Jel Kodları: K32, K33, K39.

Review of the Position of Greenland in Combating Climate Change Within the Framework of the European Union Law

Abstract

This research is an effort to review the position of Greenland, which is located in the Arctic Region and important in combating climate change globally, both within the scope of European Union law, as it is a part of overseas country and territory of the European Union, and within the scope of its own authorities, as it is an autonomous region of the Kingdom of Denmark. In this research both the documents in the European Union law and international law and research in the literature are reviewed as methodology. In this context, after explaining why Greenland is important in combating climate change in the introduction part, Greenland's relations with the European Union within the scope of the constitutional order of the European Union are examined. In the next section, the effects of combating climate change on current relations between Greenland and the European Union is discussed. The results indicate that, although Greenland left the European Economic Community and became a part of the overseas countries and territories of the European Union, and gained extended autonomy from the Kingdom of Denmark, the field of combating climate change has strengthened relations between the European Union and Greenland and brought the two Parties together for stronger cooperation in this area.

Keywords: Greenland, Climate Change, Arctic Region, Denmark, European Union

Jel Codes: K32, K33, K39.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı Çalışma etik kurul kararı gerektirmemektedir.

Yazarların Makaleye Olan Katkıları H. Ç. çalışmanın tasarımına ve uygulanmasına, sonuçların analizine ve metnin yazılmasına tek başına katkıda bulunmuştur. H. Ç.'nin makaleye katkısı %100'dür.

Çıkar Beyanı Yazar ya da üçüncü taraflar açısından çalışmada çıkar ilişkisi/çatışması yoktur.

¹ Doktor Öğretim Üyesi, Nuh Naci Yazgan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Bölümü Avrupa Birliği Hukuku Anabilim Dalı, Kayseri/Türkiye, hcecen@nny.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-5569-4511.

1. Giriş

Danimarka Krallığı'nın Arktik Bölgesi'nde yer alan özerk bölgesi konumundaki Grönland birçok açıdan iklim değişikliği ile mücadelede önem arz etmektedir. Grönland'ın önemi sadece küresel ısınma ve iklim değişikliğinin etkilerinin en çok hissedildiği Arktik Bölgesi'nde yer almasından kaynaklanmamaktadır, ama aynı zamanda Grönland'ın uluslararası hukuk, bilhassa Avrupa Birliği (AB) hukuku açısından da konumunun iyi değerlendirilmesi gerekmektedir. Grönland'ın iklim değişikliği ile mücadeledeki yerini kavrayabilmek için öncelikle kendine has anayasal sistemini anlamak lazımdır. Bu çerçevede, Grönland'ın AB hukuku açısından konumunu tespit ederken, AB üyesi olan Danimarka'nın anayasal düzenini de göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Böylece Grönland'ın küresel iklim değişikliği ile mücadeledeki yetkileri ve politikalarını, Danimarka Krallığı içindeki yeri ve AB ile olan ilişkisi bağlamında doğru anlamak mümkün olabilecektir.

Halihazırda, AB'nin yirmi yedi üyesi bulunmaktadır (EUR-Lex, t.y.). Ancak AB müktesebatı, bazı üye devletlerin kendi ulusal anayasal düzenlerinde kabul edilen özel bölgelerinin olması sebebiyle, bütün üye devletlerin kendi bölgelerine yeknesak olarak uygulanmamaktadır. Çünkü bu bölgelerin öncelikle buldukları üye devletlerin hükümetleriyle kendine özgü anayasal ilişkileri mevcut olup, bu sebeple AB ile ilişkilerini belirleme ihtiyaçları doğmaktadır. AB'nin denizaşırı ülkeleri ve toprakları arasında ise Grönland'ın eşsiz bir konumu bulunmaktadır. Danimarka Krallığı'nın özerk bölgesi olan Grönland, aynı zamanda Birliğin tarihinde resmi olarak Birlikten ayrılan ilk toprağıdır (Tomala, 2017, s. 31).

İklim değişikliği ile mücadelede Grönland'ı önemli kılan hususlardan birisi, bütün adayı kaplayan tiyal tabakasıdır. Dünyadaki tüm tiyal tabakasının, yaklaşık olarak, dünyanın atmosferinde mevcut olan karbon miktarının iki katına tekabül eden, 1.800 milyar ton karbon içerdiği tahmin edilmektedir. Tiyal tabakası, yaklaşık olarak 23 milyon kilometre kare veya diğer bir ifadeyle yeryüzünün yaklaşık %25'ini kapsamaktadır. Bazı yerlerde tiyal tabakası, bir kilometre derinliğe ve 500.000 yaşına kadar ulaşabilmektedir. Bu sebeple tiyal tabakası, büyük bir karbon havuzu olarak görülmekte ve Arktik Bölgesi'ndeki sıcaklıkların artmasıyla küresel ısınmada önemli bir rol oynamaktadır (Hund, 2014, s. 187). Tiyal tabakasında kaplı olan büyük orandaki karbon sebebiyle, eriyen tiyal tabakasından ve Arktik Bölgesi'nin ısınan sulak alanlarından kaynaklanan karbon dioksit ve metan emisyonlarının birer karbon bombası niteliğinde olduğu belirtilmektedir (Hund, 2014, s. 188). Ayrıca Arktik Bölgesi'nin ısınmasına ikinci derecede katkı yapan siyah karbon, bir süredir iklim aktivistlerinin ve uluslararası kurumların gündeminde yer almaktadır (Shapovalova, 2016, s. 136). Neredeyse tamamı tiyal tabakası ile kaplı olan Grönland'ın küresel ısınmadan etkilenmesi nedeniyle ortaya çıkabilecek bu sonuçlar tüm dünyayı ilgilendirmektedir.

Bu çerçevede AB'nin, Grönland'ın da yer aldığı Arktik Bölgesi'ne yönelik politikalarının hukuksal temelini ise, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) ile fosil yakıtlardan yeşil enerjiye dönüşümün hızlandırılması için sera gazı emisyonlarının azaltılması hedefini de içeren Avrupa Yeşil Mutabakatı oluşturmaktadır. Böylece özellikle artan şekilde rüzgar enerjisinden elektrik ithalatı ve yeşil teknolojilerde kullanılan metaller için artan talep ile AB'nin Arktik Bölgesi'ndeki bu kaynaklara olan talebinin de artış göstereceği ifade edilmektedir (Lebel ve Nilsson, 2024, s. 63).

Bu çalışmanın amacına ulaşabilmek için, öncelikle Grönland'ın Danimarka Krallığı içindeki yeri ve AB ile olan ilişkisi ele alınmış ve bu tespitler temelinde iklim değişikliği ile mücadelenin AB ile Grönland arasındaki güncel ilişkilere yansımaları, ilgili mevzuat kapsamında, değerlendirilmiştir.

2. Avrupa Birliği ile Grönland Arasındaki İlişkilerin Avrupa Birliği Hukuku Çerçevesinde İncelenmesi

Grönland, hem uluslararası hukuk açısından hem de AB hukuku açısından iklim değişikliği ile mücadelede önem arz etmektedir. Uluslararası hukuk açısından düşünüldüğünde Grönland, giriş kısmında da ifade edildiği üzere, bağımsız bir devlet değildir. Faroe adaları ile birlikte Grönland, Danimarka Krallığı'na bağlı özerk bölgeleri oluşturmaktadır (Ministry of Foreign Affairs of Denmark,

t.y.). Ancak Danimarka Krallığı, AB'nin bir parçasını oluştururken, Grönland ise, aşağıdaki paragraflarda ifade edileceği üzere, AB'nin Deniz Aşırı Ülkeler ve Toprakları kapsamında yer almaktadır. Bu çerçevede Grönland'ın hukuki statüsünün tespitinde AB hukuku öncelikli gelmekte olup, küresel iklim değişikliği ile mücadelede Grönland'ın yetki çerçevesini belirleyebilmek açısından AB hukuku önemli olacaktır.

Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)'nin ilk genişlemesi 1973 yılında gerçekleşmiş ve Birleşik Krallık ve İrlanda Cumhuriyeti ile birlikte Danimarka Krallığı da o zamanki ismiyle AET'ye üye olmuştur (Arat vd., 2023, s. 63). Grönland da 1973'te Danimarka Krallığı'nın parçası olarak AET'nin ilk genişlemesinde böylece AET'nin parçası haline gelmiştir. Ancak Danimarka'nın AET'ye üyelik referandumunda Grönland halkının çoğunluğunun üyeliğe olumsuz oy kullandığını da ifade etmek gerekmektedir (Tomala, 2017, s. 36). Danimarka 1973 yılında AET'nin bir üyesi olduğu zaman Grönland, bu karara %70 çoğunlukla karşı çıkmasına rağmen, referandum sonucunda AET'nin bir parçası haline gelmiştir çünkü Danimarka'nın 1953 tarihli anayasasında Grönland, Faroe Adalarının sahip olduğu özerkliğin aksine, Danimarka Krallığı'nın bir parçası olarak kabul edilmiştir. Faroe Adaları ise, Danimarka Krallığı'ndan olan özerkliğinin sonucu olarak AB dışında kalmıştır (Gad, 2013, s. 109).

Grönland'da gerçekleştirilen 1972 tarihli referandumda AET'ye katılımın aleyhine olarak sonuç çıkmasının temel odak noktasının AET'nin balıkçılık politikası olduğu belirtilmektedir (Gad, 2013, s. 109). Danimarka'nın parçası olarak AET'ye katılan Grönland, AET'nin balıkçılık politikasına karşı bir eylem olarak 1979 yılında gerçekleştirilen referandum sonrasında Danimarka Krallığı'ndan özerkliğini elde etmiştir (Zhang vd., 2021, s. 347; Tomala, 2017, s. 37; Wegge, 2012, s. 13). Grönland'ın Danimarka'dan özerkliğini ilan etmesinden üç yıl kadar sonra, 1982 yılında gerçekleştirilen diğer bir referandum sonucunda ise Grönland AET'den ayrılma kararı almıştır (Tomala, 2017, s. 37). Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu Kuran Antlaşma'nın ve Avrupa Atomik Enerji Topluluğunu Kuran Antlaşma'nın Grönland'a uygulanmayacağına dair Antlaşma ise, 1 Ocak 1985 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir (EUR-Lex, 1985). Böylece aynı antlaşmanın ekindeki Protokol uyarınca Grönland, AET'nin deniz aşırı ülkeleri ve toprakları kapsamına alınmıştır (Tomala, 2017, s. 37; Wegge, 2012, s. 14; Gad, 2013, s. 99).

Danimarka Krallığı içerisinde Grönland için yeni çerçevede bir özerkliğin kabulü ise, 25 Kasım 2008 tarihli, Grönland halkının çoğunluğunun Danimarka Krallığı içerisinde genişletilmiş özerklik yönünde oy kullandığı referandumdan sonra (Gad, 2013, s. 99), 12 Haziran 2009 tarihli ve 473 sayılı "Grönland Özerk Yönetimi Kanunu"nun yürürlüğe girmesiyle gerçekleşmiştir (Statsministeriet, 2009). Böylece Grönland'ın özerk yönetiminin yetkileri, özellikle yargı yetkisi, kamu düzeni ve doğal kaynakların yönetimi olmak üzere, daha da genişletilmiştir. Ayrıca, Danimarka'nın saygı duyacağını belirttiği şekilde, Grönland halkının bağımsızlık ilan etme hakkı ile uluslararası hukuka tabi olacağı da ifade edilmiştir (Kobza, 2016, s. 130).

Grönland'ın ayrılmasından sonraki süreçte AB'nin Grönland ile olan ilişkilerinin çerçevesi, belli yıllarda kabul edilen stratejilerle belirlenmeye çalışılmıştır. Bu stratejileri oluşturan hukuki belgelerden önemli olanlar arasında, Komisyon'un 2008 tarihli "Avrupa Birliği ve Arktik Bölgesi" başlıklı bildirisine gelmektedir (Commission of the European Communities, 2008, s. 11). Akabinde 31 Aralık 2013 tarihine kadar ilişkileri belirleyen 17 Temmuz 2006 tarihli "bir tarafta Avrupa Topluluğu, diğer tarafta Grönland ve Danimarka Krallığı arasındaki ilişkiler" başlıklı ve 2006/526/EC sayılı Konsey Kararı da önemli hükümler barındırmaktadır (The Council of the European Union, 2006). İlgili kararın 4. maddesinde iş birliği alanları belirtilmiş ve bu alanlar arasında madeni kaynaklar ve enerji de sayılmıştır. Ayrıca 7. maddede düzenlenen finansman alanında ise, çevresel boyutlarıyla kapasite geliştirme ve entegrasyon da dahil edilmiştir.

2014 yılı itibarıyla AB tarafından yeni bir strateji belgesi daha kabul edilmiştir. 1 Ocak 2014 ile 31 Aralık 2020 tarihleri arasında AB ile Grönland arasındaki ilişkileri belirleyen bu belge, 14 Mart 2014 tarihli "bir tarafta Avrupa Topluluğu, diğer tarafta Grönland ve Danimarka Krallığı arasındaki ilişkiler" başlıklı ve 2014/137/EU başlıklı Konsey Kararı'dır (The Council of the European Union, 2014). Konsey'in bu

kararında iklim değişikliği ile ilgili kısımlar da dikkat çekmektedir. Kararın önsözünün 12. paragrafında belirtildiği üzere, iş birliği yapılacak ve taraflar arasında görüş alışverişinde bulunulacak alanlar arasında, iklim değişikliğinin insan faaliyetleri üzerinde artan etkisi ve çevre, deniz ulaşım, hammaddeler başta olmak üzere doğal kaynaklar, araştırma ve inovasyon belirtilmiştir. Kararın 1. maddesinin 2. fıkrasının 2. altbendinde, Grönland'ın Arktik Bölgesi'ndeki jeostratejik öneminin ve hammaddeler dahil olmak üzere doğal kaynakların keşfi ve çıkarılması meselelerine dayalı bir ortaklığın kabul edildiği ifade edilmektedir. Ortaklığın genel ilkeleri kapsamında ise, enerji, iklim değişikliği ve çevre, hammaddeler başta olmak üzere doğal kaynaklar, deniz ulaşım, araştırma ve inovasyon ile ilgili küresel meseleler gibi alanlarda geniş iş birliği ve diyalog için temel sağlayan ve her iki tarafın ortak menfaat alanına giren meselelerde çerçevenin belirlenmesi ifade edilmiştir. Yine aynı kararın 3. maddesinin 2. fıkrasında, ortaklığın iş birliği alanlarının hammaddeler başta olmak üzere doğal kaynaklar, enerji, iklim, çevre ve biyoçeşitlilik ile enerji, iklim değişikliği, afete karşı dirençlilik, hammaddeler dahil olmak üzere doğal kaynaklar ile canlı kaynakların sürdürülebilir kullanımı gibi alanlarda araştırma ve inovasyonu kapsayacağı ifade edilmiştir.

1979'da Grönland'ın özerk yönetim referandumu ile başlayan ve 1985'te AET'den ayrılmasıyla devam eden ve Grönland ile AB arasında ilişkilerin zayıfladığı süreç, 2021 tarihli AB Arktik Politikası belgesiyle yakınlaşmaya doğru evrilmiştir. Avrupa Komisyonu, 2021 tarihli Arktik Politikası Belgesinde, AB-Grönland iş birliğini daha da desteklemek için Nuuk'ta bir ofis açmak yönünde isteğini ifade etmiştir (European Commission, 2021, s. 4). Avrupa Komisyonu'nun Grönland ofisi, 15 Mart 2024 tarihinde Grönland'ın Nuuk şehrinde açılmıştır (European Commission, 2024). Bu ofisin, Arktik Bölgesi Meseleleri için Özel Temsilcisi'nin, müşterek menfaat alanlarında iş birliği ve diyalog aracılığıyla, Avrupa Komisyonu ve Grönland hükümeti arasındaki ortaklığın daha da güçlendirilmesi ve derinleştirilmesini kolaylaştırması kadar AB'nin Grönland'a desteğini düzenlemesi üzerine görevlendirilmesi hedeflenmiştir (European Commission, 2021, s. 4). Böylece Eylül 2022'de Clara Ganslandt, AB'nin Arktik Bölgesi Meseleleri için Özel Temsilcisi olarak atanmıştır (European Union External Action, t.y.). Arktik Bölgesi'ne yönelik 2021 tarihli stratejisiyle AB, iklim değişikliği, araştırma ve sürdürülebilir ve kapsayıcı kalkınmaya öncelik vermiş ve bilhassa Avrupa Yeşil Mutabakatına güçlü bir vurgu yapmıştır. Avrupa Yeşil Mutabakatı'ndaki hedefler ile paralel olarak fosil yakıtların kullanılmasından uzaklaşmak için AB, Arktik Bölgesi'ndeki fosil yakıtların yer altında kalmasına yönelik taahhüdünü kapsayan bir politika belirlemektedir (Lebel ve Nilsson, 2024, s. 53). Ayrıca küresel ısınma ve iklim değişikliği gibi konular 2021 tarihli Arktik Politikası belgesinde daha fazla yer edinmiş ve böylece Arktik Bölgesi'nin en büyük adası olarak Grönland önemli derecede dikkat çekmeye başlamıştır. Özellikle Arktik Bölgesi'nde sıcaklıkların artması ve iklim değişikliğinin etkileriyle, madenlerin çıkarılmasına daha kolay erişim ve balıkçılık gibi alanlarda Grönland'ın ekonomik yapısı için farklı fırsatlar belirmeye başlamıştır (Kobza, 2016, s. 131). Bu noktada AB ile Grönland arasında, özellikle yeşil dönüşümde de önem ifade eden madenlerin çıkarılması hususunda, "Sürdürülebilir Hammaddeler Tedarik Zincirlerine Dair Stratejik Ortaklık Üzerine Avrupa Birliği ve Grönland Hükümeti Arasında Mutabakat Anlaşması'nın 30 Kasım 2023 tarihinde imzalandığını belirtmek gerekecektir (European Commission, 2023; European Commission, t.y.).

AB, 2021 tarihli stratejisiyle, yeşil büyümeyle bağlantılı meseleler üzerine olası iş birliği de kapsamında olacak şekilde, Grönland ile ortaklığını derinleştirmeyi ve genişletmeyi amaçlamaktadır (European Commission, 2021, s. 5). Aslında Danimarka'nın özerk bölgesi olarak Grönland da 30 Kasım 2023 tarihli "Sürdürülebilir Hammaddeler Tedarik Zincirlerine Dair Stratejik Ortaklık Üzerine Avrupa Birliği ve Grönland Hükümeti Arasında Mutabakat Anlaşması"nda görüleceği üzere, AB ile yakın ilişkiler aramaktadır. Ancak her ne kadar Grönland halkının AB ile ilişkilerin daha iyiye gitmesi yönünde bir isteği olsa da, Birliğin tekrar üyesi olmak noktasında gönülsüz olduğunu vurgulamak gerekmektedir (Lebel ve Nilsson, 2024, s. 52, 53).

Birinci kısmın genel çerçevesi değerlendirilecek olursa, Grönland'ın AET'den ayrılmasından itibaren yıllar içerisinde AB'nin Arktik Bölgesi politikası, Ortak Bildirilerle (Joint Communications) ve Konsey Kararları (Council Conclusions) ile daha açıklığa ve netliğe kavuştuğunu belirtmek lazımdır. Bu hususta

ifade etmek gerekir ki, her ne kadar Grönland'ın AET'den ayrılmasıyla ve 2009 yılında Danimarka Krallığı'ndan genişletilmiş özerkliğini elde etmesiyle AB-Grönland ilişkileri, hukuki çerçevede, zayıflamış gibi görülse de 2021 tarihli Bildiri'de de ifade edildiği üzere AB, Grönland ile olan ilişkilerini ilerletmeyi strateji olarak belirlemiştir. AET zamanında, Danimarka Krallığı'nın bir parçası olarak Grönland aracılığıyla, AET'nin Arktik Bölgesi ile tabii bağları bulunmaktaydı. Ancak, balıkçılık politikaları nedeniyle Grönland'ın 1985 yılında AET'den ayrılmasından sonra 1993'te oluşan AB'nin Arktik Bölgesi ile tabii bağları ortadan kalkmış olsa da (Tomala, 2017, s. 32), 1995 yılında İsveç ve Finlandiya'nın AB'ye üye olmasıyla birlikte AB, Arktik Bölgesi ile olan doğal sınırlarına tekrar kavuşmuş oldu. İklim değişikliği ile bölge kaynaklarına duyulan artan politik ilgi ve potansiyel deniz ulaşım rotaları, Grönland'ın uluslararası konumunun gündeme gelmesine yol açmış ve Avrupa Komisyonu'nu yeni bir Arktik Bölgesi politikası belirlemeye iten nedenler olmuştur (Lebel ve Nilsson, 2024, s. 48). Böylece 1997 yılında Finlandiya'nın başkanlığı döneminde "AB'nin Kuzey Boyutu (EU's Northern Dimension)" oluşturulmuştur (Wegge, 2012, s. 14). AB üyesi ülkelerden Finlandiya ve İsveç'in bir kısmı Arktik Çemberine uzasa da bu iki ülke de Arktik Okyanusu'na doğrudan erişime sahip değildir. Norveç ve İzlanda'nın ise, Arktik Okyanusu'na sınırları olsa da her iki ülke de AB üyesi değildir. Danimarka Krallığı'nın özerk bölgesi olan Grönland ise, AB'nin Arktik Bölgesi'ndeki politikalarda bulunmasını sağlamaktadır (Tomala, 2017, s. 33). Bu vesileyle Grönland ile olan ilişkiler, AB'nin Arktik Bölgesi'ndeki iklim değişikliği ile mücadele çabaları açısından önem arz etmektedir.

Çalışmanın ilk kısmında görüleceği üzere, AB'nin balıkçılık politikaları nedeniyle, AET üyesinden AB'nin denizaşırı ülkeleri ve topraklarının bir parçasına dönüşen Grönland ile olan ilişkiler, 1 Ocak 1985 tarihinde yürürlüğe giren Grönland Anlaşması ile farklı bir boyuta evrilmiştir. Öncelikle, AB'nin deniz aşırı ülke ve toprakları kapsamında standart ilişkilere dayanan bir yere dönüşen Grönland, ileriki zamanlarda AB'nin iklim değişikliği ile mücadele çabalarında, alternatif enerji kaynaklarının teşvikinde ve Kuzey deniz rotalarının geliştirilmesi ile ortak araştırma bağlamında önemli bir yer haline gelmiştir (Kobza, 2016, s. 139). Bir sonraki kısımda ise iklim değişikliği ile mücadele çerçevesinde AB ile Grönland arasındaki güncel gelişmeler ele alınarak, çalışma sonuca bağlanacaktır.

3. İklim Değişikliği ile Mücadele Çerçevesinde Avrupa Birliği'nin Grönland'a Yönelik Güncel Politikalarının Değerlendirilmesi

İklim değişikliği, Grönland aracılığıyla Danimarka'nın da üye olduğu Arktik Konsey'de 2000'li yılların ilk başlarında büyük dikkat çekmeye başlamıştır. Bu husus, Konseyin himayesinde gerçekleştirilen, "Arktik Bölgesi İklim Etkisi Değerlendirmesi" başlıklı çalışmada da açıkça ifade edilmektedir. Çalışmaya göre Arktik Bölgesi, iklim değişikliği ile ilgili olarak eşsiz bir konuma sahiptir çünkü iklim değişikliğinin küresel sonuçlarının ilk işaretleri, Arktik Bölgesi'nde hissedilmektedir. Konsey, bu sebeple, bu süreçte, küresel ısınmanın haritalanması ve iklim değişikliğine uyum üzerine odaklanmıştır (Rottem, 2017, s. 184). Böylece iklim değişikliği ile mücadele, 2000'li yılların başından günümüze, Grönland aracılığıyla Danimarka'nın da üye olarak bulunduğu Arktik Konseyi'nin gündeminde ve çalışmalarında yer almaya devam etmektedir. Arktik Konseyi'nin Reykjavik'te kabul edilen 20 Mayıs 2021 tarihli 2021-2030 stratejisinde de Arktik Bölgesi'ndeki iklim değişikliği ile mücadeleyle ilgili olarak önemli eylem alanları tespit edilmiş ve Paris İklim Anlaşması'nın hedeflerini elde etmede uluslararası topluma çağrıda bulunulmuştur (Arctic Council, 2021, s. 1).

AB'nin Grönland ile olan ilişkileri özellikle iklim değişikliği ile küresel mücadelenin önem kazanmaya başlaması ile birlikte yeni bir döneme doğru evrildiği bir önceki kısımda ifade edilmişti. Detaylarına girmeden önce, Grönland'ın iklim değişikliği ile ilgili olarak konumunu tekrar kısaca belirtmekte fayda vardır: Grönland'ın yer aldığı Arktik Bölgesi, küresel ısınmadan en çok etkilenen yerlerdendir. Küresel ısınmaya bağlı olarak buz tabakasının erimeye başlaması, buz tabakasının erimesi sonucu buz tabakalarının altında yer alan sera gazlarının emisyonunun küresel ısınmayı hızlandırması, bölgedeki siyah karbon birikimi ve deniz ulaşımının neden olduğu çevresel kirlilik gibi birçok husus, Grönland'ın da bulunduğu Arktik Bölgesi'ni iklim değişikliğine karşı kırılgan hale getirmekte ve bunun sonucunda dünyanın tümü bu bölgedeki değişikliklerden etkilenmektedir (European Commission, 2021, s. 8, 9).

İklim değişikliğinin meydana getirdiği bu sonuçların önlenmesi, özellikle BMİDÇS kapsamında 2015 yılında 21. Taraflar Konferansı'nda kabul edilen Paris İklim Anlaşması'nın 4 Kasım 2016 tarihinde yürürlüğe girmesiyle birlikte daha da önem kazanmıştır (United Nations Climate Change, t.y.). Paris İklim Anlaşması çerçevesinde 2023 yılında sunduğu ulusal katkı raporunda AB, 1990 yılı ile kıyaslandığında 2030 yılı ile birlikte sera gazı emisyonlarında %55 azaltım ve 2050 yılı ile birlikte ise iklim nötr bir AB yaratma hedefini belirlemiş (European Union, 2023, s. 2) ve tüm sektörlerin karbonsuzlaştırılmasına yönelik olarak 2021/1119 sayılı Tüzüğü (Avrupa İklim Kanunu)'nü kabul etmiştir (EUR-Lex, 2021). Böylece AB, Arktik Bölgesi'ne yönelik stratejilerini, iklim değişikliği ile mücadele temelinde siyah karbon birikiminin azaltılması, fosil yakıt rezervlerinin çıkarılmayarak yer altında muhafaza edilmesi, Arktik Bölgesi ve çevresinde deniz ulaşım sektörünün karbonsuzlaştırılması, yüksek potansiyeli bulunan rüzgar, yeşil hidrojen, jeotermal ve hidrotermal enerji gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırımların artırılması yönünde stratejik hedeflerini belirlediği 2021 tarihli Bildirisini ilan etmiştir (European Commission, 2021). Bu kapsamda önemle değinilmesi gereken bir diğer gelişme ise, AET'yi terk eden ve AB'nin deniz aşırı ülke ve toprakları kapsamına alınan Grönland ile ilişkilerin ilettilmesini içeren 2021/1764 sayılı Konsey kararıdır (The Council of the European Union, 2021). İlgili kararın temel amacı, Birliğin değerleri ve standartlarının tüm dünyada teşvik edilmesi olduğu kadar Denizaşırı Ülkeler ve Toprakların sürdürülebilir kalkınmalarını desteklemek için ortaklık oluşturan, Birlik ile Denizaşırı Ülke ve Toprakların birlikteliğini yeniden kurmaktır. Ayrıca, bu karar, bir tarafta Birlik diğer tarafta Grönland ve Danimarka arasındaki ilişkilerle ilgili kuralları da ortaya koymaktadır. Karardaki hedeflerin elde edilebilmesi için ise, 1. madde gereğince, 1 Ocak 2021 ile 31 Aralık 2027 tarihleri arasındaki süreç için birliktelik fon programını oluşturulmuştur. Kararın 5. maddesinin 2. fıkrası uyarınca oluşturulan birliktelikteki iş birliğinde öncelik verilecek alanlar arasında ise iklim değişikliğini azaltma ve iklim değişikliğinin etkilerine uyum ile yeşil ve mavi ekonominin teşviki de bulunmaktadır.

Yine Kararın 13. maddesinin 5. fıkrası uyarınca, Grönland da olmak üzere, Denizaşırı Ülke ve Topraklar ile AB arasındaki diyalogun rehber ilkelerini deniz ulaşımı, enerji, iklim değişikliği, doğa, çevre, mavi ekonominin Arktik Bölgesi boyutu ile ilgili olan alanlarda geniş iş birliği ve diyalog oluşturmaktır. Bu çerçevede Kararın 15. maddesinde; doğa, çevre, iklim değişikliği ve doğal afet risk azaltımı alanında birliktelik, Deniz Aşırı Ülke ve Toprakların politika, strateji, eylem planları ve tedbirleri belirleme ve uygulama yönündeki çabalarının desteklenmesi, kaynakların ve kaynak verimliliğinin sürdürülebilir kullanımının teşviki ve ekonomik büyümeyi çevrenin bozulmasından ayırtırmaya yönelik teşvik etme olarak ifade edilmektedir.

Kararda iklim değişikliği bilhassa başlı başına bir madde olarak da 24. maddede ele alınmıştır. Bu çerçevede, iklim değişikliği alanında iş birliği, iklim değişikliğinin azaltılması ve iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine uyum ile ilgili olarak Deniz Aşırı Ülke ve Toprakların girişimlerini desteklemeyi hedeflemekte olup, aşağıdaki hususları kapsamaktadır:

- (a) Delil oluşumu; iklim değişikliğine uyum ve iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini azaltmak hedefiyle anahtar risklerin ve karasal, bölgesel ve/veya uluslararası eylemler, planlar ve tedbirlerin belirlenmesi.
- (b) Paris İklim Anlaşması'na uygun olarak iklim değişikliği üzerine ortak ülkelerin taahhütlerini yürütme çabalarına katkı sağlanması.
- (c) Kamu politika ve stratejilerinde iklim değişikliğine uyumun ve iklim değişikliğinin azaltılmasının entegrasyonu.
- (d) İstatiksel verinin ve göstergelerin, politikaların geliştirilmesi ve uygulanması için önemli araçların özenle hazırlanması ve belirlenmesi.
- (e) Bilgi ve tecrübe değişimi dahil olmak üzere iş birliğini geliştirmek amacıyla bölgesel ve uluslararası diyalogda Deniz Aşırı Ülke ve Toprakların katılımının teşvik edilmesi.

Kararın 28. maddesi uyarınca ekonominin çeşitli sektörlerine yönelik olarak da iklim değişikliğinin etkilerinin azaltılmasını hedefleyen stratejilerin kabul edildiği görülmektedir. Örneğin hava

taşımacılığında, hava taşımacılığı sanayilerinin ticari öngörülebilirliği ve rekabetçiliğin teşviki, özel sektör yatırımının ve katılımının kolaylaştırılması ve sürdürülebilirlik ile iklim değişikliğinin azaltılması meselelerini dikkate alarak, bilgi ile iyi iş uygulamalarının değişiminin teşviki hedeflenmektedir. Deniz taşımacılığında ise, düşük karbon kargo gemilerinin kullanılması, Kararın 27. maddesinde kararlaştırılmıştır.

Ticaret ve ticaretle bağlantılı hususlarda iş birliği de, iklim değişikliği ile ilgili hükümler barındırmaktadır. Bu hususta 54. madde ticarete çevresel ve iklim değişikliği standartlarını düzenlemektedir. Bu çerçevede birliktelikte ticaret bağlantılı iş birliğinin BMİDÇS'nin nihai hedeflerini ve Paris İklim Anlaşması'nın uygulanmasını desteklemenin hedefleneceği belirtilmiştir. Kararın 58(1). maddesi uyarınca ticaret ve sürdürülebilir kalkınma alanında iş birliğinin; çevre dostu mallarda ve hizmetlerde ticaret ve yatırımın kolaylaştırılması ve teşvikini kapsayacağı vurgulanmaktadır. Ayrıca, yenilenebilir enerji ve enerji verimli ürün ve hizmetler gibi iklim değişikliğinin azaltılması ile özel bağlantısı olan mal ve hizmetlerle ilgili ticaret ve yatırıma yönelik engellerin kaldırılmasını kolaylaştırmak da hedefler arasındadır.

İklim değişikliği ile mücadelede sera gazı emisyonlarının azaltılmasında hayati rol üstlenen yenilenebilir enerji kaynakları ile ilgili olarak da kararda önemli hükümlerin mevcut olduğu görülebilmektedir. Örneğin uluslararası okyanus yönetimi alanındaki iş birliğinin; okyanus enerjisinin teşvikini kapsayacağı Kararın 19. maddesinin 1. fıkrasında belirtilmektedir. Yine Kararın 22. maddesi uyarınca ise, aşağıdaki hususlara yönelik olarak sürdürülebilir enerjide iş birliği düzenlenmektedir:

- (a) Özellikle yenilenebilir enerji kaynaklarından düşük karbon enerjinin geliştirilmesi, teşviki, kullanımı ve depolanması olmak üzere, sürdürülebilir enerji üretimi, dağıtım ve sürdürülebilir enerjiye erişim.
- (b) Özellikle, düşük maliyetli ve sürdürülebilir enerji tarifelerini teminat altına alan düzenlemelerin kabulü ve politikaların oluşturulması olmak üzere enerji politikaları ve düzenlemeleri.
- (c) Özellikle eğitimsel ve farkındalık faaliyetlerinin eşlik etmesi kadar sınıai, ticari, kamu ve meskenler gibi farklı sektörlerde enerji verimliliği standartlarının geliştirilmesi ve kapsama alınması ile farklı sektörlerde enerji verimliliği tedbirlerinin uygulanması olmak üzere enerji verimliliği.
- (d) Özellikle hibrid, elektrik ve hidrojen araçları, araç paylaşımı ve bisiklet planları gibi daha çevre dostu kamu ve özel ulaşım araçlarının geliştirilmesi, teşviki ve kullanılması olmak üzere ulaşım.
- (e) Özellikle kentsel planlama ve kent inşasında yüksek çevre kalite standartları ve yüksek enerji performansının teşviki ve dahil edilmesi olmak üzere şehir planlaması ve inşası.
- (f) Özellikle enerji öz verimli (yenilenebilir enerji temelli) ve yeşil turizm altyapıları olmak üzere, turizm.

Sera gazı emisyonlarının azaltılması alanında önemli bir eylem alanını oluşturan atık yönetimi de, Karar kapsamına alınmaktadır. 21. maddede, atık yönetimi ile ilgili olarak bütün operasyonlarda iyi çevresel uygulamaların kullanılmasının teşvikini ilgilendireceği ve bu iş birliğinin, okyanus plastik atığı, geri dönüşüm ile geri kazanımın diğer süreçleri ve enerji geri dönüşümü ve atık bertarafı da olmak üzere, atığın azaltılmasına yönelik olacağı da ifade edilmektedir.

Karar'da belirtilen bütün bu eylemlerin uygulanmasında iş birliği yapacak aktörlere yönelik olarak bütüncül ve kapsayıcı bir bakış açısı geliştirilmiş ve Deniz Aşırı Ülke ve Toprakların hükümet makamları, bu bölgelerdeki yerel otoriteler, iş dünyası, işveren ve ticaret birliği kuruluşları ve yerel, ulusal ve uluslararası hükümet dışı kuruluşlar gibi kamu hizmeti sağlayıcıları ve sivil toplum örgütleri ile bölgesel ve alt-bölgesel kuruluşların iklim değişikliği ile mücadele ve yenilenebilir enerjideki hedeflerin elde edilmesinde iş birliği içinde eylem alacakları Kararın 11. maddesinde ifade edilmiştir. Ayrıca bu politikaların gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan fona yönelik olarak da, genel çerçeve belirlenerek yeşil dönüşümde iş birliği amaçlanmaktadır. AB, sürdürülebilir mavi ekonomi için Avrupa Yeşil Mutabakatı'nı uygulayarak ve uluslararası düzeyde öncelikleri takip ederek, iklim değişikliği ile bağlantılı sorunlarla mücadele etmek, bu sorunlara uyum sağlamayı ve bu sorunları atlatmayı, dirençli bir

yeşil ve mavi dönüşümü sağlamak için çözümler sunmayı araştırmaktadır. AB, 2014-2020 yılları arasında “Ufuk 2020” çerçevesinde Arktik Bölgesi ile bağlantılı araştırmalarda yaklaşık 200 milyon EURO yatırımda bulunmuş olup, 2021-2027 yılları arasında da “Ufuk Avrupa Programı” aracılığıyla Arktik Bölgesi’ne dair bilimi desteklemeye devam edeceğini belirtmiştir (European Commission, 2021, s. 12). Ayrıca AB Kurtarma Planı’ndaki yatırımlar ile Arktik Bölgesi’ndeki yeşil dönüşüm için inovatif teknolojiler ve çözümlerin geliştirilmesinin desteklenmesi ve AB İklim Eylemi İnovasyon Fonu ile deniz çevresinde düşük karbon teknolojilerinin deneme projelerinin desteklenmesi hedefler arasındadır. Avrupa Yatırım Bankası da Arktik Bölgesi’ndeki yeşil enerji projelerini desteklemektedir (European Commission, 2021, s. 15).

AB ile Grönland arasındaki gelecekteki ilişkilerin, Grönland’ın jeolojik yapısının fosil olmayan bir enerji sistemine dönüşümü için kritik hammadde kaynağına sahip olması gerçeği ile etkilenebilecektir (Lebel ve Nilsson, 2024, s. 54, 55). Hidrokarbon kaynakların keşfine ilişkin olarak, 2021 yılında Grönland hükümeti iklim endişelerini ifade ederek gelecekteki petrol keşifleri için bütün planlarından vazgeçmiştir. Böylece, Grönland özerk hükümetinin iklim değişikliği ile mücadeledeki konumunun AB’nin hedefleri ile uyumlu olduğu görülmektedir (Lebel ve Nilsson, 2024, s. 55). Ayrıca Grönland, her ne kadar Danimarka’nın dış politikasında nihai söz söyleme yetkisine sahip değilse de, istişare görüşünde, AB’nin üye olarak bulunmadığı Arktik Konseyi’nin çalışmalarına aktif katılımının sağlanması yönünde görüşünü ve teklifini iletmektedir. Grönland böyle bir katılımı, kalkınma meseleleri gibi Arktik Bölgesine ait hususlarda önem arz ettiğini düşünmektedir. Özerk bir yönetim olarak Grönland’ın ekonomik kalkınması için yatırıma ihtiyacı bulunmaktadır. AB bölgede açık bir rol oynayarak, araştırma, ulaşım, enerji, iklim değişikliği ve uluslararası alanda iş birliği gibi alanlara katkı sağlayabilecektir (Hossain, 2015, s. 101). Özellikle Grönland’ın, rüzgar, güneş ve hidrojen enerji projeleri, hidroelektrik projeleri, büyük offshore petrol rezervleri ile maden çıkarma sanayisinde yüksek potansiyele sahip olmasının AB’nin bölgedeki iklim ve enerji politikalarının uygulanması açısından önem arz ettiği de göz önünde bulundurulmalıdır (Ross, 2018, s. 11).

Son olarak AB’nin her ne kadar üye olarak bulunmasa da, üye devletleri Danimarka, İsveç ve Finlandiya aracılığıyla kendi iklim ve enerji politikalarını uygulattığı Arktik Konseyi politikaları ile iklim değişikliğiyle mücadelede Grönland’a verdiği öneminin ifade edilmesi gerekmektedir:

Belirtildiği üzere Danimarka Krallığı, özerk bölgesi olan Grönland sayesinde Arktik Konseyi’nde yer edinmekte ve böylece Arktik Bölgesi’ndeki iklim değişikliği ile mücadelede bir konuma sahip olabilmektedir. Danimarka’nın, 2011-2020 yıllarına yönelik olarak ilk on yıllık Arktik Bölgesi Stratejisi’nde iklim değişikliği ile mücadeleden daha ziyade ekonomik büyüme ve enerji fırsatlarına odaklandığı görülmektedir. Strateji, Grönland ve Faroe Adalarında doğal kaynakların nasıl çıkarılacağına dayanmaktadır. Strateji çok sınırlı düzeyde, Arktik Bölgesi’nin çevresi ve biyoçeşitliliğinin korunmasını içermektedir (Schunz vd., 2021, s. 586). Bu Stratejide yenilenebilir enerji potansiyelinin kullanılmasına yönelik politikalar da yer almıştır. Bu çerçevede Danimarka, Grönland ve Faroe Adaları’nın enerji politikası hedefleri, tedarik güvenliği yaratırken ve ticari kalkınma için temel oluştururken sera gazı emisyonlarının azaltılması amaçlamıştır. Bir diğer önemli hedef olarak ise yenilenebilir enerji kaynaklarından faydalanmak da Stratejide bulunmaktadır. 2020 yılına yönelik olarak Danimarka, AB çerçevesinde yenilenebilir enerji hedefini en az %30’a, Grönland toplam enerji üretiminde yenilenebilir enerji payını en az %60’a ve Faroe Adaları ise yenilenebilir enerji temelli elektrik üretimini %75’e çıkarmayı hedeflemiştir. Bilhassa Grönland’da, muazzam bir yenilenebilir enerji potansiyeli bulunmaktadır. Grönland hükümeti de yeşil ve kendine yeten bir Grönland enerji tedarikini hedefleyen başta mikro hidrogüç santralleri ve güneş ve rüzgar gücü projeleri olmak üzere yenilenebilir enerji projelerini geliştirmek için destek sağlamaktadır. Ayrıca, ulaşım sektöründe de yenilenebilir enerjinin kullanılması teşvik edilmektedir. 1990 yılında, Grönland’da sifıra yakın bir oranda olan yenilenebilir enerji kullanımı, Grönland Özerk Yönetimi’nin, hidrogüç ve diğer yenilenebilir enerji kaynaklarının gelişiminde yaptığı yatırımlarla artmıştır. Grönland Yenilenebilir Enerji Araştırma ve Geliştirme Desteğine tekabül eden Finans Kanunu ile başta solar panellerin ve rüzgar türbinlerinin kurulumu ve

yenilenebilir enerjinin yaygınlaştırılması olmak üzere belirli sayıda proje desteklenmektedir (Denmark, Greenland and the Faroe Islands, 2011, s. 30).

2009 yılında kabul edilen Grönland Özerk Yönetim Kanunu gereğince, iklim ve çevre alanında Grönland hükümeti yetkiye sahiptir (Danish Ministry of Climate, Energy and Utilities, 2023, s. 81). Grönland Özerk Hükümeti, 14 Kasım 2023 tarihinde Paris İklim Anlaşması'nı imzalayarak, son sözleşmeci taraf olarak iklim değişikliği ile küresel mücadeledeki yerini almıştır (The United Nations Regional Information Center For Western Europe; 2023). Ayrıca bu noktada, 2023 yılı itibariyle Grönland'ın ulusal enerji tedarikinin %72'si yenilenebilir enerji kaynaklarına dayandığını ifade etmek yerinde olacaktır (Danish Ministry of Climate, Energy and Utilities, 2023, s. 81).

Danimarka İklim, Enerji ve Kamu Hizmetleri Bakanlığı tarafından 2023 yılında hazırlanan "Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Kapsamında Danimarka'nın Sekizinci Ulusal Bildirisi ve Beşinci İki Yıllık Raporu"nda Danimarka'nın, Grönland'ın ve Faroe Adaları'nın iklim ve enerji politikalarına yer verilmiştir. 2020 yılında Danimarka parlamentosu, Danimarka İklim Kanunu'nu kabul etmiştir. Kanun'da temel hedefler olarak, 1990 yılı ile kıyaslandığında 2030 yılı ile birlikte ulusal sera gazı emisyonlarının %70 azaltılması ve en geç 2050 yılı ile birlikte iklim nötr hedefinin elde edilmesi bulunmaktadır (Denmark, Greenland and the Faroe Islands, 2011, s. 148). Bu hedef Grönland ile birlikte bütün Danimarka Krallığı'nı bağlamaktadır.

Hem Karar muhtevassından hem de sağladığı fonlardan da görüleceği üzere AB, ilan ettiği politikasına yönelik olarak bütüncül bir yaklaşımla, Grönland'ın ve bu vesileyle üyesi olan Danimarka Krallığı'nın Arktik Bölgesi'ndeki yeşil dönüşüm ve iklim politikalarında etki alanını genişletmeyi hedeflemektedir.

4. Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışmada, küresel ısınma ve iklim değişikliğinden en çok etkilenen yerlerden olan Arktik Bölgesi'nde yer alan Grönland'ın iklim değişikliği ile mücadeledeki konumu, Avrupa Birliği hukuku kapsamında ele alınmıştır. Bu çerçevede giriş kısmında iklim değişikliğinin Arktik Bölgesi ve bu bölgede yer alan Grönland üzerindeki etkilerine değinilmiştir. Akabinde birinci kısımda Grönland'ın iklim değişikliği ile mücadeledeki konumu Avrupa Birliği anayasal düzeni çerçevesinde ele alınmış, ikinci kısımda ise, Grönland'ın iklim değişikliği ile mücadeledeki uluslararası konumu ve bu alandaki stratejileri, halen Denizaşırı Ülke ve Toprakları kapsamında bulunduğu Avrupa Birliği'nin Arktik Bölgesi'ne yönelik olarak müktesebatında kabul ettiği güncel stratejiler ve düzenlemeler ve özerk bölgesi konumunda bulunduğu Danimarka Krallığı'nın uluslararası taahhütleri kapsamında ele alınmıştır. Böylece çalışmada elde edilen bulgular ve nihai tespitler aşağıdaki şekilde ifade edilebilecektir:

Grönland'ın Avrupa Birliği ile olan ilişkisi, bağlı bulunduğu Danimarka Krallığı'nın 1973 yılında, o tarihteki Avrupa Ekonomik Topluluğu'na üyeliği ile başlamıştır. Ancak Grönland'da gerçekleştirilen referandumda halkın büyük çoğunluğunun balıkçılık politikaları nedeniyle bu üyeliğe karşı çıktığı bilinmektedir. 1979 tarihi ile birlikte özerk yönetimini elde eden Grönland, 1982 tarihli referandum ile Avrupa Ekonomik Topluluğu'dan ayrılma kararı almıştır. 1 Ocak 1985 tarihi itibariyle de Grönland, Avrupa Birliği'nin Denizaşırı Ülke ve Toprakları kapsamında yer almakta olup, 2009 tarihli Grönland Özerk Yönetim Kanunu ile Danimarka Krallığı'ndan genişletilmiş özerkliğini elde etmiş bulunmaktadır.

Avrupa Ekonomik Topluluğu'ndan ayrılmasından itibaren Avrupa Birliği ile Grönland arasındaki ilişkiler, Ortak Bildiri ve Konsey Kararları ile şekillenmiştir. Ayrıca bilhassa 2021 tarihli Avrupa Birliği'nin Arktik Bölgesi Stratejisi ve yine 2021 tarihli Avrupa Birliği'nin Denizaşırı Bölge ve Topraklara Dair Konsey Kararı ile Grönland'ın Avrupa Birliği açısından önemi daha da artmaya başlamıştır. Bu her iki Avrupa Birliği belgesinde de iklim değişikliği ile mücadele ve yenilenebilir enerji Avrupa Birliği'nin Arktik Bölgesi'ne yönelik politikalarında daha da önem arz etmeye başlamış ve hem Avrupa Birliği hem de Grönland, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ve Paris İklim Anlaşması temelinde işbirliklerini sağlamlaştırmaya yönelik adımlar atmışlardır. Grönland, 14 Kasım 2023 tarihinde Paris İklim Anlaşması'nı imzalamış ve Avrupa Komisyonu da 15 Mart 2024 tarihinde

Grönland'ın Nuuk şehrinde ofisini açmıştır. Ayrıca taraflar, 30 Kasım 2023 tarihinde yeşil dönüşüm ile ilgili önemli hükümler barındıran “Sürdürülebilir Hammaddeler Tedarik Zincirlerine Dair Stratejik Bir Ortaklık Üzerine Avrupa Birliği ve Grönland Hükümeti Arasında Mutabakat Anlaşması”nı akdetmiştir.

Danimarka Krallığı da, Grönland ve Faroe Adalarını da kapsayacak şekilde, 2023 yılında hazırladığı “Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Kapsamında Danimarka'nın Sekizinci Ulusal Bildirisi ve Beşinci İki Yıllık Raporu”nda Danimarka'nın, Grönland'ın ve Faroe Adaları'nın iklim ve enerji politikalarına yer vermiş ve 2020 yılında Danimarka parlamentosu tarafından kabul edilen Danimarka İklim Kanunu'nda temel hedefler olarak, 1990 yılı ile kıyaslandığında 2030 yılı ile birlikte ulusal sera gazı emisyonlarının %70 azaltılması ve en geç 2050 yılı ile birlikte iklim nötrlüğün elde edilmesi hedefini ilan etmiştir.

Çalışmanın nihai tespitinde, küresel iklim değişikliği ile mücadelede Grönland'ın öneminin arttığı ve bu durumun farkında olan Avrupa Birliği'nin müktesebatında güncel olarak kabul ettiği önemli stratejiler ve düzenlemeler ile birlikte, iklim değişikliği ile mücadele ve yenilenebilir enerji alanlarında Grönland ile ilişkilerini geliştirmeye ve sağlamlaştırmaya yönelik adımlar attığı tespit edilmiştir.

Kaynakça

- Arat, T., Baykal, S. & Göçmen, İ. (2023). Avrupa bütünlüşmesi: 1957-1993 arası. B.Akçay & İ. Göçmen (Ed.), *Avrupa Birliği: Tarihçe, teoriler, kurumlar ve politikalar* içinde (4. baskı, s. 39-54). Seçkin Yayınları.
- Arctic Council. (2021). *Arctic Council strategic plan 2021 to 2030*. <https://oarchive.arctic-council.org/server/api/core/bitstreams/118e0bce-9013-460a-81e0-1dbd0870ee05/content>
- Commission of the European Communities. (2008). *The European Union and the Arctic region*. <https://eur-lex.europa.eu/lexuriserv/lexuriserv.do?uri=com:2008:0763:fin:en:pdf>
- Danish Ministry of Climate, Energy and Utilities. (2023). *Denmark's eighth national communication and fifth biennial report under the United Nations Framework Convention on Climate Change*. https://unfccc.int/sites/default/files/resource/dnk-nc8br5_improvedlayout_25august2023.pdf
- Denmark, Greenland and the Faroe Islands. (2011). *Kingdom of Denmark strategy for the Arctic 2011–2020*. <https://um.dk/en/-/media/websites/umen/foreign-policy/the-artic/arctic-strategy.aspx>
- EUR-Lex. (1985). *Treaty amending, with regard to Greenland, the treaties establishing the European Communities*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/txt/pdf/?uri=celex:11985g/txt>
- EUR-Lex. (2021). *Regulation (EU) 2021/1119 of the European Parliament and of the Council of 30 June 2021 establishing the framework for achieving climate neutrality and amending Regulations (EC) No 401/2009 and (EU) 2018/1999 ('European Climate Law')*. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj>
- EUR-Lex. (t.y.). *Member states*. 02.08.2024 tarihinde <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/member-states.html> adresinden edinilmiştir.
- European Commission (2021). *A stronger EU engagement for a peaceful, sustainable and prosperous Arctic*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/txt/pdf/?uri=celex:52021jc0027>
- European Commission. (2023). *EU and Greenland sign strategic partnership on sustainable raw materials value chains*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_6166
- European Commission. (2024, 15 Mart). *President von der Leyen inaugurates the EU Office in Nuuk and signs cooperation agreements to strengthen the EU-Greenland Partnership*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_1425
- European Commission. (t.y.). *Memorandum of Understanding between the European Union and the government of Greenland on a strategic partnership on sustainable raw materials value chains*. 02.08.2024 tarihinde <https://single-market-economy.ec.europa.eu/system/files/2023-12/mou%20eu-greenland%20final%20en.pdf> adresinden edinilmiştir.
- European Union. (2023). *The update of the nationally determined contribution of the European Union and its member states*. <https://unfccc.int/sites/default/files/ndc/2023-10/es-2023-10-17%20eu%20submission%20ndc%20update.pdf>
- European Union External Action. (2024, 1 Ocak). *EU special envoy for Arctic matter, Clara Ganslandt*. https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-arctic_en#:~:text=in%20september%202022%2c%20clara%20ganslandt,special%20envoy%20for%20arctic%20matters

- Gad, U.P. (2013). Greenland: A post-Danish sovereign nation state in the making, *Cooperation and Conflict*, 49(1), 98-118. <https://doi.org/10.1177/0010836713514151>.
- Hossain, K. (2015). EU engagement in the Arctic: Do the policy responses from the Arctic states recognise the EU as a legitimate stakeholder?, *Arctic Review on Law and Politics*, 6(2), 89-110.
- Hund, A.J. (2014). *Antarctica and the Arctic Circle: A geographic encyclopedia of the Earth's Polar Regions*. Bloomsbury.
- Kobza, P. (2016). European Union-Greenland relations after 2015 – a partnership beyond fisheries, *Journal of Military and Strategic Studies*, 16(4), 130-153.
- Lebel, J. & Nilsson, A.E. (2024). EU engagement in the Arctic: Challenges to achieving ambitions in an area outside its jurisdiction, *Arctic Review on Law and Politics*, 15, 47–71.
- Ministry of Foreign Affairs of Denmark. (t.y.). *Modern state: Facts about Denmark*. 02.08.2024 tarihinde <https://kina.um.dk/en/about-denmark/country-facts-about-denmark> adresinden edinilmiştir.
- Ross, S.G. (2018). From consultation to consent: A comparative analysis of Arctic states. B. O'Donnell, M. Gruenig & A. Riedel (Ed.) *Arctic Summer College Yearbook An Interdisciplinary Look into Arctic Sustainable Development* içinde, (1. baskı, s. 9-21), Springer International.
- Rottem, S.V. (2017). The Arctic Council between national and international governance. S.V. Rottem & I. F. Soltvedt (Ed.), *Arctic Governance: Law and Politics* içinde (1. baskı, s. 181-205), I.B. Tauris.
- Schunz, S., Botselieb, B.D. & Piqueres, S.L. (2021). The European Union's Arctic policy discourse: green by omission, *Environmental Politics*, 30(4), 579–599, <https://doi.org/10.1080/09644016.2020.1787041>.
- Shapovalova, D. (2016). The effectiveness of the regulatory regime for black carbon mitigation in the Arctic, *Arctic Review on Law and Politics*, 7(2), 136-151.
- Statsministeriet. (2009). *Act on Greenland self-government*. <https://english.stm.dk/media/10522/gl-selvstyrelov-uk.pdf>
- The Council of the European Union. (2006). *2006/526/EC: Council Decision of 17 July 2006 on relations between the European Community on the one hand, and Greenland and the Kingdom of Denmark on the other*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/txt/?uri=celex%3a32006d0526>
- The Council of the European Union. (2014). *Council Decision 2014/137/EU of 14 March 2014 on relations between the European Union on the one hand, and Greenland and the Kingdom of Denmark on the other*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/txt/?uri=celex%3a32014d0137>
- The Council of the European Union. (2021). *Council Decision (EU) 2021/1764 of 5 October 2021 on the association of the Overseas Countries and Territories with the European Union including relations between the European Union on the one hand, and Greenland and the Kingdom of Denmark on the other (Decision on the Overseas Association, including Greenland)*. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2021/1764/oj>
- Tomala, M. (2017). The European Union's relations with Greenland, *International Studies Interdisciplinary Political and Cultural Journal*, 20(1), 31–46.
- The United Nations Regional Information Center For Western Europe. (2023, 19 Kasım). *Greenland signs up for Paris agreement*. <https://unric.org/en/greenland-signs-up-for-paris-agreement/>
- United Nations Climate Change. (t.y.). *The Paris agreement*. 02.08.2024 tarihinde <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement> adresinden edinilmiştir.
- Wegge, N. (2012). The EU and the Arctic: European foreign policy in the making, *Arctic Review on Law and Politics*, 3(1), 6–29.
- Zhang, Y., Wei, X. & Grydehøj, A. (2021). Electoral politics, party performance, and governance in Greenland: Parties, personalities, and cleavages in an autonomous subnational island jurisdiction, *Island Studies Journal*, 16(1), 343-372.

Ukrayna Savaşı Bağlamında Avrupa Birliği'nin Arktik Politikası

Selen Baldıran¹

Özet

İklim değişikliğinin etkilerinin direkt gözlemlenebildiği temel bölgelerden biri Arktik'dir. Arktik'in jeopolitik konumun yanı sıra sahip olduğu doğal kaynaklar, buzulların erimesi ile beraber açılacak olan bölgedeki yeni rotalar ve dünya iklim çalışmaları kapsamında sağlamış olduğu doğal laboratuvar ortamı tüm ülkeler açısından önem taşımaktadır. Bölge'yi yakından takip eden aktörlerden biri de ulusüstü yapısı ile Avrupa Birliği (AB)'dir. AB, yayınladığı Arktik politika belgeleri ile bölgede aktif bir oyuncu olarak yer almaktadır. AB'nin bölgeye yönelik eğilimi özellikle iklim, çevre, yerel halk ve araştırma alanlarında devam ederken, 24 Şubat 2022 tarihinde Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesi ile beraber, şu zamana kadar daha geri planda kalan AB'nin Arktik güvenlik alanı ön plana çıkmıştır. Savaş ile beraber AB'nin Arktik politikalarında önem verdiği özellikle enerji, ekonomi, araştırma ve bilim alanları farklı bir boyut kazanmış olup, Arktik'in önemi ve bu alanlarda Birliğin atması gereken adımlar net bir şekilde ortaya çıkmıştır. Rusya-Ukrayna Savaşı sonrası Birliğin bölgeye yönelik ekonomi, enerji, araştırma ve güvenlik konularında özellikle kritik kararlar alarak politika önceliklerini şekillendirmesi söz konusudur. Özellikle askeri güvenlik stratejileri ve enerji güvenliği öncelikleri, AB'nin Arktik politikalarını şekillendiren temel faktörler arasında yer almaktadır. Arktik'teki güvenlik riskleri ve jeopolitik gerilimler, bölgede varlığını güçlendirmeye ve meşrulaştırmaya çalışan AB için bir sınav niteliği taşıyacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ukrayna Savaşı, Arktik, Avrupa Birliği, İklim Değişikliği, Güvenlik

Jel Kodları: F5, F59.

The European Union's Arctic Policy in the Context of the Ukraine War

Abstract

One of the key regions where the effects of climate change can be directly observed is the Arctic. In addition to its geopolitical position, the Arctic's natural resources, the new routes that will open up as glaciers melt, and the natural laboratory environment it provides for global climate studies are of importance to all countries. One of the actors closely monitoring the region is the European Union (EU), with its supranational structure. Through its published Arctic policy documents, the EU positions itself as an active player in the region. While the EU's focus on the Arctic continues, particularly in the areas of climate, environment, local populations, and research, the invasion of Ukraine by Russia on February 24, 2022, has brought the EU's Arctic security concerns, which had previously been less prominent, to the forefront. With the war, the sectors that the EU had prioritized in its Arctic policies—especially energy, economy, research, and science—have taken on a new dimension, and the importance of the Arctic, along with the steps the Union needs to take in these areas, has become clearer. In the aftermath of the Russia-Ukraine war, the EU is expected to take critical decisions in the areas of economy, energy, research, and security, shaping its policy priorities in the region. In particular, military security strategies and energy security priorities are among the key factors shaping the EU's Arctic policies. The security risks and geopolitical tensions in the Arctic will serve as a test for the EU, as it seeks to strengthen and legitimize its presence in the region.

Keywords: Ukraine War, Arctic, European Union, Climate Change, Security

Jel Codes: F5, F59.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı Çalışma etik kurul kararı gerektirmemektedir.

Yazarların Makaleye Olan Katkıları S. B. çalışmanın tasarımına ve uygulanmasına, sonuçların analizine ve metnin yazılmasına tek başına katkıda bulunmuştur. S. B.'nin makaleye katkısı %100'dür.

Çıkar Beyanı Yazarlar ya da üçüncü taraflar açısından çalışmada çıkar ilişkisi/çatışması yoktur.

¹ Doktora Öğrencisi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Denizcilik Çalışmaları Anabilim Dalı, İstanbul/Türkiye, selen.baldiran@gmail.com, ORCID ID:0000-0002-1353-9107

1. Giriş

Günümüzde buzulların hızla erimesi sonucunda daha ulaşılabilir duruma gelen Arktik özellikle uluslararası ilişkiler disiplininin de dikkatini çeken bir bölge haline gelmeye başlamıştır. Bölgenin sahip olduğu yer altı kaynakları ve ulaşımına açılan yeni rotalar ile enerji alanındaki rezervleri bölgede çatışan çıkar ve ilişkilerin yaşanacağını sinyali vermeye başlamıştır. Arktik'te doğal kaynaklar, ekonomik ve askeri açıdan gerginlikler uzun süredir var olsa da bölgenin dönüm noktası Şubat 2022'de Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesi olmuştur. İşgal tarihinden bugüne kadar Arktik'te öncede var alan gerginlikler daha belirgin şekilde gözükme başlamıştır. Bu gerginlikler sadece bölgedeki yerel halkı ve Arktik'e kıyıdaş ülkeleri değil, aynı zamanda tüm dünya devletlerini de etkilemektedir. Bu işgal aslında uluslararası ilişkilerde olağanüstü olarak tanımlanabilecek sekiz devletin on yıllarca süren başarılı iş birliğine müdahaledir.

Ukrayna Savaşı, Arktik'teki stratejik ortamı önemli ölçüde değiştirmiştir. Bu değişimin ilk işaretleri, NATO üyelerine yeni üyelerin katılımı ve artan askeri tatbikatlar ile görülmeye başlanmıştır. Savaş ile beraber oluşan tehdit ortamı, NATO üyelerinin Arktik bölgesinde askeri varlıklarını artırmalarına neden olmuştur. Özellikle, Norveç, ABD, Kanada, Danimarka ve diğer NATO ülkeleri, bölgedeki askeri tatbikatlarını ve yığınaklarını artırmıştır (NATO, 2024). Sadece artan askeri faaliyetler olmamış, İsveç ve Finlandiya (Arktik Sekizlisi içerisinde yer alan), Ukrayna Savaşı'nın ardından NATO üyeliğine başvuruda bulunarak, NATO'nun Arktik bölgesindeki etkisini genişletme potansiyelini artırmıştır. Böylece, Arktik, NATO ve Rusya arasında bölünmüş durumda olan stratejik alanlardan biri olmuştur. Bölgede artan NATO varlığına Rusya askeri ve stratejik tepki vermekte gecikmemiştir. Rusya, Arktik bölgesindeki askeri üslerini ve varlıklarını güçlendirmiştir. Yeni radar sistemleri, hava savunma sistemleri ve denizaltı filoları konuşlandırarak bölgedeki askeri kapasitesini artırmıştır. Ayrıca, Rusya, Arktik'te nükleer kapasitelerini artırarak caydırıcılığını da güçlendirmiştir (Jouan, 2024). Bu, hem NATO'ya karşı hem de bölgedeki stratejik çıkarlarını koruma amacı taşımaktadır. Savaş ile beraber Arktik'in stratejik olarak önem kazanması aslında jeopolitik ve ekonomik çıkarların yeniden tanımlanması ihtiyacını çıkarmıştır. Arktik, büyük enerji rezervlerine (petrol ve doğal gaz) sahip olduğu için stratejik önemi artmıştır. Ukrayna Savaşı ile birlikte enerji güvenliği konusu daha da ön plana çıkmıştır. İklim değişikliği ve çevresel konular, Arktik'te uluslararası iş birliğini zorunlu kılmaktadır. Ancak Ukrayna Savaşı'nın getirdiği politik gerilimler, bu iş birliğini de zorlaştırmıştır. Ukrayna Savaşı, Arktik Konseyi (AK)'ndeki iş birliğini zorlaştırmış ve bölgesel gerilimleri artırmıştır. Batılı ülkeler ve Rusya arasındaki politik gerginlikler, konseyin işlevselliğini etkilemiştir. Ukrayna Savaşı, Arktik'teki stratejik ve askeri dengeleri değiştirmiştir. Bu değişimler, bölgedeki uluslararası ilişkileri ve iş birliğini olumsuz etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedir (Jensen, 2024).

Rusya'nın işgali göz önüne alındığında, kalan yedi Arktik devleti (Kanada, Danimarka, Finlandiya, İzlanda, Norveç, İsveç ve Amerika Birleşik Devletleri) ile Rusya arasındaki iş birliği tamamen değişmiş, en önemlisi Rusya'nın Mayıs 2023'e kadar başkanlık ettiği bölgenin ana yönetim organı olan AK'yi ciddi şekilde etkilenmiştir. Geçtiğimiz Eylül ayında Rusya, bir diğer Arktik bölgesel forumu olan Barents Euro-Arktik Konseyi (BEAC)'nden çekilmiştir (Fouche ve Dickie, 2024). Rusya, BEAC üyeliğinden ayrılrsa da AK'den geri çekilmemiştir. Bunun en önemli nedenlerinden biri ise AK'nin, sekiz Arktik ülkesi ve Arktik'te yaşayan yerli halkları kapsayan daha geniş ve etkili bir platform olmasıdır. Bu, Rusya'ya sadece bölgesel değil, aynı zamanda uluslararası düzeyde daha geniş bir etki alanı sağlamaktadır. Bu rolünün yanı sıra Rusya AK'de kalarak stratejik ve ekonomik çıkarlarını korumak istemektedir. Arktik, enerji kaynakları ve yeni deniz ticaret yolları açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu konseyde kalmak, Rusya'ya Arktik kaynaklarının kullanımı ve yönetimi konusunda daha fazla söz hakkı sağlamaktadır (Heininen, 2024). AK, çevre koruma, deniz güvenliği, arama ve kurtarma gibi konularda kritik bir rol oynamaktadır. Bu konseyde kalmak, Rusya'ya bu önemli konularda uluslararası iş birliği yapma fırsatı vermektedir. Rusya'nın AK'de kalması, bu konseyin Batı ile görüşme ve iş birliği yapabileceği son platformlardan biri olması ile de ilgilidir. AK, Rusya ile Batı arasında doğrudan diplomatik iletişimin sürdürülebileceği önemli bir platformdur. Bu konseyde kalmak, Rusya'ya Batılı ülkelerle diyalog ve iş birliği yapma imkânı sağlamaktadır. Rusya, pragmatik bir yaklaşımla, Batı ile doğrudan çatışmadan kaçınmak ve stratejik çıkarlarını korumak için AK'de kalmayı tercih etme eğiliminde olabilir. Bu, Rusya'nın Batılı ülkelerle

sınırlı da olsa iş birliği yapabileceği ve diyalog sürdürebileceği bir ortama zemin hazırlamaktadır. Konsey’de Rusya varlığı, ülkenin uluslararası toplumda meşruiyetini korumasına yardımcı olabileceği gibi Rusya’nın uluslararası arenada izole olmasını engelleyebilecek bir adımdır. Belirtmek gerekir ki, gerginliklerin yüksek olduğu dönemlerde, bu tür diplomatik kanalların açık kalması uluslararası diplomasi açısından da önemli olup, diplomatik iletişim kanalları bu iş birliği yapıları ile korunmaktadır.

2022 yılında Rusya’nın Ukrayna’ya karşı başlattığı savaşın ardından, AK’deki diğer üyeler Rusya ile iş birliğini askıya almıştır (Simpson 2023). Ancak, son zamanlarda bilimsel düzeyde bazı iş birliklerinin yeniden başlatıldığına dair gelişmeler yaşanmıştır. Arktik bölgesindeki çevresel, iklimsel ve bilimsel konuların küresel önemi göz önüne alındığında, bu alanlarda sınırlı da olsa iş birliğinin devam etmesi gerektiği yönünde görüşler ortaya çıkmıştır. Arktik bölgesindeki iklim değişikliği, deniz buzu dinamikleri ve biyolojik çeşitlilik gibi konularda bilimsel araştırmalar, küresel iklim politikaları ve çevresel yönetim açısından kritik öneme sahiptir. Bu nedenle, bilimsel veri paylaşımı ve araştırma iş birliği bazı alanlarda yeniden başlatılmıştır (Fouche ve Dickie, 2024). AK’nin yapısal önemi ve bölgedeki sorunların çözümünde uluslararası iş birliğinin zorunlu olması, bilimsel düzeyde iş birliğinin yeniden canlandırılmasına yol açmaktadır. Kısaca, taraflar arasında pragmatik yaklaşım olduğu gözükmemektedir. Ülkeler, bölgesel güvenlik ve politik meselelerde gerginliklerini sürdürse de bilimsel ve çevresel konularda iş birliğinin küresel faydalar sağladığı bilinciyle hareket etmeye yönelim başlamıştır. Bu gelişmeler, AK’nin bilimsel ve çevresel iş birliği alanlarında sınırlı ama önemli bir rol oynamaya devam ettiğini göstermektedir. Ancak, siyasi ve askeri konularda gerginlikler devam etmekte ve bu durum AK’nin tam işlevselliğini etkilemektedir.

Savaş ile beraber Arktik’in hikâyesi değişmeye başlamış ve yavaş yavaş Arktik’in bir “barış bölgesi” olduğu fikri, büyük güç rekabeti ve güvenlik için yükselen bir bölgeye dönmeye başlamıştır. Son on altı yıldır bölgede kendini coğrafya, yasal yetki, pazar erişimi, çevresel ayak izi ve Arktik bilimine katkısı açısından bir Arktik aktörü olarak tanımlayan Avrupa Birliği (AB)’ni de yeni bir sürece sokmuştur.

2008 yılında ilk Arktik politikasını yayınlayarak günümüze kadar çeşitli revizyonları ile bölgeye yönelik politikalarını şekillendiren AB’nin, Ukrayna Savaşı ile de bölgeye yönelik stratejilerinde ciddi anlamda değişiklikler olmuştur. Ukrayna Savaşı bağlamında AB’nin Arktik politikaları başta ekonomi, enerji, çevre ve iklim alanlarında etkilenmiştir. Ancak bu alanlar dışında göze çarpan ve AB’nin şu zamana kadar Arktik’te daha geri planda tuttuğu güvenlik ve savunma alanı tematik politika alanı olarak göze çarpmaktadır.

Çalışmanın amacı, AB’nin Arktik’e yönelik politikalarının Rusya-Ukrayna Savaşı bağlamından değerlendirilmesidir. Ukrayna Savaşı, AB’nin Arktik politika ve stratejilerinde değişime gitmesine neden olmuş, bu değişimler ise başta ekonomi, enerji, araştırma, bilim, güvenlik ve savunma politika alanlarında ön plana çıkmıştır. Çalışma bu kapsamda, AB’nin bu temel politika değişiklik alanlarına odaklanmak olup, savaşın AB Arktik politikasını nasıl etkilediğine odaklanmaktadır. Bu doğrultuda, Rusya ile Ukrayna arasında devam eden savaşın, AB’nin Arktik’teki politikalarını ve rolünü nasıl etkileyeceği sorusuna cevap aranacaktır. Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup, literatür taramasından elde edilen birincil ve ikincil kaynaklardan faydalanılmıştır. Çalışmada AB’nin resmi dokümanları, devletlerin ve kurumların bildirimleri gibi birincil kaynaklardan elde edilen veriler esas alınmıştır. İkincil kaynak olarak, kitaplar ve derleme (review) makalelerden faydalanılmıştır.

AB’nin bölgeye yönelik politikalarında değişimin daha iyi anlaşılması amacıyla çalışmada ilk olarak AB açısından Arktik’in stratejik öneminden bahsedilmektedir. İklim değişikliğinin etkisi ile bölgenin daha ulaşılabilir hale gelmesi, deniz ticaret rotalarına ve enerji kaynaklara erişimi de mümkün kılmıştır. Hem bulunduğu konumu hem de üye ülkeleri açısından bölgenin güvenlik açısından stratejik önemi vardır. Tüm bu açılardan kaynaklı stratejik önemi, bir ulusüstü aktör olarak, AB’nin bölgeye yönelmesine ve politikalar üretmesine imkân tanımıştır. Bu noktadan hareketle, çalışmada AB’nin Arktik politikalarının tarihsel süreci ve bölgedeki iş birliği yapılarından bahsedilmektedir. Çalışma kapsamı içerisinde, Ukrayna Savaşı ile değişen AB Arktik politika alanlarına odaklanılarak mevcut durum ve ileriye dönük analizler yer almaktadır. Günümüz Arktik güvenlik mimarisini anlamak açısından önemli olan AB’nin rolü ve

politikalarının etkisi dikkate alınmaktadır. Çalışma, potansiyel sonuçların değerlendirilmesiyle sona ermektedir.

2. Arktik'in Stratejik Önemi

Türk Dil Kurumu tarafından Arktik, Kuzey Kutbu ile ilgili olan ve Kuzey Kutbu'na yakın olan anlamına gelirken, farklı bir tanım olarak Güney Kutbu için kullanılan Antarktik kavramı üzerinden de anti-Arktik yani Kuzey'in karşısı ifadesinde de anlaşılmaktadır. Bölgenin net sınırları ile ilgili olarak genel kabul edilen bir görüş bulunmasa da literatürde Arktik, 66° 33' 39" enleminin geçtiği Kuzey Kutup Dairesi'nin kuzeyinde kalan bölgeyi kapsamaktadır (Çıtak, 2020).

Arktik'i Antarktika'dan farklı kılan ve aslında uluslararası ilişkiler açısından da dikkat çeken bölge olmasını sağlayan kıtalarla çevrili bir okyanus olmasıdır. Arktik Okyanusu, 14.056 milyon km² genişliği ile en küçük ve görece en sığ okyanus olma özelliğine sahiptir (Sezen, 2021, s. 390). Kuzey Amerika, Avrupa ve Asya kıtalarının en yakın olduğu Arktik bölge, yaklaşık 27 milyon km²'ye tekabül etmektedir (Erol, 2022). Bu, 27 bağımsız ülkeden oluşan AB'nin 3,50 katından daha büyük bir alana denk düşmektedir. Bu tanımlanan bölgeye kıyısı olan ülkeler "Arktik Beşlisi" olarak adlandırılan Rusya, ABD, Kanada, Norveç ve Danimarka (Grönland)'dır. Bölgeye kıyısı olmadığı halde bölgede egemenliği olan ülkeler ise Finlandiya, İzlanda ve İsveç'tir (Çalık, 2021, s. 101). Bu bölgeler ile birlikte sekiz üye olarak "Arktik Sekizlisi" kavramı sıklıkla karşımız çıkmaktadır (Helvacıköylü, 2021, s. 179).

Bölgenin kendine has iklim, yer şekilleri ve biyolojik özellikleri bulunmaktadır. İklim, Arktik'e kimlik veren en önemli etmendir. Arktik'te sıcaklık dereceleri alandan alana değişse de yazları bile en fazla 10 derecenin altında, kışları ise konuma göre -50 dereceye kadar düşebilmektedir (Çıtak, 2020). Günümüzün en büyük tehditlerinden biri olarak iklim değişikliğinin Arktik üzerindeki etkileri bölgenin önemini artırmaktadır. Bu önem 21. yüzyılın "Arktik Yüzyılı" ve "Kutup Çağı" olacağı yönünde iddialar ile vurgulanmaktadır.

Arktik, iklim değişimi nedeniyle 1979'tan beri dünyanın geri kalan bölgelerinden 4 kat daha fazla ısınmaktadır (Rantanen vd. 2022). Endişe verici olan nokta ise, söz konusu sıcaklık artış hızı ve bunun sonuçlarının, bilim insanlarının öngördüğünden çok hızlı şekilde gerçekleşmesidir. Küresel ısınma kaynaklı iklim değişikliğinin etkileri Arktik'te önemli değişimler yaratmaktadır. Buzulların erimesi ile ekosistem dengesi değişirken, bölgedeki enerji kaynaklarına erişim kolaylaşmış ve yeni deniz ticareti yolları dikkat çekici konulardan biri haline gelmiştir. Arktik'in stratejik önemlerinden biri de küresel ısınmaya bağlı olarak açılan yeni deniz ticaret güzergâhları ve bu rotaların artan önemidir (Kavas, 2019, s. 29). Arktik'i stratejik olarak ön plana çıkaran diğer önemli iki husus ise enerji ve güvenlidir.

2.1. Deniz rotaları

Arktik rotaları arasında en önemli rotalardan biri Kuzey Deniz Rotası (KDR)'dir. KDR, Süveyş Kanalı üzerinden gerçekleşen (Doğu Asya'dan Batı Avrupa'ya) deniz ulaşım süresini 21.000 km'den 12.800 km'ye indireceği tahmin edilen rota olup, bu 10-15 günlük zaman kazancı yaratacak rotadır (Yılmaz ve Çiftçi, 2013, s. 6). Belirtmek gerekir ki, Ağustos 2018'de bir ticari konteyner gemisi ilk kez KDR'yi kullanarak Asya'dan Avrupa'ya seferini başarıyla gerçekleştirmiştir. (Yıldız ve Çelik, 2019, s. 64). Rusya'nın Arktik politikasının temeli de KDR üzerinde kontrol kurmaya dayalıdır (Yılmaz ve Çiftçi, 2013, s.6). Özellikle yaz aylarında daha erişebilir olan KDR'de, Rusya kendi egemenliğini artırma ve kıta sahanlığını 200 deniz mili üzerine çıkararak buradaki doğal kaynaklardan yararlanmayı amaçlamaktadır. Hem sınırlar, hem de stratejik konumu nedeniyle, KDR, Rus ulaşım sisteminin temelini oluşturmaktadır (Helvacıköylü, 2021). KDR rotasından bahsederken değinilmesi gereken bir husus ise, iklim değişikliği etkisi sonucunda buzulların erimesiyle daha ulaşılabilir hale gelen KDR'nin ekonomik karının yanında çevre açısından riskleri de beraberinde getirmiştir. Çevre örgütü olarak Greenpeace uzmanları, artan deniz trafiğinin veya buzdağına çarpma gibi kazalar sonucunda oluşabilecek çevre felaketlerine dikkat çekmektedir. Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO), "Kutup Kodu" adını verdiği yasal düzenleme ile

Kutup bölgelerinden geçen gemiler için emniyet ve kirliliğin önlenmesi ve böylece çevreye verilen zararın en aza düşürülmesi doğrultusunda çalışmalarını sürdürmektedir (Germir, 2019).

Arktik'te bir diğer deniz rotası ise ticari gemilerin de kullandığı Kanada ve Alaska ile Arktik takımadalarının kuzey sahili boyunca uzanan Kuzey Batı Geçidi'dir. Bu rota ise Avrupa ve Asya kıtalarını Arktik vasıtasıyla birbirine bağlamaktadır. Kanada ve ABD kıyılarından geçen güzergâh, 2020'li yıllarla birlikte gittikçe önem kazanmaktadır. Hem KDR hem Kuzey Batı Rotası kıtalararası deniz ticareti ve bu ticaret esnasında enerji kaynaklarının taşınmasını da göz önünde bulundurursak ciddi fırsatlar yaratmaktadır. Fakat belirtmek gerekir ki, KDR ile bu rotayı kıyasladığımızda Kuzey Batı Geçidi'nden geçiş sayıları daha sınırlıdır (Dal, 2020, s. 294).

Transpolar Deniz Rotası Arktik Okyanusu'nun merkezinden geçerek Bering Boğazı ile Atlantik Okyanusu'nun Murmansk kıyısını birbirine bağlamaktadır. Rota şu anda kullanılmamaktadır fakat küresel ısınmanın hızı (özellikle Arktik'te) bulundurulduğunda ilerleyen zamanlarda rotadan aktif bir şekilde yararlanılması beklenmektedir.

Arktik Köprüsü ile Rusya'nın Murmansk, Norveç'in Norvik ve Kanada'nın Churchill limanlarını birbirine bağlanması hedeflenmektedir. Bu rota üzerinden özellikle tahıl ürünlerinin taşınmasında faydalı olacağı düşünülmektedir. Diğer üç rotadan farklı olarak tüm Arktik boyunca değil, Batı Avrupa ile Kuzeybatı Amerika arasındaki deniz ulaşımının gerçekleştirilmesine dönük bir proje tasarımıdır. Şu anki buzlanma koşulları dikkate alındığında kısa sürede kullanım belirsiz gözükmektedir (Kavas, 2019, s. 29).

Arktik deniz rotaları sadece Arktik kıyıdaş ülkeleri için değil aynı zamanda Çin, İngiltere, Almanya ve Hindistan gibi dünya ticaretine yön veren ülkeler tarafından önemlidir. Bu önemin ana nedenleri ise başta enerji taşımacılığı ve güvenliğidir. Diğer bir neden ise gittikçe daha da ulaşılabilir hala gelen yeni rotalar ile kısalan sefer mesafeleri, bölgeye Kuzey Avrupa ve Doğu Asya ülkeleri için köprü niteliğindedir.

2.2. Enerji kaynakları

Günümüzde Arktik'in özellikle uluslararası güvenlik çalışmalarında bu kadar ön plana çıkmasının en önemli nedenlerden biri de bölgenin sahip olduğu önemli miktardaki enerji kaynaklarıdır. Arktik'teki yer altı kaynaklarının çeşitliliği ve miktarı hakkında tam net bir bilgi olmasa da genellikle Doğu Akdeniz ve Ortadoğu'daki yer altı kaynaklarıyla kıyaslandığı düşünülürse bölgenin önemi bir kez daha belirginleşmektedir (Çalık, 2021). 2008 yılındaki ABD Jeoloji Araştırmaları Kurumu (USGS)'nin yaptığı araştırmaya göre, bölgede dünyadaki keşfedilmemiş petrol kaynaklarının %13'ü (90 milyar varil petrol) ve keşfedilmemiş doğalgaz kaynaklarının da %30'u (1699 trilyon fit küp doğal gaz ve 44 milyar varil sıvı doğal gaz) bulunmaktadır (USGS, 2008). Kaynaklara önem verilmesinin bir nedeni ise, söz konusu bu kaynakların yaklaşık %84'ünün açık deniz alanlarında yer almasıdır. Arktik gaz kaynaklarının dağılımına bakıldığında, %63 oran ile Avrasya'da ve petrol kaynaklarında ise %36'lık oran Kuzey Amerika'da yoğunlaştığı bilinmektedir. Bölge ülkelerinden Rusya ve Norveç, Arktik gaz kaynaklarının %72'sine sahipken, diğer kıyıdaş ülkeler olarak ABD, Kanada ve Grönland %28'lik paya sahiptir (Ateş, 2017, s. 62). Bu oranın büyüklüğünü ve önemini başka bir şekilde aktarmak gerekirse, Arktik'in sahip olduğu doğal kaynaklar, Türkiye'nin petrol ihtiyacını yaklaşık 300 sene, doğalgaz ihtiyacını da 1.000 sene karşılayabilecek kapasitedir (Kazakoğlu, 2014). Arktik'in kuzeyinde 400'den fazla petrol ve doğalgaz sahası keşfedilmiştir. Ancak yaklaşık olarak dörtte biri henüz üretimde değildir (Çalık, 2021, s. 106-107). Bölgedeki enerji kaynakları üzerinde önemli derecede etkisi olan Rusya'nın en büyük petrol ve doğalgaz bölgesi Khanty-Mansiysk Özerk Bölgesi'dir (KMAR). Bölge'den Rusya'nın petrol ihtiyacının yaklaşık olarak %57'si karşılanmaktadır. Verilen bilgilere göre, bölgede ayrıca 500'den fazla petrol ve doğalgaz sahası bulunmaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, özellikle son zamanlarda Rusya'nın Çin ile Arktik'te iş birliğini artırması enerji jeopolitiği ile yakından ilgilidir.

Alaska ile Arktik'e kıyıdaş ülke olarak ABD'ye baktığımızda, Arktik egemenlik alanında petrol rezervleri olarak yaklaşık 15 milyar varil ve gaz rezervleri olarak 2 trilyon metreküpün üzerinde bir zenginlik bulunduğu tahmin edilmektedir. Bahsedilen petrolün % 20'si Prudhoe Bay Petrol Sahası'nda

çıkarılmaktadır. Kanada tarafındaki bölgede ise Mackenzie Nehri Deltası'nda 49 doğal gaz ve petrol sahası bulunmaktadır. Ayrıca Kanada'nın egemenliğindeki takımadalarda 15 ayrı petrol alanı bulunmaktadır (Çalık, 2021, s. 106-107).

Arktik, aynı zamanda birçok metal ve ametal mineraller ile birlikte ciddi miktarda kömür rezervi barındıran bölgelere (Baltık Kalkanı ve Pechora Kömür Havzası) sahiptir (Cantürk ve Atvur, 2021, s. 186). Bölgede sadece petrol ve doğal gaz değil, aynı zamanda zengin maden ve mineral (fosfat, boksit, demir cevheri, bakır ve nikel dâhil) çeşitliliği mevcuttur. Bu madenlerin üretim ve tedarik aşamasında iyi hizmet kalitesine sahip olan Rusya, diğer bölge ülkelerine oranla daha ön plandadır. Diğer ülkelerin daha geri planda olması normaldir çünkü bölge genel olarak yer altı kaynaklarının çıkarılmasının teknik kapasite süreci ve çevresel zorluklara bağlı olarak yüksek maliyet çıkaracak düzeydedir. Hava sıcaklığının -50 derecelere kadar düşmesi madenlerin çıkarılmasını, işletilmesini ve tedarik sürecini zorlaştırmaktadır (Çalık, 2021).

2.3. Güvenlik

Arktik, Asya, Avrupa ve Kuzey Amerika arasında yer alması nedeniyle stratejik bir öneme sahiptir. Bölgeden geçen deniz ulaştırma rotaları ekonomik açıdan ne kadar önemli ise güvenlik ve savunma açısından da o kadar önemli ve kritiktir. Küresel ısınma sonucu buzulların erimesi, yeni askeri ve ticari rotaların açılmasına yol açmaktadır. Bu değişimler, bölgesel güvenlik dinamiklerini yeniden şekillendirmektedir. Arktik'in bu stratejik unsurları, küresel güç dengeleri ve güvenlik politikaları açısından önemli bir bölge olmasını sağlamaktadır.

Arktik bulunduğu konum itibarıyla hem askeri hem de stratejik bir öneme sahiptir. Bu önemin dayanağı ise, bölgenin Kuzey Amerika, Avrupa ve Asya'yı birbirlerine bağlamasıdır. 2. Dünya Savaşı'nda bölgedeki deniz ulaşım yolları stratejik rotalar olarak kabul edilmiş ve kullanılmıştır. Soğuk Savaş döneminde ise, dönemin iki önemli gücü olarak ABD ve SSCB'nin jeopolitik ve jeostratejik rekabet alanı yine Arktik olmuştur. Günümüzde de Rusya ve ABD başta olmak üzere diğer ülkelerin de güvenlik algılarında değişiklikler olmuş ve bölge askeri açıdan da ilgi çekmeye başlamıştır.

Bölgede konuşlandırılmış askeri üsler ve radar sistemleri, ülkelerin savunma kapasitelerini artırmaktadır. Erken uyarı sistemleri, Arktik üzerinden gelebilecek tehditlere karşı kritik bir savunma hattı oluşturmaktadır. Arktik'te konuşlandırılan radar sistemleri ve askeri üsler, erken uyarı ve savunma kapasitelerini önemli ölçüde güçlendirmektedir. Bu teknolojik altyapı, olası tehditlere karşı hızlı ve etkili bir savunma sağlamaktadır. Rusya, Arktik'te daha önce kapattığı hava üslerini yeniden açmış ve füzeler için erken uyarı radar sistemleri inşa etmiştir. Ayrıca, son yıllarda yeni askeri tesisler kurarak ve Arktik'e daha fazla askeri birlik ve teçhizat göndererek kuzeydeki savunma kapasitesini önemli ölçüde artırmıştır.

Rusya'nın Arktik'teki varlığını bir tehdit olarak gören ABD, bölgenin güvenliğini kendi Silahlı Kuvvetleri aracılığıyla sağlamanın önemini sık sık vurgulamaktadır. ABD, Alaska'da geniş çaplı askeri tatbikatlar yapmakta ve füze savunma alanları kurmaktadır. Aynı zamanda Kanada, Danimarka ve Norveç de bölgede askeri faaliyetlerini artırmaktadır. Arktik'e kıyaslı olan beş ülkeden dördünün NATO üyesi olması, örgütün bölgedeki gelişmeleri yakından takip etmesini sağlamaktadır. Zaman zaman NATO yetkilileri, enerji faaliyetlerinin ve yeni ulaşım yollarının güvenliğinin örgütün bölgede askeri varlık bulundurmasını gerektirebileceğini belirtmektedir. (Yıldız ve Çelik, 2019, s. 65).

Uzun süredir Arktik kıyıdaş devletleri arasındaki deniz yetki alanları üzerindeki hak iddiaları, bölgede askeri varlığın artırılmasına neden olmaktadır. 2022 yılında Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesi ile başlayan süreç bölgede askeri faaliyetleri üst seviyeye taşımıştır. Özellikle bölge ülkeleri, Rusya'nın eylemlerine karşı kendi güvenlik politikalarını gözden geçirmeye başlamıştır. Savaş ile Arktik bölgesindeki güvenlik dinamikleri değişmiştir. Rusya'nın askeri varlığını artırması, NATO'nun bölgedeki faaliyetlerini yoğunlaştırmasına yol açmıştır. Bu durum, Arktik'te diplomatik gerilimleri artırarak iş birliğini olumsuz etkilemektedir. Günümüzde Arktik, küresel güvenlik politikalarının merkezine yerleşmiş durumdadır. Bölge, askeri güvenlik ve savunma stratejileri açısından kritik bir bölge olarak öne çıkmaktadır.

3. Avrupa Birliği'nin Arktik Politikaları

3.1. Tarihsel arka plan

AB'nin Arktik'e yönelik ilk bağlantısı 1973'te Grönland'ın (Danimarka'ya bağlı olarak) Birliğin o dönemdeki adı olarak Avrupa Ekonomi Topluluğu (AET)'na katılması ile oluşmuştur. Grönland, Danimarka Krallığı'na - Grönland'ın ana vatanına - bağlılığı nedeniyle AB ile özel bir ilişkiye sahip olmuştur. Böylece, 1990'ların ortalarına kadar AB'nin tek Arktik ülkesi, yalnızca Grönland sayesinde Danimarka idi. 1973 yılında Danimarka AET'nin bir üyesi olmuş ve Grönland halkının AB üyeliği referandumunda üyeliğe karşı oy (halkın %70'i karşıydı) vermesine rağmen Grönland da Avrupa entegrasyonunun bir parçası haline gelmiştir. (Tomala, 2017). 1953 anayasasından bu yana Grönland, Danimarka'nın bir parçası olarak kabul ediliyordu – ve Faroe Adaları'nın aksine, farklı bir yol izlemesine olanak tanıyan bir özerklik düzenlemesi yoktu (Gad, 2014, s. 12). Ancak, Danimarka, 1 Mayıs 1979'da Grönland'ı tam iç özerkliğe ve hatta kısmi uluslararası yetkilere sahip özerk bir ülkeye dönüştürme kararı almıştır.

Grönland'ın 1979 yılında özerk olmasından sonra, Birliğin balıkçılık konusundaki kısıtlamalarına dâhil olmak istememesi ve geniş balıkçılık alanlarının kontrolünü elinde tutma ihtiyacı ile Grönland, Şubat 1982'de adanın AB içindeki statüsünü değiştirme ve topluluktan ayrılma kararı almıştır (Tomala, 2017). Belirtmek gerekir ki 1982'ye kadar Grönland, Danimarka aracılığıyla AB'nin bir parçası olarak kabul ediliyordu ve bu durum AB gemilerinin sularında balık avlamasına olanak tanıyordu. 1985 yılında Grönland, “deniz aşırı ülke veya bölge” statüsünü seçerek AET ‘den ayrılan ilk bölge olmuştur (Gad, 2014, s. 2). 1985 yılında Grönland'ın AB üyelik sürecinin sona ermesi ile AB'nin de Arktik'e doğrudan ulaşımı kapanmıştır. AB'nin Arktik'ten uzak kalması çok uzun sürmemiş ve on yıl sonra 1995 yılında İsveç ve Finlandiya'nın AB üyesi olması ile beraber Birlik Kuzey'e doğru genişlemiştir (Baldıran, 2023). Bu açıdan, 1995 genişlemesi AB'nin Arktik'e yönelik iş birliği ve Rusya ile sınır elde etmesi açısından önem arz etmektedir.

Arktik'te “Arktik Sekizlisi” olarak tanımlanan sekiz ülke bulunmaktadır. Bu ülkeler, Danimarka, Amerika Birleşik Devletleri, İzlanda, Kanada, Finlandiya, Rusya, İsveç ve Norveç'tir. Bu ülkeler içerisinde İzlanda, Finlandiya ve İsveç'in Arktik Okyanusuna doğrudan bir kıyısı bulunmamaktadır. Bu açıdan, İzlanda, Finlandiya ve İsveç dışında geri kalan Arktik Okyanusu'na kıyısı olan beş Arktik ülkesi “Arktik Beşlisi” olarak tanımlanmaktadır. Arktik'e kıyısı olmamasına rağmen bu üç ülke bölgenin en önemli iş birliği yapısı olarak kabul edilen AK'de bulunmaktadırlar.

AK, 1996 yılında Kanada'nın Ottawa şehrinde kurulan Arktik ülkeleri ve halklarının ortaklaşarak sürdürülebilirlik, çevre ve kalkınma amaçları etrafında koordinasyon ve etkileşim amacı güden hükümetler arası forumdur. AK, Arktik ülkeleri arasında iş birliği, koordinasyon ve etkileşimi teşvik etmek ve Arktik yerli topluluklarını sürece dâhil etmek amacıyla tasarlanmıştır. Konsey, Arktik'te sürdürülebilir kalkınma ve çevre koruma konularını ele almaktadır. Askeri güvenlik konusu ise, Batı Arktik Devletleri ve Rusya arasında açık iletişimi sağlamak için bilerek dışarıda bırakılmıştır (Winkel, 2023).

AK'de daimi üyeler Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Danimarka, Finlandiya, İsveç, İzlanda, Kanada, Norveç ve Rusya'dır (Arktik Konseyi, 1996). Bu üye ülkeler dışında, 6 daimi katılımcı, 6 çalışma grubu, 38 adet de gözlemci bulunmaktadır. Daimi katılımcılar Arktik halklarından, çalışma grupları AK'nin oluşturduğu çeşitli amaçlarla ilgilenen gruplardan, gözlemciler ise bölgeye kıyısı veya sınırı olmayan devlet, sivil toplum örgütleri ve hükümetler ve parlamentolar arası kuruluşlardan oluşmaktadır (Öztürk ve Gürsoy, 2022, s. 127). Gözlemci statüsü, hükümetler arası, parlamentolar arası, hükümet-dışı, bölgesel ve küresel kuruluşlara verilebilmektedir. Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, Hollanda, Polonya, Hindistan, Kore, Singapur, İspanya, İsviçre, Birleşik Krallık ve kendini “Arktik'e yakın devlet” olarak adlandıran Çin de AK'de gözlemci statüsüne sahiptir (Marsili, 2022, s. 5).

AB, AK'yi Arktik'te önemli bir forum olarak tanımakta olup, bu bölgesel yapıda gözlemci statü elde etmek için başvurularını sürdürmektedir. AB, bölgedeki gelişmeleri daha yakından takip edebilmek için ilk olarak 2009 yılında gözlemci üye başvurusunda bulunmuştur. AB'nin gözlemci üye statüsü için başvurusu 2009

ve 2011 yıllarında AK tarafından ertelenmiştir (Çıtak, 2020). 2013 yılında İsveç'in Kiruna şehrinde AK toplantısında AB başvuru sürecini gündeme getirmiştir. 2013 yılında gözlemci statü için başvuru yapan AB'nin başvurusu alınmıştır fakat nihai karar ertelenmiştir (Marsili, 2022, s.5; Arktik Konseyi, 2024). AB şu anda AK'de gözlemci değildir. Ancak üç AB üyesi ülkesinin (Danimarka, Finlandiya ve İsveç) AK'de daimi üye olmasının yanı sıra gözlemci statüsünde de üyelerinin olması Arktik'e yönelmesi için geçerli nedendir. Ayrıca, İzlanda ve Norveç, Avrupa Ekonomik Alanı üyesi olarak Tek Pazar ve Schengen Anlaşması'na dâhildirler; bu anlaşmalar, onları malların ve hizmetlerin serbest dolaşımı için iç sınırlar veya düzenleyici engeller olmaksızın AB'nin tek bir bölgesinin parçası yapar ve ortak bir vize politikasına sahip olmalarını sağlamaktadır. Kalan üç ülke, Kanada, Rusya ve ABD, ticaret, yatırım ve diğer politika alanlarında AB'nin kilit ortaklarıdır (WWF, 2016).

AK dışında bölgesel farklı iş birliği yapıları da mevcuttur. Bunlardan Kuzey Boyutu (KB), 1999 yılında Finlandiya Başkanlığı önerisi ile bir AB politika girişimi olarak oluşturulmuştur. KB, AB, Rusya, İzlanda, Norveç arasında 1999'da kurulmuştur. Böylece Kuzey-Güney ilişkileri açık şekilde oluşmaya başlamıştır. 2000'de KB için birinci Eylem Planı, 2003'te ise ikinci eylem planı oluşturulmuştur. 2006 yılında yenilenen AB, Rusya Federasyonu, Norveç ve İzlanda arasındaki KB üye ülkelerinin topraklarının oluşturduğu bölgede çevre, nükleer güvenlik, sağlık, enerji, ulaşım, lojistik, ticaret ve yatırım, araştırma, eğitim ve kültür gibi pek çok alanda sürdürülebilirliği ve sürekli gelişimi amaçlamaktadır (Finlandiya Dışişleri Bakanlığı, 2009).

Soğuk Savaş sonrası en başarılı oluşumlardan biri olan bölgedeki diğer bir iş birliği yapısı ise 1993'te başlatılan BEAC'dir. BEAC kuruluşundan bu yana AB'yi tam üye olarak kabul etmiştir. Bölgeler arası düzeyde Barents Bölge Konseyi (Barents Regional Council) olmak üzere iki temelde kurulmuştur. Birincisinin üyeleri Danimarka, Finlandiya, İsveç, İzlanda, Norveç, Rusya ve Avrupa Komisyonu iken, ikincisinin üyeleri Finlandiya, İsveç, Norveç ve Rusya'daki 13 devlet-altı gruptan oluşmaktadır. Bu iş birliği çatısı altında üyeler ekonomi, kültür, çevre ve toplumsal refah gibi konularda politikalar geliştirmektedirler (Çıtak, 2020, s. 5447).

Bu iş birliği yapıları dışında AB, Euro-Akdeniz, Komşuculuk, Doğu Politikası gibi dış politikalar geliştirmiştir. Bu çerçevede yeni alanlar oluşturmaya başlamıştır. Son yıllarda AB'nin Arktik'teki çıkarlarının farkına varmasıyla yeni alan olarak Arktik'e yönelerek "Arktik politikaları ve stratejileri" geliştirmiştir. AB tarihi boyunca Arktik'i çevresel kaygının en az olduğu yer kabul etmiştir. Ancak, Bölge'nin iklim değişikliği nedeniyle artan jeostratejik önemiyle AB de Deniz Politikası çerçevesinde Arktik'teki rolünü artırabilmek için faaliyetlerini adım adım geliştirmiştir.

3.2. Mevcut politikalar ve stratejiler

Arktik, ilk kez 1989 yılında bir AB belgesinde yer almıştır. O dönemde Avrupa Parlamentosu Üyesi, Avrupa Toplulukları Konseyi'ne "Arktik üzerindeki ozon tabakasının durumu" hakkında yazılı bir soru yöneltmiştir. Bu açıdan bakıldığında, Arktik'in, bölgedeki kaynak rekabeti veya askeri varlıkla bağlantılı çevresel ve güvenlik meseleleri gibi konulara odaklanıldığı için kendi başına bir politika alanı olarak görülmemiştir (Weber, 2014, s. 46). 1995 yılında Finlandiya ve İsveç'in Birliğe katılımıyla durum hızla değişmeye başlamıştır. AB nihayet Arktik ve yarı-Arktik bölgelerin bir parçası olarak kuzey boyutu kazanmış ve ortak bir sınırı Rusya ile paylaşmaya başlamıştır.

Arktik'in AB gündeminde ilk kez geçici olarak yer almasından on yıl sonra, Avrupa Parlamentosu Tarım ve Kırsal Kalkınma Komitesi "Arktik Bölgesi'nde Tarım İçin Yeni Bir Strateji"yi kabul etmiştir. Bu, Birliğin iki Arktik üye devletinin olağanüstü çevre koşullarıyla yaşadığı zorluklar ve yeni katılan bölgede çıkarları ve faaliyetleri düzenleme ihtiyacından kaynaklanmıştır (Perez ve Yaneva, 2016).

Ancak, artan küresel ısınma endişeleri bağlamında Arktik bölgesinin ilk kez kritik bir alan olarak görülmeye başlanması, Ekim 2007'de Denizcilik İşleri ve Balıkçılık Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan "Avrupa Birliği İçin Entegre Denizcilik Politikası" ile gerçekleşmiştir (Avrupa Komisyonu, 2007). Bu süreci, 2008 yılında denizcilik, çevresel, enerji ve taşımacılık zorluklarıyla başa çıkmayı

hedefleyen genel bir Arktik politikası oluşturulması kararı izlemiştir. Avrupa kurumları nihayet Arktik kaynakları ve yeni ulaşım yollarına özel önem vererek, bölgede güvenlik ve jeostratejik etkiler üzerine odaklanan ortak bir Arktik Politikası oluşturulmasından bahsetmeye başlamıştır. Böylece, Komisyon Arktik konularına ilişkin ilk Bildirisini, "Avrupa Birliği ve Arktik Bölgesi" 20 Kasım 2008'de yayımlanmış ve AB kendini "Arktik bölgesiyle ayrılmaz bir şekilde bağlı" olarak tanımlamıştır (Avrupa Komisyonu, 2008). Ve 2008'den bu yana, Avrupa Komisyonu ve Bakanlar Konseyi, Arktik'i AB'nin gündeminde tutmaya devam etmişlerdir.

Komisyon ve Yüksek Temsilci tarafından 2008, 2012 ve 2016 yıllarında üç Ortak Bildiri; 2009, 2014 ve 2016 yıllarında Konsey tarafından üç ilgili sonuç ve 2008, 2011, 2014 ve 2017 yıllarında Avrupa Parlamentosu tarafından dört Karar yayımlanmıştır (Dolata, 2020, s. 27).

2012 yılında yayımlanan ortak bildiri ile AB Arktik politikasını pekiştirmiş olup, üç temel önceliği korumuştur. İlk olarak, çevresel zorluklarla, özellikle Arktik'teki iklim değişikliğiyle başa çıkmak için araştırmaya verdiği destekten bahsetmektedir. İkinci olarak, Arktik'te ekonomik kalkınmanın, kaynakların sürdürülebilir kullanımı ve çevresel uzmanlık temelinde olmasını sağlamak için sorumlulukla hareket edeceğinin sözünü vermektedir. Üçüncü olarak ise, Arktik ülkeleri, yerli halklar ve diğer ortaklarla yapıcı katılım ve diyalogu yoğunlaştırma amacıyla olduğunu ifade etmektedir (Baldıran, 2023).

Haziran 2012'de, Denizcilik İşleri ve Balıkçılıktan Sorumlu Komisyon Üyesi Damanaki, Yüksek Temsilci Ashton ile birlikte, AB Arktik politikası hakkında "ilerleme raporu" olarak adlandırılacak yeni bir Ortak Bildiri sunmuştur. Bildiri, AB'nin Arktik'e katkılarını kapsamlı bir özet halinde sunmuş olup; bu katkılar arasında araştırmaları finanse etmek, iklim değişikliğiyle mücadele, yerli grupları desteklemek, sürdürülebilir kalkınmaya, deniz taşımacılığına ve deniz güvenliğine yatırım yapmak bulunmaktaydı. Politikanın amaçlarına gelince, AB'nin bölgeye yönelik hedefleri 2008 politikasına kıyasla değişmeden kalmıştır. Bu hedefler arasında Arktik'teki çevresel ve iklim değişikliği zorluklarını ele almak; sağlam çevresel etki değerlendirmesi ve kaynakların sürdürülebilir kullanımı temelinde ekonomik kalkınma sağlamak ve Arktik devletleri ve yerli halklarla yapıcı katılım ve diyalogu sürdürmek yer almaktadır (Avrupa Komisyonu ve Yüksek Temsilci, 2012).

2014 kararı, Arktik'teki çeşitli ekonomik fırsatlara, özellikle Avrupa işletmeleri için ilgili fırsatlara odaklanmaktadır. Avrupa Parlamentosu, Avrupa Komisyonu ve üye ülkelerden, özellikle Çin ve Güney Kore gibi Asya ülkelerinin artan faaliyetleri göz önünde bulundurularak, Avrupa işletmeleri ve bilim camiasının yüksek Avrupa çevresel ve sosyo-ekonomik standartları ile dengeli ve sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunmasını sağlamalarını talep etmiştir (Avrupa Parlamentosu, 2014).

Avrupa Komisyonu ve Birliğin Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi tarafından 2016 yılında hazırlanan AB Arktik politikası ise enerji, iklim değişikliği, çevre, doğal kaynaklar gibi küresel konulardaki endişeleri paylaşmakta ve Kuzey Doğu Geçidi'nin (NEP) açılmasının deniz güvenliğine tehdit oluşturduğunu kabul etmekte ancak güvenliğe dair anlamda ele almamaktadır. Bu bağlamda, AB, Arktik'in büyük bölgesel ve küresel aktörler arasında aktif iş birliği alanı olduğunu belirtmekte ve dış ve güvenlik politikası açısından bölgenin stratejik önemini vurgulamaktadır. AB, Arktik'i etkileyen birçok konunun bölgesel veya çok taraflı iş birliği yoluyla daha etkili bir şekilde ele alınabileceğini düşünmektedir. "Arktik için Bütünleşik bir AB Politikası Üzerine" Avrupa Parlamentosu kararı, Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası'nı hatırlatmakta ancak güvenlik zorluklarını geniş anlamda (yani sivil, gıda, enerji, çevre ve insan güvenliği) ele almaktadır (Marsili, 2022).

AB Arktik'e yönelik olarak en son 2021 yılında "Daha Güçlü bir AB Katılımı için Barışçıl, Sürdürülebilir ve Refah Arz eden Arktik" başlığı altında yeni Arktik politikasını tanıtmıştır. 2021 yılındaki politikası daha çok jeopolitik bir anlatıma sahiptir. Tebliğ ile Arktik'te daha fazla rol oynamak isteyen AB, bölgeye ilişkin yaklaşımını iklim krizi eksenine yerleştirmektedir. Tebliğin oluşturulma nedeni ise daha çok Arktik'teki aktörler arası artan rekabet, gerilim, iklim değişikliğinin sınır aşan yapısı ve tüm bunların AB'nin çıkarlarına zarar verebileceği endişesidir. Tebliğ'de, AB'nin Arktik'e yönelik yaklaşımında bilim, bölgesel yatırım ve kalkınma konuları yer almaktadır. Bölgede meydana gelebilecek güvenlik sorunları

öngörülmeyle çalışılarak Arktik'in güvenlik ve istikrarı için eylemlerden bahsedilmektedir (Yeniyıldız, 2021). 2021'de politika belgesi yayımlandığında, Rusya tarafından temsil edilen jeopolitik tehdit şu anki kadar acil ve doğrudan değildir. Bu nedenle, tüm politika, güvenlik sorunlarından bahsetse de daha çok AB'nin Arktik politikasını Avrupa Yeşil Mutabakatı içinde konumlandırmak üzerine yapılandırılmıştır (Debanck, 2023).

AB Arktik politikasının benimsenmesine yönelik yasama süreci, hem AB düzeyindeki kurumlar arasındaki karmaşık "kurumsal yapı ve güç ilişkileri" hem de AB düzeyi ile üye devletler arasındaki ilişkiler ve üye ülkelerin çıkarlarını uyumlaştırmadaki zorluklar nedeniyle dışarıdan bakan gözlemciler için sık sık belirsiz görünmektedir. Ayrıca, AB Arktik ülkeleri yeni ortaya çıkan Avrupa politikası kapsamındaki politikaların koordinasyonu ve desteklenmesine rağmen, bölgedeki kendi bağımsız veya özerk rollerinden vazgeçme konusunda hâlâ huzursuz hissetmektedir (Perez ve Yaneva, 2016). Ukrayna Savaşı ile beraber güvenliklerini pekiştirmek adına birlik olma duygusunun ve ortak karar alma sürecinin daha ön plana çıktığı gözükmektedir. Bu ortak hareket etme kararının ve güvenlik konusunun önümüzdeki yıllardaki AB Arktik politika belgelerinde ve stratejilerinde daha ön planda olması beklenmektedir. Özellikle savaşın devam etme süreci göz önüne alındığında, AB'nin Arktik politikasını daha güvenlik odaklı bakış açısıyla değerlendirmesi önem taşımaktadır.

4. Ukrayna Savaşı'nın Avrupa Birliği'nin Arktik Politikalarına Etkileri

Rusya'nın 24 Şubat 2022'de Ukrayna'yı işgalinin ardından, AB tüm ilgisini Ukrayna'ya sağlanabilecek desteğe, Rusya'ya yönelik yaptırımlara ve bu savaşın Birlik'i ekonomik, gıda, enerji ve güvenlik açısından nasıl etkileyebileceği konularına yöneltmiştir. İklim değişikliği ve çevre, Çin tehdidi gibi konular yine AB'nin politikalarında yer bulsalar da Ukrayna Savaşı ve Rusya ile mücadele AB bürokrasisini etkilemeyi başarmıştır. Hatta AB, savaşın başından itibaren bugüne kadar başka hiçbir dış politika örneğinde görülmediği ölçüde bir kararlılıkla tüm imkânlarını Ukrayna için kullanmıştır (Açıkmeşe, 2023).

Ukrayna Savaşı ile beraber AB'nin aldığı kararlardan direkt etkilenen bölge Arktik olmuştur. Savaşın patlak vermesi, AB'nin dış politikalarını ve güvenlik stratejilerini derinden etkilerken, Arktik bölgesindeki politikalar da bu değişimlerden nasibini almıştır. AB'nin 2008 yılındaki ilk Arktik politikasından itibaren bölgede varlığını meşrulaştırma çabaları savaş ile beraber daha görünür hale gelmeye başlamıştır. Öncelikle, Rusya'nın işgali ile başlayan süreç ilk olarak AK, BEAC, Baltık Denizi Devletleri Konseyi (CBSS) ve Kuzey Kutbu Konseyi (CBSS) gibi bölgesel forumlar çerçevesinde Rusya ile yürütülen faaliyetler nedeniyle iş birliğini olumsuz yönde etkilemiştir. Diğer bir iş birliği yapısı olarak KB'nin de önemli ölçüde görev ve sorumlulukları sınırlandırılmıştır. Bu gelişmeler, bölgede aktör olarak yer almayı hedefleyen AB için büyük bir endişe kaynağıdır (Leclerc, 2024).

AB, ardışık Komisyon tebliğleri ve Konsey kararları ile belirlenen Arktik politikası doğrultusunda, Arktik ile ilgili konularda aktif olarak yer almaktadır. AB Arktik politikalarında sıklıkla vurgulanan çevre ve iklim değişikliği, araştırma ve güvenlik alanları savaş ile beraber farklı boyut kazanmıştır. Savaşın bu alanlar üzerinde yarattığı negatif etki AB'nin bölgedeki çıkarlarına dokunmaktadır. Savaşın yarattığı jeopolitik belirsizlikler ve Rusya'nın askeri agresifliği, Arktik'teki stratejik önemi ve enerji kaynaklarını kontrol etme yarışını daha da yoğunlaştırmıştır. AB, bu bağlamda Arktik bölgesindeki güvenlik ve ekonomik çıkarlarını koruma gerekliliği ile karşı karşıya kalmış; bu durum, hem enerji güvenliği hem de bölgesel istikrar açısından yeni stratejiler geliştirilmesini zorunlu kılmıştır.

AB'nin Arktik'teki varlığı, özellikle Ukrayna Savaşı'nın tırmanmasından bu yana güvenlik ve savunma açısından belirleyici bir önem kazanmıştır. Ancak sadece jeopolitik rekabete dayalı güvenlik konusu değil, iklim değişikliği ve doğal kaynaklara dayalı ekonomik sorunlar da AB'nin Arktik politikalarında yön değişikliğinin gerekliliğini göstermiştir. Böylece, Arktik AB'nin jeopolitik uyanışının da ana test alanlarından biri haline gelmiştir. Ukrayna Savaşı'nın AB Arktik politikaları üzerindeki etkileri, bölgesel güvenlik dinamiklerini yeniden şekillendirirken, stratejik çıkarlar ve hedeflere dayalı ekonomi, iklim değişikliği ve çevre, enerji ve güvenlik gibi kritik unsurları da ön plana çıkarmıştır. Dolayısıyla, Ukrayna

Savaşı, AB'nin Arktik politikalarında köklü değişikliklere yol açarak, bölgesel güç dengelerini ve uluslararası işbirliklerini yeniden şekillendirmeye başlamıştır.

4.1. Ekonomi

Ukrayna'daki savaş, Batı'nın Rusya'ya yönelik benzeri görülmemiş ekonomik zorlayıcı önlemler kullanmasına yol açmıştır. Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesiyle başlayan savaş sonrasında AB tarafından Rusya'ya uygulanmak üzere çeşitli yaptırım paketleri kabul edilmiştir. Bu yaptırımlarla çoğunlukla Rusya'nın Ukrayna işgalini destekleyen yüksek profilli kişi ve kuruluşlar hedeflenmiştir. Rusya Merkez Bankası rezervleri dondurulmuştur ve geniş kapsamlı bir ticaret ve yatırım boykotu uygulanmıştır (Polyakova vd., 2022). Avrupa Konseyi tarafından 2022 yılında kabul edilen 8 paketlik yaptırımlar, başta Rusya'nın en büyük iki bankası olan Sberbank ve VTB Bank olmak üzere, dünyanın dört bir yanındaki bu bankaların iştiraklerini hedef almıştır. Bu bankalar, büyük ölçüde Novatek ve Vostok Oil projelerini finanse etmektedir (Lasserre ve Baudu, 2023). Rusların Avrupa sermayesine ve finans piyasalarına erişimini engelleyen önlemlerin yanı sıra ithalat, ihracat ve yatırımlar üzerinde çok sayıda ekonomik ve mali kısıtlama söz konusu olmuştur (Erdem, 2022, s. 408).

AB uyguladığı bu kısıtlamalar ile aslında Rusya'ya karşı ekonomi silahını kullanmış olmuştur. Bu silah ile Rusya'nın ekonomisine zarar vererek, savaşın finans kaynağını engellemeyi hedeflemiştir. Bu ekonomik silah nedir sorusuna örnek vermek gerekirse, Putin dâhil olmak üzere Rus yöneticilerin ve oligarkların AB'deki mal varlıklarına el konulmasıdır. Rusya'ya ait bankaların swift sistemi üzerinden yapılan uluslararası para transferleri de engellenmiştir. Ayrıca, Rusya ve Avrupa arasında yapılan ürün ve hizmet ticareti de sınırlandırılmıştır. Ancak, Rus halkının etkilenmemesi amacıyla sağlık, gıda ve tarım alanları bu sınırlandırmaya dâhil edilmemiştir. (Açıkmeşe, 2023).

Tüm bu ekonomik yaptırımların Arktik üzerindeki en büyük etkisi Rusya'nın diğer aktörlere yönelmesi ile olmuştur. Bu aktörlerden en önemlisi Çin'dir. Rusya'nın Arktik'te Çin ile iş birliğini yoğunlaştırması beklenmektedir. Rusya'nın izole durumu, özellikle Çin için yeni kârlı fırsatlar sunmakta ve yatırımlar yoluyla Arktik'te nüfuz kazanma şansı vermektedir (Winkel, 2023). Kendini "Arktik'e yakın devlet" olarak adlandıran Çin'in artan katılımı, AB üye ülkelerini ekonomik açıdan ciddi şekilde etkilemektedir. Ukrayna'daki savaş, Arktik malların ticareti için devlet onaylı kanalları yeniden yapılandırmıştır. Asya pazarları, yakın zamanda uygulanan yaptırımlardan önce birçoğu Avrupa'ya ihraç edilecek olan Rusya'nın Arktik'ten gelen malları için başlıca varış noktaları haline gelmeye başlamıştır. Asya'ya ticareti yapıldıktan sonra bu eşyaların bir kısmı AB'ye ulaşmaktadır. Belirtmek gerekir ki AB, Rusya'dan ham petrol, kömür, çelik, demir, altın, deniz ürünleri ve likör ithalatını resmen yasaklamış olsa da bu ürünler aracı ülkeler vasıtasıyla kıtaya ulaşmaktadır (Bennett, 2024, s. 21). Bu durum Arktik'e yönelik ekonomi politikalarının da gözden geçirilmesi ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır.

Rusya'nın Ukrayna'yı işgali sonrası AB, Arktik ekonomi politikaları kapsamında tedarik zincirlerini çeşitlendirme yoluna gitmiştir. Arktik bölgesi, çeşitli ülkeler ve paydaşlar arasında stratejik ve ekonomik işbirlikleri açısından büyük önem taşımaktadır. AB, bu bağlamda, Arktik ülkeleri ve bölgesel aktörlerle daha yakın işbirlikleri kurma stratejisini benimsemiştir. Savaş, AB'nin Rusya'nın ekonomik etkisinden kurtulma ve bölgedeki ekonomik fırsatları artırma arayışını hızlandırmıştır. Bu süreçte, Arktik'teki doğal kaynaklar ve altyapı projelerine yapılan yatırımlar artırılmış ve bölgesel ekonomik işbirlikleri güçlendirilmiştir. Ayrıca, AB, Arktik'teki ticaret yollarının ve lojistik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik stratejiler benimsemiş, böylece bölgesel ekonomik büyümeyi desteklemeyi ve Rusya'nın ekonomik etkisini azaltmayı hedeflemiştir (Leclerc, 2024).

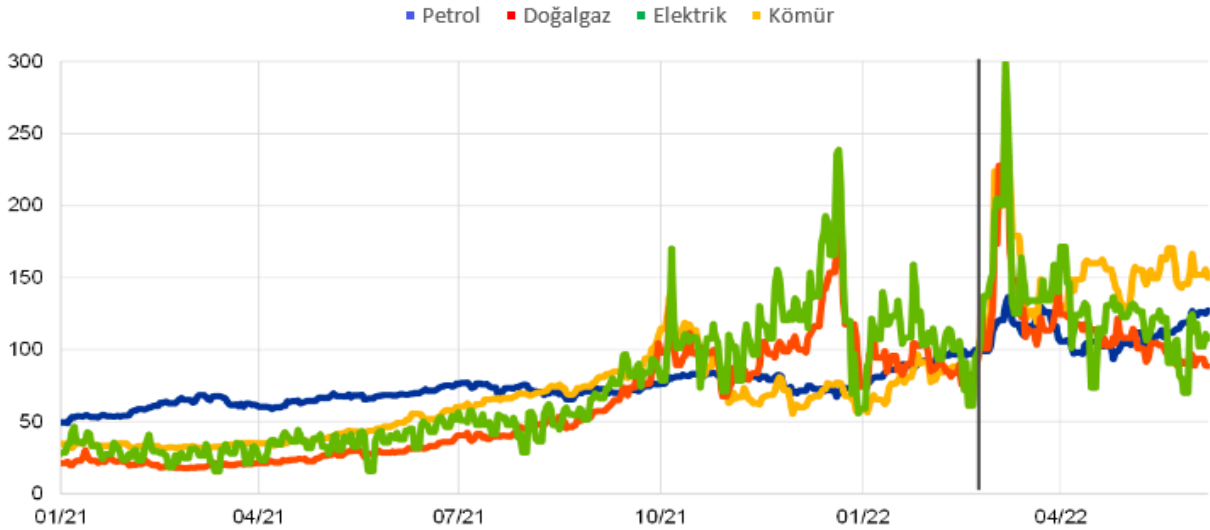
2008'den bu yana AB'nin Arktik'e yönelik eylemleri ekonomik gelişim alanlarında somut sonuçlar doğurmuştur. 2016 ve 2021 yılındaki AB Arktik politika belgelerinde, bölgedeki iklim değişikliği ve ekonomik gelişmeler göz önüne alınarak sürdürülebilir kalkınma hedeflenmiştir. 2016 yılındaki politika belgesinde AB, sürdürülebilir turizmin, eko-turizm de dâhil olmak üzere ve yenilenebilir enerji sektörlerinin daha da geliştirilmesi amacıyla yenilikçi ekonomik faaliyetleri desteklediğini vurgulamıştır. 2016 yılında AB'nin yayınladığı Arktik politikası, hammaddeye erişimi önemli bir unsur olarak kabul

etmektedir (Konsey, 2016). Yine 2021 yılındaki Arktik politikasında, Birlik kendini bölgede büyük bir ekonomik oyuncu olarak, bölgenin çevresel etkisi ve buradan gelen kaynaklar ve ürünlere olan talebi aracılığıyla Arktik'te önemli etkisi olduğunu da ifade etmektedir (Avrupa Komisyonu ve Yüksek Temsilci, 2021).

Ukrayna savaşı, AB'nin Arktik'teki ekonomi politikalarını önemli ölçüde etkilemiştir. Savaşın getirdiği belirsizlikler ve güvenlik riskleri, AB'nin Arktik bölgedeki stratejik önceliklerini yeniden gözden geçirmesine neden olmuştur. Özellikle enerji güvenliği ve kaynakların sürdürülebilir yönetimi konularında daha sıkı düzenlemeler ve stratejik planlamalar yapılmaktadır. AB, Rusya'nın Arktik'teki faaliyetlerine karşı daha dikkatli bir yaklaşım sergilemekte ve bölgedeki enerji ve hammadde tedarik zincirlerini çeşitlendirmeye yönelik adımlar atmaktadır. Ayrıca, Ukrayna savaşı, AB'nin Arktik'e yönelik tüm politika belgelerinde vurguladığı çevresel koruma ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine olan bağlılığını artırmıştır. Savaşın yol açtığı küresel ekonomik dalgalanmalar, AB'yi yerel ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmeye teşvik etmiştir. Bu bağlamda, AB'nin çevre dostu ekonomik faaliyetler ve ekoturizm gibi sürdürülebilir sektörel yatırımlara daha fazla odaklandığı gözlemlenmektedir. Bu stratejiler, Arktik bölgesindeki çevresel hassasiyetleri korurken, aynı zamanda bölgesel ekonomik gelişimin desteklenmesini amaçlamaktadır (Leclerc, 2024).

4.2. Enerji

Ukrayna ile Rusya arasındaki savaşa AB açısından bakıldığında AB'nin doğu sınırlarındaki jeopolitik istikrarsızlık net bir şekilde belirgin olmuştur. Savaş ile beraber Ukrayna'nın Birlik ile olan ilişkisini güçlendirme ve AB tarafından Ukrayna'ya aday ülke statüsünün verilmesi Rusya tarafından sert şekilde karşılanmıştır. Bu süreç, aslında AB'de enerji krizinin başlangıcı olmuştur. Böylece, enerji fiyatlarında ciddi bir artış küresel enerji piyasalarında sert dalgalanmalar olmuştur (Cui vd., 2023)

Grafik 1. Ukrayna Savaşı Öncesi ve Sonrası Enerji Fiyatları

Kaynak: Avrupa Merkez Bankası (2022)

Rusya, 2022'de Ukrayna'yı işgal ettiğinde, AB büyük ölçüde Rusya'ya gaz konusunda bağımlıydı. Genel olarak, Rusya, AB'nin gaz ithalatının yüzde 40'ından fazlasını sağlamaktaydı. AB'nin resmi istatistik ofisi Eurostat'a göre 2021'de Macaristan'ın gazının yüzde 95'ini, İspanya'nın ise yüzde 10'undan azını tedarik ediyordu. Ancak, AB'de Rus gazının en büyük net ithalatçısı, 2021'de 55 milyar metreküp ile Almanya idi ve bu, ülkenin gaz ithalatının yüzde 65'inden fazlasını oluşturuyordu. Şubat işgalinden önce, Rus gazının AB'ye ihracatının, yeni bir boru hattının (Nord Stream 2) tamamlanmak üzere olması nedeniyle artması bekleniyordu. Rus gazına aşırı bağımlılığın jeopolitik risklerine yönelik uyarılar, blok içinde uzun yıllardır büyük ölçüde göz ardı edilmekteydi (Simeonova, 2023).

Savaş ile beraber enerji alanında da yaptırımlar başlamıştır. AB, Rus enerji ürünlerine yönelik kısıtlayıcı önlemler almaya karar verilmiştir. Bu kapsamda, kömür (10 Ağustos 2022), petrol (5 Aralık 2022) ve rafine ürünler (5 Şubat 2023) üzerine ambargo kararı alınmıştır. AB, G7 ve Avustralya tarafından 3 Aralık 2022 tarihinde ham petrol için varil başına 60 dolar ve 5 Şubat 2023'ten itibaren rafine ürünler için varil başına 45 dolar tavan fiyat belirlenmiştir (Lasserre ve Baudu, 2023). Ayrıca, AB tarafından Rusya'dan deniz yoluyla ithal edilen ham petrol yasaklanmış olup, Rus petrolün yaklaşık %90 gibi büyük bir oranın Avrupa'ya girişi engellenmiştir (Açıkmeşe, 2023). 24 Haziran 2024 tarihinde AB, Rusya'nın Ukrayna'yı işgaline karşı yeni bir dizi yaptırım üzerinde anlaşmaya vararak 14. yaptırım paketini yürürlüğe koymuştur. Yaptırımlar, Arktik de dâhil olmak üzere Rus ekonomisini enerji, finans ve ticaret sektörlerinde kısıtlamayı hedef almaktadır. Son yaptırımlar, ilk kez Rus sıvılaştırılmış doğal gazının (LNG) AB'ye ihracatının yasaklanmasını kapsamaktadır. Yaptırım uygulanan 116 kişi ve kuruluş arasında Arctic LNG 2 ve Murmansk LNG adlı sıvılaştırılmış doğalgaz tesisleri de yer almaktadır. AB, bu LNG'lerin inşasının tamamlanması için yeni yatırımları, ayrıca "mal, teknoloji ve hizmetlerin sağlanmasını" yasaklama kararı almıştır (Vereykina, 2024)

AB'nin fosil yakıtlara olan bağımlılığı ve bu yakıtların ithalatında Rusya'nın rolü düşünüldüğünde, karşılıklı olarak gerçekleştirilen enerji yaptırımları, AB'nin enerji güvenliğini doğrudan olumsuz şekilde etkilemiştir. Küresel petrol ve doğal gaz fiyatlarının ciddi artışı, Rusya'nın AB'ye sağladığı doğal gazı kesmesi gibi nedenler AB'yi orta ve uzun vadeli enerji politikalarında ciddi değişikliklere yönlendirmiştir. Böylece Birlik güneş ve rüzgâr enerjisi gibi yenilenebilir ve temiz enerji kaynaklarına yönelik yatırımları hızlandırmıştır. Enerji verimliliği açısından üst seviyede hedefler belirlenerek, Rusya'ya olan enerji bağımlılığından bir an önce kurtulmak amaçlanmıştır. Bu yönleri ile savaş, AB'nin enerji güvenliği ve politikaları açısından bir dönüm noktası özelliği taşımaktadır (Erdem, 2022, s. 398).

Enerji fiyatlarındaki artış, AB ülkelerinde kışın sert geçmesine neden olmuş, 2022 yılındaki temel tartışma alanları enerji konusunda Rusya'ya olan bağımlılığın nasıl azaltılacağı sorusu etrafında şekillenmiştir. Rusya'nın ön görülmeyen tutumları ve özellikle Kuzey Akım'daki gaz akışının zaman zaman azaltması ya da kesilmesi ile AB'ye boru hatlarıyla taşınan doğal gaz arzında ciddi bir düşüş yaratmıştır. Bu oran ile ilgili olarak, Avrupa Komisyonu bir rapor yayınlamıştır. Rapora göre, 2021 yılında Rusya boru hatları üzerinde AB'nin doğal gaz ihtiyacının %41'ini karşılarken, bu oran Eylül 2022'de %9'a kadar düşmüştür (Avrupa Komisyonu, 2022)

Enerji kaynakları bakımından Rusya'ya olan bağımlılığın azaltılması hatta ortadan kaldırılması için AB'nin ortak enerji politikalarında bu konuya özellikle yönelmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi önem arz etmektedir (Erdem, 2022, s. 412). AB, Rusya'ya olan enerji bağımlılığını azaltmak için alternatif enerji kaynaklarına yönelmeye başlamıştır. Bu, Arktik bölgesindeki yenilenebilir enerji projelerine ve LNG (sıvılaştırılmış doğal gaz) gibi diğer enerji kaynaklarına olan ilgiyi artırmıştır.

AB, %32'lik oranda gaz ithalatına denk gelecek şekilde Norveç ve ABD kaynaklı ek LNG tedarik etmiştir. Norveç, Avrupa'ya enerji, gaz ve petrol sağlayıcısı olarak büyük öneme sahiptir. Kriz, Norveç enerjisinin Avrupa'da olan önemini artırmıştır. AB, Rusya'nın petrol ve gazından hızla çıkarak "Re-Power EU" adlı bir girişim başlatmıştır. Bu durum, Arktik'teki enerji çıkarma faaliyetlerinin daha fazla arzulanan ve bu kaynakların kullanımına daha fazla ilgi gösterilen bir alan haline gelmesinin önünü açmıştır (Wilson Center, 2022).

Arktik, petrol ve doğal gaz rezervleri bakımından zengindir. AB, Rusya'dan bağımsız enerji kaynakları ararken, bu rezervler potansiyel bir alternatif sunmaktadır. Arktik'teki yenilenebilir enerji potansiyeli de yine gündeme çıkan bir konu olmuştur. Rüzgâr ve dalga enerjisi gibi yenilenebilir enerji kaynakları Arktik'te giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Öncelikle, AB, yenilenebilir enerji kaynaklarına yapılan yatırımları artırmıştır. 2023 ve 2024 yıllarında, offshore rüzgâr çiftlikleri ve enerji depolama projelerinde ilerlemeler kaydedilmiştir. Arktik'teki rüzgâr, güneş ve hidroelektrik gibi temiz enerji projeleri, fosil yakıtlara olan bağımlılığı azaltma hedefi doğrultusunda desteklenmektedir. Bu projeler, bölgenin doğal dengesini korurken enerji güvenliğini sağlamaya yardımcı olmaktadır. AB, bu tür projelere yatırım yaparak

enerji çeşitliliğini artırma hedefindedir (European Court of Auditors, 2024). Enerji açısından Arktik'in bir diğer önemi ise ticaret yolları açısından sahip olduğu stratejik bir konumdadır. Yeni deniz yollarının açılması, AB'nin enerji taşımacılığında daha fazla seçenek sunmaktadır.

AB, enerji politikalarında sürdürülebilirlik ve çevresel koruma önceliklerini artırmış olup, 2008 yılındaki ilk Arktik politikasından 2021 yılındaki son güncel Arktik politikasına kadar iki alandaki desteğini vurgulamaktadır. Arktik'teki iklim değişikliği etkileri, enerji politikalarının şekillenmesinde daha fazla dikkate alınmaktadır. Yenilenebilir enerji teknolojilerine ve altyapısına yapılan yatırımlar artmıştır. AB, enerji çeşitliliğini artırmak için Arktik'te yeni teknolojiler geliştirmeye odaklanmıştır. Birlik, enerji politikalarında sürdürülebilirlik ve çevresel korumayı öncelikli hale getirerek Arktik'teki iklim değişikliği etkilerini daha fazla dikkate almaktadır. Bu yaklaşım, bölgedeki çevresel hassasiyetleri göz önünde bulundurarak enerji stratejilerini yeniden şekillendirmektedir. Çevresel koruma alanında, AB, Arktik'teki biyoçeşitliliği ve ekosistemleri korumaya yönelik uluslararası anlaşmalara daha fazla katkıda bulunmaktadır. Bu çabalar, bölgenin ekosisteminin bozulmasını engellemeye ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmeye yöneliktir. Karbon emisyonlarının azaltılması, AB'nin enerji politikalarının merkezinde yer almaktadır. Arktik'te daha temiz ve yenilikçi enerji teknolojilerinin kullanımı, sera gazı emisyonlarının düşürülmesine katkı sağlamaktadır. Böylece, küresel iklim hedeflerine ulaşılmasına destek verilmektedir. Ayrıca, AB, iklim değişikliğinin Arktik üzerindeki etkilerini daha iyi anlamak ve bu etkilerle başa çıkmak için bilimsel araştırma projelerine yatırım yapmaktadır. Bu projeler, politika yapımcıların daha bilinçli ve etkili stratejiler geliştirmesine olanak tanımaktadır (Avrupa Komisyonu ve Yüksek Temsilci, 2021).

Ukrayna Savaşı'ndan sonra AB, Arktik'teki temiz enerji projelerine daha fazla odaklanmıştır. Sonuç olarak, Arktik'teki iklim değişikliği etkilerini enerji politikalarının merkezine alarak, sürdürülebilirlik ve çevresel korumayı öncelikli hale getirmiştir. Bu yaklaşım, uzun vadede hem çevresel hem de ekonomik açıdan faydalar sağlamayı amaçlamaktadır (Leclerc, 2024).

4.3. Araştırma ve bilim

Bir jeopolitik güç olarak AB, Arktik'teki stratejik ve günlük çıkarlarını politika belgelerinde vurgulamaktadır. AB'nin bölgeye yönelik politikalarının odak noktası, Arktik'te çok taraflı barışçıl iş birliğini desteklemek, iklim değişikliğinin etkilerini yavaşlatmak ve Arktik topluluklarının, özellikle de yerli halkların yararına olacak şekilde Arktik'in sürdürülebilir kalkınmasını desteklemektir (Avrupa Komisyonu, 2008). AB'nin Arktik politikasının uygulanmasının, Avrupa Yeşil Mutabakatı tarafından tanımlanan hedeflere ulaşılmasına ve jeopolitik çıkarlarının karşılanmasına katkıda bulunması beklenmektedir.

Bilimsel iş birliği, yıllardır Arktik özelinde dikkat çekici bir istisnadır. Ancak Rusya'nın Şubat 2022'de Ukrayna'yı işgal etmesinden bu yana, Arktik ve Rusya arasındaki bilimsel ve araştırma iş birliği yollarının çoğu kısıtlanmıştır. Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesinden ve dünya liderlerinin Rusya'ya ekonomik yaptırımlar uygulamasından sadece birkaç gün sonra, Avrupa Komisyonu Rusya Federasyonu'nun dâhil olduğu bilim işbirliklerine yönelik tüm fonları durdurmuştur. Özellikle, Rus bilim insanları ve araştırmacıları, Batılı ortaklarıyla olan neredeyse tüm Arktik bilimsel işbirliklerinden dışlanmıştır. Bu dışlanma, Barents Avrupa-Arktik Konseyi ve Baltık Denizi Devletleri Konseyi çerçevesinde Rusya'yı içeren faaliyetlerin askıya alınmasıyla gerçekleşmiştir ve bunun ardından Rusya, bu iki iş birliği organizasyon yapısından çekilmiştir (Leclerc, 2024).

Arktik ülkelerinin her biri, Rusya ile bilimsel iş birliği alanındaki kısıtlamaları içeren yaptırım rejimleri uygulamıştır. Örneğin, Danimarka, İsveç ve Finlandiya, Rusya'ya karşı AB yaptırımlarını uygulayarak, Rusya ile tüm bilimsel iş birliğini askıya almış ve Rusya'nın içerisinde bulunduğu faaliyetlerden araştırma fonlarını çekmişlerdir (Witze, 2022; Leclerc, 2024).

Savaş nedeniyle Rusya ile önemli başka bir iş birliği yapısı da askıya alınmıştır. 3 Mart 2022'de, Rusya hariç tüm AK üyeleri, Rusya'nın işgaline tepki olarak Konsey'in çalışmalarını askıya almaya karar vermiştir. Ve Mart ayında, Norveç'in Tromsø kentinde bulunan ve Arktik ulusları ile yerli halklar

arasındaki iş birliğini yöneten hükümetler arası bir organ olan olarak AK çalışmalarını duraklatmıştır. Rusya'nın saldırganlığına yanıt olarak, diğer yedi Arktik ülkesi AK'ye katılımlarını geçici olarak askıya alarak Rusya'yı izole etmiştir. Kararı alan yedi Arktik ülkesi, çevre koruma ve sürdürülebilir kalkınma faaliyetlerini Rusya olmadan sürdürmeye karar vermiştir (Winkel, 2023).

Rusya olmadan da çalışmalara devam edilse de hükümetler arası çalışma gruplarının duraklatılması benzeri görülmemiş bir olaydır. Böyle bir olayın gerçekleşmesi, bölgeyi çatışan siyasetin dışında tutma geleneğini bozmuştur (Leclerc, 2024). Ayrıca, bölgede araştırma ve bilim alanında Rusya'nın rolü göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir. Karar, Arktik ortamındaki radyoaktivitenin değerlendirilmesi gibi AK bünyesinde yürütülen uluslararası araştırmaların da durdurulmasına neden olmuştur. Gerçekten de AK'nin durdurulması Arktik güvenliği, yönetimi ve iklim araştırmalarını doğrudan etkilemektedir. Bu etkiler iklim değişikliği, biyolojik çeşitlilik, petrol sızıntıları, kaynak kullanımı ve balıkçılıkla ilgili bölgesel projelerde açık şekilde ortaya çıkmaktadır (Ciolan, 2022). AK himayesinde son yıllarda müzakere edilen, Arktik'te Havacılık ve Denizcilik Arama ve Kurtarma İşbirliği Anlaşması gibi antlaşmalar yürürlükte kalmaya devam etmektedir (Winkel, 2023).

Özellikle Avrupa'daki birçok Arktik araştırmacı, finansman kuruluşları veya kurumlarının getirdiği kısıtlamalar nedeniyle Rusya'daki bilim insanlarıyla iş birliğini askıya almak zorunda kalmıştır. (Schreurs, 2023). Rus bilim adamlarının en büyük Arktik iklim katkılarında bazıları, donmuş toprak (permafrost) çalışmalarıyla gelmektedir. Permafrost, Rusya'nın %60'ından fazlasını kaplamakta; sıcaklıklar yükseldikçe, hızla erimekte ve metan gibi daha fazla ısı hapsedici gazı havaya salmakta, bu da küresel ısınmayı daha da kötüleştirmektedir. Donmuş toprak verileri, Ukrayna'nın işgalinden önce birçok ülke arasında zaten parçalanmış durumdayken savaş ile beraber durum daha da kötüleşmiştir. (Witze, 2022). Donmuş toprakların çözülmesi ve ren geyik çobanlarının değişen manzaralarını izleme gibi birçok saha deneyi, Rus Arktikleri yerine Kuzey Amerika veya Avrupa Arktikleri'nde çalışma noktalarına kaymıştır (Schreurs, 2023).

AB, Rus enstitüleriyle iş birliği konusunda da katı kısıtlamalar uygulamıştır. Bu, AB tarafından finanse edilen bazı araştırma girişimlerinin artık Rus verilerini içermediği göstermektedir. Bu durum, iklim ve çevre izleme sistemlerinde büyük bir boşluk oluşturmaktadır. Bilim insanlarının uyarısına göre, INTERACT Arktik izleme ağı bunun önemli bir örneğidir. Bir AB girişimi olan INTERACT (Arktik'te Karasal Araştırma ve İzleme için Uluslararası Ağ), dünyanın en büyük pan-Arktik izleme ağlarından biridir ve birçok ülkede çeşitli çevresel değişkenler hakkında bilgi toplayan onlarca istasyona sahiptir. Rusya'daki yirmi bir INTERACT istasyonu şu anda durdurulmuş durumda olup, bu da ağın toplam araştırma üslerinin yaklaşık beşte birine denk gelmektedir. Yakın zamanda Nature Climate Change adlı bilimsel dergide yayımlanan bir makalede, araştırmacılar bu duraklamanın INTERACT'in veri ürünleri üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Araştırmada, ağ ile farklı yorumlar yapılarak; Arktik boyunca istasyonların daha derin kar örtüsü, daha az bitki örtüsü ve daha az toprak karbonu olan daha ıslak ve daha sıcak alanlarda bulunma olasılığının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ancak Rusya'daki istasyonların dışlanması, veri setlerinin güvenilirliği konusunda soru işaretlerine neden olmaktadır (Harvey, 2024).

Rusya, Arktik bölgesinin neredeyse yarısını kapsayarak, en büyük Arktik ulusu olup en uzun kutup sahiline ve Arktik Okyanusu'nun büyük alanları üzerinde kontrole sahiptir. Dolayısıyla, Rusya topraklarında araştırma yapma erişimi, kutup çevresi perspektifi elde etmek için gereklidir. Başka bir deyişle, Rus bilim insanlarıyla iş birliği ve Rusya topraklarına erişim olmadan, Arktik araştırma verileri eksik kalacaktır. Bu, Horizon 2020 tarafından finanse edilen bir Arktik araştırma istasyonları ağı olan INTERACT gibi birçok büyük bilimsel proje ve konsorsiyumun, sınırlamaktadır. Kurumlar arasında veri akışı bu sürede zarar görmektedir ve bu nedenle bilimsel iş birliğinin durması gibi sorunlar, onlarca yıldır inşa edilen bilgi altyapılarını çözülme riskiyle karşı karşıya bırakmaktadır. Arktik'teki kısıtlanmış iş birliği, yalnızca veri toplama, veri işleme ve veri paylaşımını aksatmakla kalmamakta, aynı zamanda karşılıklı geri bildirim, bilimsel diyalog ve Rus meslektaşlarının dâhil olduğu yayın ve yayılma süreçlerine de yük getirmektedir (Leclerc, 2024).

Hala devam eden araştırma ve bilim alanındaki engeller, Çin'in bu alanda ön plana çıkmasına ve Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinin ardından en büyük bilimsel iş birliği ortağı haline gelmesine olanak sağlamıştır. Bu durum büyük ölçüde, savaşın başlamasından bu yana Batı ile olan bağların dramatik bir şekilde azalmasından kaynaklanmaktadır. Çin ile olan bağlar, Rusya'ya en azından örtülü bir destek sunduğu için, iş birliğindeki artış mutlak olmaktan ziyade göreceli olarak değerlendirilebilir (Matthews, 2024).

2024 yılında, Rusya ile AB arasındaki bilimsel iş birliği konusunda belirgin bir iyileşme veya yeni olumlu adımlar atıldığına dair bir gelişme olduğunu somut olarak kanıtlamak zordur. Aksine, Ukrayna Savaşı'nın etkileri nedeniyle bu alandaki işbirlikleri büyük ölçüde askıya alınmış veya son derece sınırlı bir hale gelmiştir. Bilimsel iş birliği alanında önceden var olan projeler büyük ölçüde durdurulmuş, özellikle Arktik bölgesi ve çevresel izleme gibi alanlarda iş birliği oldukça kısıtlanmıştır. Rusya'nın artan otoriterliği ve Batı ile olan ilişkilerindeki gerilimler, bilimsel işbirliklerinin devamını zorlaştıran en önemli faktörler arasında yer almaktadır.

2024 yılında sınırlı alanlarda devam eden işbirlikleri, uluslararası anlaşmalara dayalı olarak balıkçılık yönetimi ve çevresel izleme gibi teknik alanlarla sınırlı kalmıştır. Bu tür işbirlikleri, her iki tarafın da çıkarına olan ve yasal olarak bağlayıcı anlaşmalar çerçevesinde yürütülmüştür. Ancak, bu işbirlikleri yeni adımlar olarak değil, mevcut anlaşmaların devamı niteliğinde değerlendirmek mümkündür. Örneğin, Orta Arktik Okyanusu Balıkçılık Anlaşması (CAOFA), hem AB hem de Rusya'nın taraf olduğu bir anlaşmadır ve Arktik'teki balıkçılık faaliyetlerinin düzenlenmesini sağlamaktadır. Anlaşma, balık stoklarının korunması ve sürdürülebilir balıkçılık uygulamalarının teşvik edilmesi amacıyla, tarafların iş birliği yapmasını gerektirmektedir. Arktik istisnacılığı fikriyle ilgili beklenmedik bir önem, Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinden bu yana ülkeler AK aracılığıyla birlikte çalışmaya devam etmekte zorluklarla karşılaşmış olsalar da, bu anlaşma ile kısmen Arktik iş birliğini sürdürmüşlerdir. Bugüne kadar CAOFA Balıkçılık Anlaşması tarafları üç taraflar konferansı düzenlemiş ve Arktik Okyanusu'nda araştırma ve incelemeler yapmak üzere iş birliği için iki çalışma grubu oluşturmuştur (Pan ve Huntington, 2024).

Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırgan savaşı, Arktik'teki statükoyu değiştirmiştir. Bu durum, hızla ilerleyen iklim değişikliği ve etkileri göz önüne alındığında, Arktik ülkeleri arasındaki iş birliği için özellikle önemlidir. Rusya'nın izole edilmesi, bölgedeki en büyük topraklara sahip olan aktörün devre dışı kalması anlamına gelmektedir. Bu dışlanmanın anlamı ise iklim ve çevre koruma ve sürdürülebilirlik programlarının artık bu bölgede uygulanabilirliğin zorluğudur. Özellikle, Rusya toprakları, iklim değişikliği ve permafrost erimesini izlemek için önemli bir yer sağlamaktadır. Sonuç olarak, Batılı bilim insanları artık bölge ötesinde önemli etkileri olan veri ve araştırmalara erişememektedir (Winkel, 2023). Bu açıdan, Ukrayna Savaşı'nın etkileri sadece AB ve Rusya arasında bilimsel iş birliğini sınırlamamakta, dünyanın özellikle iklim alanındaki çalışmaları önünde de ciddi bir bariyer oluşturmaktadır.

4.4. Güvenlik ve savunma

Rusya'nın Ukrayna'yı işgali, Arktik üzerinde art arda etkileri olacak şekilde Avrupa güvenliğinin geleceğini belirleyecek bir "dönüm noktasıdır". Rusya, uluslararası kurallara dayalı düzeni tehdit ederek, Avrupa'nın güvenlik mimarisini baltalamaktadır (Ciolan, 2022). Askeri açıdan bakıldığında, Rusya uzun zamandır bölgede askeri bir varlık oluşturmaktadır. 6.000 km'den fazla Arktik kıyı şeridi boyunca askeri tesislerini hem modernize etmekte hem de genişletmektedir. Bu durum, Avrupa Arktik'in kısmında konumlanan ulus devletler için (özellikle de Norveç gibi Rus eylemlerine şiddetle karşı çıkan devletler) oldukça endişe verici bir sorun teşkil etmektedir (Cunningham, 2024).

Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinden sadece birkaç gün önce Avrupa Parlamentosu, 17 Şubat 2022'de Ortak Dış ve Güvenlik Politikası (ODGP) uygulanmasına ilişkin bir karar kabul etmiştir. Bu kararda küresel güvenlik sorunlarının Arktik'te yayılma potansiyeline ilişkin endişeler dile getirilmiştir. Kararda aynı zamanda Arktik'teki ilerici ve önemli Rus askeri yığınağının yanı sıra Çin'in geniş kapsamlı kalkınma ve altyapı girişimlerinin ve bölgedeki emellerinin etkisi konusundaki çekincelerden bahsedilmiştir. Arktik'in bir bütün olarak Avrupa'nın güvenliğinde çok önemli bir rol oynadığı kaydedilmiş ve AB'nin NATO ile iyi

iş birliğinin yanı sıra Arktik'teki güvenlik konularında Birliğin rolüne ilişkin net bir vizyona sahip olması gerekliliğinin altı çizilmiştir (Avrupa Parlamentosu, 2022).

Parlamento, ODGP'nin uygulanmasına ilişkin 18 Ocak 2023 tarihli kararında, AB'nin Arktik politikasının ODGP'ye dâhil edilmesi gerektiğinin altını çizmiştir. Bu karar aynı zamanda Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırgan savaşının yol açtığı yeni güvenlik gerçeklerini dikkate alırken Arktik'in barışçıl bir iş birliği alanı olarak kalması gerektiğini vurgulamakta ve bölgenin artan militarizasyonuna karşı uyarı teşkil etmektedir. Parlamento, 15 Mart 2023'te ise dünyada daha güçlü bir AB kimliğini tekrardan vurgulamıştır (Leclerc, 2024).

28 Şubat 2024 itibarıyla, AB'nin güvenliği ve savunması Arktik bölgesinde öncelik haline gelmektedir. Özellikle kuzey kıyısında ve Rus Arktik bölgesinde, mevcut jeopolitik durum AB'yi stratejik konumlanma, iç öncelikler veya altyapının çift kullanımı alanında önlemler almaya yönlendirmektedir. Örneğin, AB Uydu Merkezi (SatCen) bölgeyi izleyerek coğrafi güvenlik sağlamakta; Galileo arama ve kurtarma güvenlik hizmetleri sunmakta ve Galileo Düzenli Kamu Hizmeti, yetkili kullanıcılarına AB'nin Arktik sularında sınırsız ve kesintisiz seyir erişimi sağlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca, AB'nin Arktik'teki güvenlik ve savunmasının güçlü olması için dikkate alınması gereken üç değişken vardır. Birincisi, Danimarka Krallığı'nın toprakları Grönland ve Faroe Adaları'nı da kapsamaktadır ki bu bölge Arktik diplomasisi açısından odak noktası haline gelmiştir. İkincisi, Finlandiya'nın 4 Nisan 2023'te NATO'ya katılması, Rus etkisinden su alanlarını koruma konusunda bir dönüm noktası olup, serbest ticaret, ticaret yolları ve küresel deniz taşımacılığı açısından Arktik'i etkilemiştir. Üçüncüsü, İsveç'in 26 Şubat 2024'te NATO'ya katılması, bu etki alanını kapatmayı amaçlamıştır (Blanco, 2024).

Bölge ülkelerinden İsveç ve Finlandiya uzun yıllardır tarafsızlık politikası izlemekteydi. Ancak savaş ile beraber her iki ülkenin tarafsızlık politikasını terk etmesi ve NATO'ya üyelik başvurusu yapması Arktik güvenlik ve savunma açısından önem arz eden bir konudur (Erol, 2022, s. 312). Bölgedeki güvenlik durumu özellikle değişim içindedir. Finlandiya ve İsveç'in NATO'ya katılımının tamamlanması, Rusya'nın güvenlik algısını şekillendirmesi ve Moskova'nın, NATO ile olan geniş sınırını güçlendirmek zorunda kalması beklenmektedir. Ayrıca, bu iki ülkenin katılımı, Arktik'te daha fazla NATO tatbikatına ve dolayısıyla Rusya sınırına yakın daha fazla tatbikata yol açarak, her iki tarafta yeniden silahlanma sarmalını pekiştirecektir. Batılı yaptırımlar, Rusya ekonomisini ve tehdit algılarını daha da etkileyebilecek ve bu da Rusya'nın silahlı kuvvetlerini yeniden düzenlemede yeni öncelikler belirlemesine neden olabilecektir. NATO kuvvetlerinin doğu sınırlarına yeniden konuşlandırılması, Rusya'yı batı sınırlarına öncelik vermeye zorlama ihtimali yüksektir. Bununla birlikte, zayıflayan bir Rusya'nın nükleer caydırıcılığını daha da geliştirmesi beklenmektedir. Ek bir bilgi olarak, balistik füze denizaltılarının çoğu Kola Yarımadası'nda, yani Arktik'te ve NATO sınırına yakın bir konumda konuşlanmıştır (Winkel, 2023). Bu durum bile güvenlik açısından oldukça dikkate değerdir.

AB'nin Arktik'teki rolü, coğrafyası ve Birliğin iş bölümü üzerine kuruludur. AB üye ülkeler Danimarka, Finlandiya ve İsveç'in varlığı ve İzlanda ile Norveç'e olan bağlantılar, Avrupa Ekonomik Alanı anlaşmasıyla sağlanmaktadır (Raspotnik ve Osthagen, 2022). Ancak, bu bağlantı hiçbir zaman bu ülkelerin güvenlik endişelerine dayalı olarak Birliğin açık bir jeopolitik Arktik stratejisi belirlemesi açısından kullanılmamıştır. Bu nedenle, AB, İskandinav ülkeleri için en önemli konulardan biri olan Rusya ile güvenlik ilişkilerini nasıl yönetecekleri konusu önemsiz hale gelmiştir. Rus askeri tehdidi ve Kuzey Atlantik ve Baltık Denizi'ndeki sınırlarla ilgili güvenlik endişeleri, İskandinav ülkelerini on yıldan fazla bir süredir meşgul etmektedir. Şimdiye kadar, İskandinav ülkeleri de AB'nin kuzeyde daha güçlü bir güvenlik rolünü teşvik etme konusunda isteksiz kalmışlardır. Ancak 2022'de Ukrayna'nın işgali ile birlikte, bu isteksizlik değişmeye başlamıştır çünkü İskandinav ülkeleri (ve buna bağlı olarak AB) yalnızca Rusya'nın artan askeri varlığıyla değil, aynı zamanda bölgedeki Çin'in artan ilgisi ve buna bağlı olarak ABD'nin büyük güç rekabetiyle de başa çıkmak zorunda kalacaktır. Bölgedeki güvenlik algısı ve Rusya ile dış ilişkiler muhtemelen 2022 yılı öncesi seviyelere ve özellikle 2014 yılı seviyelerine dönülemeyeceğinin sinyallerini vermektedir. Aynı durum, Arktik ve AB'nin kuzeydeki Rusya ile ilişkileri için de geçerlidir (Cunningham, 2024; Ciolan, 2022).

2008'deki ilk Bildirisinden bu yana, AB Arktik politikasında Rusya'ya karşı temkinli davranışa da güvenlik açısından kısmen ihmal etmiştir. Bölge özelinde ilişkiler, barış ve istikrar şeklinde devam etmiştir. Bu durum, AB-Rusya ilişkilerinde “Arktik İstisnası” olarak adlandırılmıştır. Birliğin Arktik konularında tam katılımı jeopolitik bir gereklilikse - 2021 AB Ortak Bildirisi'nde vurgulandığı gibi - şimdi AB'nin Arktik'teki gelecekteki Rusya ile ilişkisi hakkında stratejik düşünme zamanı gelmiştir. Bu bağlamda, AB'nin Rusya'nın Arktik'te AB için bir güvenlik tehdidi olduğu gerçeği konusundaki bölgesel tutumunu köklü bir şekilde değiştirmesi gerekmektedir. Buna dayanarak, AB'nin Arktik güvenlik konularını ve Rusya'nın gerçek politikasını uygun bir şekilde ele almanın bir yolunu bulması önem taşımaktadır. Daha da önemlisi, AB'nin yayınladığı ortak bildirimlerde ve tebliğlerde belirtildiği gibi Arktik'te bir aktör olarak varlığını meşrulaştırması için Arktik bölge için gerçek bir güvenlik sağlayıcısı olması beklenmektedir. AB'nin askeri-endüstriyel tabanını güçlendirmek için, Avrupa Savunma Ajansı ile koordinasyon halinde ilk Avrupa Savunma Sanayii Stratejisi'ni (European Defence Industry Strategy, EDIS) “Yeni Bir Avrupa Savunma Sanayii Stratejisi: Duyarlı ve Dirençli Bir Avrupa Savunma Sanayii Aracılığıyla AB'nin Hazırlıklı Olmasının Sağlanması” başlıklı ortak bildirisini Mart 2024'te sunmuştur. EDIS, Avrupa Komisyonu tarafından 5 Mart 2024'te ortaya koyulmuş olup, AB üye ülkelerinin ortaklaşa bir savunma gündemine sahip olmasını amaçlamaktadır. Rusya'nın Ukrayna'yı işgali sonucunda oluşan bu yeni savunma stratejisi düşüncesi, ortaya çıkabilecek herhangi bir kriz anında önceden hazırlıklı olma düşüncesi ile oluşturulmuştur (Uysal, 2024). Bu strateji, güçlü bir AB savunma sanayisinin savunma hazırlığı şeklinde ifade edilebilir. Rusya-Ukrayna savaşı ile ortaya çıkan güvenlik algısının somut bir örneği olarak da yorumlanabilir. Değişen dünya dinamikleri göz önüne alındığında, AB'nin bölgesel güvenlik politikaları konusunda Arktik'i unutmaması gelecek yıllar açısından da kritiktir.

5. Sonuç

Rusya-Ukrayna Savaşı öncesinde, AB'nin Arktik politikaları daha çok çevresel sürdürülebilirlik ve bilimsel araştırmalara odaklanıyordu. İklim değişikliğiyle mücadele, biyolojik çeşitliliğin korunması ve bölgenin ekosistemine zarar vermeden ekonomik fırsatların değerlendirilmesi öncelikliydi. Enerji politikalarında, yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapılmakla birlikte, Rusya'dan enerji ithalatı devam ediyordu. Güvenlik boyutunda ise, askeri gerilimler daha az belirgin olduğundan, güvenlik stratejileri nispeten daha düşük profildeydi. Ukrayna Savaşı, AB'nin Arktik politikalarında köklü değişiklikler yapmasına neden olmuştur. Savaş ile beraber, Birliğin bölgeye yönelik ekonomi, enerji, araştırma ve güvenlik konularında özellikle kritik kararlar alarak süreci yönetmeye başladığı gözükmektedir. Genel olarak, Ukrayna Savaşı, AB'nin Arktik politikalarını şekillendirirken ekonomi, enerji, çevre, güvenlik ve uluslararası iş birliği gibi bir dizi faktörü dikkate almasına neden olmuştur. Bu etkenler, bölgenin stratejik önemini artırmış ve AB'nin Arktik stratejilerini kapsamlı bir şekilde yeniden değerlendirmesine yol açmıştır.

Ekonomik açıdan, AB, Rusya'ya olan enerji bağımlılığını azaltma çabalarını savaşın başladığı ilk zamanlardan itibaren hızlandırmış olup Arktik bölgesindeki alternatif enerji kaynaklarına yönelmiştir. Bu strateji, bölgedeki yenilenebilir enerji projelerine olan ilgiyi artırmış ve ekonomik çeşitliliği teşvik etmiştir. Arktik'in potansiyelinden faydalanarak, AB, hem enerji güvenliğini sağlamayı hem de sürdürülebilir ekonomik büyümeyi hedeflemektedir. Rusya'dan bağımsızlaşma çabalarını hızlandırması ve yenilenebilir enerji projelerine daha fazla yatırım yapması süreç açısından önem taşımaktadır.

Enerji politikalarında yaşanan bu değişim, Arktik'teki araştırma ve inovasyon çalışmalarını da etkilemiştir. Bölgenin benzersiz ekosistemi ve iklim değişikliği üzerindeki etkileri, daha fazla bilimsel iş birliğini gerekli kılmaktadır. AB, Arktik'teki çevresel değişimlere dair daha derin bir anlayış geliştirmek için uluslararası araştırma projelerini desteklemiş ve bölgenin korunmasına yönelik daha etkili politikalar geliştirmeyi amaçlamıştır. Bu çalışmalar, iklim değişikliğiyle mücadelede önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Savaş devam ettiği sürece, iklim değişikliği önemli bir zorluk olacaktır ve Rusya iklimi bir silah olarak kullanması muhtemeldir (örneğin, iklim değişikliğinin Rusya için iyi olduğuna dair yanlış bilgi yayarak). Bu noktada, dijital altyapıyı geliştirmek ve veri toplama yeteneklerini artırmak da AB'nin Arktik'teki etkinliğini artıracaktır. Savaşın çevresel etkileri, Arktik bölgesindeki çevre politikalarını

da etkilemiştir. AB, bölgedeki çevresel koruma ve sürdürülebilirlik stratejilerini gözden geçirme doğrultusunda hareket etmesi beklenmektedir.

Güvenlik boyutunda ise, Arktik bölgesi, stratejik önemini artırmıştır. Arktik bölgesindeki askeri varlık ve savunma stratejileri, Ukrayna Savaşı sonrası daha fazla önem kazanacaktır. AB'nin bu bölgedeki askeri hazırlık ve savunma kapasitesini artırması önemlidir. AB, Ukrayna Savaşı nedeniyle özellikle uluslararası iş birliğine daha fazla önem vermektedir. Arktik bölgesindeki uluslararası iş birliği ve çok taraflı anlaşmalar, bu yeni jeopolitik ortamda daha fazla ön plana çıkması beklenmektedir. Savaşın etkisiyle, AB, bölgede daha aktif bir rol üstlenmiş ve güvenlik politikalarını yeniden şekillendirmiştir. Avrupa ülkeleri arasındaki askeri ilişki, ortak savunma faaliyeti arttıkça muhtemelen güvenlik alanı daha da güçlenecektir. Bunun işaretlerini, AB'nin askeri-endüstriyel tabanını güçlendirmek için Mart 2024'te başlatılan Avrupa Savunma Sanayi Stratejisi'nde (EDIS) görmekteyiz. Rusya'nın artan askeri varlığına karşılık olarak, AB'nin savunma iş birliğini güçlendirmesi ve NATO ile koordinasyonunu artırması, bölgedeki istikrarın sağlanması açısından kritik hale gelmiştir. Bölgede artan askeri hareketliliğe karşı, NATO ile iş birliği ve savunma stratejilerinin güçlendirilmesi beklenmektedir. Bu kapsamda, AB'nin Arktik politikaları, bölgenin stratejik önemine uygun olarak daha kapsamlı ve entegre bir yaklaşım benimsemektedir. Savaşın devam etme durumu göz önünde bulundurulduğunda AB, Arktik'te daha stratejik ve proaktif bir politika izlemelidir.

Ukrayna savaşı, AB Arktik politikalarını derinden etkileyen önemli bir jeopolitik olaydır. Savaşın ortaya çıkardığı güvenlik endişeleri ve jeopolitik gerilimler, AB'nin Arktik bölgesindeki stratejik yaklaşımlarını yeniden gözden geçirmesine neden olmuştur. Askeri güvenlik stratejileri ve enerji güvenliği öncelikleri, AB'nin Arktik politikalarını şekillendiren temel faktörler arasında yer almaktadır. Uluslararası iş birliği ve diplomasi de savaşın etkisiyle güçlenmiş, Arktik bölgesindeki çok taraflı anlaşmaların ve iş birliği mekanizmalarının önemi artmıştır. Bu durum, AB'nin bölgedeki stratejik ortaklıklarını güçlendirme ve çok taraflı diplomasiye daha fazla ağırlık verme gerekliliğini beraberinde getirmektedir. Arktik bölgesindeki güvenlik riskleri ve jeopolitik gerilimler, AB'nin bu bölgedeki stratejik yaklaşımlarını etkilemeye devam edecek gibi gözükmektedir.

Kaynakça

- Açıkmeşe, S. A. (2023, 19 Ocak). *Ukrayna Savaşı'nın gölgesinde Avrupa Birliği'nin 2022 karnesi*. Global Akademi. <https://www.uikpanorama.com/blog/2023/01/19/sa-3/>
- Arktik Konseyi (1996). *Ottawa declaration-1996*. <https://oarchive.arctic-council.org/handle/11374/85>
- Arktik Konseyi (2024, 15 Temmuz). *Arctic states*. <https://arctic-council.org/about/states/>
- Ateş, O. (2017). Rusya Federasyonu'nun Arktika politikası. *Avrasya İncelemeleri Dergisi*, 6(1), 57-95, <https://doi.org/10.26650/jes371512>
- Avrupa Komisyonu (2007, 10 Ekim). An integrated maritime policy for the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0575:FIN:EN:PDF>
- Avrupa Komisyonu (2008, 20 Kasım). The European Union and the Arctic region. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0763:FIN:EN:pdf>
- Avrupa Komisyonu (2022, 18 Ocak). *2022 State of the European Union report highlights challenges*. https://commission.europa.eu/news/2022-state-energy-union-report-highlights-challenges-2022-10-18_en
- Avrupa Komisyonu ve Yüksek Temsilci (2012, 26 Haziran). *Developing a European Union policy towards the Arctic region: progress since 2008 and next steps*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=JOIN:2012:0019:FIN>
- Avrupa Komisyonu ve Yüksek Temsilci (2021, 13 Ekim). A stronger EU engagement for a peaceful, sustainable and prosperous Arctic. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021JC0027>
- Avrupa Merkez Bankası (2022). *The impact of the war in Ukraine on euro area energy markets*. https://www.ecb.europa.eu/press/economic-bulletin/focus/2022/html/ecb.ebbox202204_01~68ef3c3dc6.en.html
- Avrupa Parlamentosu (2022, 17 Şubat). *European Parliament resolution of 17 February 2022 on the implementation of the common foreign and security policy - annual report 2021*. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0039_EN.html

- Baldran, S. (2023). Avrupa Birliği'nin Arktik politikası. *Novus Orbis: Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 5(1), 75-107.
- Bennett, Mia M. (2024). The dark Arctic, *Current History*, 123(849): 20–26.
- Blanco, C. (2024, 5 Mart). *EU's presence in the Arctic*. Finabel. <https://finabel.org/eus-presence-in-the-arctic/>
- Çalık, A. G. (2021). Arktik bölgesinde yaşanan güncel sorunlar ve ikili anlaşmazlıklar. *International Journal of Politics and Security*, 3(1), 99-128.
- Cantürk, İ. U., & Atvur, S. (2021). Arktik bölgede çevresel bozulma, strateji ve rekabet: çevresel güvenlik bağlamında bir değerlendirme. *International Journal of Politics and Security*, 3(1), 180-217.
- Cunningham, A. (2024, Mayıs 14). *Shifting ice: how the Russian invasion of Ukraine has changed Arctic circle governance and the Arctic Council's path forward*. The Arctic Institute <https://www.thearcticinstitute.org/shifting-ice-russian-invasion-ukraine-arctic-circle-governance-arctic-councils-path-forward/>
- Çıtak, E. (2020). Arktik bölgesi siyaseti: Ottawa Deklarasyonu'ndan bugüne aktör politikaları ve Çin'in kutup ipek yolu projesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(1), 5438-5473.
- Ciolan, I. (2022, 11 Nisan). *The EU's geopolitical awakening in the Arctic*. European Policy Center. <https://www.epc.eu/en/Publications/The-EUs-geopolitical-awakening-in-the-Arctic~47c318>
- Cui, L., Yue, S., Nghiem, X. H., & Duan, M. (2023). Exploring the risk and economic vulnerability of global energy supply chain interruption in the context of Russo-Ukrainian war. *Resources Policy*, 81, 103373.
- Dal, A. (2020). Kuzeydeki asırlık çatışma: Arktik Bölgesi'ndeki çıkarlar algılaması ve egemenlik tartışmaları üzerine bir değerlendirme. *Firat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(2), 287-304.
- Debanck, L. (2023, 25 Nisan). *The EU as an actor in the Arctic*. The Arctic Institute. <https://www.thearcticinstitute.org/eu-actor-arctic/>
- Dolata, P. (2020, 20 Haziran). *A balanced Arctic policy for the EU*. European Parliament. https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2020/603498/EXPO_IDA%282020%29603498_EN.pdf
- Erdem, T. (2022, 19-21 Kasım). *Ukrayna-Rusya Savaşı'nın Avrupa Birliği'nin enerji politikalarına yansımaları ve etkileri*. ASEAD 10. uluslararası sosyal bilimler sempozyumu, Türkiye. <https://aseadsempozyum.org/wp-content/uploads/2024/02/10.-tam-metin-kitabi.pdf>
- Erol, M. S. (2022). Arktik jeopolitiğinin artan önemi bağlamında ABD'nin Arktik strateji belgesi üzerine bir okuma. *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 294-322.
- European Court of Auditors (2024, Kasım). *Special report 11/2024: The EU's industrial policy on renewable hydrogen – Legal framework has been mostly adopted – time for a reality check*. <https://www.eca.europa.eu/en/publications/sr-2024-11>
- Fouche G. ve Dickie G. (2024, 14 Mayıs). *West, Russia manage limited cooperation in Arctic despite chill in ties*. Reuters. <https://www.reuters.com/world/west-russia-manage-limited-cooperation-arctic-despite-chill-ties-2024-05-14/>
- Finlandiya Dışişleri Bakanlığı (2009). *Northern Dimension*. European Parliament. https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/deea/dv/0209_0209_05.pdf
- Gad, U.P. (2013). Greenland: A post-Danish sovereign nation state in the making, *Cooperation and Conflict*, 49(1), 98-118.
- Germir, H. N. (2019). Polar kod uygulamasının dünya ticareti üzerine etkileri. *Denizcilik ve Deniz Güvenliği*, 353-368.
- Harvey, C. (2024, 23 Şubat). *Russia's war on Ukraine chills Arctic climate science*. Scientific American. <https://www.scientificamerican.com/article/russias-war-on-ukraine-chills-arctic-climate-science/>
- Helvacıköylü, G. (2021). Rusya'nın Arktika politikası bağlamında kuzey deniz rotası stratejisi. *UPA Strategic Affairs*, 2(2), 167-184.
- Heininen, L. (2024). *Geopolitical features, common interests and the climate crisis: the case of the Arctic*. The Geneva Centre for Security Policy. <https://www.gcsp.ch/publications/geopolitical-features-common-interests-and-climate-crisis-case-arctic>
- Jensen, N. P. (2024, 1 Ocak). *Arctic exceptionalism or ice curtain? Collaboration and conflict in the Arctic amid escalating geopolitical strains*. European Student Think Tank. <https://esthinktank.com/2024/01/10/arctic-exceptionalism-or-ice-curtain-collaboration-and-conflict-in-the-arctic-amid-escalating-geopolitical-strains/>
- Jouan N. (2024, 24 Haziran). *How to take advantage of NATO enlargement in the Arctic*. RAND. <https://www.rand.org/pubs/commentary/2024/06/how-to-take-advantage-of-nato-enlargement-in-the-arctic.html>

- Kavas, A. Y. (2019). Soğuk Savaş sonrası Arktika bölgesi jeopolitiği ve bölgesel iş birliği potansiyeli. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 19, 25-44.
- Konsey (2019, 9 Aralık). *Council conclusions on the EU Arctic policy*. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14952-2019-INIT/en/pdf>
- Kazokoğlu, C. (2014, 20 Şubat). *Sekiz ülkenin gözü neden kutup bölgesi'nde?* BBC. https://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/02/140220_kutup_dairesi_enerji
- Lasserre, F. ve Baudu H. (2023, 13 Nisan). *The consequences of the war in Ukraine in the Arctic*. Réseau d'analyse stratégique (RAS) / Network for Strategic Analysis (NSA). <https://ras-nsa.ca/consequences-of-the-war-in-ukraine-in-the-arctic/>
- Leclerc, G. (2024, 11 Ocak). *Russia's war on Ukraine: implications for the Arctic*. Think Thank Euroepan Parliament [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2024\)754604](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2024)754604)
- Marsili, M. (2022). Arctic security: A global challenge. *Jadavpur Journal of International Relations*, 26(2), 139-158.
- Matthews, D. (2024, 22 Şubat). *China becomes Russia's biggest collaborator after war decimates science ties with the west*. Science Business. <https://sciencebusiness.net/news/international-news/china-becomes-russias-biggest-collaborator-after-war-decimates-science-ties>
- NATO (2024, 24 Mayıs). *Logistics committee discusses how to further strengthen the Alliance's deterrence and defence posture*. https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_225580.htm?selectedLocale=en
- Öztürk, T., & Gürsoy, F. (2022). Küresel iklim değişikliğinin Arktik Okyanusu'na jeopolitik etkisi. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 22(1), 117-131.
- Pan, M., & Huntington, H. P. (2024). China-US cooperation in the Arctic Ocean: Prospects for a new Arctic exceptionalism?. *Marine Policy*, 168, 106294.
- Pérez, E. C., & Yaneva, Z. V. (2016). The European Arctic policy in progress. *Polar Science*, 10(3), 441-449.
- Polyakova, A., Lucas, E., Lamond, J., Lo B. , Speranza, L. (2022, 24 Mayıs). *What does Europe look like 3-7 years after Russia's war in Ukraine?*. Center for European Policy Analysis (CEPA). <https://cepa.org/comprehensive-reports/what-does-europe-look-like-3-7-years-after-russias-war-in-ukraine/>
- Rasputnik, A. ve Osthagen, A. (2022, Mart 23). *The end of an exceptional history: re-thinking the EU-Russia Arctic relationship*. E-International Relations. <https://www.e-ir.info/2022/03/23/the-end-of-an-exceptional-history-re-thinking-the-eu-russia-arctic-relationship/>
- Rantanen, M., Karpechko, A. Y., Lipponen, A., Nordling, K., Hyvärinen, O., Ruosteenoja, K., ... & Laaksonen, A. (2022). The Arctic has warmed nearly four times faster than the globe since 1979. *Communications earth & environment*, 3(1), 168.
- Schreurs, M. (2023). Implications of the Russian war on Ukraine for climate policy and the geopolitics of energy. *Canadian Journal of European and Russian Studies*, 16(2), 90-113.
- Sezen, S. (2021). Çin Arktika'da: Arktika İpek Yolu. *Mülkiye Dergisi*, 45(2), 389-418.
- Simeonova, E. (2023, 31 Aralık). *The EU Is much less dependent on Russian gas but still isn't ready to give it up*. Radio Free Europe/Radio Liberty. <https://www.rferl.org/a/russia-natural-gas-european-union-dependence-ukraine-war/32754244.html>
- Simpson, B (2023, 31 Mayıs). *The rise and sudden fall of the Arctic Council*. Foreign Policy. <https://foreignpolicy.com/2023/05/31/arctic-council-russia-norway/>
- United States Geological Survey-USGS (2008). *Circum-Arctic resource appraisal: Estimates of undiscovered oil and gas north of the Arctic circle*. <https://pubs.usgs.gov/fs/2008/3049/fs2008-3049.pdf>
- Tomala, M. (2017). The European Union's relations with Greenland. *International Studies: Interdisciplinary Political and Cultural Journal (IS)*, 20(1), 31-46.
- Uysal, N. N. (2024, 5 Mart). *Avrupa Savunma Topluluğu'na doğru: Komisyondan yeni savunma stratejisi*. İktisadi Kalkınma Vakfı. https://bulten.ikv.org.tr/icerik_print.asp?ust_id=13994&id=13996
- Vereykina, E. (2024, 24 Haziran). *European Council approves new sanctions against Russia*. The Barents Observer. <https://thebarentsobserver.com/en/arctic-Ing/2024/06/european-council-approves-new-sanctions-against-russia>.
- Yeni Yıldız, S. N. (2021, Ekim). *AB'nin yeni kuzey kutbu stratejisinde iklim hedefleri öne çıkıyor*. İktisadi Kalkınma Vakfı. https://bulten.ikv.org.tr/icerik_print.asp?ust_id=11300&id=11302
- Yıldız, G., & Çelik, H. (2019). Yeni bir egemenlik mücadelesi alanı olarak Arktika: ABD-Rusya rekabeti. *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, 21(1), 57-77.
- Yılmaz, N., & Çiftçi, A. (2013). Arktika bölgesinin siyasal önemi ve siyasal ve hukuksal statüsünün karşılaştırılması değerlendirilmesi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (31), 1-16.
- Weber, S. (2014). The development of an EU Arctic policy: interests, objectives, and initiatives. *Perceptions and strategies of arcticness in sub-arctic Europe*, 43-74.

- Wilson Center (2024, 5 Temmuz). *Ukraine and the Arctic: perspectives, impacts, and implications*.
<https://www.wilsoncenter.org/event/ukraine-and-arctic-perspectives-impacts-and-implications>
- Winkel, J. (2023). *The impact of the Ukraine war on the Arctic*. AIES Wien.
<https://www.aies.at/download/2023/AIES-Fokus-2023-05.pdf>
- Witze, A. (2022). Russia's war in Ukraine forces Arctic climate projects to pivot. *Nature*, 607(7919), 432-432.
- WWF (2016). *The EU and the Arctic*. https://wwf.panda.org/wwf_news/?262810/the-circle-0116

Analysing Migration Trends in the Arctic Region Through Data-Driven Simulation

Mücahit Aydemir¹

Abstract

Adopting a recently developed technique, Agent-Based Modelling (ABM), this paper aims to make estimations on the linkage between environmental crises and migration trends in Arctic regions. However, such a task requires setting a firm ground reflecting the real-world social complexities. Thus, the Arctic region is divided into three as Alaska, Nordic and Russian Arctic. Then, all the values used in simulations are aligned with real world empirical data most of which are chosen among reports which are recently published. Then, an overarching category called 'environmental stress' including the melting ice rate, sea ice extent, temperature trend and permafrost loss. Also, the turtles (meaning the individuals living in these areas) are differentiated based on their socio-demographic variables such as annual income levels, age, gender and education levels. Also, by adding the inflow migration rates to the Arctic regions and governments measures against environmental crises into account, a comprehensive and rigorous simulation setting is designed. The ABM technique captures how individual actions and interactions lead to complex, emergent system-wide patterns that are not always predictable from the starting conditions or simple aggregation of behaviours. As such, by operating sensitivity testing to the parameters and working on varied scenarios, the model enabled the research make future estimations. The results show that moderate migration outflows from Russia and Alaska by 2050, with the situation becoming more severe by 2070–2100. However, the Nordic Arctic will remain relatively stable due to stronger governance and adaptation, but even this region will see some migration due to warming temperatures and sea ice loss. This results underscores the need for a sort of 'multi-level governance' approaches that combine local adaptation with global mitigation strategies especially for regions lacking socio-economic resources such as the Russian Arctic.

Keywords: Simulation, Agent-Based Modelling, Arctic, Migration

Veriye Dayalı Simülasyon Yoluyla Arktik Bölgesindeki Göç Eğilimlerinin Analizi

Özet

Bu çalışma kapsamında Ajan Tabanlı Modelleme (ABM) olarak bilinen ve son zamanlarda geliştirilen bir teknik benimsenerek, Arktik bölgelerde çevresel krizler ile göç eğilimleri arasındaki bağlantı araştırılmıştır. Bu durum, gerçek dünyadaki sosyal karmaşıklıkları yansıtan sağlam bir zemin oluşturmayı gerektirdiğinden, çalışma kapsamında Arktik bölgesi; Alaska, İskandinav ve Rus Arktik olmak üzere üçe ayrılmıştır. Simülasyonlarda kullanılan tüm değerler, yakın zamanda yayımlanan raporlar arasından seçilen gerçek empirik veriler kullanılarak hazırlanmıştır. Ayrıca, 'çevresel stres' olarak adlandırılan ve eriyen buzul oranları, deniz buzu kapsamı, sıcaklık eğilimi ve permafrost kaybı gibi değerleri içeren kapsamlı bir kategori oluşturulmuş ve simülasyonlarda kullanılmıştır. Daha gerçekçi sonuç elde etmek amacıyla, simülasyon kapsamındaki 'turtles' (bu alanlarda yaşayan bireyler), yıllık gelir seviyeleri, yaş, cinsiyet ve eğitim seviyeleri gibi sosyo-demografik değişkenler ile farklılaştırılmıştır. Aynı zamanda, Arktik bölgelere gelen göç oranları ile hükümetlerin çevresel krizlere karşı önlemleri göz önünde bulundurularak kapsamlı ve titiz bir simülasyon ortamı tasarlanmıştır. ABM tekniği, bu araştırmaya, bireysel eylemlerin ve etkileşimlerin her zaman tahmin edilemeyen karmaşık sonuçlarına ulaşmayı sağlamıştır. Bu nedenle, parametrelere duyarlılık testi uygulanarak ve çeşitli senaryolar üzerinde çalışılarak, geleceğe yönelik tahminler yapılmıştır. Simülasyon sonuçlarına göre, 2050 yılına kadar Rusya ve Alaska'dan orta düzeyde göç çıkışlarının gerçekleşeceği ve durumun 2070-2100 yılları arasında daha da şiddetleneceği belirlenmiştir. Ancak, daha güçlü önlemler ve adaptasyon nedeniyle İskandinav Arktik bölgesinin nispeten daha istikrarlı kalacağı, ancak yine de ısınma sıcaklıklar ve deniz buzu kaybı nedeniyle bir miktar göç göreceği tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, özellikle Rus Arktik bölgesi gibi sosyoekonomik kaynaklardan nispeten daha yoksun bölgeler için, yerel sorunları küresel düzeyde azaltma stratejileriyle birleştiren 'çok seviyeli müdahale' yaklaşımına yönelik ihtiyacı vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Simülasyon, Ajan Temelli Modelleme, Arktik, Göç

Statement of Research and Publication Ethics

The study does not require an ethics committee decision.

Authors' Contributions to the Article

M. A. contributed solely to the design and implementation of the study, the analysis of the results, and the writing of the text. The author's contribution to the article is 100%.

Declaration of Interest

There is no conflict of interest/conflict between the author and third parties in the study.

¹ Asst. Prof. Dr. Bingöl University, Department of Sociology, Bingöl/Türkiye, maydemir@bingol.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-4340-7332

1. Introduction

Climate change is increasingly recognized as a significant driver of global migration. It involves long-term changes in temperature, precipitation patterns, and natural disasters, with severe consequences for human populations. The Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) identifies climate fluctuations as major contributors to migration, a finding supported by extensive research on the impact of environmental changes (Piguet, Kaenzig, & Guélat, 2018). In 2022 alone, 32.6 million people were displaced due to environmental disasters, accounting for 53% of all global internal displacements (IMDC, 2022; IDMC, 2023). Common triggers of these displacements include temperature escalation, irregular precipitation, and extreme weather events like wildfires, tsunamis, and hurricanes, which disrupt livelihoods and social structures, forcing people to seek safety and stability.

Arctic temperatures are rising four times faster than in lower latitudes (Rantanen et al., 2022; Wadhams, 2017), leading to permafrost thaw, rising sea levels, diminishing sea ice, and extreme weather. These changes threaten the sustainability and livelihoods of Arctic communities, likely resulting in population displacement or relocation. Given these challenges, simulating migration trends in Arctic regions is crucial for understanding how environmental shifts are altering the socio-economic landscape (Piguet et al., 2018). As sea ice retreats and permafrost thaws, traditional livelihoods and infrastructure are becoming less viable, leading to population displacement (Schuur et al., 2015). Accurate simulation models are essential for predicting future migration flows and informing policymakers about the socio-economic impacts of climate change in the Arctic.

This paper addresses the need for such simulations, particularly in integrating real-world data into models specific to the Arctic. It is structured as follows: the next section details the research design and simulation setup, focusing on key prerequisites. The third section integrates empirical data into the simulation, covering demographic, environmental, and socio-economic variables. It also explains the coding procedures used to align real-world data with the simulation. The following section presents the simulation results, and the final section discusses the validity of the findings and their implications for real-world scenarios.

This paper is structured as follows; the subsequent section sets the ground for explaining how the simulations are designed in order to fully cover the research problem at stake. The section highlights key pre-requisites for the research design. The third section focuses on integrating empirical data into the simulation analysis. It first provides the real-world data regarding demographic, environmental and socio-economic variables; after that, the paper delves into the coding procedures that are designed to calibrate the real-world data with the simulation codes. The section also elucidates how the migration decision making process is calculated by the collision of different variables so that the complexity of individuals' migration decisions could be obtained. In the penultimate section, the paper gives the results of simulations. The final section both discusses the validity of the results and provides comprehensive discussions regarding how these results could translate into real life scenarios.

2. Conceptual Framework

The main question being researched is how climate change affects migration patterns in Arctic communities. In order to obtain the most realistic and scientifically rigorous results, certain steps must be taken in regards to the conceptual framework of the analysis. This section highlights the key dimensions of the conceptual framework that ground the simulations. First and foremost, it is crucial that all simulations are calibrated using real-world data to ensure the most accurate and realistic outcomes. Integrating real-world data into simulations is critical for the validity and reliability of the model, as it grounds it in empirical evidence. This alignment allows for a more realistic representation of environmental, socio-economic, and demographic factors that influence migration patterns and responses to climate change in the Arctic. Additionally, this will enhance the predictive power of the model. Simulations that closely reflect actual conditions are better able to forecast future trends, providing insights into how populations may respond to worsening environmental stressors, such as rising temperatures, sea ice loss, and permafrost

thaw. These predictions are valuable for policymakers and researchers, enabling them to make more informed decisions regarding climate adaptation and migration planning. By comparing the simulated outcomes with actual data from the past or present, we can assess the accuracy of the model and adjust it if necessary. This ongoing calibration process improves the robustness of the model and ensures that it remains a reliable tool for understanding the complex dynamics at play in Arctic migration.

First, it is essential that all simulations are calibrated with the real-world data to ensure the most accurate and realistic results. Integrating the real-world data to our simulations are critical in terms of validity and reliability of the model. It ensures the accuracy and reliability of the simulation results by grounding the model in empirical evidence. This alignment allows for a more realistic representation of environmental, socio-economic, and demographic factors that influence migration patterns and responses to climate change in the Arctic. Also, this will strengthen the predictive power of the model. Simulations that closely mirror actual conditions can better forecast future trends, providing insights into how populations might respond to worsening environmental stressors such as rising temperatures, sea ice loss, and permafrost thaw. These predictions are valuable for policymakers and researchers, enabling more informed decisions regarding climate adaptation and migration planning. By comparing the simulated outcomes with actual historical or current data, we can assess the model's accuracy and adjust it as necessary. This process of continuous calibration improves the model's robustness and ensures it remains a reliable tool for understanding the complex dynamics at play in Arctic migration.

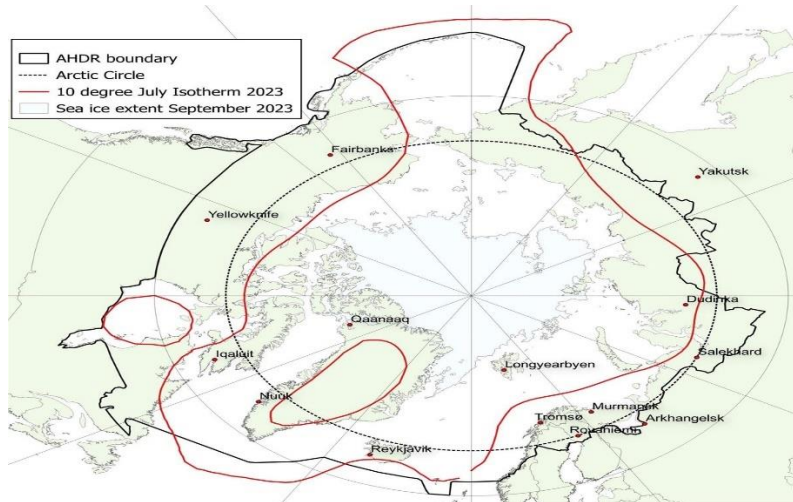

Figure 1. Definition of Arctic Regions

Source: Vitikka (2023).

Secondly, the Arctic is not a homogeneous region, either geographically or socio-economically. To capture this complexity, the area has been divided into three distinct regions: Alaska, the Nordic Arctic, and the Russian Arctic, based on real-world indicators (see Figure 1 above). All simulations account for this categorical division.

Socio-economically, the Arctic regions differ greatly in terms of population density, economic activities, infrastructure, and governance. For example, Alaska has a relatively high standard of living, with major industries such as oil, fishing, and tourism, supported by U.S. infrastructure and economic policies. In contrast, the Russian Arctic is characterized by remote, industrial towns heavily reliant on mining and oil extraction, facing distinct socio-economic challenges such as limited infrastructure and lower income levels. The Nordic Arctic, which includes parts of Norway, Sweden, Finland, and Iceland, is defined by well-developed social welfare systems, higher incomes, and more robust climate adaptation policies.

Third, environmental risks in the Arctic extend beyond ice melt. A comprehensive category of 'environmental stress' should be developed, encompassing factors such as temperature trends, sea-ice

extent, ice melt rates, and permafrost degradation. Ice melt alone does not capture the full scope of climate challenges in the Arctic. Including temperature trends, sea-ice extent, and permafrost degradation offers a more holistic understanding of how interconnected environmental changes impact the region.

Fourth, the response of individuals living in different Arctic regions to environmental stress, and their mobility decisions, are influenced by socio-economic factors such as employment rates, income levels, and the cost of living specific to each region. Socio-economic conditions vary greatly across Arctic regions, and these factors play a critical role in shaping how individuals react to environmental threats, as populations with fewer resources may have limited options for adapting or migrating.

Fifth, focusing solely on out-migration from Arctic regions is incomplete without also considering inflow migration rates and trends from other parts of the world. Migration patterns are dynamic and bi-directional, so understanding how new populations may relocate to the Arctic is essential for analysing long-term demographic shifts and economic impacts in the region.

Finally, to generate meaningful scenarios, simulations should also incorporate governmental interventions aimed at mitigating environmental issues such as ice melt, temperature increases, and permafrost loss. This will allow for a more comprehensive examination of environmental stress in Arctic populations. Government policies and interventions have a direct influence on how regions adapt to climate change, and their inclusion in simulations allows for the exploration of different adaptive strategies and outcomes for Arctic populations.

3. Integrating Real-World Data to the Model

For making the simulations more valid incorporating the real-world conditions is vital. In order to reach that aim, this research took some steps. That is; in order to have the realistic simulation results, it is needed to create the agents (population in the simulation) aligned with the real-world data. As mentioned earlier, I differentiate the Nordic Arctic, Russian Arctic and Alaska in terms socio-demographical features. After compiling statistics from multiple sources, as each region has distinct characteristics and data is often collected by individual countries, I reached the real-world data as shown below.

3.1. Demographic data

In Alaska, the median age in Alaska is around 35 years (2020 U.S. Census). Rural areas tend to have a younger population due to higher birth rates in Indigenous communities. The male-to-female ratio in Alaska is around 52% male to 48% female, with a more significant male presence in rural and industrial regions. About 93% of Alaskans aged 25 and older have a high school degree, while around 29% have a bachelor's degree or higher (U.S. Census Bureau). In terms of the income levels, the median household income in Alaska is around \$77,000 (2020 Census). Rural regions tend to have lower incomes than urban areas like Anchorage. In the Russian Arctic, however, population is aging, with a median age of around 40–45 years. Remote regions often have younger populations due to ongoing industrial activities (Rosstat, Russian Federal Statistics Service). There is a significant gender imbalance, with males often constituting around 55% or more in regions where industrial activities like mining dominate. Higher education levels are concentrated in urban areas (Murmansk, Norilsk), with around 24% of people having tertiary education (OECD). Wages are often higher than national averages in the industrial sectors, with median incomes varying between 45,000–70,000 rubbles per month (~\$500–\$800), depending on the region and sector (Rosstat). Finally, the median age across the Nordic Arctic tends to range from 38 to 45 years, with Finland generally having an older population. There is an aging trend in remote areas (Nordregio, 2020). Unlike other Arctic areas, the gender balance in the Nordic Arctic is approximately equal, with a slight male majority in rural regions where fishing and resource extraction are prevalent. The Nordic Arctic has high education levels. Around 30-40% of the population has completed tertiary education, especially in urban areas like Tromsø (Nordregio). When it comes to the average annual income, it is generally higher than the European average, ranging from €30,000 to €50,000 depending on the country (Nordregio, OECD, 2020).

3.2. Environmental data

The environmental data is aligned with the real-world environmental rates so that the simulation can create the realistic results. As such, environmental variables included the temperature trend, sea ice extent, melting ice rate and permafrost loss for each part of the designated Arctic areas (Alaska, Nordic and Russian Arctic). For Alaska, the temperature trend, over the past 50 years, has warmed at twice the rate of the global average, with an increase of about 2-3°C since the 1970s. The most significant warming has occurred during winter months, with some regions experiencing a rise of up to 4°C. The Bering Sea, which impacts Alaska's coastal areas, has seen a marked decline in sea ice coverage. Sea ice extent in the region has decreased by about 40% in the last three decades (NSIDC, 2021). Glaciers in Alaska are retreating rapidly, with some regions, such as the Juneau Icefield, losing over 25 meters of ice thickness per year. Alaskan glaciers contribute significantly to global sea-level rise, adding around 0.1 mm per year. As for the permafrost loss, warming temperatures are causing rapid permafrost thaw in Alaska. The permafrost in some regions is thawing at depths of up to 0.5 meters per decade, which is leading to ground subsidence and increased CO₂ and methane emissions (NSIDC, 2021).

Second, the real-world environmental data used for simulating the Russian Arctic, it is one of the fastest-warming regions globally, with an average temperature increase of about 3-5°C in some areas over the past 50 years. The Siberian Arctic, in particular, has seen the sharpest rise in temperatures (IPCC, 2021). The Russian Arctic is experiencing significant reductions in sea ice, especially in the Barents and Kara Seas. Between 1979 and 2020, the summer sea ice extent in this region has decreased by approximately 50%, impacting marine ecosystems and shipping routes (NSIDC, 2021). The Russian Arctic glaciers have lost around 10-15% of their mass since the 1980s. The largest losses are observed in the Novaya Zemlya archipelago, where glacier retreat is accelerating due to both atmospheric and ocean warming (WWF, Russian Arctic Report, 2020). Permafrost degradation is particularly rapid in the Russian Arctic, where the active layer (seasonally thawed) has increased by 10-20% in depth since the 1970s. These thawing releases large amounts of methane and is causing infrastructural damage in areas like Norilsk and Yakutsk (Russian Academy of Sciences, 2021).

Finally, the environmental data for Nordic Arctic (Norway, Sweden, Finland, and Iceland) shows that the area has warmed by about 2°C since the early 20th century, with northern Norway, Sweden, and Finland seeing a temperature increase of around 1.5-2.5°C. Winter temperatures in Svalbard have increased by 4-7°C over the last 50 years (Nordic Council of Ministers). The Nordic Arctic is heavily influenced by sea ice dynamics in the Barents Sea and the Greenland Sea. Since the late 1970s, the Arctic Sea ice extent during the summer has decreased by around 40% in these regions, contributing to the reduced seasonal sea ice cover (NSIDC, 2021). Glaciers in Iceland, Norway, and the Svalbard archipelago are retreating at increasing rates. Iceland's glaciers have shrunk by about 12% since the 1990s, and the melting trend is accelerating, contributing to rising sea levels (Icelandic Meteorological Office, 2020). Permafrost in the Nordic Arctic is thawing at a slower rate than in Siberia or Alaska, but significant degradation is occurring, particularly in Svalbard and northern Sweden. The active layer has increased by 10-30 cm in some areas, leading to ground instability (Nordregio, 2020).

3.3. Socio-economic data

For the simulation gets the best realistic results, this research used some real-world socio-economic data. We determine three variables which are employment rates, income levels and cost of living for Alaska, Nordic and Russian Arctic populations. First, Alaska's employment rate fluctuates due to its reliance on seasonal industries like tourism and fishing. As of 2022, Alaska had an unemployment rate of around 4.5% (U.S. Bureau of Labor Statistics), slightly higher than the national average. Employment is concentrated in resource extraction (oil, gas), government services, and tourism. The median household income in Alaska is about \$77,000 per year (U.S. Census Bureau, 2020). There is significant variation between urban centers like Anchorage and rural or Indigenous areas, where incomes can be much lower. Alaska has one of the highest costs of living in the U.S., largely due to its remote location and high transportation costs. Goods

and services are 28-30% higher than the national average, with housing, groceries, and utilities being particularly expensive (Alaska Department of Labor, 2021).

Second, the employment rate in the Russian Arctic varies greatly depending on the specific region. Industrial regions like Murmansk and Norilsk have relatively low unemployment rates (around 3-5%) due to ongoing mining and oil industries. However, more remote areas may have higher unemployment, reaching 10-12% (Rosstat, 2021). The average income in the Russian Arctic tends to be higher than the national average, particularly in industrial hubs. Monthly wages range between 45,000 to 70,000 rubles (\$500–\$800 USD), with some areas offering higher wages due to the harsh working conditions (Rosstat, 2021). However, remote areas without major industries may have lower income levels. The cost of living in the Russian Arctic is significantly higher than in other parts of Russia, especially due to transportation costs. In some regions, the cost of basic goods is 1.5 to 2 times the national average. For example, food prices are notably higher due to the expense of shipping (WWF Russian Arctic Report, 2020).

Finally, the employment in the Nordic Arctic is generally high, with unemployment rates averaging 3-4% in Norway, Sweden, and Finland. Iceland's unemployment is typically lower, around 2-3%, but varies seasonally (Nordregio, 2021). Key industries include fishing, tourism, energy production, and public services. Income levels in the Nordic Arctic are relatively high. In Norway, the average annual salary is around €50,000, while in Sweden and Finland, it's between €35,000 and €45,000. Iceland's average salary is around ISK 7 million (€45,000) per year (Nordregio, 2020). The Nordic Arctic has one of the highest costs of living in the world, particularly in Norway and Iceland. Housing, food, and utilities are expensive due to high taxes and transportation costs. For example, groceries can cost up to 30% more than in mainland Europe (Nordregio, 2021).

4. Creating the Simulation Procedure

In line with the data highlighted above, agent attributes, economic variables, environmental variables and migration decision making procedures were configured. In the simulation, the average age for agents is set around 35 years with a normal distribution. This is based on the demographic data for Arctic regions, where populations are generally younger in industrial and Indigenous areas (Alaska) and older in regions like the Nordic Arctic (e.g., Finland, Norway) (U.S. Census Bureau, 2021; Rosstat, 2021; Nordregio, 2021). As for gender, a simple 50-50 male-to-female ratio was applied, although in some regions like Alaska, males outnumber females slightly due to male-dominated industries (oil and gas, fishing) (U.S. Census Bureau, 2021; Nordregio, 2021; Rosstat, 2021).

When it comes to the education and income levels, the education levels were assigned based on general education statistics for each region. For example, in Alaska and Nordic countries, a significant portion of the population has tertiary education, while in Russia, there is a higher prevalence of secondary and vocational education (U.S. Census Bureau, 2021; Rosstat, 2021; Nordregio, 2021). The income levels for each region were assigned based on regional data:

- Alaska: Average income in Alaska is approximately \$77,000 per year (U.S. Census Bureau, 2021).
- Russian Arctic: Income in industrial regions such as Murmansk and Norilsk ranges from \$50,000 to \$70,000 USD annually (Rosstat, 2021).
- Nordic Arctic: Average incomes in Nordic countries like Norway, Sweden, and Iceland are around €50,000 (\$55,000–\$60,000 USD) (Nordregio, 2021).

The Employment rates were based on real-world statistics. For Alaska, around 95% employment rate (4.5% unemployment) (U.S. Bureau of Labor Statistics, 2022) while for Russia employment is higher in industrial hubs, leading to a 90% employment rate in the Arctic (Rosstat, 2021). Finally in Nordic Arctic, employment is generally high, with around 96% of the population employed (Nordregio, 2021).

As for the environmental factors, the temperature trend values are based on scientific reports highlighting the warming in Arctic regions:

- Alaska: Temperatures have risen by about 3°C over the last few decades (NOAA, 2021).
- Russia: The Russian Arctic has seen a rise of around 4°C (IPCC, 2021).
- Nordic Arctic: Temperature increases have been around 2.5°C, with Svalbard seeing particularly strong warming (NOAA, 2021; Arctic Council Reports, 2021). The sea ice extent which shows the proportion of ice in Arctic seas are also differentiated in accordance with the three different Arctic areas. The percentage decrease in sea ice is based on long-term observations. For Alaska, sea ice extent in the Bering Sea has decreased by about 40% (NSIDC, 2021). For Russian Arctic, the Barents and Kara seas have seen a 50% reduction in sea ice (WWF, 2020). Nordic Arctic, the Greenland and Barents Seas have experienced a 40% reduction in sea ice (NSIDC, 2021; NOAA, 2021).

Also, permafrost loss rates reflect observed thawing: In Alaska, Permafrost is thawing at a rate of about 0.5 meters per decade (University of Alaska Fairbanks, 2021). In Russia, thawing is faster, with permafrost loss at 0.7 meters per decade (IPCC, 2021). In Nordic Arctic regions, permafrost thawing is slower at around 0.3 meters per decade (IPCC, 2021).

Income values used in the simulation reflect the real-world income levels in each Arctic region, as detailed above under "Agent Attributes" (U.S. Census Bureau, 2021; Rosstat, 2021; OECD, 2021; Nordregio, 2021). The employment rate values are consistent with real-world data from the U.S., Russian, and Nordic government statistics (U.S. Bureau of Labor Statistics, 2022; Rosstat, 2021; Nordregio, 2021). Although not explicitly modelled as an attribute in the initial code, the cost of living is implied in the decision-making process. Arctic regions typically have higher living costs due to transportation and heating expenses (Alaska Department of Labor, 2021; Russian Government Reports, 2021; Nordregio, 2021).

4.1. Migration decision-making procedure

The migration decision making process is far from simplistic explanations, mostly with a variety of factors involving in. This research created a complex variable called the environmental stress based on the real-world data of the temperature trend, sea ice loss and permafrost loss. These environmental factors increase steadily over time, contributing to the overall 'environmental stress level'. The stress level is calculated as the average of the temperature trend, sea ice loss, and permafrost loss. As these values increase, the likelihood of agents (turtles) deciding to migrate or die increases. The environmental stress level is examined by the plots on the Interface (See Figure 2, Below).

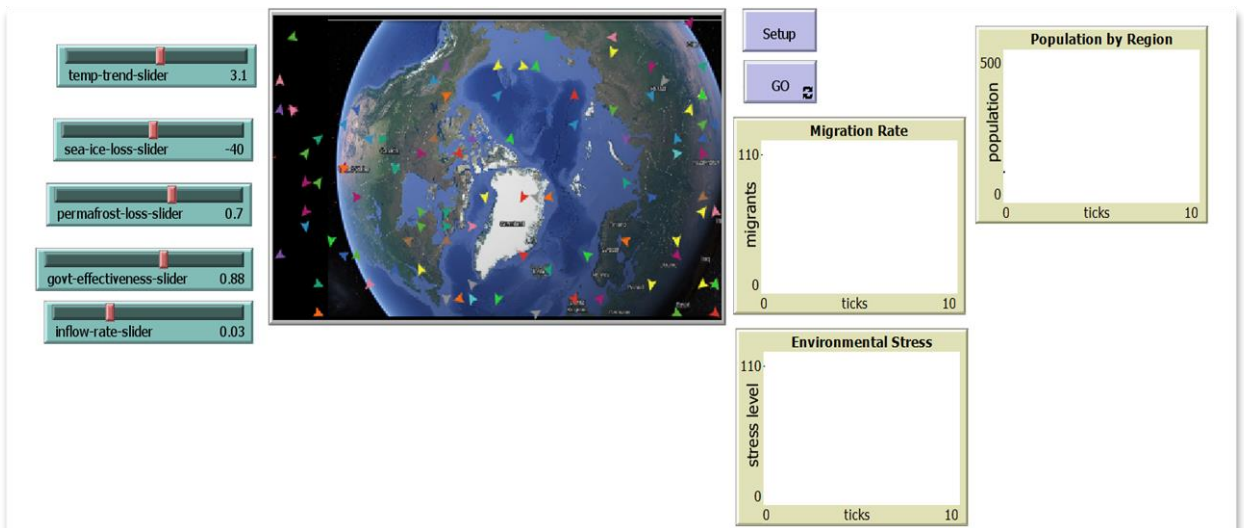

Figure 2. Interface of the Simulation

Government Intervention: This procedure mimics the levels of measures taken against the environmental crises happening in Arctic regions. Periodically, the simulation applies government intervention to mitigate environmental stress. The intervention adjusts temperature trends, sea ice loss, and permafrost loss based on the ‘government effectiveness variable’, which simulates how well the government handles the environmental crisis. If government effectiveness is high, it slows down environmental deterioration, reducing the push for migration. The government effectiveness is examined the slider called ‘govt-effectiveness-slider’ on the Interface, which allow the researcher to work on different scenarios (see image Above).

Economic factors-also crucial element of migration decision making procedure of the simulation. Each agent is assigned an income level based on the region they belong to (Alaska, Russia, or the Nordic Arctic). Their economic well-being is represented by income, and whether they are employed or not. The economic pressure an agent feels is determined by their income: the lower the income, the higher the pressure to migrate. Agents calculate economic pressure based on their income. The formula used is:

let economic-pressure $1 - (\text{income} / 100000)$

This means that agents with higher incomes experience less economic pressure to migrate. Also, environmental pressure is based on the overall stress level, which is calculated from the environmental factors (temperature trend, sea ice loss, permafrost loss). The higher the stress, the more likely agents are to migrate. This is represented by:

let environmental-pressure $\text{stress-level} / 100$

The likelihood of an agent deciding to migrate is based on the combination of economic and environmental pressures:

let migration-chance $(\text{economic-pressure} + \text{environmental-pressure}) / 2$

4.2. *The complexity of migration trends*

Migration decisions is complex; in order to get the complexity, agents make migration decisions based on two main pressures: economic and environmental. As environmental stress increases due to factors like rising temperatures, sea ice loss, and permafrost thawing, agents face higher chances of migrating or even dying if conditions become too severe. Government interventions can reduce this stress and slow the outflow of migration. Conversely, regions become less attractive to new migrants as stress increases, thus reducing inflow migration. This migration model allows this research to simulate the impact of climate change and economic factors on human migration in Arctic regions, while also factoring in government efforts to mitigate environmental crises. The code block of the migration decision and the death threshold due to environmental and economic crises are explained below.

a) Death Threshold: If the environmental pressure exceeds a certain threshold (0.5 or 0.7), the simulation increases the probability that an agent will decide to migrate or, in extreme cases, die. This introduces a critical risk of death if the environmental conditions become too severe, as represented by the following:

```
if environmental-pressure > 0.7 [
if random-float 1 < 0.4 [ ; Higher death chance under more stress
die
```


If the agent's calculated 'migration chance' is greater than a random number between 0 and 1, the agent will migrate:

```
if random-float 1 < migration-chance [
let new-region one-of regions
move-to-region new-region
```

b) Inflow migration: It is simulated periodically based on the environmental stress level. As the stress increases, the inflow migration rate is reduced, meaning fewer new agents (migrants) will arrive in the region when environmental conditions worsen. This simulates the idea that harsh environmental conditions make regions less attractive to newcomers:

```
if stress-level > 100 [
set adjusted-inflow-rate inflow-rate * 0.05
]
```

c) Migration to a New Region: When an agent decides to migrate, it moves to a random patch within a new region (Alaska, Russia, or the Nordic Arctic). The procedure for migrating agents to a new region ensures that they only relocate to valid regions within the simulation world:

```
let target-patch one-of patches with [region-name = new-region]
if target-patch != nobody [
move-to target-patch
]
```

5. Simulation Results

Based on scientific data and climate change projections, the simulation shows moderate migration outflows from Russia and Alaska by 2050, with the situation becoming more severe by 2070–2100. However, the Nordic Arctic will remain relatively stable due to stronger governance and adaptation, but even this region will see some migration due to warming temperatures and sea ice loss. Government interventions will play a key role in reducing outflows, especially in wealthier regions, but environmental stress will ultimately drive long-term population reductions across the Arctic.

5.1. Environmental Stress

The environmental factors (temperature trend, sea ice loss, permafrost loss) increase by 0.5 units per year (tick). By the year 100 (i.e. 100 ticks), the environmental stress level is projected to rise to 100 units. By year 200 (200 ticks), the stress level reaches its maximum cap of 200 units, reflecting extreme environmental conditions where most regions experience catastrophic temperature increases, total sea ice loss, and severe permafrost thawing.

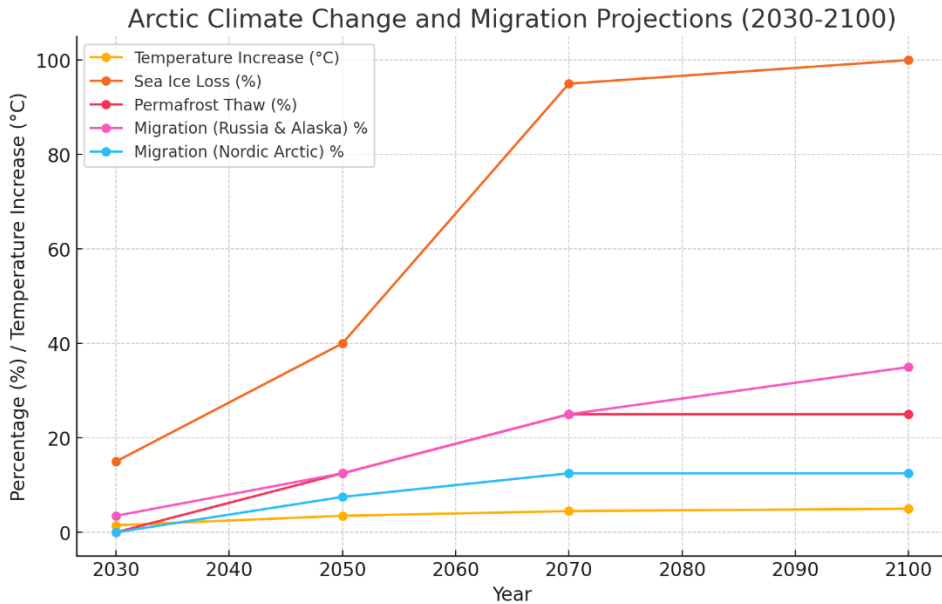

Figure 3. Simulation Results

What the results of the simulations would mean for real-world can be explained by touching upon the projections of temperature trends, sea ice loss and permafrost thawing. First, the Arctic is warming four times faster than the global average. According to estimates of this re, Arctic temperatures are projected to rise by 4–5°C by the end of the 21st century (2100). Arctic sea ice is expected to decline by 30–50% by mid-century (2050) and may experience ice-free summers by 2040–2060. Our results estimate that 25% of near-surface permafrost will thaw by 2100 under current warming scenarios, with significant losses in permafrost stability by mid-century.

5.2. Population decline in Alaska, Nordic and Russian Arctic Regions

The Russian Arctic, particularly Siberia, is already seeing increased outmigration from permafrost zones, and according to the results of the simulations, the situation is expected to worsen as climate-induced infrastructure failures continue. By 2050, it is possible that 10–20% of the population in these regions could relocate, especially from permafrost-affected areas. At the year 50, Russia begins to experience moderate environmental stress (stress level of around 50). At this point, the population begins to decline slightly due to both economic pressure (lower incomes) and early signs of environmental degradation. We estimate a 10-20% reduction in population due to migration and death. At the year 100, Russia's environmental stress level reaches around 100 units, significantly increasing migration outflows and mortality. We estimate that 30-40% of the population will have left the region or died. At the year 150, the environmental stress level exceeds 150 units, and Russia faces critical levels of outflow migration and mortality. At this point, 50-60% of the population could have either migrated or died. At the year 20, by the end of the simulation period, Russia faces near-total depopulation, with an estimated 80-90% of the population either migrating to other regions or dying due to severe environmental conditions

When it comes to Alaska and Nordic Arctic regions, at the year 50, both Alaska and the Nordic Arctic experience moderate stress levels (around 50 units). Population levels remain relatively stable due to higher incomes and the initial influx of migrants. The estimated population decline is limited to 5-10%. In year 100, by this point, stress levels in Alaska and the Nordic Arctic rise to around 100 units, prompting increased migration outflows. Population decline could reach 20-30% by this time, as environmental conditions begin to outweigh economic advantages. In the year 150, with stress levels approaching 150 units, migration outflows accelerate, and fewer migrants move into these regions. Population declines could

reach 40-50%. In year 200, by the end of the simulation period, Alaska and the Nordic Arctic face similar stress levels as Russia, with population reductions estimated at 50-70%.

Thus, Alaska is projected to see increased migration outflow from Indigenous and rural communities due to environmental threats like coastal erosion, permafrost thaw, and the loss of infrastructure. However, urban migration to Alaskan cities may still occur due to higher economic opportunities. By 2050, it is estimated that up to 5–10% of the population in rural and coastal areas may relocate due to environmental changes. In regions like Norway, Sweden, and Finland, the Nordic Arctic is expected to remain more stable due to stronger economic conditions and better governance. However, some localized migration could occur from vulnerable areas such as Svalbard, where ice melting and warming are particularly severe. By 2050, migration outflow could be moderate, affecting 5–10% of the population in particularly vulnerable regions.

5.3. Inflow migration decline

At Year 50 in the simulation, inflow migration plays a crucial role in maintaining population stability, particularly in Alaska and the Nordic Arctic regions. During this period, 20-30% of the population in these areas consists of new migrants, making regions like the Nordic Arctic relatively attractive destinations for migration. However, as environmental stress levels gradually rise, the conditions become less favorable. By Year 100, when stress levels reach 100 units, inflow migration drops significantly, reducing to just 5% of its original rate. At this point, new migrants make up only a small fraction of the population, and migration inflows begin to taper off. By Year 150 and beyond, inflow migration becomes almost negligible as high environmental stress makes all regions unattractive for newcomers, causing population growth from migration to cease.

6. Discussions and Conclusion

The simulations suggest that government interventions can temporarily reduce environmental stress and slow population decline, particularly in the first 50–100 years. However, these interventions become less effective by year 150, as environmental degradation overwhelms mitigation efforts. This is consistent with real-world studies, which indicate that while adaptation strategies, such as improved infrastructure and disaster preparedness, can temporarily protect populations, they cannot fully prevent the long-term impacts of climate change (Nordic Council of Ministers, 2019). For instance, the Nordic countries have been praised for their proactive climate adaptation policies, including investments in renewable energy, infrastructure upgrades, and climate-resilient agriculture (IPCC, 2019). These policies have helped stabilize populations in the face of climate challenges. However, even these regions are not immune to the long-term effects of climate change. As temperatures continue to rise, Arctic regions will experience increased permafrost thaw, sea ice loss, and coastal erosion, limiting the effectiveness of local adaptation measures. A recent study estimates that by 2050, up to 70% of infrastructure in permafrost regions could be at risk, even with adaptation efforts (Shiklomanov et al., 2019). This aligns with the simulation's projection that by year 150, government interventions will no longer be sufficient to prevent mass migration and population decline.

This finding highlights the need for 'multi-level governance' approaches that combine local adaptation with global mitigation strategies. Without aggressive global action to reduce greenhouse gas emissions, adaptation alone will not be enough to protect Arctic populations from the severe impacts of climate change. The simulation results underscore the importance of integrating local adaptation policies with global climate policies, emphasizing the need for international cooperation to reduce emissions and limit long-term damage. The results also have important implications for global migration patterns and international policy. As Arctic regions become increasingly uninhabitable due to climate change, migration outflows will put additional pressure on neighbouring regions and countries. For example, the Nordic countries may face increased migration from Russia and Alaska, which could strain public services and create political tensions over resource allocation. This is consistent with findings from the World Bank,

which suggests that climate-induced migration can lead to social tensions and resource conflicts in receiving areas, particularly if governments are unprepared for large-scale migration (World Bank, 2018).

The coding procedures developed in this research are highly adaptable, allowing for reuse, reconfiguration, and improvement in future studies, particularly in simulating migration flows in response to environmental crises such as global warming and earthquakes. The modular design of the code ensures that components like environmental variables—such as temperature trends, permafrost loss, and sea ice extent—can be easily replaced or adapted to new contexts, including seismic activity or rising sea levels. This flexibility enables the foundational code to be applied to various environmental and social crises without the need to rebuild the model. Additionally, the model's scalability allows for its application to broader geographic areas or global migration scenarios by integrating new datasets and socio-economic indicators. The code can be expanded to simulate larger regions or study migration responses to coastal erosion, for example. Furthermore, as new environmental and socio-economic data become available, the model can be updated to maintain its scientific relevance and rigor.

The model also offers opportunities for simulating the effects of policy interventions by adjusting variables related to government responses, allowing researchers and policymakers to explore how adaptation measures or disaster relief programs could influence migration outcomes. Beyond these applications, the model can be improved by incorporating machine learning algorithms for more accurate predictions and extending the simulation to account for social network effects, which would deepen insights into collective migration behaviours. In conclusion, the coding framework is highly flexible, making it a powerful tool for future research on migration patterns in response to diverse environmental challenges.

References

- Alaska Department of Labor and Workforce Development. (2021). *Cost of living in Alaska 2021*. <https://www.labor.alaska.gov>
- Angelsen, A., Aguilar-Støen, M., Ainembabazi, J. H., Castellanos, E., & Taylor, M. (2020). Migration, remittances, and forest cover change in rural Guatemala and Chiapas, Mexico. *Land*, 9(3), 1–23. <https://doi.org/10.3390/land9030088>
- Darmawan, R., Klasen, S., & Nuryartono, N. (2016). Migration and deforestation in Indonesia. <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/130249/1/848529499.pdf>
- GAO. (2009). *Alaska Native villages: Limited progress has been made on relocating villages threatened by flooding and erosion* (GAO-09-551). U.S. Government Accountability Office. <https://www.gao.gov/assets/gao-09-551.pdf>
- Icelandic Meteorological Office. (2020). *Iceland glacial melt data 2020*. <https://www.vedur.is>
- Icelandic Statistics Bureau. (2020). *Cost of living and employment data 2020*. <https://www.statice.is>
- IDMC. (2023). *Internal displacement and food security*. <https://www.internal-displacement.org/global-report/grid2023>
- Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). (2018). *Global warming of 1.5°C. An IPCC special report*. <https://www.ipcc.ch/sr15/>
- Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). (2019). *Special report on the ocean and cryosphere in a changing climate*. <https://www.ipcc.ch/srocc/>
- Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). (2022). *Climate change 2022: Impacts, adaptation, and vulnerability*. Cambridge and New York.
- National Oceanic and Atmospheric Administration (NOAA). (2021). *Arctic report card 2021: Alaska climate overview*. <https://www.noaa.gov>
- National Snow and Ice Data Center (NSIDC). (2021). *Arctic sea ice extent 2021*. <https://nsidc.org>
- Nordic Council of Ministers. (2019). *Nordic Arctic policy - Addressing the challenges of climate change*. <https://www.norden.org/en/publication/nordic-arctic-policy-addressing-challenges-climate-change>
- Nordic Council of Ministers. (2021). *Nordic Arctic climate report 2021*. <https://www.norden.org>
- Nordregio. (2020). *Migration and labour markets in the Nordic Arctic*. <https://www.nordregio.org>
- Nordregio. (2021). *Nordic Arctic climate, demographic, and economic data 2021*. <https://www.nordregio.org>
- Nordregio. (2021). *Nordic Arctic demography report 2021*. <https://www.nordregio.org>
- OECD. (2021). *Economic surveys: Norway, Sweden, and Iceland*. Organisation for Economic Co-operation and

- Development (OECD). Education in the Arctic. <https://www.oecd.org>
- Piguet, E., Kaenzig, R., & Guélat, J. (2018). The uneven geography of research on “environmental migration.” *Population and Environment*, 39, 357–383. <https://doi.org/10.1007/s11111-018-0296-4>
- Rantanen, M., Karpechko, A. Y., Lipponen, A., Nordling, K., Hyvärinen, O., et al. (2022). The Arctic has warmed nearly four times faster than the globe since 1979. *Communications Earth & Environment*, 3, 168. <https://doi.org/10.1038/s43247-022-00498-3>
- Rosstat (Russian Federal Statistics Service). (2021). *Russian Arctic employment and income data 2021*. <https://gks.ru>
- Runfola D, Anderson A, Baier H, Crittenden M, Dowker E, Fuhrig S, et al. (2020) geoBoundaries: A global database of political administrative boundaries. *PLoS ONE* 15(4): e0231866. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0231866>
- Russian Academy of Sciences. (2021). *Permafrost degradation in the Russian Arctic*. <https://www.ras.ru>
- Schuur, E. A. G., McGuire, A. D., Schadel, C., Grosse, G., Harden, J. W., Hayes, D. J., & Zimov, S. A. (2015). Climate change and the permafrost carbon feedback. *Nature*, 520(7546), 171-179. <https://doi.org/10.1038/nature14338>
- Schuur, E. A. G., McGuire, A. D., Schadel, C., Grosse, G., Harden, J. W., Hayes, D. J., ... & Zimov, S. A. (2015). Climate change and the permafrost carbon feedback. *Nature*, 520(7546), 171-179. <https://doi.org/10.1038/nature14338>
- Shiklomanov, N. I., Streltsov, D. A., & Nelson, F. E. (2019). Permafrost degradation and infrastructure in the Russian Arctic: A geotechnical perspective. *Geographical Review*, 109(1), 16–32. <https://doi.org/10.1111/gere.12243>
- Thiede, B. C., & Gray, C. L. (2016). Heterogeneous climate effects on human migration in Indonesia. *Population and Environment*, 39, 147–172. <https://doi.org/10.1007/s11111-016-0265-8>
- U.S. Bureau of Labor Statistics. (2022). *Alaska employment data 2022*. <https://www.bls.gov>
- U.S. Census Bureau. (2020). *Alaska median household income 2020*. <https://www.census.gov>
- U.S. Census Bureau. (2020). *Demographic and housing estimates: Alaska 2020*. <https://www.census.gov>
- United States Geological Survey (USGS). (2021). *Alaska glaciers melting faster than previously thought*. <https://www.usgs.gov>
- University of Alaska Fairbanks. (2021). *Permafrost loss in Alaska and its effects*. <https://www.uaf.edu>
- Vitikka, Arto, Arctic Centre, University of Lapland, Border Data, in, Runfola, D. et al. (2020) geoBoundaries: A global database of political administrative boundaries. *PLoS ONE* 15(4): e0231866. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0231866>. AHDR: Arctic Human Development Report, <https://www.arcticcentre.org/EN/arcticregion/Maps/definitions>
- World Bank. (2018). *Groundswell: Preparing for internal climate migration*. Washington, DC: The World Bank. <https://www.worldbank.org/en/news/infographic/2018/03/19/groundswell---preparing-for-internal-climate-migration>
- WWF. (2020). *Russian Arctic and climate change report, 2020*. <https://www.wwf.ru>
- WWF. (2020). *Russian Arctic socioeconomic report*. <https://www.wwf.ru>

“Nothing About Us Without Us” -Rhetorical Analysis of Greenland’s Arctic Policy¹

Alexandra Middleton²

Abstract

This study investigates Greenland's Arctic policy, issued in February 2024, through rhetorical analysis, to understand how Greenland envisions its future role in the Arctic, considering geopolitical and cultural historical factors. Utilizing critical policy analysis employing rhetoric, this research examines numerous rhetorical dimensions of Greenland's Arctic policy document. Findings reveal that Greenland positions itself as a strong, independent actor in Arctic affairs, emphasizing the principle "nothing about us without us." The results demonstrate that Greenland's Arctic Policy is forward-looking, metaphorical, and assertive, reflecting Greenland's clear vision of its role in Arctic geopolitics and its demand for a significant presence in forums, such as the Arctic Council. This analysis contributes to a broader understanding of policy argumentation by highlighting the importance of qualitative evidence, ethical considerations, and balanced rhetorical device use in shaping persuasive policy documents. This study offers valuable insights for academic research on policy rhetoric and practical discussions on international relations and Arctic affairs.

Keywords: Arctic, Greenland, Policy, Rhetorical Analysis

“Biz Olmadan, Bizimle İlgili Hiçbir Şey Olmaz” – Grönland’ın Arktik Politikasının Retorik Analizi

Özet

Bu çalışma, Grönland'ın Şubat 2024'te yayımlanan Arktik politikasını, jeopolitik ve kültürel tarihsel faktörleri göz önünde bulundurarak, Grönland'ın Arktik'teki gelecekteki rolünü nasıl öngördüğünü anlamak için retorik analiz yoluyla incelemektedir. Eleştirel politika analizi yöntemi kullanarak, Grönland'ın Arktik politika belgesindeki çeşitli retorik boyutlar değerlendirilmiştir. Bulgular, Grönland'ın kendisini Arktik meselelerinde güçlü, bağımsız bir aktör olarak konumlandığını ve “biz olmadan, bizimle ilgili hiçbir şey olmaz” ilkesini vurguladığını ortaya koymaktadır. Sonuçlar, Grönland'ın Arktik Politikası'nın ileriye dönük, metaforik ve iddialı olduğunu, Grönland'ın Arktik jeopolitiğindeki rolü konusunda net bir vizyona sahip olduğunu ve Arktik Konseyi gibi forumlarda önemli bir varlık talep ettiğini göstermektedir. Bu analiz, ikna edici politika belgelerini şekillendirmede nitel kanıtların, etik değerlendirmelerin ve dengeli retorik araç kullanımının önemini vurgulayarak politika argümantasyonunun daha geniş bir şekilde anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır. Bu çalışma, politika retorik üzerine akademik araştırmalar ve uluslararası ilişkiler ile Arktik meseleleri üzerine pratik tartışmalar için değerli bilgiler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Arktik, Grönland, Politika, Retorik Analizi

Statement of Research and Publication Ethics The study does not require an ethics committee decision

Author's Contributions to the Article A.M. contributed solely to the design and implementation of the study, the analysis of the results and the writing of the text. The author's contribution to the article is 100%.

Declaration of Interest There is no conflict of interest/conflict between the author and third parties in the study.

¹ This article is derived from a project, thesis, conference paper, etc.

² Postdoctoral Researcher, University of Oulu, Oulu Business School, Department of Accounting, Finance and Economics, Oulu/Finland, alexandra.middleton@oulu.fi, ORCID ID: 0000-0001-9345-6426

1. Introduction

The Arctic, a region of increasing geopolitical interest (Feldt, 2022), is becoming a focal point for investors and companies seeking resources for green transition (Peimani, 2013; Dadwal, 2014). As more nations are looking for Arctic resources and developing Arctic policies and strategies, the Arctic has become a geopolitical region. The focus here is on Greenland, a nation rich in Arctic resources with a colonial past (Heinrich, 2023) that is striving for independence. However, the island's colonial past and ongoing struggle for independence from Denmark (Ackrén & Jakobsen, 2024) add layers of complexity to its geopolitical stance. Moreover, Greenland has a history of defense and other forms of collaboration with the United States.

In February 2024, Greenland took a significant step forward by revealing its new “Foreign Defense and Security Policy 2024-2033:an Arctic strategy” which is referred to as Arctic policy throughout this study. It should be noted that this policy was published before the release of the Governments of Greenland, Faroes, and Denmark's new strategy for the Arctic for the period 2021-2030 that is still being developed.

This study explores this policy using critical policy rhetorical analysis as part of international relations research. Although a substantial number of investigations have focused on Arctic policies (DeCocco, 2020; Heininen et al., 2019), critical policy studies that employ rhetorical analysis have not been widely implemented. The present investigation contributes to the field of international relations and Arctic policies by means of a critical rhetorical analysis of Greenland's Arctic policy, with a view to understanding its perspective on the future of the Arctic from both geopolitical and cultural-historical standpoints. This study sheds light on how Greenland frames itself in a geopolitical context, and how it sees its cultural and historic identity through this policy.

The results demonstrate that Greenland sees itself as a strong and independent player in Arctic affairs, wanting its voice heard and a place at the table, with a strong message of “nothing about us without us.” It appeals to emotional connotations using rhetorical devices in the text. While the text is quite balanced through the rhetorical canon of invention, the use of pathos appears to be the most emphasized. The language used in the policy is forward-looking, metaphorical, and powerful in expression, portraying Greenland as a strong, independent player that has some influence in the Arctic. This study contributes to the shifting geopolitical Arctic landscape by providing a novel analysis of Greenland's Arctic policy, using critical policy rhetorical methods.

The paper begins with a literature review to contextualize Greenland's position within Arctic geopolitics and cultural history, followed by a detailed analysis of its Arctic policy through the lenses of critical rhetoric analysis. The remainder of this paper is organized as follows. First, a literature review on the historic geographic position of Greenland and its cultural historical context is presented. This is followed by an introduction to the theoretical framework, which employs critical rhetorical analysis. Subsequently, Methods section outlines the research design and data collection techniques. Results section presents the findings of the study, and finally, the Discussion and Conclusion sections discusses the implications of the results and suggests directions for future research.

2. Literature review

2.1. Positioning Greenland in geopolitical and political context

Greenland, the world's largest island, has a rich history and unique geographical features that have shaped its development over millennia. Greenland's ice sheet covers approximately 1,710,000 km², which is approximately 80% of the land area within Greenland, whereas bedrock exposed at the surface covers an area of approximately 410,000 km² (Henriksen et al., 2009). Human habitation in Greenland dates to approximately 4,500 years ago, commencing with the Paleo-Eskimos. Initially, people were thought to have migrated from the islands north of the North American continent (Rasmussen, 2024). However, archaeological evidence demonstrates that these first settlers were followed by several other people from

the continental part of North America. The Inuit, who were particularly of Thule culture, are believed to have migrated to Greenland around the year 1200 (Sørensen, 2020). Norse settlers arrived in Greenland at the end of the 10th century. Subsequently, the Norse settlements along the southwest coast disappeared by the 15th century (Rasmussen, 2024).

Greenland's colonial history began in 1721 with the arrival of Danish priest Hans Egede, who initiated European colonization by establishing trade stations along the west coast (Nielsen & Kjærgaard, 2021). In 1953, Greenland evolved from being a Danish colony to being another part of the Danish, it was incorporated into the Danish Realm as an "amt" or county, which ended its colonial status (Krivorotov, 2021). Greenland gained autonomy from Denmark in 1979, but the former colonial power still has control of the island's most important affairs (Heinrich, 2023). Despite obtaining autonomy, Greenland still depends heavily on Denmark for financial support and monetary policy management. The move towards self-governance was further solidified with the Self-Government Act of 2009, which granted Greenland the right to independence, a goal supported by most political parties in Greenland (Ackrén & Jakobsen, 2024). Denmark controls key areas, such as foreign affairs, defense, and monetary policy, which shows that the island still relies on its former colonial power.

Since 1979, Greenland has had its own government and parliament. Greenland recognizes itself as a self-governing, autonomous country within the Kingdom of Denmark (Visit Greenland 2024). However, Greenland is not yet a fully independent country, and discussions about independence continue to be a central theme in its political landscape. Most political parties in Greenland perceive independence as a long-term objective and logical step forward from the current position of self-government status (Bijak, 2023). The draft constitution published by Greenland is the latest move in the bid for full independence from Danish control (Breum, 2023). The attainment of full independence is combined with several challenges to be addressed, such as economic, social, and international relations.

Greenland's geostrategic importance is shaped by being an integral part of US security and foreign policy, especially during World War II and the Cold War (Ackrén & Jakobsen, 2015). This geostrategic position is still relevant in contemporary geopolitics, especially given the race for Arctic resources and the presence of the Thule Air Base (Ackrén & Jakobsen, 2015). At the same time, interest in the mineral wealth of Greenland, from gold and diamonds to rare earth elements, has been successful only in very limited ways, and has strong political and economic overtones (Christiansen, 2022).

Over the past decade, China has significantly increased its geopolitical role in Greenland, with many opportunities to open new dangers and concerns for all eight Arctic states, non-state actors, and Indigenous Peoples. Greenland is viewed as critical to Chinese Arctic Policy because of its rich natural resources and strategic location as a potential termination point of the Polar Silk Road via the Transpolar Route (Volpe, 2021). At the same time in Greenland, there has been a lot of resistance to the involvement of China in Greenland, especially for the socio-political consequences that Chinese investment projects might unfold (Volpe, 2021). Moreover, plans for Chinese mining and infrastructure projects in Greenland, in particular, the Kuannersuit uranium mining project and the Isua iron ore project, have either been suspended or rejected at the exploratory stage. Environmental concerns are the major reason for this opposition, as is the fear of economic dependency (van Brunnersum, 2022). These historical, cultural, and geological factors have combined to make Greenland a hotspot of international attention, a place where rich indigenous heritage is counterpoised with modern geopolitical and economic challenges (Brincker, 2022).

While Greenland's geopolitical ambitions are shaped by its rich resources and strategic location, these are deeply intertwined with its cultural heritage and identity, which we will explore next.

2.2. Cultural and historic background of Greenland's identity

The cultural identity of Greenland is complex and stems from several historical and geographical factors. The harsh Arctic and subarctic climates have deeply ingrained a natural environment-based lifestyle on the island, from which specialized hunter-gatherer societies such as the Thule Culture Inuit have evolved to exist and flourish in Greenland from the 13th to the 19th centuries (Sørensen, 2020). It was later

augmented by the 10th century arrival and 15th century disappearance of Norse settlers and European colonization, which began in 1721 with missionary Hans Egede, who re-introduced Christianity and established Danish colonial trading stations (Nielsen & Kjærgaard, 2021).

This migration and contact history are similarly reflected in the genetic makeup of modern Greenlanders, with a major Inuit component with European admixture, mainly in the western parts (Pereira et al., 2015). Danish colonization of Greenland also meant the imposition of Danish laws and educational reforms to modernize Greenland (Thiesen & Minton, 2022); however, these often conflicted with traditional lifestyles, thus generating resistance and a strong belief in cultural preservation among Greenlanders (Dahl, 2010).

The introduction of written Greenlandic and the local press in the 19th century helped foster a sense of nationality and created a culture of literacy among people (Nielsen & Kjærgaard, 2021). Throughout the 20th century, the struggle for increased autonomy eventually peaked in the 2009 Self-Government Act, making Greenland one of the longest desires for self-determination and control over natural resources—a clear, distinctive hallmark of its identity (Rud, 2017; Johnstone, 2020). Many Greenlanders are of both Inuit and Scandinavian ancestry, which is one of the most important aspects of claims for recognition and equality, but it also generates much tension within a post-colonial setting. Greenland is officially referred to as Kalaallit Nunaat, instead of Inuit Nunaat. The term Kalaallit is derived from the West Greenlandic language and denotes Greenlanders who have ancestry from both the Inuit in the western region and the Scandinavians in the eastern part of the island.

Post-colonial Inuit heritage and Greenlanders' indigenous status significantly drove Greenland's independence aspirations. Concurrently, contemporary Greenlandic films and literature often exclude Danes, undermining the genetic and cultural legacy of society (Thisted 2022). This exclusion challenges Greenlanders with European ancestry and dual identities, having one Danish and one Greenlandic parent, highlighting unresolved ethnic tensions and the persistence of outdated colonial affective economies in Danish-Greenlandic relations (Thisted, 2022).

Cultural identity is further shaped by demographic changes and urbanization policies, first colonial and then local. This happened to settlements such as Kangerlussuaq, which transformed from a military base into a civilian hub, illustrating the dynamics of Greenlandic society (Dzik, 2014). Therefore, Greenland's cultural identity is molded by its harsh geographical setting, historical migrations, colonial legacies, geopolitical, and ongoing efforts towards self-government and cultural preservation.

2.3. Studies on Arctic policies

Recently, research has focused on Arctic strategies and policies (Heininen, 2011; Martín, 2018; Serova et al. 2020; Heininen et al. 2019; DeCocco, 2020). For instance, a report "Arctic Policies and Strategies — Analysis, Synthesis, and Trends" represents a comprehensive analysis of the policies, strategies, and statements of the Arctic actors (Heininen et al. 2019). The methodological approach employed in this study is predominantly quantitative in nature, entailing the systematic coding of text from 56 policy documents spanning the period 1996–2019. Each policy document was scrutinized, and quotes were selected and coded for subsequent analyses. By examining these excerpts, it was possible to identify and compare the various strategies employed by documents to address a range of issues. The main themes identified were Arctic governance, economy, international cooperation, the human dimension, environmental protection, and the role of indigenous peoples and education in the context of Arctic policies and strategies (Heininen et al. 2019).

Additionally, the study "Arctic Policy: Learning from Current Arctic Strategies compares strategy documents from the United States, Canada, Russia, and Denmark, highlighting duplications in goals and challenges for Arctic operations (DeCocco, 2020). These studies underline the increasing importance of Arctic strategies in policymaking and offer valuable insights into applied methodologies within this research field.

Despite numerous studies on Arctic policies, systematic rhetorical analyses have not yet been conducted. This study fills this gap by applying this methodology to Greenland's newly published Arctic policy, thereby offering fresh insights into the Arctic policy research domain.

2.4. Greenland's foreign policy

The forces that influence Greenland's Arctic policy are many-faceted, mirroring a distinct geopolitical stance and ambition towards greater self-governance. Greenland's domestic and international policy decisions are influenced by its status as an autonomous territory within Denmark, with a legally defined path towards independence (Grydehøj, 2020). What applies to Greenland's Arctic policy is the notion of paradiplomacy, whereby Greenland participates in non-military cooperation and international networks to create its Arctic presence (Ackrén, 2014). This is further enabled by Denmark's dependence on Greenland's strategic location, which empowers Greenland to augment its sovereignty in foreign policy (Jacobsen, 2020). The current Self-Government Act and Danish Constitution set up a legal and political framework that endows Greenland with specific competencies in foreign affairs, although these are intricate and might be subject to change (Kleist, 2019).

Greenland's foreign policy has passed through various stages and is regulated by various treaties and agreements that underscore the growing international role of Greenland and its relations with Denmark (Høegh, 2024). The following review discusses some relevant foreign policy documents shaping the trajectory of foreign policy.

The Greenland Treaty of 9 April 1941 initiated a continuing American military presence in Greenland. Signed between the Danish ambassador in Washington D.C. and the U.S. government, the treaty gave the U.S. permission to begin establishing military bases in Greenland in return for defending it. Although initially concluded against the wishes of the Nazi-occupied Danish government, it was ratified by the Danish Parliament after Denmark's liberation in 1945 (Høegh, 2024). The American military presence in Greenland was further consolidated through the Defense Agreement of 27 April 1951. This agreement, signed after Denmark's accession to NATO in 1949, provided for a permanent US military presence during Greenland's colonial period, when the country had no constitutionally guaranteed political rights (Heymann et al., 2010).

The Igaliku Agreement (2004) and subsequent joint declarations amended the 1951 Defense Agreement, outlining the framework for both the American military presence and broader civilian cooperation between the United States and Greenland (Dragsdahl, 2005). The Common Plan for U.S.-Greenland Cooperation guarantees a higher-degree commitment to cooperate at political, economic, peace, and security dimensions in 2020.

The Memoranda of Understanding on Business and Raw Materials from June 2023, signed by the Government of Greenland and the European Union, facilitated joint geological surveys and enhanced cooperation in mineral exploration and development, reflecting a shared interest in Greenland's resource potential (EU, 2023).

The Ilulissat Declaration, signed in 2008 and later reaffirmed in 2018, is another pivotal document (Ilulissat Declaration, 2009). Signed by Arctic coastal states, including Greenland (represented as part of the Kingdom of Denmark), the declaration emphasizes peaceful cooperation and the resolution of Arctic issues through existing international legal frameworks. This reflects a shared interest in maintaining the Arctic as a low-tension region.

The Agreement Package on Pituffik (Thule) Air Base signed in 2020 includes a bilateral cooperation plan, new tender criteria for the base maintenance contract, and recognition of Greenland's role in U.S. security. This agreement package signifies a move towards ensuring greater benefits for Greenland from the American military presence, including economic opportunities and tax revenue. Lastly, the U.S. Unilateral Statement on Defense Investments (16 September 2018) expressed renewed U.S. strategic interest in Greenland, including potential dual-use investments in infrastructure, highlighting the island's growing geopolitical significance ((Høegh, 2024).

Greenland's foreign policy independence exists within a complex relationship with Denmark. While Greenland remains a self-governing territory within the Kingdom of Denmark and lacks ultimate decision-making power in foreign and security policies, its autonomy has expanded, particularly in areas directly related to its interests. The 2009 Self-Government Act granted Greenland full responsibility for its natural resources and the right to negotiate international agreements (Áckren & Jackobesen, 2015). This has allowed Greenland to pursue its interests in fisheries management and mineral resource development. Despite increased autonomy, tensions arise because foreign policies and security are often intertwined with natural resources. Greenland actively seeks to shape Denmark's Arctic foreign policy, particularly within the Arctic Council, and its relationship with the United States regarding the Thule Air Base highlights its efforts to secure greater benefits. Greenland operates within a framework of shared competence, where Denmark holds ultimate authority, but Greenland exercises increasing influence in areas affecting its interests (Askren & Jacobsen, 2015). The evolving nature of this relationship and the growing international significance of the Arctic will likely lead to further negotiations and adjustments in the balance of power between Greenland and Denmark.

The document under analysis of this study is "Greenland's Foreign, Security, and Defense Policy 2024-2033- an Arctic Strategy" (Greenland's Arctic Policy, 2024), which was published on 21 February 2024 (Breum, 2024). The preparation of this policy was tasked to the government of Greenland, called Naalakkersuisut (Breum, 2024). According to Saalbach (2024), Greenland's Arctic policy delineates its geopolitical implications and strategic approach towards Arctic issues. Furthermore, Greenland's Arctic policy serves as a blueprint for foreign, security, and defense strategy, demonstrating its significance in shaping Greenland's diplomatic relations and defense mechanisms (Martinussen, 2024).

3. Theoretical Framework

The study and practice of rhetoric takes roots in ancient Greece, where rhetoric formed the cornerstones of civic life. The study and practice of rhetoric has a long history. Originally associated with speaking, rhetoric became widely applicable to written discourse with the advent of printing in the fifteenth century (Frost, 2017).

Rhetorical analysis can be understood as an effort to understand how people in specific social situations attempt to influence others through language (Selzer, 2003). Rhetoric pertains to the academic discipline of studying rhetoric, the art of employing rhetoric in writing or speech, and the strategic use of language to influence audiences (Frost, 2017; Jasinski 2001). This study adopts the latter definition.

Rhetorical analysis is a potent method for comprehending how communication persuades or influences the audience. This approach is particularly beneficial for analyzing policy papers, as it illuminates the strategies employed to garner support for specific actions (Winton, 2013). It is crucial to understand that rhetorical analysis perceives policy not merely as a collection of written decisions but as a dynamic process involving individuals, power struggles, and compromises, all molded by language. Policy texts such as strategy documents become rhetorical when they strategically use language to construct a problem and present solutions in a manner designed to persuade a specific audience (Edwards et al.2013).

Early teachers of rhetoric saw a need for a structured approach to crafting persuasive discourse, so they divided the study of rhetoric into the following five canons: invention, disposition, style, memory, and delivery (Frost, 2017; Jasinski 2001). Although conceived within the oral communication setting, these canons are applicable to both written and digital forms of communication. The first canon is invention, which deals with the development and refinement of arguments through appeals to logic, logos, emotion, or pathos, and the credibility of the speaker or ethos. The second canon, disposition, guides the arrangement and organization of arguments to affect these arguments at the best possible rate. The third canon of style addresses everything from word choice to sentence structure, use of figurative language, and setting tone and cadence for communication. In its original form, the fourth canon, memory, focuses on techniques for memorizing speech. Contemporary rhetoric has been reinterpreted as a way to strategically use shared cultural memories and experiences (Leach, 2000). Finally, the canon of delivery,

initially oriented towards the speaker's physical presence and vocal delivery, concerns the relationship between the content of a message and its mode of dissemination.

Rhetorical canons can be used to analyze and understand any persuasive communication, whether it is speech, written text, or even a work of art. These canons continue to be used in contemporary rhetorical studies, albeit with evolved meanings and relevance over centuries (Frost, 2017; Jasinski, 2001).

Several key elements were considered when conducting a rhetorical analysis of policy papers. The “rhetorical situation” is established by analyzing the contexts that influence their creation and reception (Bitzer, 1968), including identifying the intended audience and understanding the broader historical, social, or political circumstances that might influence how the policy and its arguments are likely to be perceived (Leach, 2000).

Three main rhetorical genres or canon of invention: forensic (legal), epideictic (ceremonial), and deliberative (political) are considered as persuasive genres. Each genre employs a unique persuasion strategy. For instance, while forensic speech focuses on past events to establish guilt or innocence, a deliberative genre would likely emphasize the future benefits of the proposed actions (Finlayson, 2007).

The analysis also considers five traditional categories, sometimes called rhetorical canons, through which persuasive techniques are analyzed. These comprise of invention which involves the discovery of arguments *logos*, or logic; *pathos*, or emotional appeal; and *ethos*, or credibility (Winton, 2013). In particular, the following questions were asked when analyzing the canon of intention:

1. *Ethos* (credibility): How does the policy paper establish trust and authority? Does it draw upon expert opinions, invoke shared values, or highlight relevant experience to bolster its legitimacy?
2. *Pathos* (emotion): Does the policy paper evoke fear, hope, patriotism, or other emotions to resonate with the audience and make arguments more compelling?
3. *Logos* (logic): Are logical arguments used to support the claims? Does the policy paper draw upon evidence, statistics, or reasoned arguments to make its case?

The other elements that are considered are disposition, which refers to the form of the policy paper, its style, memory, which refers to shared cultural memories or historical discourses, and delivery, referring to how the document is conveyed, its visual presentation, or the platform chosen for its dissemination. This study is rooted in a critical comprehension of policy and is situated within the realm of critical policy studies. Unlike traditional policy analysis, which typically perceives policy as authoritative decisions encapsulated in documents (Rizvi & Lingard, 2009), a critical viewpoint views policy as more than just text (Pini & Gorostiaga, 2008). It encompasses individuals, groups, practices, events, ideas, power dynamics, struggles, and compromises (Bowe et al., 2017; Ball, 1994). From this perspective, policy is seen as complex, inherently political, and imbued with values (Bowe et al., 1992), in contrast to traditional views of policymaking as a rational and linear process. Critical policy analysis views policy issues, much like the social world, not as objective problems, but as social constructs, with language playing a pivotal role in their creation and promotion (Edelman, 1988). The goal of critical education policy research is to challenge inequalities by understanding how policies contribute to perpetuation.

This critical understanding is applied to the examination of Greenland’s Arctic policy text as a rhetorical text. This study contributes to Arctic policy research by critically examining Greenland’s Arctic policy through a lens of critical policy studies and rhetorical analysis. Critical understanding was applied to the examination of Greenland’s Arctic policy as rhetorical text. In this context, rhetoric pertains to the strategic use of language to influence audiences (Frost, 2017; Jasinski, 2001). By critically examining Greenland’s Arctic policy, this study considers its geopolitical importance, cultural heritage, and identity discussions.

4. Method

4.1. Rhetorical analysis

All five canons of rhetorical analysis were applied to examine Greenland's Arctic policy. This five-point framework—invention, disposition, style, memory, and delivery were applied in dissecting the policy document. Through the canon of invention, the arguments within the policy were identified and refined, and disposition helped lay down its organization. The style canon was used to analyze the choice of words and sentence structures, and the general tone of the document. The fourth canon, memory, was used to understand how the document strategically used shared cultural memories and experiences, particularly those connected to Greenland's cultural and historical identity. Finally, the canon of delivery was used to analyze how the content of the policy had been presented and disseminated. This approach assists in creating a deep understanding of Greenland's Arctic policy in the geopolitical Arctic context and its importance in the formation and reflection of Greenland's cultural and historical identity.

4.2. Stages of rhetorical analysis

This analysis involved several steps. First, Tropes software for tracing the key structures of the text and most commonly used words was applied. Tropes is a free text analysis software that performs stylistic, syntactic, and semantic analyses, identifies various word categories, conducts thematic analyses, and detects discursive structures that can be later used in rhetorical analysis (Gmach et al. 2022). Tropes was used to identify the recurring themes and episodes in the document. The phrases and expressions in the text were then grouped according to the purpose of the analysis.

For instance, everything that pertained to the use of pathos as a rhetorical device was placed under one category. Thus, it would be easier to specifically examine how emotional appeals were used in the document. The text also contained other rhetorical devices such as memory. These were contextualized by analyzing language use within the document. This helped determine the genre of the document and the stylistic choices of words and idioms. The identification of rhetorical canons contributed to unraveling the overall rhetorical strategy employed in the document. The analysis also examined the target audience of the document. The descriptions and stylistic choices of the people of Greenland were considered. It is important to note that this has implications for the cultural and identity purposes that the document tries to convey. One could infer from the way the document speaks of the people of Greenland how it wants to shape perceptions and understanding of Greenland's identity.

In summary, rhetorical analysis comprised a close reading of the text using Tropes software, after which categorization, based on rhetorical devices, and an analysis of the audience as well as Greenlandic people in the representation were performed.

5. Results

The Greenlandic Arctic policy document under analysis, comprising just over 11,000 words, is structured with a forward by Vivian Motzfeldt, Minister for Statehood and Foreign Affairs in Greenland, and further divided into thirteen distinct sections. The strategy text was thoroughly examined using five canons of rhetorical analysis, with special attention paid to the canon of intention (ethos, pathos, and logos). This comprehensive approach provided a detailed understanding of the text, uncovering its logical arguments, emotional appeals, and source credibility.

5.2. Audience and delivery of the policy text

The audience for Foreign, Security, and Defense Policy includes government officials, international allies and partners, academics and policy analysts, the general public, the media, non-governmental organizations (NGOs), and the private sector. Additionally, future generations of Greenland have been identified as part of the audience.

The policy aims to serve as a tool for Greenland's position in the international community, looking far ahead towards the goal of statehood and full membership in the United Nations. The document is also addressed to "our partners," underlining Greenland's commitment to collaboration and engagement with the international community. It underlines, on several occasions, Greenland's desire to play a more active role within the international community, notably in the UN. Greenland positions itself as a responsible and engaged actor who desires greater recognition and an increased influence on global affairs. The document directly addresses the Arctic Council, emphasizing the need for the Council to become "*more relevant and inclusive to the people's of the Arctic, p.13.*"

There are also several implicit appeals to individual nations in the document. It notices historical, cultural, and family ties that bind Greenland to European countries and reminds them of the value of their relationship with Greenland, calling for them to recognize the changing nature of that partnership. One of the most prominent partners of Greenland, the United States, has been repeatedly addressed in this document. This paper seeks cooperation, notably in trade and defense, with a call for a revised and fair partnership that considers the strategic position of Greenland with its interests. Canada, Greenland's closest neighbor, is invited to cooperate closely in areas such as trade, transport, and cultural exchange. The document points to a strengthening of the bonds between the Inuit communities in both countries and underlines that historical barriers to cooperation must be overcome.

Regarding the canon of delivery, the policy text conforms to the canon of delivery in writing. Through a structured and detailed presentation, the policy is presented in an accessible manner to its target audience. The mode of delivery impacts the effectiveness of the policy; in this case, the written form establishes a record that can be kept for further reference, study, and analysis. The document is produced in three languages: Danish, Greenlandic, and English. This makes it accessible, guaranteeing it caters to a diverse audience, thereby reinforcing the principle of inclusivity inherent in content.

5.3. Rhetoric genre of the policy text

Greenland's Arctic policy document most closely aligns with genre of deliberative rhetoric. This rhetoric focuses on persuasion related to future actions and policy decisions. Although the document is impregnated with strong elements of epideictic rhetoric, especially in the Foreword, where Vivian Motzfeldt, Minister for Statehood and Foreign Affairs, resorts to ceremonial language praising Greenland's vision and expressing her hopes for the future, the general purpose of the document is to outline a strategic vision and persuade both domestic and international audiences to support Greenland's policy goals. The document, with a clear focus on policy and future action, is structured around key policy areas such as the Arctic Council, Climate and the Ocean, relationships with the United States, Iceland, and Canada, International Trade, Connectivity, East Asia, Multilateral Cooperation, and Security and Defense Policy. Within each of these sections, the document outlines specific policy objectives and, importantly, details actions Greenland will take to achieve these goals. For instance, in the section on International Trade, the document states, "*Greenland will work to increase the total value of its exports, p.25*" and "*Greenland will seek to remove trade barriers and enter into bilateral (free) trade agreements.p.25*" This forward-looking language is a hallmark of deliberative rhetoric.

Moreover, the document employs several persuasive techniques that can be categorized as deliberative discourse, appeals to shared values, arguments based on practicality, and emphasis on benefits. It appeals to shared values by repeatedly emphasizing principles such as democracy, human rights, peace, and international cooperation, aiming to establish common ground with potential partners and allies. It presents arguments based on practicality and necessity, underscoring the practical implications of its policy goals, and arguing that increased international engagement and trade are essential for Greenland's economic development and self-sustainability. The document also emphasizes the benefits to all parties involved, frequently highlighting the mutually beneficial nature of Greenland's proposed collaborations and seeking to persuade partners that their interests align with those of Greenland.

5.4. Analysis of ethos, pathos, and logos in Greenland's Arctic policy text

The analysis of policy document involved an identification of the persuasive techniques as part of canon of invention, including ethos, pathos, and logos. Ethos was seen through credibility and authority set up by the document authors and sources. Pathos showed an emotional appeal to the values and feelings of the targeted audience. Logos was represented in the form of logical arguments and evidence-based reasoning. Emphasis was placed on these rhetorical strategies by providing quotes from the documents to present clear insight into persuasive techniques.

5.4.1. Ethos in Greenland's Arctic policy

The policy of the Greenland government, "Greenland in the World — Nothing about us without us," applies several rhetorical strategies to increase its ethos: credibility and trustworthiness. The foreword was written by Vivian Motzfeldt, Minister for Statehood, and Foreign Affairs. Her political position lends authority to the document, thus establishing the credibility of being a spokesperson on behalf of Greenland's interests and connecting the strategy directly to the Greenland government's expertise in Greenland foreign policy.

The policy text further strengthens its ethos by directly referring to international agreements and frameworks. This roots the arguments of the policy document in established legal and political contexts. This refers to the Igaliku Agreement of 2004 and the Common Plan of 2020 with the United States, the 2022 Declaration of Cooperation with Iceland, and the agreement demarcating the border between Greenland and Canada, which was signed in 2022. It also refers to the Polar Code for ships operating in polar waters, as developed by the International Maritime Organization, and the Ilulissat Declaration of 2008, reaffirmed in 2018, and the role it has played so far in shaping Arctic governance and cooperation.

Further references include the international agreement to prevent unregulated fishing in the Central Arctic Ocean, 2018; the UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples, 2007; the United Nations High Seas Treaty, or Biodiversity Beyond National Jurisdiction, BBNJ, treaty; and the Memorandum of Understanding between the European Union and the Government of Greenland on a strategic partnership for sustainable value chains for raw materials, 2023. This strategy also refers to the SAR Agreement signed at the Arctic Council Ministerial Meeting in Nuuk in 2011.

The language in the strategy is professional and formal, reflecting how serious the issues it deals with, and that Greenland is determined to have a responsible and respectable international presence. On the same note, the strategy has an element of repetition regarding certain themes, thereby strengthening its core arguments. It reiterates its belief in international cooperation, sustainable development, and its right to self-determination, with a special emphasis on the statement "Nothing about us without us," recurrently used throughout.

5.4.2. Pathos in Greenland's Arctic policy

Pathos appeals to emotions, to shared values or beliefs. The document frequently appeals to the shared values and beliefs of the Greenlandic people, particularly their desire for self-determination and independence that is re-iterated by repetition of the phrase "Nothing about us without us." The strategy appeals to the values of peace, cooperation, and self-determination to create a sense of shared purpose and urgency. Quotes from the policy document that demonstrate these values are highlighted in bold.

*"With the **right to self-determination** and the **goal of independence**, our country and people aim to increase their cooperation with other countries, p.7. "*

*"Our country is aware that we are part of the Kingdom of Denmark, but we also **strive for independence**, p.7. "*

*"Our strategy is based on **shared values** that underpin Greenland's approach to relations with other countries, p.7."*

"We can use our foreign policy and diverse collaborative relationships to convey to the outside world our culture

and our values..., p.9.”

*“In addition to trading with our partners, we intend to attract investments in suitable sectors from like-minded countries that share **our values**. However, Greenland will not exclude cooperation with countries that **accept and respect our values and legislation.**, p.25.”*

*“We must remember who we are and **our core values.**, p.41.”*

*“It will be necessary to improve our general level of education and training in cooperation with other countries to establish civil structures and improve our civil preparedness in preparation for the day when we **gain our independence.**, p.45.”*

*“This strategy can be updated as needed and is essentially an expression of a Greenland that, in cooperation with others, is **progressing towards independence**, p.47.”*

Another example of pathos in the text is the use of vivid descriptions, which enable the reader to see, feel, and understand what situation has been described before his or her eyes and to emotionally relate to it clearly and expressively. Therefore, this approach is effective in bringing about the severity and immediacy of the presented problems. This can be illustrated by a repeated use of the metaphor *“The ice is getting thinner.”* This metaphor has a clear pictorial presentation, as it is not only a literal description of the physically changing condition of the ice in Greenland and the Arctic region because of climate change but also a figurative expression for showing the changing geopolitical environment in the Arctic. This metaphor emphasizes the urgency of finding solutions for climate change by arousing feelings of fear and concern in readers' minds about the future of our planet.

*“The climate is changing, and the **ice is getting thinner** on the international stage — in both a literal and a figurative sense., p.4.”*

*“Our climate is changing, and the **ice is getting thinner**, p.9.”*

*“The **ice is getting thinner**. Indeed, the ice in the Arctic Ocean and around Greenland is melting at an alarming rate, as is the Greenland ice sheet., p.15.”*

*“Greenland must be better prepared for a more unstable world, in which the **ice is getting thinner.**, p.23.”*

Additionally, the phrase *“There is no Planet B, p.13”* serves as a stark reminder of the environmental challenges facing the world and the need for urgent action. This emotionally charged statement emphasizes the importance of environmental sustainability and positions Greenland as a responsible actor in the face of climate change.

5.4.3. Logos in strategy text

The text offers a rich array of examples demonstrating the use of cause and effect, factual evidence, logical reasoning, and comparisons or analogies, all of which are key components of logos in rhetorical analysis. Policy text uses logical arguments to support policy recommendations. For example, it argues that diversifying trade partners will lead to a more resilient economy by drawing a clear link between economic stability and expanding relationships with North America.

First, the text introduces the cause-and-effect condition: ice melting at an alarming rate in the Arctic Ocean and around Greenland, and its subsequent impact on ocean currents and global and regional climates. In so doing, this cause-and-effect relationship brings out the wide-ranging impact of climate change. The goal of Greenland's independence was entailed as a natural consequence of its growing sense of self and the urge to have a say in running global matters.

The text appeals to factual evidence. For instance, the Defense Agreement of 1951 and the establishment of diplomatic representations between Greenland and the United States in 2014 and 2020 serve as concrete evidence to support the narrative of strengthening ties between the two countries. These factual elements lend weight to the assertions made in the text and underscore the strategic importance of Greenland in the context of US national security interests. The text employs logical reasoning to argue for

Greenland's leading role in the Kingdom of Denmark's delegation to the Arctic Council, based on its geographical location within the Arctic. Furthermore, the proposed expansion of Greenland's territorial waters is presented as a logical solution to increasing environmental regulations, strengthening the control of potential resources, and tightening safety requirements.

The text draws a comparison between Greenland's participation in Nordic cooperative bodies and its proposal for an Arctic North American forum, highlighting similarities in geographical context and developmental challenges. The phrase "a seat at the table" is used as an analogy to convey the importance of active participation and representation in international forums. An interesting feature of this Greenland Arctic policy document is that it simply does not rely on any statistical data. It neither gives figures to show the quantity of trade nor does it give figures for sizeable investments. Nothing is shown to indicate demographic data such as population statistics. Moreover, there is no statistical expression for other industrial activities, such as fishing, or even the general industrial profile of the country. The absence of statistics is another prominent feature of the document, which at times may be a strategic choice or an inherent weakness depending on the context and target readership. This is a dimension of the document that calls for further research on its implications for the presentation and reception of policy. In conclusion, the source document strategically employs logos to strengthen its arguments, making policy recommendations more persuasive and acceptable to the audience by grounding them in reasoning and evidence.

5.5. Use of memory canon "Nothing about us without us"

The policy paper has a recurring message "Nothing about us without us" that is repeated twelve times throughout the policy text. The canon of memory involves organizing information in a way that makes it easy to remember and recall and using certain figures of speech to help the audience remember what was said. The phrase "Nothing about us without us" was used by the disability rights movement in the 1990s, one of its adoptive uses being found as a title for James Charlton's 1998 book on disability rights (Charlton, 1998). Subsequently, Indigenous Peoples adopted the phrase to demonstrate the importance of inclusion in decision-making that affects them (Rabang et al., 2023). For Indigenous Peoples, this principle is crucial in countering the historical and ongoing marginalization they face. This principle is entrenched in international instruments such as the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities (Quinn, 2009).

Indeed, the repetition of the phrase "*Nothing about us without us*" in Greenland's Arctic policy text serves a similar rhetorical purpose as Martin Luther King Jr.'s repetition of "*I have a dream*" in his famous speech. In both cases, the repeated use of that phrase serves as a rhetorical instrument to frame a central theme. In King's speech, that repeated phrase underlines his vision regarding racial equality. In Greenland's Arctic policy text, "*Nothing about us without us*" strongly reinforces the concept of self-determination and the need to make decisions that involve the people of Greenland. Not only does repetition underscore this principle but it also gives it pitch in the text etching the message into minds. While the King's iconic phrase became a rallying cry for the civil rights movement, "Nothing about us without us" has encapsulated the call for active participation and representation of Indigenous Peoples in the making of policy decisions affecting the Arctic region. It appears that in the policy document, this phrase is a call for the recognition of colonial injustices and shows that Greenlandic people identify themselves with other indigenous peoples across the world. This phrase has become a global reminder to include and represent indigenous rights in policymaking beyond the Arctic region.

In what context is the phrase "*Nothing about us without us*" used in the policy document? It is often employed as an anaphora to start a section of the policy document and as an epiphora to end it. Anaphora and epiphora are rhetorical devices used to emphasize a point, create a rhythm, and make the text more memorable. This repetition not only underscores the central theme but also helps to etch it into the minds of readers, making the policy document more impactful and memorable. Here are some quotes from the

document to demonstrate which phrases further support “Nothing about us without us” for better visibility presented in bold font.

*“Whenever the Arctic is on the agenda in relevant multilateral forums, Greenland must have **a seat at the table**, preferably well-placed or as a Head of Delegation of the Kingdom of Denmark, p.33.”*

*“History has shown us that it is necessary to **have a seat at the table** if Greenland is to ensure that **its voice is heard** we must **have a seat at the table**, p.37.”*

*“With developments in our country moving at a rapid pace, we need to ensure that Greenland lives up to international legal standards and norms, and that we **have a seat at the table** when it comes to international debates on issues that concern us, p.37.”*

*“On the contrary, it is a region where the Arctic Council states have indigenous representatives **with a seat — and a voice — at the table** to underscore the need for recognition, dialogue and understanding, p. 41.”*

*“Greenland is insisting on **a seat at the table**, p.47.”*

*“Greenland has something to contribute, and it is important that **Greenland’s voice is heard** and that we safeguard our interests and articulate our values, p. 47.”*

*“Greenland in the World — Nothing about us without us is an ambitious strategy that demonstrates that Greenland is insisting on **a seat at the table**, p. 47.”*

The principle of "Nothing about us without us" finds very strong echoes in the persistent assertion that Greenland must have a seat at the table, and its voice must be heard. The principle that comes from democratic ethos, related to participation and representation, called for its rightful place in discussions and decisions directly affecting it in Greenland. The idioms "have a seat at the table" and "our voice being heard" further reflect the view of having Greenland actively involved and influential in the making of decisions. Steeped in historical and cultural significance, such idioms become powerful reminders to respect, include, and remain in agency within all dialogue and decisions. The appeals to Greenlandic representation and voice are, therefore, not a demand but an expression of the continuous strength and values that they represent.

5.6. Greenlandic people

In the policy document, there is a strong identification with "us." In relation, for a complete understanding of what “us” and “we” mean in this document, there is a need to analyze what linguistic constructions refer to describing the Greenlandic people. This means analyzing rhetorical styles together with language choice. In relation to the Greenlandic people, these components can offer insight into their identity, culture, and views. This means that a detailed analysis concerning these aspects can be done to reach a greater understanding of the policy document and its repercussions for Greenlandic people. The document often refers to the “Greenlandic people” with constructions that emphasize their identity and aspirations, e.g.

“The Greenlandic people need to adapt, adopt positions and forge a coherent strategy in response to major world events, p.5.”

The Greenlandic people are described as “*responsible citizens, p.7,*” who are aware of their place within the Danish Kingdom while striving for independence. The document also highlights the desire of Greenlandic people to improve their lives and livelihoods. The document emphasizes the importance of indigenous peoples in the Arctic and uses adjectives to highlight their role and connection to the region. They are described as having an “*intimate connection to the region, p.11*” and serving as “*a reminder that there are people who call the Arctic their home, p.11.*” The document also acknowledges the importance of “*Arctic indigenous peoples’ representatives, p.11,* in strengthening dialogue and peace in the Arctic. Furthermore, the document stresses the importance of considering future generations,

particularly in the context of climate change and Arctic development, referring to them as “*future generations who will continue to learn, innovate and drive us forward as a people and a country, p.5.*” The document’s use of these constructions reveals an intent to portray the Greenlandic people as active participants in shaping their future, acknowledging the unique perspective and rights of Indigenous communities in the Arctic, and emphasizing a commitment to responsible and sustainable development that benefits current and future generations.

5.7. Assertive language

The verb “must” is an exceptionally strong rhetorical device that appears repetitively in Greenlandic Arctic policy texts. Modal auxiliary verbs like “must” are a strategic tool of use in policy paper, e.g., in the election manifestos in respect to political discourse, outlining promises, obligation, and necessities to convince the electorate on the proposed policies by underlining their importance and urgency. The use of “must” verb denotes urgency, necessity, and obligation (Nartey & Yankson, 2014). Repetition of the verb “must” further emphasize the need for non-negotiable responsibilities and commitments by the Greenlandic authorities and the people of Greenland within the parameters of Arctic cooperation and leadership. The usage of verb “must,” from a rhetorical point of view, is a form of imperative mood used for issuing orders, commandments, or making requests or prohibitions. In this text, the “must” would denote strong directive or command, pointing out that what action it is describing are not optional but mandated (Caulfield, 2023). The usage of “must” in this policy text can be categorized into two domains: what is expected from the outside world and what is expected from the Government of Greenland.

Below are examples of what is expected from the outside world. Given that Greenland is not fully independent and is part of the Kingdom of Denmark, certain expectations have been set for its role in international forums, particularly those concerning the Arctic.

*“Greenland **must play a leading role** in the Kingdom of Denmark’s delegation to the Arctic Council because we are the Arctic part of the Kingdom, p.11.”*

*“Greenland **must contribute knowledge and expertise** to the working groups under the Arctic Council that focus on the living conditions of the peoples of the Arctic, research collaboration, and understanding today’s global environmental and climate challenges, p.11”.*

*“The role of the Arctic Council **must be safeguarded** with long-term participation of the entire Arctic region, and its mandate should continue to exclude matters related to hard security. p.13.”*

*“Whenever the Arctic is on the agenda in relevant multilateral forums, Greenland **must have a seat at the table, preferably well-placed or as a Head of Delegation of the Kingdom of Denmark, p.33.**”*

There are also expectations from partners and allies. The text underscores expectations from partners and allies on at least two levels. One emphasizes collective responsibility among Arctic nations to cooperate for the benefit of the global climate and oceans.

*“The peoples and nations of the Arctic **must work together for the sake of the world’s climate and oceans, p.15”.***

Another argument is that trading partners must respect indigenous culture, which is deeply rooted in the sustainable harvesting of marine mammals, and therefore recognize their rights to use their living resources.

*“At the same time, trading partners **must respect the fact that our culture is rooted in the sustainable harvesting of marine mammals. We live from what nature has to offer — and we have the right to utilize our living resources, p.23.**”*

There are also certain expectations that the Government of Greenland assigns to itself. In this regard, the policy document brings out Greenland’s leadership in the Arctic Council, inclusiveness regarding affairs

in the Arctic, responsible tourism, resource resilience, cooperation with the European Union on mineral extraction, and emphasis on core values.

“Greenland must prepare to take the lead for the Danish Kingdom’s chairship of the Arctic Council in 2025–2027 and, in subsequent years, continue to assume responsibility and contribute to the Council’s advancement, p.13”.

“We must endeavor to make the Arctic Council’s work more relevant and inclusive for the peoples of the Arctic, and new areas of cooperation should be taken into consideration for the Council’s mandate, p.13.”

“We must provide the right framework and ensure an appropriate type of tourism to Greenland in accordance with our national tourism strategy, p.31.”

“We must guarantee that we always have access to food, medicine and fuel — and we must become more robust and resilient, p.23.”

“We must also continue to develop our cooperation with the EU in the area of mineral extraction, p.39.”

“We must remember who we are and our core values, p.41.”

The verb “must” is very important in the policy document because it imposes strong obligation or necessity, usually applied to ensure the implementation of something and emphasis on non-compromise. For instance, in respect to COVID-19 prevention recommendations, where such imperatives as “must” were in high use to emphasize the seriousness of the situation and the criticality of adherence to the health guidelines instructions (Stolac & Vlastelić, 2022). Furthermore, the usage of “must” is seen as a crucial tool in framing policies to bring clarity and compliance (König, 2019).

Guidelines on policy writing reveal that modal verbs, like “must,” are commonly used in policy documents (University of Colorado, 2024). For example, studies on the functions of modals in policies, where opioid legislation was used as a case study, have established that modal verb, such as “shall” and “may,” are found in policies regardless of their capacity for ambiguity (Torres, 2021). Modal “must,” however, like in the Greenlandic Arctic policy text, leaves very little room for ambiguity in meaning, since it signals an apparent and categorical call to action (Torres, 2021).

6. Discussion

Reflecting on our initial objective to understand Greenland's vision for its role in the Arctic, our analysis reveals that while the Arctic policy document of Greenland tries to balance ethos, pathos, and logos, which amplify the persuasiveness of the document and appeal to the audience on the level of an ethical, emotional, and logical nature, the emotional appeal (pathos) is overpowering. The production of this document in three languages, Danish, Greenlandic, and English, ensures its accessibility. The document belongs to the genre of deliberative rhetoric and focuses on future actions and policy decisions. It uses several persuasive elements grouped under deliberative discourse that appeal to common values, arguments from practicability, and benefit-based arguments. The paper utilizes the use of logos in the message's content to drive the arguments; thus, the policy recommendations become more compelling and palatable to the audience by reason and evidence. Overall, the rhetorical analysis the Greenland Arctic policy reveals that the policy places significant emphasis on ethical considerations, appealing to the audience’s sense of right and wrong, fairness, and justice, which is encapsulated in “Nothing about us without us phrase.” This approach suggests that the document has both moral and ethical implications.

How does Greenland frame itself in a geopolitical context through its Arctic policy? While acknowledging its status as part of the Kingdom of Denmark, the text emphasizes Greenland's distinct identity and its aspiration for independence. The sources state that *“Greenland is aware that we are part of the Kingdom of Denmark, but we also strive for independence, p.7”* and that the strategy aims to

"enhance our self-determination... and increase our independence as stipulated in the Act on Greenland Self-Government and under international law, p.7". This assertion of a separate identity and goal of independence underpins Greenland's approach to its relationship with Denmark, echoing previous studies (Breum, 2023; Ackren & Jacobsen, 2015). At the same time, the policy does not mention practical implications for independence, or the next steps needed.

The analysis points to Greenland's desire for a more autonomous role in international affairs, particularly concerning Arctic matters, despite Denmark's overarching authority. Greenland *"must play a leading role in the Kingdom of Denmark's delegation to the Arctic Council because we are the Arctic part of the Kingdom, p.11."* This desire for a more prominent role extends to leading the Kingdom's delegations to the Arctic Council, asserting Greenland's expertise, and direct stake in Arctic affairs. The sources further emphasize that *"Greenlandic authorities must intensify their efforts to represent Greenland, especially within the areas in which it has secured full jurisdiction, p.11"*, signifying a move towards greater self-representation on the international stage, hence emphasizing more important Greenland assigns to itself in increasingly more dynamic geopolitical context (Volpe, 2021; van Brunnersum, 2021). Additionally, Greenland's decision to join EU sanctions against Russia, despite not being a member of the European Union, signals a willingness to act independently on the international stage. By saying that the Arctic Council needs to be *"more relevant and inclusive to the people's of the Arctic, p.13,"* Greenland's position is in accord with previous studies that questioned the status quo of the Arctic Council (Smieszek, 2019; Barry et al. 2020)

The text suggests a desire for a relationship based on *"equal rights and conditions"* within the framework of the Danish Kingdom. The policy states that Greenland's aim is that *"within the Danish Kingdom's security and defense policy, all member countries must cooperate with respect for their differences and with equal rights and conditions."* This statement highlights Greenland's expectations of an equitable partnership that acknowledges its distinct interests and aspirations. The policy alludes to areas where Greenland seeks to exercise its autonomy, and potentially diverges from Denmark's position. Greenland's intention to *"internally debate the pros and cons of extending its territorial waters from 3 to 12 nautical miles, p.14"* exemplifies an area where it might chart its own course.

The United States emerges as a key ally and partner, deeply intertwined with Greenland's security and strategic interests (Ackren & Jacobsen, 2015). This highlights the long-standing defense relationship, stating that *"the United States is effectively the defender of Greenland in the event of a military conflict"* under the 1951 Defense Agreement. The document emphasizes Greenland's intention to *"continue its productive dialogue with the United States on defense issues,"* recognizing the US as a pivotal partner in navigating the evolving security landscape of the Arctic. As Greenland's closest geographical neighbor, Canada has significant potential for enhanced collaboration across various sectors. Iceland is portrayed as a nation with a close and evolving relationship with Greenland, which is marked by increasing interaction and shared interests. The sources point to the establishment of diplomatic representation in both countries as a catalyst for stronger ties and highlight the potential for deepening collaboration in sectors such as *"trade, tourism, the film industry, construction, renewable energy, energy-intensive industries, healthcare, tele- and data communications, fisheries, agriculture, gender equality, education, and research."*

How does Greenland see its cultural and historic identity through Arctic policy? As demonstrated in results section the phrase *"Nothing about us without us"* is used as a red thread through the text as canon of memory to both refer to colonial past and is used as a vision to shape the future. The concept of *"shared memory"* is subtly but effectively employed throughout the document to foster a sense of solidarity and shared purpose with various audiences. The text repeatedly evokes a shared history and cultural identity with other Inuit communities, particularly Canada and Alaska. For instance, the document refers to them as *"our Inuit cousins, p.17"* and emphasizes the desire for restoring the *"freedom of movement for Inuit between our two countries. 25"*. These references serve to establish a shared cultural memory of kinship and cooperation. However, the document fails to address the internal

challenges faced by Greenlanders with European ancestry and dual identities who have both Danish and Greenlandic parents (Thisted, 2022).

The document also constructs a shared memory of the challenges and opportunities specific to the Arctic region. It highlights the common experiences of climate change, infrastructural challenges, social issues, and economic prospects faced by Greenland and its Arctic neighbors. By framing these experiences as shared, the document aims to foster a sense of collective purpose and to encourage collaborative solutions among Arctic nations. Beyond the Arctic context, the document appeals to a “shared memory” of democratic values, respect for international law, and commitment to peace and stability with its Western allies, particularly Denmark and the United States. This shared memory, often rooted in historical alliances and partnerships (such as NATO), is invoked to reinforce existing bonds, and present a united front in the face of global uncertainty.

The document further extends the concept of shared values and memory to encompass global issues, such as climate change, advocating for a shared responsibility in addressing its impacts. This appeal acknowledges the interconnectedness of global challenges and positions Greenland as a responsible actor in the international community. By invoking various forms of “shared memory,” the document seeks to create a sense of collective identity and shared purpose with different audiences. This rhetorical strategy underscores the interconnectedness of Greenland's future with that of its neighbors, allies, and the wider world, fostering a more persuasive argument for its vision of international engagement and cooperation.

The use of emotionally charged language and the use of modal verb “must” suggest a deliberate effort to connect with the audience on a more personal and emotional level and at the same time to transmit the non-negotiability aspect of Greenland’s intentions. While such a document can be effective in conveying its message and rallying support, it can also face limitations in certain contexts. This analysis provides a foundation for the further investigation of documents and their rhetorical strategies. This underscores the importance of considering multiple forms of evidence and argumentation in policy documents, beyond just statistical or numerical data. The strategic use of qualitative focus, ethical considerations, logical reasoning, and emotional appeal in this document offers valuable insights into the nuanced and multifaceted nature of policy arguments.

6. Conclusions

Greenland’s Arctic policy geopolitically frames itself as part of the Kingdom of Denmark, asserting its distinct identity and striving for independence while seeking a more autonomous role in international affairs. Culturally, it uses shared memory and emotionally charged language to foster solidarity with audiences, emphasizing its Inuit identity and colonial past. Greenland’s Arctic policy emphasizes the identity of Greenlanders and their ambitions for independence, striving for a more self-governing role in international affairs, particularly in the case of Arctic issues. Geopolitical positioning of this kind is very important for Greenland to express itself within the world context. This is direct evidence of Greenland's purpose in assuming an active international actor position.

Culturally, the policy uses shared memory and emotionally charged language to foster solidarity with various audiences. This includes emphasizing its Inuit identity and colonial past. The use of shared memory serves as a powerful tool to connect with audiences at a deeper level, creating a sense of shared history and a common purpose. This strategy is particularly effective in fostering a sense of kinship with other Inuit communities, particularly in Canada and Alaska. An analysis of Greenland’s Arctic policy revealed a strategic focus on pathos as part of the canon of intention. With the use of narrative, metaphorical, and emotive language, the document feeds into the feelings of the audience, thus strongly setting a foundation from which the arguments it puts across can better be persuaded. However, it may lack effectiveness in a context requiring empirical or quantifiable evidence, preferably evidence-based strategies that can be quantified in their results to add strength to its arguments. This is a potential drawback of the policy that future policy iterations might need to consider.

This paper presents a nuanced and multifaceted approach to policy argumentation, pointing to the potential for further research in this field. Further lines of inquiry may include the influence of Arctic policy in relation to other Arctic nations and progress made towards Greenland's independence. Comparative studies with other Arctic countries' policies will provide more insight into the region's geopolitical dynamics. A deeper understanding of the policy's use of diverse rhetorical elements can clarify its impact on various audiences. Finally, future studies on critical policy analysis using rhetorical analysis can enhance our understanding of the complex geopolitics of the Arctic and how rhetoric is used as a tool in policy argumentation.

References

- Ackrén, M. (2014). Greenlandic paradiplomatic relations. In: Heininen, L. (Eds.), *Security and sovereignty in the North Atlantic*. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9781137470720_4
- Ackrén, M., & Jakobsen, U. (2015). Greenland as a self-governing sub-national territory in international relations: Past, current and future perspectives. *Polar Record*, 51(4), 404–412. <https://doi.org/10.1017/S003224741400028X>
- Ackrén, M., & Jakobsen, U. (2024). The Capacity of self-government in Greenland. In: Sundberg, J., Sjöblom, S. (Eds.), *Governing partially independent nation-territories*. Palgrave Studies in Sub-National Governance. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-54176-6_5
- Ball, S. (1994). *Education reform*. McGraw-Hill Education
- Barry, T., Davíðsdóttir, B., Einarsson, N., & Young, O. R. (2020). The Arctic Council: An agent of change? *Global Environmental Change*, 63, 102099. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2020.102099>
- Bijak, J. (2023). Proces kształtowania się grenlandzkiego ruchu separatystycznego w latach 1964–1979. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, sectio K – Politologia*, 30(1), 17-30 <https://doi.org/10.17951/k.2023.30.1>.
- Bitzer, L. F. (1968). The rhetorical situation. *Philosophy & Rhetoric*, 1-14.
- Bowe, R., Ball, S. J., & Gold, A. (2017). *Reforming education and changing schools: Case studies in policy sociology*. Routledge.
- EU (2023). *EU and Greenland sign strategic partnership on sustainable raw materials value chains*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_6166
- Breum, M. (2023, May 17). *Greenland drafts constitution for its ultimate independence*. Arctic Today. <https://www.arctictoday.com/greenland-drafts-constitution-for-its-ultimate-independence/>
- Dragsdahl, J. (2005). Denmark and Greenland: American defences and domestic agendas. *Contemporary Security Policy*, 26(3), 486-504.
- Breum, M. (2024, February 27). *Greenland's first security strategy looks west as the Arctic heats up*. Arctic Today. <https://www.arctictoday.com/greenland-looks-west-as-the-arctic-heats-up/>
- Brincker, B. (2022). Greenland: Autonomy in the Arctic region. In B.CH. Fong & A. Ichijo (Eds.), *The routledge handbook of comparative territorial autonomies* (pp. 166-177). Routledge.
- Caulfield, J. (2023). How to write a rhetorical analysis: Key concepts & examples. <https://www.scribbr.com/academic-essay/rhetorical-analysis/>
- Charlton, J. I. (1998). *Nothing about us without us: Disability oppression and empowerment*. University of California Press.
- Christiansen, F. G. (2022). Greenland mineral exploration history. *Mineral Economics*. <https://doi.org/10.1007/s13563-022-00350-2>
- Dadwal, S. R. (2014). Arctic: The next great game in energy geopolitics? *Strategic Analysis*, 38(6), 812–824. <https://doi.org/10.1080/09700161.2014.952936>
- Dahl, J. (2010). Identity, urbanization and political demography in Greenland. *Acta Borealia*, 27(2), 125–140. <https://doi.org/10.1080/08003831.2010.527528>
- DeCocco, P. (2020). *Arctic Policy: Learning from Current Arctic Strategies*. Energy Academic Group. https://nps.edu/documents/114698888/121792798/DeCocco_Arctic+Policies+Report+%288-21-20%29.pdf/d923ea70-1525-dadb-06d4-8d0444557b79?t=1598562199001
- Dzik, A. J. (2014). Kangerlussuaq: Evolution and maturation of a cultural landscape in Greenland. *Bulletin of Geography. Socio-Economic Series*, 24, 57-69.
- Edelman, M. (1988). *Constructing the political spectacle*. University of Chicago Press.
- Edwards, R., Nicoll, K., Solomon, N., & Usher, R. (2013). *Rhetoric and educational discourse: Persuasive texts*.

Routledge.

- Ellekrog, O. (2024, 23 February) *Call for Arctic cooperation in Greenland's new foreign policy strategy*. Polar Journal. <https://polarjournal.ch/en/2024/02/23/call-for-arctic-cooperation-in-greenlands-new-foreign-policy-strategy/>
- Feldt, L. (2022). *Geopolitical shifts: Issues and challenges for the Arctic Region*. Brill. https://doi.org/10.1163/9789004516489_005
- Finlayson, A. (2007). From beliefs to arguments: Interpretive methodology and rhetorical political analysis. *The British Journal of Politics and International Relations*, 9(4), 545-563.
- Frost, M. H. (2017). *Introduction to classical legal rhetoric: A lost heritage*. Routledge.
- Gmach, I., Chaabane, N., AlFryyan, A. A., Mustafa, N. O., Alomari, N., Hellal, A., Abdullah, A. R., Matahen, R., Aldiabat, S.Q & Kanan, E. (2022, December). Understanding decision-making in terms of its semantics. In *2022 International Conference on Computational Science and Computational Intelligence (CSCI)* (pp. 735-741). IEEE.
- Greenland's Arctic Policy (2024). *Greenland in the World. Nothing about us without us*. High North News.
- Greenland's foreign, security and defense policy 2024-2033– an Arctic Strategy. https://vivian.gl/wp-content/uploads/2024/03/greenlands_foreign_security_and_defense_policy_2024_2033.pdf
- Grydehøj, A. (2020). Government, policies, and priorities in Kalaallit Nunaat (Greenland): Roads to Independence. In: Coates, K.S., Holroyd, C. (eds) *The Palgrave Handbook of Arctic Policy and Politics*. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-20557-7_14
- Heininen, L, Everett, K., Padrtova, B., Reissell, A. (2019). *Arctic policies and strategies: Analysis, synthesis, and trends*. International Institute for Applied Systems Analysis. <https://doi.org/10.22022/AFI/11-2019.16175>
- Heininen, L. (2011). *Arctic strategies and policies: Inventory and comparative study*. Northern Research Forum.
- Heymann, M., Knudsen, H., Lolck, M. L., Nielsen, H., Nielsen, K. H., & Ries, C. J. (2010). Exploring Greenland: Science and technology in Cold War settings. *Scientia Canadensis*, 33(2), 11-42.
- Heinrich, J. (2023). Greenland: From colony to self-government, 1721–2021. In A. Howkins & P. Roberts (Eds.), *The Cambridge history of the polar regions* (pp. 487–509). Cambridge University Press.
- Henriksen, N., Higgins, A. K., Kalsbeek, F., & Pulvertaft, T. C. R. (2009). Greenland from archaean to quaternary. Descriptive text to the 1995 Geological map of Greenland, 1:2 500 000. (2nd edition). *GEUS Bulletin*, 18, 1–126. <https://doi.org/10.34194/geusb.v18.4993>
- Høegh, K. (2024). Greenland's foreign policy, past and present: From the merchants' message to bilateral agreements. *Ocean and Coastal Law Journal*, 29(2), 181.
- Jacobsen, M. (2020). Greenland's Arctic advantage: Articulations, acts and appearances of sovereignty games. *Cooperation and Conflict*, 55(2), 170-192. <https://doi.org/10.1177/0010836719882476>
- Jasinski, J. (2001). *Sourcebook on rhetoric* (Vol. 4). Sage Publications.
- Johnstone, R.L. (2020). The impact of international law on natural resource governance in Greenland. *Polar Record*;56:e21. <https://doi.org/10.1017/S0032247419000287>
- Kleist, M. (2019). Grønlands udenrigspolitik og internationale relationer: Nuværende rammer og mulig udvikling i et selvstændighedsperspektiv. *Politik*, 22(1). <https://doi.org/10.7146/politik.v22i1.114842>
- König, P. D. (2019). A magic bullet in policy communication? On the ambiguous use of framing in policy research. *Policy Studies*, 42(1), 60–79. <https://doi.org/10.1080/01442872.2019.1581153>
- Krivorotov, A. K. (2021). Greenland and Denmark: Arctic secessionism in the power field of world politics. *Contours of Global Transformations: Politics, Economics, Law*, 14(1), 118-134.
- Leach, J. (2000). Rhetorical analysis. In *qualitative researching with text, image and sound* (pp. 208-226). SAGE Publications Ltd, <https://doi.org/10.4135/9781849209731>
- Martin, J. (2013). *Politics and rhetoric: A critical introduction*. Routledge.
- Martín, J. M. R. (2018). Policies and strategies for the Arctic: A review of the approaches to human security in the Arctic. *Human and Societal Security in the Circumpolar Arctic*, 19-49.
- Martinussen, B. A. M. (2024, February 27). *Greenland with new Arctic strategy: Defense, diplomacy and peace*. High North News. <https://www.highnorthnews.com/en/greenland-new-arctic-strategy-defense-diplomacy-and-peace>
- Nartey, M., & Yankson, F. E. (2014). A semantic investigation into the use of modal auxiliary verbs in the manifesto of a Ghanaian political party. *International Journal of Humanities and Social Science*, 4(3), 21-30.
- Nielsen, F. A. J., & Kjærgaard, T. (2021). Den første grønlandske bog. *Fund og Forskning i Det Kongelige Biblioteks Samlinger*, 60, 73–107. <https://doi.org/10.7146/fof.v60i.130495>
- Peimani, H. (2013). *Energy security and geopolitics in the Arctic: Challenges and opportunities in the 21st century*.

World Scientific.

- Pereira, V., Tomas, C., Sanchez, J. J., Syndercombe-Court, D., Amorim, A., Gusmão, L., Prata, M. J., & Morling, N. (2015). The peopling of Greenland: Further insights from the analysis of genetic diversity using autosomal and X-chromosomal markers. *European Journal of Human Genetics*, 23(2), 245–251. <https://doi.org/10.1038/ejhg.2014.90>
- Pini, M. E., & Gorostiaga, J. M. (2008). Teacher education and development policies: Critical discourse analysis from a comparative perspective. *International Review of Education*, 54, 427–443.
- Quinn, G. (2009). A short guide to the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities. *Eur. YB Disability L.*, 1, 89.
- Rabang, N. J., West, A. E., Kurtz, E., Warne, J., & Hiratsuka, V. Y. (2023). Disability decolonized: Indigenous peoples enacting self-determination. *Developmental Disabilities Network Journal*, 3(1), 11.
- Rasmussen, R. Ole (2024, August 3). *Greenland*. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/place/Greenland>
- Rizvi, F., & Lingard, B. (2009). *Globalizing education policy*. Routledge.
- Rud, S. (2017). Towards a post-colonial Greenland: Culture, identity, and colonial legacy. In *Colonialism in Greenland*. Cambridge imperial and post-colonial studies series. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-46158-8_7
- Saalbach, K. (2024). *The geopolitics of Greenland and the Arctic*. Geostrategy and Geopolitics Department, Osnabrueck. https://osnadocs.uni-osnabrueck.de/bitstream/ds-2024020210404/1/Geopolitics_Greenland_Arctic_2024_Saalbach.pdf
- Selzer, J. (2003). Rhetorical analysis: Understanding how texts persuade readers. In C. Bazerman & P. Prior (Eds.), *What writing does and how it does it* (pp. 285–314). Routledge.
- Serova, N., Korchak, E., & Skufina, T. (2020, February). The Arctic: Strategic priorities of circumpolar countries. In *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering* 753(7), 072022. IOP Publishing.
- Smieszek, M. (2019). Do the cures match the problem? Reforming the Arctic Council. *Polar Record*, 55(3), 121–131. <https://doi.org/10.1017/S0032247419000263>
- Sørensen, M. (2020). History of Human Occupation of Greenland. In M. I. Goldstein & D. A. DellaSala (Eds.), *Encyclopedia of the World's Biomes* (pp. 587–594). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-409548-9.11751-8>
- Stolac, D., & Vlastelić, A. (2022). Imperativeness in recommendations for protection against the coronavirus. *Collegium Antropologicum*, 46(3), 237–246.
- The Ilullisat Declaration (2008). *Arctic*. <https://arcticportal.org/images/stories/pdf/Ilulissat-declaration.pdf>
- Thiesen, H., & Minton, S. J. (2022). Historical background. In *Greenland's Stolen Indigenous Children*. Routledge.
- Thisted, K. (2022). Blame, shame, and atonement: Greenlandic responses to racialized discourses about Greenlanders and Danes. *Journal of Critical Mixed-Race Studies*, 1(2). <https://doi.org/10.5070/C81258339>
- Torres, P. J. (2021). The role of modals in policies: The US opioid crisis as a case study. *Applied Corpus Linguistics*, 1(3), 100008.
- University of Colorado (2024). *User Guide to Writing Policies*. <https://www.cu.edu/sites/default/files/APSwritingguide.pdf>
- Van Brunner, S. (2022). *China failed its Arctic ambitions in Greenland*. (2022, 22 October). POLITICO. <https://www.politico.eu/article/china-arctic-greenland-united-states/>
- Visit Greenland (2024). Greenland's modern path to independence. *Visit Greenland*. <https://visitgreenland.com/articles/greenlands-modern-path-to-independence/>
- Volpe, M. (2021). The tortuous path of China's win-win strategy in Greenland. *The Arctic Institute's China Series 2020*, 10–17. <https://www.thearcticinstitute.org/tortuous-path-china-win-win-strategy-greenland/>
- Winton, S. (2013). Rhetorical analysis in critical policy research. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 26(2), 158–177.

Russia, Türkiye, Arctic: Connecting The Dots Of A Triangle¹

Anton N. Sokolov²

Abstract

The current conflicting state of Russia's bilateral and multilateral relations with Western countries in the Arctic requires serious reflection beyond the usual narrative of Arctic exclusivity, and, we believe, adjustments to the usual goal-setting. Despite the cautious and very limited resumption of the activities of Russian colleagues in the expert groups of the Arctic Council, the general trend of Western military and political thought suggests confrontation, up to an open armed conflict, with Russia in the Arctic region, rather than a return to full-scale scientific, cultural, and political interaction. In this regard, rejecting the strategy of self-isolation as obviously losing, it is necessary to analyze the Arctic strategies of the countries of the "global South" in search of potential intersection points and prospects for not just interaction and the implementation of joint scientific or mining projects, but building a new international management system for the region.

Keywords: Russo-Turkish Relations, Arctic, Integration Projects

Jel Codes: F50, F53, F59.

Rusya, Türkiye, Arktik: Bir Üçgenin Noktalarını Birleştirmek

Özet

Rusya'nın Arktik bölgesindeki Batılı ülkelerle olan ikili ve çok taraflı ilişkilerinin mevcut çatışmalı durumu, bölgenin ayrıcalıklı olduğuna dair olağan anlatının ötesinde bir düşünmeyi gerektiriyor ve bu nedenle hedef belirlemede alışılmış stratejilerde ayarlamalar yapılması gerektiğine inanıyoruz. Arktik Konseyi'nin uzman gruplarındaki Rus görevlilerin faaliyetlerinin temkinli ve sınırlı bir şekilde yeniden başlamasına rağmen, Batı askeri ve siyasi düşüncesinin genel eğilimi, Rusya ile Arktik bölgesinde tam ölçekli bilimsel, kültürel ve politik etkileşime bir geri dönüş yerine açık bir silahlı çatışmaya varabilecek bir meydan okumaya işaret etmektedir. Bu nedenle, açıkça kaybettiren bir strateji olan kendini dışlama yaklaşımını reddederek, "Küresel Güney" ülkelerinin Arktik stratejilerini analiz etmenin, yalnızca etkileşim ve ortak bilimsel veya madencilik projeleri gerçekleştirmekle kalmayıp, aynı zamanda bölge için yeni bir uluslararası yönetim sistemi inşa etme potansiyel kesişim noktalarını ve perspektiflerini araştırmanın gerekli olduğunu düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Rus-Türk ilişkileri, Arktik, Entegrasyon Projeleri

Jel Kodları: F50, F53, F59

Statement of Research and Publication Ethics The study does not require an ethics committee decision

Author's Contributions to the Article A.N.S. contributed solely to the design and implementation of the study, the analysis of the results and the writing of the text. The author's contribution to the article is 100%.

Declaration of Interest There is no conflict of interest/conflict between the author and third parties in the study.

¹ This study is derived from the personal research project vaguely based on methods and approaches provided in 'Arctic Strategies'

² MSc, Russian Gas Society, Saint-Petersburg/Russia, antsok@bk.ru, ORCID ID: 0000-0003-1872-4536

1. Introduction

The Arctic region has long been a subject of fascination for numerous nations, owing to its multifaceted character, encompassing aspects of geopolitics, economics, military affairs, and sociocultural dynamics. This distinctive territory holds immense potential, rendering it of interest not only to the Arctic nations themselves but also to countries located geographically distant from this region.

The past decade has witnessed a surge in interest shown by non-Arctic nations in the presence of the Arctic. The motivations behind this interest vary. Some nations, such as India, perceive the Polar region as a critical factor influencing climate patterns and local hydrological cycles, thereby directly impacting food security. Others, such as China, aim to enhance their international visibility through integration projects like the “One Belt, One Road” initiative.

A third group perceives the Arctic as a promising area for business collaboration in fields such as maritime logistics and mineral extraction. The United Arab Emirates serves as a prominent example of this approach. Furthermore, certain countries, including the United Kingdom, prioritize addressing regional security concerns and their ramifications beyond the immediate boundaries of the Arctic region.

Strategic planning documents in the realms of global and national security, socio-economic development, and scientific and technological advancements serve as blueprints for each nation’s strategic trajectory towards achieving sustainable growth, ensuring comprehensive security, and promoting harmonious engagement within the international community.

The Arctic Strategy constitutes a seminal document for both the Arctic states and observer countries, functioning as a comprehensive roadmap that meticulously delineates the key priorities and pathways for the evolution of this icy realm. The implementation of strategic initiatives and programmes within the Arctic realm is characterized by a convergence of shared objectives and intertwined interests among nations, epitomizing a concerted endeavor to unlock the full potential of this polar frontier.

2. Brief Recap of Türkiye’s International Aspirations

The most comprehensive analysis of state strategies in the Arctic region, at least within the Russian context, was conducted in 2020 by the Energy Centre at the SKOLKOVO Moscow School of Management. Interestingly, Türkiye was included in this analysis and was categorized along with several other countries from the Middle East, such as Qatar and Saudi Arabia (CKOJKOBO, 2020). While this categorization may be convenient, it raises questions about the motives behind Türkiye’s engagement in the Arctic and the need for a fresh perspective, considering the passage of four years since the publication of the analysis (and six years since the beginning of the study).

The study singles out Professor Ahmet Davutoğlu, a former Prime Minister and Minister of Foreign Affairs of Türkiye, as a pivotal figure in the development of Türkiye’s Arctic ambitions. In his groundbreaking work on Türkiye’s foreign policy perspective, entitled “Strategic Depth: The International Position of Türkiye”, Davutoğlu posits that the geopolitical shifts of the late twentieth and early twenty-first centuries, coupled with the rise of globalization, have foregrounded the issue of identity, which had been relatively overlooked during the Cold War period.

Davutoğlu maintains that Türkiye, having established itself as a nation-state at the onset of the twentieth century, ought to revisit its Ottoman heritage, which underlies the distinctive “strategic depth” inherent in its foreign policy approach. The depth of this responsibility imposes a set of geopolitical obligations on the nation. The development of a new foreign policy framework based on the country’s historical and cultural heritage, coupled with its distinctive geographical position, acts as a driving force behind Türkiye’s diplomatic initiatives, firmly establishing its status as a significant player in regional and global affairs.

Despite the fact that A. Davutoğlu’s work does not explicitly address the Arctic region, it nevertheless identifies a wide range of Türkiye’s regional interests. These include the Middle East, Balkans, Caucasus, Mediterranean, Caspian Sea, Central Asia, and Black Sea. Pursuing these interests requires a new strategic approach to Turkish foreign policy. This new approach implies Türkiye achieving foreign policy autonomy

and abandoning its traditional role as a bridge between East and West. Such a shift would allow Ankara to function partly as an intermediary in realizing the interests of other states, as well as actualizing its cultural and historical potential not only at the regional but also at the global level.

The prevailing image of Türkiye on the international stage is currently more aspirational than factual, akin to the concept of the «heir of the Ottoman Empire» (or even «Neo-Ottoman Empire», «Greater Turan», etc.), which reflects the ideas and policies pursued by its leadership. Indeed, modern-day Türkiye possesses substantial military, political, and geopolitical strengths within its own region, with ambitions to expand the scope of influence of its strategic interests. Ankara is pursuing a consistent strategy to establish itself as a major power on the global stage, aspiring to modernize Eurasia and extend the geographical reach of its geopolitical influence (Samsonov et al. 2020).

Furthermore, Türkiye is committed to actively participating in global energy forums such as the United Nations, the International Energy Agency, the International Energy Forum, the International Renewable Energy Agency, the International Atomic Energy Agency, G20, the Shanghai Cooperation Organisation, Asian Cooperation Dialogue, ASEAN, African Union, and the Organisation of the Black Sea Economic Cooperation.

Unlike other nations in the Middle East, Türkiye does not boast abundant hydrocarbon resources. However, it does possess a unique geopolitical advantage. As a result, promoting cooperative relations with energy exporting countries and leveraging its own transportation capabilities are key objectives in its energy strategy aimed at enhancing its energy security. Türkiye and Qatar have maintained close cooperation, providing support to each other in various areas.

This support became evident in Qatar's investments in the Turkish economy during the economic crisis of 2018. In turn, Türkiye supported Qatar during its standoff with Gulf countries, which imposed an economic blockade on a major LNG exporter. Additionally, Türkiye operates a sole foreign military base in Qatar based on an agreement signed in Ankara on November 10, 2016. This agreement, signed in 2014, formalized the establishment of the Turkish base in Qatar and further solidified their bilateral cooperation. Moreover, it is noteworthy that Türkiye has acquired S-400 missile systems from Russia despite facing pressure from NATO allies, which demonstrates Türkiye's determination to pursue an independent path in the region.

It is evident that the reader is now aware of the autonomous character of Turkish foreign policy, which aims to establish intricate mediation and facilitation relations not only with key regional and international actors, but also, fundamentally, with any country that can meet the critical requirements of the Turkish state, including financial, military, and energy-related needs. Let me delve into energy related issues in the following chapter.

3. Mutual drivers of Arctic cooperation for Russia and Türkiye

Türkiye, as one of the leading emerging economies, could be actively pursuing its interests in the Arctic region, driven by a strategic vision that recognizes the significance of this area as a potential reservoir of valuable energy resources, particularly in the form of oil and gas. Arctic coal, however, could also be a mineral of choice as soon as it is still a backbone of nowadays Türkiye's energy system. This ambition is rooted in the recognition of the Arctic's potential to become a crucial component of a nation's energy strategy, particularly for countries grappling with energy import dependencies.

In this regard Türkiye is a sound example of such a country. The energy sector in Türkiye is confronted with a multitude of critical issues that significantly impact the nation's economic and social landscape. One of the primary challenges is the substantial reliance on energy imports, particularly in the form of oil and natural gas. This dependency renders Türkiye susceptible to fluctuations in global market prices and political developments in supplier nations.

Furthermore, Türkiye's domestic energy resources are limited, with a focus on coal and hydroelectric power, rendering the country reliant on external sources for energy supply. The high costs associated with

electricity production, resulting from the expensive importation of energy resources and the construction of new power facilities, lead to exorbitant electricity rates for consumers.

Türkiye is also grappling with the issue of inefficient energy utilization, which results in substantial energy wastage and elevated production expenses. The process of electricity generation in Türkiye is accompanied by environmental contamination, particularly when coal and oil are employed, causing public health concerns and having a detrimental impact on the environment. The inadequate development of renewable energy resources, such as solar and wind power, hinders the country's capacity to transition towards cleaner and more environmentally friendly energy sources. Moreover, Türkiye requires enhancing its energy infrastructure, including transmission lines and distribution networks, to effectively distribute energy across the nation.

Heavy dependency on foreign supplies (as per IEA data energy imports account for about 20% of Türkiye's total imports in monetary terms [IEA, 2021]) to one degree or another, exacerbates the existing negative trends in the state's economy, namely:

- High youth unemployment, despite a steady decline in the overall unemployment rate (less than 10% as of 2023), among the young people it reaches almost twice as much; this creates social tensions and reduces economic activity, potentially leading to further economic stagnation.
- Double-digit inflation erodes the purchasing power of the population, further exacerbating stagnation and reducing the standard of living.
- Budget deficit is exacerbated by Türkiye's near-complete reliance on foreign energy sources, which are funded through external loans. This leads to an increasing external debt burden and dependence on foreign creditors, further complicating the economic landscape.
- Poor economic diversification leaves Türkiye vulnerable to external shocks, as the economy remains heavily reliant on sectors such as tourism and light industry, which hinders sustainable development and makes the economy susceptible to external influences.

Expanding economical and political ties with the circumpolar countries (Russia, the USA, Canada, Nordic countries) could definitely answer if not all then at least some of these challenges. Türkiye could potentially perceive the Arctic as an untapped goldmine for tourism development, capitalizing on the growing global interest in this enigmatic and underexplored region. Arctic tourism holds the promise not only of substantial economic benefits but also of serving as a platform to raise awareness about the environmental challenges inherent in the active development of this region.

Scientific exploration in the Arctic would definitely hold a prominent position in Türkiye's strategic vision, serving as a gateway to a deeper comprehension of intricate climatic mechanisms and their repercussions on the global ecological system, which assumes paramount significance for humanity as a whole.

Türkiye's engagement in international collaboration within the Arctic region is of substantial interest. Participation in initiatives and projects in this area contributes to fostering international relations and enhancing Türkiye's impact on the global stage.

Investment in infrastructure projects, such as the development of ports, airports, and other facilities, not only generates employment opportunities but also stimulates economic growth, a priority objective for the Turkish government. Moreover, the Arctic presents an ideal platform for testing and developing innovative technologies, particularly in sectors such as energy, transportation, and ecology. These advancements can benefit not only Türkiye but also contribute to the advancement of global science and technology.

Surprisingly, the impetus behind a potential Turkish strategy for the Arctic region resonates with the pressing challenges that Russia is addressing in this area. The disruptions to conventional technological supply chains have prompted a search for alternative technologies, investment opportunities, and new markets. Undoubtedly, this could significantly contribute to the region's economic growth and development.

Innovative technologies can be harnessed to enhance the efficiency of natural resource extraction, resulting in increased profitability and the creation of employment opportunities. Foreign investment from partners can be channeled towards infrastructure development, further fostering economic prosperity. Strengthening trade ties with emerging markets would boost exports of goods and services, further bolstering the region's economic landscape.

Collaboration in the realm of scientific exploration enables us to delve deeper into the mysteries of the Arctic, potentially yielding groundbreaking discoveries and technological advancements. Collaborative research in areas such as climatology, geology, and biology, among others, will enhance our comprehension of the intricate processes occurring within the Arctic ecosystem, leading to the development of innovative methodologies for their study. This, in turn, may pave the way for the creation of novel technologies that would find application not only in the Arctic but also in various parts of the globe.

Ecological concerns, such as climate change and pollution, assume particular significance in the context of the Arctic region. Collaboration with other nations can contribute to addressing these issues through the sharing of expertise and technologies, as well as by fostering joint initiatives aimed at environmental conservation and pollution control measures. Collaboration with other nations can contribute to bolstering regional security, averting conflicts, and maintaining stability. This can be accomplished through the establishment of coordination mechanisms among various countries, conducting joint exercises, and sharing information.

Russia's global recognition can be augmented through collaboration with other nations wanting to join circumpolar activities. This will foster stronger relations with partners and enhance Russia's reputation on the global stage. Collaboration can contribute to developing new transportation routes, which could improve logistics and decrease transportation costs. This might be particularly significant for enhancing trade and tourism in the region. Arctic tourism can be fostered through collaboration with foreign countries. This could lead to economic expansion and the creation of fresh job opportunities, as well as attracting investment to the area.

And also, it should not be forgotten that the Turkish shipbuilding sector today possesses the requisite expertise to construct a diverse array of high-latitude and polar-class vessels, encompassing icebreakers, tankers, drill ships, support ships, search and rescue craft, fishing boats, seine vessels, crab catchers, floating power stations, floating docks, and cargo and passenger ferries. The portfolio of nearly every Turkish shipyard boasts a number of successful projects, particularly in collaboration with Norway, where they have delivered multifunctional vessels, vessels for offshore wind energy maintenance, dual-fuel tankers and ferries. Additionally, they have collaborated with Denmark on ferry projects and with Canada on the production of dual-fuel chemical tankers.

It is worth noting that Türkiye is actively fostering economic cooperation with a multitude of nations across the globe, encompassing the Scandinavian nations such as Sweden, Norway, Denmark, Finland, and Iceland, as well as the United States and Canada. These interactions have a rich history and encompass various facets of the economic landscape, including trade, investment, tourism, and other domains.

Türkiye serves as a crucial trading partner for these Scandinavian countries, the United States, and Canada. Its exports encompass a diverse range of commodities, including textiles, apparel, footwear, furniture, automotive products, electronic devices, and foodstuffs. Conversely, imports from these regions include machinery, equipment, chemical substances, metals, and other goods. Turkish enterprises are actively engaged in investments in the Scandinavian region, the United States, and Canada, establishing manufacturing facilities, sales branches, and service hubs in these locations. This trend contributes to the deepening of economic connections between these countries and Türkiye. Turkish tourism also contributes significantly to the development of economic relations with Scandinavian nations, the United States, and Canada. Visitors from these countries come to Türkiye to immerse themselves in its rich cultural heritage, historical landmarks, and natural wonders. Conversely, Turkish tourists travel to these destinations, fostering stronger economic ties. However, the current state of economic cooperation with polar regions presents several significant challenges.

Firstly, the geographical distance and harsh climate conditions complicate logistics and transportation, resulting in higher shipping costs and potentially reducing the competitiveness of Turkish products in the markets of polar countries. Secondly, divergences in economic paradigms and frameworks can pose challenges in establishing shared interests and finding common ground. The circumpolar nations often prioritize resource extraction and infrastructure development, which might not align with Türkiye's objectives of diversifying its economy and fostering service sector growth. Thirdly, cultural and linguistic disparities can also hinder effective collaboration.

In this context, the prospects for economic collaboration between Ankara and Moscow in the Arctic region are becoming more evident, given that Russia is Türkiye's primary economic partner and possesses substantial resources and potential for beneficial cooperation across various sectors such as energy, commerce, and tourism.

4. Possible challenges and clash points

Simultaneously, despite the substantial potential for Russian–Turkish collaboration in the advancement of Arctic exploration, it is important not to overlook the accumulated disagreements and mutual grievances between the two nations, whose historical relationship can be characterized by a plethora of adjectives but cannot be described as entirely trusting, harmonious, or benevolent. It is plausible to speculate on which actions on the part of Türkiye might serve as a source of frustration for the Russian leadership and, if not completely halt, then at least significantly hinder potential Arctic cooperation.

Firstly, it is evident that these are matters of energy cooperation. Considering Türkiye's aspiration, akin to that of any other prosperous nation, to ensure its own energy autonomy and security, and its widely publicized ambitions to become a pivotal energy hub in Europe, it becomes impossible not to speculate on Türkiye's potential plans to secure direct access to the Caspian gas market. Furthermore, it is worth pondering about the practical measures that the Turkish government could implement to divert energy resources and associated commodities transportation, bypassing Russia.

The issue of secondary sanctions imposed by the European Union (EU) and the United States is of equal importance in the context of increased monitoring and control by relevant regulatory authorities and services. Western nations are persistently seeking to exert such control over Russia's financial transactions with foreign partners, as well as over the circulation of sanctioned commodities, particularly exports of energy resources from Russia and parallel imports of crucial goods into Russia. Will Ankara's stance on the matter of exports and imports be revised, both officially and unofficially? And to what extent are Turkish businesses prepared to maintain and expand their trade and economic partnerships with Moscow under such circumstances?

Alleviating the apprehensions of the Russian political elite regarding these seemingly far-from-the-Arctic matters appears to be a promising starting point for initiating substantive cooperation between Russia and Türkiye in the Arctic region.

References

- CKOJKOBO (2020). *Arctic strategies: energy, security, ecology and climate*. Moscow School of Management. https://sk.skolkovo.ru/storage/file_storage/6bf9fd0f-c490-4338-b280-8375412a78f1/SKOLKOVO_EneC_RU_Arctic_Vol1.pdf?_gl=1*1reklys*_ga*MTk5NTc3OTE4OS4xNzIxNzcxMjY1*_ga_ZV5KMBPMNL*MTcyMjE3MzY4MS4yLjAuMTcyMjE3MzY4Mi41OS4wLjA.
- IEA (2021), *Türkiye 2021 Energy Policy Review*. <https://www.iea.org/reports/Türkiye-2021>

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ

GUMUSHANE UNIVERSITY- FACULTY OF ECONOMICS AND ADMINISTRATIVE SCIENCES

GÜMÜŞHANEVİ KAMPÜSÜ BAĞLARBAŞI MAHALLESİ P.K.: 29100 MERKEZ/ GÜMÜŞHANE

0(456) 233 12 00

paradigma@gumushane.edu.tr